

54 H 136029

[D.1]1.

1002098489

Zčlánků
a projevů

1969/1977

II

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

ALOIS
INDRA

Z článků
a projevů
I
1969/1977

SVOBODA
PRAHA 1988

5040 - 244.

ÚSTAV MARXISMU-LENINISMU ÚV KSČ
FEDERÁLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1002098489

54 H 136029 / EDICE 1.

6us 6V1612/89

© Alois Indra, 1988
Preface © Jan Fojtík, 1988

9/1109

PŘEDMLUVA

Ústav marxismu-leninismu ÚV KSČ připravil k vydání výbor článků a projevů člena předsednictva ÚV KSČ a předsedy Federálního shromáždění Aloise Indry. Vycházejí ve dvou svazcích v Nakladatelství Svoboda a zahrnují léta 1969—1987.

Do rukou čtenáře, který se zajímá o politické otázky, dostává se pozoruhodné a cenné dílo.

Již tím, jak zrcadlí tendence vývoje naší společnosti uvedeného období, jak přibližuje a oživuje v naší paměti události, jež se odehrály v posledních dvou desetiletích — hlubokou krizi z konce šedesátých let interpretovanou již s prvním odstupem, proces konsolidace, zápas o obnovu socialistických hodnot, o další rozvoj socialismu v naší vlasti i posílení jejího mezinárodního postavení, o náš přínos společenskému pokroku a míru ve světě. O všem tom podává své svědectví člověk, který nejen »byl u toho«, ale významně se zasloužil o pozitivní řešení problémů té doby. Jeho stanoviska a přístupy, výklad a hodnocení nejrůznějších otázek mohou dnes velmi napomoci těm, kdo se zamýšlejí nad cestou, kterou jsme dosud prošli, i nad tím, jak musíme postupovat v současné době, abychom směřovali vpřed, k naplnění ideálů socialismu a komunismu.

Statě a vystoupení autora tohoto dvojsvazku pocházejí sice z období posledního dvacetiletí, čtenář v nich

však najde — a v tom je jejich největší hodnota — zobecněnou zkušenost člověka, který se aktivně účastnil zápasů a činnosti komunistické strany v celé epoše přípravy a uskutečnění revolučních přeměn naší společnosti, výstavby socialismu v naší zemi i boje za jeho záchranu a nový rozvoj.

Alois Indra (nar. 17. března 1921) patří ke generaci, jejíž společenské a občanské postoje se začaly formovat ještě v buržoazní předmnichovské republice (jako dělník-železničář vyrůstá v prostředí Komunistického svazu mládeže na Hodonínsku, v roce 1937 vstupuje do řad členů KSČ). Zoufalý a beznadějný zápas o existenci republiky, strašná doba nacistické okupace (v níž se Alois Indra zapojuje do odbojové činnosti), revoluční rozmach poválečného období plný nadějí a rozhodnosti vytvořit v osvobozené zemi nový, sociálně spravedlivý řád — to vše rozhodujícím způsobem ovlivnilo životní pozici značné části jeho generace. Definitivně pak spojil svůj život s Komunistickou stranou Československa. Zapojuje se do veřejné činnosti, prošel řadou funkcí v národním hospodářství, lidosprávě a ve stranických orgánech na Gottwaldovsku. V roce 1960 — když již určitou dobu působil jako vedoucí tajemník KV KSČ v tehdejší Gottwaldovském kraji — je pověřen funkcí vedoucího oddělení ÚV KSČ a posléze řadou odpovědných funkcí ve vládě. Byl mezi těmi, o nichž se právem dá říci, že připravili leden 1968. A stál pak neochvějně v řadách těch, kdo závěry lednového zasedání ÚV KSČ hájili nejdůsledněji — v zájmu socialismu, jeho skutečné obrody, z pozic ryzího vlastenectví a důsledného internacionalismu.

Cenná je životní zkušenost Aloise Indry, kterou výbor článků a projevů zpřístupňuje, i tím, že právě jeho generace musela se chopit praktického řešení úkolů socialistických přeměn naší společnosti, ačkoli na ně nemohla být připravena nijak jinak než svým životem. A ten jí poskytoval jen značně omezené možnosti. »Školu života« snažili se proto mnozí doplnit intenzív-

ním studiem revoluční teorie marxismu-leninismu »za pochodu« a ze zdrojů, které tehdy byly dostupné. A nebylo ani náhodné, že kompas na nesnadné cestě socialistických přeměn viděli hlavně v sovětských zkušenostech, v příkladu bolševické strany, která přivedla lid Ruska k vítězství revoluce a socialismu, k porážce hitlerovského fašismu, k hrdinským činům, které nemají v historii lidstva obdoby.

Nebylo v té době snadné odolat svodům dogmatického doktrinářství. Jeho nebezpečí bylo v tom, jak sebevědomě přehlíželo těžkosti a rozpory společenského rozvoje a jak pobízelo k přeskokování etap. Diktovalo nejednou rozhodnutí, která nevycházela z reálných potřeb společnosti, z objektivně poznáných zákonitostí vývoje, ale spíše z ušlechtilých, avšak naivních přání. A co bylo zvláště škodlivé, učilo zastírat nedostatky a přehmaty, jež kompromitovaly stranu a socialismus, oslabovaly a narušovaly důvěru širokých vrstev lidu v politiku strany a socialistického státu. Třeba ovšem po pravdě hned dodat, že dogmatismus byl vždy provázen svého druhu konjunkturalistickým pragmatismem, který »ideologii« potřebuje jen k tomu, aby vypadal »zásadově«. Proto také četní dogmatici u nás, kteří se svého času na každém kroku marxismem-leninismem zaklínali, byli obávanými sektáři, jakmile se ledy dogmatismu s odhalením deformací tzv. kultu osobnosti pohnuly, zásady našeho revolučního učení překotně opouštěli. A nejen to. Postavili se do čela těch, kdo šířili pochybnosti o správnosti cesty, na kterou strana a pod jejím vedením pracující lid revoluci nastoupili. Tady byly začátky jejich postupného přechodu k oportunistu pravicového ražení, k revizionismu a renegátství.

Je třeba ke cti autora těchto svazků říci, že nepatřil k žádnému z těchto proudů. Proti oběma již tehdy vystupoval. Byl také mezi prvními, kdo pochopili, že živnou půdu pro činnost pravicových oportunistů a revizionistů v šedesátých letech vytvářela politika, kterou

uskutečňovalo tehdejší vedení strany a která byla silně poznamenána polovičatostí a bezradností, hrubým podceněním vědy a ideologické práce, ignorováním základních, tj. perspektivních potřeb rozvoje společnosti, nízkým stupněm schopnosti tvořivého uplatnění leninismu v našich zvláštních podmínkách. Tato politika naháněla vodu na mlýn všem, kdo v ní chtěl vidět selhání revoluční marxisticko-leninské teorie, principů politiky strany, jejich údajnou zastaralost a anachronismus. A kdo se proto snažili oprávněnou nespokojenost lidí, jež neustále narůstala (denní zájmy lidí lze hájit jen na základě principiální politiky), využít pro změnu mocenských poměrů, pro uskutečnění revanše za únor 1948, pro návrat Československa do sféry kapitalistického Západu.

Je známo, jak se pak události vyvinuly a čím pokus o destrukci socialismu skončil. I to, jak celou situaci zkomplikovala skutečnost, že se jeho strůjci mohli opřít o nespokojenost lidí v masovém měřítku, spojit své mocenské ambice s nadějemi širokých vrstev společnosti, že vážné nedostatky budou odstraněny reformami. Méně si dnes uvědomujeme, jak demagogie a авантюristus pravicových oportunistů vrhl stranu a společnost zpět, jak bylo nutno znovu bojovat o zázemí socialistické výstavby, obnovovat, co bylo rozrušeno. K tomu totiž, aby bylo možné pokračovat v revoluci, socialistickou společnost v souladu s novými potřebami rozvíjet, budovu socialismu neustále modernizovat, obnovovat, je nezbytné její základy trvale upevňovat. Jsou-li ohroženy, je ohroženo i celé úsilí o pokrok.

Otázky, které se v této souvislosti oprávněně vynořují, nejsou jednoduché. Zejména jsou-li kladeny z hlediska požadavků a cílů současné přestavby, jak nás k ní inspiruje Komunistická strana Sovětského svazu. Odpovědět na ně není snadné. A je to zcela nemožné, přehlíží-li se historická zkušenost naší strany a našeho lidu z celé socialistické výstavby, nerespektuje-li se revoluční kontinuita v tomto vývoji.

Z článků a projevů Aloise Indry je na prvý pohled zřejmé, jak mu zvláště záleží na tom, aby ti, k nimž se obrací, vycházeli z poučení minulosti, aby nepodléhali žádnému nihilismu v hodnocení těžkostí, jež bylo třeba být za cenu neúměrných obětí překonávat. V povinnosti střežit vše cenné z minulosti, pokračovat v revolučním díle předchozích pokolení, včas přitom reagovat na nové potřeby, jež přináší život, nic z toho nezanedbat, vidí morální příkaz, jehož plnění je jedním ze základních projevů komunistické principiálnosti, dokladem poctivého vztahu k dělnické třídě, k lidu, k rodné zemi i vědomí odpovědnosti za její budoucnost.

Z prací Aloise Indry také jednoznačně vyplývá, kde vidí těžiště revoluční continuity.

Je především v politickém systému socialismu, který se pevně opírá o společenské vlastnictví.

A je v našem přátelství a spojenectví se Sovětským svazem.

To jsou nesporné pilíře naší státnosti, které představují nejvýznamnější vymoženost našich národů a národností vydobytou v poválečném revolučním období.

Kdokoli by se u nás ujal úkolu přehodnotit koncepci socialismu — vzhledem k nutnosti odstranit bariéry stojící v cestě rozvoje naší společnosti a vytvořit mechanismy podněcující tento rozvoj ve všech oblastech jejího života — musí vycházet z toho, že každý krok kupředu je myslitelný jen za podmínky, že tyto základní pilíře zůstanou nedotknutelné. Nikoli ovšem v tom smyslu, že by se měly zbožně obcházet jako nějaký posvátný oltář.

Politický systém kupříkladu, má-li být — jak za socialismu je nezbytné — reálnou demokracií, musí se nepřetržitě rozvíjet a zdokonalovat. Nic jej tak neohrožuje jako koroze byrokratismu, administrativní metody řízení, technokratická nadřazenost nad občany. Třeba také ustavičně posilovat a rozvíjet socialistickou samosprávu, odstraňovat vše, co odděluje občany od institucí státní moci, co se této moci odcizuje. Je to ne-

pochybně jeden z nejzávažnějších — ale i nejobtížnějších — úkolů politiky strany v současnosti. V člancích a projevech Aloise Indry je mnoho podnětných myšlenek na toto téma. Spojují se zpravidla s úvahami o úloze a činnosti poslanců zastupitelských a zákonodárných sborů, mají však i širší teoretický význam. V mnoha směrech upozorňují na problémy, které někteří lidé »objevují« teprve v dnešní přestavbě.

Dialektika pohybu, obrážející revoluční kontinuitu ve vývoji naší společnosti, se týká i mezinárodních vztahů včetně prohlubování přátelských svazků a spolupráce se Sovětským svazem. Autor uváděného díla se nikdy nepotřeboval zaklínat svým vztahem k SSSR. Věrný gottwaldovské linii, viděl v něm vždy prubířský kámen skutečného vlastenectví a internacionalismu. Proto také, jak dokumentuje tento dvojsvazek, mu bylo vždy jasné, že zkušenosti sovětských přátel nelze přejímat nekriticky a mechanicky, z jakési konjunkturní servilnosti, příznačné pro lidi se špatným svědomím, ale že je třeba učit se z nich tvořivému leninismu. O obecné platnosti tohoto revolučního učení, jediného spolehlivého kompasu v činnosti strany, nemůže být žádných pochyb. Nesmí tu ovšem nikdy scházet schopnost jeho uplatnění na konkrétní podmínky té které země.

Tak jako je leninské pojetí socialismu organicky spojeno s reálnou demokracií pracujících, tak je také nerozlučně spjato s myšlenkou míru. Právě proto, že hlavním cílem tohoto vpravdě humánního zřízení je blaho člověka, je jeho posláním i vytvoření bezpečného, mírového světa.

Ve svých člancích a vystoupeních věnuje Alois Indra této problematice mimořádnou pozornost. Nejen obecně, ale zejména v souvislosti s mírovou aktivitou a iniciativami našeho parlamentu zaměřenými k rozvíjení spolupráce s lidem všech zemí bez ohledu na společenské zřízení. Význam této aktivity a těchto iniciativ se nepochybně bude zvyšovat. Záruky řešení ožehavých

otázek jaderného a dalšího odzbrojení, vytvoření spolehlivého komplexního systému mezinárodní bezpečnosti dává jen rostoucí tlak široké světové veřejnosti. Rozvoji této »internacionální demokratizace« mohou parlamenty nepochybně mimořádně posloužit. I to je jeden z důležitých prvků nového politického myšlení.

Není účelem této předmluvy vyčerpát témata obsažená v uvedených dvou svazcích. Chtěl jsem upozornit jen na některá. A vyzvat přitom čtenáře ke studiu těchto prací. Dávají mnoho k pochopení dneška, k orientaci v jeho nesnadných problémech.

K závěru ještě poznámku ke stylu, který charakterizuje tyto články a tato vystoupení. Obráží se v nich úcta ke každému, k němuž se autor se svým slovem obrací — i úcta k mateřštině. V tom je Alois Indra již dávno příkladem pro naši propagandu. Říkám-li — již dávno — je to míněno doslova. Pamatuji se jako redaktor Rudého práva, že už začátkem padesátých let Alois Indra přispíval závažnými články do našeho ústředního stranického listu. A patřily k těm (což bylo vzácné), které nebylo třeba redigovat. Jejich řeč byla jasná, otevřená, srozumitelná. Taková je i řeč těchto článků a projevů.

JAN FOJTÍK

Z VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

V PRAZE
16. LEDNA 1969

Soudružky a soudruzi!

Snad jsme všichni zajedno v tom, že jsme na posledních dvou zasedáních přijali správné politické závěry, jasná a srozumitelná rozhodnutí. Utrzuje mě v tom i souhlas drtivé většiny stranických orgánů a organizací stejně jako podpora značné části veřejnosti.

Méně utěšený obraz ovšem skýtá plnění těchto usnesení. Znovu se potvrzuje, že alfou a omegou našeho dalšího strategického i taktického postupu jsou obsah, formy a metody uplatňování vedoucí úlohy strany v současných podmínkách. Pojetí této koncepční otázky předurčuje osud listopadové rezoluce — ale i všech dalších usnesení —, zejména pak je na něm přímo závislé čínorodé rozvíjení pozitivních hodnot polednové politiky. Denně se přece přesvědčujeme, že zábrany při aplikaci zásad vedoucí úlohy strany, jak jsme je vyjádřili v listopadové rezoluci, představují ve svém souhrnu, i hlavní zdroj všech protichůdných tendencí a extrémů, jež krizově otrásají hladinou života naší společnosti.

Je dobře, že jsme před rokem tak rozhodně odmítli administrativně byrokratické metody uplatňování vedoucí úlohy strany. Vždyť šlo o metody, které byly deformací marxisticko-leninských principů vedoucí úlohy strany, a proto zákonitě plodily řetězovou reakci deformací ve všech oblastech života. Sotva však se může-

me chlubit tím, že jsme za celý rok nebyli s to vyjasnit správné pojetí vedoucí úlohy strany na všech stupních stranické struktury. Teoretická a zejména metodická nevyjasněnost této otázky má nedozírné negativní důsledky v praxi. Lapidárně řečeno: všechno začíná i končí ve straně, v její ideové jednotě, v její akceschopnosti. Tuto základní pravdu musíme pokládat za rozhodujícího objektivního činitele.

Nelze strkat hlavu do písku před fakty, jež svědčí o citelném oslabení vlivu strany ve všech oblastech politického, ekonomického a společenského života. To nezakryjeme ani pláštíkem sebeumnějších deklarací o »prohlubující se vedoucí úloze strany«, o její »rostoucí autoritě« atd. V takových prohlášeních je spíše přání otcem myšlenky a velmi těžko bychom je přesvědčivě dokumentovali.

Hledat východisko v návratu k předlednovým praktikám by se rovnalo sebevraždě. Neustále obnovovaná vzájemná důvěra mezi ústředním výborem a členstvem, mezi stranou a celou společností, hluboké přesvědčení o správnosti politiky strany mohou být jediným pramenem růstu autority strany. Právě tyto principy představují základní aktiva, jež musíme všemi silami hájit a neustále reprodukovat. Vše závisí na tom, jak strana a především její vedoucí orgány dokáží s maximální objektivitou poznat potřeby a stanovit cíle společenského rozvoje, jinými slovy řečeno, jaký dokáží zformulovat bezprostřední i dlouhodobý program vzestupu prosperity společnosti. Jen na takovém základě mohou být uznávaným nositelem celospolečenské iniciativy. O nic menší však není úkol činy rozvinout takovou společenskou aktivitu, která vytvoří optimální podmínky pro kolektivní a individuální seberealizaci lidí při uskutečňování našich perspektivních cílů.

Ano, právě tyto tři základní stránky činnosti strany — to jest iniciativa, programovost a organizační aktivita — musí tvořit nedílnou, přirozenou jednotu.

V opačném případě zůstane pojetí vedoucí úlohy strany vyjádřené v přijatých dokumentech pouhou iluzí.

Zkušenosti posledního roku nás až příliš pádně poučily, že při paralyzování zásad demokratického centralismu zůstávají úmysly pouhými deklaracemi, vytrácí se z nich dělnost a konkretizace sebelepších záměrů je nedosažitelná. Stanoviska stranických dokumentů správně negují byrokratické koncepce uplatňování vedoucí úlohy strany a rozvíjejí demokratické rysy stranické činnosti. Stejně správně však listopadová rezoluce doplňuje tuto orientaci rozhodným zdůrazněním integračního poslání strany, které má dnes klíčový význam. Tento požadavek však můžeme splnit jen překonáním nesouladu mezi širokou demokratickou aktivitou strany a mezi oslabením její vnitřní kázně a porušováním principů demokratického centralismu. V tomto úsilí vidím klíč k obnovení názorové a akční jednoty strany, k překonání neudržitelných tendencí, které přeměňují stranu na všech stupních v jakýsi politický klub. Je nutné posílit ty charakteristické stránky naší činnosti, jež dělají ze strany revoluční marxisticko-leninskou organizaci.

Je jasné, že stranu nelze zredukovat jenom na činitele moci. Stejně ji však nelze zúžit jen na jakousi bezbřehou ideově politickou sílu, i když politické a ideové vedení zůstává hlavní formou a rozhodující metodou stranické činnosti.

Strana přece musí — má-li dostát svému poslání — linii své politiky konkrétně formulovat, cílevědomě probouvat a ovšem poznáním a prací i korigovat. Samozřejmě že k pochopení této linie, ke ztotožnění s ní, k její realizaci musí politickou prací získávat většinu pracujících.

V poslední době mají i Leninovy citáty podpořit tendence podřizování strany živelnému hnutí. Někteří bojovníci za tvůrčí myšlení oportunisticky a zcela dogmaticky interpretují Leninovu myšlenku, že strana má vyjadřovat to, co si lid myslí. Tady ovšem Lenin (na

rozdíl od našich interpretů) nedělá tečku, ale zdůrazňuje: »...aby klopýtala ve vleku hnutí, to je v nejlepším případě pro hnutí neúčinné, v nejhorším však velmi a velmi škodlivé«. Spojení strany s masami chápal Lenin jako vedení mas bolševickou stranou, jako trpělivý a důsledný boj třeba i proti proudu, jako boj i za »zdánlivě« nepopulární věci, které však představují skutečný zájem lidí, řešení jejich perspektivních potřeb a dosažení jejich cílů.

K prosazení tohoto leninského pojetí by se právě teď měla soustředit pozornost všech stranických orgánů. Jinak bude strana pouhým registrátorem vnějšího působení. Logicky se pak budou do jejího vnitřního organismu přenášet krizové prvky z prostředí, které ji obklopuje. Ale strana přece musí sama vystupovat jako aktivní činitel změny, musí naplno rozvíjet vlastní dynamiku, v nejlepším slova smyslu masovou politickou činnost. Cesta k pozitivní přeměně ovzduší ve společnosti vede přes stabilizaci základních marxisticko-leninských principů ve straně, přes uplatnění jednoznačného vlivu vnitřně zpevněné strany jako tvůrčí obecně uznávané politické síly. Jen tak, myslím si, je možné ovlivnit politické postoje veřejnosti v tom smyslu, aby byl výrazně posílen jejich soulad se skutečnými zájmy socialismu, s internacionálními cíli naší vnitřní i zahraniční politiky. Je to úkol nelehký, ale bez jeho zvládnutí budeme dále bezmocně přešlapovat na místě. Chceme-li být skutečně vedoucí politickou silou, pak se neobejdeme bez důkladného rozboru současného politického pohybu uvnitř naší společnosti. Jistě přitom dokážeme diferencovat jeho kladné stránky od slabých míst a záporných tendencí, jež podlamují důvěru v naše záměry a koneckonců znemožňují uplatnit to, čemu velmi zjednodušeně říkáme polednová politika.

Nerad bych, aby mi někdo opět (již pokolikáté!) bez jakýchkoli důkazů přisuzoval snahy paušálně vydávat všechny projevy demokratické aktivity lidu za jakousi nátlakovou pohromu, která ohrožuje základy naší so-

cialistické společnosti. Jako komunista však nemohu mlčet k organizovaným tlakům, jež někteří členové rozněcují mimo rámec strany. Podtrhuji: strany jako politického a na pevných základech budovaného organismu. Nebezpečí je v tom, že některým objektivně působícím odstředivým tendencím a subjektivním dezintegračním snahám se vtiskuje charakter politické akce, jež vědomě rozbíjí soustředěné úsilí strany na vyplnění ducha i litery závěrů listopadového i prosincového zasedání.

Právě kampaň kolem obsazení funkce předsedy Federálního shromáždění názorně dokázala, do jakých nebezpečných rozměrů se může bez stranického vlivu, zcela nekontrolovaně rozvinout hnutí, založené ve své podstatě na vyhrocování nacionalistických vášní. Pokusy dávat této kampani jiný výklad jsou málo přesvědčivé. Osobně nikdy nebudu souhlasit s diktováním ultimativních požadavků, s obnovováním všech těch dezinformujících i rozkladných vlivů v činnosti sdělovacích prostředků, které už listopadová rezoluce jednoznačně charakterizovala jako vážnou překážku nezkreslené realizace záměrů polednové politiky. (Chybou ovšem je, že předsednictvo ústředního výboru nereagovalo mnohem dříve. I to pokládám za vážný politický nedostatek, že se Josef Smrkovský od této kampaně v samém jejím počátku velmi rozhodně nedistancoval, že proti ní nevystoupil, že takovéto metody jednoznačně neodsoudil. Trpět personifikování stranické politiky, přijímat delegace a děkovat jim za takových okolností za projevy sympatií znamená přilévat olej do ohně. Máme konečně už dost zkušeností, kdy právě takovéto metody nevedou ve stranické politice k dobrým koncům.)

Nemám možnost detailně rozebírat všechny konkrétní případy, kdy se politice strany po listopadovém zasedání zasazovaly nové údery zprava, kdy se její linie zaměňovala za linii zcela protichůdnou. Žel, opět se z listopadové rezoluce dělala jenom obecná zaklínací

formule sloužící k zamaskování všelijakého politického balastu.

Před lednem jsme stále bojovali proti všemu možnému, proti reálnému i vyspekulovanému nebezpečí a teprve na druhém místě, a to dost abstraktně, jsme vytyčovali boj za něco, boj za pozitivní úkoly. Na-prosto správně jsme toto pořadí po lednu obrátili. Jenže správná orientace na řešení pozitivních úkolů se nám může znovu rozplynout do ztracena, jestliže ji nebudou provázet adresná a zcela konkrétní politická vystoupení. Jen jasně vyhraněný politický a ideologický boj strany, stranických orgánů a jejich vedoucích představitelů může překazit snahy těch, kdo šíří permanentní politické napětí a soustavně vyvolávají konflikt-ní a krizové situace.

Myslím, že především ústřední výbor a jeho orgány musí jasně říci, kdo to vlastně jsou pravicově oportunistické síly ve straně. Musíme najít odpověď na otázku, a to adresně, co to jsou nátlakové skupiny, jakou mají taktiku, co sledují, jakými prostředky bojují, pod jakými záminkami si přisvojují roli jediných oprávněných obhájců a vykonavatelů polednové politiky, co ve skutečnosti podnikají k falšování pravých záměrů ledna a k uskutečnění svých vlastních skupinových či osobních cílů.

Bez splnění tohoto základního předpokladu se politicky a ideologicky neoddelíme od pravicově oportunistické rozbředlosti, která stále rozkládá stranu. Bez toho nedokážeme principiálně vést všechny síly, jež se chtějí poctivě sjednocovat na platformě listopadové rezoluce a politicky i ideologicky překonávat všechny retardační vlivy, jež nás vracejí zpět, zpochybňují a rozrušují každý náš krok kupředu. Tady věru nevystačíme s tím, že budeme neustále kritizovat jenom takové odbyté veličiny, jako jsou Sviták, Brodský či Janýr, zatímco všechno ostatní je tabu.

Proti požadavkům politického a ideologického boje s pravicově oportunistickými silami se zneužívá správ-

ného hesla »nehledat nepřítel ve straně«, jako by ideologický boj nutně musel končit praktikami padesátých let. Vtírá se otázka, zda se tu někdo nesnaží vlastního strachu z politického a ideologického demaskování zneužít k šíření panikařských nálad a absurdních podezření.

Takové počínání má podle mého názoru jediný cíl: Odvést pozornost od skutečných projevů i důsledků různých kabinetních machinací. Cožpak jsme právě v posledních měsících neměli co dělat s akcemi, které navenek brojily proti kabinetní politice, ale fakticky byly inspirovány bez vědomí a proti vůli stranických orgánů? Tyto akce se rozvíjely mimo jejich rámec a v jejich stínu jako výraz pseudokonkrétních potřeb společnosti a pseudokonkrétních zájmů strany. Tady činy nelze nahradit třeba sebeostřejšími slovy. Strana má právo požadovat od nás zcela konkrétní opatření, jež povedou ke zvýšení odpovědnosti komunistů na všech úsecích života společnosti a budou pozitivně měnit situaci. Jen tak nezůstane pouhou frází to, co jsme v listopadové rezoluci vyjádřili takto: »KSČ nedovolí, aby proti této politice,« tedy politice stanovené listopadovým zasedáním, »kdokoli v rozporu se stanovami strany aktivně vystupoval, organizoval nátlakové skupiny, provokativní akce, vydávání letáků i hromadná odesílání rezolucí apod. Bojovat proti tomu je úkolem komunistů na všech úsecích, na pracovištích, v městech, obcích, okresech, krajích i v národních a federativních orgánech.«¹

Soudružky a soudruzi, právě teď, kdy dotváříme federativní uspořádání státu, mimořádně záleží na správném výkladu i aplikaci vedoucí úlohy strany. Vždyť tento faktor bude dominantní složkou jednoty a pevnosti československého státu a socialistického sjednocení celé naší společnosti.

Nejde tu jen o nutnost dobudování dynamického sys-

¹ Rudé právo 19. listopadu 1968.

tému vnitřní činnosti strany, ale i o další závažné problémy. Bude mezi ně například asi patřit objektivní zhodnocení předností i záporů masového charakteru strany. Při řešení těchto problémů se nevyhneme přijetí adekvátních opatření ke zvýšení aktivního vlivu strany jako celku, ale i ke kádrovému posílení jednotlivých článků stranického organismu včetně jeho aparátu.

Soudím totiž, že Prohlášení předsednictva ústředního výboru KSČ ze 4. ledna 1969 není jen momentální reakcí na současnou situaci, ale dlouhodobou směrnicí pro práci celé strany, která odpovídá duchu listopadové rezoluce. Strana se musí vnitřně přizpůsobovat k dosažení náročných perspektivních cílů, ale i takových bezprostředních výsledků, které budou mít trvalou hodnotu.

Plně proto podporuji návrh, abychom na jednom z nejbližších zasedání projednali jako hlavní bod programu problematiku vedoucí úlohy strany, a to komplexně ve všech souvislostech, jak to vyžadují podmínky současného i budoucího rozvoje společnosti. Myslím, že při tom bude možné ve značné míře využít podnětů, které jsme měli k dispozici již na říjnovém zasedání v roce 1967 a které, žel, zůstaly nevyužity a zapadly. Jsem přesvědčen, že konfrontace názorů a zkušeností z poznání i stranické praxe nám pomohou najít optimální řešení, které nepochybně zvýší sílu a akceschopnost celé strany.

Podle původního textu vystoupení.

Osobní archiv autora

Z PROJEVU NA OKRESNÍ MÍROVÉ SLAVNOSTI USPOŘÁDANÉ SVAZEM ČESKOSLOVENSKO-SOVĚTSKÉHO PŘÁTELSTVÍ

V TŘEBÍČI
7. ZÁŘÍ 1969

Soudružky a soudruzi,
vážení přátelé!

Díky vám všem za to, že jste neopustili hezké tradice mírových slavností, i za to, že jejich organizátorem je právě Svaz československo-sovětského přátelství. Vždyť už před srpnem loňského roku se nad touto organizací stahovaly zlověstné mraky. Hlásit se k ní bylo jaksi »nemoderní«, »konzervativní«, znamenalo to vystavovat se posměchu i útokům těch, kdo naše obrodné úsilí chtěli změnit v prvotřídní pohřeb socialismu.

A což teprve po srpnu! Kolik lidí si myslelo, že Svaz československo-sovětského přátelství je jednou provždy odsouzen k zániku, že nikdo nenajde odvahu organizovaně upevňovat a prohlubovat přátelství k Sovětskému svazu, šířit světlo poznání a pravdy o této první zemi socialismu.

Jak hluboce se zmýlili ti, kdo s těmito výmysly spojili své temné plány — jak málo znali statečnost statisíců našich lidí! Chtěli, aby do taktu nacionálně šovinistické noty tlouklo čtrnáct miliónů srdcí obyvatel tohoto státu. Zamořovali naše mozky jedem antisovětsismu. Rozšiřovali nenávist a neklid pod líbivým pláštíkem hesel o jakémisi »socialismu s lidskou tvářičkou«. Mluvili o demokracii, ale s fanatickou nesnášenlivostí umlčovali každý nepohodlný názor. Oháněli se humanismem, ale

nešťtili a nešťtí se masově používat morálního, ale i fyzického teroru proti každému, kdo s nimi nechtěl táhnout za jeden antisovětský provaz.

Díky těm tisícům poctivých lidí, kteří s obdivuhodnou statečností našli sama sebe, i ve vřavě bubnové palby pravicově orientovaných sdělovacích prostředků přemýšleli o skutečném obsahu vlastenectví. To oni správně spojili národní hrdost s oddaností socialismu a jistotu socialismu s československo-sovětským přátelstvím. Především jim patří slova básníka: »A hrdý buď, žes nezradil, žes neposkrvnil ústa ani hruď falešnou řečí.«

Svaz československo-sovětského přátelství našel i v nejtěžších podmínkách své zastánce a nadšence, rostl a roste, stal se bojovou organizací v pravém slova smyslu. Vzal na svá bedra úkol bojovat proti šovinistickému fanatismu, usilovat o socialismus budovaný na základech marxismu-leninismu, šířit ideje proletářského internacionalismu. Sami víte, že ani teď není situace jednoduchá. Boj neskončil. V myslích lidí ještě příliš silně doznívají zmatky předchozího období. Ale navzdory zlé vůli nositelů antisovětismu Svaz československo-sovětského přátelství žije a bude žít, tak jako bude věčně žít naše přátelství se Sovětským svazem. Jen na to dbejme, aby nápor nové módnosti, konjunkturalismu a kariérismu neudusil jeho činnost formalismem. Ať jsou v jeho řadách jen skuteční přátelé Sovětského svazu, lidé, kterým je cizí přetvářka a faleš.

Vážení přátelé, především vy, lidé práce v závodech i na polích, v úřadech i ve školách, máte právo být pořadateli i aktivními účastníky této slavnosti. Vždyť pro vás mír není prázdným pojmem, dobře znáte význam tohoto slova. Mír — to není demagogické heslo ani fráze. Upínáme se k němu jako k nejcennějšímu statku všeho lidstva.

Ano, mír je nejcennější statek, je to největší bohatství lidstva — ale mír není dar. Škoda že si to tak málo uvědomujeme a tak mnozí z nás zapomínají, že nám

mírový život nespádl z nebe. Avšak není přece mír jako mír. Připustíme-li si myšlenku, že by vítězem druhé světové války byl hitlerovský nacismus, zavládl by také klid zbraní, ale nikdy by to nebyl mír — zůstalo by nám jen pozvolné umírání v otrockých mučírňách.

Právě proto, že nechceme a nebudeme zamlčovat historickou pravdu, jsme povinni stále znovu připomínat, že za skutečný mírový život vděčíme především Sovětskému svazu, bezpříkladnému bojovému hrdinství jeho vojáků, neocenitelnému sebeobětování jeho lidu. Dvačet miliónů sovětských lidí zahynulo nejen za svobodu své vlasti, ale za osvobození všeho lidstva z hrůzných spárů nacismu; ztratili své životy i za naši svobodu, národní a státní samostatnost, za naši možnost svobodně se rozhodnout pro socialismus. Stočtyřicet tisíc sovětských matek, manželek a milenek se nikdy nedočkalo návratu těch svých drahých, kteří spí svůj věčný spánek na hřbitovech našich měst a vesnic.

Kdo teď u vědomí nehynoucích zásluh sovětských synů a dcer o naši svobodu převezme těžkou odpovědnost za zmatení našich lidí? Kdo to způsobil, že přímí účastníci Velké vlastenecké války a jejich synové nemohli vloni v srpnu poznat československý lid, který tak milovali, jemuž tolik důvěřovali? Jak se mohlo stát, že chlubíce se svou kulturností a humanismem jsme za projev vlastenectví pokládali ono smutně proslulé »ani kapky vody...«? Zběsilost vedla zločinné ruce dokonce i k ničení pomníků, památníků a náhrobků těch, bez jejichž obětí bychom jako národ vyhynuli. Komu se to podařilo oklamat nás, namluvit nám, že armáda prvního socialistického státu, armáda, jejíž jméno se stalo symbolem pokroku a záštitou míru — že tato armáda k nám přišla potlačit socialismus, uloupit nám svobodu a překazit náš mírový život?

Mnohé už bylo řečeno, mnohé ještě zbývá dopovědět. Jedno však je jisté: nepřátelé socialismu a míru hráli s Československem velkou falešnou hru; československý lid měl dělat kulisu jejich plánům. Zbývá ještě

mnoho těch, kdo se nedopracovali pravdy, ale dříve či později i oni prohlédnou a poznají, čemu vlastně mělo sloužit jejich čisté nadšení, jak měla být zneužita jejich touha po nápravě některých nedostatků.

Nebylo a není lehké se správně orientovat — složitost zápasu spočívala v tom, že se šlo proti socialismu se socialistickými hesly, že se jakoby s programem Komunistické strany Československa šlo proti této straně. Nové křivdy a nepravosti se páchaly a připravovaly pod praporem úsilí o nápravu chyb starých. Předstírané přátelství k lidu mělo potlačit základní zájmy pracujících, halasně zdůrazňovaná svoboda slova měla zakrýt umlčování třídní pravdy.

Jak se v tom všem měli lidé vyznat, když selhali ti, kdo je měli vést? Jedni se dali vědomě do služeb pravicového oportunismu, jiní pro osobní slávu, někteří z nedostatku osobní statečnosti, další z touhy po kariéře. Lid však není možné klamat věčně a jednou podvedený člověk bude pak tím rozhodněji stát za poznanou pravdou. Nikdy už nemohou získat jeho důvěru ti, kdo s ním hráli nečestnou, nepoctivou hru.

Cesta k poznání je trnitá. Tím víc však myslíme na Leninova slova, že i pravda se někdy může ocitnout v menšině, ale proto ještě nepřestává být pravdou.

Soudružky a soudruzi, právě proto, že mír není dar, musíme žít a pracovat s vědomím, že za jeho zachování a upevnění je nezbytné bojovat každý den a každou hodinu. Před nedávnem, když se u nás zatemňovaly a přerukovaly základní pojmy, jsme jaksi pozapomněli na to, že svět je třídně rozdělený, že neustále probíhá urputný zápas mezi socialismem a kapitalismem, že imperialismus zůstává vlčím řádem. Masově se u nás šířily iluze, jako by nám žádné nebezpečí ze Západu nehrozilo. A co víc — jako by imperialistické kruhy od papeže až po tehdejšího prezidenta Spojených států amerických Lyndona Johnsona žehnaly našemu obrodnému úsilí, držely nám palce — jako by jejich největším zá-

jmem bylo zdokonalení a upevnění socialismu v Československu

Kam se poděl náš zdravý rozum? Kde a kdy jsme to ztratili třídní cit a schopnost posuzovat věci ne podle lesklého pozlátka, ale podle obsahu? Což není nad slunce jasnější, že imperialismus se ve své podstatě nezměnil, že jeho agresivita není ničím oslabována, že je strůjcem utrpení miliónů lidí? Imperialismus je přece odpovědný za to, že od konce druhé světové války nezavládl opravdový mír na všech kontinentech ani na jediný den, že stále umírají lidé v nejrůznějších válkách, že stamilióny žijí v nepředstavitelné bídě.

Jen si vezměte vývoj od roku 1945: Špinavá francouzská válka v Indočíně, Korea, Vietnam, izraelská agrese, reakční puče v zemích Latinské Ameriky, neokolonialistické zotročování rozvojových zemí, fašismus v Řecku, ve Španělsku a v Portugalsku, surová nadvláda bílých v Jihoafrické republice, masové bouře v samotné Americe atd. Komu to všechno připisovat na vrub, kdo to rozdmýchává a organizuje, ne-li imperialismus? To je přece rub konjunktury kapitalistického světa, to jsou stíny neónových kaskád, přeplněných obchodů a záplavy aut, to je zdroj horentních zisků mamutích koncernů. To všechno usvědčuje ze lži buržoazní politiky kryjící se olivovými ratolestmi míru.

Nebezpečí imperialistické agresivity není propagandistický bluf. Těsně za našimi hranicemi, v západním Německu, má revanšistická politika oficiální podporu. Znovu tam víří bubny příslušníků neonacistické strany, její ordneři surově mlátí zastánce demokracie a obhájece myšlenek mírového dorozumění mezi národy. Nebo snad ti, kdo by nám tak »rádi pomohli« svrhnout socialismus a kreslí přitom do svých map naše západní území jako součást nového Německa, nejsou nástrojem imperialistické politiky?

Za to, že si imperialisté dosud netroufli vyvolat třetí světovou válku, za mír v Evropě vděčí lidstvo síle socialistického společenství, a především Sovětského svazu.

Právem je Sovětský svaz pro většinu poctivých lidí bez rozdílu politické orientace záštitou míru, pěticípá hvězda v jeho znaku je hvězdou naděje, jeho mezinárodní politika naplňuje lidstvo jistotou.

I v tom plní sovětští lidé své internacionální povinnosti, že na svých bedrech nesou tíhu obrovských zbrojních nákladů, tíhu obrany socialistického světa, tíhu boje za zachování míru pro všechno lidstvo. Jak rádi ohrnují naši maloměšťáci nos nad různými nedostatky v Sovětském svazu. Jestlipak si přitom uvědomují, že například jedna jediná raketa určitého typu stojí tolik, co celé nové město pro deset tisíc obyvatel? Ano, za mír, za možnost socialistického budování vděčíme především tomu, že pro sovětské lidi není proletářský internacionalismus prázdňím pojmem.

Myslím si, že jsme v právu, když tvrdíme, že v nedávno minulých srpnových dnech se vedl boj o mír i v ulicích Prahy, Brna a Liberce. Kam až zašli nepřátelé socialismu a pravicoví oportunisté ve svém zběsilém vzteku, když svému národu chtěli připravit peklo občanské války! Jak naivní jsou lidé, kteří si myslí, že šlo o nevinné projevy vlasteneckého nadšení. To byl zřetelný pokus o útok proti socialistickému zřízení, proti tvůrčí pozitivní politice KSČ — byla to, stručně řečeno, odhalená tvář kontrarevoluce.

Neprošli, přepočítali se! Naivně mysleli, že žertujeme, když jsme prohlašovali, že ulice našich měst už nikdy nebudou arénou protisocialistických sil, že jsme pevně odhodláni ubránit naši cestu k socialismu a klid spořádaných občanů. Prohráli. Byli poraženi nejen proto, že jsme tentokrát naše varování mysleli opravdu vážně, ale hlavně proto, že jim většina našich lidí nesedla na lep.

Kdo seje vítr, sklízí bouři. Boj, který nám vnutili, dovedeme až do vítězného konce — odstraníme nositele pravicového oportunismu, lidi nenávidící socialismus a prosycené jedem antisovětismu ze všech míst, kde by nám mohli škodit. Znemožníme opakování extrémů

z minulého a z počátku letošního roku. Zaplatili jsme drahé školné za získané zkušenosti, ale využijeme jich dnes i v příštích letech. Ať naši nepřátelé vezmou na vědomí, že si republiku opravdu rozvracet nedáme. Ať se smíří s tím, že boj o moc byl v této zemi rozhodnut v únoru 1948, že nesejdeme ze socialistické cesty, neznadíme Sovětský svaz a ostatní naše spojence a zůstaneme pevným oddílem mezinárodního revolučního dělnického hnutí.

Budeme důsledně, krok za krokem uskutečňovat politiku Komunistické strany Československa. Náš lid se postupně na vlastních zkušenostech přesvědčí, že politika nového vedení strany je správná, že se poctiví občané nemusí naprosto ničeho bát. Lidé poznají, že nám jde o další rozvoj socialistické demokracie, o rozkvět kultury a vzdělanosti, o světlou budoucnost našeho mladého pokolení, o vytvoření předpokladů k nové prosperitě našeho národního hospodářství; že nám jde o lepší život celé společnosti i o každého poctivě pracujícího člověka. Jsem hluboce přesvědčen i o tom, že naši lidé pochopí, že všechno je závislé na naší poctivé práci, a dají své mozky i ruce pro rozkvět své socialistické vlasti.

Jen neztrácejme víru, hledme s nadějemi do budoucích dnů a žeňme všechny škarohlídy, kteří kalí vodu, aby v ní mohli snadněji lovit.

Ať žije nerozborné přátelství mezi Československou socialistickou republikou a Sovětským svazem!

Ať sílí a vzkvétá naše krásná vlast — Československá socialistická republika!

Ať žije mír!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA CELOSTÁTNÍ PORADĚ FUNKCIONÁŘŮ NÁRODNÍCH VÝBORŮ — KOMUNISTŮ

VE SMETANOVĚ SÍNI OBECNÍHO DOMU V PRAZE
11. LISTOPADU 1969

Věrně leninským principům vnitrostranického života, složilo předsednictvo ústředního výboru KSČ na zářijovém zasedání účty ze své činnosti za období od dubna tohoto roku. Nenasazujeme si růžové brýle, žádná »závrať z úspěchů« nám nehrozí, dobře víme, jak vážnými nedostatky je dosud provázen život strany a celé společnosti.

Při vší skromnosti však ústřední výbor mohl konstatovat, že se postupně daří plnit základní úkoly vyjádřené v květnové realizační směrnici. Orgány strany a jejich aparáty se očistily od nejvýraznějších nositelů pravice opořené opořené oportunistických tendencí, jejich ideová jednota se prohloubila, citelně se zvýšila jejich akceschopnost. To se příznivě projevilo ve zvýšení vlivu strany na tisk, rozhlas a televizi, na práci orgánů Národní fronty a většiny společenských organizací. Principiální postup stranického vedení se odrazil i v posílení mocenských pilířů socialistického státu. S vážnými překážkami, ale přece jen se daří krok za krokem vytvářet předpoklady pro cílevědomější řízení ekonomiky, pro překonání anarchického stavu v orgánech hospodářského vedení.

Ústřední výbor mimořádně ocenil iniciativu a politickou činnost svého předsednictva při obnovování a prohlubování bratrské spolupráce se spojeneckými státy a jejich komunistickými stranami. Průběh a výsledky

cesty naší stranické a státní delegace v Sovětském svazu byly vyvrcholením tohoto úsilí a vytvořily novou, vyšší kvalitu další etapy našeho spojení. Společné sovětsko-československé prohlášení je pro náš lid a pro celý svět dalším přesvědčivým důkazem jednoty našich názorů na všechny základní otázky. Každý se mohl znovu přesvědčit, že Sovětský svaz je pro nás přítelem nejvěrnějším, že je nejspolehlivějším garantem naší státní samostatnosti, nejjistější zárukou dalšího socialistického rozvoje naší země, že naše hospodářská spolupráce skýtá nejen pro dnešek, ale i perspektivně jistotu vzájemné výhodnosti a při našem cílevědomě organizovaném řízení také jistotu moderního rozvoje československé ekonomiky.

Oslavy 52. výročí Velké říjnové socialistické revoluce prokázaly, že náš lid přijímá výsledky sovětsko-československého jednání s uspokojením. Opět se potvrdilo, že naše delegace mohla v SSSR právem prohlásit: »Nikdy už nedopustíme oslabení našeho spojení — Československá socialistická republika je spolehlivým článkem společenství socialistických států — Komunistická strana Československa je opět pevným oddílem mezinárodního komunistického hnutí.«

Význam zářijového zasedání spočívá především v tom, že ústřední výbor postupoval velmi principiálně, pečlivě zhodnotil dosavadní vývoj a současnou situaci. Přesvědčivě podpořil dosavadní postup svého předsednictva a svými usneseními vytvořil politické, organizační i kádrové předpoklady k další konsolidaci ve všech oblastech našeho života.

Pravda, někteří jedinci se pokoušeli strašit nás »soudem historie«, více či méně otevřeně naznačovali, že jednáme v rozporu s míněním lidu, že prý přezíráme jeho zájmy. Budiž nám dovoleno říci, že by sice bylo velmi pohodlné čekat tak říkajíc na »soud historie«, ale že by to také bylo nanejvýš neodpovědné hazardérství, že by to nepomohlo překonat důsledky minulých krizí a současné těžkosti. Za rozval strany a socialistické

moci v roce 1968, za rozvrat hospodářství, za pošlapání všech základních hodnot socialismu, za zneuctění ústavy a základních socialistických zákonů — tedy za konkrétní činy a jejich důsledky — musí pravličáci nést konkrétní odpovědnost už teď, v roce 1969.

Jsme ostatně hluboce přesvědčeni, že nám dějiny dají za pravdu, že zářijové zasedání ústředního výboru strany bude hodnoceno jako jednání skutečných marxistů-leninců, jako jednání lidí, kteří se v pravý čas rozhodli pro správné činy.

Závěry květnového a zářijového zasedání ústředního výboru strany platí obecně, ale i v konkrétnostech samozřejmě také pro národní výbory, zvláště pak pro komunisty v jejich orgánech i aparátech. Úsilí strany o politickou a ekonomickou konsolidaci ve všech oblastech života nemůže pominout oblast státní moci a správy. Jeho logickým cílem je konsolidace činnosti zastupitelských sborů na všech stupních.

Do víru událostí, vyvolaných antisocialistickými silami ve společnosti a pravicově oportunistickými expONENTY ve straně, byly zákonitě strženy i naše zákonodárné sbory a národní výbory všech stupňů. Cíle pravice byly teoreticky zdůvodňovány jednostranným vyzvedáváním jakéhosi autonomního samosprávního poslání národních výborů. V tehdejších teoretických úvahách bylo skryto mnoho čertových kopýtek: Oslabení státního centrálního řízení, vyzvedávání místních zájmů nad zájmy celospolečenské, potlačení mocenské funkce státní správy, vyloučení vlivu marxisticko-leninské ideologie v její činnosti. Strategicky sledovala pravice oslabení vedoucí úlohy strany v národních výborech, znemožnění třídních přístupů v jejich praxi. Všeobecně šířená teorie o úloze »elity« v současné etapě společenského vývoje měla z účasti na řízení státní moci a správy vyřadit maximální počet dělníků a družstevních rolníků.

Dobře víte, že nešlo jen o teoretické traktáty. Souběžně s rozvracením strany orientovala pravice svou

rozbíječskou činnost i proti národním výborům. Z kritiky skutečně existujících dílčích chyb a nedostatků rychle narůstal koncentrovaný proud útoku proti svým kořenům socialistického zřízení, proti existenci národních výborů jako nástrojů moci dělnické třídy a pracujícího lidu.

Záslužná práce národních výborů v uplynulých třicetiletých letech byla soustavně špiněna, funkcionáři byli nazýváni samozvanými diktátory, bezduchými služebníky stranického byrokratismu. Byli obviňováni z neschopnosti »hájit zájmy lidu«, všechny existující i vykonstruované nedostatky se připisovaly na jejich vrub.

Záhy byly národní výbory označeny za »bašty konzervatismu«, tisíce poctivých poslanců byly vystaveny »odstřelu«, vláčeny blátem pomluv. Větší či menší publicisté, kteří nemají potuchy o tom, co znamená řídit obec, město, okres či kraj, kteří nikdy nepřiložili ruku k sebemenšímu konstruktivnímu dílu, se cítili být povolání rozdávat rádoby moudré rady, jak by »se to mělo dělat«. Pro lidi, kteří dali socialismu všechno, co měli a uměli, našli jen pohrdavý úsměv a zlobnou slinu. Ve »Dvou tisících slovech« se už objevuje konkrétní návod k totální destrukci socialistických institucí, ale i k honbě na lidi. Vyhrožují, že »nebudeme volit nikoho, nikoho, kdo se podílel na moci v minulém období«. Programový, kontrarevoluční dokument je doplňován praktickými návody, zejména »památnými« články Ludvíka Vaculíka o »obrodném procesu v Semilech«.

S podivnými cíli se rozvíjela i organizační příprava k založení Svazu měst a obcí, snad jako opozičního politického nástroje proti centrálním orgánům státní moci a správy. Prosazovalo se urychlené přijetí zákona o mimosoudních rehabilitacích v pojetí, jež by anulovalo zákonné revoluční akty uskutečněné národními výbory, diskreditovalo jejich činnost a zlobně zasáhlo zejména vesnici.

V souvislosti s připravovanými volbami se naplno rozhořel boj o politickou moc, uvažovalo se o tom, dát

»politické pluralitě« průchod kandidátkami jednotlivých politických stran nebo stydlivě neuvádět politickou příslušnost kandidátů na poslance. Antisocialistické síly vystihly situaci a na mnoha místech začaly zcela otevřeně propagovat heslo »národní výbory bez komunistů«.

Není divu, že v některých národních výborech získala pozice pravice.

Po pravdě musíme konstatovat, že v daleko větší míře než orgány byl tímto vývojem zasažen jejich aparát, zvláště pak jeho úseky kulturní, školské a zdravotnické.

Tak v některých krajích, okresech a městech našel maloměšťácký extremismus, teoretický zmatek a pravcový oportunistismus své nadšené přívržence i angažované exponenty. V nejednom místě si pracovníci aparátu přisvojili úlohu, která je v rozporu s jejich posláním. Začali nežádoucím způsobem ovlivňovat práci volených orgánů a zneužívali k tomu i svých základních stranických organizací, neprávem vystupovali jménem orgánů při šíření pravicových názorů, organizovali nátlaky proti politicky pevným poslancům.

Zvláště zřetelně to vystoupilo v počínání některých národních výborů v srpnových událostech po vstupu spojeneckých vojsk na naše území.

Pochopitelně si při posuzování vývoje v národních výborech v roce 1968 nemůžeme odmyslet vliv tehdejší celkové politické atmosféry, tak výrazně tvořené pravicově orientovanými sdělovacími prostředky a stále rostoucí agresivitou organizovaně vystupujících antisovětských sil, zejména v KAN a K 231.

Rozhodující odpovědnost však padá na počínání příslušných stranických orgánů, zvláště pak na oportunistickou neprincipiálnost tehdejšího vedení strany. Právě ono způsobilo svou nemohoucností destrukci celé společnosti a neudělalo nic ani pro podporu národních výborů a jejich funkcionářů, mátló je a dezorientovalo.

I při velmi kritickém hodnocení chyb a nedostatků,

Jež se v činnosti národních výborů vyskytly, jsem však oprávněn jménem předsednictva ústředního výboru Komunistické strany Československa konstatovat, že národní výbory jako celek v období nejtěžších zkoušek obstály velmi čestně.

Byly oporou úsilí zdravých sil ve straně, odolaly nepředstavitelným tlakům pravice, nevyklidily jí pozice a znemožnily institucionální rozvrat socialistické moci a správy. Za nepředstavitelně složitých podmínek vynakládaly obdivuhodné úsilí k zachování normálního chodu života, neztratily kontakt s pracujícími, udržely si potřebnou míru autority.

Právě na příkladu národních výborů lze názorně demonstrovat, co to znamená, jsou-li ve funkcích lidé zkušení, pracovně schopní a politicky pevní. Navzdory snahám pravicových publicistů se ukázalo, že většina poslanců národních výborů všech stupňů byla zvolena skutečně demokraticky, že po celé období své činnosti si zachovala opravdovou důvěru občanů.

Naše znalosti svědčí o tom, že většina poslanců národních výborů s pochopením přijala závěry letošního dubnového zasedání a že podporuje nynější politiku ústředního výboru. Jsem rád, že vám mohu tlumočit poděkování předsednictva ústředního výboru za dosud vykonanou práci a za statečné postoje v dobách nejtěžších.

Složitost práce národních výborů v současném období je předurčena náročnými úkoly, jež vyplývají z květnového a zářijového zasedání ústředního výboru strany. Není to lehká doba, nesnáší formální rutinérství a úřednické pohodlíčko. Vyžaduje plnou angažovanost, činnost vpravdě tvůrčí, osobní obětavost a značnou houževnatost v každodenním zápase za prosazení naší politiky.

Ústavní zákon č. 117/1969 o prodloužení volebního období zastupitelských sborů je proto nutné chápat především jako stabilizačního činitele. Překonává stav krátkodobého provizoria a vylučuje improvizace. Dává

národním výborům perspektivu ještě poměrně dlouhé činnosti, a tím vytváří předpoklady pro solidní práci, pro skutečnou angažovanost poslanců.

Víme, že prodlužování funkčního období zastupitelských sborů nepředstavuje ideální postup. Obviňovat nás však mohou jen ti, kdo usilují o rozvrat veřejného života, ti, jimž je třídní přístup k řešení veřejných situací cizí, ti, kdo jsou i ve svých takzvaných právních argumentacích velmi slaboucí.

Za prvé, jde o ústavní zákon řádně projednaný a převládající většinou schválený oběma sněmovnami Federálního shromáždění. Co je tu tedy protiústavního, co je tu protiprávního?

Za druhé — a to hlavně, připisujeme odpovědnost za nezbytné prodloužení funkčního období výlučně na vrub činnosti antisocialistických a pravicově oportunistických sil.

Každý přece ví, že jsme se poctivě snažili připravit volby zastupitelských sborů v roce 1968, že už dokonce byla zahájena volební kampaň. Pravice se však řídila metodou destrukce, vyvolávala rozvrat veřejného života, zaútočila proti poctivým a politicky pevným poslancům, chtěla z voleb udělat nástroj boje o politickou moc, chtěla oslabit a posléze rozvrátit socialistický řád.

Vedoucí politická síla společnosti — Komunistická strana Československa — musela tyto destrukční snahy překazít. Znovu jsme museli nedvojsmyslně říci, že boj o politickou moc byl v této zemi jednou provždy rozhodnut v únoru 1948. A volby zastupitelských sborů, mají-li mít charakter voleb v duchu socialistické demokracie, se mohou konat jen v plně konsolidovaných společenských poměrech. Je logické, a je to v zájmu našeho dalšího socialistického rozvoje, jít do voleb až po XIV. sjezdu s uceleným politickým a ekonomickým programem strany, s programem, který přijme a bude aktivně podporovat většina lidu našich národů.

Pracovat dnes dobře, měřeno potřebami socialistické

společnosti, pracovat s nadějí na trvalé úspěchy znamená uskutečňovat politiku strany.

Pro komunisty je to konečně povinnost, je to zákon pramenící z příslušnosti ke straně. Připomínám to proto, že se u nás vedly rádoby »hlubokomyslné«
úvahy, jako by ukázněně plnit linii strany znamenalo dostávat se do rozporu s názory voličů, jako by to znamenalo potlačování či přehlížení jejich zájmů.

Co je v tom za logiku? Za prvé, vstupem do strany se každý z nás dobrovolně rozhodl řídit se jejími vnitřními zákony, dodržovat stanovy. Za druhé, každý komunista vykonává svou funkci ve společenských organizacích, v hospodářských orgánech, ve státní správě, a tedy i v národních výborech z pověření strany. Straně také skládá účty ze své činnosti, a to nejen za speciální poslání té či oné organizace, ale také za politickou situaci na příslušném úseku. Za třetí pak — a to hlavně — politika strany přece sleduje zájmy celé socialistické společnosti. Prosazovat tuto politiku tedy znamená pracovat ku prospěchu lidu, v jeho nejvlastnějším zájmu. Znamená to nepodléhat dočasnému oportunismu určitých vrstev či jednotlivců, nebudovat svou lacinou osobní slávu na ustupování zaostalým náladám.

V tomto smyslu chápeme hlavní poslání národních výborů jako službu lidu, jako péči o uspokojování jeho potřeb, jako sladování zájmů celospolečenských i místních, jako ochranu socialistické zákonnosti, to znamená obranu socialistického řádu i záruku zákonných občanských práv. Nepřeháníme, když tvrdíme, že na výsledcích práce národních výborů závisí do značné míry úspěch či nezdar politiky naší strany.

V další části svého vystoupení soudruh Alois Indra hovořil o hospodářské činnosti národních výborů a poukázal na to, že obyvatelé našich měst a vesnic mají nemálo důvodů k nespokojenosti. Právě instituce, které mají sloužit lidem a uspokojovat jejich potřeby, fungují u nás povětšinou nedobře a odváží se snad někdo tvrdit, že tu nehrají ke škodě obyvatel svou roli i ne-

schopnost, nevšímavost, dokonce i vyložené lajdáctví některých odpovědných funkcionářů a v ojedinělých případech i celých orgánů? Není to tak, že jsme si na mnohé nedostatky a nešvary prostě zvykli, že je v našem životě pokládáme jakoby za samozřejmost, že tedy nesvádíme zápas o jejich odstranění, že kolem nich chodíme, jako by se nás netýkaly?

Objektivní podmínky práce jednotlivých národních výborů se samozřejmě různí, ale přece jen jimi nelze odůvodnit tak výrazné rozdíly ve vzhledu měst a obcí, v úrovni služeb, ve výsledcích práce místního průmyslu, jakých jsme často svědky.

I to je zajímavé, jak byla pochopena socialistická podnikavost v mnoha podnicích komunálních služeb. Jejich větší samostatnost a volnost v ekonomických pravidlech nevedla ani tak k lepšímu uspokojení potřeb obyvatelstva, jako spíše k nezákonnému obohacování jednotlivců, ke mzdové nekázní, k nedůstojnému »obchodování« s pracovními silami.

Ani o finančním hospodaření s rozpočtovými prostředky nejsou všude nejlepší zprávy. Někde si zkrátka počínají, jako by »z cizího krev netekla«, a zapomínají, že tu teče naše vlastní krev, že škodíme společnosti i sobě.

Národní výbory by neměly trpně přihlížet ani k tomu, že se mnohé závody veřejného stravování sice pružně přesunují do vyšších cenových skupin, ale nedbají no-rem z toho vyplývajících.

Myslíte si, položil soudruh Alois Indra otázku, když hovořil o nedostatku některých druhů zboží, že národní výbory vystačí jen s kritikou centrálních orgánů a s požadováním vyšších dodávek nedostatkového zboží? Není snad pravda, že se u nás nebývalou měrou rozrostly korupce a šmelina, že se velká část zboží prodává »pod pultem«? Není to tak, že psychózy nedostatku využívají někteří zaměstnanci obchodu k nestoudnému okrádání spotřebitelů? Nezhoršuje se snad zásobovací situace nuceným vázáním prodeje jednoho zboží na

nákup jiného, o něž nemá zákazník zájem? A národní výbory, jejich poslanci i pracovníci aparátu to vědí, ale, žel, ani zdaleka nevyužívají svých pravomocí, nehájí zájmy svých voličů, mlčky trpí a přehlížejí tyto nešvary. Co dělají příslušné komise, odbory a kontrolní orgány národních výborů?

Myslím, že musíme nejen slovy, ale především v denní praxi, a to velmi konkrétně, na všech úsecích našeho života docenit význam kontroly. Hovořil jsem o různých nešvarech. A jak znám vaše zkušenosti, mohli byste uvádět další. Nejde však o to, a to se netýká jen vašeho úseku, věci pouze konstatovat, silnými slovy je kritizovat, ale především je za pomoci kontroly, a to kontroly účinné, pohotové a zásadové, řešit či pomáhat řešit. Právě včera jsme o těchto otázkách široce diskutovali v předsednictvu ústředního výboru v souvislosti s problémy dalšího vývoje kontrolního systému. Došli jsme k názoru, že i v rámci národních výborů musí být kontrola patřičně doceněna, zejména při řešení současných složitých úkolů. Chtěl bych vám proto doporučit, abyste se postavením, účinností a řekl bych patřičnou »efektivností« vaší kontroly zabývali na svých zasedáních, abyste překonali často macešský vztah k této důležité složce naší řídicí práce a plně ji využívali.

V dohledné době předloží vláda Federálnímu shromáždění návrh zákona umožňujícího zostřený postih za nepořádky, o nichž je řeč.

Půjde však o to, aby této zákonné zbraně národní výbory také náležitě využily. Zatím se totiž se zákonnými normami nepracuje dost umně, zůstávají nevyužity nebo se jejich duch a litera nepřipustně zkreslují. Je například škoda, že městské národní výbory nepoužily ve viditelnější míře zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 99/1969 k očištění měst od »galérky«, od chuligánů, od zavšivené a práce se štítící spodiny lidské společnosti. Rozhodnější postup v těchto věcech by určitě získal podporu široké veřejnosti,

i když je třeba říci i na adresu bezpečnostních orgánů, prokuratury a soudů, že také v tomto směru plně nevyužívají platných zákonů.

Hodně se mluví o naší mládeži. Lámání hole, narážky a povýšené mentorování není k ničemu. Je to naše mládež, je to generace, která zákonitě nastoupí na místa svých otců ve straně, v hospodářství, ve společenských organizacích i ve státní správě — v ní je budoucnost socialismu. Její odborné schopnosti i občanské uvědomění budou vysvědčením naší práce s ní, ukáže, jak dovedně dokážeme spojit výchovný vliv rodiny, mládežnických organizací a školy.

A právě školy, práce pedagogů, by neměly unikat pozornosti národních výborů, neměly by zůstat jen doménou úzkého specializovaného odborného aparátu.

Národní výbory musí aktivně projevit svou spoluodpovědnost za výchovné poslání škol, musí spolupůsobit k tomu, aby nám z mládeže vyrostli nejen zruční dělníci, dobří družstevní rolníci, odborně vyspělí lékaři, inženýři, učitelé, právníci atd., ale také lidé oddaní socialismu. Aby z ní vyrostli ne mistři přetvářky, ne bezpáteří kariéristé, ale lidé čestní, morálně čistí, politicky pevní — lidé schopní sebeobětování, dávající vždy přednost zájmům socialistické společnosti před svými úzkými osobními zájmy, vpravdě socialističtí vlastenci a internacionalisté.

Další část svého vystoupení soudruh Alois Indra věnoval úkolům souvisejícím se sestavováním plánů a rozpočtu. Povinností národních výborů je, aby do nich důsledně promítly zásady vyřčené pro celé národní hospodářství ústředním výborem strany.

K bytové výstavbě poznamenal, že ani tady nejsou národní výbory zcela bez možností. Mám na mysli územní a projektovou přípravu, organizování pomoci všeho druhu v individuální a družstevní výstavbě, iniciativnější rozvoj místní výroby stavebních hmot a materiálů, případně zařízení urychlující kompletaci a dokončení bytů. Svou úlohu by měla sehrát i zvýšená

náročnost na kvalitu odevzdaných bytů, která by se měla projevit v energičtějším postupu kolaudačních komisí. V neposlední řadě pak jde i o hospodaření s byty, o překažení kvetoucího čachrářství i o využití bytů těch, kdo zradili a opustili svou vlast.

Poté soudruh Alois Indra vysoce ocenil soutěž národních výborů a záslušnou iniciativu MěstNV v Kroměříži, který vyzval národní výbory v celé ČSSR k mobilizaci a spolupráci všech tvůrčích sil ve městech a v obcích, aby se jubilejní rok 1970 stal rokem konkrétních činů ve prospěch republiky a jejích občanů. Jen na to dbejme, aby se uvědomělá iniciativa lidí neutopila v bahně formalismu. Nejde totiž o honosné závazky, ale o skutečně konkrétní činy, nejde o množství vykázaných odpracovaných hodin, ale o viditelné výsledky.

Jestliže mají výzvy národních výborů najít potřebné pochopení a podporu, musí mít občané jistotu, že jejich práce bude skutečně užitečná, že jejich úsilí nevyjde nazmar. Každý národní výbor by tedy měl pozorně promyslet plán akcí, příliš nerozptylovat síly a prostředky, ale soustředit se raději na něco, co ve svém výsledku lidí potěší, co jim přinese radost i užitek.

Nešetřeme sil v organizování iniciativy lidí. Ať naše města září k 25. výročí osvobození Sovětskou armádou vzornou čistotou, upravenými fasádami, novou zelení a květinovou výzdobou, lepším osvětlením, dalšími dětskými hřišti atd. Vytvořme konkrétními činy atmosféru, v níž každý poctivý vlastenec bude hrdý na svou republiku, ale i na své město, na svou obec.

Základní podmínkou splnění všech složitých úkolů národních výborů je jejich vlastní aktivizace, pokračoval soudruh Alois Indra. A ta, jako všude, je závislá na lidech, na poslancích i na pracovnících aparátu, na jejich pracovních schopnostech, morálních vlastnostech a ideové pevnosti, na jejich oddanosti socialismu.

Za období od roku 1964 přirozeným úbytkem, loni a letos pak pod politickými tlaky pravice či z jiných

důvodů prořídly řady poslanců především ^{místních} a městských národních výborů zhruba o 7000.

Ústavní zákon č. 117/1969 dává možnost legálně doplnit zastupitelské sbory všech stupňů, kádrově je očistit, stabilizovat a zvýšit tak jejich akceschopnost.

Vzhledem k časové a organizační náročnosti doplňovacích voleb a v souvislosti s řadou jiných naléhavých úkolů počítáme s tím, že bude převažovat kádrová reorganizace národních výborů bez přímých doplňovacích voleb. Všechny personální změny budou prováděny pod přímým vedením stranických orgánů, vždy však za aktivní účasti orgánů Národní fronty.

Bude správné využít této příležitosti k posílení rad i plén národních výborů poslanci s odpovídajícími pracovními schopnostmi. Mnoho jinak dobrých soudruhů se opotřebovalo fyzicky i duševně, jiní propadli rutíně a nejsou již přínosem pro náročnou činnost národních výborů, někteří jsou prostě lidsky unavení. Doplňme tedy národní výbory tak, aby v nich našli uplatnění lidé svěžehého myšlení a potřebné pracovní energie, lidé, kteří se pro své vlastnosti těší důvěře svých spoluobčanů. V žádném případě však neslevujeme z nároků na morální vlastnosti, ideovou pevnost, na oddanost věci socialismu.

Nemíníme však skrývat, že ostří hlavního úderu v duchu ústavního zákona musí být namířeno proti pravicovým oportunistům, proti antisověťčikům, proti těm, kdo odkryli své protisocialistické ledví. Ano, tak jako všude budeme i v národních výborech postupovat citlivě a přísně diferencovaně; nemůžeme všechny, kdo zakolísali, házet do jednoho pytle s exponenty pravice, s maloměšťáckými extremisty. Posuzujeme lidi spravedlivě, berme v úvahu jejich komplexní hodnocení, neházejme je přes palubu za chvilkové poblouznění, nepřipustíme skandalizaci. Metoda generální revanše, či dokonce vyrovnávání osobních účtů nám musí být cizí. Takový citlivý přístup odpovídá zásadám naší ká-

drové politiky a nemá nic společného s neprincipiálním kompromisnictvím.

Nedvojsmyslně však říkáme: otcové strategie a taktiky pravicového oportunismu, jeho nejvýraznější uskutečňovatelé v praxi, lidé prosycení jedem antisovětiismu nemají v socialistických zastupitelských sborech co pohledávat — tito lidé musí z národních výborů všech stupňů odejít.

Souběžně s očistou orgánů a s nemenší náročností musí probíhat očista aparátů národních výborů. Každý z jeho pracovníků musí stát pevně na pozicích státní politiky, musí se pro ni angažovat — a to ne halasnými slovy, ne slavnostními proklamacemi, ale především svými činy, tedy kvalitou své práce, pracovní kázní a obětavostí. Předpokládám, že v procesu kádrové očisty neobejdete ani domy osvěty, knihovny, muzea, divadla a jiné kulturní instituce.

Vedle kádrové očisty je další podmínkou aktivizace národních výborů jejich stálé, živé a neformální spojení s lidem, se svými voliči.

Mělo by být samozřejmostí cílevědomě rozvíjet aktivitu poslanců v jejich volebních obvodech, pořádat veřejné schůze národních výborů, pracovat s občanskými a uličními výbory. Ve spojení národních výborů s lidem je žádoucí daleko větší angažovanost televize, rozhlasu a tisku včetně krajského a okresního. Místo hrubého pomlouvání a zesměšňování obětavé práce funkcionářů národních výborů, jimiž tyto prostředky oplývaly v minulém roce, by se teď měla vyzvednout složitost jejich činnosti, měla by jim být umožněna výměna zkušeností, měly by být vyzvedávány kladné příklady. Ve spojení národních výborů s občany má zcela mimořádné poslání jejich aparát. Oceňujeme, že většina pracovníků aparátu plní své povinnosti svědomitě, že chápou svou práci ne jako pouhé zaměstnání, ale jako významné politické poslání. Lidé si však často stěžují — a často právem — na byrokratické jednání mnoha úředníků, na

jejich nadutost, necitlivost k potřebám občanů, ba i hrubost.

Vím, že ne každou žádost a stížnost je možné kladně vyřídit, ne každého občana lze uspokojit — ale slušnost, ohleduplnost a trpělivost ve styku s lidmi musí být pro pracovníky státní moci a správy základním zákonem. Pro tupé byrokraty a pro hrubiány nesmí být v aparátech národních výborů místo.

V následující části svého projevu se soudruh Alois Indra zabýval otázkami souvisejícími s pracemi na nové koncepci působnosti národních výborů.

Snad je jasné, že zvýšená pravomoc a samostatnost národních výborů je v současné koncepci chápána zcela odlišně od pravicově oportunistických představ. Nemůže jít o potlačení vlivu centrálních orgánů socialistického státu na národní výbory, či dokonce o jakési formování »ochranářské« fronty národních výborů proti vlivům centra.

Jednu prosbu k vám v této souvislosti mám: Nedopusťte, aby rytmický chod práce národních výborů byl narušen soustředěním pozornosti na úvahy o územním uspořádání, neplývejte zbytečně časem a energií, nezaplavujte ústřední orgány peticemi a delegacemi.

Koncepce zvyšování samostatnosti a pravomoci národních výborů je stále otevřeným problémem. Mnohdy s ní ostře kontrastuje dosavadní praxe národních vlád či, přesněji vyjádřeno, jednotlivých ministerstev. Mám tu na mysli i kontrolu výkonné správní funkce národních výborů, jejich metodické řízení vládami a styk členů národních vlád s národními výbory.

Složitější je situace v těch otázkách, kde je odpovědnost národních výborů zákonem vymezena, ale pro její uplatnění jim chybějí dostatečné právní a ekonomické nástroje.

Věcné problémy řeší některé resorty přes hlavu národních výborů bez ohledu na územní podmínky. Národní výbory jsou vylučovány z funkce koordinátora

oblastní proporcionality a celospolečenských zájmů se zájmy místními.

Budíž tedy právem řečeno, že jde o škodlivou praxi, často s vážnými hospodářskými i politickými důsledky. Zjednodušeně řečeno, jde o to, aby národní výbory nebyly okřídleně nazývány »místními vládami« jen formálně, ale aby centrální orgány pro plnění jejich úlohy také aktivně vytvářely potřebné podmínky.

Soudruh Alois Indra dále poukázal, že se ukazuje jako nutné také to, aby zvláště při vytváření dlouhodobých koncepcí a jejich postupné realizaci plnily integrující funkci i orgány federální. Jde o to, postupně budovat racionální systém státní správy v obou národních republikách.

Klíčovým předpokladem pro zlepšení práce národních výborů, pro jejich další aktivizaci je důsledně uplatnění vedoucí úlohy strany v jejich činnosti. Hned chci také říci, že vůbec nejde o návrat k těm zprofanovaným metodám, jež se projevovaly nahrazováním národních výborů stranickými orgány. Nemohli bychom souhlasit ani s každodenním operativním zasahováním do práce národních výborů a vůbec už vylučujeme možnost vnucovat jim roli bezduchých vykonavatelů stranických usnesení.

Nositeli stranické politiky v národních výborech jsou komunisté, jimž strana toto poslání svěřila.

Pro sjednocování postupu komunistických poslanců slouží stranické skupiny a v aparátech tento úkol plní základní organizace. Činnost obou je nezbytné oživit a pozvednout ji na úroveň, která bude odpovídat náročným úkolům národních výborů ve všech oblastech jejich činnosti. Stranické skupiny v orgánech a základní organizace v aparátech musí za svůj nejpřednější úkol považovat, aby komunisté v národních výborech důsledně prosazovali politiku strany, aby svou pracovní obětavostí i osobním životem byli vzorem bezpartijním a příslušníkům jiných politických stran.

Odpovědnost za řízení komunistů v národních výbo-

rech připadá příslušným orgánům strany a nelze věru tvrdit, že bychom tu měli »čistý stůl«. V této práci chybí systém, potíže vyvolávají formy i obsah řízení a způsob kontroly, pravidelné vyhodnocování práce poslanců je spíše výjimkou než pravidlem. V řízení komunistických poslanců se málo respektuje specifika činnosti národních výborů, jejich zkušenosti se dost neberou v úvahu při formování stranické politiky.

Je na čase s plnou vážností si uvědomit nezbytnost zásadního obratu v těchto otázkách, nezbytnost, která je diktována posláním národních výborů v naší společnosti a také zcela mimořádným politickým významem příštích voleb. Chtějí-li krajské a okresní výbory brát tuto úlohu vážně, pak musí při rozpracovávání politiky ústředního výboru v kraji a v okrese vždy pamatovat na to, jak tuto politiku realizovat v národních výborech, jak v zásadách formulovat úkoly pro komunisty v nich.

Rozhodující pro uplatňování vedoucí úlohy strany je kádrová politika v národních výborech podle kritérií, o nichž už byla řeč. Sem ovšem patří nejen výběr kandidátů na poslance v předvečer voleb, nejen soustavné vyhodnocování jejich práce v průběhu funkčního období, ale i cílevědomá příprava lidí pro činnost v národních výborech. I to by však nebylo úplné bez pozorné a soustavné ideologické výchovy komunistů v orgánech i v aparátu národních výborů.

Jaké jsou tedy hlavní úkoly v činnosti národních výborů a v péči strany o ně?

1. Je nezbytné prohloubit vedoucí úlohu strany v národních výborech všech stupňů a v jejich aparátech. Očistit je od nositelů pravicově oportunistických, antisocialistických a antisovětských názorů. Na jejich místa zvolit lidi odborně zdatné a politicky pevné.

2. Výrazně zvýšit aktivitu národních výborů v celé šíři jejich činnosti a soustředit ji na splnění závěrů ústředního výboru z května a ze září a na realizaci programových prohlášení vlád. Mimořádnou pozornost

přítom věnovat problémům vnitřního trhu, bojovat proti korupci, šmelině a potírat existující nešvary šize-
ní spotřebitelů.

S tímto cílem rozvinout politickoorganizačtorskou práci plén, rad, komisí i jednotlivých poslanců ve volebních obvodech.

3. Maximální úsilí věnovat těsnému spojení národních výborů s občany, vyvolat jejich zájem o aktivní účast na práci zastupitelských sborů. V plném rozsahu obnovit pravidelné veřejné schůze s voliči, využívat jejich podnětů i kritických připomínek.

4. Na kvalitativně vyšší úrovni rozvinout politicko-výchovnou činnost národních výborů a jejich kulturně osvětových institucí s důrazem na základní problémy socialistického vlastenectví, proletářského internacionalismu a spojenectví se socialistickými zeměmi, zvláště se Sovětským svazem.

5. Zvýšit osobní odpovědnost funkcionářů i pracovníků národních výborů, upevnit v jejich činnosti státní a pracovní disciplínu. Dodržovat a chránit socialistickou zákonnost a prosazovat socialistický styl v jednání s občany.

6. Využít připravovaných okresních konferencí funkcionářů národních výborů k rozvinutí široké pracovní iniciativy na počest 25. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou ke zlepšení životního prostředí, pro krásnější vzhled našich měst a obcí.

Dovolte mi vyjádřit přesvědčení, že komunisté v národních výborech všech stupňů nebudou litovat sil na podporu a prosazování zásadní marxisticko-leninské politiky ústředního výboru Komunistické strany Československa.

VLIV LENINISMU NA ČINNOST KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

Z PROJEVU NA MEZINÁRODNÍ VĚDECKÉ KONFERENCI
KONANÉ NA VYSOKÉ ŠKOLE POLITICKÉ ÚSTŘEDNÍHO
VÝBORU KSČ K 100. VÝROČÍ NAROZENÍ V. I. LENINA
V PRAZE
20. LEDNA 1970

Není žádným objevem, že nepřátelé socialismu a revizionisté všech možných odstínů mají zpravidla společné východisko: snaží se, seč jim síly stačí, dokázat, že leninismus je učením, jehož platnost je časově i geograficky omezena. O co více jim chybějí fakta a argumenty, o to halasněji halí tuto svou »moudrost« do mnohomluvnosti a květnatých frází. Vliv Velké říjnové socialistické revoluce na vývoj světových dějin a její výsledky ztělesněné všestrannými úspěchy Sovětského svazu jsou tak průkazné, že je musí respektovat i naši nepřátelé. Aby oslabili tuto historickou skutečnost a snížili její přitažlivost, stále znovu oprašují staronovou tezi, že Leninovo učení, teorie i politická praxe leninismu byly dobré výlučně pro podmínky zaostalého carského Ruska.

Život sám je nejprůkaznějším svědkem a přináší stále nové důkazy, že navzdory pokřiku buržoazních teoretiků a různých módních reformátorů je leninismus pokračováním marxismu v epoše imperialismu. Život sám dokázal, že leninismus nelze uzavřít hranicemi jedné země — jeho mezinárodní platnost je nesporná.

Kolikrát už se svorně seřadili různí renegáti dělnického hnutí, aby odzvonili leninismu hrany! Je až neuvěřitelné, že nevidí naivitu svého počínání, jak stále znovu a znovu dokazují, že nic, ale vůbec nic nepoch-

plní. Právě v tom přece spočívá nezničitelná životnost a stále trvajících aktuálnost leninismu, že není mrtvou, zkomatělou teorií. Sama metoda Leninovy práce vytvořila předpoklady k tomu, aby leninismus byl vědou živou, která do sebe neustále vstřebává nejnovější poznatky lidské civilizace, jimiž zase zpětně inspiruje k dalším úspěchům na cestě osvobození pracujícího člověka.

Je tomu totiž přesně naopak, než by si to tito »reformátoři«¹ přáli. Díky kontinuitě vědecké i praktické revoluční činnosti od Marxe přes Engelse po Lenina pozdravíme leninské jubileum existencí a rozkvětem světové socialistické soustavy, pozdravíme je za dalšího rozmachu mezinárodního dělnického revolučního hnutí. A dalším důkazem životnosti leninismu je rozmach národně osvobozeneckého boje.

Celý vývoj lidských dějin je tedy potvrzením mezinárodní platnosti, ale i trvajících životnosti a aktuálnosti leninismu — tedy revoluční teorie i revoluční politické praxe. Nejinak je tomu i v československém revolučním dělnickém hnutí, v dějinách naší Komunistické strany Československa, v historii boje našich národů za národní a státní samostatnost.

Českoslovenští »reformátoři«² falšovali historická fakta, jen aby dokázali, že nadešel čas neupínat se na Lenina-revolucionáře, neřídit se jeho učením. Dost neskromně dávali najevo, že už mají za Lenina náhradu, že socialismus v Československu půjde rychle k novým metám, budeme-li se řídit »teorií«, kterou formovali Liehmové, Procházkové, Svitákové, Hanzelkové a jak se všichni jmenovali.

Kdo vědomě nefalšuje dějiny, ten ví, že více než šedesát let v tomto století je historie bojů československého lidu za národní a státní samostatnost a za sociálně spravedlivý řád bezprostředně ovlivňována leninským učením a praktickými revolučními činy Vladimíra Iljiče Lenina a jeho bojových druhů. Leninismus hluboce ovlivnil naše národní dějiny, ukázal našim národům

cestu k národní a demokratické i k socialistické revoluci. Byl přesným kompasem, který vedl k zajištění naší národní a státní existence a k jistotě dalšího socialistického rozvoje v rodině světového socialistického společenství, opírajícího se o mohutný Sovětský svaz.

Všechno, co se našemu lidu snažili dát buržoazní politikové a jejich teoretičtí apologeti, se ukázalo neschopným života. Ať už to byly teorie o nutnosti zachování Rakousko-Uherska a o národní autonomii v něm či budování buržoazní parlamentní demokracie v něm a národním útlakem nebo snaha více než patnáct let ignorovat existenci Sovětského svazu a orientace na spojenectví se západními velmocemi. To všechno přinášelo našemu lidu zklamání a utrpení. Leninské učení však obstálo.

Nejen dělnická třída jako celek, ale i jeho revoluční avantgarda si osvojovala leninismus velmi pozvolna, musela se k jeho poznání propracovávat s velkými obtížemi. Naše revoluční hnutí poznávalo leninismus současně jako vědu i jako praxi — zvláště silná byla odezva tří ruských revolucí.

Nejnevědomější část dělnického revolučního hnutí se třídně orientovala v podstatě přece jen správně; věděla (a možná častěji jen cítila), že by bylo iluzí čekat na spravedlivý sociální řád jako na dar buržoazie.

Daleko větší škody působil oportunistus, který byl v této části Evropy šířen ve všech možných verzích a zneužíval zejména provincionalismu. Leninismus se zde musel potýkat s dědictvím Bernsteina, s názory machistů, Adlera, Bauera a dalších. V těchto podmínkách si leninismus získával půdu jen krůček za krůčkem.

První světová válka znamenala totální krach politiky oportunistické sociální demokracie. Třídně revoluční hesla byla nahrazena nacionalistickými, zásady internacionalismu byly pošlapány. Pro dělnickou třídu všech zemí byla válka utrpením, těžkým zklamáním, ale současně i největší a ničím nenahraditelnou školou.

Na vlastní kůži lidové masy poznávaly zrádnost sociálně demokratické politiky.

Bylo by samozřejmě iluzí tvrdit, že tak tvrdá válečná škola naráz zvýšila třídní uvědomění mas, že vedla k jednoznačnému vítězství leninismu. Vzдор tomu však velká část bojujících vojáků jednala jakoby přesně podle Leninova návodu, podle programu bolševiků.

Když čeští a slovenští dělníci a rolníci ve vojenských mundúrech po desítkách tisíců přebíhali na druhou stranu fronty, v drtivé většině nevěděli vůbec nic o Leninově učení. Nechtělo se jim však umírat pod prapory mocnářství, které bylo žalářem národů a proslavilo se svým třídním i sociálním útlakem. Neznali Leninova díla, ale instinktivně cítili, že musí existovat i jiná možnost, že není marné hledat spravedlnost a nový život pro utlačované a ponižované.

Ne náhodou právě mezi Čechy a Slováky, kteří přešli do ruského zajetí, záhy dochází k politické diferenciaci — revolučními otřesy zmítající se Rusko vykonalo své, leninismus se projevil v revoluční praxi. Pravda, většina zajatců sedla na lep nacionálně demagogickým frázím českých buržoazních politiků a v československých legiích se stali nástrojem kontrarevolučních snah. Nelze jim zazlívat, že prodchnuti nenávisť k Rakousko-Uhersku, odchováni buržoazními a sociálně demokratickými stranami uvěřili frázím o novém státě, národně i sociálně svobodném. Ale na 10 tisíc synů českého a slovenského národa přece jen našlo své místo v řadách revoluční Rudé armády, poznalo společného třídního nepřitele — leninismus zde v praxi sklízel první ovoce.

Doma, v českých zemích a na Slovensku, byla situace velmi složitá. Dělnické hnutí silně charakterizované oportunismem, oslabené nepřítomností nejvíce revolučně naladěné části dělnictva, bylo zatlačováno narůstající vlnou maloměšťáckého nacionalismu.

Národně osvobozenecský zápas nebyl důsledně spojen s třídně orientovanými demokratickými požadavky.

Příznivé objektivní podmínky revolučního zápasu nebyly vyváženy vyzrálými podmínkami subjektivními — dělnické hnutí nebylo dostatečně připraveno přimout všechna hesla.

Masy sice demonstrovaly pod heslem »socialistický národ«, ale obsah tohoto hesla zůstal zatemněn, nebyl sociálně demokratickými vůdci náležitě dešifrován. Bylo to možné mimo jiné i proto, že teprve dodatečně byla doceněna úloha bolševické strany vytvořené Leninem jako jediné sociálně demokratické strany, pro niž byla charakteristická revoluční prozíravost a věrnost proletářskému boji.

Bezprostřední vliv Velké říjnové socialistické revoluce na rozpad Rakousko-Uherska a na naše národní osvobození nelze popřít, ač se o to ne jeden z buržoazních historiků a reformních ideologů pokoušel. Ale musíme si přiznat, že právě vzhledem k nedostatečné připravenosti subjektivního faktoru našla u nás největší ohlas především hesla demokratického charakteru: Boj za mír, za chléb, za národní a státní samostatnost, za rozbití Rakousko-Uherska.

Boj o politickomocenský charakter nově vznikajícího československého státu vedení tehdejší sociálně demokratické strany zatlačilo do pozadí. Zápas o skutečně lidovou moc byl oslabován pseudodemokratickými hesly a netřídním zdůrazňováním nutnosti upevňovat pomyslnou národní jednotu. Naše sociálně demokratické hnutí nebylo na výši doby, nevyužilo výhodných objektivních podmínek, opustilo třídní pozice, aby se pak v další etapě jeho vůdcové dali na cestu otevřené zrady zájmů dělnické třídy. I to je jen jeden z dalších důkazů potvrzujících platnost leninismu v československých podmínkách.

Proces vyzrávání dělnického hnutí a jeho diferenciacce ovšem nezadržitelně pokračoval bez ohledu na snahy oportunistických sociálně demokratických vůdců. Říjen vzedmul vlnu poválečných revolučních proletářských akcí, lid stále zřetelněji poznával proradnost

vládnoucí buržoazie i jejich oportunistických služebníků v dělnickém hnutí. Mír nepřinesl pokojný život; nezaměstnanost a hlad sužovaly pracující ve většině evropských zemí.

Obdobným procesem poznávání a revoluční radikalizace prochází i československé dělnické hnutí. Velkou pomoc v tomto procesu představuje už v roce 1918 založená Československá komunistická strana na Rusi. V ní se formuje nejuvědomělejší revoluční jádro československých rudoarmejců, odtud postupně pronikají myšlenky Leninova učení a zkušenosti bolševické revoluční praxe i k nám.

Postupně se k plnějšímu chápání leninismu a významu Velké říjnové socialistické revoluce dopracovává i levicové jádro naší sociální demokracie kolem Bohumíra Šmerala. Tento poznávací proces však není adekvátní potřebám revolučního hnutí, neodpovídá dravému nástupu buržoazie nového československého státu, není s to výrazněji ovlivnit zápas o charakter politické moci. Československému proletariátu chybí vyspělý a věrný vůdce, chybí mu revoluční politická strana, která by byla v našich podmínkách obdobou ruských bolševiků. Tak se oportunističtí vůdcové sociální demokracie mohou beztretně dopustit další zrady na československém proletariátu; v roce 1920 dobrovolně odevzdávají moc do rukou úřednické, buržoazní vlády. Zrada třídních zájmů se od té doby stává trvalým obsahem politiky reformistického vedení československé sociálně demokratické strany.

Pro československé revoluční dělnické hnutí to bylo dalším zklamáním, těžkou zkouškou, ale i poučením pro další vývoj. Bylo logické, že se stále více nejuvědomělejších představitelů československého revolučního hnutí obracelo k leninismu. Odpověď na dozrálé časové otázky nacházeli především v leninském učení o historické úloze dělnické třídy, o diktatuře proletariátu,

o socialistické revoluci, o vedoucí úloze strany ve společnosti a zejména v učení o straně nového typu, budované po vzoru ruských bolševiků.

Toto poznávání podstaty leninismu muselo nutně vyústit v rozhodnutí spojit revoluční síly světového proletariátu v Komunistické internacionále budované Leninem. Před nedávnem jsme se u nás setkávali s pokusy zneuctít dějiny Komunistické internacionály, naše účast na její práci byla označována za zdroj všech chyb ve vnitřní i mezinárodní politice Komunistické strany Československa. Ale taková pseudohistorie nemůže oslabit skutečnost, že Komunistické internacionále patří zásluha za prosazení leninismu v našem dělnickém hnutí.

Spojení s ruskými bolševiky a nejvyspělejšími proletářskými vůdci světa v Komunistické internacionále bylo pro československé komunisty velkým zdrojem inspirací.

Jedenadvacet podmínek pro vstup do Komunistické internacionály se setkávalo s širokým spontánním souhlasem uvědomělé části proletariátu, organizovaného v levici sociální demokracie. Pod prapory Komunistické internacionály se hlásilo sociálně demokratické hnutí dělníků německých, českých, slovenských. Do Komunistické internacionály mládeže se přihlásila naše pokroková mládež.

Za aktivní pomoci Komunistické internacionály se na platformě leninismu v květnu 1921 vytvořila jednotná Komunistická strana Československa. Nejen letošní leninské jubileum, ale i oslavy padesátileté existence Komunistické strany Československa v příštím roce jsou tedy příležitostí k poznávání podstaty a ducha leninismu, který byl kolébkou i naší strany.

Komunistická strana Československa se stala jednou z nejmasovějších, ale i nejvyspělejších sekcí internacionály. Stačí vzpomenout jmen Bohumíra Šmerala, Jo-

sefa Hakena, Klementa Gottwalda, Antonína Zápotockého, Jana Švermy, Karola Šmidkeho a dalších.

*

Dějiny naší komunistické strany přesvědčivě dokumentují, že její leninský charakter není dán jednou provždy. Za jeho uchování musí strana neustále bojovat. Leninismus je umění neustále udržovat hnutí na výši daných konkrétních úkolů, umění aplikace revoluční marxisticko-leninské vědy na specifické podmínky boje v jednotlivých oblastech třídního zápasu — v politice, v ekonomice, v ideologii.

Byť i jen velmi stručný pohled na historickou cestu naší komunistické strany potvrzuje, že revoluční hnutí u nás dosahovalo úspěchů vždy, když se věrně řídilo leninismem, zatímco každý odklon, každá sebemenší úchylnka od obecně platných zásad vedly k nezdarům a potížím.

Připomeňme pro příklad alespoň leninskou taktiku boje o získání většiny dělnické třídy, o získání mas. Již v dobách buržoazní republiky dosahovalo naše dělnické hnutí značných ústupků na buržoazii. Dobře organizované dělnické hnutí vedené komunistickou stranou bylo největší překážkou plánů naší buržoazie na zfašiování Československé republiky.

Leninská taktika jednotné a lidové fronty byla jedinou reálnou možností zabránit vpádu německých fašistických okupantů. Strana o uskutečnění jednotné lidové fronty houževnatě usilovala. V osudových dobách, kdy se schylovalo ke druhé světové válce, měla komunistická strana — jako jediná společenská síla vůbec — vypracovaný konkrétní plán záchrany republiky: plán obrany republiky za pomoci nabízené nám Sovětským svazem, plán vyřešení národnostního konfliktu s německým obyvatelstvem, plán leninského řešení zrovnoprávnění českých zemí a Slovenska, plán sociálních a ekonomických reforem. Avšak zrada českoslo-

venské a mezinárodní imperialistické buržoazie uskutečnění plánu Komunistické strany Československa znemožnila.

Poučeny draze vykoupenými zkušenostmi, obracely naše národy stále více své naděje k Sovětskému svazu. Stranické vedení začalo z Moskvy organizovat politiku aktivního odporu proti okupantům. Sovětští partyzáni za aktivní podpory našeho obyvatelstva operovali v horách na četných místech naší republiky. V roce 1943 byla podepsána historická smlouva mezi Sovětským svazem a Československem o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci. Byl to pevný základ bezpečnosti a nezávislosti naší republiky.

Porážka hitlerovského fašismu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou vytvořily základ pro rozvíjení nejen národní, ale i sociální revoluce.

Leninské učení o spojování demokratických a socialistických úkolů revoluce umožnilo vedení komunistické strany již za moskevského pobytu vypracovat plán poválečné obnovy a zásadních revolučních změn. Bylo to v první řadě vyřešení národnostní otázky — obnova republiky na zásadě leninsky pojatého bratrského svazku rovnoprávných národů Slováků a Čechů, dále uspořádání takového státního zřízení, které by dělnické třídě a všemu pracujícímu lidu umožňovalo stále větší podíl na vládě a správě země. Není těžké rozeznat, že zde v aplikované podobě nacházíme realizaci leninského učení o dělnickorolnickém státu.

Bylo by jistě naivní si představovat, že vývoj národní a demokratické revoluce, jakož i později revoluce socialistické, probíhal nějak »učebnicově« — podle apriorních představ o revoluci. To konečně předpověděl sám Lenin, když řekl, že historie, zvláště historie revoluce, je vždy rozmanitější, složitější, bohatší, záladnější, než si to představují nejuvědomější avantgardy nejlepších stran a nejpokrokovějších tříd.

Tato rozmanitost se u nás plně projevila ve všech podstatných stránkách revoluce: v procesu zespolečen-

šování základních výrobních prostředků — jak v průmyslu, tak ve združstevňování zemědělství, v boji o vytvoření a ideové i organizační uspořádání třídního svazku dělníků, rolníků, středních vrstev, pracující inteligence (v systému Národní fronty), jakož i v rozhodujícím střetu o politickou moc s buržoazií v únoru 1948. Vývoj v Československu řídila KSC s respektováním specifčnosti podmínek, z nichž nutně vyplývají zvláštnosti budování socialismu v každé zemi. To podstatné, co rozhodlo o vítězství československého lidu, však nebyla specifika, ale obecné stránky socialistické výstavby, které jsme mohli — k našemu velikému štěstí — plně přejímat od země, která již touto složitou cestou prošla — od Sovětského svazu.

Sovětský svaz v čele se svým komunistickým předvojem nám od osvobození všestranně a ochotně pomáhal. Nejen zkušenostmi, ale i obrovskou záštitou diplomatickou, politickou, zejména však ekonomickou pomocí; obilím, surovinami, otevřením trhu pro náš průmysl, který v poválečné rozvrácené Evropě zůstal bez svého tradičního zázemí. Jen díky této internacionální pomoci se v poměrně krátké době naše hospodářství zotavilo, začal jeho rychlý rozvoj.

Proletářský internacionalismus se však neprojevil jen ve vztahu Československé republiky a Sovětského svazu. Společná marxisticko-leninská ideologie seřadila šiky celého mezinárodního komunistického hnutí. Zvlášť výrazně se tato jednota projevila v zemích, které si díky historicky vzniklým podmínkám mohly vytyčit i společný cíl výstavby socialistického řádu.

Leninismus v ideologii i v praxi je základem společenství socialistických zemí, spojených dnes i vojenskými obrannými smlouvami a usilujících o stále těsnější ekonomickou spolupráci.

V jistém smyslu můžeme tedy bez nadsázky říci, že světová socialistická soustava je v této historické epoše nejvýraznější materializací Leninova učení, je pře-

svědčivým dokladem jeho správnosti a trvajícím životností.

*

Historické zkušenosti z různých vývojových etap a z různých zemí potvrzují starou pravdu, že vědecký socialismus přináší prospěch revoluční praxi jen tehdy, když se s ním zachází skutečně jako s vědou. Jestliže se nechrání jeho čistota ve všech zásadních otázkách, otvírají se dveře tupému dogmatickému lpění na literě nebo revizionismu nejrůznějších odstínů; v obou případech to má v revoluční praxi neblahé důsledky. To ovšem není vina vědeckého socialismu, ale jeho pochopných vykladačů a reformátorů.

I československá zkušenost je plná příkladů, co znamená neumné zacházení s leninismem, k jakým koncům vede neschopnost zacházet s vědeckým socialismem jako s vědou.

Často, a do značné míry právem, se u nás v poslední době kritizovaly naše chyby v padesátých letech. Ponechme pro tuto chvíli stranou nečisté motivy a cíle mnoha kritiků, kterým šlo o něco jiného než o nápravu chyb. Ale snad máme právo zeptat se: nabádal nás snad Lenin ke schematičnosti, k subjektivismu a k nedialektickému řešení konkrétních problémů? Řídili jsme se leninismem při nekritickém přebírání některých zkušeností a jejich necitlivém aplikování na naše podmínky? Kde najdeme v Leninovi návod k nevědeckým prognózám hospodářského rozvoje, ke strnulému byrokratickému řízení hospodářství, k přehlížení a potlačování kritiky, k deformování vnitrostranického života?

Vada není v leninismu, chyby jsme dělali my, přesněji řečeno tehdejší vedení strany.

Snad nejtvrdíší lekcí o významu a nutnosti střežit čistotu leninismu jsme v naší zemi dostali v nedávno minulém období — v době od ledna 1968 do dubna 1969.

Často a právem se klade otázka, jak mohla tak zkušená a v historických zápasech zocelená strana tak hluboko zabřednout do bahna pravicového oportunismu, jak mohlo dojít k tak překvapivě nepříznivému vývoji?

Jistě nelze začátek onoho vývoje datovat lednem 1968 — hledáme jej dávno předtím. Jeho kořeny tkví v našich chybách, ve zneuctění základů leninismu, v jejich dogmatickém chápání, v podceňování ideologického boje, v subjektivním přeskokování vývojových etap, v oslabování třídního přístupu k řešení našich problémů. Ale i tak je zřejmé, že rozmach pravicového revizionismu v ideologii a pravicového oportunismu v politické praxi byl umožněn především zásluhou liberalistického Dubčekova vedení. Chyba nespočívala v tom, že odešel Antonín Novotný — začátek zla je v tom, že jsme prvním tajemníkem ústředního výboru zvolili člověka ideově nepevného, se značnými sklony k maloměšťácké ideologii i praxi. Odtud byl už jen krůček k tomu, aby pravice vyrvala ústřednímu výboru prapor nápravy chyb a nástroje kritiky a sebekritiky z rukou, aby se jich zmocnila a s jejich pomocí dezorientovala komunisty i většinu občanů.

Kořeny a charakteristické rysy činnosti československých pravicových oportunistů jsou téměř stejné jako všude, kde se dostanou ke slovu. Objektivně jim pomáhala neúměrná masovost naší strany, bohaté maloměšťácké tradice v zemi, silný vliv buržoazní propagandy a zejména ideologické odzbrojení strany.

Je skutečně až podivné, jak omšelé byly zbraně z arzenálu pravicových oportunistů a jakých při tom dožívali úspěchů. Vždyť se tu opravdu neobjevilo nic, co bychom neznali ze zkušeností jiných komunistických stran, nic, na co by Lenin už dávno ve svém díle neupozorňoval.

Poplíváním díla socialistické výstavby, zlehčováním dosažených ekonomických výsledků a nekritickým vyzvedáváním úspěchů kapitalistického hospodářství chtěli popřít schopnost strany řídit život společnosti.

Falšováním historie naší strany i bratrských komunistických stran, akcentováním a zobecňováním dílčích chyb chtěli stranu v očích lidu morálně znemožnit. Kritizovali jakoby deformace, a ve skutečnosti útočili na podstatu socialistického řádu, snižovali úlohu socialistického státu, popřali nutnost třídního přístupu k řešení všech rozhodujících otázek a chtěli tak dělnické třídě upřít roli hegemonu v socialistické výstavbě.

Označovali socialistickou demokracii za nesvobodu a lákali lidi na vějíčku »demokratického socialismu«, aniž skrývali, že se zhlédli ve vzorech buržoazního parlamentarismu. V zápase, který rozpoutali, nemohly mezi jejich zbraněmi chybět ani antisovětlismus a buržoazní nacionalismus. Znovu se tak potvrdilo, že revizionismus je v první fázi potenciálním a později už otevřeným spojencem antikomunismu. Sami sebe označili za »progresivisty«, a přitom celá jejich činnost byla pokusem zvrátit kolo dějin, vrátit zemi do období před rokem 1948.

Revizionisté věděli, že překážkou k dosažení jejich cílů je ideově a akčně jednotná strana. Proto vyvinuli nemálo úsilí — a je nutné přiznat, že se značným úspěchem — aby stranu ideově i organizačně rozvrátili. Sem patří i pokusy zbavit stranu základny vědeckého socialismu jako jediné správné a nejpevnější opory. Proto ty neomalené útoky na marxismus jako přežití učení minulého století, proto vyzvedávání takzvaného mladého Marxe a potírání Marxe-revolucionáře. Proto i to stereotypní opakování obehnané písničky, že leninismus je specificky ruským učením, že je dávno překonán, že je pro nás nepoužitelný. Útočili na ideové i organizační principy výstavby strany. Žel, to všechno se dělo právě v Praze, ve městě, kde se na historické Pražské konferenci v roce 1912 Lenin dokázal tak rázně vypořádat a rozejít s menševismem.

Činnost revizionistických dobrodruhů byla ovšem možná jen proto, že tehdejší vedení strany bylo infikováno jedem pravicového oportunistu. Nerespektová-

ním obecně platných principů leninismu, neschopností jejich aplikace do současných podmínek, neuvěřitelnou akční nerozhodností vyklidilo vedení strany pole pravičákům. Zvlášť škodlivě se to projevilo v tisku, rozhlase a televizi, jež se staly doménou pravicových oportunistů. Tak byly síly oddané leninismu prakticky umlčeny a vyřazeny z boje, jejich hlas neslyšela ani strana, ani široká veřejnost. Ironie je v tom, že pod hesly demokracie byly pošlapány základní demokratické principy. Mluvilo se květnatě o nutnosti dialogu a svobodné diskuse, ve skutečnosti však zazníval jednostranný monolog. Bojovalo se proti cenzuře, ale názory ideově pevných komunistů byly bezohledně umlčovány. Nad naší zemí se stahovaly hrozivé mraky občanské války, socialismus byl v nebezpečí.

Ale nepřátelé socialismu a jejich reformističtí spojenci neprošli! Bratrské země, věrný leninským principům proletářského internacionalismu, nám opět poskytl nezištnou pomoc. A její význam nemůže být snížen ani tím, že to mnozí u nás doma nebo někteří v komunistickém hnutí na Západě hned nepochopili. Pravda se často probíjí velmi těžce, někdy se může ocitnout i v menšině, ale jak nás učí Lenin, proto ještě nepřestává být pravdou.

My, českoslovenští komunisté, žijeme ve složitých podmínkách. Musíme tvrdě pracovat. Ale děláme to rádi, protože i obětavosti v práci pro věc socialismu jsme se naučili u Lenina. Jsme prodchnuti leninskou důvěrou v sílu členstva strany, v sílu dělnické třídy a pracujících mas. Využíváme i leninského roku k tomu, abychom ideologicky zocelili naši stranu, široce vysvětlujeme nejpodstatnější stránky leninismu, zejména jeho třídní a internacionální podstatu. Čerpáme z bohatých zkušeností bratrských komunistických a dělnických stran a rádi přijímáme jejich pomoc.

Víme, že je u nás ještě mnoho nedostatků, že nemoc pravicového oportunismu silně nahlodala naši stranu i společnost — víme, že nás čeká mnoho práce. Ale

dubnovým zasedáním ústředního výboru jsme opět vykročili leninskou cestou, a to nás naplňuje vírou v dobrou budoucnost. Snad už máme při vši skromnosti právo říci: Československá socialistická republika je opět spolehlivým spojencem socialistických zemí — Komunistická strana Československa je opět pevným oddílem mezinárodního komunistického hnutí.

Nová mysl, zvláštní číslo, únor 1970

Z PROJEVU NA CELOOKRESNÍM AKTIVU MLÁDEŽE

V KROMĚŘÍŽI
15. DUBNA 1970

Soudružky a soudruzí!

Již tomu bude rok, co ústřední výbor Komunistické strany Československa rozhodl změnit složení svého předsednictva a zvolil prvním tajemníkem soudruha Gustáva Husáka. Z hlediska dějin je to sice krátká doba, ale přesto je pro nás příležitostí posoudit důsledky tohoto významného kroku.

Dobře známe naše potíže, i toho se držíme, že sebechvála je vždy podezřelá. Při vší skromnosti si však myslíme, že se novému vedení strany podařilo udělat kus užitečné práce.

Především je každému zřejmé, že se výrazně změnilo politické ovzduší života naší společnosti. Zmizelo napětí tak příznačné pro rok 1968 a první část minulého roku. Překonali jsme nejvýbušnější krize, které narušovaly normální život, nepřátelé ztratili legální možnost stále znovu organizovat protisocialistické akce. Stručně řečeno: podařilo se vytvořit podmínky pro pokojnou práci.

Netajíme se tím, že jsme vývoj zvládli i důsledným prosazováním socialistických zákonů. Zákonů zaručujících základní občanská práva každému občanu, ale také zákonů, jež chrání zájmy socialistické společnosti. Každý se mohl přesvědčit, že si republiku opravdu rozvracet nedáme. Politika KSČ uspěla především proto, že

se čestní lidé a skuteční vlastenci přesvědčili o její správnosti, podporují ji a pomáhají ji uskutečňovat.

Za druhé, mezi klady jednoroční práce nového vedení strany počítáme skutečnost, že byly obnoveny a upevněny upřímné přátelské vztahy se socialistickými zeměmi a jejich komunistickými stranami, zvláště pak se Sovětským svazem. Ústřední výbor a jeho předsednictvo odmítly tak smutně proslulou politiku dvojí tváře a nejen slovy, ale i činy prokazují, že naše země chce být dobrým členem velké rodiny socialistických států. Naše snaha se setkala s porozuměním spojenců. Komunistická strana Sovětského svazu a ostatní bratrské strany chápou a podporují naši politiku.

To má pro nás přímo životní význam. Ti, kdo tak nestydatě hráli na protisovětskou notu, měli sice plná ústa socialismu, ale dobře věděli, že rozbití naše spojení se Sovětským svazem znamená vystrojit socialismu v Československu pohřeb první třídy. Naše národní samostatnost a státní nezávislost jsou přece výsledkem nedocenitelných obětí sovětského lidu v boji proti německému nacismu.

Měli jsme své zkušenosti, a proto jsme už v roce 1943 zabezpečili budoucnost své země spojenectvím se Sovětským svazem. Je prokazatelné, že budovat socialismus bez tohoto spojení je nemožné. Víme, že právě spojení se Svazem sovětských socialistických republik a ostatními socialistickými zeměmi je zárukou naší státní suverenity, umožňuje nám mírový život. Proto jsme rádi, že tato první etapa našeho úsilí bude v květnu završena podpisem nové československo-sovětské spojenecké smlouvy.

Za třetí, své ovoce přinesla i soustředěná starost předsednictva ústředního výboru o naše hospodářství. Nedostatků v našem životě je sice dost, ale naše úsilí je přece jen provázáno prvními kladnými výsledky. Ruku v ruce s politickým uklidněním se v druhé polovině minulého roku zlepšilo plnění výrobních úkolů a rozhodnými zásahy jsme postavili hráze živelnému inflačnímu

vývoji. Citelné uklidnění nastalo i na vnitřním trhu. Lidé znovu začali důvěřovat naší měně, příznivý je vývoj vkladů. Pracující si zaslouží díky i za výsledky plnění plánu v prvním čtvrtletí letošního roku. Pokládáme za úspěch, že naše hospodářství je letos opět řízeno závazným státním plánem a že bylo započato s pracemi na přípravě páté pětiletky.

Letošní lednové zasedání ústředního výboru KSČ, které věnovalo převážnou část svého jednání právě hospodářské politice, je vyvrcholením první etapy a začátkem etapy druhé, v níž se budou vytvářet podmínky pro další dynamický a harmonický rozvoj našeho národního hospodářství. V péči o hospodářské problémy nepolevíme, protože naším cílem je kulturně i hmotně bohatší život společnosti, a toho lze dosáhnout jedině rozmachem hospodářství. Strana vzala na svá bedra tíhu odpovědnosti za život celé společnosti, je její vedoucí politickou silou, a proto se nemůže vzdát uplatňování své vedoucí úlohy ani v ekonomice.

Na faktech, na životních zkušenostech tedy lze prokázat, že rok práce předsednictva ústředního výboru KSČ pod vedením soudruha Gustáva Husáka přinesl mnoho prospěšného. Potvrzuje se, že ústřední výbor před rokem rozhodl dobře, potvrzuje se, že socialistická společnost je vždy taková, jaká je její komunistická strana, respektive jaké je vedení této strany.

Každý, kdo není zaslepen protisocialistickou nenávisť, vidí na našich činech, že chceme kráčet a kráčíme kupředu, a ne zpět, že jsme odhodláni život v naší socialistické společnosti zlepšovat, a ne opakovat staré chyby. Jinými slovy řečeno: každý se může denně přesvědčovat, že vedení této strany není konzervativní, ale progresivní. A proti této zkušenosti našich vlastních lidí nezmohou nic ti, kdo nám doma či v zahraničí tak rádi dávají úplně opačné vysvědčení.

Nepropadáme sebeuspokojení, žádná »závrať z úspěchů« nám nehrozí, ale snad můžeme velmi věcně prohlásit, že to, čeho jsme dosáhli, je důstojným po-

zdravem letošního jubilejního roku — roku 100. narozenin Vladimíra Iljiče Lenina a 25. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Budiž mi dovoleno říci, že předsednictvo ústředního výboru KSČ v čele se soudruhem Gustávem Husákem si za to, co v tak krátké době udělalo, zaslouží důvěru a podporu občanů oddaných socialismu i podporu a důvěru skutečně viašnecky smýšlejících mladých lidí.

Navzdory všem sýčkům podporuje politiku naší strany stále větší část naší mládeže. Svědčí o tom práce všech mládežnických organizací i jejich rozhodnutí vytvořit jednotnou mládežnickou organizaci — Socialistický svaz mládeže. Zvláště oceňujeme, že se mládež prostřednictvím svých organizací nepřizpůsobuje trpně jakýmsi vnuceným okolnostem, jak to leckdo rád tvrdí. Organizace mládeže se hlásí k politice KSČ nejen slovy, ale svými činy, aktivně, činnorodou prací pomáhají tuto politiku uskutečňovat. To je dobré pro stranu i společnost, to je dobré i pro mládež.

Soudružky a soudruzí, výsledky dosažené v posledním roce jsou zvlášť cenné ve srovnání s tím, z čeho jsme začínali. Reorganizované předsednictvo ústředního výboru KSČ dostalo do vínku neradostné dědictví: všechny hodnoty charakterizující uspořádanou socialistickou společnost byly rozvráceny. Velká část obyvatel byla dezorientována, mnoho lidí začalo propadat beznaději, ztrácelo víru ve schopnost KSČ zvládnout situaci. Pravicoví oportunisté ve straně a antisocialistické síly ve společnosti se snažili seč mohli pokračovat ve svém rozvratnickém díle, imperialisté měli v československém ohni své želízko.

Za poslední rok bylo napsáno mnohé, co pomohlo objasnit vývoj v Československu. Pravda podpořená průkaznými fakty vrhla světlo na temné plány nepřátel socialismu. Objevily se skutečné tváře mnoha takzvaných tribunů lidu, kteří v podstatě dělali politiku proti zájmům lidu. Přesto však není nic divného, když lidé znovu diskutují o tom, co prožili, a srovnávají to

s předkládanými fakty. Je zcela přirozené, že se mnozí mladí lidé ptají, zda u nás byl socialismus vývojem v roce 1968 opravdu tak vážně ohrožen, jak to teď slyší a čtou, zda byl opravdu příchod spojeneckých vojsk nutný.

Stojí za to oživit si v paměti oněch vzrušených osm měsíců takzvaného československého jara, stojí za to připomenout si atmosféru nesčetných schůzí, listovat tehdejším tiskem. Co v tom ještě bylo socialistického, kromě prázdných, rádoby »socialistických« hesel?

Státní moc byla oslabena, zákony se přestaly respektovat, vliv státu na hospodářský vývoj byl sotva viditelný. Tisk, rozhlas i televize byly v rukou pravice a s nebývalou intenzitou zpracovávaly veřejné mínění proti samým kořenům socialistického systému. Od rána do večera zněla nabubřelá slova o demokracii, svobodě, o výměně názorů, ale běda každému, kdo si dovolil, jak se tehdy říkalo, »vybočit z řady«. Štvaním proti Sovětskému svazu se podkopávaly základy našeho existenčně nezbytného spojení, otvíraly se dveře takzvané nové zahraniční politice, Československo se »vracelo do Evropy«.

Stydlivě se mlčelo o tom, jaký byl náš život do roku 1945, ale do nebe se vychvalovala první republika a nepřímou se tak říkalo: »Ale honem se tam vraťme.« Dvacet let od února 1948 se líčilo jako »doba temna«, lidem se vnucovalo mínění, že žili a pracovali nadarmo, že politika KSČ si nezasluhuje důvěru, protože »za dvacet let se nám nepodařilo vyřešit ani jedinou lidskou otázku«, jak to bylo řečeno na sjezdu spisovatelů v roce 1967. V nejrůznějších podobách se opakovaly pochybnosti o tom, zda taková strana má ještě morální právo být vedoucí politickou silou. To všechno bylo spojeno s nevybíravými útoky na stovky a tisíce funkcionářů pod heslem »novou politiku s novými lidmi«. Činnost Sboru národní bezpečnosti byla ochromena, dost vojáků z povolání podlehl panujícímu ovzduší a začalo podporovat pravicovou politiku, Lidové milice byly

dennodenně terčem nejhrubších útoků. Zapomněli jsme snad, že už se útočilo i na stranické sekretariáty; že se dávno před srpnem strhávaly a ničily sovětské vlajky; že se nestydatě vyhlášovala odvěta za Únor, že se šířil psychický teror? Všechno, co se u nás dělo, bylo v rozporu s obecně platnými zásadami leninského učení, všechno až nápadně připomínalo podobné kontrarevoluční pokusy v jiných socialistických zemích.

Nejvýznamnějším jevem ovšem byl rozvrat KSČ — už nemohlo být ani řeči o její ideové jednotě, už nebyla schopna rozhodné akce. Pravice v ústředním výboru vtiskla straně charakter bezmocného diskusního klubu. Kdo by za těchto okolností stál v čele rozhodného zápasu na ochranu socialismu, kdo by zmobilizoval zdravé síly společnosti, kdo by je vedl?

Ne, kontrarevoluční lůza u nás v roce 1968 ještě nevytáhla masově do ulic, ještě nepálila a neplenila společný i soukromý majetek, ještě po stovkách a po tisících nevráždila komunisty. Ale všechno, čeho jsme byli svědky, potvrzuje, že u nás kontrarevoluce byla, že socialismus byl smrtelně ohrožen.

Po pravdě tedy říkáme, že spojenci jednali správně. Poskytli nám bratrskou internacionální pomoc — jejich vojska vstoupila do Československa ne aby je okupovala, ale aby zachránila socialismus; ne aby naši státní suverenitu porušila, ale aby ji pomohla zabezpečit.

Naše vlast byla v roce 1968 předmětem velké politické hry režírované nepřáteli socialismu doma i ve světě. Vítězným vyvrcholením této hry měla být likvidace socialismu. A bylo jen samozřejmé, že se pravicí a nepřátelé socialismu pokusili vtáhnout do této špinavé hry zvláště mládež. Vzpomínáte na pražské mítinky, na pokusy organizovat podobná shromáždění v jiných městech, na psaní mládežnického, ale i ostatního tisku, na úsilí zradikalizovat studenty?

Vraťte se k dokumentům z té doby, pozorně je čtěte a bez ovlivňování o nich přemýšlejte. Uvidíte, jak je to všechno laciné, prázdné a ubohé. Podbízelí se mládeži,

lichotili jí přesně v duchu přísloví Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. A vědomě přitom lhali.

Mluvili o státnické zkušenosti naší mládeže, o její moudrosti, politické vyspělosti — a sázeli na její zcela přirozenou nezkušenost, na neznalost »fíglů« buržoazních politiků. Opěvovali vlastenectví naší mládeže a štváli jí proti Sovětskému svazu a jako životní ideál před ní stavěli kapitalismus. Rádoby vtipně zesměšňovali stranické i státní funkcionáře a usilovali o to, aby se s pomocí mládeže dostali na jejich místa. Plýtvali slovy o nutnosti dbát zákonů a štváli mládež k jejich porušování. Obdivovali ukázněnost naší mládeže a podněcovali ji k nepředloženým činům. Mluvili proti manipulaci s lidmi, proti kabinetní politice, a sami mládež manipulovali a byli mistry zákulisních čachrů. Skloňovali svobodu, demokracii a humanismus ve všech pádech a nevysvětlovali třídní obsah těchto pojmů, neřekli, komu má svoboda a demokracie sloužit, neřekli po pravdě, že vzbuzují v hlavách mladých chlapců a děvčat falešné iluze. Měli pro mládež jen destruktivní kritiku, demagogii, okázalé fráze, ale žádný skutečně pozitivní program.

Ano, takovým řečem se tleskalo, a moc. Radost a souhlas se projevovaly dupáním a pískotem. Mnoho mladých se zapálilo ve víře, že podporují dobrou věc. Zdálo se jim, že přišla jejich chvíle, že nic není nemožného, že vysněný ráj je na dosah ruky. Byli přesvědčeni, že na svých ramenou zvednou svět.

Nesouhlasíme s těmi, kdo by tuto část mládeže chtěli zatratit. Není přece tak těžké pochopit, že to všechno bylo pro mladé velmi lákavé, nové, zajímavé. Mládí celou svou přirozeností tíhne k tomu, co se vymyká takzvaným všedním dnům. Vždy má sklony bouřit se proti otcům a smělost v hledání nových cest je mu vlastní. Který mladý člověk by nepodporoval hesla o svobodě, demokracii, lidskosti, netoužil po tom, aby vládla spravedlnost, napravily se křivdy a už nikdy se neopakovalo bezpráví? Jenže tehdejší agitátoři neměli zájem říci

mládeži něco o tom, že svoboda a demokracie jsou podstatou socialismu. I o tom pomlčeli, jak často bylo těchto hesel zneužito či jak je to s těmito pojmy v kapitalistických státech. A říci po pravdě, že prapor boje za nápravu chyb pozvedl ústřední výbor KSČ, to už se jim vůbec nehodilo. Oni přece potřebovali mládež naladěnou protikomunisticky a protisovětsky. Potřebovali ji oklamat. A v srpnu a po něm ji hrubě zneužít.

Ano, část mládeže byla oklamána, ale československá mládež nezklamala. Zklamali ti, kdo ji podvedli, selhali ti, kdo ji měli správně vést. Máme přece dosud v živé paměti, jak »se svou trochou do mlýna« přispěchali tak mnozí funkcionáři Československého svazu mládeže, jak najednou »šli na ruku« pravičákům. Do ledna seděli ve funkcích, sami napáchali mnoho škod, pak nejeden z nich »chytil vítr« a na ČSM nenašel ani chloupek dobrého. Kdy vlastně lhali a kdy mluvili pravdu — před lednem, nebo po něm? Zapomněli na světlé stránky dějin ČSM a viděli všechno v temných barvách. Šlapali po práci miliónů chlapců a děvčat, zesměšňovali jejich nadšení a horlili pro vznik nových mládežnických organizací. Je přece prokázáno, že jednotný Československý svaz mládeže byl vědomě rozbit shora, organizovanou skupinou v jeho ústředním výboru. Zvláště ostudnou roli v tom sehrál mládežnický tisk, a zejména Mladá fronta. Mnozí z těch, kdo s takovým hlukem pochvalovali ČSM, neprohlédli, oč jde. Nejeden myslel jen na vlastní záchranu a na funkci v některé nové organizaci. Ale někteří jednali vědomě, ve službách pravcových oportunistů. Nepřátelé socialismu dosáhli svého: Jednotně organizovaná mládež rozmělnila své řady v množství nových organizací, ztratila ze zřetele společné cíle. Jednotlivé organizace se začaly soustřeďovat na výlučně profesionální či věkové zájmy, ideová výchova byla zanedbána, vliv Komunistické strany Československa a Národní fronty se prakticky vytratil. Organizovanost mládeže výrazně poklesla, vliv jednotlivých organizací na neorganizované chlapce a děvčata nebyl

žádný. Z mládežnických organizací se staly bezmocné lodičky zmítané vlnami pravicové politiky. A to nazývali prosazováním zájmů mládeže, tomu říkali pokrok!

Ještě na slavnostním zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa k 50. výročí vzniku Československé republiky 28. října 1968 Zbyněk Vokrouhlický halasně prohlásil, že československá mládež nikdy nezapomene na jaro 1968. Nu což, s tím souhlasíme. Ať československá mládež nikdy nezapomene! Ať nezapomene, jak byla hanebně zneužita, jak byla podvedena. Ať také nikdy nezapomene, kdo ji oklamal, a vyvodí z toho správné závěry pro celý svůj život.

Soudružky a soudruzi, mládež měla být trumfem v rukou nepřátel socialismu i po srpnu 1968. Od rezolucí proti politice KSČ přes studentské stávky, sebeupalování až po účast na protisocialistických výtržnostech — takové byly metody těch, kterým nešlo o vlast, ale jen o prosazení vlastních plánů na rozval socialismu.

Před rokem však začal vliv těchto politických dobrodruhů na mládež očividně klesat. Den co den bylo méně chlapců a děvčat, kteří byli ochotni řídit se jejich radami. V mládežnických organizacích současně rostl počet těch, kteří pochopili, o co komunistické straně a Národní frontě jde, a začali je stále otevřeněji podporovat, hlásit se k jejich programům.

Úctu a obdiv pak zasluhují ti, kdo organizovaně vystoupili v Leninském svazu mladých. Nedbali na šovinistickou hysterii a netajili se svou oddaností socialismu a láskou k Sovětskému svazu. Museli snášet ústrky, hanobení a ponižování, ale nezradili nejvlastnější zájmy své země. Hrdě se hlásili k poznané pravdě a bojovali za její vítězství, když ještě byla v menšině. Čest jim byla nade vše, statečnost pro ně byla samozřejmostí, a proto jim patří náš dík.

Již v letních měsících minulého roku zaznívaly z řad jednotlivých mládežnických organizací stále výrazněji hlasy volající po vytvoření jednotné organizace

mládeže. Předsednictvo ústředního výboru KSČ k tomu nemohlo zůstat lhostejné a v listopadu rozhodlo podporovat toto zdravé úsilí. Upřímnost nám káže otevřeně říci, že v jednotné organizaci vidíme správnou cestu, že na jejím vzniku a dobré práci máme zájem, že považujeme za svou povinnost udělat vše, aby byla životaschopná.

Myšlenka jednotného Socialistického svazu mládeže zapustila kořeny, hlásí se k ní stále větší část organizované mládeže. Na Slovensku je organizační sjednocování před završením a v českých zemích týden co týden přibývá okresů, které vznik SSM podporují. Organizovaná mládež se tedy rozhoduje sama, nový svaz vzniká tak říkajíc zdola, a ne nařízením »vrchnosti«. V těchto dnech dostává mládež k posouzení návrh stanov Socialistického svazu mládeže, aby se k nim mohla vyjádřit, aby řekla, jak si svou organizaci představuje. I v tom je tedy důkaz vskutku demokratického postupu.

Strana nechce a nebude sjednocování mládeže uměle urychlovat. Avšak stejně neodpovědné by bylo, kdybychom sjednocovacímu procesu překáželi, kdybychom jej v rozporu s vůlí mladých lidí jakkoli zdržovali. Nestojíme o to, aby se nám sjednocovali jen funkcionáři, kteří by zůstali »generály bez vojska«. Všechna snaha o vytvoření jednotného Socialistického svazu mládeže musí směřovat k tomu, aby jeho smysl a poslání pochopilo co nejvíc mladých lidí, aby se organizačním formám nedávala přednost před obsahem a kvalitou práce.

Socialistický svaz mládeže se ustavuje jako jednotná, vnitřně diferencovaná, dobrovolná a masová organizace mládeže. Jednotná proto, aby vyjadřovala převažující společné zájmy mládeže, zejména její odhodlání podílet se na rozvoji socialismu, a umožnila mládeži účinnou účast na životě společnosti. Jednotná proto, aby vynikla síla organizované mládeže a stále výrazněji zazníval její hlas. Není přece těžké pochopit, že organi-

začnící roztržitost sílu mládežnického hnutí oslabuje; že na rozbití jednoty mládeže měli zájem pravičáci.

Socialistický svaz mládeže bude vnitřně diferencovaný, aby se vedle rozhodujících společných zájmů mohly uplatňovat i zájmy jednotlivých vrstev a skupin mládeže. V tom byla přece jedna ze slabin ČSM, že těchto různorodostí dost nedbal, že na jejich základě neumožňoval aktivní tvůrčí činnost každému svému členu. Poučme se tedy ze zkušeností a vytvářejme v nové organizaci takové podmínky, aby se v ní každý člověk cítil dobře, aby své specifické zájmy mohli uplatňovat a rozvíjet právě tak mladí dělníci jako zemědělci či studenti. Respektování těchto specifických zájmů nebude jednotu SSM oslabovat, ale znásobovat. Páteří SSM by ovšem, v duchu slov Klementa Gottwalda, měla být dělnická mládež.

Nejde nám samozřejmě jen o počty formálně organizované mládeže, a proto tak zdůrazňujeme dobrovolnost členství. Dobře víme, co nám natropila ona formální, jakoby vynucovaná organizovanost. Mít legitimaci, zaplatit příspěvky, odsedět si povinné hodiny na schůzích, to ještě neznamena být organizovaným mládežníkem. Nestojíme o mrtvé duše, budeme potírat přetvářku a lež, jsme proti těm, kdo ve svém členství v SSM vidí jen cestičku na vysokou školu nebo k výhodnějšímu pracovnímu zařazení. Takoví jednotlivci s ohebnými páteřemi si zaslouží jen opovržení. Ať do řad SSM přicházejí jen chlapci a děvčata s čistým srdcem a dobrou vůlí, ať se pro vstup rozhodují skutečně dobrovolně. Dobrovolné rozhodnutí je totiž současně morálním závazkem, je projevem odhodlání udělat vše, aby nová organizace byla skutečně aktivní a těšila se vážnosti i mezi neorganizovanou mládeží.

Soudružky a soudruzi, nepřátelé socialismu neomylně poznali, že vznik jednotného Socialistického svazu mládeže pro ně znamená porážku, že se jejich šance žalostně scvrkávají.

Jednáme s mladými lidmi čestně a nemáme proč

skrývat, že nám velmi záleží na výchovném poslání SSM. Jednotná organizace bude školou socialismu, mladí se v ní budou seznamovat se základy politiky KSČ, budou o ní přemýšlet i demokraticky diskutovat. Pomohou tuto politiku svými podněty vytvářet a spolu s ostatními občany se budou podílet na jejím uvádění do života. Mládež je součástí socialistické společnosti, má stejná práva jako ostatní občané, ale také o nic menší povinnosti. Výchovná činnost SSM nemá tedy jiný smysl než mladé lidi dobře připravit k používání práv, ale i k plnění povinností, vést je k tomu, aby se stali socialisticky uvědomělými občany své země.

Na prvním místě bude výchova ke skutečnému vlastenectví. S tímto pojmem u nás mnozí zacházeli podvodně, zaměňovali jej maloměšťáckým nacionalismem. Rádoby vlasteneckými frázemi pletli mladým hlavu a štváli je proti nejlepším přátelům, rozněcovali v nich nenávist proti Sovětskému svazu. Měli plná ústa vlastenectví, ale týmž dechem nekriticky poklonkovali před Západem.

O třídní podstatě buržoazní společnosti, o nebetých rozdílech v životní úrovni jednotlivých tříd a vrstev, o brlozích ve čtvrtích chudiny, o rasovém a třídním bezpráví, o bojových stávkách, o hanebných činech imperialistických agresorů — o tom všem jako by se nevědělo!

Pokoušet se o izolaci naší mládeže od světa by samozřejmě bylo hloupé. Chceme, aby poznávala svět po všech stránkách, aby si udělala správnou představu o životě v jednotlivých zemích, znala kulturu různých národů a obohacovala své vědomosti o nejnovější poznatky vědy a techniky. Jenže mnozí se tváří, jako by svět začínal až za našimi západními hranicemi, a pohrdlivě ohrnují nos nad vším, co má socialistickou pečeť, aniž se s tím seznámili. Připomínají, s prominutím, koně s klapkami na očích.

Být vlastencem, to znamená především lásku k rodné zemi, věrnost svému národu, oddanost svým rodičům,

kamarádství k přátelům. Tyto city nejsou jen vrozené, musí se pěstovat a rozvíjet poznáváním historie své země, dobrou znalostí jejího dnešního života a jeho srovnáváním s tím, co máme za sebou. K vlastenectví patří hrdost na nejpokrokovější úseky našich dějin. Ale i hrdost na to, co naše národy svými mozky a vlastníma rukama vytvořily, na výsledky práce svých tátů a touha v této práci pokračovat. Patří sem i hrdost na to, že naše vlast je socialistickou zemí, že její společenské zřízení patří mezi nejpokrokovější na světě. Ten, kdo na všechno plivá, komu nic našeho není dost dobré — ten může nosit trikolóru až po paty, a přece nemá právo nazývat se vlastencem.

Skutečné socialistické vlastenectví se projevuje v činnorodé práci. Vztah k vlasti se neměří jen osobním prospěchem, ale především osobní obětavostí, ochotou dát všechno, co mám a umím, pro rozvoj své země. Jak mnozí dnešní »hurávlastenci« by si měli vzít k srdci slova K. H. Borovského: »Kéž by nám to vlastenectví z huby do rukou vjeti ráčilo!«

Vlastenectví znamená zastávat takové názory a pracovat tak, aby naše země měla spolehlivé spojence, aby byl zajištěn její mírový, a přitom socialistický rozvoj. Opravdové socialistické vlastenectví tedy kráčí ruku v ruce s proletářským internacionalismem. Buržoazie v první republice se vlastenectvím zalykala, ale milióny příslušníků vlastního národa nechávala hladovět, do nezaměstnaných demonstrantů dávala střílet a při první příležitosti nacpala republiku do chřtánu Hitlerovi a iniciativně s nacisty kolaborovala. A teď chtějí pokračovatelé její ideologie namluvit naši mládeži, že její nepřátelé jsou v socialistických zemích!

Socialistický vlastenec, a tedy zastánce proletářského internacionalismu, pěstuje dobré vztahy mezi národy a národnostmi vlastní země, upevňuje přátelství se socialistickými zeměmi, cítí s bojujícím vietnamským lidem, jeho sympatie jsou na straně Arabů v jejich boji s izraelským agresorem. Nemůže být klidný, dokud je

lid Řecka, Španělska a Portugalska ujařmen fašistickými režimy, podporuje zápas svých třídních bratří v kapitalistických státech, je na straně národně osvobozenického boje národů Afriky, Asie i Latinské Ameriky.

Ano, v tomto duchu — v duchu socialistického vlastnictví a proletářského internacionalismu — bude Socialistický svaz mládeže vychovávat své členy a působit i na neorganizované mladé lidi. Tato snaha ovšem bude korunována úspěchy, jen když své síly ve výchově spojí rodiče, škola i mládežnická organizace.

Soudružky a soudruzí, přitažlivost a autorita Socialistického svazu mládeže bude ovšem záviset nejen na obsahu, ale i na formách a metodách jeho činnosti. V minulosti jsme v tom leccos podcenili a zanedbali. Do orgánů a organizací Československého svazu mládeže proniklo napodobování forem stranického života, všechna činnost se leckde soustřeďovala jen na schůze, jejich znakem byla nuda. Funkcionáři kazili rodný jazyk navyklým funkcionářským žargónem, smysl činnosti se spatřoval v přípravě usnesení, která nikdo nekontroloval a málokdo plnil. Mladí se v takových podmínkách necítili dobře, přestávali být mladými. Kdyby to někdo chtěl opakovat, musely by organizace SSM zajít na úbytě formalismu.

Vynalézavost je mládeži vlastní a měla by se v činnosti její organizace plně projevit. Vážné studium i veselá zábava, vědecké či řemeslnické kroužky, poznávání přírody, sport, hudba, zpěv i tanec, to všechno a ještě mnoho jiného by mělo najít místo v práci SSM, vytvářet dobré přátelské kolektivy a družnou pohodu. Ničím nebude činnost SSM omezována, hranice jsou určeny, jak to svého času řekl soudruh Gustáv Husák, jedině socialistickými zákony.

Záleží tedy jen na mládeži, na její nápaditosti, chuti a schopnostech. Záleží na tom však hodně, protože mládí je velkou předností, ale ne samo o sobě, ne když je spojeno s osobním pohodlnictvím, s flinkářstvím,

s pocity bezvýchodnosti či lhostejnosti, s pochybnými představami o světě, s touhou »nějak proplout«. Myslí, že Majakovskij kdysi napsal: »Tím, že máš dvacet let, se mladým nestaneš!« Socialistický svaz mládeže je vaší organizací a ta bude taková, jakou ji uděláte — aby se vám v ní dobře žilo, to záleží na vás.

Bylo by ovšem dobře, kdyby se mládež ve své organizaci neuzavírala, kdyby se neizolovala od ostatního světa. Naše socialistická vlast potřebuje mnoho práce, potřebuje každý schopný mozek, každou pilnou ruku. Jsme přesvědčeni, že se nová organizace v tomto směru přihlásí ke všem kladným zkušenostem Československého svazu mládeže, že bude pokračovat v rozvíjení slavných tradic staveb mládeže, že mladí budou vzorně plnit své úkoly ve školách, v závodech i na polích, že aktivně přispějí k rozvoji našeho hospodářství. Nevěřím těm, kdo tvrdí, že naši mladí jsou pohodlní či dokonce líní, že se pro žádnou budovatelskou práci nenadchnou. Mládež bytostně touží přispět k lepšímu životu společnosti. Je jí protivné, když se jí někdo snaží chovat ve vatičce. Chce prokázat hrdinství i v práci a přesvědčit se o svých schopnostech. Je vždy odhodlána ukázat, co umí.

Dalším vážným posláním Socialistického svazu mládeže je, aby se stal prostředníkem přímé účasti mládeže na veřejném životě. Mladí lidé vychovaní idejemi své jednotné organizace se musí všude dostat výrazněji ke slovu. V zastupitelských sborech od národních výborů přes národní rady až po Federální shromáždění, v řízení státu i hospodářství, ve funkcích v Národní frontě i ve společenských organizacích. Všude, doslova na každém kroku potřebujeme mladé a jsme povinni vytvářet podmínky, aby zaujali místa, jež jim po právu patří. Ne k vůli nesmyslnému boji generací, ale proto, aby se spojila zkušenost starších s elánem a vytrvalostí mladých. Všude potřebujeme mládež, aby nám pomáhala v boji proti všemu zkosnatělému a zpátečnickému, aby kritikou a činy přispěla k po-

tírání škodlivých návyků a vžitých zlořádů. Je přece zákonité, že dnešní generace může být vystřídána jedně mládeží — a mladí se na své poslání na všech mískáváním praktických zkušeností.

Naše socialistická společnost udělala od osvobození pro lepší život mládeže nesmírně mnoho. Pokládáme za svou povinnost vytvářet příznivé podmínky i pro činnost nově vznikajícího SSM včetně materiálních předpokladů. Někdy se mi však zdá, jako by si někteří mládežníci funkcionáři mysleli, že se jim musí všechno připravit tak říkajíc »pod nos«. Někteří si příliš zvykli stále jen něco požadovat. Zdá se mi, že v takovém počínání není nic mládežnického. Na všechno při vytváření podmínek ke své činnosti mladí samozřejmě nestačí, ale přece jen by měli ve větší míře, jak se říká, »zabrat« a být hrdí na to, co si pořídí a vybudují vlastním úsilím. Má to i tu přednost, že poznají cenu takových zařízení, zacházejí s nimi šetrněji, váží si výsledků vlastní práce.

Soudružky a soudruzi, Komunistická strana Československa plně podporuje Socialistický svaz mládeže. V tomto smyslu jsou usnesením předsednictva ústředního výboru zavázány pracovat všechny orgány a organizace strany, každý komunista. Starost o SSM není prací navíc, ale jednou z prvořadých a samozřejmých součástí naší politické činnosti. Komunisté by se k vám všude měli chovat tak, abyste v nich poznávali a ctili své starší druhy v boji i práci. Od mladých členů KSČ pak žádáme, aby aktivně pracovali v SSM, aby v něm tvořili nejuvědomělejší aktiv.

Toto naše počínání je předurčeno vztahem KSČ ke všem mladým lidem, starostí o jejich výchovu a odpovídající zařazení v životě socialistické společnosti. Komunisté nežijí jen přítomností, usilují o světlou budoucnost vlastního lidu a celého světa — nemohou tedy být lhostejnými k mládeži, nemůže jim být jedno, jak mládež žije, jak myslí a pracuje. Nechceme a nebudeme

mládež komandovat, nebudeme váš život vtěsňovat do nějaké šedivé uniformity, ale chceme a budeme mládež získávat pro ideje socialismu. Jsme hluboce přesvědčeni, že naše politika je při své střízlivosti pro mládež dost přitažlivá, že může být spolehlivým kompasem jeho života. Rozvíjíme socialismus a naším konečným cílem je vytvoření komunistické společnosti. Může někdo naší mládeži nabídnout působivější program? Existuje něco většího a dokonalejšího?

Štěkot nepřátel nás nevyvede z míry. Mohou nás obviňovat z bůhví čeho, my přece jen pokládáme za prvořadý úkol dále rozvíjet demokratický život naší společnosti. U nás je svobodná výměna názorů a svoboda kritiky pro pracující samozřejmou věcí a budeme ji neustále podporovat, prohlubovat a zdokonalovat. Nedovolíme však nikomu zneužít naší svobody proti socialismu. Spolu s Leninem říkáme, že znamená-li svoboda kritiky svobodu propagovat kapitalismus, pak ji potlačíme. Rozvoj demokracie u nás neznámá oslabení, ale posílení socialistického státu, státu dělnické třídy a ostatních pracujících, kteří se na jeho řízení budou stále intenzivněji zúčastňovat. V našich zastupitelských orgánech dělníci, rolníci i příslušníci inteligence — přímo i prostřednictvím svých zástupců — rozhodují o záležitostech této země. U nás je lidová moc nepopíratelnou skutečností.

Ti, kdo si myslí, že mírou svobody, demokracie a humanity je svoboda pro Svitáky, Brodské a jim podobné, šíří pověsti o návratu padesátých let. Jenže padesátá léta, to nebyly jen politické procesy. Padesátá léta jsou obdobím velkých úspěchů našich pracujících v bojích o socialistický charakter republiky. Jsou to léta socialistické industrializace. Tehdy jsme kladli základy zemědělské výroby, začali jsme stavět nové továrny, ale i města, vytvořili jsme předpoklady pro dříve neznámé sociální jistoty našich pracujících.

A pokud jde o deformace socialistické zákonnosti? Každý vidí, že strana řídí vývoj tak, aby se už nikdy

nemohly opakovat. V této zemi se budou zákony dodržovat — musí je dodržovat jednotlivci, bude je ctít stát i jeho instituce, musí se jimi řídit i Bezpečnost a soudy. Leden 1968 byl dílem strany. Hlásíme se k němu a zůstává naším programem. To ovšem není program destrukce, ale rozvoje socialismu, to není svoboda pro naše nepřátele, ale svoboda pro pracující lid.

Druhým programem naší strany je v duchu leninského učení starost o rozvoj hospodářství. V páté pětiletce chceme vytvořit podmínky pro plynulou strukturální přestavbu československé ekonomiky. Chceme, aby věda a technika výrazněji ovlivnily náš život, aby se průmyslové výrobní procesy modernizovaly, aby zemědělství mělo velkovýrobní technologii. Budeme rozvíjet zahraniční obchod na zásadě vzájemné výhodnosti a zvláště budeme podporovat obchod, ale i výrobní specializaci a kooperaci se socialistickými zeměmi. Kombinací direktivního řízení, ekonomických podnětů a morálních faktorů, rozumnou mzdovou a cenovou politikou usilujeme o lepší organizaci práce a růst její produktivity. Z toho by měl vyplynout zvýšený národní důchod, a tedy i vyšší životní úroveň celé společnosti. Víme, že tohoto cíle nedosáhneme sebelepším plánem, že vše záleží na poctivé práci každého z nás, na naší schopnosti co nejmoudřeji využít všech předností socialismu.

Zkušenosti nás náležitě poučily, že úspěchy i nezdary socialistické výstavby jsou přímo podmíněny prací komunistické strany, její ideovou jednotou i schopností jednotných akcí. Strana, má-li být uznávanou vedoucí politickou silou, musí ve své strategii i taktice vycházet z principů marxismu-leninismu, tyto principy tvůrčím způsobem rozvíjet a umně je uplatňovat v konkrétních podmínkách. Jen takováto tvůrčí činnost zaručuje straně podporu pracujících, umožňuje jí být revolučním předvojem dělnické třídy, brání stranu před zkostnatělostí a sektářskou izolací.

Strana ovšem není žádným abstraktním pojmem

— tvoří ji lidé se všemi dobrými vlastnostmi i nedostatky. Do jejích řad se vtírají i lidé nečestní, bezcharakterní, kariéristé, maloměšlácké dušičky, kteří nemají s komunistickými idejemi nic společného. Má-li strana dostát svému historickému poslání, musí své členy vychovávat, ale také neustále se zbavovat lidí nehodných čestného jména komunisty. A právě o to nám jde i při letošní výměně legitimací.

Máme za sebou těžké období, v němž neobstál každý, kdo vlastní legitimaci strany. Vedle tisíců statečných byli takoví, kteří vědomě pracovali proti zájmům strany, byli bázlivci, lidé kolísaví, ale i zrádci, kteří bez výčitek svědomí přešli na druhý břeh. Těžká doba byla velkou prověrkou, každý si v ní napsal posudek sám, a teď nastal čas skládání účtů. Postaráme se o to, aby naše řady opustili všichni, kdo do strany nepatří, tedy všichni pravcoví oportunisté, ale i ti, co se vždy jen trpně vezou podle přísloví Kam vítr, tam pláší! Odejdou i lidé, kteří se nechťejí aktivně angažovat pro politiku strany, a lidé, kteří si revoluční organizaci pletou s baráčnickým spolkem.

Dobře, bude nás méně. Ale síla komunistické strany není určována počtem jejích příslušníků, síla strany a její přitažlivost jsou dány uvědoměním jejích členů, jejich schopnostmi zvládat náročné úkoly, jejich revoluční odhodlaností, bezmeznou obětavostí a lidskou skromností. Jméno komunista bude mít opět čistý zvuk; bude znít hrdě, jestliže je budou nosit lidé čestní, skuteční vlastenci a internacionalisté, lidé, kteří jsou příkladem v práci i v osobním životě.

Nepochybuji o tom, že takto očištěná strana bude dobrým politickým vůdcem svého lidu. Strana složená ze skutečných komunistů se bude těšit vážnosti pracujících a bezpochyby bude mít i dobré jméno mezi mládeží. Opakujeme při této příležitosti Leninova slova: »Jsme stranou budoucnosti a budoucnost náleží mládeži. Jsme stranou odvážného boje se starým zahníváním a do odvážného boje vždy jde první mlá-

dež. Vždy budeme stranou mládeže, pokrokové třídy.«

Ano, zbavíme se těch, kdo mezi komunisty nemají co pohledávat. Současně však strana otvírá dveře všem mladým, kteří se cítí dost silní stát se komunisty, kteří svůj rozum a ruce chtějí dát pro uskutečnění našich velkých cílů a chtějí uvědoměle sloužit své socialistické vlasti.

Soudružky a soudruzi, jak vidíte, nenabízíme vám žádnou procházku kvetoucím růžovým sadem, ale jen účast na velkých zápasech a tvrdou práci. Dobře víme, že s námi nepůjdou hned všichni chlapani a děvčata. Avšak i ti, kdo naši dobrou vůli pochopí později, v nás vždy najdou dobré přátele a soudruhy. A na ty, kdo z jakýchkoli důvodů nechtějí, přešlapují a nemají dost odvahy, platí slova Jana Nerudy: »Kdo chvíli stál, ten stojí opodál!«

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU
NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
PRACOVNÍKŮ FEDERÁLNÍHO VÝBORU
PRO DOPRAVU,
MINISTERSTVA DOPRAVY ČSR
A ÚSTŘEDNÍ SPRÁVY ŽELEZNIC
K 53. VÝROČÍ VŘSR

V PRAŽSKÉM RADIOPALÁCI
4. LISTOPADU 1970

Soudružky a soudruzí!

V přípravě na naše dnešní setkání jsem velice uvažoval o tom, jak mám mluvit o významu Velké říjnové socialistické revoluce, co říci k jejímu padesátému třetímu výročí?

Nechtělo se mi číst vám lekce z dějin, neměl jsem chuť opakovat to, co všichni znáte, co bylo a ještě bude k tomuto jubileu řečeno. My se přece nepotřebujeme přesvědčovat o epochálním významu Velkého října, o jeho důsledcích v životě sovětských národů, o jeho vlivu na světové dějiny. I to je historicky doloženo, že Velký říjen rozhodným způsobem ovlivnil náš národně osvobozenecký zápas, který vyvrcholil vznikem samostatného československého státu v roce 1918. A jen nepřátelé včetně našich pravicových oportunistů se snaží zpochybnit rozhodující úlohu Sovětského svazu ve druhé světové válce. Velmi průkazné jsou i doklady o sovětské mírové politice.

Čím tedy začít? Historie, politické a ekonomické rozbor, faktografie — to všechno je velmi potřebné, dokonce nezbytné. Vždyť vědecké poznání je základem komunistického učení, je nejjistějším kompasem naší další cesty, našeho jednání i rozhodování.

Někdy se mi však zdá, že se ve vztahu k vědě jako-by, promiňte mi ten výraz, »odosobňujeme«. Z historické

ké pravdy děláme opakováním fráze, solidní politické a ekonomické analýzy nás nijak nevzrušují, studeně přijímáme i přesvědčivá čísla a grafy. Poslání vědeckého poznání je něco úplně jiného: suchá fakta a čísla by v nás měla rozněcovat plamen upřímného nadšení, zbavovat nás nejistoty, ukazovat nám perspektivy lidstva.

Jestliže tomu tak vždy není, je to asi proto, že vůbec nejtěžším — a proto také nejvznešenějším — posláním je být člověkem. Ne člověkem-živočichem, ale člověkem, který umí být řadovým vojákem pokrokového lidstva, aniž by to o sobě halasně prohlašoval, aniž by stál o oslavné ódy na svou jedinečnost.

Nezapomínáme někdy právě na lidskost těch událostí před třiapadesáti lety? Neměly by nám všechny historické popisy oněch listopadových dnů, celé dějiny Sovětského svazu, všechna čísla o rozvoji této země splývat především v jediné nádherné poznání: Ejhle, co dokáže člověk?!

Velký říjen — to je nesporně především výsledek bojů dobře vybudované strany bolševiků, její promyšlené strategie i taktiky, je to dílo Leninovo. Ale v mých představách, dovoluňte mi toto osobní vyznání, je Říjen před třiapadesáti lety zosobněn postavami ruských dělníků, vojáků a vesnických mužiků.

Když námořníci Aurory vypálili ze svých děl na Zimní palác, vůbec je nenapadlo, že tím zahajují novou epochu v dějinách lidstva, jak to dnes čteme v historických pojednáních. Šturmující dělníci a vojáci v Petrohradě toho asi o vědeckém socialismu mnoho nevěděli. Vždyť kolik bylo mezi nimi negramotných! Síla agitace a vůdčí úlohy strany však byla předurčena tím, že bolševici dokázali podstatu komunistického učení vyložit velmi prostě, že uměli nahmátnout tu nejcitlivější strunu v lidských srdcích a myslích. Mír, chléb, důstojný lidský život, sociální rovnost a spravedlnost — to byla hesla bolševiků, jež byla v plném souzvuku s tužbami miliónů prostých lidí. A právě v tom je velikost ruské-

ho proletariátu, v tom je důkaz jeho hlubokého lidství, že pochopil bolševiky a nebil se už jen za sebe, ale za vítězství komunistických idejí, tedy za zájmy všeho lidstva.

Snad právě v těch dnech bylo do lidských srdcí hluboko zaseto sémě jistoty o spravedlivosti tohoto boje, přesvědčení nezlomné víry a neutuchající naděje. V těch dnech se rodily vlastnosti, které na sovětských lidech už více než padesát let obdivujeme. Vždy je nejdůležitější, aby i to nejlepší sémě padlo na dobrou půdu; dále je ošetřovat a pěstovat, to byl úkol sovětských komunistů. A ti se ukázali být dobrými pěstiteli lidskosti. Ne v absolutním pojmu, ale lidskosti, která z lásky k utlačovaným přerůstala v plamen nenávisti proti utlačovatelům.

Historie jako věda se soustřeďuje na události, hodnotí jejich průběh, nemůže nahrazovat román, povídku ani osobní deník. Historie je dobrá, ale strohá učitelka: budování sovětského státu, boj proti domácí reakci a zahraniční intervenci, obnova rozvráceného hospodářství, industrializace, kolektivizace zemědělství, těžké politické zápasy, soustavné kapitalistické obklíčení, Velká vlastenecká válka a vítězství nad fašismem, poválečná obnova a rozmach sovětského hospodářství. Tak je to popsáno, taková je pravda.

I velmi stroze zpracované dějiny se však stávají uchvacujícím čtením, když si uvědomujeme, že jejich tvůrcem jsou lidé, když nad jejich kapitolami nepřestáváme myslet na člověka.

Národy starého Ruska svrhly cara i prozatímní vládu, nastolily sověty, toužily po míru. A přece jen musely a šly bojovat. Toužily po chlebě, a léta ještě hladověly. Doslova z ničeho a holýma rukama za nepředstavitelného odříkání vybudovaly průmyslovou velmoc. Nezlomily je ani hrůzy války, svou krví kropily cestu k vítězství nad fašismem, svými životy vykupovaly svobodu pro jiné. A po válce se Sovětský svaz postupně stal druhou průmyslovou velmocí světa. Jeho státní

znak byl na první družici, na kosmické lodi s prvním člověkem, jako první byl dopraven na Měsíc i na Venuš. Rozvoj sovětské vědy i techniky je uznáván celým světem.

Zní to stručně, ale vyjadřuje to cestu, jakou lidstvo dříve nepoznalo. A to všechno dokázal sovětský člověk! Ne, žádný papírový kladný hrdina, ale právě člověk z masa, kostí a krve, člověk, který neoplýval jen ideálními vlastnostmi. Mrzli a hladověli, nekřesťansky kleli, měli plné zuby války, byli otrhaní, mnozí z nich nezřízeně pili. Byli mezi nimi i kolísavci, našli se i dezertéři, zrádci, demoralizované živly. Na frontách a na stavbách socialismu nezněla jen komunistická hesla, život těchto lidí nebyl naplněn jen prací a stranickým školením — našla v něm své místo i láska, drobné radosti, veselá i dojemná píseň, osobní bolesti i tragédie. Chtěli žít v klidu se svými ženami a dětmi, a přece prošli dvě třetiny Evropy, skládali své kosti v cizích zemích a ti, co se vrátili, často už nenašli své nejdražší. Měli docela obyčejný strach ze smrti, milovali život, a přece umírali po miliónech.

Byl jsem několikrát na Piskarevském hřbitově, na tomto památníku obětem blokády Leningradu. Dojetí, které tam člověka ovládne, se neodvažuji popsat. Každý, kdo má v sobě špetku citu, musí být vzrušen, každému to místo musí utkvět navždy v paměti. Je mnoho jiných památníků a hromadných pohřebišť, která dokazují krutost války. Ale pro mne zůstane leningradský hřbitov vždy nejen symbolem nepředstavitelné tragiky, ale především důkazem lidské velikosti sovětského člověka. Velikosti, proti které i nejmnohemší literární vylíčení musí vyznít jako hluchá fráze.

Kde se v sovětských lidech bere tolik morální síly? Čím je jejich jednání ovlivněno, že je nedokázalo rozkolísat ani sebevětší odříkání, že je nepřítel nikdy nedostal na kolena — ani když byla velká část jejich země zpuštěna, ani když měli dvacet miliónů mrtvých? To nelze, jak se to stávalo, vysvětlit prostě nějakou tak-

zvanou ruskou povahou. Takové vlastnosti si člověk nepřináší do kolébky.

Myslím, že právě morální vlastnosti sovětských lidí nejpřesvědčivěji dokazují životaschopnost komunistických idejí. Chybné učení by nemohlo obstát ve více než půlstoleté prověrce, nikdy by neprošlo tak těžkými bojovými zkouškami, jakým byl podroben první socialistický stát. Jen komunistické učení mohlo dát světu Velký říjen, jen ono ukázalo lidstvu cestu k novým obzorům, vede národy socialistických zemí správným směrem, je světlem všech pokrokových lidí na celém světě a předurčuje konečný obraz života všech světadílů.

*

Vždy je mi líto lidí, kteří z toho, co se odehrálo za posledních více než padesát let, nic nepochopili.

Nejde o průmyslníky, bankéře, velkostatkáře a jejich nohsledy v generálských uniformách či v kněžských sutanách. Vzrušovat nás nemohou ani takzvaní mistři pera, buržoazní umělci, publicisté, tiskoví, rozhlasoví a televizní komentátoři. Ti naopak vědí moc dobře, oč jde. Jejich jednání je motivováno hrůzou ze »strašidla komunismu«.

Tento strach a třídní nenávisť je dávno zbavily soudnosti. Proto počínaje 7. listopadem 1917 po celá desetiletí »věštili« zánik sovětské moci, krach sovětských plánů industrializace i kolektivizace. Proto denně přisolují polévku antikomunistické propagandy a servírují ji miliónům lidí. Nedostatek soudnosti je vedl k pokusům zardousit mladičkový sovětský stát, pak jej politicky i hospodářsky blokovat, čachrovat s Hitlerem a přisoudit mu úlohu hrobaře socialistické šestiny světa. Na své konto připsali Hirošimu a Nagasaki, obestřeli svět hrůzou atomového mraku. Když to nešlo jinak, zkusili to se studenou válkou a do jejich arzenálu patří i znepokojování lidstva válkami horkými.

Tady ovšem víme, s kým máme tu čest, a nic jiného od nich neočekáváme. Údiv a lítost však musí vzbuzovat lidé, kteří žádné důvody k třídní nenávisti nemají. Vidí a slyší sice normálně, jsou často vzdělaní, umějí číst a vyznají se v číslech — ale přece jen jsou slepí a hluchí, nic nechápu. Skepse je pro ně návodem k myšlení, pojetí měšťáckého štěstíčka je pro ně měřítkem dějin. Právě z řad těchto měšťácky myslících a žijících lidí se i u nás rekrutovali spojenci pravicových reformátorů — právě tito lidé jsou vždy potenciální zálohou kontrarevoluce.

Setkáváte se přece s takovými: znají dějiny Sovětského svazu, jsou ochotni uznat jeho zásluhy o naši národní a státní existenci. Tváří se, jako by neměli nic proti tomu, že Sovětský svaz je i dnes záštitou naší bezpečnosti, předstírají sympatie sovětské mírové politiky, respektují sovětské úspěchy v kosmu. Ale! Ano, je tu jejich skeptické »ale«, kterým postaví na hlavu všechno, co znají a jakoby oceňují.

»Všechno je to pěkné,« říkají, »když ale...« A zpravidla srovnávají. Jejich krátkozrakost ve srovnávání a ve vyslovování soudů je přímo zarážející; svědčí o neschopnosti respektovat fakta a objektivní podmínky, o nedostatku prostého lidského pochopení a nezřídka odhaluje maskovaný antisovětismus.

Postavte dva běžce na desetikilometrovou trať. Toho výkonnějšího nechte běžet od začátku, tomu druhému současně povolte start z poloviny celé trati. Ani ten nejvýkonnější, myslím, nedokáže vyrovnat pětikilometrový náskok. Promiňte mi to poněkud prosté srovnání, ale je v něm racionální jádro, je v něm návod, jak například srovnávat Sovětský svaz a Spojené státy americké. Kapitalismus ve Spojených státech má za sebou více než 150 let nepřerušovaného vývoje — Sovětský svaz dostal do vínku polofeudální zemi, navíc zpustošenou občanskou válkou a zahraniční intervencí. Sovětské lidé měli od listopadu 1917 sotva třicet let k mírovému bu-

dování — ve zbývajícím čase museli těžce bojovat a odstraňovat následky válek. Co tu chcete srovnávat?

Když byl vyroben první sovětský automobil, byla Amerika už na špičce rozvoje motorismu ve světě. Když se v amerických městech po desítkách budovaly mrakodrapy, museli sovětští lidé věnovat všechen materiál a všechny síly výstavbě závodů. Americká města už byla zaplavena neony, když sověty uskutečňovaly Leninův plán elektrifikace. Ledničky byly v amerických domácnostech samozřejmostí, když se v Sovětském svazu zahajovala výroba plechů. Když se ve světě naplno rozvíjela výstavba dálnic, museli v Sovětském svazu obnovovat mosty, silnice a železnice zničené válkou. A tak se dá samozřejmě pokračovat.

Každé absolutní srovnávání vytržených jednotlivostí současného stavu tedy silně pokulhává a žádného moudrého člověka nemůže přesvědčit. Fakta však zůstávají fakty, cifrám nelze upřít objektivitu — a z nich vyplývá, že tempa rozvoje ekonomiky jsou už po léta rychlejší v Sovětském svazu než v Americe. To platí v celkových objemech, ale i u většiny výrobků, které jsou základem dalšího rozvoje. Když k tomu připočteme nevídaný rozmach kultury, školství a vědy, můžeme bez přehánění tvrdit, že tím »výkonnějším běžcem« je Sovětský svaz. A to už nemluvě o tom, co by se dělo, kdyby skončily světové závody ve zbrojení, kdyby Sovětský svaz mohl své obrovské prostředky plně soustředit na mírové budování!

My tedy nemáme proč padat do mdlob nad úspěchy Ameriky a jiných vyspělých kapitalistických zemí. Náš obdiv po právu patří sovětskému lidu, jeho nezdolné vitalitě — ale i jeho internacionálnímu citění. Vždyť sovětští občané by si museli odpírat daleko méně příjemných věcí, kdyby každodenně nedávali velmi konkrétní podobu své bratrské pomoci socialistickým zemím a jejich ochraně před agresí imperialismu. Není snad i to důkazem hlubokého humanismu komunistic-

kého učení, které je základním pilířem sovětského státu?

*

Lidskost Velkého října byla v prvních hodinách revoluce potvrzena i tím, že prvním zákonem, který revoluční vláda vyhlásila, byl Dekret o míru. Lenin, právě proto, že byl především člověk, poznal, co lidé celého světa nejvíc potřebují, po čem nejvíc touží. A ze strany revolučního sovětu to nebyl žádný takzvaný taktický tah — od prvních hodin vzniku do dnešních dnů charakterizuje zásadní mírová politika mezinárodní činnost sovětského státu. Lidstvo nemůže být nikdy Sovětskému svazu dost vděčno za úsilí, jež věnoval zachování a upevnění míru. V dějinách není příkladu, který by bylo možné v tomto směru srovnávat.

A není věru vinou sovětů, že toto úsilí tolikrát ztroskotalo, že lidé museli umírat ve druhé světové válce, že se soustavně rozhořívají ohně takzvaných lokálních válek, že nejistota, co bude v příštích dnech a týdnech, tlačí jako mûra obyvatele všech kontinentů. Ve válkách a ve vyvolávání neustálého napětí tkví podstata imperialismu, v tom je jeho antihumánnost, v tom však jsou i kořeny jeho konců.

Nemáme se však za co stydět, když říkáme, že naše lidskost není bez hranic, že naše láska k člověku neplatí obecně. Mluvil jsem o tom, proč si sovětští lidé zasluhují obdiv celého světa. Vždyť vedle lidí, kteří pochopili své dějinné poslání, byli a jsou na světě i váleční žháři, nepřátelé socialismu, zarputilí obhájci kapitalistického řádu i stoupenci fašismu. Máme je snad pokládat za své bratry jenom pro jejich lidskou podobu?

Mnozí z nás kdysi věděli málo nebo vůbec nic o třídní podstatě komunistického učení, a přece jsme se instinktivně upnuli k Moskvě. Nenáviděli jsme buržoazii, která mluvila stejnou řečí jako my, ale nedala lidem důstojně žít, nedokázala jim zajistit práci, zradila

vlastní stát. Nebo jsme snad mohli milovat Hitlera, Göringa, Heydricha, Iisu Kochovou a podobné? Už sama jejich existence byla urážkou člověka.

Stejně tak po nás nikdo nemůže chtít, abychom se jako lidé bratříčkovali se západoněmeckými revanšisty. Můžeme snad milovat organizátory špinavé války ve Vietnamu, vraždící a pustošící americké letce a příslušníky »zelených baretů« či izraelské agresory? K těm všem máme jediný cit — nenávisť. Ale nenávisť ke zlu je přece také hluboce lidským citem.

*

Doufám, že mi budete dobře rozumět, když řeknu, že bychom z odkazu Velkého října měli pochopit a uplatnit právě jeho lidskost, která byla jeho smyslem. Příkladem pro nás by měla být morální síla sovětského člověka, morální síla ve společenském smyslu tohoto pojmu. Někdy se mi zdá, že to chápeme spíše jako takzvané zprofanované politické heslo, a ne jako návod k jednání. Vždyť přece podstatou naší politiky je člověk a jeho život. Škoda že tato všeobecně uznávaná pravda, projevující se v zásadních usneseních, se už mnohem méně projevuje v každodenním shonu v našem poměru k lidem a ve vztazích mezi lidmi. Jako bychom někdy zapomínali, že síla naší strany byla vždy závislá na spojení s lidmi, na tom, jak nám rozuměli, jak nás chápali. A to samozřejmě platí jak ve vztahu ke komunistům, tak i k ostatním občanům.

Bude dobře, když pochopíme, že teď záleží opravdu na každém z nás — na politické angažovanosti i pracovní obětavosti každého jednotlivce. Budujeme rozvinutou socialistickou společnost pro lidi, budujme ji tedy i s lidmi. Jen pochopení lidí a jejich podpora mohou naše úsilí korunovat zdarem. Spojení s lidmi ovšem neupevníme, půjdeme-li po cestě dlážděné frázemi; žijme s lidmi, žijme jejich radostmi a starostmi. Je to

prosté i těžké zároveň — ale je to i nezbytné; jinak bychom přestali být komunisty.

Chceme-li se důsledně řídit poučením Října a zkušenostmi Komunistické strany Sovětského svazu, musíme prohlubovat vedoucí úlohu své komunistické strany ve společnosti, zvyšovat její akceschopnost, střežit jako oko v hlavě její ideovou i organizační jednotu, upevňovat kázeň komunistů. Bolševici dokázali svrhnout cara a zvítězit v historickém zápase za socialismus především díky tomu, že Lenin vybudoval revoluční stranu nového typu. Lenin nesnášel ideovou rozbředlost. Organizační jednotu považoval za základní zákon, nesmiřitelně potíral oportunistické lavírování. Celé jeho učení prověřené těžkými historickými zkouškami je i pro československé komunisty majákem, je pokladnicí poznání i návodem k praktické činnosti.

Náš život by měl být prodchnut vědomím všelidského poslání komunismu. Často však, a zvláště v posledních letech, začínají mnozí z nás dávat přednost sami sobě, svým uzoučkým osobním zájmům. Ano, chceme, aby se lidé dobře oblékali, aby měli dobře vybavené pohodlné byty, chaty i auta, aby poznávali cizí země. Ale v tom přece nemůže spočívat jediný smysl života.

A je snad hanbou učit se od účastníků Velkého října a od sovětských lidí přesvědčení o spravedlnosti naší věci, o našem konečném vítězství? Chceme budovat svět bez bídy a hladu, bez vykořisťování a nepravostí, svět sobě rovných lidí, chceme mír. Nemůžeme být poraženi — zvítězíme. První signál k tomuto vítězství zazněl před více než padesáti lety z Aurory a dějiny nám ve svém konečném soudu dají za pravdu.

Dnes prý není módní volat po víře a nadšení, je prý demagogické »hauzírovat« s lidskými city. Opravdu je to asi tak, že citové vztahy samy o sobě nestačí. Musíme se opírat o vědu, naše počiny musí být ovlivňovány stále hlubším vědeckým poznáním. Ne instinkt, ne subjektivní názory, ale rozum musí být směrníkem naší cesty ke komunismu. Ale vědecké poznání v nás přece nemůže

ubít všechno lidské. Právě naopak: věda nás musí naplnit vírou i nadšením. Přimkněme se proto ke straně nejen rozumem, ale i srdcem, dejme jí všechno své vědění, všechny své síly. I k tomu nás přece vybízí odkaz Velkého října a historická cesta sovětských lidí.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

V PRAZE
11. PROSINCE 1970

Soudružky a soudruzil!

Závěrečná zpráva o výměně členských legitimací, Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ, Rezoluce k aktuálním otázkám jednoty strany i úkoly v hospodářství představují podle mého soudu organický celek. Zkušenosti z posledních let včetně období od dubna 1969, ale i zkušenosti bratrských stran vyústí v jednoznačný závěr, že úspěchy i nezdary ve výstavbě socialismu jsou vždy přímo závislé na ideové a organizační jednotě strany, na její akceschopnosti, na umění vytyčovat správné strategické cíle a volit co nejúčinnější taktiku k jejich dosažení. Postup ústředního výboru od loňského dubna a dosažené výsledky svědčí o tom, že jsme se z trpkých zkušeností poučili: Ústřední výbor je opět skutečným centrem strany, v němž se kloubí teoretické poznání se zkušenostmi lidu; centrem, v němž se bez okázalých gest formuje zásadní komunistická politika, tedy politika, která je v souladu se zájmy a potřebami této země i mezinárodního komunistického hnutí. Tento ústřední výbor nemá jen šrámy, ale vykonal i velký kus pozitivní práce. A statisícům komunistů i bezpartijních patří dík za to, že tuto politiku chápou a aktivně podporují, že rozhodujícím způsobem přispěli v těžkém politickém střetu k vítězství marxisticko-leninských sil.

Rezoluci k aktuálním otázkám jednoty strany pokládám za logické pokračování našeho úsilí o zvýšení akceschopnosti strany a za podmínku dalšího úspěšného zápasu proti pravicovému oportunistu a revizionismu i jejich důsledkům v našem životě. Návrh rezoluce vyjadřuje jednotu strany v leninském pojetí, zahrnuje všechny její základní rysy, spojuje demokratický centralismus s vnitrostranickou demokracií, zakotvuje nejen povinnosti, ale i práva komunistů, je v plném souladu s platnými stanovami strany. Tak ovšem musí být v praxi i chápána a uplatňována. Vždy musíme mít na mysli, že ten, kdo potlačuje oprávněnou kritiku a upírá komunistům členská práva — ten stanovy nebrání, ale porušuje, jednotu strany neupevňuje, ale rozbíjí, ten je hrobařem jakékoli politické aktivity. Je, myslím, na místě připomenout, že v tomto smyslu platí leninské normy vnitrostranického života pro každého z nás.

Soudružky a soudruzi, českoslovenští komunisté dosáhli v poměrně krátké době přesvědčivých úspěchů. Mluvil o tom soudruh Gustáv Husák, uznávají to naši pracující, oceňují to bratrské strany a respektují i nepřátelé. Zkušenost nás ovšem nabádá nepropadat sebeuspokojení, neuspávat stranu, nedělat z únavy jednotlivců a z jejich touhy po odpočinku politický pojem. Strana jako celek, jako živý politický organismus nesmí nikdy odpočívat. Oprávněné sebevědomí nesmí být provázáno úpadkem kritiky a sebekritiky, snižováním vzájemné náročnosti, oslabováním naší pozornosti při sledování a hodnocení vývoje. Každý z nás ví, že není dobojováno, že práce teď nebude méně, ale spíše více.

Nepodceňujme své politické nepřátele — pravicoví oportunisté a revizionisté i antisocialističtí exponenti jsou zkušeným a zdatným protivníkem. Jejich velká část nám nikdy nezapomene, že jsme jim znemožnili plně využít tak jedinečné šance, jaká se jim naskytla v roce 1968, a všechen svůj um a vynalézavost uplatní v nejrůznějších formách boje proti naší politice. Nejvíce by jim při tom mohly nahrát naše vlastní chyby a nedo-

statky, naše nejednota a nerozhodnost v akci, přešla v dalším zápase s pravicí je podmíněn i tím, že si nedáme svazovat ruce rutinou a špatnými návyky, že budeme soustavně překonávat dogmatické přežitky v našem myšlení i v práci, že vážné problémy nebudeme zjednodušovat. Vůbec přitom nepodléhám iluzím, že budeme imunní vůči dalším případným chybám a nedostatkům. Jen o to jde, abychom měli vždy odvahu se k nim přiznat a rozhodně je napravovat.

Z teorie i praktických zkušeností víme, že jedním z klíčových úkolů v činnosti revoluční strany je rozvíjení politiky svazku dělnické třídy, rolnictva a inteligence — schopnost nalézat, získávat a udržet spojení dělnické třídy, schopnost sjednocovat pokrokové síly celé společnosti. Stručně řečeno jde o to, aby naši politiku chápaly a podporovaly široké vrstvy lidu, aby většina dělníků, zemědělců i příslušníků inteligence šla s námi. Je-li obsah naší politiky správný, pak nemálo záleží na metodách naší práce. Aktivní podpora širokých mas se totiž nerodí sama sebou, ale je přímo závislá na našem počínání.

Historie naší strany zná v tomto směru nemálo kladných, ale i záporných zkušeností. To, co pravice tak hlasně vydávala za těsné spojení s lidmi a za masovou podporu své politiky, byl ovšem velkorysý podvod. Podvod, vybudovaný na laciné demagogii, na podbízění, na podléhání zaostalým náladám, na zneužití čestného úsilí o nápravu nedostatků a na vybičování maloměšťáckého nacionalismu. Ale ani v posledních letech před rokem 1968 nebyla politika svazku silnou stránkou naší činnosti. Na povrchu bylo všechno jakoby v pořádku, socialistická jednota lidu a uznávání vedoucí úlohy Komunistické strany Československa se skloňovaly ve všech pádech, ale tím se jen zakrývala formálnost v práci společenských organizací. Z toho rostla nespokojenost lidí, živil se nihilistický kriticismus, objektivně se připravovala půda pro úspěšný nástup pravice.

Zkušenosti varují před opakováním starých chyb, nabádají nás k pečlivému zkoumání současné praxe na všech stupních života společnosti, vynucují si soustředit pozornost na metody naší práce s bezpartijními. Jde o to, zda správné zásady naší politiky uvádíme také správně do života. Vždyť lidé prověřují naši politiku nejen podle dokumentů ústředního výboru, ale především na základě svých vlastních každodenních zkušeností.

Dělat zásadní leninskou politiku znamená netrpět žádnému komunistovi, zvláště pak ne funkcionářům, prezírání a podceňování politicky neorganizovaných spoluobčanů. Socialismus je přece i jejich přítomností a budoucností, jeho další úspěšný rozvoj je z převážné míry závislý na jejich obětavé práci. Důvěra v bezpartijní je vždy projevem naší sebedůvěry, našeho přesvědčení o správnosti politiky strany.

Dobře míněných a správných výzev k účasti bezpartijních na budovatelském díle je dost a bezesporu se setkávají s kladným ohlasem. Nejsou však vždy prováděny takovým jednáním komunistů, které by přesvědčivě prokázalo, že od politicky neorganizovaných lidí nechceme jen práci, ale že vytváříme i reálné možnosti k uplatnění jejich schopností, k aktivní účasti na řízení společnosti i hospodářství. Na všech úsecích, v hospodářství, v orgánech socialistického státu, ve společenských orgánech proto dělejme mnohem smělejší kádrovou politiku, umožňujme zejména mladým lidem, aby se uplatnili nejen v realizaci, ale i v tvorbě naší politiky. Neposuzujme vztah k socialismu úzkoprse jen podle stranické legitimace, ale především podle pracovní obětavosti a ochoty dát svůj um a své síly společnému dílu.

Stejně naléhavým úkolem je neumlčovat, ale rozvíjet zdravou kritiku, získávat bezpartijní k boji proti nej-různějším nešvarům, které jsou v rozporu se zájmy socialistické společnosti. Předpokládám, že většina našich soudruhů zná místní podmínky i lidi a je schopna rozeznat oprávněnou a dobře míněnou kritiku od proti-

socialistických výpadů. Lidé s námi půjdou, budou nás aktivně podporovat, když uvidí, že s jejich názory počítáme, že spolu s nimi usilujeme o nápravu chyb a nedostatků, že se naše slova nerozcházejí s činy. Snad nemusím zdůrazňovat, že tyto poznámky nejsou pobídkou k získávání mas tak říkajíc »za každou cenu«, že vždy máme na mysli jejich získávání na zásadách naší politiky.

Soudružky a soudruzi, ústřední výbor a jeho předsednictvo celým svým postupem od dubna 1969 prokazují, že politika Národní fronty pro nás není mrtvou literou ani přežitkem, ale doslova nezbytností. I v tom navazujeme na nejsvětlejší tradice naší historie a respektujeme zásady leninského učení v našich podmínkách.

Po loňském květnovém zasedání a pak v souvislosti s výměnou legitimací jsme naprosto správně soustředili síly na kádrovou očistu orgánů Národní fronty a společenských organizací. S obětavou pomocí oddaných komunistů i socialisticky uvědomělých bezpartijních jsme tento úkol zvládli — i tam ztratili exponenti pravice a antisocialistické živly všechny rozhodující pozice. Stalo se tak v politickém zápase při dodržování demokratických zásad vnitřního života jednotlivých organizací. Teď přišel čas věnovat pozornost rozvoji jejich plnokrevného života, aktivizaci jejich mnohamiliónového členstva. A tady zase záleží na metodách naší práce, na naší schopnosti vynalézavě a s potřebným taktem uplatňovat vedoucí úlohu strany.

Jednotčím činitelem všech společenských a zájmových organizací sdružených v Národní frontě je respektování zásad socialistické společnosti. Velmi důležité však je uvědomit si, že existence poměrně velkého počtu těchto organizací je zdůvodněna různorodostí jejich poslání, možností uplatnit širokou škálu zájmů velkého počtu našich občanů. To si vynucuje odpovídající obsah i metody činnosti a vedení jednotlivých organizací.

Starší i nedávné nedostatky a vlivy nepřátelských

I zmatených názorů ovšem ve společenských organizacích doznívají v nejrůznějších podobách. Zdaleka není všude jasno v takových zásadních otázkách, jakými jsou například »závislost či nezávislost« na politice strany, respektování kádrového pořádku, oprávněnost existence stranických skupin atd. Zejména v zájmových organizacích vystupují více či méně výrazně tendence věnovat se výlučně příslušné zájmové činnosti, vyhýbat se ideovému působení, nedělat tak říkajíc politiku. Jenže politika je neoddělitelnou součástí všech stránek našeho života, před tou nikam neutečeš — konečně takzvaný útěk z politiky je také politikou, jenže pohříchu reakční. Na druhé straně zase někteří soudruzi pokračují v pokusech formovat ve společenských organizacích jakési opoziční báze proti současné politice strany. Ohánějí se Leninem a pošlapávají zásady jeho učení, pomlouvají stanovy, dezorientují komunisty i bezpartijní a objektivně tak ženou vodu na mlýn pravice.

Je správné zabývat se ve stranických orgánech stavem jednotlivých společenských organizací, přijímat usnesení zásadního charakteru, ale to samo o sobě nestačí. Rozhodující je práce komunistů v těchto organizacích, jejich pracovní schopnosti i morální kvality, jejich umění uplatňovat politiku strany ve specifických podmínkách jednotlivých organizací.

Stále ještě, žel, doznívá jakési dělení komunistů na lepší a horší, na nadřizené a podřizené, podle toho, zda pracují přímo ve stranickém aparátu, nebo na jiných úsecích. Zapomíná se při tom, že podle Lenina představuje stranický aparát mnohem širší pojem než jen přímé pracovníky stranických orgánů. Lenin vždy zahrnoval do stranického aparátu i komunisty pracující ve společenských organizacích. Skoncujme proto všude s podceňováním činnosti komunistů ve společenských organizacích a v orgánech Národní fronty. Je třeba tuto práci ocenit jako jednu z politicky nejvýznamnějších, a pak budeme s to i ve výběru kádrů uplatnit náročná

hlediska, pak se stane samozřejmým posílat všestranně zdatné soudruhy do společenských organizací. Práce v nich je přece velmi odpovědná a často složitější než přímo ve stranických orgánech. Kde jinde mají komunisté prokázat svou oddanost idejím leninismu, kde jinde mají osvědčit svou revoluční zásadovost, ne-li právě ve společenských organizacích?

»Musíme závazně pracovat tam, kde je masa,« napsal Lenin před padesáti lety a tato zásada je v našich současných podmínkách velmi aktuální. Přesvědčovat přesvědčené je zbytečné. Komunisté musí prokázat svůj um na získávání kolísavých, musí být mistry taktiky především v řadách těch lidí, kteří vyčkávají, jsou nedůvěřiví, žijí dosud pod vlivem pravicových a antisocialistických názorů. Nepracovat ve společenských organizacích je totéž jako nepracovat v masách, je to totéž, jako když komunista odmítá angažovat se pro politiku strany, osobně ji při každé příležitosti obhajovat a vysvětlovat. Znamená to vydávat jejich členy napospas působení pravice a třídních nepřátel.

Uplatňování vedoucí úlohy strany nemá ovšem nic společného s vrchnostenským komandováním, s umlčováním kritiky a s potlačováním výměny názorů. Velkopanské komandování je vždy projevem sektářství, škodí naší politice, odpuzuje lidi a vede k izolaci komunistů.

Přirozená autorita komunistů ve společenských organizacích není jednou provždy předurčena jejich funkcí či členstvím ve straně. Úctu a vážnost si získají jen ti z nás, kteří budou dobrými funkcionáři a členy společenských organizací. Komunisté v odborech musí vždy pracovat odborářsky, v mládeži mládežnický, aniž by přitom cokoli slevovali z našich politických principů. To je jediná cesta k tomu, aby jednotlivé společenské organizace aktivně pracovaly, aby ve své specifické činnosti podporovaly naši politiku, aby podle svého významu a poslání byly spojencem a zálohou naší strany, aby byly školou socialismu.

V překonávání starých škodlivých praktik jsme po-

vinni kromě jiného soustavně znemožňovat návrat k formalismu v životě společenských organizací. Přiznejme si, že sklony k tomu jsou velmi silné, že toto nebezpečí je vzhledem k objektivním i subjektivním předpokladům velmi akutní. Formální rezoluce, slavnostní prohlášení, okázalé projevy souhlasu s politikou strany nemohou samy o sobě skutečným komunistům stačit — vždy musíme vědět, jaký je vlastní život jednotlivých organizací, jaké jsou názory a činy jejich členstva, zda existuje soulad mezi prohlášeními jednotlivých funkcionářů či orgánů a skutečností. Mnoho zla začíná právě tím, že své vlastní představy a přání vydáváme za nezvratitelná fakta.

Oceňujeme například po právu rozvoj socialistického soutěžení, vidíme v něm přesvědčivý doklad podpory naší politiky pracujícími. Jeho kladný vliv na dosažené hospodářské výsledky je nesporný. Současně nás však nemohou nechat klidnými případy »závazků pro závazky«, takzvané, s prominutím, soutěže k splnění samozřejmých pracovních povinností, vyhlašování závazků bez projednání s lidmi atp. Stejně pochybně »pomáhají straně« například učitelé, kteří by si rádi napravili pošramocenou pověst jakýmsi hromadným náborům do Socialistického svazu mládeže či povinným komandováním mládeže k účasti na sovětských filmech, koncertech a divadelních hrách. Co to má společného s politikou strany? Lidé na to oprávněně reagují podrážděně.

Aniž bychom zlehčovali kteroukoli společenskou organizaci, přece jen nám nejvíce záleží na úspěšném rozvoji činnosti Revolučního odborového hnutí a Socialistického svazu mládeže. Z jejich místa a poslání v naší společnosti vyplývá pro všechny stranické orgány a organizace povinnost věnovat jim soustavnou péči. Kritika odborových orgánů za existující nedostatky by měla být logicky vždy doplněna otázkou: jak vlastně plní své povinnosti komunisté v odborech, jaká je úroveň a účinnost řízení a kontroly jejich práce příslušnými stranickými orgány a organizacemi?

V nově ustaveném Socialistickém svazu mládeže se nechceme a nesmíme vrátit k metodám takzvaného přímého řízení stranou. Ale svaz mládeže se bez naší pomoci neobejde, nezbytně potřebuje radu našich zkušenějších soudruhů. Mimo samozřejmou povinnost mladých členů strany aktivně pracovat v Socialistickém svazu mládeže by i věkově starší soudruzi měli mladým všestranně pomáhat, vychovávat je v socialistickém duchu, připravovat je k uvědomělému socialistickému občanství.

Vždy a všude tedy je třeba uplatňovat zásadu, že činnost organizací Revolučního odborového hnutí a Socialistického svazu mládeže je vizitkou práce příslušných stranických organizací. Tam, kde to nejde, je to především důsledkem toho, že to nejde nám, komunistům, že to zkrátka dost dobře neumíme.

Vzhledem k vytvořeným tradicím a některým specifickým československým podmínkám má v našem životě své oprávnění i existence nekomunistických stran. Jejich vedení se nejen slovy, ale i činy hlásí k politice Národní fronty, uznávají vedoucí úlohu komunistické strany ve společnosti, vlastním samostatným postupem získávají některé vrstvy obyvatelstva k aktivní účasti na výstavbě socialismu. Československá strana lidová a Československá strana socialistická se distancovaly od liberalistických programů vyhlášených v roce 1968 a pokračují v očistě svých řad od lidí, kteří z těchto stran chtěli vytvořit opoziční sílu proti komunistům. Věříme, že poctiví členové těchto stran činy prokáží svůj kladný vztah k socialismu. Náš vztah k občanům organizovaným v těchto stranách je naprosto čestný — na socialistických zásadách jim poskytneme podporu k samostatnému rozvoji vlastní činnosti. Vždy najdou možnosti k plnému uplatnění podle svých schopností a pracovní obětavosti.

Soudružky a soudruzi, péči o plný rozvoj systému Národní fronty považujeme za jednu z nejvýznamnějších součástí boje proti pravicovému oportunismu a jeho

důsledkům, ale i za součást zápasu proti dogmatické strnulosti. Uplynulých dvacet měsíců představuje řetěz důkazů o síle naší strany, o její schopnosti vypořádat se i s velmi složitými problémy. Po politické porážce pravice se předpoklady pro naše další úspěchy ještě umocňují — teď jde především o prohloubení jednoty naší strany na základech marxisticko-leninského učení a přísného respektování norem vnitrostranického života. Tím se znásobí akceschopnost strany, zvýší se její vážnost ve společnosti, tím se tvoří podmínky pro účinné zvýšení našeho vlivu ve všech sférách života společnosti včetně jednotlivých společenských organizací.

A nakonec ještě poznámku: V souvislosti s tímto zasedáním se jako obvykle objevily u nás doma i ve světě nejroztodivnější spekulace. Jak na ně reagovat, je-li to vůbec nutné? Dovolte mi, abych si vypomohl parafrází nedávného, v jiných podmínkách proneseného výroku soudruha Jánose Kádára: »Největší senzací pro celý svět bude, když na tomto našem zasedání nebude žádná senzace.«

*Podle původního textu vystoupení.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ K 50. VÝROČÍ PROSINCOVÉ GENERÁLNÍ STÁVKY V ROCE 1920

V MOSTĚ
14. PROSINCE 1970

Soudružky a soudruzi,
vážení přátelé!

Čtrnáctý prosinec před padesáti lety byl na Mostecku obyčejným prosincovým dnem. Sotva kdo tehdy mohl tušit, že vejde do dějin zápasů lidstva o nový, lepší svět.

Vlna generální stávky na podporu sociálně demokratické levice v zápase o Lidový dům se valila republikou. Československý proletariát se hlásil o svá práva, chtěl být pánem ve vlastním domě. Dělníci Mostecka nemohli mlčet. Pozvedli svůj hlas, šli v jednom šiku se svými soudruhy z ostatních dělnických středisek. Buržoazie jim odpověděla puškami svých četníků a vojáků — opět tekla dělnická krev. Osm mírumilovných lidí vydechlo naposled. Další desítky byly raněny, někteří zmrzačeni na celý život. Následovalo zatýkání, násilnosti, soudy a vězení. Z lidského hlediska byla bilance onoho dne příliš bolestná; byla poznamenána hrůzou, krví a slzami.

Ať si však nikdo nemyslí, že dělnická krev byla tehdy prolita zbytečně, že generální stávka neměla smysl. V prosinci před půl stoletím byli sice českoslovenští dělníci poraženi, ale už nikdy nepřestali bojovat a jejich těžké zápasy byly korunovány úspěchem. Už tehdy, před padesáti lety, kladli i mostečtí dělníci první základní kameny dnešního socialistického života.

Dějiny lidstva, dějiny národů a tříd stejně jako osudy jednotlivců nejsou vroubeny jen úspěchy. Jejich milníky netvoří jen vítězství a radost, ale i starosti, urputné boje i těžké porážky. Právě prohry bývají obvykle nejlepší školou, jsou často začátkem budoucích vítězství. V tom je i hluboký smysl revolučních událostí v prosinci 1920.

Surovost, s jakou tehdejší buržoazní moc vystoupila proti dělníkům, otevřela mnoha lidem oči, zbavila je iluzí o mladém samostatném státě, posílila uvědomělé třídní cítění proletariátu. Dělníci viděli, že nová republika jim nebude dobrou matkou, ale spíše zlou macechou. Fábory a velkohubá vlastenecká hesla, řeči o bratrství v národě byly dobré jen ke klamání lidu, k jeho odzbrojování, k zastírání nesmiřitelných třídních rozporů.

Počínání buržoazie ve dvacátém roce nebylo žádným výkyvem, výjimkou či nedorozuměním. Buržoazie jednala z hlediska svých zájmů zcela přirozeně. Po celých dvacet let první republiky bránila a upevňovala svou moc, hájila své třídní zájmy a podřídila jim všechno ostatní; jim nakonec obětovala i tolik opěvovanou státní a národní samostatnost. V prosinci se proti revolučnímu proletariátu střílelo poprvé, ale dělnická krev tekla ještě mnohokrát. Mluvílo se o demokracii, o svobodě slova i názorů, ale pro dělnické vůdce byly kriminální a revoluční tisk se těšil mimořádné »péči« policejních cenzorů. Proklamovala se občanská rovnost, ale jak to vlastně bylo s rovností dělníků a bankéřů? Proč byla nezaměstnanost trvalým jevem, jak to, že republika neměla pro své syny a dcery práci a chléb? Proč musely dělnické děti umírat v důsledku podvýživy a nedostatečné zdravotní péče?

Politika československé buržoazie zkrachovala, zavedla národ do neštěstí. Lid se poučil a po osvobození v roce 1945 nedovolil nastolení předválečných poměrů. A bylo třeba notné dávky drzosti k tomu, aby nám před nedávnem pravicoví oportunisté a nepřátelé socialismu

dávali první republiku za vzor, aby ji vychvalovali do nebe, aby nám po jejím příkladu dávali lekce ze svobody a demokracie.

Před půl stoletím zapustil své kořeny ve vědomí dělníků proletářský internacionalismus. Dělníci poznali, že se v boji za své třídní zájmy nesmějí rozdělovat podle národností. Prohlédli lest buržoazie, která vyvolávala národnostní třenice, aby snadněji vládla, aby oslabovala dělnické revoluční hnutí. Český dělník viděl, že jeho německý soudruh je mu bližší než český kapitalista, německý proletář se přesvědčoval, že uhlobaron stejné národnosti ho vykořisťuje právě tak jako české havíře. Příklad ruských dělníků a pocit sounáležitosti s třídními bratry na celém světě vítězil.

V událostech, na něž dnes vzpomínáme, se potvrdila pravdivost leninského učení, že dělnická třída se v boji za své zájmy neobejde bez spojenců. Osamocenosť dělnického hnutí, jeho nedostatečné spojení s rolnictvem byly jednou z příčin tehdejší prohry. Politika svazku, schopnost najít a udržet spojence dělnické třídy, je trvale platnou zásadou a ani dnes neztrácí svou aktuálnost. Jde, stručně řečeno, o to, aby politiku dělnické třídy podporovali družstevní rolníci i pokroková inteligence, aby s dělníky šla většina pracujících.

Dvacátý rok v plné nahotě odhalil prohnilost staré sociální demokracie a proradnost jejích pravicových vůdců. Odtržení od lidu, opojení leskem buržoazních salónů, zkorumpování ministerskými prebendami zradili zájmy dělnické třídy. Nebyli s to unést odpovědnost za dějinná řešení, proto »opravovali«
Marxe a odmítali Lenina. Báli se revoluce, proto nabízeli lidu takzvané postupné reformy. Ještě měli rudé prapory, ještě mluvili o socialismu, ale už sloužili kapitalistům a pomáhali upevňovat buržoazní moc. A v rozhodujících chvílích těžkých třídních střetů sami poslali buržoazní četníky a vojsko proti dělníkům.

Posledních padesát let potvrdilo, že pravice v dělnickém hnutí je jeho nejzavilejším a nejnebezpečnějším

nepřítel. Pálí svíčky současně »bohu i čertu«, zaslepuje lidem oči rádobou socialistickými frázemi a současně je pupeční šňůrou totožných zájmů svázána s buržoazií. Žádná sociálně demokratická strana, která se hlásí k odkazu zkrachované Druhé internacionály, se ještě nikdy a nikde vážně nepokusila o vytvoření socialistického společenského řádu.

A čím se vlastně, objektivně vzato, pravicoví oportunisté v roce 1968 lišili od Bernsteina, Kautského a Bauera, od Tusara, Stivína, Soukupa či Němce? Oháněli se moderností, ale ve své činnosti používali staré omšelé zbraně z arzenálu pravicových oportunistů. Oni prý byli také pro socialismus, ale chtěli nějaký lepší, dokonalejší, »s lidskou tvářič«. Tak dlouho by socialismus »vylepšovali«, až by z něj nezbyl kámen na kameni.

Soudružky a soudruzi, trpké zkušenosti dvacátého roku zákonitě vedly ke vzniku Komunistické strany Československa. Nejuvědomělejší část dělnické třídy si v praxi ověřila, že potřebuje politickou stranu nového typu, stranu, která by byla vůdcem dělnické třídy, tvůrcem strategie i taktiky revolučních zápasů; stranu, která by se řídila příkladem ruských bolševiků.

Od prosincové generální stávky zbýval tehdejší sociálně demokratické levici už jen krůček k přijetí 21 podmínek pro vstup do Komunistické internacionály a k organizačnímu ustavení KSČ. Levice vedená Bohumírem Šmeralem tento krok učinila s potřebnou rozvahou. To byl vpravdě historický čin, který rozhodujícím způsobem ovlivnil život našich národů.

Cesta naší strany za uplynulých padesát let nebyla snadná. Bylo na ní hledání i přešlapování, dětské nemoci i vážné zápasy o charakter strany, nezdary i úspěchy. V řadách strany vyrostli skvělí revolucionáři typu Bohumíra Šmerala, Klementa Gottwalda, Antonína Zápotockého, Jana Švermy, Julia Fučíka a dalších. Občas se však dostali ke slovu i oportunisté a likvidátoři typu Jílka, Bolena a Dubčeka, vyskytli se i zrádci. To

není nic nepřírozeného. Naše strana je živý politický organismus, který se nevyhne nemocem a potížím. Ale život prokázal, že většinu své cesty kráčela Komunistická strana Československa rozhodným leninským krokem. Za posledních padesát let se stala nejúspěšnější politickou stranou, jaká kdy u nás existovala. Vedla lid v těžkých sociálních a politických zápasech, bránila republiku proti fašismu, stála v čele národně osvobozenického zápasu. Dokázala úspěšně zorganizovat přechod od národní a demokratické revoluce k revoluci socialistické, na jejím kontě jsou přesvědčivé úspěchy výstavby socialismu. Komunistická strana Československa důsledně krok za krokem splnila své úkoly, dostála svému historickému poslání, a proto si zaslouží úctu a lásku našeho lidu.

Po celou dobu své existence byla strana terčem nejběhlejších útoků; nejednou jí už nepřátelé zvonili umíráčkem. I před dvěma lety byla vystavena těžkým zkouškám. Odrodilci a zrádci poplivali její historii, zneuctili práci milionů, chtěli dělnické třídy a lidu vzít jejich stranu, aby mohli uskutečnit své nekalé záměry. A přece tu dnes strana stojí a žije jako vítěz, opět silnější a jednotnější.

Kde se bere životnost strany, odkud prýští její nezdolnost? Základním zdrojem její síly je věrnost marxisticko-leninskému učení, schopnost jeho tvůrčího rozvíjení a umného uplatňování v našich podmínkách. Strana sklízela úspěchy vždy, když důsledně dbala zásad proletářského internacionalismu a řídila se příkladem a zkušenostmi Komunistické strany Sovětského svazu. Kořeny úspěchů naší strany jsou v jejím těsném spojení s pracujícím lidem, v její věrnosti třídním zájmům dělnické třídy, v rozhodném prosazování těchto zájmů. Je, řečeno slovy básníka, srdcem třídy, jejím mozkem i svědomím.

Vážený přátelé, soudružky a soudruzí, právě skončené zasedání ústředního výboru bude nesporně zaznamenáno jako další úspěch naší strany. Všechny speku-

lace domácích i zahraničních nepřátel splaskly jako balónek, předpovědi o očekávaných senzacích nevyšly. V souladu s vůlí strany jednal ústřední výbor o všech zásadních otázkách naprosto jednotně. Potvrdilo se, že ústřední výbor je opět skutečným centrem strany, v němž se kloubí teoretické poznání se zkušenostmi lidu; centrem, v němž se bez okázalých gest formuje zásadní komunistická politika, která je v souladu se zájmy a potřebami této země i mezinárodního komunistického hnutí.

Ústřední výbor vyvodil poučení z krizového vývoje po XIII. sjezdu. Velmi odpovědně, s upřímnou sebekritikou a s odhodláním zabránit opakování chyb jsme se vypořádali s obdobím posledních čtyř let. Zásadně jsme řekli, co ještě mělo být řečeno, aby obraz byl úplný.

Ve schváleném dokumentu se osvětluje nástup pravicového oportunistu a revizionismu, jejich kořeny, formy i důsledky jejich působení. Dávno jsme přece znali řadu nedostatků i chyb, které odzbrojovaly stranu a narušovaly její spojení s lidem. Strana, jak dokazují usnesení XIII. sjezdu, usilovně hledala zásadní východiska. Překážkou v plnění sjezdových usnesení se staly metody práce Antonína Novotného a jeho nejbližších spolupracovníků. Výsledky lednového zasedání ústředního výboru proto byly potřebné, měly a mohly vést k překonání nedostatků, k rozhodnému plnění usnesení XIII. sjezdu, k prohloubení vedoucí úlohy strany ve společnosti, k dalšímu upevňování přátelství a společenství se socialistickými zeměmi, zvláště se Sovětským svazem.

Žel, vývoj šel jiným směrem. Dávno zformovaní pravicoví oportunisté ovládli tisk, rozhlas i televizi, postupně pronikali do klíčových pozic ve straně, ve státních orgánech i v hospodářství. Svým působením rozkládali stranu, snižovali její autoritu, narušovali spojecké vztahy se socialistickými zeměmi, živili protisovětskou propagandu, nedbali starostlivých rad našich zkušenějších spojenců, vytvářeli blok s antisocialistic-

kými silami. Předsednictvo ústředního výboru ustupovalo, vzhledem k rostoucímu vlivu pravice nevystoupilo rozhodně na obranu zásad života strany a socialistické společnosti. Alexander Dubček postupně přešel do služeb pravice, jeho jméno se dokonce stalo praporem protikomunistických živlů.

Ústřední výbor ve svém usnesení konstatuje, že se v Československé socialistické republice vytvořila situace, která měla všechny charakteristické znaky kontrarevoluce. Ne, ještě se nestřílelo, ještě neviseli na lucernách komunisté a socialističtí vlastenci, ale strana přestala být řídicím centrem, orgány socialistického státu a jeho moci byly rozloženy. Socialismus byl vážně ohrožen a boj na jeho obranu neměl kdo organizovat a řídit. Hrozilo nebezpečí občanské války, snadno mohl být narušen mír v Evropě. Když tisíce poctivých komunistů i bezpartijních včetně členů ústředního výboru KSČ, ústředního výboru KSS, Národního shromáždění, Slovenské národní rady a československé vlády marně hledaly východisko z kritické situace, začaly se obracet na vedení bratrských stran i na vlády našich spojenců s prosbou, aby v této historicky závažné chvíli poskytly československému lidu internacionální pomoc při obraně socialismu. Mělo se čekat, až kontrarevoluce vyvolá bratrovražedný boj, nebo přijít včas a předejít krvavé tragédii i za cenu počátečního nepochopení doma i ve světě? Ústřední výbor konstatoval, že vstup spojeneckých vojsk do Československa 21. srpna 1968 předešel takovému krveprolití, a byl tedy potřebným a jedině správným řešením.

Odsoudili jsme věrolomnost Alexandra Dubčeka a jeho spojenců v předsednictvu ÚV KSČ, kteří dezorientovali stranu a společnost netřídním a nemarxistickým prohlášením při vstupu vojsk. Po srpnu pokračovali v politice dvojí tváře, podněcovali a trpěli vyvolávaní a stupňování krizových situací, hnali společnost k nezodpovědnému dobrodružství. Jak ukazuje vývoj, ústřední výbor rozhodl správně, když v dubnu 1969 zvo-

III prvním tajemníkem soudruha Gustáva Husáka a postupně změnil složení předsednictva. V té souvislosti ústřední výbor oceňuje obětavost a statečnost věrných komunistů a socialisticky uvědomělých bezpartijních občanů, kteří ve složitých podmínkách přispěli k organizačnímu formování marxisticko-leninských sil.

Dvacet měsíců usilovné práce od loňského dubnového zasedání přineslo výrazné úspěchy. V politickém zápase byla pravice poražena a zbavena pozic ve straně, ve společenských organizacích i v orgánech socialistického státu. Ruku v ruce s politickou konsolidací se v základních směrech obnovil nezbytný pořádek i v hospodářství, zlepšila se situace na vnitřním trhu, lidé získali pocit politické i sociální jistoty. Strana se při výměně legitimací očistila, prohloubila svou politickou, ideovou a organizační jednotu. Dnes má všechny předpoklady, aby úspěšně plnila odpovědné poslání vedoucí síly socialistické společnosti.

Objektivně pravdivé konstatování dosažených úspěchů ovšem nesmí vést k sebeuspokojení. Víme, kolik a jak náročná práce máme před sebou. Nepropadáme naivním představám, že si pravicoví exponenti přiznali svou porážku a že vzdali další boj. Žijí mezi námi a nikdy nám neodpustí, že jsme je zbavili tak jedinečné šance, jaká se jim naskytla v roce 1968. Nepodceňujeme své protivníky. Víme, že jsou zdatní a zkušení. Nemohou už vystupovat veřejně, nemají žádnou legální platformu, musí měnit taktiku a metody boje. Určitě však využijí každé příležitosti, aby narušovali naši politiku, zneklidňovali stranu i společnost, obnovovali a rozšiřovali svůj vliv.

Zaplatili jsme příliš vysoké školné za získané zkušenosti, než abychom opakovali staré chyby. Jsme pevně rozhodnuti už nikdy nedat těmto rozvracečům a renegátům politickou šanci. Nejjistější zárukou takového rozhodného postupu je politická, ideová a organizační jednotu strany, její akceschopnost a živé spojení s lidmi. Proto ústřední výbor schválil Rezoluci k aktuálním

otázkám jednoty strany, která je v souladu se stanovami a vyjadřuje leninské zásady demokratického centralismu i vnitrostranické demokracie. Neotevřeme pravici žádnou skulinku, neumožníme jim, aby využívali našich vlastních chyb a nedostatků. Ten, kdo z jakýchkoli důvodů narušuje jednotu strany, si musí uvědomit, že tím žene vodu na mlýn pravici a že to nemůžeme trpět.

Čistotu a jednotu strany budeme střežit jako oko v hlavě. Jsme hluboce přesvědčeni, že tím nejlépe plníme odkaz těch, kdo před padesáti lety usilovali o vznik revoluční marxisticko-leninské strany, stáli u její kolenky a věnovali jí všechny své síly. Jsme přesvědčeni, že naše strana bude opět takovou, jak ji budoval a jakou ji vždy chtěl mít soudruh Klement Gottwald.

Soudružky a soudruzi, odpovědnost ústředního výboru našla svůj výraz i v posouzení zásadních úkolů národohospodářského plánu pro rok 1971. Považujeme hospodářství za klíčový úsek našeho úsilí o rozvoj socialismu a o překonání důsledků rozkladného pravičáckého působení. Každý z nás, ať pracuje kdekoli, si musí neustále uvědomovat, jak chod hospodářství a jeho výsledky rozhodujícím způsobem ovlivňují společenskou atmosféru. Podmínky práce a života lidí jsou často zkušebními kamenem jejich důvěry v naši politiku.

Výsledky letošního roku umožňují stanovit pro rok 1971 takové úkoly, které budou reálné, udrží nastoupené tempo rozvoje a umožní prohloubení kladného vývoje ve všech rozhodujících vztazích. Nenasazujeme si růžové brýle, víme, že některé z úkolů jsou velmi náročné a vyžádají si vypětí všech sil a využití všech rezerv. Týká se to zejména překonávání známých nedostatků v investiční výstavbě, v hospodaření pracovními silami, v materiálně technickém zásobování a v zahraničně obchodních vztazích.

Bojujeme za další rozvoj socialismu, usilujeme o lepší život našich lidí, a proto nikdo nemá právo podřizovat potřeby společnosti svému osobnímu pohodlí. Pro vedoucí pracovníky z toho vyplývá striktní příkaz

organizovat výrobu tak, aby se plynulé plnění a pře-
kračování plánů stalo samozřejmostí. Ohánět se věr-
ností zásadám marxisticko-leninského učení a prole-
tářského internacionalismu je sice hezké, ale pro po-
souzení vedoucích pracovníků to nestačí. Ať každý pro-
káže svou věrnost straně, ať prokáže socialistický revo-
luční elán ve výsledcích své práce.

Očekáváme od stranických organizací, od každého
komunisty, že budou věnovat hospodářským pro-
blémům potřebnou pozornost, že povedou všechny po-
ctivé lidi k boji proti nepořádkům a lajdáctví. Komunis-
té musí v duchu stanov považovat za svou povinnost být
příkladem pracovní obětavosti. Lidé s námi půjdou
a budou nás podporovat, když se přesvědčí, že naším
jediným zájmem je rozkvět republiky, když poznají, že
se naše slova nerozcházejí s činy.

Odborářské funkcionáře žádáme, aby důsledně plnili
usnesení vyšších všeodborových a svazových orgánů.
Zejména v rozvoji neformální socialistické soutěže ne-
jsou zdaleka všude využity objektivní možnosti. Je třeba
všude vycházet ze zásady, že obhajovat zájmy pracu-
jících znamená především zavést pořádek do výroby
a prosadit, aby se každý kolektiv i jednotlivec čestně
vypořádal se svými povinnostmi. To je jediná reálná
cesta k soustavnému a všestrannému zvyšování životní
úrovně.

Když se řekne Most nebo Mostecko, je to pro většinu
obyvatel naší republiky především pojem pro světlo
a teplo, pro energii našim závodům a dopravě. Horníci
tohoto revíru navzdory všem těžkostem nejednou pro-
kázali svůj vztah k potřebám společnosti; vyjadřují se
raději prací než silnými slovy. Jménem předsednictva
ústředního výboru Komunistické strany Českosloven-
ska a vlády Československé socialistické republiky
děkují všem poctivým pracovníkům severočeského
hnědouhelného revíru za předčasné splnění letošního
plánu. Jsme přesvědčeni, že obстоjíte i v plnění závazků
na počest 50. výročí vzniku Komunistické strany Česko-

slovenska a že se náš lid může na vás spolehnout i v příštím roce. Děkujeme také dopravákům za poctivou snahu o zabezpečení potřeb tohoto revíru. Naši pozornosti neušly ani výsledky chemiků a pracujících ostatních hospodářských odvětví vašeho průmyslově tak významného okresu. Všichni, kdo obětavě dávají svůj um i ruce ve prospěch socialistického díla, kdo mají rozhodující podíl na úspěšném uskutečňování politiky strany, si za to zaslouží díky celé naší společnosti.

Soudružky a soudruzi, hluboce se skláníme před památkou těch, kdo před padesáti lety položili své životy v revolučním zápase za nový svět.

Zdravíme ty účastníky generální stávky, kteří přežili těžké doby a dočkali se socialismu. Vyjadřujeme úctu a dík všem zasloužilým členům strany i všem bezpartijním veteránům revolučního dělnického hnutí. Přejeme vám, soudružky a soudruzi, zdraví, hodně osobní spokojenosti a možnost ještě dlouho sledovat, jak vaši potomci pokračují v díle, které jste jim svěřili. Především vám patří Řád práce, který u příležitosti 50. výročí generální stávky udělil prezident republiky městu Most v ocenění historických bojových zásluh jeho obyvatel, zvláště pak jeho dělnické třídy.

Oslavy významných událostí v revolučních dějinách nás zavazují zachovat věrnost jejich tradicím, nezradit odkaz našich padlých. Dnes to znamená:

- dát všechny síly úspěšnému rozvoji socialismu v naší zemi;
- upevňovat jednotu strany, prohlubovat její vedoucí úlohu, podporovat a uskutečňovat její politiku;
- vychovávat mladou generaci v socialistickém duchu, aby pokládala za čest jít ve šlépějích svých dědů a otců;
- střežit a rozvíjet spojenectví a bratrskou spolupráci se socialistickými zeměmi, zvláště pak se Svazem sovětských socialistických republik.

Věříme, že obyvatelé vašeho okresu budou žít a pra-

covat tak, aby český sever byl opět rudý, aby byl socialistický, aby byl prosovětský.
Ať vzkvétá, sílí a mohutní naše drahá vlast — Československá socialistická republika!
Ať žije Komunistická strana Československa!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU
NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
K 26. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ
ČESKOSLOVENSKA
SOVĚTSKOU ARMÁDOU
A 1. VÝROČÍ PODEPSÁNÍ
SMLOUVY O PŘÁTELSTVÍ, SPOLUPRÁCI
A VZÁJEMNÉ POMOCI
MEZI ČSSR A SSSR

VE SMETANOVĚ SÍNI OBECNÍHO DOMU V PRAZE
5. KVĚTNA 1971

První květnové dny jsou u nás rok co rok charakterizovány slavnostní náladou. I letos radostné dojmy z mohutných oslav 1. máje splývají s díkůvzdáním slavné Sovětské armádě — osvoboditelce. A sled dějinných událostí šťastně spojil naše osvobození s dnem úplného vítězství nad nacistickým Německem. V oslavách prvního a devátého května se u nás tedy přímo symbolicky snoubí naše národní zájmy s bojem mezinárodního proletariátu, zřetelně v nich vystupuje blahodárnost našeho spojení se Sovětským svazem.

S oprávněnou národní hrdostí si připomínáme, že náš lid odmítl zradu vlastní buržoazie, nesmířil se s fašistickou nadvládou, nevzdal se naděje na osvobození a obnovení samostatného československého státu. V domácím odboji, v ilegálních organizacích, v partyzánských oddílech i na frontách druhé světové války prokazovali nejlepší synové a dcery našich národů svou touhu po svobodě. Bojovým hrdinstvím, vlastní krví i životy psali příslušníci Prvního československého armádního sboru v Sovětském svazu pod vedením soudruha Ludvíka Svobody nejslavnější kapitolu našeho národně osvobozeneckého boje. Všechna příští pokolení si budou s obdivem připomínat odhodlané vystoupe-

ní slovenských bratří v celonárodním povstání. A právě dnes je tomu šestadvacet let, co vyšli na barikády Pražané, aby dokázali, že na svobodu nečekají se založenými rukama.

! Zákonným důsledkem politiky KSČ bylo, že v prvních řadách bojovníků za národní a státní osvobození stáli všude komunisté. Oni byli uznávanými organizátory i vůdci, z příkladů jejich osobního hrdinství rostla vážnost celé naší strany.

S hlubokým pohnutím a úctou vzpomínáme na všechny, kdo se nedočkali osvobození, v duchu klademe kytičí díků na jejich hroby, slibujeme, že jejich odkaz nikdy nezapomeneme.

Po celých šest let nacistické krutovlády žily a bojovaly naše národy s vědomím, že po našem boku stojí Sovětský svaz, a v hlubokém přesvědčení, že svobodu nám přinesou vojáci první socialistické země světa.

Nikomu a nikdy se z dějin nepodaří vymazat pravdu, že za svou státní svobodu a za národní existenci vděčí Češi a Slováci Sovětskému svazu. Jeho komunistické straně, jeho obětavému lidu a hrdinské armádě patří náš dík, naše láska i naše věrnost. Devátý květen — Den osvobození — bude u nás jednou provždy symbolem československo-sovětského sbratření.

V hrdinném odporu našeho lidu proti nacismu a v orientaci na přátelství a spojenectví se Sovětským svazem nesla své ovoce politická strategie a taktika KSČ, vedená soudruhem Klementem Gottwaldem. Důsledná vlastenecká a internacionalistická politika učinila z naší strany uznávanou vedoucí sílu našeho lidu. Právě této politice vděčíme za to, že jsme vítězství vykoupené sovětskou i českou a slovenskou krví neprohospodařili.

Vývoj událostí před válkou, v národně osvobozenec-kém zápase i po osvobození dokazuje, že všechny úspěchy naší strany byly vždy podmíněny důsledným respektováním obecně platných zásad marxisticko-leninského učení, proletářského internacionalismu,

a zejména věrností Sovětskému svazu. Na tomto základě se podařilo clevědomě organizovat přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou, z těchto kořenů vyrostl Vítězný únor v roce 1948. Výsledky, kterých jsme dosáhli, jsou nejpresvědčivějším důkazem správnosti bolševické orientace gottwaldovského vedení strany od V. sjezdu v roce 1929.

Za první republiky existovaly desítky politických stran s různými programy, ale se společnou nenávistí proti komunistům. Ani jedna z nich neobstála, všechny skončily na smetišti dějin. Jen Komunistická strana Československa zde po padesáti letech od svého vzniku stojí jako vítěz — jako jediná politická strana, která důsledně plnila a plní svůj program.

Jakkoli přesvědčivé jsou naše úspěchy od Vítězného února, přece jen se i u nás potvrdilo, že cesta k socialismu je složitá, že ji mohou ztížit naše vlastní chyby i úklady nepřátel. Kořeny naší nedávné krize tkví dlouho před rokem 1968 — hledejme je v oslabování vedoucí úlohy strany a socialistického státu, ve velikášském sebeuspokojení tehdejšího vedení, v subjektivistickém přeskakování vývojových etap, v nerespektování skutečného stavu společnosti. Nebo se snad u nás nepouštěly třídní přístupy, nebyla naše kádrová politika charakterizována nedůsledností, nebyl celý náš život prostoupen oportunistickým liberalismem na jedné a administrováním na druhé straně? Pronášely se fráze o významu ideologického boje, ale současně se vyklizovalo pole buržoazní ideologií. Zapřísahali jsme se věrností Sovětskému svazu a zásadám proletářského internacionalismu, ale trpěli jsme rafinované a stále zřejmější otravování našich lidí jedem maloměšťáckého nacionalismu a antisovětismu.

Pravicoví oportunisté, kteří se v řadách strany formovali dlouhá léta, našli po lednu 1968 svou příležitost. Nezbytná rozhodnutí ústředního výboru v lednu a poctivě míněná snaha marxisticko-leninské části strany byly zneužity. Neschopnost, nerozhodnost a postupný

přechod části tehdejšího vedení na pravicové pozice otevřely kontrarevoluci dveře dokořán. Socialismu v Československu hrozilo smrtelné nebezpečí, vývojem u nás byly vážně ohroženy zájmy zemí socialistického společenství. V této chvíli našli českoslovenští komunisté se svými třídními bratry v socialistických zemích, a zejména v Sovětském svazu, řešení v příchodu spojeneckých vojsk. Po právu, jménem celé naší strany a skutečných vlastenců poděkoval soudruh Gustáv Husák na XXIV. sjezdu KSSS sovětským soudruhům za poskytnutou pomoc.

Vlastní draze zaplacené zkušenosti nás poučily, že socialismus lze upevňovat a rozvíjet jen leninskou cestou. Na tu se v dubnu před dvěma lety vrátil ústřední výbor strany, když zvolil nové vedení v čele se soudruhem Gustávem Husákem.

A byly to právě leninské zásady, které nás v první řadě nabádaly obnovit a prohloubit spolupráci se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi, zabezpečit tak naší vlasti dobré spojení, dát našim národům jistotu socialistického budování a mírového života.

Z těchto nejvlastnějších zájmů našeho lidu vyrostla i potřeba nové Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR. Ve čtvrtek je tomu právě rok, co v památném Vladislavském sále Pražského hradu podepsali soudruzi Brežněv, Kosygin, Husák a Štrougal tento dokument bratrství a neochvějné věrnosti. Nová smlouva důstojně navázala na dobré tradice spojenecké smlouvy z 12. prosince 1943.

Buržoazní propaganda provázela podpis nové smlouvy bubnovou palbou z nejtěžších kalibrů svého arzenálu. Propagandisty na buržoazní straně barikády nejvíce vzrušoval pátý článek smlouvy — právě ten, který československé vlastence naplnil sebedůvěrou, že si už nikdo nikdy nebude zahrávat s osudy socialismu v naší zemi. V tomto článku jsme se sovětskými spojenci vyjádřili věrnost zásadě zakotvené v bratislavské dekla-

raci z 3. srpna 1968. Právně jsme vyjádřili, že podpora, upevňování a obrana socialistických vymožeností lidu každé země je společnou internacionální povinností všech socialistických zemí.

Pokřik buržoazní propagandy o takzvané omezené suverenitě ukazuje, že jsme trefili hřebík na hlavičku. Budiž tu otevřeně znovu řečeno, že suverenita, právě tak jako svoboda a demokracie, je pro nás třídním pojmem. Suverenita bez socialismu pro nás ztrácí smysl, suverenita spojená s návratem ke kapitalismu je pro nás veskrze kontrarevoluční. Nová spojenecká smlouva tedy naši státní suverenitu neporušuje, ale upevňuje, je její záštitou.

Před rokem uzavřená nová spojenecká smlouva bude v dějinách vždy zaznamenána jako jeden z nesporně nejkladnějších činů našeho stranického a státního vedení po těžkých zkouškách roku 1968.

Osudy našich národů za posledních čtyřicet let, všechny strasti i úspěchy daly za pravdu komunistům, kteří vždy viděli ve spojenectví se Sovětským svazem náš lepší zítřek. Po právu proto znovu prosazujeme zásadu, že vztah k Sovětskému svazu je prubířským kamenem opravdového socialistického vlastenectví československých občanů. Hlásíme se k myšlence, kterou po návratu z XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu formuloval soudruh Gustáv Husák: »Kdo nemá dobrý vztah k Sovětskému svazu, nemá dobrý vztah ani k našemu socialistickému zřízení, ani k vlastnímu národu.«¹ Někomu to může být proti srsti, ale v téhle zemi už se nikdy nebude dělat politika, které by nadšeně tleskali ve všech západních metropolích. Vedení naší strany a tohoto státu bude jednou provždy dělat politiku ve prospěch lidu této země — vždy tedy bude považovat za svou povinnost upevňovat přátelství se Sovětským svazem.

¹ G. Husák: Vybrané projevy. Květen 1970—prosinec 1971. Praha, Svoboda 1972, s. 252—253.

Před rokem, na manifestaci pražského lidu, slíbil soudruh Gustáv Husák, že budeme novou spojeneckou smlouvu z naší strany věrně dodržovat a pevně stát po boku Sovětského svazu. Je dobře, že náš lid tuto politiku spojení přijímá a aktivně podporuje. Jde totiž o to, uvědomit si, že nestačí jásat a spoléhat se pouze na pomoc našeho nejvěrnějšího spojence — jsme povinni především sami usilovat o naplnění této smlouvy, jinými slovy řečeno, usilovat o všestranné upevnění a další rozvoj socialistické společnosti.

Socialistická demokracie a důsledná politika Národní fronty nejsou pouhou ozdobou referátů, jsou to především v každodenní praxi uplatňované zásady leninského učení. Popírají to jen ti, kdo by z našeho života tak rádi vyloučili leninský princip nenarušitelnosti vedoucí úlohy komunistické strany v socialistické společnosti. To se však už nikdy a nikomu nepodaří. Základní metodou práce komunistů je přesvědčování a získávání, nosným pilířem naší politiky je čestná spolupráce se všemi pozitivními politicky neorganizovanými občany i s příslušníky jiných politických stran. Nikdy jsme však neskrývali, že se tyto zásady nemohou vztahovat na nepřátele, vždy budeme dbát, aby naše demokracie zůstala socialistickou, aby neztratila svůj třídní charakter. S nepřáteli my, komunisté, nekoketujeme, nepodbíjíme se jim, ale bojujeme s nimi.

Pracovat v duchu československo-sovětské spojenecké smlouvy znamená posilovat materiálně technickou základnu socialismu, starat se o dobrý vývoj národního hospodářství.

Zveřejněný návrh směrnic k pátému pětiletému plánu dokazuje, že vedení strany i státu chce pokračovat v odvážné, progresivní, ale promyšlené a reálné hospodářské politice. Návrh odpovídá našim možnostem a povede k dalšímu rozmachu hospodářství. Je v něm vyjádřena snaha o překonání některých zastaralých těžkostí i předpoklady nástupu ke strukturálním změnám. Směrnice kladou důraz na kvalitativní strán-

ky hospodářského rozvoje, na využití vědy a moderní techniky, na socialistickou racionalizaci, na růst produktivity práce. Ze zveřejněných údajů jasně vyniká humanismus socialistického řádu. Znovu dokazujeme, že nám nikdy nešlo o samoučelný rozvoj hospodářství — smyslem našeho snažení je člověk, jeho harmonický vývoj, jeho hmotně i kulturně stále bohatší život.

Lenin označoval hospodářské plány za druhý program strany. V tomto smyslu je tedy snad možné říci, že projednávání a zabezpečení pětiletky bude novou prověrkou politické uvědomělosti i odborných schopností našich hospodářských, státních i stranických pracovníků. Škudlení rezerv, neustálé požadavky na investice a pracovní síly, handrkování o každou setinu procenta v úkolech už nesmí být pokládáno za chytrost a šikovnost, ale za konzervatismus a neschopnost. Hrát otevřenou hru, dát společnosti všechno, co dokáží, směle hledat nové cesty, moderně organizovat výrobu, nebát se experimentů, neslevovat nic sobě ani jiným — takový je příkaz dne.

Návrh směrnic k páté pětiletce nám ukazuje cestu k dobré budoucnosti. Na každém z nás však závisí, zda změním plán z mrtvé litery v kypící život. Velké možnosti se nám nabízejí ve spolupráci se socialistickými zeměmi, a zvláště pak v koordinovaném postupu k další hospodářské integraci se Sovětským svazem, ve vzájemné kooperaci a specializaci. Jen o to se postarejme, aby lidé pochopili, že nám ani v socialismu nikdo nic zadarmo nedá, že jsme sami strůjci svého štěstí, že, zkrátka a dobře, bez práce nejsou koláče.

Není to neskromnost, ale věcné konstatování skutečnosti, když řeknu, že vedení Komunistické strany Československa jasným kursem, promyšlenou strategií a taktikou vede od dubna 1969 stranu a společnost po leninské cestě. Dva roky jsou, měřeno dějinami, úplně bezvýznamné. Ale stačily k tomu, aby ověřily a potvrdily správnost postupu ústředního výboru a jeho předsednictva. Naši lidé se přesvědčili, že ústřední výbor

dostal danému slovu — vyvedli jsme zemi z krizové situace, život u nás je normální, je socialistický. Při bilancování výsledků dosažených za poslední dva roky si hluboce uvědomujeme, jakou úlohu sehrálo obnovené a upevněné přátelství se Sovětským svazem. Ono především bylo jedním z rozhodujících předpokladů našeho úspěšného vnitropolitického vývoje, ono přispělo k vážnosti Československa na celém světě.

Ne nadarmo se říká, že dějiny jsou nejlepším učitelem. Náš lid poznal, na koho se může v každé situaci spolehnout, kdo jej nikdy nezradil, kdo mu vždy přispěchal na pomoc v dobách nejtěžších. Vysvědčení tohoto nejlepšího přátelství patří socialistickým internacionálem prodchnutému sovětskému lidu a jeho leninské komunistické straně. Spojme tyto projevy díky se slibem neochvějné věrnosti vyjádřeným slovy básníka: Věrnost za věrnost, lásku za lásku. Dbejme na to, aby všechno naše jednání bylo vždy hluboce prostoupeno smyslem historického Gottwaldova výroku: Se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak! Ať se z tohoto hesla nikdy nestane prázdná fráze — ať je základem našeho života i naší přísahou.

Rudé právo 6. května 1971

DŮLEŽITÝ MEZNÍK V UPEVŇOVÁNÍ SOCIALISMU

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISE OTÁZKY MÍRU
A SOCIALISMU
SRPEN 1971

Praze byla v květnových dnech věnována zvýšená pozornost v celém světě — dobří přátelé i nevěřící Tomášové i zavilí nepřátelé sledovali jednání XIV. sjezdu československých komunistů. Ti, kdo nám přáli neúspěch a kojili se nadějí na senzace, »zplakali nad výdělkem«. Bez nadsázky lze říci, že XIV. sjezd byl velkým vítězstvím KSČ a socialismu v Československu, důkazem naší věrnosti učení marxismu-leninismu a zásadám proletářského internacionalismu.

Je známo, v jaké krizi se naše strana a společnost ocitly v roce 1968—1969. Příčiny obtíží i jejich důsledky objektivně, z pozic dělnické třídy a v souladu s historickou pravdou vysvětlují dokumenty ústředního výboru KSČ. Kdo znal hloubku československé krize a škody, které nám napáchal blok antisocialistických a pravicově oportunistických sil, musí vysoce ocenit samu skutečnost, že se náš XIV. sjezd mohl konat v tak poměrně krátké době po vyvrcholení krize, ani ne rok po termínu určeném stanovami. Sjezd byl důkazem životaschopnosti KSČ. Drtivá většina komunistů zůstala věrna straně, našli v sobě dost sil k překonávání nebývale velkých těžkostí. Z toho prýštilo i sebevědomí sjezdových delegátů a jejich optimistický pohled do příštích let.

Pomluvy buržoazních komentátorů a českosloven-

ských pravicových emigrantů nic nezmění na tom, že se XIV. sjezd KSČ připravoval v demokratickém ovzduší. Celá strana přísně dbala leninských norem vnitrostranického života, zejména zásad demokratického centralismu a vnitrostranické demokracie. Na výročních členských schůzích základních organizací byla zaznamenána nejvyšší účast za posledních deset let, statisíce komunistů aktivně vystoupily v diskusi. (Připomínáme, že velká část delegátů na mimořádné okresní konference v roce 1968 byla v ovzduší pravičáckého nátlaku volena ani ne za účasti poloviny členů základních organizací.) Věcný duch, názorová jednota a podpora politiky ústředního výboru KSČ, jak se projevily na okresních a krajských konferencích i na sjezdu Komunistické strany Slovenska, byly solidní přípravou sjezdu a předurčily jeho průběh i výsledky. V celém období sjezdových příprav se potvrzovalo, že strana očistěním svých řad od pravicových renegátů zesílila, že se politicky, ideově a organizačně semkla, že její vliv v životě celé společnosti roste.

Příprava a průběh sjezdu nebyly výlučnou záležitostí komunistů. Sjezd vedoucí politické síly socialistické společnosti byl věcí většiny dělnické třídy a ostatních pracujících naší země. Svědčil o tom živý zájem o přípravu i průběh sjezdu, reakce obyvatelstva na zveřejňované dokumenty i velká účast pracujících na významných veřejných politických akcích. Dělníci, družstevní rolníci i příslušníci pracující inteligence pozdravovali XIV. sjezd i padesáté výročí založení Komunistické strany Československa mohutnou řekou pracovních závazků, všude se překračovaly plánované výrobní úkoly. Ještě žádný sjezd naší strany se netěšil takovému obrovskému zájmu. XIV. sjezd jednal před tvářmi celé veřejnosti, jeho průběh sledovala v televizi a v rozhlasě celá republika.

Navzdory všem sýčkům se ukázalo, že KSČ jako organizovaný politický předvoj dělnické třídy je těsně spojena s milióny pracujících. Padesátileté dějiny stra-

ny dokazují, že hluboce zapustila kořeny v naší společnosti.

Zpráva ústředního výboru KSČ o činnosti strany a o dalších úkolech v rozvoji socialistické společnosti, kterou přednesl soudruh Gustáv Husák, byla sjezdem oceněna jako zásadní marxisticko-leninský dokument a jednomyslně schválena. Obsahuje zhodnocení padesáti let zápasů naší strany, která plnila a plní své historické poslání, důsledně uskutečňuje svůj program a považuje službu lidu za svůj nejdůležitější úkol.

Značnou pozornost věnovala zpráva období od XIII. sjezdu, které je nejsložitější a nejpoučnější v dějinách naší strany. Znovu tu byl velmi výrazně načrtnut obraz naší krize i její příčiny, které vznikly dávno před rokem 1968. Československé zkušenosti dokazují, že moc dělnické třídy může být vážně ohrožena i poměrně dlouho po jejím nastolení i v podmínkách, kdy socialismus už zapustil pevně kořeny ve vědomí lidu. Chyby tehdejšího vedení — subjektivismus, přeskokování vývojových etap, vytyčování nereálných úkolů, opuštění třídních přístupů, oslabování vedoucí úlohy strany, podceňování ideologického boje, bezduché administrativní na jedné a bezbřehý liberalismus na druhé straně — vedly k odtržení strany od mas, k narůstání krize ve straně i ve společnosti. To vše objektivně umožňovalo formování pravicově oportunistických a revizionistických sil v řadách strany a povzbuzovalo existující socialismu nepřátelské síly ve společnosti, které čekaly na svou příležitost.

V lednu 1968 vytvořil ústřední výbor KSČ předpoklady pro cestu z krize, pro překonání chyb a nedostatků, tedy pro důsledné plnění závěrů XIII. sjezdu. V Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ, jež bylo schváleno ústředním výborem v prosinci 1970, je podrobně vylíčeno, proč byl správný záměr ústředního výboru KSČ zmařen a jaký byl další vývoj v naší zemi. Pravicoví oportunisté v bloku s nepřáteli socialismu — za vydatné pomoci světové reakce

a mezinárodního imperialismu — zavlekli socialismus v Československu na samý okraj kontrarevoluční propasti, ohrozili revoluční vymoženosti lidu i zájmy zemí socialistického společenství. I to se však v Československu znovu potvrdilo, že všechny kontrarevoluční plány jsou odsouzeny k nezdaru, že socialismus jako dílo lidu nemůže být poražen, protože socialistické země se vzájemně neopustí. XIV. sjezd KSČ jednomyslně potvrdil Poučení z krizového vývoje a vyslovil dík stranám a vládám Sovětského svazu, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky za bratrskou internacionální pomoc poskytnutou v srpnu 1968.

Značná část referátu soudruha Gustáva Husáka byla věnována činnosti strany od dubna 1969, kdy volbou nového vedení byly vytvořeny předpoklady pro skoncování s pravičáckou anarchií. Ty dva uplynulé roky nebyly snadné — jsou naplněny urputným politickým zápasem s pravicovými oportunisty, kteří se nevzdávali lehce. Bylo zapotřebí obrovského úsilí k tomu, aby strana obnovila svůj marxisticko-leninský revoluční charakter, aby socialistický stát plnil všechny své funkce v zájmu pracujícího lidu, aby byly zvládnuty nesmírné potíže v národním hospodářství, aby Národní fronta, všechny masové organizace i politické strany začaly opět pracovat v socialistickém duchu. Sjezd proto po právu ocenil postup ústředního výboru a poděkoval statisícům komunistů i bezpartijním občanům za věrnost socialismu, za podporu politice ústředního výboru a za velkou práci při jejím uskutečňování.

V Československu byli v ostrém politickém zápase pravicoví oportunisté a revizionisté poraženi, marxisticko-leninské síly zvítězily. Život potvrdil, že jedinou a správnou cestou z naší krize byl důsledný návrat k obecně platným zásadám marxisticko-leninského učení. Na sjezdu bylo opětovně zdůrazněno, že jsme svůj boj vedli politickými metodami. Přes mimořádnou složitost situace se ústřední výbor ne-

uchyloval k bezduchému administrování, nepropadl byrokratickému centralismu, dodržoval leninské zásady ve vnitrostranickém životě i ve vedení společnosti. Ústřední výbor dbal, aby se neodtrhoval od členstva, aby strana obnovovala a prohlubovala své spojení s dělnickou třídou a ostatními pracujícími.

Delegáti XIV. sjezdu KSČ byli aktivními spoluúčastníky všeho, čím naše země v posledních letech prošla. Všechno, o čem byla v referátě soudruha Gustáva Husáka řeč, mohli konfrontovat s vlastními zkušenostmi. Je tedy zcela přirozené, že byli prodchnuti vědomím slouženého vítězství — je přirozené, že oni především byli povoláni posoudit, schválit strategii a taktický postup ústředního výboru od dubna 1969, všechny zásadní dokumenty a všechna opatření, jež vedly k vítězství strany a k upevnění socialismu.

Delegáti sjezdu jednali s vědomím velké odpovědnosti za průběh a výsledky práce nejvyššího orgánu strany. V diskusi vystoupilo 51 delegátů, kteří reprezentovali všechny kraje. Mluvili představitelé stranických a státních orgánů, ředitelé průmyslových závodů, umělci i příslušníci technické inteligence, dělníci, rolníci, muži i ženy. Vystoupili soudruzi, kteří před padesáti lety stáli u kolébky strany, mnoho bylo těch, kteří svůj život v posledních dvaceti šesti letech zasvětili výstavbě socialismu, ale slovo dostali i mladší, kteří s námi jdou v jedné řadě teprve několik let. Aktivita delegátů se projevovala i v zájmu o zpracování co nejdokonalejších sjezdových dokumentů. Jednání sjezdu bylo charakterizováno jednotou ve všech zásadních otázkách a tvůrčím přístupem k řešení problémů dalšího rozvoje socialismu v naší zemi.

Sjezd byl věrným obrazem strany, obrazem života, názorů a práce československých komunistů. Delegáti přesvědčivě vyjádřili, že KSČ nesmí nikdy zapomenout na draze zaplacené zkušenosti posledních let. Ve všech vystoupeních vynikalo odhodlání poučit se z toho, co jsme prožili, neopakovat chyby které se nám tak trpce

vymstily, a nelitovat sil k obraně, upevňování a dalšímu rozvoji socialismu. Proto nechyběla ani kritika nejrůznějších nedostatků v životě strany a v práci komunistů, v práci zastupitelských orgánů socialistického státu a v činnosti masových organizací. I z této kritiky bylo zřejmé, že sněmují starostliví hospodáři, kterým leží na srdci osudy socialismu v jejich zemi.

Jakkoli se v jednání XIV. sjezdu projevovala radost z dosažených úspěchů, přece jen nemělo sebevědomí delegátů nic společného se sebeuspokojením. V hlavních referátech, ve vystoupeních delegátů i ve sjezdové rezoluci se zdůrazňovalo, že komunisté nemohou nikdy složit ruce do klína, že zápas o přítomnost i budoucnost socialismu nedovoluje, aby strana maloměšťácky zpozdlněla. Pro práci strany je nezbytné, aby se vyznačovala vysokou politickou aktivitou, aby poznávala potřeby současnosti i budoucnosti, aby neustále mobilizovala pracující k účasti na řešení dozrálých problémů. Ustrnout na místě, nejtít vpřed, vede k dogmatickému zkosnatění a bylo by v příkrém rozporu s leninským učením a potřebami života.

Nzhledem k pohnutým událostem posledních let bylo logické, že jim XIV. sjezd KSČ věnoval značnou pozornost. V žádném případě to však nebyl »sjezd minulosti«. Pohledy sjezdu se upíraly kupředu, duch sjezdu byl výrazně pokrokový a tvůrčí.

Za jeden z nejvážnějších úkolů označil sjezd ideologický a politický boj proti pravicovému oportunistu a revizionismu a proti silám nepřátelským socialismu. Nejde jen o to, že nedávné rozkladné působení pravice dosud ve vědomí lidí doznívá a že politická izolace pravicových oportunistů ještě neznamená jejich úplnou ideologickou porážku. Sjezd československých komunistů si uvědomoval, že ve specifických podmínkách naší země existují předpoklady pro možné oživování a narůstání pravicového oportunistu a revizionismu, ale i pro působení antisocialistických sil.

Podhoubím pravicových názorů je doznívající sociál-

ně demokratický reformismus, glorifikace tradic buržoazního parlamentarismu, přežívání a obnovování mormošťáckých názorů a stylu života. Na svou příležitost dosud čekají i mezi námi žijící příslušníci bývalé buržoazie, kteří socialismu nemohou zapomenout, že je zbavil výsadního postavení, že jim znemožnil pokračovat ve vykořisťování lidí. A vzhledem k zeměpisné poloze Československa nelze nijak podceňovat ani imperialistickou ideologickou diverzi, která se soustavně a velmi rafinovaně snaží rozkládat komunistickou stranu, podlamovat morálně politickou jednotu lidu a všemožně narušovat proces výstavby socialistické společnosti. Proto musí komunisté věnovat mimořádnou pozornost ideologickému zápasu, soustředit síly na politickou výchovu obyvatelstva, odhalit a vytrhat plevele pravicového oportunismu. Nepochybujeme o tom, že v tomto dlouhodobém úsilí zvítězíme silou svých idejí, pravdivostí svých argumentů a přesvědčivostí praktických výsledků naší politiky.

Sjezd československých komunistů věnoval velkou pozornost hospodářské politice strany, dalšímu upevňování a rozvíjení materiálně technické základny socialismu, rozmachu kultury a všeobecné vzdělanosti. Sjezdem schválené Směrnice k pátému pětiletému plánu na léta 1971—1975 vycházejí z dosažených výsledků, vytýčují reálný, ale náročný program, který povede k dalšímu dynamickému rozvoji československého národního hospodářství. Smělými, ale úměrnými tempy se bude rozvíjet průmysl, stavebnictví i doprava, do nové vývojové etapy vstupuje socialistické zemědělství. Růst objemu průmyslové výroby je plánován na 34—36 procent, zemědělské výroby na 14 procent.

Mimořádný důraz byl na XIV. sjezdu kladen na kvalitativní stránky ekonomického rozvoje — sjezd orientoval celou zemi na využití intenzifikačních faktorů růstu průmyslové i zemědělské výroby, na rychlý růst produktivity práce. V souladu s nástupem vědeckotechnické revoluce byla věnována velká pozornost vědecko-

technickému pokroku a jeho využití v praxi. Nezbytně nutné jsou i strukturální změny průmyslu. Silně zazněl na sjezdu i požadavek rozhodnějšího využívání výhod mezinárodní socialistické kooperace a integrace s členskými státy RVHP, zvláště pak se Sovětským svazem.

Rychlý rozvoj moderní materiálně výrobní základny je provázen rostoucími nároky na zkvalitňování řízení a plánování. Proto byla důrazně formulována povinnost rozvíjet a zdokonalovat soustavu plánování a řízení, zvyšovat kvalifikaci vedoucích kádrů i dělnické třídy, prohlubovat účinnost centrálního i podnikového řízení, spojovat přednosti centralizovaného plánování s umným využíváním ekonomických nástrojů řízení. V socialistické společnosti připadá významná úloha iniciativě lidí. Sjezd proto zdůraznil nezbytnost morálního a hmotného podněcování této iniciativy, nutnost podpory socialistickému soutěžení a zvyšování účasti pracujících na řízení národního hospodářství.

V socialistickém státě není ekonomický rozvoj samoučelný, nevede k obohacování úzké vrstvy obyvatel, ale slouží především dělnické třídě a ostatním pracujícím. Hospodářská politika KSČ schválená XIV. sjezdem je přesvědčivým důkazem humánnosti socialistického řádu. Rozmach výroby, plnění a překračování stanovených plánů povede k posílení socialismu a plně se promítne ve zvyšování životní úrovně pracujících.

Československá socialistická republika je známá vysokou úrovní osobní i společenské spotřeby. V příštích pěti letech — při splnění plánovaných kvantitativních i kvalitativních úkolů — budou potřeby lidu zabezpečovány ještě dokonaleji. Předpokládá se zachování stability hladiny maloobchodních cen, rovnoměrně porostou průměrné mzdy, reálné příjmy obyvatelstva se budou ročně zvyšovat zhruba o 5 procent. S tím budou spojeny další nároky na množství, sortiment a kvalitu vyráběného i dováženého spotřebního zboží, na práci obchodu i zlepšování a rozšiřování služeb. Jen osobních automobilů má být za pět let prodáno na 700 tisíc.

Směrnice k páté pětiletce ukládá postavit minimálně půl miliónu bytů. Počítá se s dalšími opatřeními ve společenské spotřebě, tedy ve školství, v oblasti kultury, zdravotní péče, ve sportu a tělovýchově, v rekreaci obyvatelstva. Připravuje se další zlepšování důchodového zabezpečení pracujících, celý soubor opatření bude uskutečněn na podporu mladých manželství, matek a rodin s dětmi. Sjezd rozhodl věnovat mnohem větší péči pracujícím ženám a matkám, vytvářet podmínky, aby se mohly v daleko větší míře věnovat výchově dětí a uplatnit se v politickém a veřejném životě, v řízení hospodářství i státu.

Delegáti XIV. sjezdu KSČ vycházeli z učení Karla Marxe a Vladimíra Iljiče Lenina i v tom, jak velkou pozornost věnovali dalšímu rozvoji socialistické demokracie. Socialistický řád, jak známo, je už svou třídní podstatou, ale i přímou účastí pracujících na řízení nerosovatelně demokratičtější než kterákoli buržoazní demokracie. Pravicově oportunistické heslo »demokratického socialismu« a »politické plurality« bylo i v Československu lživou demagogií. Mělo oklamat lid, mířilo proti samým kořenům socialismu a ve svých důsledcích připravovalo podmínky pro restauraci kapitalismu.

Revizionistické teorie jsou pro skutečné komunisty nepřijatelné. Komunisté nebudují socialismus jen pro sebe a nemohou jej vybudovat bez podpory dělnické třídy a ostatních pracujících, bez aktivní účasti miliónů občanů. Všechny úspěchy v padesátileté historii naší strany byly podmíněny těsným spojením strany s masami pracujících. I v rozvoji socialistické demokracie však život nastoluje stále nové otázky, strana může úspěšně plnit úlohu vedoucí politické síly společnosti jen za soustavného zdokonalování obsahu i metod účasti pracujících na řízení osudů své země. XIV. sjezd KSČ věnoval potřebnou pozornost práci národních výborů, zákonodárných sborů, Národní fronty i společenských organizací. Všechny socialistické organizace a instituce mají sloužit k socialistické výchově lidí, získávat široké

masu obyvatelstva k účasti na tvorbě i uskutečňování politiky strany. Je nutné vytvářet podmínky pro rozvíjení talentů pracujících a účelné využívání volného času.

Vedoucí úlohou dělnické třídy a jejím historickým posláním byl předurčen i zájem, který XIV. sjezd věnoval odborovému hnutí. V Československu je to tím aktuálnější, že nyní překonáváme škody, které v odborech napáchali pravicoví oportunisté. Sjezd proto opět vysoce vyzvedl leninské pojetí úlohy odborů za socialismu a uložil komunistům v Revolučním odborovém hnutí, aby svým vlivem zajistili realizaci úkolů, které odbory mají. Odbory v ČSSR budou uplatňovat svůj vliv na rozvoj ekonomiky, budou základnou pro zvyšování účasti pracujících na řízení národního hospodářství. Ruku v ruce s těmito úkoly je posláním odborů pečovat o prosazování oprávněných zájmů a potřeb pracujících, o zvyšování jejich všeobecné vzdělanosti a profesionální odbornosti, o zlepšování pracovního a životního prostředí, o zdraví a odpočinek.

Potěšující byl zájem sjezdových delegátů o problémy mladé generace a o práci nového jednotného Socialistického svazu mládeže. Sjezd zdůraznil, že starost o mládež, o její výchovu a aktivní účast na budování socialismu je věcí celé socialistické společnosti, všech jejích organizací a institucí. Mnoho pozornosti bylo věnováno vytváření podmínek pro zvýšení podílu mladých v práci národních výborů a v masových organizacích i omlazování řad strany. Perspektiva dalšího rozvoje socialistické společnosti, jak ji ukázal XIV. sjezd, je výzvou československé mládeži — výzvou snažit se o vlastní politický růst, socialisticky myslet a žít, osvojovat si nové vědomosti i profesionální mistrovství, přiložit ruku k dílu v realizaci sjezdových usnesení. Jsme hluboce přesvědčeni, že většina československé mládeže bude na tuto výzvu reagovat kladně, že půjde s komunisty, protože socialismus je přítomností i budoucností mladé generace.

Soustavné zlepšování práce strany a prohlubování její vedoucí úlohy je základní podmínkou úspěšného rozvoje československé socialistické společnosti. Ve zprávě ústředního výboru se praví: »Strana zabezpečuje vedoucí úlohu dělnické třídy. Sjednocuje ve své politice zájmy všech tříd a vrstev společnosti. Je zárukou porážky nepřátelských sil, překonání třídních antagonismů a upevňování socialistické moci. Strana je garantem spojení naší výstavby s bojem mezinárodního proletariátu, se společenstvím socialistických zemí, se Sovětským svazem. Je hlavní silou, která klesá cestu do života novým potřebám, novým metodám a požadavkům. Strana je jedinou silou, schopnou na základě vědeckého socialismu formulovat ucelený marxisticko-leninský program rozvoje společnosti a organizovat pracující k jeho uskutečnění.«¹

Sjezd věnoval pozornost celé škále otázek stranického života, ideologické práci, propagandě a masové agitaci, metodám činnosti územních orgánů i základních organizací strany, práci při výběru, výchově a rozmístování kádrů. Vzhledem k nedávným zkušenostem však bylo přímo zákonité, že se sjezd soustředil na soustavné prohlubování a upevňování ideové, politické, organizační a akční jednoty strany. Nejde samozřejmě o jakoukoli jednotu, ale o jednotu, která svým obsahem i pracovními metodami vyrůstá z pevných základů marxisticko-leninského učení.

V jednání i v závěrech sjezdu se potvrdilo, jak rozhodně nyní českoslovenští komunisté respektují leninské normy vnitrostranického života v celé jejich šíři a ve vzájemné souvislosti jednotlivých jejích prvků. Demokratický centralismus a vnitrostranická demokracie, uvědomělá kázeň, dodržování členských povinností a uplatňování práv, kritika a sebekritika, kolektivnost v rozhodování a osobní odpovědnost, aktivní

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 25. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 65.

účast každé organizace a každého komunisty na uskutečňování politiky celé strany, starost o morálně politické kvality každého člena — to byly zásady, které určovaly práci sjezdu při vytváření podmínek dalšího upevňování jednoty strany.

Sjezd potvrdil správnost a trvalou závaznost rezoluce plenárního zasedání ústředního výboru z prosince 1970 k aktuálním otázkám jednoty strany a projevil pevné odhodlání střežit jednotu strany jako oko v hlavě. V souladu s tím schválil částečné změny ve stanovách strany, jimiž se dále zvyšuje náročnost a odpovědnost stranických orgánů a všech komunistů. V upravených stanovách se plně odrazily zkušenosti získané v posledních letech a zobecněné v Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ.

Prodchnut duchem jednoty zvolil sjezd nový ústřední výbor a ústřední kontrolní a revizní komisi. Ústřední výbor na svém prvním zasedání jednomyslně zvolil členy předsednictva, sekretariátu a tajemníky ústředního výboru. Manifestací důvěry a ocenění dosavadní práce se stala volba soudruha Gustáva Husáka generálním tajemníkem ústředního výboru KSČ.

*

Na XIV. sjezdu výrazně vynikla věrnost KSČ zásadám proletářského internacionalismu. Delegáti sjezdu vyjádřili radost nad přítomností 77 delegací bratrských komunistických a pokrokových stran z celého světa. Pozorně sledovali vystupování zahraničních hostů a vždy znovu se ve svých názorech vraceli ke zdůrazňování naší příslušnosti k mezinárodnímu komunistickému hnutí jako základní podmínky našich vlastních úspěchů. Charakteristickým rysem sjezdu bylo nerozlučné spojování zásad socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu.

Pravicoví oportunisté se ještě nedávno podvodnými manipulacemi snažili vytvořit dojem, že naši politiku

většina bratrských stran nepodporuje, předpovídali, že KSCŽ zůstane izolována. Rádi jsme proto na našem sjezdu v projevech představitelů zahraničních delegací slyšeli ujištění o revoluční solidaritě, ocenění práce naší strany i dosažených výsledků. Upevnilo to naši jistotu, že jdeme správnou cestou. Pro československé komunisty je to povzbuzení i závazek pracovat tak, aby-
chom čestně dostáli všem svým povinnostem vůči mezinárodnímu komunistickému hnutí.

Jsme pevně přesvědčeni, že ani názorové rozdíly na některé otázky, které mezi KSCŽ a některými bratrskými stranami existují, by neměly bránit další vzájemné spolupráci, neměly by překážet spojování všech sil celého revolučního hnutí v zápase za porážku imperialismu, za vítězství socialismu. V tomto smyslu přijali delegáti sjezdu vystoupení některých zahraničních delegátů. Ve zprávě ústředního výboru se praví: »Vyjadřujeme znovu svou ochotu soudružsky přijmout každého, kdo chce poznat objektivní pravdu o naší situaci, a seznámit ho se všemi fakty, z nichž vyvozujeme dnešní poznání a hodnocení. Je na bratrských stranách, aby posoudily, které naše zkušenosti mají také pro ně význam.«¹

XIV. sjezd určil postavení a poslání KSCŽ v mezinárodním komunistickém hnutí a formuloval zásady zahraniční politiky ČSSR. Považujeme za svou povinnost všemi silami přispívat k upevnění akční jednoty komunistického hnutí, k prohlubování internacionálních svazků dělnické třídy a podporovat všechny pokrokové síly světa. Sjezd se přihlásil k závěrům moskevské porady představitelů komunistických a dělnických stran v červnu 1969 a podpořil myšlenku mezinárodních setkání komunistů a výměny zkušeností v mezinárodním komunistickém hnutí.

Mír pokládáme za nejcennější statek lidstva, a proto se náš sjezd znovu vyslovil pro mírové soužití států

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 26. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 74.

s rozdílným společenským zřízením. Současně však zdůraznil, že to nelze chápat jako mírovou koexistenci různých ideologií — mezi buržoazní a komunistickou ideologií není smír možný. Nezapomínáme na hrozbu světového imperialismu v čele s agresivními kruhy USA. Komunistická strana Československa se chce podílet na všech akcích pokrokových, demokratických, národně osvobozeneckých a socialistických sil proti expanzivním záměrům imperialismu.

Velmi nám záleží na zachování míru v Evropě, a proto budeme aktivně usilovat o uskutečnění konference o bezpečnosti v Evropě. Netajíme se tím, že chceme normalizovat naše státní vztahy s NSR za všeobecně známé podmínky uznání neplatnosti »mnichovské dohody« od samého počátku.

Sjezd vyjádřil podporu boji dělnické třídy v kapitalistických zemích, národům bojujícím za své národní osvobození i těm, které statečně odolávají imperialistické agresi. Ujistili jsme hrdinný vietnamský lid stejně jako lid Kampučie a Laosu svou bojovou solidaritou. Sympatie československého lidu jsou na straně arabských národů a jejich úsilí za odstranění důsledků izraelské agrese. Vyjádřili jsme na sjezdu podporu a solidaritu Kubánské republice a Korejské lidově demokratické republice. S živým zájmem a sympatiemi sleduje náš lid zápas lidu latinskoamerických zemí za pokrok, demokracii a socialismus.

Na XIV. sjezdu KSČ byly velmi kladně oceněny výsledky dvouletého úsilí ústředního výboru o další prohloubení a upevnění spolupráce se zeměmi socialistického společenství. Delegacím Polské sjednocené dělnické strany, Maďarské socialistické dělnické strany, Jednotné socialistické strany Německa a Bulharské komunistické strany, v jejichž čele byli první tajemníci ústředních výborů, se dostalo přijetí, které svou srdečností výmluvně vyjádřilo, že patříme k sobě, že v těsném spojení a ve všestranné spolupráci je společná jistota našich socialistických zítřků. Za svého po-

bytu v různých závodech se tyto delegace přesvědčily, že sjezd vyjadřuje názory všech československých komunistů a většiny našich pracujících.

Přítomností delegace KSSS, vedené generálním tajemníkem jejího ústředního výboru soudruhem Leonidem Iljičem Brežněvem, využili delegáti sjezdu k tomu, aby nejvyšší orgán strany jménem československých komunistů vyjádřil city bratrského přátelství, lásky a vděčnosti leninské straně, sovětským komunistům, vládě SSSR a všemu sovětskému lidu. XIV. sjezd KSC se stal přesvědčivou demonstrací nerozborného a věčného československo-sovětského spojení. Každý vystupující delegát vyjádřil díky sovětským komunistům a sovětskému lidu za vše, co vykonali pro naše národní osvobození, pro naši státní samostatnost, pro zachování a rozvoj socialismu v Československu, pro mír a pokrok. A všechna tato slova přijímal sjezd vždy s nadšeným souhlasem. Tuto atmosféru přátelství dokáže pochopit a ocenit jen ten, kdo ji bezprostředně prožíval.

Buržoazním komentátorům nezbylo nic jiného než vypořádat se s těmito internacionalistickými projevy zlobnou slinou. Co se prý dalo čekat od sjezdu strany, která je v područí Moskvy. Naši nepřátelé jsou vzteky bez sebe, že jim jejich plány nevyšly, že se jim nepodařilo vyrvat Československo ze společenství socialistických zemí a rozbít naše tradiční spojení se sovětským lidem. Budou se s tím však muset smířit, protože tomu nikdy nebude jinak. Bez tohoto spojení bychom se stali obětí imperialistických agresorů. Cílevědomě se učíme od KSSS, jako od nejzkušenější komunistické strany světa. Vzájemná hospodářská spolupráce nám skýtá nebývalé možnosti rozvoje socialismu v Československu. Proto také pro nás v přípravě našeho sjezdu i v jeho průběhu byl neocenitelnou pomocí inspirující vliv XXIV. sjezdu KSSS. Jednáme takto ovšem zcela vědomě, svobodně, v zájmu našeho lidu a v souladu s jeho tužbami, v zájmu míru a socialismu na celém světě. Jednáme tak právě proto, abychom nepřišli o so-

cialistické vymoženosti, abychom nebyli vydáni na milost a nemilost imperialistům.

XIV. sjezd KSČ byl sjezdem československých komunistů, kteří se vrátili k slavným tradicím padesátiletého zápasu své strany, vrátili se k učení Marxe, Engelse a Lenina, vysoko vyzvedli jméno Klementa Gottwalda a vztahy k Sovětskému svazu znovu učinili zkušebním kamenem pro každého komunistu a vlastence své socialistické vlasti.

Sjezd československých komunistů byl vpravdě nadšenou a nezapomenutelnou manifestací proletářského internacionalismu. Potvrdil, že KSČ je opět spolehlivým oddílem mezinárodního komunistického hnutí, že ČSSR je zase pevným článkem socialistického společenství.

XIV. sjezd KSČ skončil, ale celá naše země žije jeho závěry, je pod dojmem jeho průběhu, přejímá jeho principiálnost a reálný optimismus, jeho tvůrčí přístup k řešení životních problémů. Stranické orgány a organizace, komunisté na nejrůznějších úsecích — ve straně, v lidových zastupitelských sborech, v mocenských orgánech socialistického státu, v masových organizacích i v hospodářství — začínají sjezdová usnesení naplňovat životem. Příští měsíce a léta budou prověrkou politické zralosti a organizátorských schopností československých komunistů.

Jsme hluboce přesvědčeni, že náš lid pod vedením komunistů přetvoří sjezdová usnesení v činy — jsme přesvědčeni, že nový ústřední výbor bude na XV. sjezdu, za pět let, skládat dobré účty. Tak vejde XIV. sjezd do historie KSČ a naší země jako důstojný začátek dalších padesáti let života naší strany. Splníme hlavní sjezdové heslo: Půjdeme leninskou cestou k dalšímu rozvoji naší socialistické vlasti.

Z PROJEVU NA 3. VŠESVAZOVÉ KONFERENCI SPOLEČNOSTI SOVĚTSKO-ČESKOSLOVENSKÉHO PŘÁTELSTVÍ

V MOSKVĚ
26. ŘÍJNA 1971

Vážené soudružky a soudruzi,
drazí přátelé!

Lidé v Československu dobře znají záslušnou činnost Společnosti sovětsko-československého přátelství. S hlubokou vděčností oceňujeme obětavost vašeho mnohatisícového aktivu, který nelituje sil, aby pravdivě vylíčil život naší socialistické vlasti, aby naší zemi získával stále větší počet dobrých přátel. Těší nás zprávy o aktivním životě celé vaší organizace, která pořádá tisíce nejrůznějších akcí ve všech končinách velké sovětské země. Pro nás je radostné slyšet, že se těchto vašich akcí jen v letošním roce účastnilo na jedno sto miliónů sovětských občanů. Je vaší zásluhou, že sovětští lidé v tak velké míře znají naši historii i současnost, že znají úspěchy našeho národního hospodářství i vědy, že znají naši literaturu, výtvarné umění i lidovou uměleckou tvořivost.

Z celého srdce vám za tuto politicky tak významnou práci děkujeme. Dobře si při tom uvědomujeme, že všechny vaše úspěchy jsou ovocem moudré politiky leninské Komunistické strany Sovětského svazu, která střeží a rozvíjí zásady proletářského internacionalismu, prohlubuje bratrskou spolupráci se socialistickými zeměmi, usiluje o přátelství, vzájemné porozumění a mír mezi národy celého světa.

Drazí soudruzí, od dubna 1969 — od zvolení soudruha Gustáva Husáka do čela Komunistické strany Československa — vykonali českoslovenští komunisté a pod jejich vedením milióny opravdových vlastenců mnoho dobré práce. Stranu jsme očistili od pravicových oportunistů a revizionistů, nepřátelé socialismu a Sovětského svazu byli zbaveni všech významnějších pozic. Komunistická strana opět v plné míře uplatňuje svou vedoucí úlohu ve všech oblastech života, společenské organizace pracují v socialistickém duchu, sdělovací prostředky slouží straně, státní aparát vykonává své funkce v zájmu dělnické třídy a všeho pracujícího lidu. Plánované úkoly v národním hospodářství se plní a překračují, vnitřní trh je slušně zásobený, životní úroveň pracujících se zlepšuje. Většina lidu chápe politiku strany a aktivně ji podporuje zejména projevy velké pracovní iniciativy, svým podílem na řízení společnosti a hospodářství, ale i účastí na stovkách schůzí a velkých masových shromáždění.

Nedávno konaný XIV. sjezd KSČ byl velkým vítězstvím marxisticko-leninských sil. Přesvědčivě prokázal ideovou, politickou a organizační jednotu strany, její sílu a akceschopnost. Práce sjezdu byla příznivě ovlivněna hlubokými myšlenkami XXIV. sjezdu sovětských komunistů. Náš XIV. sjezd vyvodil zásadní poučení z krize ve straně a společnosti po XIII. sjezdu a ve svých závěrech narýsoval jasný program dalšího rozvoje socialistické společnosti v příštích pěti letech.

Posilou pro nás byla účast velkého počtu delegací bratrských stran, zejména delegace Komunistické strany Sovětského svazu. Manifestačně jsme na sjezdu poděkovali Sovětskému svazu a bratrským socialistickým zemím za pomoc, kterou nám poskytli v srpnu 1968. Náš sjezd byl prodchnut duchem proletářského internacionalismu a stal se velkolepou demonstrací československo-sovětského přátelství. Po právu tedy soudruh Gustáv Husák na XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu prohlásil, že Československá so-

cialistická republika je opět spolehlivým článkem zemí socialistického společenství, Komunistická strana Československa je opět pevným oddílem mezinárodního komunistického hnutí. Jsme hluboce přesvědčeni, že kráčíme leninskou cestou a uděláme všechno, abychom z ní už nikdy nesešli.

Letošní oslavy 50. výročí vzniku Komunistické strany Československa byly příležitostí ke zhodnocení historické cesty československých komunistů. Zrod naší strany byl ovlivněn příkladem ruských bolševiků. S vděčností vzpomínáme na pomoc, kterou mladické straně poskytl osobně Vladimír Iljič Lenin. Historie Komunistické strany Československa představuje půl století zápasů za osvobození pracujících, za nastolení diktatury proletariátu, za socialistickou výstavbu naší země. Za pouhých třiatdvacet let od Února jsme dokázali nesrovnatelně více než buržoazie za celé století. Bouřlivý rozmach národního hospodářství, rozkvět vzdělanosti, vědy i kultury, stále lepší život pracujících — to vše svědčí o správnosti naší politiky, o životnosti a všeobecné platnosti marxisticko-leninského učení.

Při jubilejních oslavách jsme ocenili průkopnickou práci zakladatelů strany, tisíců dělníků, chudých rolníků i příslušníků inteligence, kteří bojovali za uskutečnění komunistických idejí v nejtěžších dobách. Vzdali jsme čest těm, kdo se nedožili osvobození či dnešních dnů. Vzpomínali jsme na revoluční vůdce, jejichž jména jsou spojena s historií strany, a zejména na nezapomenutelného Klementa Gottwalda, velkého syna československé dělnické třídy a věrného přítele Sovětského svazu.

Za padesát let své existence shromáždila Komunistická strana Československa nepřehledné množství zkušeností, které jsou cenným poučením pro dnešek i pro budoucí léta. Mezi nejdůležitější z nich patří náš vztah ke Komunistické straně Sovětského svazu a k Sovětskému svazu, k této první a největší socialistické zemi světa. Kdykoli v naší straně nabyly vrchu pravicové

proudy, kdykoli se oslabovala spolupráce se sovětskými komunisty, vždy nás stíhaly neúspěchy a prohry. Všechna naše vítězství, všechny neúspěšnější etapy naší historie byly přímo podmíněny těsnou spoluprací s Komunistickou stranou Sovětského svazu a s využitím jejích bohatých zkušeností.

Vztah k Sovětskému svazu pro nás není prázdnou frází, ale zkušebním kamenem československého vlastenectví a komunistického uvědomění. Už vznik samostatného československého státu v roce 1918 byl v rozhodující míře důsledkem Velké říjnové socialistické revoluce. Za buržoazní republiky se českoslovenští komunisté, jak to vyjádřil Klement Gottwald, chodili do Moskvy učit, jak úspěšně bojovat proti buržoazii, chodili si sem pro příklad i pro posilu. V temnotách fašistické okupace byla pěticípá hvězda ve státním znaku Svazu sovětských socialistických republik majákem naší naděje.

Za svou národní existenci a státní nezávislost vděčí Češi a Slováci hrdinnému a obětivnému boji sovětských lidí. Zkušenosti a konkrétní všestranná pomoc Sovětského svazu byly významným činitelem socialistické výstavby v naší zemi. Síle Sovětského svazu a jeho důsledné leninské mírové politiky vděčíme za to, že už 27 let žijí evropské národy v míru. Pomoc Sovětského svazu a dalších socialistických zemí zachránila v roce 1968 náš lid před hrůzami kontrarevolučního pekla. Spojenectví se zemí Sovětů nám zabezpečuje klid pro socialistické budování, je zárukou naší státní nezávislosti, dává nám jistotu, že nikdy nezůstaneme sami, že nikdy nebudeme vydáni napospas imperialistické zvůli.

Naše bohaté zkušenosti, naše nejvlastnější národní a státní zájmy vyústily v závěr, že Komunistická strana Československa bude přátelství se Sovětským svazem střežit jako oko v hlavě, že prohlubování československo-sovětského spojenectví bude vždy považovat za základní kámen své politiky.

Na padesátileté cestě naší strany byly i neúspěchy, omyly a chyby. Rozhodující však je, že zde po padesáti letech Komunistická strana Československa stojí jako vítěz, jako jediná politická strana v našich dějinách, která důsledně plnila a plní svůj program. To nás naplňuje jistotou, že přes všechny těžkosti povede Komunistická strana Československa náš lid i v příštích letech k vítězství. Jsme hluboce přesvědčeni, že tomu tak bude i za měsíc ve všeobecných volbách do zastupitelských sborů.

Drazí přátelé, jsme hrdi na to, že náš Svaz československo-sovětského přátelství už čtyřicet let kráčí pod vedením Komunistické strany Československa, že je jejím věrným pomocníkem, že je praporečnickem přátelství k sovětské zemi a jejímu hrdinnému lidu. Proti záplavě živé buržoazní propagandy, pronásledován tehdejšími státními aparáty šířil pravdu o první socialistické zemi. Stavěl ji před milióny pracujících jako příklad sociální a třídní spravedlnosti, jako zemi svobody pro pracující lid, jako předobraz uspořádání společenských poměrů v našem vlastním státě.

Mnoho užitečného vykonal Svaz československo-sovětského přátelství i po osvobození a zůstal svému poslání věren i v nedávných těžkých zkouškách; velká část jeho členů se nesklonila před zuřící antisovětskou hysterií. Pod vedením komunistů věrných marxismu-leninismu se v jeho orgánech a v organizacích formovaly sily, které straně vydatně pomohly v boji proti pravicovým oportunistům a revizionistům. Na XIV. sjezdu byla záslužná činnost Svazu československo-sovětského přátelství vysoce oceněna. Považujeme to za čest, ale i za závazek pro budoucí léta, za pobídku k soustavnému zkvalitňování naší práce.

Nepřátelé socialismu, antisověťčící všech odstínů nám předpovídali neslavné konce. Tvrdili, že československo-sovětské přátelství je na celé generace pohřbeno, že nikdy už pro toto přátelství náš lid, a zejména mládež, nezískáme. Lhali, tak jako vždy. Hluboce pod-

cenili sílu komunistické strany a lásku našeho lidu ke svému osvoboditeli a nejuvěrnějšímu spojenci.

Rád vám oznamuji, že Svaz československo-sovětského přátelství žije plnokrevným životem, pracuje s nebývalou aktivitou, jeho řady rostou ze dne na den, dnes už má přes 900 tisíc individuálních členů. Zvláště nás těší, že část mladé generace projevuje živý zájem o život sovětských lidí, o úspěchy sovětské vědy, techniky a kultury, o politiku Komunistické strany Sovětského svazu a její uskutečňování. Naším vydatným pomocníkem je nový Dům sovětské vědy a kultury, který zahájil v Praze svou činnost letos v květnu.

Svaz československo-sovětského přátelství pokládá nyní za svou hlavní povinnost aktivně se podílet na plnění závěrů XIV. sjezdu Komunistické strany Československa. Členové naší organizace patří mezi iniciátory socialistického soutěžení, čestně plní slovo dané straně, pečují o včasné a kvalitní splnění dodávek průmyslových výrobků do Sovětského svazu. Chceme zvýšit úroveň i účinnost naší práce, aby byla v souladu s novou kvalitou československo-sovětských vztahů, jak je vyjadřuje před rokem uzavřená smlouva o přátelství, spolenectví a spolupráci mezi našimi zeměmi. Znamená to přispívat k všestrannému rozvoji a popularizaci ekonomické, kulturní a vědecké spolupráce.

Máme teď mimořádnou příležitost prokázat, jak vážně chápeme své poslání. Pečlivě se připravujeme na tradiční Měsíc přátelství a naše veřejnost s velkým zájmem očekává také Dny sovětské vědy a techniky. Soustavně budeme pokračovat v osvětlování významu XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu a jeho závěrů pro život sovětských lidí, pro společenství socialistických zemí a pro všechno lidstvo. Za zvlášť důležité považujeme široce propagovat zásady a praktické kroky sovětské zahraniční politiky, ukázat, že Sovětský svaz je plným právem považován za záštitu a naději všeho mírumilovného lidstva.

Práce Společnosti sovětsko-československého přátel-

telství je pro nás příkladem i posilou. Také funkcionáři a členové Svazu československo-sovětského přátelství se budou důsledně řídit usneseními XIV. sjezdu Komunistické strany Československa, nebudou šetřit sil, aby — věrní nejlepším tradicím naší organizace — ukazovali všemu našemu lidu pravdu o životě a práci sovětských národů. Budeme pracovat tak, abychom slavné a veliké zemi Sovětů získávali stále další věrné přátele. Tím nejlépe posloužíme své komunistické straně, svým národům, své zemi, ale i zájmům socialismu na celém světě.

Drazí přátelé, jménem ústředního výboru Komunistické strany Československa, Svazu československo-sovětského přátelství i jménem československého lidu vám děkuji za všechnu práci, kterou konáte v zájmu sovětsko-československého přátelství. Rád vám vyřizuji i osobní pozdravy generálního tajemníka ústředního výboru Komunistické strany Československa soudruha Gustáva Husáka a prezidenta naší republiky soudruha Ludvíka Svobody. Přejeme vaší konferenci i příští činnosti Společnosti sovětsko-československého přátelství mnoho úspěchů.

Ať žije leninská Komunistická strana Sovětského svazu a Komunistická strana Československa!

Ať na věčné časy žije československo-sovětské přátelství!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ PRAŽSKÝCH PRACUJÍCÍCH K 54. VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE

VE SJEZDOVÉM PALÁCI PARKU KULTURY A ODDECHU
JULIA FUČÍKA V PRAZE
4. LISTOPADU 1971

Soudružky a soudruzi,
vážení přátelé!

V jednom řídku se stamilióny pokrokových lidí ve všech světadílech si každoročně připomínáme význam Velké říjnové socialistické revoluce. Rok co rok si stále hlouběji uvědomujeme, jak tato dějinná událost zapůsobila na vývoj světa. Stále jasněji vyniká, že sedmý listopad 1917 je právem označován za začátek nové etapy v moderních dějinách lidstva.

Revoluční čin ruských bolševiků umožnil socialistickou přeměnu jedné šestiny světa a byl podnětem k rozmachu dělnického revolučního hnutí v kapitalistických zemích. Předurčil vznik světové socialistické soustavy, inspiroval boj národů Asie, Afriky i Latinské Ameriky za národní osvobození, znamenal začátek soumraku neomezeného imperialistického panství. Velký říjen proto je a zůstane příkladem, který vybízí k následování, je nevyčerpatelnou studnicí poučení pro dnešek i pro budoucí léta.

Před čtyřiapadesáti lety byl svět svědkem skutečně lidové revoluce nejen ve vystoupení miliónů dělníků, vojáků a chudých rolníků, ale zejména v jeho výsledcích. Poprvé v dějinách nedošlo k pouhému střídání vykořisťovatelských tříd u mocenského kormidla, pánem své země se stal pracující lid vedený dělnickou

třídou. Byl nastolen řád, který skoncoval s vykořisťováním člověka člověkem.

Takové plody mohla vydat jen revoluční důslednost a rozhodnost ruských bolševiků. Jejich síla nespočívala v počtu organizovaného členstva, ale v jeho ideologické vyspělosti, teoretické připravenosti i v praktických zkušenostech. Svou ideovou i organizační jednotou byla bolševická strana skutečně organizovaným politickým předvojem dělnické třídy, byla učitelkou, vůdkyní i organizátorkou lidu. Její vliv vyrůstal z toho, že ve své politice nejlépe vyjadřovala zájmy a tužby lidu a ukazovala cestu k jejich splnění. Zásluha ruských bolševiků je v tom, že revoluci připravovali s plnou vážností, dokázali vystihnout vhodnost podmínek pro ni a převzít dějinnou odpovědnost za její provedení.

S Velkým říjnem je nerozlučně spojeno jméno Vladimíra Iljiče Lenina, geniálního стратега a taktika, teoretika i praktického vůdce proletářské revoluce a zakladatele sovětského státu. V rozsáhlém díle rozvinul Lenin učení Karla Marxe. Odhalil podstatu imperialismu, určil cíle, podmínky i postup proletářské revoluce, zformuloval zásady socialistického státu i jeho poslání. Leninovi vděčíme za rozpracování teoretických zásad formování i činnosti revoluční strany nového typu i za to, že je jako první dokázal naplnit životem. Pod jeho vedením vyrostla strana ruských bolševiků v sílu, která byla schopna splnit své dějinné poslání a nastolit moc dělnické třídy. Bylo to možné jen díky tomu, že Lenin nelítostně odhalil oportunistus, do něhož zabředla většina tehdejších sociálně demokratických vůdců; dokázal, že ve službách buržoazie zradili zájmy dělnické třídy, že se vzdali myšlenky na svržení kapitalistického panství.

Z kritiky pravicového oportunistu a radikálně se tvářícího maloměšťáctví vyvodil Lenin teoretické i praktické závěry pro práci revoluční dělnické strany. Dokázal nezbytnost její pevné organizace, prosazoval nutnost pevné kázně na zásadách centralismu, pro-

vážené svobodnou demokratickou výměnou názorů a disciplinovaným plněním přijatých usnesení; byl vždy pro kolektivní posuzování a rozhodování, současně však vysoko vyzvedával zásadu osobní odpovědnosti. Všechno své myšlení i jednání vždy podřizoval potřebám strany, zájmům dělnické třídy a pracujícího lidu.

V Leninově učení i v jeho praktické činnosti tkvěl základní předpoklad vítězství ruských bolševiků před padesáti čtyřmi lety i vítězné cesty, již od té doby revoluční socialistické hnutí ušlo. Proto leninismus neztrácí nic na své životnosti — proto i dnes platí, že upouštění od zásad leninského učení vede ke zradě a k neúspěchům revolučního hnutí; i dnes platí, že učit se u Lenina znamená jít od vítězství k vítězství.

Od oněch »deseti dnů, které otráslý světem«, rozpoznali kapitalisté nebezpečí, jež pro ně představuje Velký říjen, jeho výsledky a jeho strhující příklad. Co všechno už podnikli, aby Říjnovou revoluci vymazali z dějin nebo aby z ní udělali bezvýznamnou epizodu!

Díky zásadní politice své komunistické strany vyšel sovětský lid ze všech zkoušek vítězně, vybudoval socialismus a úspěšně řeší úkoly další výstavby společnosti. Jedním z hlavních výsledků druhé světové války je vznik světové socialistické soustavy a nebývalý rozvoj národně osvobozenického hnutí. Podstata těchto vítězství je v myšlenkách Velkého října, v jejich respektování a rozvíjení v souladu s nově se vytvářejícími podmínkami revolučního vývoje v jednotlivých částech světa. Sovětský lid poznal cenu svobody, a proto ubránil vymanění Velké říjnové socialistické revoluce. Sovětská společnost se stala předobrazem budoucího třídně a sociálně spravedlivého uspořádání světa, je příkladem pro dělnické revoluční hnutí a ostatní pokrokové síly, je nadějí mírumilovného lidstva.

Když to dnes nejde jinak, soustřeďují imperialisté na Sovětský svaz aspoň bubnovou palbu své propagandy.

Nohsledové buržoazie, politikové nejrůznějšího zabarvení — od zrádců komunistického hnutí přes novo-

dobé »levičáky«, sociální demokraty až po fašistické křiklouny — větší i docela maličtí mistři pera a slova slámy. Rádoby vědecké traktáty, umělecká díla všech žánrů, stejně jako nejhrubší bulvární pamflety mají jediný cíl: ohlupovat lid kapitalistických zemí, líčit Sovětský svaz a socialistické země jako žalář národů, dokazovat, že socialismus neobstál, že je utopie usilovat o jeho další rozvoj. Ze všeho tohoto úsilí je zřejmá snaha zbavit lidstvo revolučních perspektiv, přimět je k politické pasivitě, zachránit a prodlužovat život kapitalismu.

Není náhodou, že se k tomuto antisovětskému koncertu přidružili v roce 1968 i naši pravicoví oportunisté a revizionisté, nejrůznější ti »vylepšovatelé a reformátoři« socialismu, jeho lépe či hůře maskovaní nepřátelé. Leninismus a Velkou říjnovou socialistickou revoluci se snažili vydávat za výsledek ruské specifiky, učení o revoluční dělnické straně nového typu pro ně bylo přežitkem, zásady budování socialistického státu se prý nehodí do našich podmínek. Celá ta změň revizionistických a antisocialistických názorů je v této větě samozřejmě zjednodušená, ale i tak vystihuje podstatu: šlo především o to, abychom byli jen tak říkajíc trochu víc »národní«, abychom se, jak říkali, »tolik nepřimykali k Moskvě«, abychom nečerpali poučení ze zkušeností leninské Komunistické strany Sovětského svazu. Šlo tedy, jasně řečeno, o zradu socialismu, o zradu zájmů českého a slovenského národa, o vytváření podmínek pro obnovu kapitalismu v této zemi, o oslabení společenství socialistických zemí.

Čím více nás čas odděluje od 7. listopadu 1917, tím výrazněji vyniká jeho význam, tím zřetelnější je jeho kladný vliv na vývoj lidstva. Těch uplynulých čtyřiapadesát let jednoznačně potvrdilo správnost a prospěšnost rozhodného vystoupení ruských bolševiků. Dějiny prokázaly životaschopnost Sovětského svazu, potvrdily všeobecnou platnost zásad učení Vladimíra Il-

jiče Lenina. S úctou a vděčností proto vzpomínáme na organizátory a vůdce Velké říjnové socialistické revoluce, na Lenina a jeho spolupracovníky, na členy bolševické strany. Vzpomínáme na tisíce dělníků, vojáků a chudých rolníků, kteří vešli do dějin lidstva jako průkopníci jeho nového věku.

Soudružky a soudruzi, bezprostředním výsledkem Velké říjnové socialistické revoluce byl vznik Sovětského svazu. Jeho ustavení, existence a úspěchy socialistické výstavby naplnily marxisticko-leninskou teorii životem, změnily ji v mohutnou, nikým nepřemožitelnou materiální sílu. Živoucí skutečnost je nejlepším svědectvím toho, že Komunistická strana Sovětského svazu a sovětský lid kráčeji pod prapory Velkého října, věrně střeží jeho odkaz a tvůrčím způsobem jej uplatňují a rozvíjejí.

Dvacátý čtvrtý sjezd sovětských komunistů umožnil v sevřené podobě přehlédnout onu přímo gigantickou cestu, kterou sovětský lid za těch čtyřiapadesát let prošel. Sovětské úspěchy vynikají tím více, když si uvědomíme, že první socialistická země zdědila po carském režimu jedno z nejzaostalejších hospodářství světa. Sovětský lid musel překonávat následky intervence a občanské války, přinesl nezměrné oběti ve Velké vlastenecké válce a v neuvěřitelně krátké době odstranil utrpené hospodářské škody. Historie Sovětského svazu je dokladem síly a organizátorského umění Komunistické strany Sovětského svazu, dokazuje přednosti socialismu — je to historie obdivuhodné obětavosti a hrdinství sovětských lidí.

V prvních hodinách sovětské moci, v těžkých letech lítých bojů za její obranu, bezprostředně po vítězství nad interventy a kontrarevolucí orientoval Lenin mladý sovětský stát na řešení hospodářských problémů. V rozvoji hospodářství, v růstu produktivity práce spatřoval vždy nástroj k vítězství nad kapitalismem, ekonomiku označoval za hlavní politiku komunistů. Je těžké si i jen představit, za jakých podmínek uskuteč-

ňovali sovětští lidé, bez potřebné kvalifikace a v kapitalistickém obklíčení, leninské plány elektrifikace, industrializace a kolektivizace zemědělství.

Buržoazní propagandisté, kteří se uchylují k nejrůznějším kejklům, aby sovětský vývoj vyličili v co nejnepříznivějším světle, rádi, jaksí mimochodem »zapomínají« na srovnávání začátků sovětské moci a tehdejšího stavu ekonomiky vyspělých kapitalistických států. Vyhýbají se tomu, aby po pravdě řekli, jak velký byl v té době ekonomický a technický náskok kapitalismu. Museli by totiž dodat, že Sovětský svaz za poměrně velmi krátkou dobu tento náskok vyrovnal, že z hlediska vývoje jsou všechny trumfy na straně socialismu. Museli by dát za pravdu Leninovi a jeho následovníkům, museli by přiznat správnost a účinnost politiky Komunistické strany Sovětského svazu.

Tempa rozvoje sovětského národního hospodářství, řešení strukturálních problémů, rozmach vzdělanosti a kultury už dávno předstihují tempa vývoje v nejvyspělejších kapitalistických státech. Jen za rok 1970 vyrobil sovětský průmysl dvakrát více výrobků než za všechny předválečné pětiletky dohromady. V posledních letech se rychle rozvíjejí odvětví, která předurčují technický pokrok — elektroenergetika, chemický a petrochemický průmysl, strojírenství a v něm zvláště radioelektronika a výroba přístrojů. Před půlstoletím jedna z nejzaostalejších zemí si za poslední léta získala obdiv celého světa za výsledky v dobývání kosmu. S úspěchem řeší Sovětský svaz i rozvoj zemědělství a spotřebního zboží, ohromující jsou čísla o bytové výstavbě, soustavně a plánovitě roste životní úroveň pracujících. Dosažené výsledky v rozvoji socialismu a v budování komunismu nemůže oslabit ani seberafinovanější nepřátelská propaganda — sovětská skutečnost jednoznačně dokazuje, že dnešek a budoucnost patří socialismu.

Dvacátý čtvrtý sjezd Komunistické strany Sovětského svazu byl názornou ukázkou schopnosti sovětských ko-

munistů uplatňovat leninské myšlenky v současných podmínkách, jejich předvídavosti a smělosti ve vytyčování úkolů pro příští léta. Komunistická strana Sovětského svazu vytváří svou politikou reálné předpoklady pro spojení všech předností socialismu s vymoženostmi vědeckotechnické revoluce pro prosazení kvalitativních stránek rozvoje národního hospodářství, pro rychlý růst produktivity práce. S tím vším půjde ruku v ruce i životní úroveň sovětského lidu, těmto úkolům bude sloužit růst jeho vzdělanosti a rozvoj kultury i další prohlubování socialistické demokracie. Ve formulaci úkolů pro uplatnění vědeckých metod řízení národního hospodářství a pro přípravu kvalifikovaných kádrů dokázali sovětští komunisté, že myslí na potřeby dalšího rozvoje společnosti. Už nyní zajišťují její rozkvět na přelomu tohoto a budoucího století, předurčují její úplné vítězství nad kapitalismem.

Jednou z nosných myšlenek Velké říjnové socialistické revoluce byl proletářský internacionalismus. Lenin zdůrazňoval: »Kapitál je síla mezinárodní. Má-li být poražen, je nutný mezinárodní svazek dělníků, mezinárodní bratrství dělníků.«¹

V boji za nastolení sovětské moci, v zápasech s interventy a kontrarevolucí mysleli bolševici nejen na zájmy svého lidu. Bili se a usilovali o ustavení sovětského státu ve jménu proletářů celého světa a spoléhali přitom i na jejich pomoc a podporu. Proletářský internacionalismus našel svůj výraz i v účasti příslušníků mnoha národů světa v Rudých gardách. V této souvislosti s hrdostí vzpomínáme i na naše československé rudoarmejce, na jejich statečnost v bojích za nastolení, obranu a upevnění sovětské moci. Nejpokrokovější část dělnické třídy v kapitalistických zemích tehdy pochopila, oč jde. S revolučním zanícením vystoupila na podporu svých třídních bratří v sovětském Rusku a zhatila plány světového imperialismu.

¹ V. I. Lenin: Spisy, sv. 30. Praha 1955, s. 293.

V duchu odkazu Velkého října, v souladu s učentm Karla Marxe a Vladimíra Iljiče Lenina prokazuje Komunistická strana Sovětského svazu a sovětský lid po více než padesát let svou neochvějnou věrnost zásadám proletářského internacionalismu. V jeho duchu úspěšně vyřešili národnostní otázku ve vlastní zemi, vytvořili stát, který je velkou a družnou rodinou zemí, vytvořili rovnoprávných národů a národností. Vždy jednali v souladu s potřebami mezinárodního dělnického revolučního hnutí, střežili a prosazovali jeho zájmy, jejich politika byla vždy v souladu s tužbami pokrokových sil na celé naší planetě. Dělnická třída v kterékoli zemi, všechny protimperialistické síly, všechny národy bojující za svou svobodu a nezávislost měly a mají vždy v Sovětském svazu nejlepšího přítele a spojence.

Stačí vzpomenout na pomoc sovětských komunistů a osobní Leninův podíl při vzniku a formování komunistických stran v desítkách zemí včetně naší strany. Ideologická vyspělost, rozhodnost a bohaté zkušenosti sovětských komunistů měly rozhodující podíl na tom, že Komunistická internacionála sehrála v době své existence roli vpravdě revolučního centra mezinárodního komunistického hnutí. Budování socialismu a jeho úspěchy v Sovětském svazu se samy o sobě staly nejen morálním, ale i materiálním činitelem, který působil na světový vývoj, podlamoval výsadní postavení imperialismu a podněcoval revoluční nálady lidu v nejrůznějších zemích. Tak jako ostatní chodili v těch dobách do Moskvy i českoslovenští komunisté pro poučení, podporu i posilu v boji za zájmy pracujícího lidu.

Vlastenectví a proletářský internacionalismus sovětských lidí nanejvýš čestně obstály i v krutých zkouškách druhé světové války. Bojující za svou vlast, bojovali sovětsští vojáci za zájmy všeho lidstva, za svobodu národů a státní nezávislost zemí rdoušených fašistickou okupací. Dlouho nesli na svých bedrech úplně sami všechnu tíhu této války, nepopíratelný je jejich rozhodující podíl na vítězství nad hitlerovským Německem

a jeho spojenci. Léta plynou, mladá generace už nezná hrůzy války, ale lidstvo bude národům Sovětského svazu a jeho komunistické straně po celá staletí vděčno za svou záchranu před nacistickým morem.

Příkladné, vskutku leninské je internacionalistické jednání sovětských komunistů i v posledních dvaceti šesti letech, po vzniku světové socialistické soustavy. Státy, v nichž se lid chopil moci, se mohly vždy opřít o sílu první socialistické země, vždy mohly spoléhat na její podporu. Bohaté zkušenosti i rozsáhlá materiální pomoc Sovětského svazu usnadnily těmto zemím socialistickou cestu, ochránily je před agresivními záměry světového imperialismu. Sovětští lidé, věrni odkazu Velkého října, nezeleli nikdy ničeho, když šlo o zájmy socialismu, o obranu jeho revolučních vymožeností. Nikdy nezradili a neopustili své třídní bratry v době těžkých zkoušek — ať už to bylo v Maďarsku v roce 1956 či před třemi lety v Československu.

Jedním z vůdčích hesel Velkého října byl mír. Lenin tím vyjádřil nezákladnější touhu prostých lidí, pro něž mírový život byl a je statkem nejcennějším. I v tom zůstal Sovětský svaz po celou dobu své existence věrný odkazu Velké říjnové socialistické revoluce a svých zakladatelů, jeho politika byla vždy charakterizována snahami o udržení a upevnění míru. Tento postup sovětské zahraniční politiky je zcela zákonitý, protože se řídí leninským učením, odpovídá potřebám a cílům socialistické společnosti, je v plném souladu s tužbami lidstva. Sovětská diplomacie je příslovečná svou otevřeností a čestností, důsledným dodržováním uzavřených smluv a daného slova. Důsledně prosazovaná politika mírového soužití a bezpečnosti získala Sovětskému svazu na celém světě respekt, obdiv a úctu.

Za to, že evropské národy žijí už téměř dvacet sedm let v míru, za to, že se agresivní kruhy světového imperialismu zatím neodvážily rozpoutat novou světovou válku, vděčíme především Sovětskému svazu. Jeho politika odhaluje útočné záměry imperialistů a mobilí-

zuje lidstvo do boje proti nim. Jeho hospodářská i vojenká síla ochlazuje i ty nejrozpálenější hlavy v imperialistickém táboře, nutí je k rozvaze a k domýšlení důsledků jakékoli agrese proti socialistickým zemím. To ovšem v žádném případě neznamena, že by se imperialismus změnil, že by se imperialisté stali »hodnými«. Úkolem všech mírumilovných lidí je překazit úmysly nejagresivnějších imperialistických kruhů a zabránit vzniku nového světového válečného požáru.

Na svém XXIV. sjezdu provedli sovětští komunisté hluboký rozbor současné mezinárodní situace, poměru sil i určujících faktorů dalšího vývoje. Předsevzali si stupňovat úsilí za zachování míru, dosáhnout zmírnění napětí v mezinárodních vztazích, usilovat o likvidaci takzvaných místních válek, soustředit se na udržení míru v Evropě a pokračovat ve snahách o odzbrojení. Jasně vyjádřili své názory na všechny krizové problémy, které v současné době znepokojují svět, vyslovili podporu národům i všem pokrokovým silám bojujícím proti imperialismu. Jednotný postup zemí socialistického společenství ve všech základních otázkách mezinárodní politiky pokládají sovětští soudruzi za základní podmínku úspěšného boje za zachování míru.

Od XXIV. sjezdu KSSS je lidstvo svědkem velké mírové ofenzívy Sovětského svazu. Nejde ovšem o žádnou »novou politiku« ani o konjunkturální záležitost, ale o vyšší kvalitu té politiky, kterou Sovětský svaz provádí už léta. Intenzita a rozsah sovětské mírové iniciativy odpovídají současným potřebám. Jsou v souladu s nutností vynaložit všechny síly pro mírové soužití států s rozdílným společenským zřízením a setkávají se s pochopením a podporou miliónů mírumilovných lidí.

Díky iniciativě, zásadovosti a vytrvalosti Sovětského svazu se podařilo řadou dílčích smluv a přímých jednání zlepšit ovzduší vzájemných vztahů, zejména v Evropě. Dnes už se jasně rýsuje možnost uspořádat v dohledné době konferenci o bezpečnosti a odzbrojení v Evropě. Je však pravda — jak to bylo vyjádřeno na

XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu — že v úsilí o zachování míru závisí mnohé na dobré vůli partnerů Sovětského svazu.

Jisté ovšem je, že se dnes žádná z osudových otázek lidstva nedá řešit bez účasti Sovětského svazu, že se postupně daří izolovat nejagresivnější imperialistické síly. Jisté je, že sovětská iniciativa vytváří reálné předpoklady pro bezpečný a mírový život lidí v Evropě i ve světě.

V těchto souvislostech byla na posledním zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa po právu znovu připomenuta známá leninská zásada, že mírové soužití mezi státy neznamená mír v ideologickém zápase mezi kapitalismem a socialismem. Čím více totiž budou imperialisté nuceni respektovat mírovou politiku Sovětského svazu a socialistických zemí, o to intenzivněji se budou snažit oslabovat a podřývat socialismus ideologicky. Zvláště v československých podmínkách na to nesmíme zapomínat, ať již vzhledem k nedávným zkušenostem či vzhledem k naší zeměpisné poloze a přežívajícímu i obnovujícímu se maloměšťáctví — hlavně vzhledem k našim současným i budoucím úkolům.

Na našem XIV. sjezdu soudruh Gustáv Husák řekl: »Hlavním posláním politickoideové práce strany i ostatních složek našeho politického a státního systému je výchova socialisticky myslícího a jednajícího člověka. Potřebujeme lidi všestranně připravené, odborně vzdělané, s vysokou kulturní úrovní, politickoideově zapálené a plně oddané socialismu.«¹

Kvalita a účinnost našeho ideologického působení by se měly projevit v tom, že lidé budou aktivně podporovat politiku strany, že se nedají ideologicky uspat, že nepodlehnu nástrahám buržoazní propagandy. Zájmy socialismu v naší zemi a naše odpovědnost vůči bratr-

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 25. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 59.

ským socialistickým státům nás zavazují k tomu, abychom v ideologickém zápase neodkrývali žádné skulinu, abychom už nikdy nedali ani nejmenší šanci skulinovému oportunistům a nepřátelům socialismu.

Soudružky a soudruzi, vážení přátelé, zhodnocení padesátileté historie naší strany, které jsme provedli na XIV. sjezdu, nás opravňuje tvrdit, že ve šlépějích Velkého října kráčí i Komunistická strana Československa. Pod jejím vedením plní odkaz Velké říjnové socialistické revoluce i naše dělnická třída, družstevní rolnictvo a pracující inteligence, všichni poctiví lidé, kteří přikládají ruce k dílu socialistické výstavby.

Nepřátelé socialismu vynaložili už nemálo námahy, aby našemu lidu namluvili, že příčinou všech našich potíží je napodobování sovětského vzoru. Všechen svůj um vynaložili na to, aby »dokázali«, že bezmyšlenkovitě kopírujeme sovětské zkušenosti, že nebereme v úvahu zvláštnosti podmínek a potřeb našeho státu a našich národů. Skutečnost ovšem nejprůkazněji vyvrací jejich tvrzení.

Dějiny naší strany učí, že každý odklon od Komunistické strany Sovětského svazu a podceňování jejích zkušeností byly vždy provázeny nezdary a porážkami. A naopak — všechny naše nejvýraznější úspěchy byly vždy podmíněny těsnou spoluprací s Komunistickou stranou Sovětského svazu, umným využíváním bohatých praktických poznatků této nejstarší, nejzkušenější a nejúspěšnější komunistické strany. Lze to například dokázat na období bolševizace Komunistické strany Československa po jejím V. sjezdu, na rozvíjení politiky lidové fronty, na úspěších komunistů v organizaci boje lidu proti nacistické okupaci. Sem patří i úspěchy naší politiky po roce 1945, Vítězný únor, ale i všechny kladné výsledky socialistické výstavby.

K tomuto výčtu po právu řadíme i období od dubna 1969, od volby nového vedení strany v čele se soudruhem Gustávem Husákem. Mohli jsme za poměrně krátkou dobu vybědnout z hluboké politické a společenské

krize, mohli jsme dojít až ke XIV. sjezdu právě proto, že jsme obnovili a prohloubili spojení se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi, že jsme se vrátili k leninskému učení a ke zkušenostem sovětských komunistů.

Naše strana vždy vycházela ve své politice ze spojování obecně platných zásad leninského učení s konkrétními podmínkami naší země. Právě nejúspěšnější období naší historie se vyznačovalo tím, že jsme zkušenosti sovětských komunistů přizpůsobovali našim vlastním podmínkám a potřebám. Komunisté ani nemohou postupovat jinak, nechtějí-li znevážit myšlenky V. I. Lenina, nechtějí-li vědomě poškozovat zájmy socialismu. Na XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu o tom soudruh Brežněv řekl: »Kdybychom nevycházeli ze všeobecných zákonitostí, kdybychom nepřihlíželi ke konkrétní historické specifičnosti každé země, nebylo by možné budovat socialismus. Bez respektování obou těchto faktorů není ani možné správně rozvíjet vztahy mezi socialistickými státy.«¹

Naše nepřátele, revizionisty a odpadlíky, ovšem nejvíce vyvádí z míry právě to, že v československých podmínkách dovedně uplatňujeme obecně platné zásady marxisticko-leninského učení. Jimi jsme se řídili, když jsme v posledních letech očistili stranu, upevnili její ideovou, politickou a organizační jednotu, v celém rozsahu obnovili její vedoucí úlohu a zabezpečili její správné uplatňování. V plném souladu s leninským učním a s potřebami naší země jsme dosáhli toho, aby socialistický stát, jeho orgány a aparát, plnily svou funkci, aby sloužily lidu a chránily jeho zájmy. Starali jsme se o to, aby dělnická třída měla spolehlivé spojení, aby společenské organizace pracovaly v socialistickém duchu, aby Národní fronta byla výrazem třídní, socialistické jednoty našeho lidu. Znemožnili jsme naru-

¹ XXIV. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu. Praha, Svoboda 1971, s. 8.

šení socialistického vlastnictví výrobních prostředků, obnovili jsme plánovité řízení rozvoje národního hospodářství. A jsme hluboce přesvědčeni, že jednáme v leňinském duchu a v zájmu našich občanů, když chráníme jejich klidný život a upevňujeme socialistický stát. Každý má možnost se přesvědčit, že výsledky dvaapůlletého úsilí strany a lidu potvrzují správnost naší politiky, že dávají za pravdu všeobecné platnosti zásad Leninova učení.

Prosazování zásad proletářského internacionalismu ve vnitřní a mezinárodní politice, spojenectví se Sovětským svazem a bratrskými socialistickými zeměmi, uplatňování leninského učení — to vše je v plném souladu s naším socialistickým vlastenectvím. Jedno s druhým je vzájemně spojeno a podmíněno. Nikdy jsme vlastenectví nezaměňovali vlastenčením, neomezovali jsme je na prázdná hesla. Vlastenectví spatřujeme v tom, že se staráme o zabezpečení mírového života naší země, o nezávislost a bezpečnost našeho státu, o rozvoj socialistické kultury našich národů a o růst vzdělanosti lidu. Vlastenectvím není poklonování před vnějšími a povrchními projevy buržoazního »blahobytu«, ale hrdost na příslušnost k vlastnímu národu a na pokrokové stránky jeho dějin; hrdost na to, co tento lid dokázal za posledních dvacet šest let; hrdost na to, že má rodná země jde socialistickou cestou, že patří k táboru pokroku a míru.

Jako vlastenci pokládáme za svou povinnost pečovat v první řadě o rozvoj národního hospodářství, usilovat o plnění sjezdem schváleného pětiletého plánu, potírat všechny nešvary, které škodí socialismu. Jednáme tak proto, že na výsledcích naší vlastní práce je závislá budoucnost naší země, její hospodářská i vojenská síla, její vážnost ve světě. Výsledky národního hospodářství, růstem produktivity práce, péčí o kvalitativní stránky ekonomického rozvoje je podmíněna i životní úroveň pracujících. Všechno, co náš lid svou prací vytvoří, mu bude také patřit. Dokázali jsme to v tomto roce zvýše-

ním mezd některých kategorií pracujících, snížením cen spotřebního zboží i úpravami důchodů a mateřských příspěvků. Dokážeme to i splněním pětiletého plánu zvyšování životní úrovně. Z celé padesátileté činnosti strany, z našeho programu, ze samé podstaty socialismu vyplývá, že naším hlavním zájmem je svobodný, hmotně i kulturně stále bohatší život pracujících. Takto naplňujeme humánní poslání socialismu, v tom vidíme smysl skutečného vlastenectví.

My, komunisté, tkvíme svými kořeny hluboko v této zemi, tisícerými pouty jsme spjati se svými národy. Právě naše národní zájmy vedly nejlepší lidi naší strany k tomu, aby vztah k Sovětskému svazu označili za průběrný kámen komunistické uvědomělosti a československého vlastenectví. Vždyť už Velká říjnová socialistická revoluce měla bezprostřední vliv na vznik samostatného československého státu. Sovětský lid budováním socialismu vytvářel předpoklady pro obhajobu zájmů naší dělnické třídy, jeho úspěchy pro nás byly posilou i povzbuzením. Sovětský svaz jediný stál po našem boku v dobách ohrožení republiky, neopustil nás, ani když nás zradila vlastní buržoazie a tehdejší západní spojenci nás hodili přes palubu. Hrdinství sovětských armád bylo hvězdou naší naděje v temnotách nacistické okupace, jemu vděčíme za záchranu našich národů a za obnovení státní samostatnosti. Pomoc Sovětského svazu a zkušenosti jeho Komunistické strany mají rozhodující podíl na úspěších socialistické výstavby v Československu. Bratrská spolupráce a spojenectví se Sovětským svazem je pro nás zárukou míru, představuje jistotu naší socialistické budoucnosti.

Myšlenky XXIV. sjezdu sovětských komunistů výrazně inspirovaly i práci našeho XIV. sjezdu. Nabádají nás k řešení problémů socialistického rozvoje na úrovni současných i budoucích potřeb, ať již jde o využití výsledků vědeckotechnické revoluce, o prosazení vědeckého řízení národního hospodářství a společnosti,

o metody stranické práce, o zkvalitnění politicko-
chovného působení či o rozvoj životní úrovně.

Naše dlouholeté zkušenosti, nejvlastnější zájmy naších národů a naší země nás vedou k tomu, že spojenectví se Sovětským svazem pokládáme za základ naší vnitřní i zahraniční politiky.

Soudružky a soudruzi, XXIV. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu nás mimořádně zaujal i proto, s jakou naléhavostí a zasvěceností vyslovil požadavek nezbytnosti dalšího zdokonalování a prohlubování socialistické demokracie. Je to nanejvýš aktuální otázka i v našich podmínkách — ne ovšem jen kvůli blížícím se volbám, ne jako abstraktní heslo, ale jako projev zákonitosti vývoje socialistické společnosti, jako důkaz uplatňování a rozvíjení leninského učení o lidovém státu. Proto také těmto otázkám věnoval odpovídající pozornost XIV. sjezd naší strany a zabýval se jimi i ústřední výbor na svém zářijovém zasedání.

Nebudeme polemizovat s potouchlými útoky nepřátelské propagandy na naši socialistickou demokracii. Pravda podepřená fakty je na naší straně. Protilidovost buržoazního státu přesvědčivě odhalili už Marx a Lenin, poznali jsme ji i my před rokem 1938, denně se o ní přesvědčují pokrokové lidové vrstvy v kapitalistických zemích.

O jaké svobodě a demokracii může být řeč v zemích, kde »horních deset tisíc« vlastní výrobní prostředky, vládne mocenskými nástroji, určuje vnitřní i zahraniční politiku, ovládá školy, kulturní instituce, tisk, rozhlas a televizi? Může snad pro nás být vzorem svoboda vykořisťování člověka člověkem, svoboda být bez práce, podvádění pracujícího lidu, poskytování demokracie pro takzvanou buržoazní opozici, ale nelítostný útlak opozice revoluční? Ani sebeefektnější volební divadlo nezmění nic na tom, že se v kapitalistických státech u moci fakticky střídají jen představitelé vykořisťovatelské třídy a jejich lokajové, že politika soupeřících stran je vždy namířena proti zájmům lidu.

Sotva nám mohou dávat lekce ti, kdo ve jménu demokracie vyvolávají místní války, bezohledně vyvražďují civilní obyvatelstvo, masakrují demonstranty volající po míru a v ulicích severoirských měst posílají po zuby ozbrojené vojáky proti ženám a dětem. Konto imperialismu je nesmazatelně zatíženo utrpením lidu, jeho krví a životy. A nic na tom nezmění ani snaha buržoazních států dodat si zdání »lidovosti«, předstírat »spoluúčast« pracujících na vládě a na správě fabrikantských majetků.

Na rozdíl od buržoazie jsme nikdy nezastírali třídní charakter socialistického státu a naší demokracie. Politickou mocí dělnické třídy, která vládne ve spojení s družstevním rolnictvem a inteligencí, je dán i rozsah a obsah svobody a demokracie pro lid. Spočívá v tom, že si lid, sjednocený v Národní frontě pod vedením Komunistické strany Československa, sám vládne, že pracující mají ústavou a zákony zaručené občanské svobody, že znají i své povinnosti vůči společnosti. Spočívá však i v tom, že nepřátelům socialismu žádné svobody neposkytne. Rozhodující ovšem je, že organizovaný politický předvoj dělnické třídy — komunistická strana — svou politikou vyjadřuje zájmy lidu a zajišťuje jeho potřeby, že čerpá ze zkušeností lidu a získává jej pro aktivní účast na tvorbě a řízení vlastního osudu.

Lidovost našeho státu je zřejmá z existence a poslání Národní fronty, z masové účasti pracujících na správě společnosti, ať již v zastupitelských orgánech či ve společenských organizacích, jejím projevem je i rozvoj pracovní iniciativy, socialistická soutěž, dobrovolná práce ve prospěch celku. Názorným příkladem demokracie jsou i volby do zastupitelských orgánů. Lid si je sám organizuje a řídí, volí své vlastní zástupce, je s nimi po celé funkční období ve styku, podporuje je, pomáhá jim a podle potřeby je i kritizuje. Naše národní výbory jsou výrazem lidové samosprávy. V duchu politiky Komunistické strany Československa prosazují a uskutečňují zájmy lidu, nepodléhají žádnému byro-

kratickému komandu, jako tomu bylo za první republiky.

Do zastupitelských sborů budeme volit na 200 tisíc poslanců, dalších zhruba čtvrt miliónu občanů bude pracovat v komisích a v aktivu národních výborů, na 300 tisíc lidí je ve volebních komisích. A všechno jsou to synové a dcery svého lidu, dělníci a rolníci, příslušníci inteligence, státní a političtí funkcionáři; jsou to komunisté, politicky neorganizovaní občané i příslušníci jiných politických stran, Češi, Slováci, Maďaři, Ukrajinci, Poláci i Němci. Je snad zapotřebí pádnějších důkazů o hluboké demokratičnosti socialistického zřízení? Jednotu lidu, vyjádřenou i jednotnou kandidátkou Národní fronty, považujeme za vyšší typ demokracie už i z toho důvodu, že je pro pracující prospěšnější než rozeštvávání, které je průvodním jevem voleb v buržoazních státech.

Tak jako sovětští komunisté ani my se však nemůžeme spokojovat s dosaženým stavem. Život denně nastoluje nové otázky a vynucuje si jejich řešení. To, co vyhovovalo včera, je pro rozvinutou socialistickou společnost už nedostačující, může být brzdou jejího dalšího rozvoje. Proto klade strana takový důraz na soustavný rozvoj socialistické demokracie, na její zdokonalování. Jde o to, aby orgány lidové moci a správy nepropadaly byrokratismu, aby pracovaly pružně, aby byly v těsném styku s lidmi, účinně řešily jejich problémy a staraly se o zabezpečení jejich oprávněných potřeb. Jde o to, iniciativně hledat, uplatňovat a rozvíjet takové metody práce národních výborů a společenských organizací, aby se stále větší počet občanů, zejména politicky neorganizovaných, podílel na uskutečňování, ale i na tvorbě naší politiky. Na vlastních zkušenostech se musí lidé přesvědčovat, že se počítá s jejich názory i prací, protože tím je podmíněn i růst vlastní odpovědnosti každého jednotlivce vůči společnosti.

Orgány komunistické strany, Národní fronty, společenských organizací i ostatních politických stran vyko-

naly v přípravách na letošní volby už mnoho užitečné práce. Lze říci, že celá naše země žije čilým předvolebním ruchem. Z průběhu schůzí i z besed agitátorů v domácnostech je zřejmé, že všude panuje dobré ovzduší, že si naši lidé uvědomují svou odpovědnost vůči své socialistické vlasti i vůči našim spojencům. Všechno nasvědčuje tomu, že všeobecné volby budou po XIV. sjezdu dalším přesvědčivým vítězstvím socialismu v Československu.

Snažíme se politickým působením získat občany k co největší účasti na volbách, usilujeme o to, aby kandidáti Národní fronty byli zvoleni co největším počtem hlasů. Hlavním cílem našeho úsilí je, aby předvolební přípravy a výsledky voleb utužily jednotu lidu, aby prohloubily vedoucí úlohu komunistické strany a její spojení s politicky neorganizovanými spoluobčany; aby se vytvořily příznivé podmínky pro plnění závěrů XIV. sjezdu, pro rozvoj hospodářství a životní úrovně lidu, pro zdokonalování socialistické demokracie. Jsou to ušlechtilé cíle, na nichž se můžeme sjednotit s každým poctivým člověkem, který to s republikou myslí dobře.

Soudružky a soudruzi, oslavou Velkého října už tradičně zahajujeme Měsíc československo-sovětského přátelství. Rok co rok nám řada akcí pořádaných v tomto měsíci umožňuje ještě hlouběji poznat Sovětský svaz a život jeho lidu, jeho kulturu i výsledky vědy a techniky. Naše přátelství ovšem není omezeno žádným časovým úsekem, není ohraničeno týdny ani měsíci. Zrodilo se v období bojů proti buržoazii, bylo zpečetěno společně prolitou krví, utužovalo se v období socialistického budování v naší zemi, vyrůstá ze společných třídních a politických základů. I nedávné těžké zkoušky prokázaly, že spolupráci Komunistické strany Československa a Komunistické strany Sovětského svazu, bratrství našeho a sovětského lidu se nikdy a nikomu nepodaří narušit. Toto své hluboké přesvědčení jsme vyjádřili vloni uzavřenou novou smlouvou o přátelství,

spolupráci a vzájemné pomoci. Toto své přesvědčení prokážeme i činy při plnění této smlouvy a v uskutečňování usnesení XIV. sjezdu Komunistické strany Československa.

I z tohoto shromáždění posíláme bratrské pozdravy Komunistické straně Sovětského svazu, jejímu ústřednímu výboru, všem sovětským lidem. Ujišťujeme je, že jejich věrnost splatíme věrností. Blahopřejeme našim nejvěrnějším přátelům a spojencům k 54. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Z celého srdce jim přejeme mnoho úspěchů při plnění velkých úkolů XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu. Přejeme jim úspěchy v práci pro rozkvět Sovětského svazu a pro zachování míru.

Ať žije uskutečňovatelka odkazu Velkého října — slavná leninská Komunistická strana Sovětského svazu!

Ať žije Komunistická strana Československa a naše nerozborné přátelství se Sovětským svazem!

Rudé právo 5. listopadu 1971

VÍTĚZSTVÍ POVZBUZUJE, ALE I ZAVAZUJE

ROZHOVOR POSKYTNUTÝ REDAKCI ČASOPISU TRIBUNA
PROSINEC 1971

OTÁZKA: A tak se, soudruhu Indro, dovolám parafráze »starého Tomka«, kterým končil soudruh Gottwald svůj projev na zasedání ústředního výboru 9. dubna 1948: Aby nás Pánbůh před zpychnutím uchovati ráčil! Pevně doufám, že se právě v souvislosti s vítězstvím, kterého jsme ve volbách dosáhli, na to nezapomene.

ODPOVĚĎ: V předsednictvu strany a na zasedání ústředního výboru v minulém týdnu jsme o tom v tomto duchu hovořili, když jsme projednávali náš další postup. I my, vedoucí funkcionáři odshora dolů, jsme jen lidé, a kdybychom tuto pravdu neměli stále na mysli, bylo by zle. Koneckonců jsme to už všichni poznali. Před lednem a ještě více po lednu 1968. To je konečně známo z Poučení a jde jen o to, abychom na to už nikdy nezapomněli.

A proto důvěra, kterou jsme ve volbách dostali — myslím tím stranu, Národní frontu a samozřejmě i zvolené poslance všech stupňů zastupitelských orgánů, je vítězstvím, které nás všechny povzbuzuje, ale zároveň zavazuje pokračovat v cestě, kterou jsme nastoupili v dubnu 1969, a věnovat všechny síly důslednému plnění našich usnesení i v národních výběrech a zákonodárných sborech republik a federace. Jsme

přesvědčení, že tyto orgány už svým sociálním a věkovým složením pro to vytvářejí příznivé podmínky.

OTÁZKA: Mohl bys složení poslanců v těchto orgánech blíže charakterizovat?

ODPOVĚĎ: Počet zvolených komunistických poslanců je především skutečným výrazem důvěry občanů ve stranu. Je dokladem její autority a oceněním obětavosti komunistů. Dokazuje, že přesvědčivá většina našeho lidu uznává vedoucí úlohu strany v naší společnosti, že ji považuje za základní podmínku další socialistické cesty. Přitom z celkového počtu více než dvou set tisíc poslanců všech zastupitelských sborů je téměř 40 procent poslanců bez politické příslušnosti. To je důkazem, že politika Národní fronty není žádnou frází a že i občané to takto chápou.

Zároveň je to dokladem vysoké úrovně demokratizace socialistické společnosti, která umožňuje každému, kdo má dobrou vůli a předpoklady, podílet a účastnit se na bezprostředním řízení naší společnosti. Naše strana si váží všech bezpartijních občanů, kteří se chtějí veřejně angažovat. Plně s nimi také počítáme a jsme přesvědčeni, že budou úspěšně pracovat v duchu naší politiky. Odpovídající zastoupení mají i ostatní politické strany, uznávající vedoucí úlohu komunistické strany. Je to další důkaz naší čestné spolupráce s nimi. Mají plnou možnost politicky žít a aktivně se podílet na rozvoji socialismu.

OTÁZKA: V zákonodárných sborech a národních výborech se výrazně zvýšil počet dělnických poslanců. To bude mít jistě dobrý vliv na práci těchto orgánů.

ODPOVĚĎ: S tím také počítáme. Představitelé dělnické třídy a družstevníků mají nadpoloviční většinu všech poslanců. Tím je vyjádřena nejen vedoucí

úloha dělnické třídy a její postavení v naší socialistické společnosti, ale i její přímá účast na správě federace, republik, krajů, okresů, měst a obcí. Národní výbory i vrcholné zákonodárné sbory tím získávají možnost bezprostředního spojení s materiální výrobou. Nepochybujeme, že dělničtí poslanci budou zárukou třídního přístupu, že vnesou do činnosti zastupitelských sborů dělnost, cílevědomost v řízení státu a národního hospodářství.

Jen takto leninsky pojatá práce poslanců povede k cíli a bude přinášet skutečně solidní výsledky. Vnese do práce, zvláště v národních výborech, cílevědomost a politický přístup, vyloučí plané meditování, lhostejnost a rutinérství. Občané budou národní výbory posuzovat především podle výsledků jejich práce a budou je aktivně podporovat, když se přesvědčí, že jejich slova se nerozcházejí s činy, že se přijatá usnesení v praxi plní.

Nově zvolení poslanci, a především komunisté, musí pracovat tak, aby národní výbory v novém volebním období všestranně plnily své důležité poslání, aby důsledně uváděly v život závěry XIV. sjezdu strany. Jenom tak dokáží, že si plně zaslouhují důvěru, kterou jim voliči dali ve volbách, a mohou za pět let složit voličům účty ze své práce s čistým svědomím.

OTÁZKA: Ale to platí pro poslance všech stupňů.

ODPOVĚĎ: Jistě. A kromě toho je a bude pro poslance zejména zákonodárných sborů mimořádně důležité, aby svou prací dovedli získat podporu společenských organizací a navázali dobré vztahy s národními výbory. Pro úspěšný výkon funkce poslance zákonodárného sboru je přímo podmínkou, aby se mohl opřít o zkušenosti a poznatky pracovníků z mnoha různých oblastí našeho života. Aby získané poznatky a zkušenosti uplatňoval v přípravě zákonodárných návrhů a sledo-

val, jak se přijaté zákony v praxi uplatňují a jak plní svůj účel.

Jeho úlohou zároveň je upevňovat v širokých vrstvách občanů vědomí, že národní výbory, a zejména zákonodárné orgány, také pomáhají upravovat vztahy občanů navzájem i jejich vztahy ke společnosti a že jednají v zájmu širokých mas pracujících a každého poctivého občana. Poslanec proto musí bojovat proti všem případům, kdy je porušován zákon na úkor socialistického zřízení, a nesmí trpět ani případy porušování zákonůných práv občanů. V tom je jeho významná úloha při výchově občanů k uvědomělé socialistické kázní. Jen tak si také získá důvěru všech poctivých lidí.

OTÁZKA: Tady, myslím, půjde také o to, aby nově zvolené zákonodárné sbory prohloubily a zdokonalily svou zákonodárnou činnost.

ODPOVĚĎ: Především musíme dosáhnout toho, aby všichni činitelé, kteří mají svou úlohu v přípravě zákonů a v jejich projednávání, přistupovali ke své práci koncepčně a aby měli na zřeteli dlouhodobou perspektivu vývoje socialistického právního řádu. Zákony přece nepřijímáme na jeden nebo dva roky. Koncepčnost ovšem předpokládá vycházet z důkladných rozborů sociálních a ekonomických, z potřeb a vývojových tendencí společnosti. A vycházet přitom také ze zkušenosti lidí v závodech, odborech, národních výborech a ostatních společenských organizacích. Koncepčně musíme založit legislativní práce na řešení základních úkolů rozvoje socialistické společnosti v duchu XIV. sjezdu strany.

OTÁZKA: Taková příprava si vyžádá ovšem delšího času.

ODPOVĚĎ: Chceme-li zdokonalit legislativní práci, musíme skoncovat se zbytečným spěchem, s nekvalitní

přípravou. Bude to znamenat i kolektivní posuzování návrhů zákonů ve sněmovních výborech a také, aby se k návrhům projednávaným ve Federálním shromáždění vyjadřovaly i národní rady. Bude rovněž potřebné skoncovat s takovou praxí, kdy se v novém zákonu vidí všelék na každý neduh. Měli bychom si vždy dobře ověřovat, zda ten či onen nedostatek zavinil zákon anebo spíše to, že se v praxi nevyužilo všech právních nástrojů, které dosavadní zákony už obsahují.

Tribuna, č. 49/1971

PROJEV NA 1. SPOLEČNÉ SCHŮZI
SNĚMOVNY LIDU
A SNĚMOVNY NÁRODŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR

VE ŠPANĚLSKÉM SÁLE PRAŽSKÉHO HRADU
9. PROSINCE 1971

Vážený soudruhu prezidente,
vážený soudruhu generální tajemníku ÚV KSČ,
soudružky poslankyně,
soudruzí poslanci!

Děkuji vám za to, že jste mne tak manifestačním způsobem zvolili do této vysoké státní funkce. Pokládám vaše rozhodnutí za projev důvěry v Komunistickou stranu Československa, za podporu té politiky, kterou ústřední výbor uskutečňuje od dubna 1969, za důkaz vašeho odhodlání plnit usnesení XIV. sjezdu KSČ. Takto chápaným rozhodnutím jste se ztotožnili s vůlí lidu, kterou tak přesvědčivě vyjádřil ve všeobecných volbách.

Postavení a poslání Federálního shromáždění je určeno především ústavním zákonem o československé federaci, v němž je výslovně řečeno, že »nejvyšším orgánem státní moci a jediným zákonodárným sborem Československé socialistické republiky je Federální shromáždění«. Z této vysoké pravomoci vyplývá ovšem i naše velká odpovědnost, které si musíme být vědomi po celou dobu naší činnosti.

Soudružky a soudruzí, naše úkoly jsou dány programem dalšího rozvoje socialistické společnosti, jak jej ve svém usnesení zformuloval XIV. sjezd Komunistické strany Československa. K výsledkům sjezdu se hlásí ce-

lá Národní fronta — staly se doslova všelidovým programem — proto je budeme pokládat za závazné i pro práci Federálního shromáždění. V souladu s nejvládnějšími zájmy našeho lidu nedovolíme nikdy a nikomu tuto jasnou politickou orientaci jakkoli zpochybňovat. Za všech okolností zůstaneme věrni své socialistické vlasti, bratrské spolupráci se Sovětským svazem, spojenectví s ostatními socialistickými zeměmi a zásadám naší mírové politiky.

Budeme ve svých poslaneckých funkcích pracovat stejně svědomitě jako naši dělníci, družstevní rolníci a příslušníci inteligence na našich pracovištích. Společně se vynasnažíme, aby se charakteristickým rysem naší činnosti stala vysoká náročnost, aby jejím měřítkem byly konkrétní výsledky. To je podmíněno tvůrčími metodami práce, kolektivní činností a odpovědností obou sněmoven a předsednictva Federálního shromáždění, ale i osobní houževnatostí a pracovitostí každého poslance. Vzhledem k velkému počtu soudruhů a soudruhů, kteří byli do nejvyššího zákonodárského sboru Československé socialistické republiky zvoleni poprvé, bude věcí předsednictev Sněmovny lidu, Sněmovny národů, Federálního shromáždění i jednotlivých výborů, aby každý poslanec našel plné uplatnění a aby byl pro svou odpovědnou práci také náležitě připraven.

Přispívat k plnění závěrů XIV. sjezdu Komunistické strany Československa pro nás znamená soustředit pozornost především na zákonodárskou činnost. V žádném případě nám nemůže jít o pouhé množství přijatých zákonů — rozhodující musí být jejich kvalita. Jistě se shodneme na tom, že zákony mají sloužit socialistickému rozvoji československé federace, že mají odpovídat konkrétním potřebám našeho života. To si však, myslím, nelze vykládat tak, že bychom v přijímání nových zákonů spatřovali všelék na každý nedostatek. Mnoho bude záležet na tom, abychom před každým zákonodárným aktem pečlivě zkoumali, jak jsou dosud

platné zákony v praxi využívány. Spolu s vládou budeme usilovat o to, aby se i zákonodárná činnost vyznačovala koncepčností, aby se zásady i přesné znění nových zákonů připravovaly s péčí, jakou si tato důležitá práce zaslouhuje. Jen tak můžeme dosáhnout i potřebné míry právní stability, která by měla charakterizovat rozvinutou socialistickou společnost.

Jistě se však neomezíme jen na přípravu a schvalování zákonů. Mezi naše povinnosti patří zkoumat i důsledky naší zákonodárné činnosti, ověřovat si vliv zákonů na život, soustavně konfrontovat názory zákonodárců s každodenní praxí. Spolu s ostatními orgány socialistického státu a s hospodářskými i společenskými organizacemi budeme dbát na to, aby se všeobecně zvýšila úcta k zákonům, aby se jejich využívání a dodržování stalo pro všechny instituce a pro každého občana samozřejmostí. Chceme se přičinit o dodržování socialistické zákonitosti v plném rozsahu tohoto pojmu, trvat na respektování občanských práv, ale i občanských povinností, a za všech okolností hájit zájmy socialistické společnosti.

Zákonodárný orgán a jeho poslanci nemohou nahradit práci výkonných státních a hospodářských orgánů. Chceme se však ve své kontrolní činnosti podílet na zobecňování dobrých zkušeností stejně jako na zápase proti nešvarům, které nám škodí. I v kontrolní činnosti bude naším hlavním cílem usilovat o plnění usnesení XIV. sjezdu KSČ, všestranně přispívat k plnění rozhodujících úkolů rozvoje národního hospodářství, k rozkvětu školství, vědy a kultury a k důslednému uplatňování zásad naší zahraniční politiky.

Nejvyšší orgán státní moci Československé socialistické republiky bude upevňovat a rozvíjet zásady československé federace, která je výrazem leninské národnostní politiky naší strany. Naší snahou bude konkrétní činnost spolupráce s Českou národní radou a Slovenskou národní radou v zájmu jednotného postupu ve všech zásadních otázkách. Respektováním rovno-

právnosti Čechů a Slováků i úctou k právům ostatních národností chceme všemožně posilovat nerozbornou jednotu naší společné socialistické vlasti, starat se o její rozkvět a upevňovat její vážnost ve světě.

Soudružky a soudruzi, spontánně projevená důvěra voličů a zkušenosti, které jsme získali v přípravách na volby, jsou pro nás závazkem na celé pětileté období naší činnosti. Dodržíme dané sliby i v tom, že každý poslanec bude v co nejčastějším styku se svými voliči, bude poznávat jejich život i názory a podle reálných možností se bude podílet na uspokojování jejich oprávněných potřeb. Socialistický poslanec musí být propagátorem a obhájcem politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty, ale musí být i organizátorem pracovní iniciativy lidí. Ať se každý z nás vyznačuje osobní skromností, citlivým vztahem k lidem a příkladnou pracovní obětavostí. Nikdy nezapomínejme, že jsme poslanci svého lidu a že proto naší největší ctí a povinností je sloužit lidu a vždy jednat v jeho zájmu, to znamená jít důsledně cestou společenského pokroku a míru, jít vždy cestou socialismu. Toto odhodlání jsme vyjádřili i složením ústavního poslaneckého slibu.

Soudružky a soudruzi poslanci, ještě jednou vám děkuji za projevenou důvěru. Ujišťuji vás i všechen lid naší země, že pokládám za svou prvořadou povinnost přispět všemi svými silami k tomu, aby Federální shromáždění čestně plnilo své odpovědné poslání. Velmi vás prosím: pracujme všichni společně tak, abychom kdykoli s čistým svědomím mohli našemu lidu složit dobré účty ze své činnosti.

*Podle originálu.
Archív Federálního shromáždění*

Z PROJEVU NA SEMINÁŘI POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR

V PRAZE
14. ÚNORA 1972

Soudružky a soudruzí!

Jak pravděpodobně všichni víte, již v době příprav na volby předsednictvo ústředního výboru rozhodlo o tom, že v zastupitelských orgánech všech stupňů má být provedeno školení, nebo chcete-li politicko-odborná příprava poslanců, k zahájení jejich činnosti po volbách v jejich zastupitelských sborech. To má dvě příčiny. Především jde o to, že zejména pokud jde o zákonodárné sbory, o Federální shromáždění a Českou národní radu a Slovenskou národní radu, ale do značné míry se to vztahuje také na národní výbory všech stupňů, byla zvolena celá řada nových poslanců. Ve Federálním shromáždění je to fakticky tak, že když odpočítáme takzvané vedoucí funkcionáře, více než 90 procent poslanců zahajuje v tomto zákonodárném sboru svou činnost poprvé. Jestliže zdůrazňujeme nutnost »proškolit« nové poslance, neznamená to samozřejmě jejich podceňování.

Druhá, a myslím si důležitější příčina, pro kterou bylo rozhodnuto o konání těchto kursů, spočívá v náročnosti úkolů, které nás v tomto pětiletém období v souvislosti se zabezpečováním výsledků XIV. sjezdu čekají.

Snad bych ani nemusel zdůrazňovat, že na žádném školení nedostanete všeobecně platný recept pro čin-

nost takzvaného vzorného poslance. Především bude záležet na vaší vlastní iniciativě, na vaší vlastní činnosti v jednotlivých obvodech, protože koneckonců, tak už je to, že život — praxe je nejlepší kovárnou schopností a poskytuje také nejvíce zkušeností.

A teď k samotnému tématu:

O postavení a poslání zákonodárných sborů se samozřejmě diskutuje v nejrůznějších souvislostech. Zejména soudruzi, kteří byli ve Federálním shromáždění v jeho prvním volebním období, a poslanci, kteří už mají zkušenosti z bývalého Národního shromáždění, se často právě na základě svých zkušeností vracejí k diskusím o tom, jakou vlastně úlohu by Federální shromáždění mělo hrát, jak by mělo pracovat, aby se co nejlépe zhostilo svého poslání. Domníváme se — budiž mi to dovoleno říci — že diskuse o poslání a postavení Federálního shromáždění nemůže být čistě teoretická. Nemůže být odtržena od času, ve kterém žijeme, nemůže být vytržena z tohoto prostoru. S podmínkami našeho života musí být naopak vždycky těsně spojena. Naše práce, myslím si, by měla vycházet ze správného ocenění současného stavu československé společnosti, měla by odpovídat současným i budoucím potřebám rozvoje naší republiky a v naší práci nelze podceňovat ani vývoj zahraničněpolitických vztahů a jejich případný vliv na náš vnitřní život.

Nechci se pokoušet o žádné originální hodnocení současné situace. Snad se mnou budete souhlasit v tom, že život potvrzuje, že ve všech zásadních záležitostech o naší současné situaci platí to, co bylo řečeno na XIV. sjezdu strany a co bylo v jeho závěrech také zakotveno; že platí to, co bylo jako rozpracování sjezdových úkolů vyjádřeno na zasedání ústředního výboru komunistické strany v září, říjnu a také v prosinci po volbách. Navíc si myslím, když se odvolávám na zásadní dokumenty sjezdu a ústředního výboru, že je na místě zdůraznit, že vývoj v posledních osmi měsících plně potvrdil závěry sjezdu, a za druhé, že jsme v roz-

pracování a plnění sjezdových závěrů ušli opět slušný kousek cesty. Když hodnotíme těch osm měsíců od sjezdu, stojí za to pokusit se vytipovat, co je pro práci ústředního výboru strany charakteristické. Je to především skutečnost, že pro náš ústřední výbor je závaznou základnou jeho činnosti usnesení sjezdu. Někomu by se mohlo zdát, že to zdůrazňujeme zbytečně, protože ve stanovách je řečeno, že sjezd je nejvyšším orgánem strany a že jeho usnesení jsou pro ústřední výbor a pro celou stranu závazná.

Zdůrazňuji to proto, že i když to obecně platilo vždycky, v praxi tomu tak vždy nebylo. Velmi často se stávalo, zejména před rokem 1968, že se zapomínalo na zásadní sjezdová usnesení a že se pracovalo jakoby ve vzduchoprázdnu, bez návaznosti na tato usnesení. Vzpomenete si například na usnesení XIII. sjezdu naší strany z roku 1966, na usnesení, ve kterých jsme se pokoušeli, myslím si dost úspěšně, dát odpověď na všechny ožehavé otázky vývoje naší společnosti a vzdor tomu se tato usnesení z převážné části nepodařilo uvést do života. Proto tedy zdůrazňujeme, že usnesení sjezdu jsou závaznou základnou pro činnost ústředního výboru.

Dále je, myslím, typická soustavná kontrola, kterou orgány ústředního výboru, to znamená předsednictvo a sekretariát, věnují plnění sjezdových usnesení. A to je samozřejmě spojeno s konkretizací jednotlivých sjezdových úkolů. Sjezd nikdy nemůže víc, než v obecných polohách určit politickou linii. Avšak to, jak se tato linie rozpracovává, jak se potom konkretizuje, to je především povinnost ústředního výboru. A v této souvislosti, když mluvíme o konkretizaci jednotlivých sjezdových úkolů, je správné zdůraznit, že ústřední výbor věnuje pozornost koncepčním problémům rozvoje naší společnosti, aniž přitom podceňuje takzvaný každodenní život a jeho problémy, takzvané operativní otázky. Mluví o stylu práce ústředního výboru také proto, že si myslím, že ústřední výbor tím dává příklad

celé naší společnosti, všem stranickým, státním a hospodářským orgánům, a tedy také nám ve Federálním shromáždění, jak pracovat, jak postupovat při realizaci závěrů XIV. sjezdu.

Myslím si, a vy to snad můžete potvrdit také na vlastních zkušenostech, že když budeme hodnotit vývoj od sjezdu velmi střídavě, velmi věcně, sebekriticky, náročně, můžeme říci, že sjezd a jeho výsledky se setkaly nejen ve straně, ale v celé naší veřejnosti s velmi dobrým ohlasem. Milióny lidí správně chápou a aktivně se podílejí na uskutečňování sjezdových závěrů. Někdy se takové tvrzení považuje za trochu okřídlenou řečnickou frázi, ale já si myslím, že alespoň v hlavních rysech to lze velmi věcně prokázat. Na čem tedy, soudružky a soudruzi, můžeme dokázat, že sjezd a jeho výsledky se setkaly s dobrým ohlasem.

Je to za prvé úspěšný vývoj našeho národního hospodářství v roce 1971 a jak máme hlášení za leden 1972, tak tento příznivý trend pokračuje i na začátku letošního roku. Někdo může namítnout, že je to slabý argument na podporu tvrzení, že sjezdové výsledky našly dobrý ohlas, že přece lidé vždycky za každých podmínek musí nějak pracovat, že, jak se říká, železnice vždycky nějak jezdí, že se rolníci starají o živočišnou a rostlinnou výrobu, že zkrátka život jde do určité míry normálním tempem i za nejsložitějších podmínek. To je sice pravda, ale nesmíme zapomínat, z čeho jsme vyšli, z čeho jsme v dubnu 1969 začali, jaké dědictví jsme po pravičáckém rozvratu v národním hospodářství zdědili. A nesmíme zapomínat ani na takzvané předpovědi pravičáků, kteří přece tvrdili, že nás lidé nebudou podporovat, že s námi nepůjdou a že to mimochodem dají na jevo také v plnění ekonomických úkolů. A my víme, že v prvním roce pětiletky, který jsme vloni absolvovali, nebyly snadné úkoly, že situace nebyla jednoduchá, že se lidé mnohdy museli poprat s nejrůznějšími potížemi a že to dělali — snad to nebude nadnesené — s určitým nadšením, s určitým pochopením. I v plnění economic-

kých úkolů se projevil souhlas s politikou strany, podpora této politiky. Projevilo se to zejména ve velkém podílu iniciativy pracujících na plnění úkolů rozvoje národního hospodářství.

Takové příležitosti, jako byl sjezd, 50. výročí vzniku naší strany a potom všeobecné volby, posloužily jako podnět k velkému rozmachu socialistického soutěžení na všech úsecích našeho života. A mimochodem se znovu prokázal velký význam socialistické soutěže v životě naší společnosti, což zdůrazňují hlavně při vzpomínce na to, co o socialistickém soutěžení v minulosti tvrdili lidé, kteří chtěli hodnoty socialismu pošlapat a zničit.

Druhým, přesvědčivým důkazem toho, jaký vliv měl vývoj od dubna 1969 a zejména sjezdová usnesení na život naší společnosti, je upevnění jednoty komunistické strany, zkvalitnění vnitrostranického života a účinnější uplatňování vedoucí úlohy strany ve všech sférách.

Sami víte, zejména členové strany to vědí, že případy stranické nekázně jsou omezeny dnes na minimum, že značně vzrostla aktivita stranických organizací a orgánů, což lze dokumentovat nejen na číslech o účasti členů strany na schůzích, ale zejména na jejich zájmu o stranický život, na aktivitě při řešení konkrétních úkolů.

Pro nás je potěšitelné i to, jak vzrostla přitažlivost strany pro mladé lidi a jak, aniž by se ještě důsledně rozpracovalo usnesení o zkvalitnění členské základny strany, roste počet mladých lidí, převážně dělníků a rolníků, kteří v posledních měsících vstupují do strany.

Zlepšení situace ve straně, zvýšení její akceschopnosti, se příznivě odrazilo také ve vlivu na Národní frontu a její členské organizace. Od ledna loňského roku, kdy se konala celostátní konference Národní fronty, jsme v organizacích a orgánech Národní fronty zaznamenali značné oživení. Zejména Revoluční odborové hnutí se dost energicky vypořádalo s pozůstatky reformistické

činnosti a úspěšně se rozvíjí také další, velmi významná společenská organizace, jakou je Socialistický svaz mládeže. Je zapotřebí také ocenit vývoj v našem hnutí žen.

Za třetí, jestliže shromažďujeme důkazy o ohlasu na sjezd KSČ, o jeho vlivu na nás, musíme jako jeden z hlavních argumentů uvést průběh příprav na všeobecné volby a jejich přesvědčivé výsledky. Volby zhodnotil ústřední výbor strany, byly zhodnoceny na všech stupních. Výsledky voleb, jejich průběh, atmosféra, která se kolem voleb vytvořila, předčila očekávání i největších optimistů. A to nebyla náhoda. Jednak je zde — a podceňovat bychom to neměli — setba, kterou jsme seli od roku 1945, zejména od roku 1948. Znovu se prokázalo, že náš lid ve své podstatě souhlasí se socialismem, podporuje jej, a vedle toho se projevila práce více než miliónového aktivu v předvolebních přípravách.

Jestliže hodnotíme volby, pak si ovšem, jak to bylo řečeno i na prosincovém zasedání ústředního výboru, musíme uvědomit, že nešlo o nějaké takzvané řadové, obyčejné volby. Jejich mimořádný význam spočíval právě v tom, že to byly první volby po krizových letech, první volby po tom všem, co naše společnost prožívala v roce 1968 a 1969, první volby po období pravičáckého rozvratu a kontrarevolučního působení. A právě proto, že to byly první volby, právě proto, že v nich šlo o prověrku účinnosti naší politiky, je tím cennější, že jsme mohli kandidovat tak velké procento bezpartijních poslanců do všech stupňů zastupitelských sborů, že jsme mohli kandidovat tak velké procento příslušníků jiných politických stran a že také významně vzrostl podíl žen a mládeže. Zdálo by se, že po období rozvratu, poté, když šlo o to upevnit vliv strany, budeme mimořádně usilovat o vysoký podíl komunistických poslanců. Ale myslím si, že se věci vzaly za správný konec a že se důvěra k bezpartijním a k příslušníkům

jiných politických stran, důvěra k novým lidem vyplatila a ještě vyplatí.

Ve výčtu důkazů na podporu politiky naší strany jsem se samozřejmě omezil jenom na hlavní věci. I tak si myslím, že můžeme opakovat poznání, to, co bylo konstatováno už na sjezdu naší strany, že úspěch politiky komunistické strany je podmíněn správnou formulací této politiky, správnou volbou strategie a účinné taktiky, že úspěch politiky naší strany je podmíněn schopnostmi jejího ústředního výboru a předsednictva a samozřejmě také za těchto okolností pochopením a podporou lidu. A já si myslím, že v souhrnu všechny tyto činitele u nás existují, že u nás jsou pro takovou úspěšnou politiku vytvořeny příznivé podmínky.

Soudružky a soudruzi, každý, kdo to se socialismem myslí dobře, kdo to myslí dobře s touto zemí, musí mít z tohoto vývoje za poslední tři roky, od dubna 1969, oprávněnou radost. Rád bych ovšem zdůraznil, že tato radost a optimistické posuzování situace nijak nezaslepuje komunisty ani ústřední výbor; že radost z úspěchů nás nezbavuje kritičnosti a bdělosti. Nesvádí nás ke spánku na vavřínech. Já si myslím, že motorem života naší strany a života socialistické společnosti vždycky musí zůstat kritika a sebekritika, i když samozřejmě ne kritika nihilistická, ne kritika, která by byla spojena s panikařením, jak jsme toho byli nedávno svědky, ne kritika, která by vzbuzovala bezdůvodný pesimismus, který bere lidem možnost vidět správná východiska a oslabuje, podceňuje jejich schopnosti a síly.

Ústřední výbor strany hodnotí vývoj u nás velmi realisticky. A právě proto, že z takového hodnocení vychází, že se drží »při zemi«, proto také jeho usnesení a směrnice mají odpovídající ohlas a jsou s pochopením uskutečňovány. Myslím, že se nám vyplácí stará zásada z činnosti naší strany, že lidem je třeba důvěřovat, přistupovat k nim otevřeně a říkat jim pravdu.

Myslím si, že i zasedání ústředního výboru, které se sejde tento týden ve čtvrtek, bude důkazem takového

věcného posuzování situace. Na tomto zasedání chceme soustředit pozornost strany a celé naší společnosti na realizaci sjezdové směrnice o rozvoji národního hospodářství. Proč právě teď chceme orientovat stranu a společnost na ekonomiku? Proto, že teď jsou k tomu vytvořeny potřebné objektivní i subjektivní předpoklady, proto, že teď je k řešení těchto úkolů nejpříhodnější doba.

V čem spočívají příznivé předpoklady, potřebné objektivní i subjektivní podmínky? Spočívají zejména v tom, že Komunistická strana Československa po vyřešení vážných problémů vnitrostranických, po očistě svých řad, po obnově svých orgánů od ústředního výboru až po výbory základních organizací je schopna věnovat velkou část svých sil právě ekonomickým problémům.

Dále je možné vzhledem k situaci, jak se vyvinula v jednotlivých společenských organizacích, a zejména v Revolučním odborovém hnutí, které je nejmasovější organizací našich pracujících, sílu těchto organizací využít pro rozvoj iniciativy pracujících, pro řešení ekonomických otázek na jednotlivých pracovištích. Další podmínka spočívá v tom, že ve státním i hospodářském aparátu byly v posledních dvou letech provedeny nezbytné kádrové změny v řídicích strukturách a že ve většině funkcí jsou lidé, kteří jsou plně oddáni socialismu a připraveni řešit současné úkoly.

Podmínkou pro další rozvoj národního hospodářství je i to, že se nám během roku 1970 a 1971 podařilo překonat hospodářský rozvrat, který byl důsledkem roku 1968, a v plném rozsahu obnovit principy socialistického centrálního řízení a plánování národního hospodářství. Myslím, že k důležitým podmínkám pro řešení ekonomických otázek patří i to, že dosažené výsledky v ekonomice umožnily nejen zachovat, ale i zlepšit životní úroveň širokých vrstev lidu. Vy přece víte, připomínalo se to při mnoha příležitostech a známe to z vlastní zkušenosti, že nám v důsledku inflace hrozil,

pokud jde o životní úroveň, velmi nedobry vývoj, že i u nás byla řada ekonomů, kteří se snažili najít řešení, jímž by vlastně přesouvali všechn ten zmatek na bedra pracujících, na jejich životní úroveň. To se díky rozumnému postupu našeho ústředního výboru nestalo a lidé za ty dva roky získali sebedůvěru, přesvědčili se o svých schopnostech a možnostech.

Myslím, že v souhrnu tyto faktory vytvářejí podmínky k tomu, abychom se teď věnovali řešení ekonomických problémů. Ve zprávě předsednictva ústředního výboru, kterou přednesl soudruh Gustáv Husák, se počítá s tím, že bude řeč například o takových problémech, které ne teď, ale už delší dobu jsou v naší ekonomice překážkou, které nás tíží a které znemožňují, aby náš vývoj byl ještě úspěšnější.

Podobně jako je tomu teď s otázkami národního hospodářství všeobecně, má ústřední výbor v úmyslu projednat také další rozvoj zemědělství, a to ještě před sjezdem jednotných zemědělských družstev.

Někomu se může zdát, že přílišný akcent na ekonomické úkoly je jednostranný v činnosti ústředního výboru naší strany. Tak tomu samozřejmě není. My při zdůrazňování úkolů národního hospodářství nesmíme zapomínat na problémy celé společnosti, nesmíme zapomínat na žádný úkol, který je vyjádřen v závěrech XIV. sjezdu. Nemůžeme zapomínat na politické a ideologické problémy, na upevňování socialistického státu v této fázi vývoje, na rozvoj socialistické demokracie atd. Nesmíme zapomínat na to, že ve všech oblastech se musíme řídit základní tezí sjezdové rezoluce, která určuje, že naším nejdůležitějším úkolem v tomto období je boj proti pravici a proti důsledkům její činnosti v naší společnosti.

Snad je možné ze současné situace a z postupu ústředního výboru strany vyvodit asi takovéto závěry:

1. Výsledky XIV. sjezdu jsou závazné pro celou společnost, nelze je obcházet, nelze na ně tak říkajíc zapomínat, nelze je jakkoli zlehčovat.

2. Na všech stupních řízení je nutné soustředit síly na postupné a velmi věcné rozpracování a důsledné plnění sjezdových závěrů a směrnic ústředního výboru, které z těchto závěrů vyplývají.

3. Jednotlivce a celé kolektivy je nutné posuzovat ne podle slov, ne podle rezolucí, ale jen a jen podle skutečných výsledků jejich práce.

4. Vysoká náročnost se musí stát typickým rysem v životě celé naší společnosti a tato vysoká náročnost, chceme-li se jí dobrat, je ovšem podmíněna — nezapomínejme na to — rozvojem kritiky a sebekritiky, ve straně je podmíněna rozvojem vnitrostranické demokracie v duchu stanov a ve společnosti rozvojem socialistické demokracie.

To platí pro celou společnost. Má to ovšem velmi adresnou a specifickou platnost i pro Federální shromáždění, pro jeho sněmovny, výbory a také pro každého poslance. I my, a tak jsme si to také zapsali do preambule plánu práce na první pololetí tohoto roku, se v druhém volebním období Federálního shromáždění budeme důsledně řídit závěry XIV. sjezdu Komunistické strany Československa.

Vedoucí úloha strany v podmínkách naší práce je pro nás nenarušitelnou zásadou. Snad to potřebuje trošičku rozvést. My chceme respektovat vedoucí úlohu strany ne kvůli formálním deklaracím o vedoucí síle v naší společnosti. Ne proto, že je to tak říkajíc módní, ale proto, že neexistuje jiná síla v této společnosti, která by byla schopná stát v čele dělnické třídy a ostatních pracujících, která by byla podobně jako komunistická strana schopna vystupovat jako revoluční předvoj dělnické třídy, která by měla sílu a prostředky k tomu, aby formovala a zabezpečila další rozvoj socialistické společnosti; proto, že neexistuje síla, která by právě pro svůj program měla takovou podporu lidových mas, jakou má komunistická strana.

Často se v minulosti, v nedávné minulosti, demagogicky nastolovala otázka, jak je to se vztahem vedoucí

úlohy strany k voličům, k lidu. Byly doby, kdy na tehdejší půdě Národního shromáždění, a určitých pokusů jsme byli svědky i v prvním období Federálního shromáždění, vystupovali poslanci, kteří tvrdili, že je prvořadě sloužit lidu, svým voličům, nikoli straně. Já si myslím, že nešlo o nic jiného než o matení pojmů. Jestliže komunistická strana je nositelem politiky, která je v souladu se zájmy lidu, pak pro nás sloužit lidu, sloužit svým voličům znamená uskutečňovat politiku komunistické strany. A z uznávání této vedoucí úlohy strany pro nás plynou také metody, které při uplatňování vedoucí úlohy chceme používat. Mýlí se ten, kdo si myslí, že uplatňování vedoucí úlohy KSCŽ znamená komandování, poručníkování bezpartijních poslanců či příslušníků ostatních politických stran. Mýlí se ten, kdo si myslí, že slouží uplatňování vedoucí úlohy, jestliže by chtěl z takzvaných komunistických pozic uplatňovat nějaký velkopanský vztah k ostatním poslancům. My uplatňování vedoucí úlohy chápeme především jako těsnou a aktivní spolupráci, která je založena na vzájemné důvěře, na využití schopností a dobré vůle každého jedince, každého poslance. A uplatňování vedoucí úlohy strany ve vztahu k činnosti Federálního shromáždění je možné formulovat i tak, že nejde jen o plnění stranických usnesení — a to samozřejmě považujeme za normální v našich podmínkách — ale jde také o účast poslanců Federálního shromáždění při tvorbě těchto stranických usnesení, o využití zkušeností, které poslanci ze svého dosavadního života a ze své činnosti ve volebních obvodech mají.

Zabezpečovat v činnosti Federálního shromáždění usnesení XIV. sjezdu znamená pochopit toto usnesení celé, ve všech souvislostech. Sám jsem se ve své krátké praxi v této nové funkci setkal s tím, že se obvykle citují ze sjezdových usnesení jenom ty části, které se výslovně vztahují k práci Federálního shromáždění, respektive zastupitelských sborů včetně zákonodárných orgánů. Na první pohled je zřejmé, že tato metoda je

velmi pochybená. Cožpak se na naši práci, na práci Federálního shromáždění jako celku a na práci každého jednotlivce nevztahují například ze sjezdové rezoluce části o masové politické práci? Nevztahují se na nás části, které mluví o účasti pracujících na řízení společnosti? A pochopitelně takové věci, jako jsou další úkoly v rozvoji a upevňování socialistického státu, úloha federálních orgánů v rozvíjení principu federace za současného upevňování jednotného československého státu. Nebo snad lze říci, že se na nás nevztahuje úkol upevňování úcty k zákonům a nezbytnosti právní výchovy v naší společnosti? A tak bych mohl citovat další odstavce, další úkoly ze sjezdových usnesení, které mají ve všech souvislostech velký vliv a velkou závaznost pro naši práci.

Zmínil jsem se o tom, že usnesení XIV. sjezdu mají ve vztahu k činnosti Federálního shromáždění určitou specifickou platnost. V čem tato specifická spočívá? Jak se dá vyjádřit? Dá se vyjádřit myslím tím, že náročnost v naší práci je vynucována především dvěma okolnostmi. Ta první spočívá v tom, jak je ústavou vymezeno postavení Federálního shromáždění. Vy víte, že v ústavním zákonu o federaci je psáno, že Federální shromáždění je nejvyšší orgán státní moci Československé socialistické republiky a jediný zákonodárný sbor federace. Z toho jsou také odvozeny úkoly, které jsou v ústavním zákonu o federaci stanoveny a velmi konkrétně vyjádřeny.

Druhá okolnost, která si vynucuje velkou náročnost v naší práci, je důvěra, kterou nám voliči vyjádřili. Důvěra, která pro nás představuje veliký kapitál, který nesmíme promarnit. Ve volbách triumfovala politika komunistické strany a Národní fronty. A právě to nás zavazuje pracovat jednotně bez ohledu na stranickou příslušnost nebo bez ohledu na to, že někteří z nás nejsou politicky organizováni; pracovat jednotně v zájmu společnosti tak, jak si to voliči přejí a jak to také ve volbách vyjádřili.

Zákonodárné orgány mají v socialistické společnosti pevně vymezené místo. My, poslanci Federálního shromáždění, musíme vycházet především z toho, že jsme poslanci pracujícího lidu, že uplatňujeme jeho vůli, že prosazujeme jeho pokrokové třídní zájmy.

Opět se tak dostáváme, chcete-li z druhého konce, k vedoucí úloze Komunistické strany Československa. Vedoucí úloha totiž neomezuje, ale naopak přímo předurčuje lidovost našeho parlamentu, předurčuje jeho pracovní charakter a tím také skutečnou demokratičnost. Demokratičnost parlamentu nespočívá v tom, že by se tam vedly bůhvíjaké půtky, hádky nebo dokonce i bitky, jak tomu i v historii československého parlamentu bylo, ale spočívá v tom, jak demokraticky, pracovní se řeší všechny zásadní otázky rozvoje naší společnosti. Z toho, jaké je naše poslání, z vedoucí úlohy strany vyplývají i naše vztahy k federální vládě.

Někdy se jako »příklad« pro nedostatečnou demokratičnost u nás uvádí to, že prý nejsme dost kritičtí vůči federální vládě, že ji nepereme, že zkrátka nejsme na nože, a uvádějí se příklady z buržoazních parlamentů. Každý z nás ví, jaké to bylo v buržoazních parlamentech divadlo a jak se v podstatě na třídním charakteru buržoazního státu nemůže nic změnit tím, jestli parlament aktivně či méně aktivně pracuje. A my s federální vládou stojíme na jedné bázi v tom, že vláda i parlament se řídí politikou komunistické strany a Národní fronty.

Je ovšem pravda, a na zkušenosti bychom neměli zapomínat, že i názory na úlohu parlamentu u nás prošly nejrůznějšími zákrutami. A to vždycky v závislosti na tom, jaká byla situace ve společnosti, v závislosti na úrovni stranického vedení, ale i na vývoji úkolů v jednotlivých fázích naší socialistické cesty.

Kdybich to měl velmi zjednodušit, a zjednodušuji to pro pochopení úmyslně, pak se dá říci, že v období do roku 1968, zejména v období po roce 1960, převládaly tendence k podceňování tehdejšího Národního shro-

máždění, k oslabení jeho postavení. I když v zájmu objektivnosti je nutné říci, že nechyběly ani pokusy o zvýraznění úlohy Národního shromáždění. Ty ovšem právě vzhledem k tehdejší situaci často skončily ve ztracenu.

Druhou fází ve vývoji našeho parlamentu představuje období let 1968—1969. Tehdy převládly pokusy pravicových žvlů zneužít Národního shromáždění k destrukci společnosti, zneužít poslanců k boji proti socialistickým zásadám řízení této společnosti, k narušování principů proletářského internacionalismu; pokusy prosazování osobních zájmů takzvaných silných jednotlivců, mezi které, když už máme jmenovat, na prvním místě samozřejmě patřil Josef Smrkovský, který si z parlamentu chtěl udělat svůj orgán proti případně jiným, tedy správným tendencím, které by převládly v ústředním výboru strany.

Třetí fází ve vývoji našeho parlamentu můžeme časově terminovat od září 1969. Dá se říci, že v tomto období poctiví poslanci udělali veliký kus práce pro to, aby Federální shromáždění poskytlo novému vedení komunistické strany maximální podporu, a to nejen v řešení kádrových otázek, což bylo nezbytné i v řadách poslanců, ale zejména v tom, jak parlament přistupoval k posuzování a rozhodování o naléhavosti zákonodárných problémů, které si tehdejší situace objektivně v zájmu socialismu vyžadovala.

To tedy jen stručně, pokud jde o historii našeho parlamentu. Pro zjednodušení říkám parlamentu, abych nemusel stále opakovat Národní shromáždění a od 1. ledna 1969 Federální shromáždění. To je tedy velmi stručné zhodnocení vývojových fází názorů na postavení a poslání našeho parlamentu.

Myslím, že i při velmi střízlivém posuzování situace se dá říci, že do druhého volebního období vstupujeme za velmi příznivých podmínek pro naši práci. Stav společnosti, úroveň stranického řízení umožňují vytyčovat požadavek všestranného zkvalitnění činnosti Federál-

ního shromáždění, jeho orgánů a každého poslance. Znamená to v zákonodárné i v kontrolní činnosti Federálního shromáždění podporovat úsilí celé společnosti o úspěšné splnění úkolů XIV. sjezdu. Právě v této společnosti, v podpoře celé společnosti, v ovlivňování společnosti při zabezpečování výsledků XIV. sjezdu je přesně vymezeno postavení i poslání Federálního shromáždění. V této formulaci jsou vymezeny naše povinnosti, ale i naše odpovědnost, a jsou vymezeny — to bych chtěl zdůraznit — v plném souladu s ústavou a s ústavními zákony.

Nikdo nemůže v socialistickém systému »povyšovat« Federální shromáždění až tak říkajíc »do nebes«. Nikdo z něho nemůže dělat nějaký neomylný a politiku určující orgán. Nikdo se nemůže pod pláštíkem takzvané nezávislosti parlamentu pokoušet odtrhovat Federální shromáždění od strany, nebo dokonce stavět Federální shromáždění proti straně, proti jejímu ústřednímu výboru.

To bychom, myslím si, měli mít ve své činnosti neustále na paměti. Stejně tak si ovšem myslím, že současná situace je taková, potřeby jsou tak jasné, úkoly vymezené, že nikdo nesmí Federální shromáždění »ponižovat«, zlehčovat jeho úlohu, že nikdo nemá právo nepočítat se zkušenostmi a znalostmi poslanců, že nikdo nemá právo znemožňovat jejich tvůrčí aktivitu, tvůrčí práci ať už v zákonodárné, či v kontrolní činnosti.

Z těchto obecně uznávaných zásad jsme se pokusili zpracovat také hlavní úkoly Federálního shromáždění ve druhém volebním období.

Středem naší práce, jak je vám známo — předpokládám, že jste se seznámili jak s ústavním zákonem o československé federaci, tak se zákonem o Jednacím řádu Federálního shromáždění — musí být činnost zákonodárná, která má sloužit rozvoji socialistické společnosti.

V čem se má zvýšená náročnost v zákonodárné činnosti projevit? V čem se má projevit naše snaha o to,

aby úroveň naší práce odpovídala postavení Federálního shromáždění?

Především se budeme starat o to, aby v zákonodárné činnosti nepřevládala živelnost, aby zákonodárná iniciativa nevznikala bez dostatečného zdůvodňování. Vy víte, jak to u nás chodí. Existuje řada zákonů, které umožňují řešit nejrůznější existující problémy. Ale protože se tyto zákony v praxi dost důsledně a umně nevyužívají, jejich aplikace je nedostačující, často to vede k tomu, že přicházejí představitelé jednotlivých resortů a navrhují řešit všechno buď novelami existujících zákonů, nebo přijímáním zákonů nových. Myslím si, že nám v zákonodárné činnosti ve druhém volebním období nemůže jít o množství zákonů, které budeme přijímat, že množství samo o sobě nemůže být vysvětliváním naší aktivity, ale že nám především musí záležet na kvalitě zákonů. Jenom tehdy, dáme-li si záležet na tom, aby po jednání ve výborech a po schválení v plénech sněmoven vycházely zákony, v nichž bude na první pohled zřejmé, že jsme jim věnovali patřičnou pozornost, můžeme očekávat, že příslušné státní a hospodářské orgány i široká veřejnost budou mít k zákonům potřebnou úctu. Jen tehdy, jestliže zabezpečíme kvalitu projednávaných zákonů, můžeme spoléhat také na to, že budou v praxi dodržovány. Kvalita zákonů podmiňuje také stabilitu našeho právního řádu, abychom nemuseli v poměrně krátkých intervalech zákony novelizovat či přijímat nové.

Myslím si, že kvalita, že snaha o zvýšenou náročnost a odpovídající úroveň by se měly projevit i v pokusu o zpracování koncepce zákonodárné činnosti. Právě touto koncepčností bychom se měli pokusit překonat značnou živelnost, která byla dost charakteristická pro zákonodárnou činnost našeho parlamentu. Je ovšem zapotřebí říci docela otevřeně, že na tvorbu zákonů samozřejmě má vliv mnoho faktorů. Není to jenom Federální shromáždění, jeho výbory a sněmovny, ale jsou to i kvalifikovaná pracoviště v jednotlivých resortech,

legislativní rada federální vlády a také zkušenosti například hospodářských a státních orgánů, zkušenosti prokuratury a soudů, které působí na formování a přijímání řady zákonů. A chceme-li mluvit o koncepci, myslím si, budeme muset spojit síly všech těchto rozhodujících pracovišť a pokusit se především o kvalifikovaný rozbor, z kterého může vzniknout určitá koncepce. O kvalifikovaný rozbor současného stavu a potřeb naší společnosti.

Za prvé si myslím, že by kvalifikovaný rozbor měl obsahovat vůbec jakousi inventuru současného stavu — inventarizaci. Zpracovat přehled toho, co vlastně platí, jaký je skutečný stav, a z toho teprve odvíjet, co vyhovuje a co neplní své poslání. Přitom rozebrat, co neplní své poslání v důsledku toho, že je to špatně využíváno, špatně aplikováno, a co proto, že je to skutečně překonáno a současným a budoucím podmínkám to nevyhovuje.

My se nechceme — když říkám my, mám na mysli vedoucí funkcionáře Federálního shromáždění — pokoušet o originalitu za každou cenu. Ani myšlenka vytvoření koncepce právního řádu a koncepce zákonodárné činnosti u nás není nová. Nenastolujeme ji poprvé. Ale jde o to, jestli se nám podaří vytvořit i kádrové předpoklady pro takovouto koncepční činnost. My například zjišťujeme, že u nás neexistuje pracoviště, které by se mohlo zabývat skutečně vážnou rozborovou prací, pokud jde o naše zákonodárství, že neexistuje právní analytické pracoviště, že síly naší takzvané právní fronty jsou značně rozdrobeny po resortech, ve vládě, v legislativní radě, v Kanceláři Federálního shromáždění. A chceme se s podporou a porozuměním federální vlády pokusit o vytvoření takového analytického pracoviště, a to bez ohledu na to, kde bude institucionálně přiděleno. Důležité je, aby se soustředily právnícky fundované hlavy a začaly soustavně na těchto otázkách pracovat.

Že při zpracování koncepce v zákonodárné činnosti

nepůjde o jednoduchý problém, bych vám chtěl dokumentovat na obtížích se sestavováním plánu práce Federálního shromáždění pro první pololetí roku 1972. Je nutné říci, že vedoucí funkcionáři Federálního shromáždění z prvního volebního období se pokusili velmi seriózně, ještě před volbami, připravit pro tu novou garnituru funkcionářů návrh pracovního plánu. Ale právě proto, že jsme odkázáni na předkladatele, pokud jde o zákonodárnou činnost, setkali jsme se s řadou obtíží, které vyplývaly z nevyjasněnosti koncepce, z toho, že není jasné, kdy který zákon bude projednáván v zásadách na jednotlivých stupních, tj. v resortech, ve vládě i v legislativní radě, a kdy se dostane do osnovy, tedy do paragrafovaného znění. A přesto všechno nám — pro vaši informaci — vychází, že bychom v tomto roce podle plánu práce legislativní rady federální vlády měli projednat a snad i přijmout asi takovýto soubor zákonů:

Celní zákon, zákon o branné výchově obyvatelstva, zákon o Sboru národní bezpečnosti, novelu trestního zákona, novelu trestního řízení soudního, zákon o vysokých školách, právní úpravy, postavení a organizace výrobních hospodářských jednotek, zákon o hospodaření s drahými kovy, zákon o úpravě zahraničního obchodu a ostatních hospodářských styků se zahraničím, zákon o hlavním městě ČSSR a ČSR Praze, zákon o pěstounské péči, zákon o objevech, vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, zákon o hospodářské kooperaci se zahraničím, novelu zákona o přečinech, zákon o ochranném dozoru a novelu zákona o výkonu trestu.

To je tedy zatím soubor návrhů, jak vyplývá z plánu práce legislativní rady vlády. Problém je jenom v tom, že se pravděpodobně převážná většina těchto zákonů, a to v podobě zásad a poté v podobě osnovy, koncentruje do druhého pololetí letošního roku. Zase hrozí nebezpečí kumulace a z toho vyplývající nedostatky, pokud jde o kvalitu zákonodárné činnosti.

Proto je nutné zdůraznit, že kvalita zákonodárství je do značné míry podmíněna metodami naší vlastní práce. Prosazujeme zásadu, aby byl dodržován zákon o Jednácím řádu Federálního shromáždění, pokud jde o proceduru přípravy zákonodárných aktů. Myslíme si, že výjimku z tohoto zákona o jednácím řádu může zdůvodnit jedině nezbytná potřeba společnosti. Jinak by měly být zásady projednávány ve výborech tak, aby to umožnilo skutečně solidní projednání, a teprve v další fázi osnova v paragrafovaném znění.

Chtěli bychom právě v duchu zákona o jednácím řádu prosadit, aby se příprava zákonů aktivně zúčastnili poslanci ve výborech Federálního shromáždění, aby tak mohlo být využito jejich zkušeností, aby mohli uplatnit poznatky a podněty z volebních obvodů a měli možnost konzultovat věci, pokud to charakter zásad nebo i paragrafovaného znění umožňuje, s vybranými odborníky a funkcionáři. Jsou některé zákony, u kterých až do schválení budeme dbát na to, aby se nestaly předčasně předmětem příliš široké a nepotřebné publicity.

Demokratičnosti naší práce chceme dát průchod také tím, aby se práce soustředila do výborů. Proč to zdůrazňuji? U nás někdy vzniká mylný dojem — i v důsledku toho, jak se staráme o publicitu jednání našich sněmoven — že poslanci ve sněmovnách jsou dobří jenom na to, aby jednomyslně odhlasovali všechny předlohy. My ale skutečně nechceme — říkám to zcela otevřeně — aby pléna sněmoven byla arénou, na které by se rozvíjely nejrůznější názory.

Proto kladu důraz na to, že bychom měli práci, tu čínorodou tvůrčí práci, soustředit do výborů. Tam si věci vyříkat tak, aby jednání v plénech a hlasování už mohla být jenom vyvrcholením takovéto práce. To ale spoň stručně, pokud jde o činnost zákonodárnou.

My však chceme — a tak jsme si to v plánu práce také určili — přispět k plnění závěrů XIV. sjezdu

a k plnění programového prohlášení vlády, které jsme schválili v prosinci, i svou kontrolní činností.

V plánu práce orientujeme podle návrhů jednotlivých výborů kontrolu na rozhodující úkoly, zejména na úkoly v národním hospodářství. Protože existovala v kontrolní činnosti nejrůznější praxe a z toho vyplývají také nejrůznější představy, chtěl bych zdůraznit, že Federální shromáždění, jeho sněmovny a výbory nemohou v kontrole nahrazovat nebo doplňovat takzvanou odbornou profesionální kontrolu, ale ani kontrolu lidovou. Naše poslání je trochu jiné. Naopak, odborné, profesijní kontrolní orgány by nám měly sloužit. Ony by nám měly dávat potřebné materiály. Jejich poznatky by měly být základem pro naši práci. Nám půjde v kontrolní činnosti o něco jiného: na základě materiálů, které dostaneme, a také na základě svých vlastních osobních poznatků i poslaneckých průzkumů vystihnout hlavní vývojové tendence, základní tendence, a odpovídajícím způsobem na ně reagovat. A zase ne tak, že bychom nahrazovali výkonné orgány, že bychom nahrazovali federální či dokonce národní vlády, ale tak, že budeme shrnovat poznatky a příslušné výkonné orgány upozorňovat a trvat na tom, aby z těchto našich upozornění také vyvozovaly potřebné závěry. Kromě toho má naše kontrolní činnost povzbuzovat iniciativu řídících článků a iniciativu pracujících vůbec. Nepůjdeme tedy — mám-li to zjednodušit — po »blechách«, po tom, abychom vychytávali nějaké maličkosti, drobnosti, proti kterým mají bojovat jiné orgány, ale po tom, abychom vystihli základní vývojové tendence a pomohli v tomto smyslu řešit hlavní úkoly rozvoje našeho národního hospodářství a celé společnosti.

Protože jsme zákonodárným, a to jediným zákonodárným orgánem federace, musíme myslet také na to, jakým způsobem upravit své vztahy k národním radám, případně k výkonným orgánům republik. Přitom si nemůžeme plést pojmy, protože ve vztahu mezi Federál-

ním shromážděním a oběma národními radami není žádná podřízenost. Ústavním zákonem o federaci je jasně vymezeno, jaká je pravomoc jednotlivých orgánů. My jsme ovšem jako Federální shromáždění orgánů za jednotu právního řádu v zásadních otázkách odpovědní celé Československé socialistické republiky. A z toho také vyplývá nutnost s národními radami spolupracovat ať už v zákonodárné, či kontrolní činnosti. Je známo, že národní rady mají právo a v některých případech dokonce povinnost vyjadřovat se k zákonodárným aktům Federálního shromáždění. My z toho nechceme dělat formální právo, ale snažíme se o to a tomu byly zasvěceny také první schůzky vedoucích funkcionářů Federálního shromáždění s Českou národní radou a Slovenskou národní radou a chceme to neformálně uplatnit u národních rad, využít jejich zkušeností, využít jejich iniciativy včetně iniciativy zákonodárné, bude-li to situace vyžadovat. Nechceme omezovat spolupráci s národními radami jen na oficiální vyjadřování se k jednotlivým návrhům, ale myslíme si, že v pracovním pořádku velmi prospějeme věci, jestliže budou spolupracovat jednotlivé výbory podle problematiky, a to jak v zákonodárné, tak i v kontrolní činnosti, protože tam především můžeme získat poznatky z praxe výkonných orgánů republik.

Již před rokem, 9. března, byl zpracován materiál o spolupráci Federálního shromáždění, České národní rady a Slovenské národní rady. Materiál, který ve svých zásadách plně vyhovuje současným potřebám. Měli bychom z těchto materiálů vyjít a organizovat čas od času porady vedoucích funkcionářů Federálního shromáždění společně s představiteli obou národních rad, abychom se na pracovních postupech včas dohodli.

Já jsem se pokusil při setkání s Českou národní radou a Slovenskou národní radou vyjádřit, shrnout problémy našich vztahů do takovéto zásady. Rozdělme si úkoly a spojme své síly. Rozdělme si úkoly tak, jak nám to zákon o federaci předpisuje, ale spojme své síly

v zájmu jednoty Československé socialistické republiky a jejího dalšího úspěšného rozvoje.

Soudružky a soudruzí, kromě zákonodárné a kontrolní činnosti má Federální shromáždění svou úlohu také v mezinárodní politice, v rozvíjení mezinárodních styků. Chceme využít všech možností, a počítáme s tím také v plánu práce, k podpoře zahraniční politiky naší republiky, k posilování jejího mezinárodního postavení. Považujeme za svou povinnost rozvíjet styky především s parlamenty socialistických států sdružených ve Varšavské smlouvě a v Radě vzájemné hospodářské pomoci a rádi bychom — doufám, že se nám to podaří — kdyby styky s bratrskými parlamenty dostaly výrazný pracovní charakter orientovaný na vzájemnou výměnu zkušeností. Koneckonců ty oficiality v téhle fázi už, myslím si, nejsou tak důležité. Chceme dále rozvíjet v duchu zahraniční politiky, jak byla formulována na XIV. sjezdu, naše styky s parlamenty kapitalistických zemí při respektování všeobecně platných zásad. Myslím si, že teď, po pražské lednové poradě Politického poradního výboru Varšavské smlouvy, je naší povinností zejména ve styku s kapitalistickými, s buržoazními parlamenty všemožně přispět k tomu, abychom návrhy, které jsou v Deklaraci pražského zasedání Politického poradního výboru, maximálně podpořili a pomáhali je ve světě propagovat a také uskutečňovat.

Budeme dále rozvíjet styky také s parlamenty rozvojových zemí, s parlamenty takzvaného třetího světa, protože i zde můžeme velmi mnoho uskutečnit ve prospěch myšlenky socialismu a zásad mírového soužití.

Soudruzí, kteří pracují delší dobu v parlamentě, říkají, že mezinárodní styky parlamentu mají velký význam i proto, že se často po parlamentní linii dostáváme tam, kam se jinými cestami dá ať už z jakýchkoli důvodů těžko proniknout. My chceme v tomto směru iniciativu našeho Federálního shromáždění také rozvíjet.

Je pochopitelné, že do oblasti zahraničních styků patří také činnost, která se organizuje po linii Mezipar-

lamentní unie a jež je velmi bohatá a svým způsobem významná. Nechci pochopitelně zabíhat do podrobností, protože jste zhruba o těchto věcech informováni.

Když takto v jedné přednášce shrnujeme naši činnost, naše povinnosti a úkoly ve Federálním shromáždění, mohl by vzniknout dojem, že toho po vás chceme moc a že z toho vyplyne nějaké nepřetržité zasедání výborů a obou sněmoven. Proto mi dovoluete říci, že v socialistickém systému musí parlament, poslanci parlamentu převážnou část své činnosti věnovat styku s voliči, být ve volebních obvodech, být takzvaně uprostřed života. Vědět, co se tam děje, a z toho čerpat podněty pro svou práci ve výborech i ve sněmovnách. A tam také ve styku s voliči — a to je hlavní úkol — být propagátory, vysvětlovat a obhajovat politiku Komunistické strany a Národní fronty, politiku socialistického státu, prosazovat celospolečenské zájmy. Vysvětlovat, jak je někdy škodlivé v rozporu s těmito celospolečenskými zájmy stůj co stůj se snažit prostřednictvím poslanců Federálního shromáždění prosazovat nějaké místní či skupinové zájmy. Ale tím, pokud jde o činnost v obvodech, vás dál už unavovat nebudu, na to téma je zvláštní, velmi podrobná přednáška. To nejdůležitější je být a žít s lidmi, znát jejich názory.

Ano, soudružky a soudruzi, práce poslanců je náročná. Je náročná na čas, vyžaduje velké sebeobětování. Představy, jaké někdy v určitých vrstvách naší společnosti existují, že poslanecká funkce je vlastně něco výnosného, jsou samozřejmě liché. Poslanecká funkce vyžaduje především práci, sebeobětování, porozumění pro potřeby naší společnosti, především mnoho pracovního úsilí.

Všichni nastupujeme na začátku druhého volebního období do své práce s velkým elánem, s velkou chutí. Teď jde o to, abychom tento elán neztratili, abychom nepozbyli chuť, abychom — pokud jde o naši aktivitu — předčasně neumírali, aby nám ta chuť na těch pět let vydržela. Abychom po uplynutí toho pětiletého období

mohli před naše voliče předstoupit s čistým svědomím
a říci: Ano, za daných podmínek jsme udělali všechno,
co tato společnost a její socialistický rozvoj vyžadují.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU
NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
PRACUJÍCÍCH MOSTECKA
K 40. VÝROČÍ
VELKÉ MOSTECKÉ STÁVKY

V MOSTĚ
23. BŘEZNA 1972

Dnes je tomu čtyřicet let, co severočestí horníci začali psát jedny z nejslavnějších stránek svých slavných bojových dějin. Jiskra, zažehnutá zastavením práce na Humboldtce, se rozhořela jasným plamenem, který přeskakoval z jedné šachty na druhou. Za několik dní stávkovali všichni havíři severozápadních Čech. Po celý měsíc dokazovali, jakou sílu představuje jednota pracujícího lidu, a naháněli hrůzu vládnoucí velkoburžoazii. Mostecká stávka byla příkladem i školou nejen pro boj československého proletariátu proti kapitalistickým vykořisťovatelům, její ohlas se rozlétl do celého světa. S pohnutím vzpomínáme na tehdejší hrdinství dvaceti pěti tisíc horníků, jejich žen i dětí, vzdáváme čest památce Jana Kříže a Josefa Ševčíka, jejichž smrt se stala dalším dokladem zrůdnosti kapitalismu.

Vznik i průběh stávky severočeských havířů, kázeň a organizovanost, které charakterizovaly všechny tehdejší akce, dokazují, že nešlo pouze o živelnou náhodnost.

Vždyť už v prosinci dvacátého roku podstoupili severočestí havíři křest ohněm a pochovali osm svých druhů, když se dožadovali svých politických práv, když chtěli, aby se mladá republika dala socialistickou cestou. Život v hornických rodinách byl rok od roku těžší, havířská práce vynášela žebrácké mzdy a pohár utrpe-

ní přetekl výlukami a stále rostoucí nezaměstnaností. Těžaři se nechtěli vzdát ani nepatrné části svých velkých zisků a břemeno hospodářské krize přenášeli výlučně na bedra horníků.

Mostecká stávka se vyznačovala příkladnou jednotou. V zápase za své životní zájmy rozmetal lid rádobu »teorie« reformistických vůdců, že stávka nemá v době hospodářské krize naději na úspěch, že nezaměstnaní převezmou úlohu stávkokazů, že velké zásoby uhlí a zmenšený odbyt dávají všechny trumfy do rukou těžařů. Z jednotné fronty severočeských havířů nevybočil nikdo, věrně bok po boku stáli celý měsíc příslušníci různých politických stran i bezpartijní, Češi i Němci, pracující různých hornických profesí. Jejich odhodlaný boj podporovala velká část kladenských i ostravských horníků, na jejich stranu se bez zaváhání postavily i početné zástupy nezaměstnaných. Spravedlivost tohoto zápasu byla tak očividná, že jej v nebývalé míře podporovali nejen dělníci z jiných odvětví, ale i malí živnostníci a pracující rolníci, se stávkujícími se solidarizovalo domácí veřejné mínění, ale pomoc přicházela i ze zahraničí.

Vládnoucí buržoazie nechtěla ustoupit, neměla se k tomu, aby třeba jen nepatrně zmenšila své zisky, bála se nakažlivosti mostecké stávky, a proto odpověděla po svém. Mocenský aparát takzvaného demokratického státu opět vystoupil jako lokaj a ochránce kapitalismu, jako nelítostný nepřítel lidu. Český sever se ježil bodáky, více než tisíc po zuby ozbrojených četníků a sto padesát dragounů chránilo takzvaný veřejný pořádek, střežilo bezpečnost kapitalistů a jejich nohsledů, hlídkovalo na šachtách a v ulicích měst a v hornických koloniích, provokovalo svou zpupností a násilnictvím ukázněné a pokojně se chovající horníky. Na jejich účtě jsou padlí hrdinové Jan Kříž a Josef Ševčík, ale i stovky zbitých a desítky těžce raněných obyvatel českého severu, mužů, mladých lidí, ale i žen.

Člověku se vtírá otázka, co sledovali a kam mířili

naši pravičáci, když v roce 1968 tak bezostyšně do nebe vychvalovali první republiku, když z ní dělali div ne vzornou demokracií. Co nám vlastně dávali za vzor? Hlad a bídu, nelítostný třídní a politický útlak miliónů pracujících, masovou nezaměstnanost? Je ještě příliš mnoho živých pamětníků onoho předválečného »ráje«, mladá generace má k dispozici nezakreslená historická fakta, a proto nemohli pravičáci a nepřátelé socialismu uspět. Náš lid má své zkušenosti, zná své revoluční možnosti, přesvědčuje se dennodenně o přednostech socialismu a nesesedne nikdy na vějíčku nějakého »vylepšeného socialismu«, z něhož i v záplavě krásných řečí byl zřejmý pokus o návrat dávno překonaných kapitalistických poměrů.

Duší mostecké stávky, jejím politickým a organizačním mozkiem byla Komunistická strana Československa. Velké třídní a sociální zápasy třicátých let včetně stávky severočeských horníků daly za pravdu Klementu Gottwaldovi a jeho soudruhům. Strana obstála v těchto bojích, mohla se postavit do čela stávkujících, protože se zásadně vypořádala s pravicovými oportunisty a s likvidátory ve vlastních řadách, protože po V. sjezdu v roce 1929 přešla důsledně od oportunistické pasivity k bolševické aktivitě.

Komunisté netvořili většinu v řadách severočeských horníků, jejich vliv nespočíval v počtu organizovaných členů strany a rudých odborářů. Síla komunistů byla v tom, že žili životem lidu, že znali jeho starosti a nej přesněji vyjadřovali jeho tužby a potřeby, že správná hesla byla doprovázena účinnou organizačorskou prací, že v zápase za práva dělnické třídy vynikali příkladnou obětavostí a neohrožeností. Proto šli bezpartijní, ale i sociálně demokratičtí a národně socialističtí havíři za komunisty, proto je za své vůdce uznávali i příslušníci ostatních stran. Proti vůli reformistických vůdců a navzdory jejich rozbíječskému úsilí se v konkrétním stávkovém boji politicky zformovala vpravdě lidová fronta.

Představitel komunistické strany, její vedoucí funk-

cionáři a poslanci pokládali za samozřejmou povinnost žít a pracovat mezi stávkujícími horníky, učit se z jejich zkušeností, přímo na místě řídit jejich zápas. Proto tu pracovali a často vystupovali Gottwald, Zápotocký, Nosek, Hodinová-Spurná, Procházka, Bábel, Hadek, Kuhnová a další zkušení agitátoři a organizátoři. Jejich úsilí neúnavně podporovali proletářští a pokrokoví spisovatelé a novináři v čele s Fučíkem, Káňou a Včelíčkou. Zatímco se reformističtí politikové paktovali s velkoburžoazií a s představiteli jejího státního aparátu, byli komunističtí funkcionáři s horníky, odhalovali jim pravdu a kráčeli v čele jejich bojových demonstrací.

Mostecká stávka je v dějinách československého i světového dělnického hnutí zapsána jako jedna z největších třídních bitev, a proto nemůže být zapomenuta. I příští generace budou po staletí s úctou a obdivem vzpomínat na neohroženost a statečnost těch tisíců havířů, kteří v březnu 1932 tak rozhodně pozvedli svůj hlas za práva psanců této země, za lepší život dělnické třídy, za socialistickou budoucnost.

Nezvykli jsme si vracet se do minulosti jen kvůli vzpomínkám, dějiny jsou pro nás studnicí poučení, mnohé jejich stránky živě promlouvají i k naší současnosti.

Mostecká stávka byla kolébkou hesla Jednota, boj, vítězství — hesla, které pak provázelo stranu v nejrůznějších situacích. Soudím, že toto heslo neztratilo nic na své životnosti, že je i dnes použitelné, že se jím směle můžeme řídit i po čtyřiceti letech. Vždyť jednota strany je nesporně základní podmínkou úspěšného uplatňování její vedoucí úlohy v socialistické společnosti. V roce 1968 jsme museli projít ohněm těžkých zkoušek právě proto, že jsme tuto zásadu nestřežili, že jsme pravici umožnili, aby jednotu strany ideologicky, politicky i organizačně rozleptávala.

Tak jako v minulosti platí i dnes a pro budoucnost, že

jen jednotná strana je nepřemožitelná — jen jednotná strana je s to úspěšně plnit své historické poslání.

Stejně důležitá je ovšem i jednota strany, dělnické třídy, družstevního rolnictva a ostatních pracujících. Tato jednota je podmíněna tím, jak je strana spjata s milióny nekomunistů, jak vyjadřuje pokrokové zájmy pracujících, jak jim dovede vysvětlit svou politiku, jak dokáže organizovat jejich úsilí za splnění svého programu.

Náš lid přijal, podporuje a uskutečňuje usnesení XIV. sjezdu právě proto, že vyjadřuje jeho tužby a potřeby a je v souladu s jeho zájmy.

Ani požadavek revolučního boje není žádným přežitkem minulosti, nevztahoval se jen na boj proti kapitalistům v předmnichovské republice. V ruchu všedních dnů si, žel, často neuvědomujeme, že řešení našich současných úkolů má dějinný význam, že naše každodenní práce má charakter třídního revolučního zápasu. Naše úsilí o úspěšný rozvoj socialistické společnosti je vlastně nepřetržitým řetězem bojů, které samozřejmě mají jiný obsah a jinou podobu, než tomu bylo v kapitalistické společnosti, ale nejsou o nic méně náročné.

Revolučnost v současných podmínkách není prázdným řečnickým heslem, ale má velmi konkrétní podobu. Myslet a jednat revolučně znamená dnes usilovat o to, aby se usnesení XIV. sjezdu KSČ změnila v činy, aby byla naplněna životem. Kdo je lhostejný k úkolům socialistické výstavby, kdo se chová netečně k potřebám společnosti, kdo myslí jen na sebe a na svůj osobní prospěch, kdo chytračí na účet celku — ten nám překáží, zrazuje uprostřed boje a — budiž to řečeno otevřeně — jedná vlastně kontrarevolučně.

I dnes je příkazem dne: revoluční kázeň, houževnatost, obětavost a osobní statečnost.

Každý komunista, každý opravdový vlastenec musí mít radost z úspěchů, kterých jsme dosáhli od dubna před třemi roky, kdy ústřední výbor zvolil nové vedení strany. Život sám prověřil a potvrdil správnost a pro-

spěšnost politiky nového stranického vedení, výsledky politické a hospodářské konsolidace mluví jasnou řečí.

Máme radost z projevů socialistického uvědomění našeho lidu, jsme hrdí na sílu a schopnosti naší strany. Oprávněné sebevědomí nás však nezaslepuje, nezabývá nás bdělostí a kritičností, nesvádí nás ke spánku na vavřínech. Naše otevřená kritika nedostatků ovšem nemá nic společného s tím, čeho jsme byli svědky v roce 1968. Pravičákům přece nešlo o věcnou kritiku, která by pomáhala odstraňovat nedostatky; jejich cílem bylo odmítnout politiku komunistické strany, znevážit dvacetiletou práci našeho lidu, vzít lidu důvěru v socialismus a tak jej rozvrátit.

Všeobecně je známo, že nové vedení strany se od dubna 1969 velmi pozorně stará o rozvoj hospodářství, a každý rozumný člověk uznává, že se tato péče, díky porozumění a podpoře lidu, setkala s úspěchem. Na únorovém zasedání ústředního výboru jsme však mohli tak výrazně zdůraznit hospodářské úkoly nejen proto, že si to současná vývojová etapa vyžaduje, ale i proto, že jsme k tomu za poslední tři roky vytvořili nezbytné objektivní i subjektivní předpoklady.

Můžeme se teď soustředit na ekonomiku, protože jsme si dali do pořádku stranu. Její ideová, politická i organizační jednotu je zárukou její akceschopnosti, obnovení její vedoucí úlohy umožňuje a vyžaduje, aby komunisté všude stáli v čele úsilí o překonání existujících potíží a nedostatků. I Revoluční odborové hnutí je teď daleko lépe připraveno na plnění svého poslání v rozvoji hospodářství, protože překonalo vliv pravicových reformistů. Platí to i o nové jednotné organizaci mládeže, která za krátkou dobu svého trvání odvedla záslužný kus práce a nezůstane jistě ani teď pozadu. Důležitým předpokladem pro současný nástup je, že jsme i v hospodářství překonali důsledek pravicového rozvratu, v plném rozsahu jsme obnovili zásady socialistického ústředního plánování a řízení. Důvěrou v budoucnost nás naplňuje i to, že jsme na všech stupních

hospodářského řízení provedli nezbytné kádrové změny. Lidé, kteří politicky zklamali, museli odejít a byli nahrazeni pracovníky s potřebnými odbornými a řídicími schopnostmi oddanými straně, dělnické třídě a socialismu. Neméně důležité je, že se výsledky úspěšného hospodářského rozvoje projevily v životní úrovni pracujících. Lidé získali jistotu a sebedůvěru, přesvědčili se o svých schopnostech a poznali své možnosti, které jsou spjaty se správnou politikou strany.

Všechny tyto podmínky nám nyní v souhrnu umožňují vyslovovat mnohem náročnější požadavky, důsledně uskutečňovat to, co je obsaženo v závěrech XIV. sjezdu. Plnit a překračovat plánované úkoly je dnes už málo, mělo by to být samozřejmostí.

Zjednodušeně, ale velmi výstižně řečeno jde o to, abychom vždy a všude pracovali více, lépe a hospodárněji. Tato zásada musí prostoupit naše plánování i řízení, musí nabýt vrchu v naší politické práci, musí nám tak říkajíc přejít do krve a stát se samozřejmou součástí našeho života.

Všeobecný souhlas se závěry únorového zasedání ústředního výboru nás sice těší, ale to je pouze první krok, nestačí to samo o sobě, nemůžeme se s tím spokojit. Nemůžeme a nesmíme spoléhat na všemocnost sebelepšího usnesení a se založenýma rukama čekat, co se teď bude dít, protože žádné usnesení se samo nesplní. Metodou zápasu za splnění únorového usnesení se musí stát rozpracování velmi konkrétního postupu na všech úrovních řízení a na každém pracovišti. Všude musí být jasno, jaké si určujeme cíle a jakými cestami jich chceme dosáhnout, všude kromě určení úkolů musíme vytvářet i podmínky, aby je lidé mohli plnit.

Velmi záleží na myšlení a jednání miliónů dělníků a ostatních pracujících, na tom, jak s nimi budeme politicky pracovat, jak jim dokážeme vysvětlit smysl a cíle naší politiky, jakými způsoby podnítky a udržíme jejich iniciativu.

Pozornost, kterou věnujeme rozvoji národního hos-

podářství, by nás nikde neměla svádět k tomu, abychom jakkoli zanedbali ostatní úkoly vyplývající z usnesení XIV. sjezdu. Máme nejen povinnost, ale i dost sil, abychom velmi cílevědomě řešili i problémy politické, abychom všestranně upevňovali socialistický stát a rozvíjeli socialistickou demokracii. Zvláště náležavé je rozpracovat a prosazovat úkoly Ideologického charakteru, zejména s cílem výchovy socialisticky myslícího a jednajícího člověka. Ekonomiku, politiku a ideologii nelze od sebe uměle oddělovat, tím méně je stavět proti sobě. Jen socialisticky uvědomělý člověk se může aktivně podílet na řešení hospodářských problémů, jen on může rozumně rozdělovat a užívat plody své práce — jen takový člověk je platným členem socialistické společnosti, skutečným vlastencem a socialistickým internacionálistou. Ať už řešíme jakýkoli úkol, mějme na paměti, že jedna ze základních myšlenek XIV. sjezdu nám ukládá povinnost rozhodně bojovat proti pravicovému oportunismu a revizionismu a proti důsledkům jejich působení v životě naší společnosti.

Když si dnes připomínáme čtyřicáté výročí mostecké stávký, rádi konstatujeme, že stateční severočeští horníci našli v současné generaci důstojné nástupce. Ústřední výbor KSČ, vláda a celá společnost vysoce oceňují pracovní iniciativu a obětavost pracujících celého severočeského hnědouhelného revíru. Celá naše republika ví, že jste se čestně vyrovnali s úkoly minulého roku, že jste překročením plánu zvýšili svůj podíl na zabezpečení potřeb našeho národního hospodářství i obyvatelstva.

V plánu na letošní rok od vás republika žádá opět více, než jste dosáhli vloni, a jak víme, přijali jste i tyto zvýšené úkoly. Pro vás, v severočeském hnědouhelném revíru, ovšem platí v plné míře to, co platí pro celé národní hospodářství: neuspokojovat se s dosaženým, nepodléhat představám, že jste na konci svých možností, že u vás už nejsou rezervy. Revoluční tradice severo-

českých horníků, jejich bohaté zkušenosti, jejich osvědčená oddanost socialismu jsou zárukou, že neustrnete. Pod vedením stranických orgánů a organizací, povzbuzení příkladnou prací řídicích pracovníků, nebudete jistě litovat sil, abyste i v tomto roce obstáli. Jistě dáte společnosti potřebné množství uhlí, na skrývkách zajistíte plánovitý rozvoj revíru pro příští léta, zabezpečíte maximální využití techniky a snižování výrobních nákladů. Nebudete sami — po vašem boku půjdou se stejnou náročností pracující ostatních odvětví v Severočeském kraji. Po právu pak budeme mocí říci, že český sever je věrný svým nejlepším revolučním tradicím, že je rudý, že je socialistický — že se na něj komunistická strana a republika mohou vždy spolehnout.

Rudé právo 24. března 1972

Z PROJEVU NA SHROMÁŽDĚNÍ
MOSKEVSKÝCH PRACUJÍCÍCH
U PŘÍLEŽITOSTI
OFICIÁLNÍ PŘÁTELSKÉ NÁVŠTĚVY
DELEGACE POSLANCŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
V SOVĚTSKÉM SVAZU

V MOSKVĚ
24. DUBNA 1972

Vážené soudružky a soudruzi,
drazí sovětští přátelé!

Především děkuji ústřednímu výboru Komunistické strany Sovětského svazu, Nejvyššímu sovětu a vládě SSSR, osobně pak soudruhům Podgornému, Nasridinové a Šitikovovi, za pozvání delegace Federálního shromáždění Československé socialistické republiky k návštěvě Sovětského svazu. Děkuji vám i za to, že nám dnes umožňujete setkat se na tomto shromáždění s představiteli moskevských pracujících.

V Sovětském svazu se každá československá delegace cítí jako mezi rodnými bratry. I my jsme se na každém kroku setkávali s projevy upřímného přátelství sovětských lidí k socialistickému Československu, k jeho komunistické straně, k jeho pracujícím lidu. Je to přirozené, protože naše přátelství a spojenectví má dávné a pevné kořeny. Spojuje nás politika Komunistické strany Sovětského svazu a Komunistické strany Československa, máme stejné politické a ideologické názory, bok po boku usilujeme o rozvoj socialismu a výstavbu komunismu. Oba naše státy spojuje příslušnost ke společenství socialistických zemí, společně bráníme světový mír a usilujeme o jeho upevnění.

V jednotném postupu socialistických zemí připadá bezesporu nejvýznamnější úloha Sovětskému svazu. To-

to poslání Sovětského svazu vyrůstá z pětapadesátiletých zkušeností v budování a obraně socialismu, z důsledného uskutečňování a rozvíjení nesmrtelného učení velkého Lenina, z hospodářské i vojenské síly a z morálně politické jednoty sovětské společnosti. Sovětský svaz je proto po právu nazýván oporou světového lidu, je majákem všeho pokrokového a mírumilovného lidstva, zárukou suverenity socialistických států, příkladem a posilou mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Československý lid v něm má silného, věrného a spolehlivého spojence. Život potvrdil — a my si to hluboce uvědomujeme — že bez spojenectví se Sovětským svazem by nebylo svobodného socialistického Československa.

Od skončení druhé světové války uplynulo už dvacet sedm let. Po celá staletí však bude lidstvo oceňovat rozhodující zásluhy Sovětského svazu v boji proti hitlerovskému fašismu — nikdy nemůže zapomenout na utrpení, oběti a bezpříkladné hrdinství sovětských lidí. Proto i naše delegace vzpomínala na hrdinné obránce Moskvy, v hlubokém dojetí jsme se v Chatyni skláněli před oběťmi statečných občanů Běloruské republiky a na Mamajevském kurganu jsme uctili památku hrdinných Stalingraďanů. Budeme se snažit vštípit mladé generaci Čechů a Slováků úctu a vděčnost k sovětským lidem, kteří svými oběťmi ubránili první socialistický stát světa, zachránili lidstvo před fašistickým morem a přinesli svobodu i obyvatelům Československa.

Byli jsme ve vaší zemi jen několik dnů, ale naši hostitelé se postarali o to, abychom získali co nejvíce praktických zkušeností. Seznámili jsme se s prací sovětů všech stupňů, viděli jsme, jak pod vedením Komunistické strany Sovětského svazu uskutečňují náročné úkoly komunistické výstavby, jak se starají o blaho pracujících lidí. Znovu jsme si potvrdili dřívější poznatky, že sověty jsou vskutku lidovými orgány, že jsou představiteli dělnické třídy, kolchozního rolnictva i sovětské inteligence, že pracují v těsném spojení s lidem a usku-

tečňují jeho zájmy a tužby. Viděli jsme na vlastní oči, že sověty důsledně uplatňují a rozvíjejí poslání, které jim dal do vlnku Vladimír Iljič Lenin. Ani nejzlobnější útoky buržoazních politiků a komentátorů nemohou nic změnit na tom, že buržoazní parlamenty jsou jen zástěrkou třídního panství kapitalismu, zatímco sovětská demokracie představuje vládu dělnické třídy a ostatního pracujícího lidu.

Pro nás v Československu mají v této chvíli praktické zkušenosti sovětů tím větší cenu, že naše zastupitelské orgány zahájily po loňských listopadových volbách nové období své činnosti a většina poslanců zákonodárných sborů a národních výborů byla do svých funkcí zvolena poprvé. Vynasnažíme se využít získaných zkušeností co nejvíce s přihlédnutím k našim podmínkám a současným potřebám upevňování a rozvoje československé socialistické společnosti.

Rádi podáme našemu parlamentu a všemu lidu naší země zprávu o tom, jak úspěšně sovětští lidé uskutečňují usnesení XXIV. sjezdu své leninské komunistické strany. V Moskvě, Minsku i ve Volgogradě jsme se přesvědčili, že pracující všech odvětví správně pochopili hluboké inspirující myšlenky XXIV. sjezdu a pod vedením komunistů je důsledně naplňují životem. Plnění úkolů vaší deváté pětiletky je charakterizováno využitím všech významných výsledků vědy a techniky. Sovětské národní hospodářství je rok od roku silnější, jeho rozvoj je cílevědomě plánován a řízen, jeho výsledky obohacují kulturní i životní úroveň sovětských pracujících.

Na první pohled je zřejmé i to, že pod vedením orgánů Komunistické strany Sovětského svazu uskutečňují společenské organizace a sověty usnesení XXIV. sjezdu v celé jeho šíři. Viděli jsme, jak velké úsilí věnujete ideově politické výchově pracujících v duchu idejí Marxe, Engelse a Lenina. Proto sovětští lidé plní úkoly výstavby své země uvědoměle a s nadšením, vědí, že jsou strůjci svého vlastního štěstí, že posilují svůj sovětský

stát a tím rozhodující měrou přispívají k síle celého
společenství socialistických zemí a k obraně míru.
V tomto smyslu projevují sovětský lidé neochvějnou
věrnost zásadám socialistického internacionalismu —
nemyslí nikdy jen na sebe, žijí a pracují s myšlenkou
na své třídní bratry v celém světě, poskytovali a posky-
tují jim neocenitelnou pomoc. Proto nás vaše úspěchy
ve všech oblastech života upřímně těší a po právu
říkáme, že vaše úspěchy jsou i našimi vítězstvími, že
sovětské úspěchy jsou posilou všeho pokrokového lid-
stva.

Drazí soudruzí, naše delegace považuje za svou po-
vinnost alespoň stručně vás informovat o životě a práci
československého lidu.

Minulý rok byl pro nás mimořádně významným. Po
těžkém zápase s pravicovými oportunisty a kontrarevo-
lučními silami očistila KSČ své řady. Strana se sjednoti-
la ideově, politicky i organizačně a její XIV. sjezd se
stal triumfem idejí marxismu-leninismu a socialistic-
kého internacionalismu, byl dalším vítězstvím socialis-
mu.

Život přesvědčivě potvrdil, že od dubna 1969 Komu-
nistická strana Československa vedená svým ústředním
výborem v čele se soudruhem Gustávem Husákem
úspěšně uskutečňuje správný vnitropolitický i zahra-
ničněpolitický kurs, že je to kurs na posílení a rozvíjení
socialismu, na přátelství se Sovětským svazem a ze-
měmi socialistického společenství, na upevnění autori-
ty Československé socialistické republiky ve světě.
V roce oslav padesátého výročí vzniku naší strany jsme
mohli hrdě prohlásit, že Komunistická strana Českoslo-
venska je věrná svému historickému poslání, že v du-
chu marxisticko-leninského učení úspěšně plní úlohu
revolučního předvoje československé dělnické třídy
a pracujícího lidu.

Na svém XIV. sjezdu jsme zhodnotili uplynulé obdo-
bí, vyvodili jsme zásadní závěry ze zkušeností krizo-
vých let a rozpracovali jsme linii dalšího socialistic-

kého rozvoje naší země. Schválili jsme směrnice k sestavení pátého pětiletého plánu, jehož splnění povede k posílení republiky a k dalšímu zvýšení životní úrovně lidu. Položili jsme důraz na pokračování zápasu proti pravicovému oportunismu a důsledkům jeho činnosti, velké úkoly jsme si určili v ideově politické výchově pracujících, v upevňování socialistického státu, v rozvoji socialistické demokracie a zvláštní pozornost jsme věnovali dalšímu upevňování strany a zvyšování její vedoucí úlohy ve společnosti, protože nás nedávné události poučily, že rozvoj socialismu je přímo podmíněn ideovou vyspělostí komunistů, jednotou strany, schopností a rozhodností jejího vedení.

Rád vám sděluji, že celá naše strana, celá Národní fronta, všechny společenské organizace i ostatní politické strany, přesvědčivá většina našeho lidu přijaly, podporují a uskutečňují závěry XIV. sjezdu. Program sjezdu se stal skutečně všelidovým programem, na jeho základě se prohlubuje morálně politická jednota společnosti. Ústřední výbor věnuje všechno své úsilí organizačnické práci k uskutečňování sjezdových usnesení, systematicky rozpracovává jeden úkol za druhým a kontroluje jejich plnění. Bylo tomu tak i na únorovém zasedání ústředního výboru, které určilo další postup strany a celé společnosti při plnění sjezdových závěrů v národním hospodářství.

Význam únorového zasedání spočívá v tom, že vyvedlo nutnost věnovat pozornost kvalitativním stránkám rozvoje národního hospodářství, tj. produktivitě práce, spotřebě materiálu a energie, odhalování a využívání vnitřních rezerv, pečlivému hospodaření s pracovními silami. Odpovídající místo jsme věnovali i našemu postupu uskutečňování programu socialistické ekonomické integrace mezi členskými státy RVHP, která má pro Československo mimořádný význam. Podobně jsme se před několika dny věnovali na dubnovém zasedání ústředního výboru rozpracování sjezdových úkolů v dalším rozvoji socialistické zemědělské

velkovýroby. Usilujeme o to, aby ústřední výbor ještě letos rozpracoval také ideologické úkoly, které vyplývají ze závěrů XIV. sjezdu.

Takto chceme krok za krokem důsledně zabezpečit splnění všech bodů sjezdových usnesení a přispět tím k dalšímu rozvoji naší socialistické společnosti. I naše zákonodárné sbory — Federální shromáždění, Česká národní rada a Slovenská národní rada — stejně jako národní výbory všech stupňů považují za svou povinnost přispívat svou prací k uskutečňování závěrů XIV. sjezdu KSČ. Pracujeme s vědomím, že to je nejlepší služba lidu, že tím uskutečňujeme jeho nejvlastnější zájmy a postupujeme v duchu zásad socialistického internacionalismu.

Naším nepřátelům je líto, že se jim nepodařilo svést Československo ze socialistické cesty, a tak dnes prolévají krokodýlí slzy »nad osudem československého lidu«, očeřují naši skutečnost a sami sebe utěšují vymyšlením historek o tom, že KSČ je izolována, že nemá podporu našeho lidu. Nejlepší odpověď jim svou prací a svým životem dávají sami českoslovenští pracující. Pod vedením strany rozvinuli v minulém roce dělníci, družstevní rolníci i pracující inteligence nebývalým způsobem svou pracovní iniciativu. Pozdravili XIV. sjezd i 50. výročí vzniku strany mohutnou vlnou socialistických závazků, splnili a překročili plánované úkoly ve všech odvětvích. Tento příznivý vývoj pokračoval i v letošním prvním čtvrtletí. Dobré výsledky hospodářství se lidem vracejí v růstu osobní i společenské spotřeby a v dobrém zásobení vnitřního trhu — lidé získali sebedůvěru, přesvědčili se o správnosti politiky KSČ a plně ji podporují.

Občané Československa zvláště přesvědčivě vyjádřili svůj vztah k socialismu v listopadových volbách do zákonodárných sborů a národních výborů. V přípravách na volby se osvědčila organizátorská schopnost KSČ a obětavá práce všech organizací Národní fronty, předvolebních schůzí se aktivně zúčastnily milióny

občanů. Účast na volbách i počet hlasů odevzdaných kandidátům na poslance byly manifestací za politiku KSČ, za socialismus, za mír, za přátelství se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi.

Celý svět se mohl přesvědčit, že československý lid se poučil z událostí posledních let a že se nikdy ničím nedá svést ze socialistické cesty.

Vážení soudruzi, denně si uvědomujeme, že za své úspěchy vděčíme těsnému spojení se zeměmi socialistického společenství a zvláště pomoci a spolupráci Sovětského svazu. I v těžkých zkouškách roku 1968 umožnila vaše rozhodná pomoc zformovat marxisticko-leninské síly v naší straně, sjednotit všechny skutečné socialistické vlastence a pak porážku pravice a kontrarevolučních sil. Toto naše poznání jsme vyjádřili i ve formulaci československo-sovětské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, podepsané 6. května 1970 na Pražském hradě.

Nedávno projednaly zahraniční výbory obou sněmoven našeho Federálního shromáždění, jak je tato smlouva u nás plněna. Poslanci s uspokojením konstatovali, že nová smlouva správně vyjádřila vyšší kvalitativní úroveň našich vzájemných vztahů, že je zárukou naší bezpečnosti a nezávislosti. Umožnila všestranné prohloubení naší spolupráce a stala se návodem ke každodennímu jednání ve všech oblastech života. Poslanci se rozhodli přispět svou prací v parlamentě i ve volebních obvodech k tomu, abychom možností, které spojenecká smlouva poskytuje, využili ještě daleko promyšleněji a cílevědoměji, zejména v prohlubování hospodářské spolupráce a ve vzájemném využívání výsledků rozvoje vědy a techniky v obou zemích.

Vždy přitom budeme vycházet z linie XIV. sjezdu KSČ, který vysoce ocenil všestrannou pomoc Sovětského svazu a její rozhodující význam pro další svobodný rozvoj socialistického Československa. V nejvlastnějším zájmu našeho lidu, v zájmu zemí socialistického společenství, v zájmu mezinárodního komunistického

ho a dělnického hnutí budeme vždy spojencem a přátelství se Sovětským svazem chránit jako oko v hlavě. Drazí soudruzi, československý lid s pochopením přijal a podporuje velkorysý program míru vyjádřený XXIV. sjezdem KSSS. Tento program je plnění odkazu Leninových myšlenek, opírá se o trvalou mírovou politiku sovětského státu, má na zřeteli zájem všeho lidstva a je jeho nadějí. Zvlášť vřele podporujeme myšlenky na uskutečnění konference o evropské bezpečnosti, která by měla z Evropy učinit kontinent trvalého míru a rozhodným způsobem přispět k obnovení a upevnění míru v celém světě. Naše Federální shromáždění proto jednoznačně přivítalo Deklaraci pražského zasedání Politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy a v duchu politiky KSČ bude podporovat její uskutečnění. V této souvislosti vám vyslovujeme díky za to, že při každé příležitosti tak rozhodně podporujete náš spravedlivý požadavek, aby hanebný mnichovský diktát byl prohlášen za neplatný od samého počátku.

S obdivem sledujeme ohromné úsilí Sovětského svazu rozvíjené k uskutečnění závěrů XXIV. sjezdu KSSS v mezinárodní politice. S díky oceňujeme velkou práci vašeho stranického i státního vedení v boji za upevnění míru. S velkým zájmem a porozuměním přijal náš lid rozvážná, ale rozhodná slova soudruha Brežněva na XV. sjezdu sovětských odborů. Všechno lidstvo se mohlo znovu přesvědčit o dobré vůli Sovětského svazu, o jeho konkrétních činech v zájmu míru i o tom, že jednání Sovětského svazu s kteroukoli zemí nebylo a nebude nikdy namířeno proti zájmům dalších zemí, že každé takové jednání bude hájit zájmy socialismu v celém světě a snažit se o prosazení zásady mírového soužití států s rozdílnými společenskými systémy.

Stranické i státní vedení Československé socialistické republiky a všichni československý lid budou vždy důsledně podporovat mírovou mezinárodní politiku Sovětského svazu. Jsme přesvědčeni, že tato politika získá

podporu všeho mírumilovného lidstva a povede k porážce agresivních sil imperialismu v celém světě včetně Indočíny i Blízkého a Středního východu. Jsme přesvědčeni, že lidstvo má díky iniciativě Sovětského svazu a díky jednotnému postupu zemí socialistického společenství jedinečnou naději vybojovat trvalý mír pro nynější i příští generace.

Vážení soudruzi, děkujeme vám za všechno, co jste pro nás učinili a co pro nás děláte v současné době. Děkujeme vám za projevy přátelství, s nimiž se naše delegace po celou dobu svého pobytu u vás setkávala, i za pozornost, kterou nám věnujete na tomto shromáždění. Pro československý lid je a zůstane věrnost našemu vzájemnému přátelství jednou provždy nejvyšším zákonem.

Rád vám vyřizuji upřímné soudružské pozdravy ústředního výboru Komunistické strany Československa, Federálního shromáždění i vlády ČSSR, všeho československého lidu i osobní pozdravy soudruhů Gustáva Husáka a Ludvíka Svobody.

Přejeme vám a vašim prostřednictvím všemu sovětskému lidu mnoho dalších úspěchů v plnění usnesení historicky významného XXIV. sjezdu KSSS. Přejeme vám, abyste 55. výročí Velké říjnové socialistické revoluce a 50. výročí vzniku Svazu sovětských socialistických republik pozdravili novými pracovními i politickými vítězstvími. Přejeme vám všem pevné zdraví a mnoho osobního štěstí.

Ať žije, sílí a vzkvétá první socialistický stát světa — Sovětský svaz!

Ať žije inspirátorka a organizátorka všech vítězství sovětského lidu — slavná leninská Komunistická strana Sovětského svazu!

Ať na věčné časy žije nenarušitelné československo-sovětské přátelství!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

PROJEV NA KRAJSKÝCH DOŽÍNKÁCH

V NÁMĚŠTI NA HANÉ
3. ZÁŘÍ 1972

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzi!

Dožínky jsou vždy oslavou úspěšné práce, po právu bývají nazývány zemědělskými svátky. Jsou i příležitostí, aby celá naše společnost poděkovala všem, kdo přispěli ke sklizni a nákupu obilí, k jeho dobrému ošetření a skladování. A letos, jak sami nejlépe víte, to nebyla jednoduchá a snadná práce. Příroda k vám nebyla příliš milosrdná, a tak se žně staly jakousi prověrkou techniky, organizátorského umu, ale především pracovní obětavosti lidí. Můžete se pochlubit tím, že i ve vašem kraji — stejně jako v celé republice — družstevníci a pracovníci státních statků, kombajnéri a jejich pomocníci, pracovníci traktorových stanic a nákupních podniků, důchodci a ostatní brigádníci, českoslovenští i sovětsí vojáci ve žních čestně obstáli. Je spravedlivé ocenit i práci organizátorů, funkcionářů výrobních podniků, národních výborů, orgánů a organizací KSČ.

Schopnosti a obětavost lidí jsou zárukou, že se úspěšně vypořádáte i s podzimní sklizní, s přípravou úrody příštího roku i s úkoly v živočišné výrobě. Ve vlastním zájmu i z hlediska celospolečenských potřeb jistě přidáte ve vašem kraji do kroku také ve výrobě a nákupu mléka.

Vážení přátelé, rok od roku stále jasněji vynikají

úspěchy naší zemědělské politiky, stále přesvědčivěji se potvrzuje správnost a prospěšnost združstevnění. Velkovýrobní organizace spojená s využíváním nové techniky umožnila rychlý růst výroby i nákupu a dokazuje, že jsme se dali správnou cestou. Přináší to prospěch společnosti i rolníkům. Zemědělství je dnes významnou součástí našeho socialistického národního hospodářství, rolníci nejsou považováni za méněcenné, jejich práce je ctěna stejně jako poctivá práce v kterémkoli jiném oboru. A toto společenské ocenění je, jak známo, spojeno se zlepšováním pracovních i životních podmínek zemědělců, s růstem osobních příjmů, s důchodovým zabezpečením i s bezplatnou zdravotní péčí.

Změny v práci i v životě zemědělců byly, jsou a vždy budou podmíněny pomocí dělnické třídy. Mám tu na mysli nejen přímé dodávky techniky a chemických výrobků, ale především vytváření zdrojů, které umožňují velkorysou investiční politiku v zemědělství, stejně jako významnou pomoc politickoorganizační. Rolníci pochopili poslání dělnické třídy a znásobují výsledky poskytované pomoci prací svých rukou i svým umem. Dnes můžeme směle říci, že třídní spojenectví dělníků a družstevních rolníků je nerozborné, že má pevné politické i hospodářské základy, že právě ono je oporou socialismu v naší zemi. Trvale platí slova Klementa Gottwalda z roku 1948: »...dělník za rolníka, rolník za dělníka a tam svět se hne, kam se tato síla napře.«¹

Soudruzi a soudružky, jak víte, zaznamenáváme v posledních třech letech potěšující výsledky nejen v zemědělství, ale ve všech hospodářských odvětvích. Výroba roste, plánované úkoly se plní, překračují, vnitřní trh je slušně zásoben, příznivý je i vývoj našeho zahraničního obchodu. Ruku v ruce s tím se po všech stránkách zlepšuje život našich lidí, kteří si tak ověřu-

¹ Kl. Gottwald: Spisy, sv. XIV, Praha 1958, s. 293.

jí, že se poctivá práce vyplácí, že se jim jejich výsledky vracejí v nejrůznějších podobách.

Ve srovnání s tím, co jsme prožívali před čtyřmi lety, máme, myslím, právo tvrdit, že zde nejde o náhodu, ale ňujeme usnesení XIV. sjezdu, potvrzuje, že drtivá většina občanů naši politiku správně chápe a podporuje. Lidé se přesvědčují, že nemluvíme do větru, že nestavíme žádné vzdušné zámky, neklademe si nesplnitelné úkoly. Citlivě posuzujeme naše skutečné možnosti a přitom cílevědomě usilujeme ve všech směrech o pokrok, který odpovídá potřebám naší společnosti. Těší nás, když si ověřujeme, že vývoj u nás velmi příznivě oceňují naši přátelé a že jsou nuceni jej respektovat i ti, kdo nám nikdy příliš nepřáli. Obyvatelé Československa mohou být právem hrdí na svou vlast, na její krásu, na její hospodářský i kulturní rozkvět, na její stále rostoucí sílu, která je dílem jejich rukou i rozumu.

Dlouholeté zkušenosti potvrzují, že mezi základní podmínky úspěšné politiky patří jednota komunistické strany, jednota jejího vedení, tedy ústředního výboru a jeho předsednictva. To ovšem vědí i nepřátelé a snad právě proto s takovou zarputilostí šíří takzvané zaručené zprávy o existenci frakcí, o mocenských sporech atd. Jenže jak už to často u buržoazních novinářů bývá, je zřejmě přání otcem myšlenky. Naše strana vychází důsledně z marxismu-leninismu a po tragických zkušenostech z uplynulých let dobře víme, co znamená pro akceschopnost strany jednota jejího vedení — jednota na pevných základech marxismu-leninismu, která nepřipouští žádné oportunistické kompromisy. Tuto jednotu musí dodržovat všichni poctiví komunisté, kteří si vzali k srdci poučení ze zločinného hazardování s existencí strany a socialistické republiky v letech 1968—1969.

Když po pravdě oceňujeme naše úspěchy, pak si to nikdy nelze vykládat jako zakrývání nedostatků. Je jich dost na nejrůznějších úsecích a život nastoluje denně

nové těžkosti, které musíme řešit. Za nejdůležitější považujeme, aby většina lidí uvědoměle pracovala, aby každý svědomitě plnil uložené povinnosti, aby nikde nekvetla pšenice nepoctivcům, kteří chytračí na účet ostatních. Jen za takových okolností se může naše země úspěšně rozvíjet — jedině v tom je klíč k lepšímu životu celé společnosti a všech jejích členů.

Vážení přátelé, naší vnitřní politice odpovídá i naše politika zahraniční. V souladu s tužbami našeho lidu přispíváme podle svých sil k dorozumění mezi státy a národy i k upevnění míru. Vždy budeme na straně těch, kdo bojují za svou národní svobodu a státní nezávislost, za pokrok a demokracii, proti imperialistickému násilí.

Každý poctivý člověk musí odsoudit barbarství americké vojenské mašinérie ve Vietnamu, plánovité vraždování svobodmilovného vietnamského lidu a ničení jeho země. Vietnam je daleko, ale jeho statečný lid je blízký našim srdcím, jeho osudy nám nejsou lhostejné. Soudíme, že známé návrhy představitelů Vietnamské demokratické republiky a prozatímní vlády Jižního Vietnamu představují základ pro přijatelné řešení situace ve Vietnamu. Podobně trváme na tom, aby Izrael splnil usnesení Rady bezpečnosti OSN z roku 1967, aby bylo likvidováno nebezpečné ohnisko války na Blízkém a Středním východě.

Spolu s mírumilovnými lidmi celého světa vítáme každý krok, který posiluje naděje na zachování míru. Oceňujeme reálnou mezinárodní politiku Brandtovy vlády a myslíme si, že by se měla projevit i v řešení vztahů mezi Československem a Německou spolkovou republikou. Náš požadavek, aby takzvaná mnichovská dohoda byla uznána za neplatnou od samého počátku, je však zásadní podmínkou. Nikdo od nás nemůže chtít, abychom připustili — byť jen na okamžik — platnost tohoto násilného činu vůči našim národům.

Při posuzování mezinárodních otázek si stále hlouběji uvědomujeme neocenitelné mírové zásluhy Sovět-

ského svazu. Jeho ekonomické a vojenské síle, rozvaze i rozhodnosti jeho státníků vděčíme za to, že Evropa žije už dvacet sedm let v míru. Jemu patří zásluha za iniciativu i vytrvalost, s jakou usiluje o zachování míru — tohoto nejcennějšího statku pro všechno lidstvo. Ovoce této politiky se nyní velmi zřetelně rysuje i ve stále konkrétnějších přípravách na konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. I nedávné krymské setkání představitelů komunistických a dělnických stran prokázalo, že socialistické státy sdružené ve Varšavské smlouvě jednoznačně podporují sovětskou mírovou politiku, že dávají svůj hlas míru a dorozumění v celém světě a že pro tuto politiku vytvářejí příznivé podmínky. Všechny naše zkušenosti z posledního půlstoletí včetně vývoje mezinárodních vztahů v posledních letech potvrzují, že je pro nás štěstím mít takového přítele a spojence, jakým je Sovětský svaz, že pro náš mírový život má rozhodující význam naše příslušnost do velké rodiny spojeneckých socialistických států.

Soudružky a soudruzi, jménem ústředních stranických a státních orgánů děkuji všem zemědělcům Severomoravského kraje za pracovní obětavost ve žních i při plnění ostatních úkolů. Připojujeme k tomu naše díky i pracujícím všech ostatních odvětví a věříme, že se ve vašem kraji čestně vyrovnáte s úkoly letošního roku i celé páté pětiletky.

Rád vám tlumočím i osobní pozdravy soudruhů Gustáva Husáka a Ludvíka Svobody. Všichni společně přejeme vám všem i vašim blízkým pevné zdraví, mnoho radosti z dalších pracovních úspěchů i hodně osobního štěstí.

Sláva našim zemědělcům — sláva našemu pracujícím lidu!

Ať žije a vzkvétá naše drahá vlast — Československá socialistická republika!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

V PRAZE 27. ŘÍJNA 1972

V úvodu soudruh Alois Indra zdůraznil, že jednání ústředního výboru znovu dokazuje, jak strana soustavně rozpracovává jednotlivé závěry XIV. sjezdu, což v minulosti nebývalo takovou samozřejmostí, jako je tomu dnes. Zápas proti pravici a důsledkům její činnosti se tak dostane do kvalitativně vyšší fáze a jeho účinnost se prohloubí. Náš vztah k ideologické činnosti nemůže být tak říkajíc módní záležitostí, nýbrž vyplývá z vlastních zkušeností. Připomněl, kam vedlo podcenění a výrazné oslabení ideologické práce strany, a z toho vyvodil:

Především dokument Poučení z krizového vývoje by měl být stálým návodem ke každodenní praktické činnosti stranických orgánů a funkcionářů. Každá jeho myšlenka skýtá řadu námětů nejen pro agitační využití, ale i pro vážné vědecké práce. Snad by bylo správné nespolehat v tom jen na živelnost a na iniciativu jednotlivců, ale cílevědomě zadávat jednotlivá témata kvalifikovaným skupinám našich teoretiků. Máme konečně i to štěstí, že nejsme odkázáni jen sami na sebe, že nám slouží zkušenosti bratrských komunistických stran i jejich ochota poskytnout nám maximální praktickou pomoc. Projevuje se konkrétní spoluprací v ideologické činnosti, účastí na seminářích a sympoziích i publicistickou činností našich přátel v československých

sdělovacích prostředcích. Nevyčerpatelným zdrojem inspirací jsou pro nás zejména závěry XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu a další významné dokumenty této nejzkušenější a nejúspěšnější bratrské strany. Nejde pochopitelně o bezduché citování a mechanické opisování těchto dokumentů, ale o tvůrčí aplikaci základních myšlenek dokumentů bratrských stran v našich podmínkách.

Záleží velmi na tom, aby se ideologická činnost stala nedílnou součástí praktické politiky strany, aby byla součástí našeho zápasu proti pravicovému oportunismu a revizionismu a našeho úsilí o výchovu lidí, o získání a rozvoj jejich vědomí. Všem nám bude jistě ležet na srdci, aby starost o ideologickou práci neskončila v této zasedací síni nebo jednáním krajských a okresních výborů. Vliv našich názorů, vliv názorů ústředního výboru bude ve velké míře záležet na uskutečňování vytyčených úkolů v každodenním životě, na politickoorganizační práci v nejširším smyslu slova, tedy i na práci kádrové. Mluvíme o revoluční praxi, která však je, jak známo, přímo závislá na revoluční teorii a na jejím rozvoji.

Účinnost naší ideologické práce je podmíněna především tím, jak zasvěceně odpovíme v marxistické teorii na aktuální otázky dneška i budoucích let. Začínali jsme, všichni si na to vzpomínáme, v dubnu 1969 s dědictvím velmi smutným, nakupeným v předcházejících deseti letech a korunovaným činností pravicových teoretiků v roce 1968. Tím větší ocenění si zaslouží ti soudruzi, kteří se v zájmu čistoty zásad marxismu-leninismu a na podporu politiky nového vedení strany angažovali zejména v propagandě. Je jim ke cti, že se postupně setkáváme s velmi fundovanými teoretickými pracemi, které pohřbívají mýtus takzvané neomylnosti a progresivity hlasatelů pravicového oportunismu a obdivovatelů buržoazní ideologie.

Přitom však musíme otevřeně říci, že dnešní pokrok ve společenských vědách zdaleka nestačí našim potře-

bám, že rozvoj marxistické teorie je zatím naším velmi slabým místem. Toto konstatování nemá ovšem nic společného s bezvýchodností. Není to pesimistický nářek. Víme, proč je tomu tak, víme, že současný stav má své objektivní i subjektivní důvody, které se, jak to obvykle bývá, často prolínají. Není lehké nahradit kádrové ztráty v řadách teoretiků, protože výchova a příprava solidních vědeckých pracovníků vyžaduje čas jak pro teoretickou průpravu, tak i pro získání životních zkušeností. Překotný spěch by tu mohl být provázen povrchností, která by našim zájmům jen uškodila.

Jedním z nejvážnějších objektivních důvodů současného stavu v rozvoji marxistické teorie jsou jistě následky destruktivní činnosti pravicového oportunismu. Bardi pravice nenaráželi nikde na vážný odpor. Umlčovali oponenty velmi nevybíravě, hlásali své teze bez jakéhokoli omezení, až se nakonec stali oficiálními mluvčími pravicové části tehdejšího stranického vedení. Není divu, že v jejich sítích uvízlo mnoho nadějných, ale životem nezakalených, nezkušených teoretiků. Tyto soudruhy jsme ovšem nemohli potřebovat v době, když byl na pořadu dne ostrý politický zápas za prosazení marxisticko-leninských zásad ve straně i ve společnosti.

Chceme-li se dostat dál, měli bychom věnovat velkou pozornost promyšlenému a cílevědomému nastolování teoretických témat v souladu s potřebami rozvoje naší společnosti. Jde o to, aby teorie nepokulhávala za potřebami politiky, ale aby seriózní teoretické práce, prosté jakéhokoli subjektivismu, umožňovaly politice opírat se o skutečně vědecké základy. Jistě není co stát o prosté deklarování zásad marxismu-leninismu, opakování známých či méně známých citátů klasiků, na něž se pak násilně roubují zdánlivě aktuální teze. Překonávání antikomunistické a buržoazní ideologie všech odrůd může mít úspěch jen při vysoké úrovni naší teorie, přičemž by používání přesvědčivých důkazů mělo být základní pracovní metodou. Přispět k tomu mohou,

a zkušenosti to potvrzují, jen skutečně svobodně a tvůrčí diskuse na jednotlivých pracovištích nebo v pracovních skupinách. Bez takové výměny názorů, samozřejmě na základě marxisticko-leninského učení, chybějí tvůrčí podněty, upadá schopnost vědecké polemiky a oponentury a naší marxistické teorii by hrozila nezáživnost a nepřesvědčivost.

Strana má právo žádat, aby se především komunistická inteligence rozhodněji a iniciativněji zúčastňovala rozpracování teoretických problémů vytyčených XIV. sjezdem. Její intelektuální potence by měla výrazněji než dosud přispívat k jednotnému výchovnému působení na většinu obyvatelstva, v neposlední řadě pak na mládež.

K subjektivním předpokladům zlepšení současného stavu naší teorie patří mimo jiné i naše schopnost účinně získávat dobře připravené a ochotné lidi k formování toho, co nazýváme společenskovední frontou. Všechno nasvědčuje tomu, že i v prostředí těchto pracovišť pokročil proces politické diferenciacie do té míry, že je takový úkol nanejvýš aktuální. Snad je zbytečné zdůrazňovat, že nám v žádném případě nejde o získávání teoretických »veličin« pravicového revizionismu, o nositele antimarxistických a antileninských myšlenek, o teoretiky a organizátory antisovětského, o představitele a aktivní spojence kontrarevoluce. Ti svůj boj prohráli. Skoncovali jsme s nimi a jednou provždy se bez nich obejdeme. Konečně takzvaná vědeckost jejich prací už dávno pozbyla uměle vyvolaného lesku a podařilo se prokázat, že byla více než pochybná. Byli to, jak jsme postupně poznali, pouhopouzí následovatelé starých i novějších revizionistů z různých světových koutů. Nenacházíme u nich téměř žádné originální myšlenky. Kompilace byla jejich nejčastěji používaný pracovní postup.

Jak říkali soudruzi přede mnou, požadavek diferencovaného přístupu k lidem, schopnost oddělit od vědomých nepřátel ty, kdo dočasně zakolísali nebo se dopu-

stili důležitých chyb, odpovídá duchu naší politiky. Tento požadavek je vyjádřen v nejdůležitějších usneseních strany. Nejednou jej ve svých vystoupeních připomínali vedoucí funkcionáři, zvláště soudruh Gustáv Husák. Nejde jen o dočasnou taktiku, jde o postup, který je plně v souladu s jedním z našich nejdůležitějších strategických záměrů, to znamená získat všechny poctivé lidi pro naši politiku.

V duchu usnesení XIV. sjezdu bychom měli postupovat zásadně, ale diferencovaně a citlivě i vůči příslušníkům inteligence včetně pracovníků společenských věd. Samozřejmě jen vůči těm, kteří si takový přístup zasluhují, a bez toho, že by si jej kdokoli vykládal jako naši slabost. Strana přece nikdy neobviňovala z elitářství inteligenci jako celek — konečně neodpovídalo by to ani skutečnosti. Nikdy jsme příslušníky inteligence neházeli paušálně do jednoho pytle s hlasateli teorie »elity«, s těmi, kteří popírali vedoucí úlohu dělnické třídy a jejích spojenců v boji za socialistickou společnost.

Opírajíce se o bohaté zkušenosti máme právo tvrdit, že naše inteligence včetně pracovníků společenských věd vyšla ve své převážné části z lidu a aktivně se podílela na zápase za socialismus, za jeho rozvoj a upevnění, za myšlenky pokroku a míru. Historie dokazuje, že nejlepší a nejzdatnější představitelé inteligence šli u nás vždy s pracujícím lidem a s revolučním hnutím. Tyto skutečnosti by nám nemělo zakrýt ani to, že se poměrně značná část inteligence včetně těch, kteří se vydávali za marxistické teoretiky, octla v kritickém období na straně zrádců našeho hnutí. Pochopitelně — a také to bylo mnohokrát řečeno — nebudeme vyhlašovat žádný generální pardon, nemíníme jakkoli oslabovat odpovědnost jednotlivců a celých skupin, nedáme se cestou nějakého všeobecného bezbřehého usmíření. Právě naopak, osobní odpovědnost každého inteligenta, zvláště pak vědeckého pracovníka, musí být posuzována daleko náročněji. Budiž v této souvislosti

nedvojsmyslně řečeno, že strana nedělá žádnou sebe-kritiku, že si nesypane popel na hlavu, že ani v nejmenším nedáváme za pravdu těm, kteří nám předpoliticky zkrachovala. Nezáleží totiž jen na stanovisku strany. Nezáleží jen na úplně správném praktickém uplatňování zásad její politiky, ale vždycky na to má v nemalé míře vliv i počínání jednotlivců a celých skupin inteligence. Podstata naší politiky spočívá v tom, že chceme umožnit uplatnění všem talentům, ale přitom před nikým neklečíme na kolenu. Vytváříme podmínky pro tvůrčí práci marxistických teoretiků, ale přitom žeme a nebudeme slevovat z náročnosti, ale nemůžeme a nesmíme tolerovat ideové chyby, odklon od zásad marxismu-leninismu v teoretických pracích, tím méně pak deformace praktické politiky strany. Od pracovníků společenských věd očekáváme upřímnost vůči straně a dělnické třídě i odvahu k zásadní sebekritice za spáchané chyby. Falešná profesionální solidarita a osobní ostych z takzvaného převlékání kabátu jsou projevem maloměšťáctví, nemají nic společného s revoluční praxí, ale ani s vážnou teoretickou činností. Každý, koho se to týká, si musí uvědomit, že strana a dělnická třída nejsou dlužníky inteligenci, ale naopak část inteligence zůstává dlužníkem svému lidu a revolučnímu hnutí. Nikoho pochopitelně nebudeme ke spolupráci nutit. To je koneckonců v teoretické činnosti nežádoucí a nemožné. Kdo však nevyužije poskytovaných příležitostí, kdo nemá chuť a odvahu podílet se na historickém díle výstavby socialismu, ten je sám strůjcem svého, jak oni říkají, odcizení a nemůže za to dávat vinu straně, společnosti.

Poslání a úloha inteligence nespočívá v tom, aby se povyšovala nad stranu a dělnickou třídu. Skutečně pokrokoví příslušníci inteligence už dávno pochopili, že sloužit dělnické třídě a pracujícím lidu, sloužit jim v tom nejlepším slova smyslu, je pro ně nejen povinností, ale tou největší ctí.

Okoly, které náš ústřední výbor zformuluje pro ideologickou činnost, jsou zárukou dalších úspěchů naší strany. Jsou však i novou šancí pro naši skutečně vlasteneckou inteligenci. Věřím, že se této příležitosti chopí většina příslušníků inteligence, věřím, že i všichni čestní lidé z řad pracovníků společenských věd půjdou s námi, půjdou s komunistickou stranou, dělnickou třídou, pracujícím lidem této země.

Rudé právo 31. října 1972

DEMOKRACIE OPRAVDOVÁ, SOCIALISTICKÁ

ČLÁNEK K 50. VÝROČÍ ZALOŽENÍ
SVAZU SOVĚTSKÝCH SOCIALISTICKÝCH REPUBLIK
UVEŘEJNĚNÝ V SOVĚTSKÉM LISTU PRAVDA
17. PROSINCE 1972

Pracující socialistických zemí, všichni pokrokoví lidé světa se spolu se sovětským lidem připravují oslavit 50. výročí vzniku Svazu sovětských socialistických republik. Opravdu světodějný význam této události spočívá v tom, že vítězství Října a vytvoření SSSR bylo podmínkou vytvoření světové socialistické soustavy, spojení lidu bratrských socialistických zemí — záštity míru, demokracie a sociálního pokroku na celém světě.

Rok od roku vzrůstá síla socialistického společenství, jeho vliv na světový rozvoj. Základem těchto úspěchů je nejpokrokovější socialistické zřízení, proniknuté duchem svobody a demokracie, skýtající nejširší možnosti pro rozvoj všech národů a národností a vytvářející příznivé podmínky pro budovatelské a tvůrčí úsilí člověka.

Při příležitosti 50. výročí vzniku SSSR se znovu vracíme k historickým zkušenostem země Října, ke zkušenostem sovětů jako k nevyčerpatelnému zdroji inspirace a příkladu při důsledném rozvíjení socialistické demokracie.

Naše společenské zřízení má nesmírnou přitažlivost. Proto jsou socialistické státy, jejich společenský systém trvale předmětem útoků buržoazní propagandy.

Smyslem antikomunistické propagandy je působit na myšlení pracujících v socialistických zemích, vyvolávat v lidech, zejména mezi mládeží, iluze, jako by buržoaz-

ní demokracie byla vysněným rájem, v němž panuje »absolutní svoboda«.

Klasikové marxismu, zvláště Vladimír Iljič Lenin ve svém díle Stát a revoluce, už dávno velmi přesvědčivě odhalili podstatu buržoazních demokracií, ukázali jejich proradnost a protilidový charakter.

Jaké konečně mohou existovat občanské svobody tam, kde ekonomická moc a z toho vyplývající moc politická je v rukou kapitalistů?

Stejnou chimérou je i heslo o svobodě slova. Všechny prostředky výchovy a působení na vědomí mas jsou v rukou vládnoucí třídy. Tisk, rozhlas, televize, školy, kulturní a osvětové instituce slouží velkoburžoazii, jejich posláním je zakrývat pravdu a ohlupovat pracující.

Ani s takzvanou svobodou osobnosti to v buržoazních státech není jinak. Lze snad mluvit o stejné svobodě pro vlastníky závodů a pro jejich dělníky, pro velkostatkáře i pro střední a malé rolníky?

I ty omezené možnosti, kterých může v těchto státech využívat dělnická třída ve svém vlastním zájmu, nevytvořila buržoazie dobrovolně, ale pod tlakem masového revolučního hnutí.

Starší generace československých pracujících má své vlastní zkušenosti ze života v buržoazně demokratické společnosti. Takzvaná masarykovská demokracie do roku 1938 se ve všem všudy řídila vzorem západních států. Platilo to o květnatých slovech o svobodě a rovnosti, ale i o praxi surového třídního útlaku.

Tím podivnější bylo, když v roce 1968 pravice oportunisté a antikomunisté všech odstínů vytáhli do boje pod heslem »demokratického socialismu« či »socialismu s lidskou tváří«. Ve skutečnosti operující heslem »svobody slova« se pravičáci zmocnili sdělovacích prostředků, dezorientovali lid a pevným komunistům i skutečně pokrokovým lidem upírali právo svobodného projevu. Chtěli zbavit Komunistickou stranu Československa její vedoucí úlohy a doširoka otevřít dveře pro činnost reakčních buržoazních stran. Cílem takzvaných

ekonomických reforem byla likvidace plánovitého řízení rozvoje národního hospodářství a zrušení společenského vlastnictví výrobních prostředků.

V souhrnu lze říci, že pod heslem pokroku usilovali pravičáci o to, aby obrátili kolo dějin, nastolili v Československu znovu kapitalistický řád a zbavili náš lid vy-
možností socialistické revoluce.

Lenin se vždy ptal: Demokracie pro koho, pro kterou třídu? I Komunistická strana Československa se vždy hlásila a hlásí k tomuto třídnímu, a proto jedině správnému pojetí demokracie. Na XIV. sjezdu KSČ soudruh Gustáv Husák prohlásil: »Nikdy jsme netajili, že socialistická demokracie je třídní demokracie pro miliónové vrstvy pracujícího lidu.«¹

Soustavný rozvoj socialistické demokracie je historickou nevyhnutelností, je to zákonitost socialistického rozvoje. Z toho vycházely KSSS na svém XXIV. a KSČ na svém XIV. sjezdu. Daly jasnou odpověď na mnohé otázky vyplývající ze zkušeností obou našich zemí. Připomeňme si slova Leonida Iljiče Brežněva na XXIV. sjezdu KSSS: »Smysl a náplň socialistické demokracie vidíme v účasti stále širších mas na řízení země a společenských záležitostech. Celý politický systém společnosti a neustále rostoucí iniciativa pracujících jsou u nás dány do služeb budování komunismu. Taková demokracie je pro nás životní potřebou, nezbytnou podmínkou rozvoje a upevňování socialistických společenských vztahů.«²

Naše strana věnuje rozvoji socialistické demokracie soustavnou pozornost. Její obsah a formy nepokládá za něco strnulého, daného jednou provždy, ale vždy respektuje vývoj a mění se skutečností. Je nasnadě, že jsme v uplatňování socialistické demokracie museli postupovat jinak po vítězství pracujících v roce 1948 a ji-

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 25. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 54.

² XXIV. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu. Praha, Svoboda 1971, s. 67—68.

nak v boji proti pravici v letech 1968—1969. Nové podmínky se vytvořily po XIV. sjezdu KSČ v období vítězného postupu marxisticko-leninské politiky.

Leninské učení určuje základní podmínky socialistické demokracie a jejího rozvoje. Patří k nim vlastnictví výrobních prostředků, nové výrobní vztahy, kterými se likviduje vykořisťování člověka člověkem. To předurčuje dosažení nikoli deklarované, ale faktické rovnosti všech občanů. V socialistické společnosti je stát nástrojem politické moci dělnické třídy a ostatních pracujících.

Rozhodujícím předpokladem socialistické demokracie je vedoucí úloha komunistické strany. Jedině komunistická strana jako organizovaný předvoj dělnické třídy zaručuje prosazování historických zájmů pracujících v souladu s možnostmi a potřebami rozvoje socialistické společnosti.

Rozsah a obsah socialistické demokracie v československých podmínkách lze nejpřesvědčivěji dokázat na práci zastupitelských sborů, na systému jejich volby, na obsahu jejich činnosti a na jejich přímé odpovědnosti voličům.

Ústavní základnu československého státu tvoří zastupitelské sbory, tedy národní výbory všech stupňů, a sbory zákonodárné, jimiž jsou Federální shromáždění ČSSR, Česká národní rada a Slovenská národní rada.

V činnosti národních výborů výrazně vyniká skutečnost, že státní moc, tvorba i výkon rozhodnutí, skutečné řízení života společnosti nejsou věcí úzkých privilegovaných vrstev nebo dokonce jedinců, že nepatří ani shora dosazenému byrokratickému aparátu. Život obcí, měst, okresů, krajů i celého státu řídí představitelé pracujících zvolení v přímých, rovných a tajných volbách včetně příslušníků čtyř nekomunistických politických stran, které v ČSSR pracují.

Koncem listopadu loňského roku se u nás konaly všeobecné volby. Jejich politická příprava i organizační řízení byly věcí lidu — vždyť práce ve volebních komi-

sích všech stupňů a agitáční činnosti se účastnilo na jeden milión občanů. Do národních výborů bylo zvoleno přes 200 tisíc poslanců, z toho 47,1 procenta volebníků, 19,3 procenta členů JZD a pracujících v zemědělství, 23,8 procenta žen, 29,6 procenta mládeže a 42,5 procenta bezpartijních. Národním výborům pomáhá v jejich činnosti asi 500 tisíc aktivistů. Tato čísla sama o sobě jsou přesvědčivým důkazem předností socialistické demokracie, svědčí o tom, že lidová moc není prázdnou frází, ale živoucí skutečností.

Národní výbory prakticky rozhodují o všem, co souvisí se zájmy pracujících, s materiální i kulturní úrovní jejich života. Řídí se při tom volebními programy a pracovními plány, které vycházejí z usnesení stranického sjezdu a z celostátních plánů rozvoje národního hospodářství.

Stálý styk poslanců s voliči vytváří pro činnost národních výborů velmi příznivé podmínky, způsobuje, že nežijí a nepracují izolovaně. Taková praxe povzbuzuje politickou i pracovní aktivitu občanů, protože vědí, že je to ku prospěchu všech pracujících, že to napomáhá rozvoji měst i upevňování socialismu.

Národní výbory ovšem nejsou jedinými institucemi socialistické demokracie. Patří sem i všechny společenské i zájmové organizace pracujících, sdružené v Národní frontě, zejména však Revoluční odborové hnutí a Socialistický svaz mládeže. Všechny organizace uznávají vedoucí úlohu KSČ a pracují v socialistickém duchu.

Díky politickému uvědomění pracujících a jejich obětavosti, masovému socialistickému soutěžení budou i letošní výrobní plány ve všech rozhodujících odvětvích překročeny a tím vytvořeny předpoklady pro úspěšný nástup do roku 1973. Jednání československých pracujících, jejich život a práce nejprůkazněji vyvracejí lživost buržoazní propagandy o nedostatku demokracie a svobody socialismu.

V rozvíjení socialistické demokracie určil XIV. sjezd KSC významné úlohy zákonodárným sborům, Federálnímu shromáždění i oběma národním radám. Jejich činnost je na hony vzdálena buržoaznímu parlamentarismu. Socialistický parlament není »divadlem« k oklamání pracujících, jeho činnost má věcný a zároveň pracovní charakter, ať již v přípravě zákonů, v kontrolní činnosti, či v prosazování zahraničněpolitické linie československého státu.

Samozřejmou součástí socialistické demokracie je i ochrana ústavou zaručených občanských práv. I tento úkol ovšem chápeme v třídním smyslu. Zájmy společnosti, zájmy většiny, musí mít vždy přednost. Práva občanů nelze oddělit od plnění občanských povinností. Proto položil XIV. sjezd KSC tak velký důraz na výchovu občanů k úctě k zákonům, na nutnost jejich přísného dodržování ať už jednotlivci či státními a hospodářskými orgány.

Náš lid z vlastních každodenních zkušeností dobře zná vymoženosti revoluce a přednosti socialistické demokracie. Svobodu spatřuje v možnosti svobodně žít, být chráněn proti třídnímu vykořisťování a sociálním zlořádům, mít právo na práci, na vzdělání, na zdravotní i sociální péči. Socialistická demokracie představuje pro naše pracující reálnou možnost zúčastňovat se na rozhodování o veřejných věcech a pak svá rozhodnutí také vykonávat. Podporují marxisticko-leninskou politiku KSC, upevňují socialismus politicky i hospodářsky a ruku v ruce s tím rozvíjejí i socialistickou demokracii.

I v rozvíjení socialistické demokracie jsme my, českoslovenští komunisté, čerpali ze zkušeností Sovětského svazu, a zejména z bohaté historie sovětů. Je to přirozené, protože sověty jsou historicky nejstaršími a nejzkušenějšími orgány lidové moci. U jejich kolébky stál Lenin, který jasně určil jejich místo v budování socialistické společnosti. Sověty se ctí splnily obrovské

historické úkoly a jsou i dnes skutečnými představiteli
lidové moci.

Rudé právo 28. prosince 1972

ÚNOR JE TRVALE PLATNÝM ZDROJEM POUČENÍ

ROZHOVOR POSKYTNUTÝ REDAKCI ČASOPISU TRIBUNA
ÚNOR 1973

OTÁZKA: Soudruhu Indro, Únor je mezníkem našeho společenského vývoje. Každý z nás má na něj své vzpomínky. Dovol mi zeptat se nejprve na tvé osobní prožitky.

ODPOVĚĎ: Kolik mi tehdy bylo vlastně let? Ano, necelých dvacet sedm. V Kyjově jsem byl výpravčím vlaků, žil jsem v Dubňanech, v hodonínském okrese. Tam jsem také byl už delší dobu předsedou společného výboru Komunistické strany Československa (dnešní městský výbor), členem rady městského národního výboru, členem místního výboru Národní fronty, vedoucím recitačního a pěveckého sboru mladých komunistů a dělal jsem ještě leccos jiného. Až se divím, co všechno jsme tehdy dokázali.

Komunistická strana v Dubňanech byla tradičně velmi silná už před válkou. Pro celé období od osvobození byla příznačná živá politická činnost komunistů. Vliv strany a její vážnost narůstaly doslova z týdne na týden. S námi šli dělníci, malí rolníci, významná část místní inteligence a většina mládeže. Organizace ostatních politických stran nám nemohly stačit s dechem, nedokázaly setřást návyky jakéhosi »spolkaření«, sdružovali se v nich jaksi ze setrvačnosti převážně jejich předváleční příslušníci.

V průběhu roku 1947 jsme díky velmi pohotovým informacím okresního výboru i v této jihomoravské malé obci stále zřetelněji poznávali, že se schyluje k rozhodujícímu střetu. Nečekali jsme nečinně. Agitace mezi komunistickými spoluobčany nám byla tak říkajíc »denním chlebem«. Šířili jsme pravdu tak říkajíc k člověku, vysvětlovali jsme smysl a cíle naší politiky. Neocenitelným pomocníkem nám byl v těch dobách stranický tisk, který byl v pravém slova smyslu kolektivním propagátorem, agitátorem i organizátorem. Není dodatečně smyšlenou legendou, když řeknu, že nás, komunisty, našel začátek roku 1948 v plné pohotovosti.

V době reakčního pokusu o puč jsem ležel s chřipkou a vysokými teplotami. Jako ostatní soudruzi jsem však ctil zájmy strany, a tak nebylo v těch dnech a hodinách na léčení ani pomyšlení. Už 22. února zahájil činnost akční výbor Národní fronty. Mimo nezůstala ani jedna politická strana či společenská organizace; samy si pak zakrátko udělaly pořádek před vlastním prahem. Jen několik funkcionářů lidové strany váhalo, čekalo, jak říkali, »na instrukce od Hály a Šrámka«. Ale už se jich nedočkali.

Zvládli jsme situaci v obci, v místních sklárnách i na dolech bez jakýchkoli obtíží, protože lidé pochopili, oč jde, rozuměli naší politice a podporovali nás. Bylo nám dobře, když jsme zakrátko poznali, jak se vyčistil vzduch, jak jsme v Národní frontě i v národním výboru táhli všichni společně za jeden provaz a jaké to přináší výsledky. I po letech jsme všichni, kdo »byli při tom«, rádi vzpomínali na to, že jsme nebyli pouhými diváky, ale každý z nás přispěl svým skromným podílem k vítězství dělnické třídy a lidu.

OTÁZKA: A co chřipka?

ODPOVĚĎ: A moje chřipka? Přihlásila se o své dodatečně, ale to už jsem si nějaký ten den v posteli mohl dovolit.

OTÁZKA: V čem byla zvláštnost vývoje u vás proti například Praze?

ODPOVĚĎ: Praha pochopitelně udávala tón a k ní se družila velká průmyslová centra se silnou dělnickou třídou. To pro nás byl příklad, posilovalo nás to, viděli jsme, že nejsme sami, cítili jsme se být řadovými vojáky velké revoluční armády a věděli jsme, že v soudruhu Gottwaldovi máme dobrého »velitele«.

Zvláštností malého města bylo, že jsme si všichni »viděli do talíře«. V Národní frontě, v národním výboru i v přímém styku se spoluobčany jsme měli co dělat s dělníky, rolníky, úředníky a učiteli. Iniciativa komunistů »hrála prim«, naše politika nacházela podporu, obraz Národní fronty se výrazně lišil od toho, co se dělo v Praze. Žádná idyla to ovšem nebyla. Zvláště v roce 1947 začaly rušivě působit instrukce sekretariátů národně socialistické a lidové strany. I v místních podmínkách to v soukolí Národní fronty občas povážlivě zaskřípalo.

Zastánců reakčních názorů ovšem bylo málo, a tak jsme nemuseli sáhnout ani k masovým demonstracím. Jinak jsme se samozřejmě zúčastnili všech akcí celostátního charakteru na podporu Gottwaldových návrhů k řešení vládní krize. Zejména generální stávka vyzněla i v malých závodech velmi přesvědčivě, nenechala nikoho na pochybách o smýšlení dělnické třídy. Snad jen stoupenci reakčních politiků byli u nás ještě o poznání zbabělejší než ve velkých městech.

OTÁZKA: Nabízí se mi srovnání. Rok 1948 a 1968; v čem byla podobnost v záměrech reakce?

ODPOVĚĎ: Myslím, že každé zjednodušené srovnání by nutně kulhalo. I tak lze ovšem na faktech dokázat, že v obou těchto obdobích byly hlavní cíle reakce totožné — její první i druhé vystoupení mělo zastavit postup socialismu, mělo nás vrátit do poměrů

předválečné republiky se vším všudy. V podstatě stejné byly i hlavní agitační »argumenty«, zejména demagogické skloňování pojmů »demokracie« a »svoboda« ve všech pádech, v roce 1968 obohacené ještě jakýmsi »vylepšenými socialismy«. Ani v tom nebylo nic originálního, protože Zenkl byl přece také zastáncem »socialismu«. Jen s Moskvou a s marxismem nechtěl mít nic společného!

Objektivní a subjektivní podmínky i používané prostředky ovšem ostře odlišovaly rok 1968 od roku 1948. Tehdy, před čtvrt stoletím, byly politické fronty jasně vyhraněny, nebylo příliš těžké poznat, kdo je kdo. Na jednom břehu stáli Zenklové a spol., reakce se pěk-těmto zkrachovaným politikářům stála silná Komunistická strana Československa, podporovaná všemi pokrokovými demokratickými silami včetně velkého počtu příslušníků těch politických stran, jejichž vůdcové se odhodlali k puči. Komunistická strana Československa měla jasný, všem srozumitelný a přitažlivý program, pevné vedení, které mistrně ovládalo strategii i taktiku revolučního boje, komunisté postupovali jednotně v celém státě, akceschopnost strany byla na vysoké úrovni.

Obraz roku 1968 skýtal zcela jiný pohled. Domácí i zahraniční nepřátelé socialismu našli, žel, četné spojence v řadách samotné Komunistické strany Československa. Nedostatečná bdělost usnadnila pravicovým oportunistům a revizionistům cestu k uchvácení rozhodujících pozic ve straně i ve státě. Jejich činnost rozložila stranu, podlomila její jednotu a ochromila její akceschopnost. Jejich působení v mocenských nástrojích, v armádě, v Bezpečnosti a v soudnictví umrtvilo socialistický stát, znemožnilo hájit revoluční vymoženosti lidu. Monopolní ovládnutí sdělovacích prostředků jim umožnilo dezorientovat značný počet občanů. To všechno ve svém souhrnu smrtelně ohrožovalo socialismus.

Pravičáci byli pro vnitřní i zahraniční nepřátele socialismu neocenitelným pomocníkem. Takovou Komunistickou stranu Československa si doslova zamilovali, její reformistické vůdce opěvovali, nasazovali jim sva-tozář. A přitom bylo nabíledni, že je potřebovali jen pro první fázi likvidace socialismu; dříve či později by je stejně smetli z politické arény.

A přece je tu ještě jedna shoda: v roce 1948 stejně jako o dvacet let později zplakala reakce »nad výdělkem«. Měli by si to snad už jednou provždy zapamato-vat; měli by si uvědomit, že lid, který se rozhodl pro socialismus, je neporazitelný.

OTÁZKA: Důležitou roli hrály tehdy otázky další za-hraničněpolitické orientace naší vlasti. Zejména šlo o Sovětský svaz, o naše přátelství se socialistický-mi zeměmi. Neškodí připomenout, proč právě o So-větský svaz.

ODPOVĚĎ: Na toto základní téma bylo už mnohé ře-čeno a napsáno. Je všeobecně známo, že vnitřní i za-hraniční politika každé země se vzájemně podmiňují, že tvoří jakousi spojitou nádobu. Zjednodušeně, ale v zásadě správně, se to dá vyjádřit tak, že v mezinárod-ních vztazích nelze vystupovat pokrokově a přitom dělat reakční vnitřní politiku — a naopak. Uvědomuji si ovšem, že tato měřítka jsou značně relativní, že záleží na době a na konkrétní situaci.

Pro imperialisty bylo malé Československo politicky i z vojenskostrategických důvodů velmi lákavým hroz-nem. Proto vynaložili nemálo úsilí, aby nás měli na své míse. Jenže tento hrozen jim v Únoru náramně zkysl, protože, jak se ukázalo, na něj nedosáhli.

Generace, která před dvaceti pěti lety rozhodujícím způsobem ovlivnila dějinný vývoj, měla vlastní bohatou zkušenost. Pamatovali jsme si, kam nás nakonec zaved-ly mezinárodně politické koncepce tehdejšího ministra zahraničních věcí a pozdějšího prezidenta republiky.

Nemohli jsme zapomenout na věrolomné počínání našich velkých západních spojenců — Francie a Anglie, kteří nás obětovali za iluzi »trvalého míru«. A zkušenosti z temna nacistické okupace byly tehdy příliš živé, aby neovlivnily naše smýšlení a jednání.

Bylo jen logické, že lid tak spontánně přijímal i mezinárodně politický program Komunistické strany Československa, jehož nosným pilířem bylo přátelství a spojenectví se Sovětským svazem. Spolehlivost tohoto spojence obstála ve složitých zkouškách a obětavosti jeho vojáků jsme vděčili za své osvobození. Jeho hospodářská i vojenská síla byla pro nás zárukou bezpečnosti, státní nezávislosti, národní svobody a mírového budování socialismu. Jakákoli jiná zahraničněpolitická orientace by naši zemi vydala na milost a nemilost imperialistické zvlí. Bojem za pevné spojenectví se Sovětským svazem tedy Komunistická strana Československa současně bojovala za vítězství socialistické revoluce. A uplynulé čtvrt století potvrdilo, že se náš lid rozhodl správně.

OTÁZKA: Jaký byl tedy bezprostřední mezinárodně politický význam Února a jaký měl Únor vliv na náš další vývoj?

ODPOVĚĎ: Nechci se pouštět do všeobsahujícího hodnocení. Nikdy jsme nikoho nepoučovali, nikomu jsme nevnucovali možnost využití našich postupů. Myslím si však, že při vší skromnosti byly naše zkušenosti pro mezinárodní komunistické hnutí přínosem k teorii i praxi socialistické revoluce, že přesvědčivě potvrdily životnost leninského učení. Nastolili jsme diktaturu proletariátu pokojnou cestou, v přípravě na socialistickou revoluci jsme kombinovali metody politického zápasu »shora i zdola«, naše strana využívala parlamentní tribuny i svých pozic ve vládě a současně dokázala v rozhodujících fázích mobilizovat dělnickou třídu a ostatní pracující. V těchto souvislostech není

bevýznamné ani to, že v Československu zvítězila socialistická revoluce v podmínkách průmyslově poměrně značně vyspělého státu. Pro demokratické, mírumilovné a antiimperialistické síly byl náš Únor povzbuzením, v Československu získaly významného spojence.

Únorem jsme přispěli i k tomu, že se možnost změnit výsledky druhé světové války snížila na minimum. Imperialistům nevyšel jejich plán, podle kterého bylo obnovení buržoazní moci v Československu spojeno s posunem armád kapitalistických zemí na samotné hranice Sovětského svazu. Naše republika se nestala klínem, který by politicky i vojensky rozrážel právě se formující společenství mladých socialistických států. A to byla notná čára přes rozpočet všech světových reakčních sil.

Druhé části otázky rozumím tak, že se týká našeho vnitropolitického života. V těch rušných dnech před čtvrt stoletím byla, jak to vyjádřil Klement Gottwald, jednou provždy rozhodnuta otázka »kdo s koho«, dělnická třída se ujala moci, lid se stal skutečným vládcem své vlasti. Tehdy jsme jednoznačně vykročili »kupředu levou«, tehdy se dokořán otevřela brána k socialismu. Vše, čeho jsme za uplynulých dvacet pět let dosáhli v rozvoji průmyslu i zemědělství, v rozkvětu kultury, školství a vědy, v růstu životní úrovně pracujících, vše vyrostlo z únorových základů. Je to dobrá bilance, která dává komunistické straně, dělnické třídě a všemu lidu nejlepší vysvědčení.

OTÁZKA: A poučení z Února pro náš dnešek?

ODPOVĚĎ: Je toho mnoho. Především nás zkušenosti Února nabádají být vždy bdělými vůči reakci, ať už své nekalé záměry halí do zdánlivě sebelibivějších hesel. I to vyplývá z tehdejších zkušeností, že úspěch naší politiky je vždy závislý na její jasnosti, srozumitelnosti a reálnosti, na jednotě strany a na jejím těsném sepětí s dělnickou třídou a s ostatními pracujícími, na přímé

účasti lidu při řešení všech rozhodujících otázek života naší společnosti.

Únor nás učí, že uvědomění komunistů se musí prakticky projevovat v jejich pracovní obětavosti, v přikladném občanském životě, v houževnatém uskutečňování politiky strany, v soustavném přesvědčování a získávání spoluobčanů pro naši věc. A nijak nelze opomenout poučení, že naše socialistická přítomnost i budoucnost jsou životně podmíněny naším přátelstvím a spojenectvím se Sovětským svazem a s ostatními socialistickými státy.

V tomto smyslu pro nás Únor není jen slavnostním datem v kalendáři, ale posilou, povzbuzením a trvale platným zdrojem poučení.

Tribuna, č. 8/1973

VŽDY S LIDEM

ČLÁNEK K 25. VÝROČÍ ÚNORA UVEŘEJNĚNÝ V RUDÉM
PŘÁVU 3. ÚNORA 1973

»Za půl století třídních zápasů shromáždila naše strana ohromné bohatství zkušeností, jak získávat a vést masy, jaké volit organizační formy, aby mezi ně pronikla se svou komunistickou pravdou a v praxi je přesvědčila o správnosti naší politiky. Z těchto zkušeností vzniklo heslo čelem k masám, ke kterému jsme se znovu vrátili.«¹

Už čtvrt století nás dělí od oněch vzrušených únorových dnů v roce 1948, jež Klement Gottwald později nazval »očisťující bouří«. Dost dlouhá doba, aby i z historického hlediska prověřila tehdejší postup KSČ, aby potvrdila správnost naší cesty. Dělnická třída, družstevní rolnictvo a inteligence za uplynulých dvacet pět let poznaly, že se vyplatilo věřit komunistům a podporovat je. Socialismus byl podmínkou a zdrojem dnešního rozkvětu republiky, její hospodářské síly, státní nezávislosti i mezinárodní vážnosti; jen za socialismu jsme mohli dosáhnout dnešní vysoké hmotné i kulturní úrovně širokých lidových vrstev. Naše národy mají své vlastní zkušenosti s kapitalismem, jejich srovnání jednoznačně vyznívá ve prospěch socialismu a potvrzuje i obecné zkušenosti lidstva, že žádná třetí cesta neexistuje.

Máme ještě v živé paměti, jak se naši »obroditelé« v roce 1968 pokoušeli zneuctít únorové vítězství pracujících, jak ve snaze prosadit jakýsi »vylepšený socialis-

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 25. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 66.

mus« hanobili strategii i taktiku strany z období socialistické revoluce. Nemohli, aspoň ve své většině, odkrýt a prohlásit, že jejich cílem je vrátit nás před rok 1948, a proto se pokoušeli dokazovat, že začátek některých našich nedostatků je právě v Únoru. Pravděte některých jsme se dopustili chyb právě v obdobích, když jsme zásady Února opouštěli, když jsme ve formování a uplatňování politiky dost důsledně nedbali tehdejších zkušeností.

Po právu — respektující učení marxismu-leninismu, vlastní poznatky našeho lidu i poučení z historie mezi národního komunistického a dělnického hnutí — jsme po krizi v roce 1968 zásadně odmítli falzifikátorství reformistů. V nejvlastnějším zájmu našeho lidu, v zájmu dalšího úspěšného rozvoje socialismu se naše strana od dubna 1969 znovu hrdě hlásí k odkazu Února a rozvíjí jej v současných podmínkách.

Události posledních únorových dnů v roce 1948 byly, jsou a ještě mnohokrát budou hodnoceny. Vždy znovu se k nim budou vracet přímí pamětníci, politikové u nás i ve světě a samozřejmě také historikové. Vždy budou posuzovány jednotlivé aspekty tohoto historického vítězství lidu, jeho objektivní vnitřní i mezinárodní podmínky, strategie i taktika strany a v neposlední řadě osobní zásluhy tehdejšího stranického vedení, zejména však politické mistrovství Klementa Gottwalda.

Zkušenosti tohoto období pro nás vždy budou zdrojem poučení — a snad není neskromné říci, že do určité míry mohou posloužit revolučním silám i v jiných zemích. Když se vracíme k tomu, jak se toto vítězství kovalo, pak si nelze nepovšimnout, že v řadě ostatních činitelů výrazně vynikla tehdejší intenzita, úroveň a účinnost agitačního působení strany, její schopnost být neustále ve spojení s milióny pracujících a získávat je pro svou politiku. To je jedna z únorových zkušeností, které se v ničem nepřežily a budou pro nás trvalým návodem k činnosti i v podmínkách rozvinuté socialistické společnosti.

Jen politická nedochůdčata (a našla se!) mohla Únor vydávat za výsledek krátkodobé taktiky stranického vedení, za ovoce postupu zvoleného bezprostředně v krizových dnech, za následek »dílčích hloupostí« reakčních ministrů nebo dokonce za důsledek »nátlaku zvenčí«. Od takového, s prominutím, »hodnocení« je jen krůček k tomu, aby událost tak historického významu byla považována za »dílo náhody«.

V únoru 1948 vyvrcholil přechod od národní a demokratické revoluce k revoluci socialistické, politická moc přešla do rukou dělnické třídy a jejích spojenců. A socialistická revoluce, jak známo, byla cílem naší strany od prvních hodin jejího vzniku. Cestu k nastolení diktatury proletariátu nastoupili českoslovenští komunisté s plnou rozhodností po V. sjezdu, po porážce oportunistů a revizionistů ve vlastních řadách. Byla to cesta značená urputným třídním zápasem za sociální a politická práva dělnické třídy, chudého rolnictva a ostatních pracujících, cesta obrany republiky proti nastupujícímu fašismu, cesta bojů za státní samostatnost a svobodu našich národů.

V těchto složitých zápasech se komunisté učili umění rozvíjet politickou práci, vysvětlovat pracujícím bezprostřední úkoly i dlouhodobé cíle, stát v čele všech rozhodujících bojů. Poznávali, jak je důležité neizolovat stranu ani dělnickou třídu, hledat pro ni vhodné spojení a vždy v pravou chvíli mobilizovat lid. A to všechno v době, kdy buržoazní státní aparát komunisty perzekvoval, jejich noviny cenzuroval a všemožně zastavoval, kdy si němečtí fašisté s nimi »vyrovnávali účty« ve věznicích, v koncentračních táborech i na popravištích. Opravdoví komunisté však zůstávali nezlomeni, nevěděli, co je ústup, nikdy nezrazovali a vždy znovu i v podmínkách nejtěžších nacházeli cestu k lidem, učili je a učili se od nich, získávali je pro naši věc a opírali se o ně.

Právě tehdy — dlouho před rokem 1948 — se kladly základy, z nichž vyrostl pozdější vliv strany na milióny

spoluobčanů. Tehdy se rodila vedoucí politická úloha komunistů, postupně uznávaná většinou našich národů. Tato škola revolučních bojů vyzbrojila stranu bohatými zkušenostmi pro rozhodující třídní střety. Gottwaldovo vedení těchto zkušeností umně využilo i prostřednictvím masy nových členů, kteří nahradili prostřednicperzekucí vyvražděné kádry. Únor prokázal, že jsme se učili dobře, že jsme školu revolučních bojů nezapomněli.

Dlouholeté vlastní i nepřátelské zkušenosti naučily stranu, že agitace, má-li být účinná, nesmí »lítat v luftě«, musí se držet »při zemi«, musí být reálná i v tom, aby odpovídala stupni uvědomění a poznání pracujících. Strana vždy dbala na to, aby její politika, a tedy i agitace, byly v plném souladu s vlastními zkušenostmi lidu, aby naše národy měly možnost srovnávat slova komunistů s jejich činy a obojí s postupem reakce.

Přesvědčivost naší agitace byla podepřena tím, že dělnická třída a ostatní pracující po dlouhá léta poznávali komunisty jako nejdůslednější obhájce svých třídních i národních zájmů. Pro naše odpůrce bylo nesnadné znevažovat to, co říkali komunisté, když jejich odanost pravdě, osobní obětavost i statečnost v době bojů za svobodu byly všeobecně známé. I v mezinárodně politických vztazích se lidé správně orientovali, protože proti zradě domácí buržoazie a jejich západních spojenců stála nepopíratelná osvoboditelská úloha SSSR, jehož spojenectví chápali jako nejjistější záruku naší bezpečnosti, státní samostatnosti a národní svobody.

Pro působivost naší agitace měly mimořádný význam vlastní zkušenosti pracujících z období národní a demokratické revoluce. Lid na vlastní oči viděl, jak reakce postupně odhaluje své ledví, jak stále drzeji vystrkuje růžky. I ta část buržoazie, která se přioděla svatozáří bojovníků za národní svobodu, dávala měsíc od měsíce zřetelněji najevo, že natahuje ruce po politické i hospodářské moci, že i jí vymoženosti národní a demokra-

tické revoluce nejsou příliš po chuti. Nebylo těžké dokázat, že cílem reakce je návrat do předmnichovských poměrů se vším všudy. To však bylo pro lid nepřijatelné, a tak postupně prohlédli i ti pracující, kteří po určitý čas podléhali iluzím o některých buržoazních politikách.

Je známo, že Klement Gottwald několikrát chladil »horké hlavy« v našich vlastních řadách. Dokázal, že by bylo nanejvýš nesprávné »ukalupírovat se«, že nelze svévolně přeskakovat nezbytné etapy dějinného vývoje. Vždy zdůrazňoval — a strana se tím i řídila — že musíme dát lidem možnost, aby se sami na vlastních zkušenostech přesvědčili jak o záměrech našich odpůrců, tak i o správnosti naší politiky.

Před pětadvaceti lety komunisté obstáli v dějinné zkoušce, mohli rozhodným úderem odrazit reakční puč, protože lid ve své drtivé většině chápal naši politiku, stál s námi, aktivně nás podporoval. Naše agitace byla tak mimořádně působivá proto, že padala na úrodnou půdu zkyplenou vlastními bohatými zkušenostmi pracujících.

Co všechno si naši domácí i zahraniční nepřátelé ve své zlobné propagandě navymýšleli, aby znevážili únorové vítězství lidu, aby nějakým »přijatelným« způsobem vysvětlili svou tehdejší konečnou porážku! Mezi jejich oblíbené argumenty patřilo a patří i často opakované tvrzení o dokonalé připravenosti »propagandistické mašinérie« komunistů.

!Nu což! — za to, co tenkrát strana dokázala, se věru nemusíme stydět, ale jádro problému přece nikdy, ani tehdy, nespočívalo v samotné agitaci. Je pravda, že soustředěnou agitací se dá leccos dokázat, lidi je možné poplést, lze je zavést na nebezpečná zcestí. Trvalý účinek však může mít a lidové masy může k dějinným vystoupením povzbudit jen agitace vysvětlující čestnou politiku, která vyjadřuje zájmy lidu.

Lidé nám rozuměli, protože Komunistická strana Československa byla jejich mluvčím, když se snažila za-

bránit návratu poměrů z první republiky. Pracující spo-
ditované politické strany a jejich představitelé, nestáli
o to, aby těžce vybojovaná jednota lidu byla nestáli
něna v licitačních půtkách desítek nejrůznějších promar-
tických stran. Podporovali Komunistickou stranu Čes-
koslovenska, která usilovala o rozvíjení národní a de-
mokratické revoluce důsledným uskutečňováním Ko-
šického vládního programu a zakotvením revolučních
vymožeností v nové ústavě.

Jednoznačně se lid postavil za další znárodnování
průmyslu i za pozemkovou reformu — chtěl dostat jen
to, co mu po právu patřilo, a tím znemožnit, aby páni
zneužili svých hospodářských pozic k obnovení bur-
žoazní politické moci. Mimořádnou podporu měla
v těžkých poválečných letech péče Komunistické strany
Československa o obnovu válkou rozvráceného hospo-
dářství a o jeho další plánovitý rozvoj. V něm viděli
lidé záruku zlepšování životní úrovně ne pro »horních
deset tisíc«, ale pro milióny dělníků, rolníků i pří-
slušníků inteligence. Pracující poznávali v komunistic-
ké straně starostlivého hospodáře, moudrého budovate-
le nové republiky, kterému ležel na srdci osud našich
národů. To se v plné míře vztahovalo i na zahraniční
politiku, v níž naše strana opřela bezpečnost republiky
o spojenectví se Sovětským svazem.

Taková politika byla lidu srozumitelná, nebylo v ní
žádných záludností, ukazovala jasnou a spolehlivou
cestu, a proto s ní souhlasil každý poctivý člověk,
každý skutečný vlastenec. Z přitažlivosti této politiky
vyplývala i údernost a působivost komunistické agitace
— naše slova získávala lidi, protože byla provázena
přesvědčivými činy.

Reakční politikové museli pochopitelně celou dobu
po osvobození své skutečné záměry skrývat. Nezbyvalo
jim než zahalovat svou politiku do kouřové clony pusté
demagogie. Patřili k té »politické škole«, která se vy-
značovala podceňováním lidu, nestáli příliš o politickou

aktivitu pracujících, potřebovali je v nejlepším případě jen jako »hlasovací materiál«. Spolehnali spíše na zákušný čachrování, vděčili za svou politickou kariéru především různým, podle okamžité potřeby vytvářeným »blokům« a v nemalé míře počítali s přímou pomocí svých zahraničních přátel. Nikdo z nich nemůže tvrdit, že by v působení na lid byli jakkoli omezováni nějakým »komunistickým monopolem« v agitaci. Měli k dispozici svůj tisk i značný vliv v rozhlase, na jejich straně stála velká část kněží a vydatně jim už tenkrát pomáhala kapitalistická rozhlasová propaganda. Byli to zkušeni »mistři slova«, ovládali umění »malovat straky na vrbě«, a přece neuspěli.

Zenklové a spol. se cítili zaskočení, když se Klement Gottwald nedal vtáhnout do jejich kuloárního politikaření, když se komunisté rozhodli učinit lid jediným povoláním a nejvyšším soudcem v dozrálém sporu. Komunistická strana Československa, věrna svým nejlepším tradicím, považovala za svou povinnost lid velmi otevřeně informovat o všech závažných politických otázkách, a to nejen v únorové krizi, ale po celá léta uskutečňování a prohlubování národní a demokratické revoluce. Nepotřebovali jsme se schovávat, upřímně jsme vysvětlovali, co chceme my, a současně jsme nelitostně odhalovali, co má za lubem reakce a k jakým koncům by republiku přivedla její politika.

Je přímo příznačné, že se komunisté nedali strhnout k takzvané líbivé politice, že se neuchylovali k demagogii. Ta pro nás nebyla přijatelná ani přechodně, nejsme vyznavači zásady, že »účel světí prostředky«. Nejednou jsme licitační demagogii našich odpůrců museli odrážet trpělivým vysvětlováním skutečných možností republiky, nejednou jsme byli nuceni vyslovovat názory, které na první pohled nebyly nijak populární. Strana se však úzkostlivě držela pravdy, hlásala ji, i když byla někdy nepříjemná. Vyplatilo se to, protože pravda lidu nemohla být poražena — zvítězila.

Nikdy nemůžeme dost ocenit, jak velký podíl na

vítězství lidu měl tehdejší bojovný komunistický tisk, vystupování vedoucích funkcionářů na masových shromážděních a v rozhlase i využívání parlamentní tribuny. To všechno bylo potřebné a prospěšné, ale strana přesto položila důraz na osobní agitaci, na bezprostřední styk komunistů s politicky neorganizovanými občany i s příslušníky ostatních politických stran.

Uvědomění statisíců členů strany, jejich osobní oddánosti, obětavosti a houževnatosti tehdy slavily nebývalé úspěchy a prakticky změnily celou zemi v jediný veliký tábor lidu. Členové Komunistické strany Československa vystupovali vždy, všude a za všech okolností jako skuteční komunisté, vysvětlovali a aktivně obhajovali politiku své strany v orgánech Národní fronty, získávali pro ni členy společenských organizací, agitovali mezi spolupracovníky, věnovali pozornost sousedům v bydlíšti. Iniciativně vyvolávali aktivní politické diskuse, nevyhýbali se ani sebeostřejším polemikám, ve svém slovníku neznali fráze, všude získávali vrch srozumitelnými, a proto přesvědčivými argumenty. Tehdy jsme byli doslova všude, všude nás bylo slyšet, hlásali jsme naši pravdu od člověka k člověku, snažili jsme se získat každého poctivého občana.

Významným strůjcem úspěchů naší agitace byl způsob jejího řízení, její organizační zabezpečování jednotlivými stranickými orgány na všech stupních. Komunisté dostávali rychlé a přesné informace, byli včas a v dostatečné míře vyzbrojeni potřebnými argumenty, měli k dispozici řadu působivých názorných materiálů, uměli samostatně využívat svého tisku. Páteří a motorem agitace bylo těsné spojení všech stranických orgánů od ústředního výboru až po poslední základní organizace. Celá komunistická strana byla jedno tělo a jedna duše.

Rozhodujícím činitelem v získávání spoluobčanů pro naši politiku byl osobní příklad komunisty. Na každém kroku lidé viděli nadšení komunistů, které strhávalo, poznávali, že členové strany hlásají to, čemu sami

upřímně věří, že se tím také sami důsledně řídí, že nemají žádné osobní zjištěné touhy. Komunisté byli na výšidoby — v dějinách našeho hnutí zůstane navždy zapsána jejich tehdejší pracovní obětavost, jejich iniciativa a příklad v zaměstnání, ale i milióny hodin odpracovaných na dobrovolných brigádách. I soukromý život jednotlivců a počínání jejich rodinných příslušníků byly tehdy důležitým kritériem komunistického uvědomění; komunisté museli mít opravdu »horoucí srdce a čisté ruce«. To všechno ve svém souhrnu velmi působilo na nekomunisty, kteří se dennodenně přesvědčovali, že je na příslušníky Komunistické strany Československa spolehnouti, a proto se komunisté všude stávali přirozenými vůdci ostatních pracujících.

Bez zveličování lze tvrdit, že organizace a metody osobní agitace, způsob jejího řízení, její masovost a osobní příklad komunistů se rozhodujícím způsobem podílely na únorovém vítězství.

Tyto řádky nechci vydávat za pokus o historickou studii, nejsou ani pouhou osobní vzpomínkou. My, komunisté, se s hrdostí vracíme k významným událostem revolučního hnutí, právem je oslavujeme, ale především z nich čerpáme posilu pro naši současnou práci, učíme se z nich pro dnešní den i pro budoucnost.

Po stranické a společenské krizi, která vyvrcholila v roce 1968, jsme všechno své úsilí upnuli k obnovení marxisticko-leninského charakteru strany a socialistických zásad naší vnitřní i zahraniční politiky. Ruku v ruce s tím se nové vedení strany přihlásilo k nejlepším tradicím našeho hnutí a v současných podmínkách jsme začali využívat nenahraditelné zkušenosti z nejúspěšnějších období revolučních dějin. Mezi ně nesporně patří prvořadé místo národní a demokratické revoluci, jejímu rozvíjení a vyvrcholení v revoluci socialistickou. Z toho vyplynulo i poučení o nezbytnosti těsného spojení strany s dělnickou třídou, s družstevním rolnictvem i s inteligencí, o nutnosti stálého styku komunistů s nestránky. Tím bylo motivováno i naše odhodlání zí-

skat každého poctivého člověka pro naši politiku, a v tom je i příčina našeho návratu k výstižnému gottwaldovskému heslu Čelem k masám.

Dnes, po čtyřech letech, lze říci, že se bezprostřední styk strany s pracujícími opět plně osvědčil, že tato metoda byla korunována úspěchem. Jakmile nové vedení strany jasně vyjádřilo svá stanoviska k základním otázkám a srozumitelně formulovalo hlavní úkoly, šli opravdoví komunisté »do ohně« a pravice ztratila všechny šance. Krok za krokem, houževnatě, ale trpělivě, jsme získávali milióny pracujících, dokazovali jsme jim, že pravda je na naší straně, a umožňovali, aby se o tom na vlastních zkušenostech přesvědčovali. V každodenním životě, v pracovním úsilí, v socialistickém soutěžení, svým aktivním podílem na řízení společnosti i ve volbách náš lid prokázal, že je oddán socialismu, že brání revoluční vymoženosti, že chápe, podporuje a uskutečňuje politiku Komunistické strany Československa. Naše politické vítězství nad pravicí a nepřáteli socialismu bylo podmíněno správnou politikou a jejím účinným uplatňováním, živým vztahem komunistů k ostatním občanům.

Máme snad nyní právo na sebeuspokojení, můžeme složit ruce do klína? Nikoli — zkušenosti nás učí, že základním předpokladem našich úspěchů bylo, je a provždy zůstane pevné spojení strany s dělnickou třídou a s ostatními pracujícími. Komunisté se za žádných okolností nesmějí zavírat do ulity vnitrostranického života. Nemá smysl, když na stranických schůzích a aktivech agitují sami sebe. Své politické uvědomění musí prokázat svou prací, celým svým životem, vystupováním na veřejnosti, neustálým vysvětlováním naší politiky vždy a za všech okolností.

Přesvědčování je základní metodou vedení pracujících, je hlavním nástrojem uplatňování vedoucí úlohy strany. Z toho nesmíme za žádných okolností nic slevit, osobní agitaci nemůžeme ledabyly odbývat či utopit ve frázích, a vůbec už je nepřípustné nahrazovat ji ko-

mandováním. Tento požadavek odpovídá historickým zkušenostem strany, je obsažen v závěrech XIV. sjezdu KSČ i v usneseních jejího ústředního výboru. Měl by být samozřejmou součástí našeho každodenního života, měl by nám přejít do krve. Výročí Února i škola, kterou jsme prošli v posledních letech, nám připomínají: právě proto jsme komunisty, že vždy pracujeme v zájmu lidu a vždy jdeme s lidem.

Rudé právo 3. února 1973

GOTTWALDOVO DÍLO K NÁM PROMLOUVÁ ŽIVOU ŘEČÍ

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISE LIDOVÁ ARMÁDA
BŘEZEN 1973

Připomínáme si dílo Klementa Gottwalda a zamýšlíme se nad ním, protože k nám přes časový odstup promlouvá živou řečí, nic z něho se nepřežilo, nic nezastaralo. Nejde samozřejmě o bezduché papouškování, nemůžeme se omezovat na citáty, byť sebetrefnější. Vždy se budeme k dílu Klementa Gottwalda vracet především proto, že je návodem ke každodennímu jednání, je bohatou studnicí poučení, je strhujícím příkladem. Je — snad se to tak dá říci — do určité míry i kompasem našich dnů, umožňuje posoudit i správnost cesty, po níž kráčíme v posledních třech letech. Ani v tom se však nesmíme zaplést do tenat mechanického srovnávání. Život se vyvíjí, možnosti, potřeby i úkoly socialistické revoluce se mění a politika, nechce-li ustrnout, je musí respektovat.

Dějiny Komunistické strany Československa jsou nerozlučně spojeny s Gottwaldovým jménem, právě jemu v nich patří místo z nejčestnějších. Gottwald nikdy nebyl pouhým divákem, vždy se rozhodujícím způsobem podílel na formování historie dělnického revolučního hnutí v naší zemi, ovlivňoval ji už dávno předtím, než stanul v čele strany. Od roku 1925 nenajdeme žádnou vývojovou etapu, které by nevtiskl osobitou pečť svou praktickou politickou činností, organizátorskou prací

i teoretickým rozpracováním všech významnějších otázek.

Vzpomeneme-li známého Leninova výroku, pak máme právo říci, že právě Klement Gottwald byl typem vůdce, kterého ze svých řad vydala nejpokrokovější část dělnické třídy, aby se stal inspirátorem i organizátorem jejího vítězství. Jeho velikost nespočívala v zázračné genialitě, ale ve schopnosti střízlivě posoudit situaci, určit potřeby revolučního hnutí a vytyčit reálné cíle v souladu se zájmy dělnické třídy. Stejně mistrně dokázal naznačit cestu k těmto cílům a houževnatě usilovat o jejich dosažení. Nevyhýbal se kompromisům, když to bylo v zájmu věci, ale v zásadních otázkách byl nesmiřitelný. Jeho řídicí schopnosti se projevovaly i v umění pracovat kolektivně, stmelovat své spolupracovníky, využívat jejich talentů co nejúčinněji ve prospěch hnutí, neslevovat v náročnosti vůči sobě ani vůči ostatním.

Zhutněně můžeme nejvýznamnější události v dějinách strany vyjádřit asi takto: Boj proti likvidátorům, proti pravicovým oportunistům, ale i proti sektářům; úsilí o bolševizaci strany zahájené V. sjezdem; masové dělnické i rolnické akce politického i sociálního charakteru; snahy o vytvoření lidové fronty proti fašistickému nebezpečí a na obranu republiky; organizace národně osvobozenického zápasu doma i v zahraničí; budování lidově demokratického státu, přechod od národní a demokratické revoluce k socialistické revoluci a Vítězný únor 1948; IX. sjezd strany a jeho linie výstavby socialismu. To jsou — ve zkratce řečeno — milníky, které nad jiné přesvědčivě dokazují, že Klement Gottwald byl mistrem strategie i taktiky revolučního boje, že vždycky trefil hřebík na hlavičku. Nesnášel pseudoradikalismus, vynikal klidem a rozvahou, ale v pravé chvíli mu nikdy nechyběla revoluční rozhodnost. Spolupracovníci si ho pro tyto vlastnosti vážili, komunisté i bezpartijní pracující ho měli rádi, protivníci se ho báli, ale museli uznávat jeho kvality.

Čím lze vysvětlit jeho vlastnosti, v čem spočívalo talentovaným člověkem, který si díky své osobně nezporné životnosti a píli zasloužil čest být vedoucím stranickým funkcionářem, měl předpoklady nést odpovědnost, která s tím byla spojena. Myšlenky obsažené v jeho díle a konkrétní výsledky jeho politické činnosti dokazují, že zvládl své poslání především proto, že byl příkladným marxistou-lenincem. Smyslem jeho studia přikladlo opakovat zásadní poučky revolučních klasiků. Nebyl hluboký jejich myšlenek, osvojil si jejich metodu tvorby práce, pronikl k podstatě tohoto revolučního učení a umně je uplatňoval v československých podmínkách. Střežil dodržování obecně platných zásad revolučního boje a výstavby socialismu, ale vždy respektoval a dovedně využíval historicky dané zvláštnosti naší situace i národní tradice Čechů a Slováků.

Nebylo náhodou, že pravice a nepřátelé socialismu zaútočili v roce 1968 tak neomaleným způsobem právě na památku soudruha Gottwalda. Jeho život, zasvěcený straně a pracujícím lidu, výsledky jeho práce jim byly trnem v oku. Věděli, že pošpinit Gottwalda znamená pošpinit dějiny naší strany, že to znamená znevážit její politiku od V. sjezdu. Útoky proti Gottwaldovi měly zneuctít poctivou práci miliónů lidí, zbavit je sebe-důvěry ve vlastní síly a víry v socialismus, vzít jim životní perspektivy. Báli se i mrtvého Gottwalda, chtěli oslabit živoucí sílu jeho odkazu, a proto »oprašovali« dějinami odsouzené měšťácké politiky. Jejich lživým opěvováním chtěli vydávat za vzor dokonalosti předválečnou buržoazní republiku s jejím třídním, politickým, sociálním a národnostním útlakem. Útoky na Gottwalda byly vlastně jen chatrným pláštěm snahy o rozleptání základních kamenů socialismu, zejména vedoucí úlohy strany a spojenectví se Sovětským svazem.

Při vzpomínce na ty doby vyvolává údiv snaha některých lidí zlehčit smrtelné nebezpečí, které hrozilo socialismu v Československu. Spoléhají na slabost lidské

paměti, chtěli by zastírat nesmírné morálně politické škody a hospodářské ztráty, způsobené činností pravicových oportunistů a antisocialistických sil, které se dočasně zmocnily vedení strany a státu. Draze zaplacené zkušenosti nás zavazují nedat pravičákům už nikdy žádnou šanci, nedopustit revizionistické a pravicově oportunistické recidivy v politice strany, byť byly prezentovány pod sebelibivějšími hesly. Nejjistější záruka v tomto směru je důsledné plnění usnesení XIV. sjezdu.

Je přirozené, že náš návrat k marxismu-leninismu v roce 1969 byl zákonitě provázen i objektivním oceněním dějinné úlohy Klementa Gottwalda a jeho životních zásluh. Výrazně to zaznělo na XIV. sjezdu strany i ve vystoupení soudruha Gustáva Husáka při vzpomínkových oslavách Gottwaldových nedožitých 75. narozenin. Náš návrat ke Gottwaldovi má hluboký smysl. Hlásíme se tím k slavné epoše dějin našeho revolučního hnutí, hlásíme se k té politice, kterou Klement Gottwald na základě životních zkušeností revolučních mas tvořil a za podpory celé strany a nejpokrokovější části československého lidu uskutečňoval. Hlásíme se k dějinným vítězstvím našeho lidu: k osvobození Sovětskou armádou v roce 1945, k Vítěznému únoru 1948 a k úspěchům socialistické výstavby.

Ctíme Gottwalda, učíme se od něho, ale není pro nás modlou, není pro nás nedotknutelný. Jsme povinni posuzovat Gottwalda z hlediska jeho práce ve službách strany a v zájmu dělnické třídy, správně určit jeho místo v dějinách a ocenit velikost jeho osobnosti. A při takovém náročném a všestranném hodnocení se vždy znovu prokazuje, že Gottwald jako vůdce strany a lidu zasluhuje náš vděk i naši úctu. Bylo by ovšem málo klanět se jeho památce jen slovy, rozhodující je, abychom činy dokazovali, že správně chápeme jeho odkaz.

Naše cesta od roku 1968 nebyla lehká. Byl to úporný politický zápas s pravicovými oportunisty a revizionisty i s důsledky jejich působení, zápas o marxisticko-leninský charakter strany a obnovení její vedoucí

úlohy, o upevnění socialistického státu, o návrat Národní fronty k socialistickému duchu, o získání miliónů pracujících. Vyvrcholením první etapy tohoto zápasu se stal XIV. sjezd KSČ. Cílevědomým rozpravám jeho závěrů dokazuje ústřední výbor, s jakou vážností chápe své poslání i svou odpovědnost před stranou a československým lidem i vůči našim předcům a celému mezinárodnímu komunistickému společenství.

Snad už máme při vši skromnosti právo říci, že poučení omyly a chybami jdeme opět gottwaldovskou cestou, že jsme věrni jeho odkazu, že jej v současných podmínkách úspěšně rozvíjíme. Pravda, leckdo z druhého břehu nám návrat ke Gottwaldovi vytýká, leckdo se snaží dokázat, že jde, jak říkají, o »návrat do padesátých let«. Nemíníme s nimi polemizovat, i když nezdůrazňujeme zbytečně, že jsme se poučili z chyb a omylů a že jsme jich řadu napravili. Jenže padesátá léta pro nás nejsou jen synonymem chyb, i když je nechceme zlehčovat. Současníci si tuto dobu pamatují jako léta velkých politických vítězství i ekonomických úspěchů, jako léta socialistické industrializace a združstevňování zemědělství, jako léta nebývalého rozmachu socialistické kultury, výchovy i vědy. Naše generace bude vždy hrdá na to, že jsme mohli spoluprožívat tuto velkou dobu, že jsme mohli přiložit ruce k tomuto historickému dílu. Především v tom se hlásíme k výsledkům Gottwaldovy politiky.

Pro Klementa Gottwalda — nadaného Leninova žáka — bylo vždy mimo jakékoli pochyby, že o úspěchu dělnického revolučního hnutí rozhoduje komunistická strana — strana nového typu budovaná podle známých leninských zásad a pracující podle nich. Péče o stranu, o její čistotu a akceschopnost, byla vždy hlavní Gottwaldovou starostí. Úzkostlivě pečoval o to, aby se dodržovaly leninské normy stranického života, aby stanoviny strany byly neporušitelným zákonem pro každého členu, bez ohledu na jeho postavení. Ve všech vývoje- vých etapách rozhodně prosazoval dodržování zásad

demokratického centralismu jako základní podmínky ideové, organizační i akční jednoty strany. Současně však kladl nemenší důraz na respektování vnitrostranické demokracie, na svobodnou diskusi ve stranických orgánech a organizacích, na vážný vztah ke kritice a k sebekritice.

Snad mi dáte za pravdu, že jsme právě na nedodržování těchto zásad těžce doplatili. Jejich narušování rozvrátilo jednotu strany, ohrozilo její vážnost i autoritu, dezorientovalo poctivé komunisty a umožnilo beztrestné rejdy pravičáckých zrádců. Proto označil ústřední výbor v roce 1969 obnovení leninských norem vnitrostranického života a upevnění jednoty strany za klíč k překonání krizové situace. Dali jsme si do pořádku stranu, očistili jsme její řady od zrádců, přeběhlíků i kolísavých lidí, věnovali jsme všechny síly upevnění ideové a organizační jednoty strany i zvýšení její akceschopnosti. Jen díky tomu jsme mohli obnovit a prohloubit její vedoucí úlohu v celé společnosti, a to nikoli administrativním donucováním, ale schopnostmi a přirozenou autoritou jejích orgánů, organizací i jednotlivých funkcionářů a členů. Zkušenosti posledních let znovu potvrdily starou pravdu: jaké je vedení, taková je strana, jaká je strana, taková je socialistická společnost.

Hluboce se mýlí každý, kdo si myslí, že tyto požadavky platily jen po krizovém období, že teď nadešel čas »pohodlnějšího« stranického života, že je možné nad lecčím mávnout rukou či přivřít oči. Leninské normy stranického života v celém svém rozsahu (!) mají trvalou platnost. Jejich obcházení, přehlížení či dokonce potlačování nesmějí komunisté trpět. A je logické, že čím jsou vyšší nároky na řízení společnosti, tím náročněji se musí rozvíjet vnitrostranický život.

Poznali jsme a stále znovu se o tom přesvědčujeme, že v nepřátelských plánech má snaha o narušení jednoty strany prvořadý význam. I tam vědí, že jednotná a akceschopná strana je nepřekonatelnou překážkou

jejich rozvratnických úmyslů. Proto budeme marxisticko-leninskou jednotu strany chránit a upevňovat, budeme bdít nad čistotou strany, zvyšovat na všech stupních její akceschopnost a správně uplatňovat její stupdouceí úlohu. To je trvalý úkol určený XIV. sjezdem, plně odůvodněný našimi vlastními, staršími i nedávnými zkušenostmi a navazující na nejúspěšnější období Gottwaldovy činnosti.

Komunistická strana — jak je všeobecně známo — není samoučelnou organizací, nelze ji zaměňovat se žádnou jinou politickou stranou. Podle Leninovy definice je revolučním, politickým, organizovaným předvojem dělnické třídy. Soudruh Gottwald v politické praxi vždy vyžadoval, aby strana plnila toto své poslání, vždy prosazoval respektování historicky dané vedoucí úlohy dělnické třídy, vedl stranu tak, aby sloužila zájmům této třídy.

Po teoretických i praktických zmatcích způsobených pravící bylo nanejvýš nutné, aby se XIV. sjezd vyslovil k těmto otázkám, aby zdůraznil, že historické poslání dělnické třídy je nezastupitelné, že její vedoucí úlohu v budování socialismu a komunismu nemůže převzít žádná jiná třída, tím méně pak některá společenská vrstva. Dnes už většina lidí pochopila, že takzvaná teorie elit nesloužila věci socialistické revoluce, ale byla pro úzké skupinky mostem k uchopení politické moci a k jejímu zneužití proti zájmům všech pracujících, tedy i proti zájmům pokrokové inteligence.

Z usnesení XIV. sjezdu a jednotlivých zasedání ústředního výboru vyplývá pro celou stranu povinnost vytvářet v každodenní praxi předpoklady pro velmi konkrétní uplatňování vedoucí úlohy dělnické třídy. V posledních letech je možné najít mnoho důkazů, že pro nás tato zásada není prázdnou frází. Zvyšování účasti pracujících, zvláště pak dělníků, na řízení společnosti je základním předpokladem rozvoje socialistické demokracie. Velmi cílevědomě jsme proto zvyšovali počet dělníků volených do orgánů strany, spole-

čenských organizací, do národních výborů i zákonodárných sborů — a v jejich činnosti se to projevuje velmi blahodárně. Daleko nejdůležitější ovšem je, že strana opět formuje a uskutečňuje takovou politiku, která je v souladu nejen s okamžitými, ale především s historickými zájmy dělnické třídy a většiny pracujících. A tyto zájmy lze velmi obecně, ale výstižně vyjádřit jako všestranný rozvoj vyspělé socialistické společnosti.

Nikdy jsme netajili, že s postavením dělnické třídy je spojeno mnoho povinností a velká odpovědnost jejich příslušníků. Hrubě nesprávné by ovšem bylo odtrhovat od těchto nároků práva vládnoucí třídy — tedy právo vládnout prostřednictvím svých zástupců, zúčastňovat se řízení všech oblastí života, vyjadřovat se ke všem společensky důležitým otázkám. Proto bude strana dbát, aby především z řad dělníků, kteří už znají výrobní procesy, byli vybíráni studenti na vysoké školy a do speciálních kursů, aby z nich vyrůstali všestranně připravení a politicky pevní vedoucí pracovníci naší strany, státu i hospodářství. V socialistické společnosti platí ovšem stejné povinnosti a stejná práva i pro spojence dělnické třídy — pro družstevní rolníky a pro pokrokovou inteligenci. Ovšemže se uplatňování práv vládnoucí třídy nemůže omezit jen na vybrané jedince. Ve straně i ve společenských organizacích je dost možností pro aktivní účast každého, kdo chce přiložit ruku ke společnému dílu a pomáhat nám v boji proti nedostatkům.

I to však budiž otevřeně řečeno, že respektování vedoucí úlohy dělnické třídy v naší společnosti nemůže chránit ty jednotlivce, kteří v životě či v práci jednají proti zájmům své vlastní třídy. Když někdo poškozuje společnost, když lajdačí, odvádí nekvalitní práci či se dokonce dopouští trestných činů, pak ho nemůže ani příslušnost k dělnické třídě zachránit před opovržením společností anebo i před administrativním postihem.

Věrnost dělnické třídě, služba jejím historickým zá-

jmům, je základním předpokladem třídního pohledu na všechny události, na vývoj společnosti i na počínání jednotlivců. Pro Gottwalda byly třídní pohledy a přístupy přímo charakteristické. Nevyplývaly ani zdaleka jen z jeho třídního původu a ze životních zkušeností bývalého mladého dělníka, ale především z jeho teoretické vyspělosti, která jej vyzbrojila schopností rozeznávat, co prospívá a co škodí zájmům dělnické třídy, jak se v taktice vyhnout na pohled lákavým věcem, když jsou v rozporu se strategickými cíli. Nikdy nedával přednost laciným úspěchům, které by zamířily oči či oslabily revoluční perspektivu.

Z vlastních zkušeností víme — a hovoří o tom i nejvýznamnější dokumenty strany z posledních tří let — že jednou z nejvážnějších příčin naší stranické i společenské krize bylo opuštění třídních pohledů a přístupů, které je vždy provázeno oslabením revoluční bdělosti a ideové zásadovosti. Tam, kde chybí třídní pohled, nabývá vrchu maloměštáctví, ke slovu se dostávají kariéristé všeho druhu, za politickou věrnost a mimořádné řídicí schopnosti se vydává pouhá konjunkturální přizpůsobivost.

Z mnoha důvodů byly tyto protisocialistické jevy u nás dost rozšířeny a bylo by bláhové myslet si, že jsou zcela překonány, že maloměštáci, kariéristé, lidé s ohebnými páteřemi vymřeli. Za určitých podmínek, při nedostatku revoluční bdělosti a při nízké pracovní náročnosti jim dokonce dnes i v budoucnu může kvést pšenice, mohou bujet a rozmáhat se jako plevel na špatně ošetřovaném poli. Tím více je na místě zdůrazňovat nezbytnost zásadních třídních pohledů a přístupů. Nedávejme se klamat zdánlivou líbivostí, nepodléhejme příjemně znějícím demagogickým heslům — naučme se zkoumat vždy ve všech souvislostech, co ten či onen jev znamená, k jakým cílům míří, které třídě slouží.

Třídní pohled je leninskou metodou a nejspolehlivějším kritériem, při správném ovládnutí a používání

nás nemůže zklamat. Plně to platí i pro budování socialistického státu a pro rozvoj socialistické demokracie. Jen neodpovědní dobrodruhové mohli lidi lákat na vějíčku jakési »absolutní« svobody a demokracie pro všechny. Jako každý stát je i stát socialistický třídním státem. Socialistickou demokracií proto musíme rozvíjet tak, aby to vedoucí úlohu strany nepodlamovalo, ale upevňovalo; aby to vládu dělnické třídy a účast pracujících na řízení nesnižovalo, ale zvyšovalo; aby to socialismus neoslabovalo, ale posilovalo.

Klement Gottwald při všech příležitostech — i za nejsložitějších podmínek — zdůrazňoval nezbytnost a zcela mimořádnou důležitost solidní ideové výchovy členů strany. Komunistům připadla historická odpovědnost za úspěch socialistické revoluce ve všech jejích vývojových fázích. Uskutečňování tak složitého úkolu se neobejde bez nezdarů a potíží, ba často ani bez vážných zkoušek. Obstát v nich mohou jen lidé s hlubokým přesvědčením o správnosti naší věci. Uvědomělé přesvědčení není totožné se slepou vírou, neobejde se sice ani bez emotivních činitelů, ale založeno může být především na vědě, na znalostech, které nás naplňují poznáním o historické nevyhnutelnosti konečného a úplného vítězství socialismu a komunismu. Prostoupení tímto přesvědčením mohli mnozí se ctí projít ohněm nejtěžších zkoušek, ono dávalo nejlepším z nás sílu raději zemřít, než zradit ideje komunismu. A naproti tomu nedostatek účinné ideové výchovy, chybějící přesvědčení změnily před čtyřmi lety tolik tehdejších členů strany na korouhvičky, které se točily podle módního větru.

V souladu se sjezdovými závěry, s ohledem na naše zkušenosti a potřeby věnoval ústřední výbor na svém říjnovém zasedání při projednávání ideologických otázek mnoho místa ideové výchově komunistů. V žádném případě nejde straně o nějaké školometství ve špatném slova smyslu. Někdo se třeba může všem základním poučkám naučit z paměti, dokáže je odříkat

i o půlnoci, a přece ještě nemusel vůbec nic pochopit, přece jen se jeho uvědomění nezvýšilo ani o vlásek. Měřítkem účinnosti ideové výchovy, důkazem uvědomlosti komunistů může, myslím, být jen jejich revoluční aktivita projevovaná vždy a za všech okolností. Každý z nás by jistě mohl dosvědčit, že k takovému stavu nám ještě nemálo chybí — ještě stále je dost lidí s legitimací strany, kteří necítí potřebu nebo nemají odvahu pouštět se do diskusí, když se za různých okolností ozývají nevybíravé útoky na vnitřní i zahraniční politiku naší strany. Jsou pořád ještě takoví, kteří si myslí, že projevem stranickosti je pouhé placení členských příspěvků a pasívní účast na členských schůzích.

Uvědomělého komunistu musí ostatní spoluobčané poznat podle celého způsobu jeho života, podle jeho práce, podle jeho vystupování. Nikdo nemůže chtít, aby lidé posuzovali stranu jen podle výsledků jednání ústředního výboru či podle několika vedoucích funkcionářů. Je přirozené, že nekomunisté měří soulad mezi slovy a činy naší strany nejen podle zásadních usnesení, ale podle toho, jak si vedou členové strany v jejich bezprostředním okolí, jejich spolupracovníci či sousedé v bydlišti. Každý z nás, bez ohledu na funkci, je reprezentantem strany, která je vedoucí politickou silou společnosti, každý z nás si toho musí být neustále vědom, chovat se a pracovat podle toho, být příkladem ostatním. Jediný špatně se chovající majitel stranického průkazu dokáže znevážit práci celé organizace, vyvolává nedůvěru k ostatním komunistům, uvádí v pochybnost celou naši politiku. Mimořádně citlivě pak vnímají tyto jevy mladí lidé. Nedovedou se často orientovat ve všech souvislostech, zobecňují výjimky a snadno podléhají rozčarování, když ten či onen člen strany neodpovídá jejich představám o straně a komunistech.

Gottwaldova osobní skromnost, jeho citlivost a ohleduplnost, porozumění a soustavná péče o denní starosti pracujících, jeho nesmiřitelnost k chybám a nedostatkům, které brzdí rozvoj socialismu, jeho úcta a láska

k pokrokovým tradicím našich národů a horoucí socialistické vlastenectví, jeho nenávisť vůči třídním nepřítelům — to jsou vlastnosti, které by měly být vzorem pro každého komunistu, od řadového člena až po nejvyššího funkcionáře, v jeho stranickém i osobním životě.

V duchu celoživotního díla soudruha Gottwalda a v souladu s našimi současnými potřebami ústřední výbor vysoce vyzvedl požadavek morálních vlastností komunistů, zejména občanské a pracovní kázně, stejně jako komunistické skromnosti. Právě Gottwald nejednou varoval celou stranu a všechny její členy před velikášstvím a slavomamem. Povyšování se nad bezpartijní, odtrhávání se od nich škodí straně, snižuje její vážnost a oslabuje její vliv na pracující.

Je tedy správné a potřebné posuzovat účast na školení, pilnost ve studiu, aktivitu v diskusi a získané vědomosti, nade vše však musí být středem naší pozornosti skutečné jednání každého člena strany, jeho aktivita v úsilí za uskutečňování naší politiky. Marně bychom asi hledali jiné, dokonalejší měřítko uvědomělosti komunistů. Rádi a dost často po Gottwaldovi opakujeme, že jsme nešli do strany kvůli výhodám, ale s vědomím větší odpovědnosti a vyšší pracovní i morální náročnosti. Usilujme o to, abychom tuto devízu uskutečnili každý sám u sebe i u svých soudruhů.

Není těžké pochopit, že služba dělnické třídě, třídní pohledy i přístupy a ideová vyspělost komunistů předurčují spojení strany s politicky neorganizovanými občany i s příslušníky jiných politických stran. Klement Gottwald vždy patřil k těm komunistickým vůdcům, kteří úspěchy strany činili přímo závislými na spojení s masami. Nejednou opakoval, že lidem musíme věřit, mít je rádi, učit je, ale i učit se od nich. V těchto myšlenkách je, myslím, výstižně shrnut nejúčinnější způsob uplatňování vedoucí úlohy strany.

V posledních letech jsme se vrátili k proslulému Gottwaldovu heslu Čelem k masám. To není konjunkturu-

rální okrasné heslo, není to móda ani řečnický obrat, ale životní nezbytnost, má-li naše strana ve své politice uspět, má-li pro ni získat milióny pracujících. Nestačí ovšem opakovat toto nanejvýš správné heslo v referátech a v článkách, nestačí hlásit se k němu na uzavřených členských schůzích a funkcionářských aktech — tím se ještě k masám nepřiblížíme ani o milimetr.

Řídit se Gottwaldovou poučkou znamená žít životem lidu, znát jeho radosti i bolesti, aktivně vysvětlovat politiku strany a získávat lidi pro účast na jejím uskutečňování. Jak by nám také mohli naši spoluobčané rozumět, když s nimi nebudeme mluvit? Jak máme vědět, co si lidé myslí, když bychom se uzavírali otevřeným diskusím? Bez každodenního styku s lidmi, bez navazování politických (!) rozhovorů nejsme schopni posoudit ohlas naší politiky a její účinnost — bez toho těžko poznáme, co lidi trápí, v čem se nám práce nedaří.

V poslední době se u nás v osobní agitaci mnohé zlepšilo, zvláště při oslavách 50. výročí strany, před jejím sjezdem a po něm i v přípravách na volby jsme znamenali potěšitelnou aktivitu. Její výsledky byly velmi konkrétní. Projevily se v celkovém zlepšení politického ovzduší, v růstu důvěry vůči Komunistické straně Československa a Národní frontě, v rozvoji socialistického soutěžení, ve volebních úspěších i v plnění volebních programů. Může to znít otřepaně, ale i tu platí Gottwaldovo: Nespokojovat se s dosaženým, nezpyšňet z úspěchů, neusínat na vavřínech. Lidé by nám neodpustili, kdybychom se omezili na jednorázové kampaně, kdybychom se na ně obraceli jen s požadavky a jinak si jich nevšímalí.

Styk s lidmi, všechny formy agitace můžeme rozvíjet velmi sebevědomě. Máme s čím jít za lidmi, úspěchy naší politiky jsou prokazatelné a velmi přesvědčivé, náš program rozvoje socialistické společnosti a mírového života je pro každého poctivého člověka srozumí-

telný a přitažlivý, určuje jasné perspektivy. Ano, je to náročná práce, vyžaduje mnoho obětavých lidí, ale je to nevyhnutelné, protože jde o autoritu strany, o osud její politiky, o důvěru ke komunistům.

I velmi dobře organizovaná a často opakovaná agitace však bude bezzubá, jestliže se lidé budou v praxi setkávat s jevy, které nás usvědčí, že si svých spoluobčanů dost nevážíme. Poslanci národních výborů, členové komisí a občanských výborů by měli pokládat za svou povinnost dbát, aby se s připomínkami, se stížnostmi a podněty občanů vážně pracovalo, abychom tyto projevy iniciativy a zájmu o veřejné věci neubíjeli přehlížením či pouhým »vysvětlováním«, po němž se nic nezmění.

Nejlepší politická agitace nebude nic platná, jestliže budou lidé denně narážet na neproniknutelné hradby byrokratismu při vyřizování svých záležitostí; a toho je u nás, myslím, ještě příliš. Snad se to někomu bude zdát malicherné, ale jen si všimněte, jak pracují mnozí úředníci národních výborů a jiných institucí, s nimiž přichází občan do styku. Jak ne jeden z těchto pracovníků aparátu se chová povýšeně a bez citu, jak bezostyšně dává najevo, že občané jsou tu pro něho a ne naopak. Není například příliš málo takzvaných přijímacích dnů na národních výborech? Je jejich pracovní doba plně v souladu s potřebami občanů? Jednáme s občany jako s lidmi, nebo jako se »stranami«? Vžíváme se do jejich postavení, snažíme se jim pomoci, anebo je posíláme od čerta k ďáblu, abychom nakonec »nějak« jejich případ vyřídili? Ať si nikdo nemyslí, že by Gottwald takové jevy schvaloval; ať nikdo neříká v domnění, že je dnes strana bude trpět. Byrokratismus se ve svých důsledcích obrací proti socialismu a proti straně — s tímto vědomím se s ním musíme vypořádat daleko energičtěji než dosud a odpovědnost za to z komunistů nikdo nesejme.

Myslím, že v souvislosti s masovou politickou prací je velmi časové připomenout jeden přímý Gottwaldův

výrok: »Vést masy, to není žádné komandování, nýbrž přesvědčování a získávání. Jestli, soudruzi, hrozí straně nějaké nebezpečí, jestli něco může poškodit naši věc, pak je to právě toto. To může straně nejvíce uškodit. Kdybychom to zavčas neviděli, kdybychom takové jevy komandování a diktátorství zavčas neodstranili, kdybychom zavčas neodstranili každé nedemokratické, nekomunistické jednání, pak by se nám to mohlo stát velmi osudným.«¹ Tolik tedy soudruh Gottwald — a my bychom se k těmto jeho moudrým slovům měli nejen bez výhrad přihlásit, ale v životě se jimi důsledně řídit.

Gottwaldovo marxistické vzdělání a jeho všestrannost v politické praxi dokazuje i mimořádná pozornost, kterou vždy věnoval národnímu hospodářství. Stačí vzpomenout, s jakým zápalem organizoval poválečnou obnovu, jaký důraz kladl na poctivou práci ve všech odvětvích. Pod jeho vedením razila strana proti reakční demagogii před volbami v roce 1946 heslo Republice více práce, to je naše agitace. Heslo, jež neztrácí nic na své časovosti. Houževnatě prosazoval dvouletku jako první krok k plánovitě řízenému hospodářskému rozvoji. Jeho známých deset bodů přednesených na IX. sjezdu svědčí o tom, jakou důležitost přičítal ekonomice při výstavbě socialismu. Pro něho, stejně jako pro Lenina, byl hospodářský plán vždy druhým programem strany.

S postupem socialismu se starost o hospodářství prosazuje stále jednoznačněji. Vždyť koneckonců materiální báze rozhoduje o síle socialistického státu, ona předurčuje i životní úroveň pracujících. Bez úspěšného národního hospodářství nepřesvědčíme nikoho o přednostech socialismu. Je dobře, můžeme-li konstatovat, že úsilí ústředního výboru od roku 1969 se setkalo s pochopením pracujících, že naše hospodářství vykazuje dobré výsledky. Mimořádný význam má, že se lidé přesvědčili o svých schopnostech a možnostech, získali

¹ Kl. Gottwald: Spisy, sv. XIV. Praha 1958, s. 439.

sebedůvěru a poznali, že se jim výsledky dobré práce vracejí jednak v dalším rozvoji národního hospodářství, ale i ve společenské a osobní spotřebě, v růstu vzdělanosti i kultury života.

Dnes už pokládáme plnění a překračování výrobních plánů, stabilitu naší měny i vnitřního trhu téměř za samozřejmost. A přece neuplynulo tolik vody od chvíle, kdy jsme i v hospodářství převzali smutné dědictví pravičáckého rozvratnictví. Nepřátelé spoléhali na to, že se nám nepodaří zvládnout právě hospodářské problémy, a nešetřili různými chmurnými předpověďmi. Potvrdilo se však, že promyšlená politika a její důsledné uskutečňování, návrat k socialistickým zásadám řízení a plánování vydávají dobré ovoce.

Naši pozornost však bude nezbytné ještě rozhodněji zaměřit na výrobní spotřebu a náklady, na produktivitu práce a na kvalitu výroby, na soustřeďování a urychlování investic i na komplexní socialistickou racionalizaci — tedy na ty činitele, které určují efektivnost hospodářství, tvorbu národního důchodu a možnosti jeho účelného využití ve prospěch celé společnosti.

A zase nezbyvá než zdůraznit, že odpovědnost za další hospodářský rozvoj leží především na komunistech. Jejich náročnost a houževnatost ve stranických orgánech a organizacích, ve státních a hospodářských funkcích rozhodnou, zda nezůstaneme v půli cesty, zda splníme sjezdová usnesení, zda se naše hospodářství bude rozvíjet podle možností a potřeb moderní socialistické společnosti.

Plánu, jeho direktivním a ekonomickým nástrojům, připadá velmi významná úloha. Naše odpovědnost však spočívá v tom, aby vynikla rozhodující úloha člověka, jeho politického uvědomění, jeho schopností a iniciativy. Žel, dosud se denně setkáváme s jevy, které jsou v rozporu se zájmy společnosti, a neuvědomujeme si vždy dost důsledně, že je nekomunistické přehlížet polovičatost, trpět a tím vlastně legalizovat nejružnější nešvary. Není lehké potírat konkrétní projevy malo-

měšťáctví a politického oportunistu v praxi, vyžaduje to často mnoho osobní statečnosti, odvalu »rozlít si ocet«, ale je to nezbytné, je to v zájmu »rozlít si« socializmu, v zájmu pracujících.

Počítejme s tím, že nikdy nepůjde všechno »jako po másle«; v hospodářství se budeme setkávat s nejrůznějšími potížemi a překážkami. Právě Gottwald nás vždy nabádal, abychom v takových chvílích neztráceli hlavu, abychom nepropadli panice a pesimismu. Schopnost střízlivě posoudit situaci a odhalit příčiny obtíží, rozvaha a rozhodnost v jejich překonávání jsou zárukou našich příštích úspěchů.

Nelze pochopitelně vyčerpát celý ideový odkaz souduha Gottwalda, nelze uvést vše, co je z jeho rozsáhlého díla platné pro dnešek i budoucnost. Jedno však obejít nesmíme: Gottwaldovo přátelství k první zemi socializmu na světě, k velikému Sovětskému svazu. Gottwald moudře rozpoznal, že leninská Komunistická strana Sovětského svazu je oporou a příkladem mezinárodního komunistického hnutí, že Sovětský svaz je nadějí a posilou pokrokového a mírumilovného lidstva. Klement Gottwald byl věrným synem svého lidu, miloval svůj národ, byl oddaným vlastencem a právě proto opřel osud socializmu v Československu o spojenectví se Sovětským svazem. Vždy vycházel z myšlenky, že milovat svou vlast, zabezpečovat její dobrou přítomnost i šťastnou budoucnost znamená neustále upevňovat československo-sovětské spojenectví a chránit je jako oko v hlavě.

Padesáté páté výročí vzniku sovětské moci bylo opět příležitostí ocenit hrdinskou cestu sovětského lidu a zamyslet se nad tím, co pro nás jeho spojenectví znamená. Nikdy nazapomínejme, že sovětský lid zaplatil nejtěžší daň za porážku nacistického Německa, že vykoupil záchranu lidstva před fašistickým morem dvaceti milióny životů svých synů a dcer. Nezapomínejme, že Sovětskému svazu vděčíme za svou národní svobodu a státní samostatnost, za možnost úspěšné cesty k so-

cialismu, za záchranu před kontrarevolucí v roce 1968, ale i za to, že Evropa žije už více než dvacet sedm let v míru. Střežme toto přátelství, rozvíjejme a prohlubujme je svým životem a úspěšnou socialistickou výstavbou, ale nedopusťme, aby se utopilo v pustých frázích. V duchu odkazu Klementa Gottwalda bude naše společenství trvale úhelným kamenem československé vnitřní i zahraniční politiky a s veškerou rozhodností vykořeníme jakékoli projevy antisovětskosti v naší společnosti. Půjdeme vždy věrně po boku Sovětského svazu — našeho nejčestnějšího a nejvěrnějšího spojence.

Klement Gottwald nás opustil předčasně, ale jeho dílo je nesmrtelné. Z tohoto díla vyrostl náš dnešní život, ono je spolehlivým fundamentem dobré socialistické budoucnosti, k němu se lid této země bude vždy vracet, z něj se budou učit všechny příští generace. Budeme se snažit o to, aby českoslovenští komunisté a všichni skuteční vlastenci byli důstojnými pokračovateli Gottwaldova díla, aby byli hodni nazývat se jeho žáky a následovníky.

PROJEV NA SHROMÁŽDĚNÍ
HANOJSKÝCH PRACUJÍCÍCH
U PŘÍLEŽITOSTI
OFICIÁLNÍ PŘÁTELSKÉ NÁVŠTĚVY
DELEGACE POSLANCŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
VE VIETNAMSKÉ
DEMOKRATICKÉ REPUBLICE

V HANOJI
9. DUBNA 1973

Milí soudruzi — obyvatelé Hanoje,
drazí vietnamští přátelé!

Jménem delegace Federálního shromáždění Československé socialistické republiky vám všem co nejupřímněji děkuji za přátelské přivítání na tomto našem velkolepém shromáždění. Děkuji za projevy sympatií k Československu, za všechna ta krásná slova na adresu naší komunistické strany a československého lidu. Velmi rádi je po návratu do naší vlasti budeme tlumočit našim spoluobčanům, rádi jim řekneme, jak velké je přátelství vietnamského lidu k národům bratrského socialistického Československa.

Všichni členové naší delegace jsou nevýslovně šťastni, že dnes máme možnost setkat se s vámi. S hlubokým vzrušením si uvědomujeme, že stojíme tváří v tvář představitelům obyvatel slavného a hrdinného města Hanoje. Vyvolává to v každém z nás pocit velké úcty a odpovědnosti vůči statečným hanojským občanům, vůči městskému výboru Vietnamské strany pracujících a všem jejím členům, vůči všem mužům, ženám a dětem tohoto města.

Vyřizují všem přítomným na tomto shromáždění — a vašim prostřednictvím všem občanům Hanoje a všemu vietnamskému lidu — bojové bratrské po-

zdravy Komunistické strany Československa, jejího ústředního výboru a generálního tajemníka soudruha Gustáva Husáka, prezidenta republiky soudruha Ludvíka Svobody, Federálního shromáždění a federální vlády ČSSR. Vyřizují vám pozdravy našich dělníků, rolníků a příslušníků inteligence — vřelé pozdravy všeho československého lidu. Ujišťujeme vás, drazí soudruzi, že tak jako v minulosti stojíme i nyní na věčné časy pevně a neochvějně po vašem boku. S velikou úctou ctíme odkaz nezapomenutelného syna vietnamského lidu soudruha Ho Či Mina, který při návštěvě v Československu v roce 1957 řekl: »I když mezi našimi zeměmi je veliká zeměpisná vzdálenost . . ., jsme si srdcem velmi blízcí, máme stejné cíle: vybudování socialismu a udržení míru ve světě.«¹

Pracující Československa dobře znají bohaté a slavné dějiny vietnamského lidu. Jsou to dějiny rozhodných a těžkých bojů za národní svobodu, za státní nezávislost, za osvobození z třídního a sociálního útlatku, za sjednocení celého Vietnamu. Po celá tisíciletí dokazoval lid této země svým statečným bojem, že se nedá zlomit, že se nevzdá touhy po svobodě, že chce sám rozhodovat o svých osudech.

Po vzniku Komunistické strany Indočíny a zásluhou velikého soudruha Ho Či Mina dostal boj vašeho lidu správný vlastenecký, ale i třídní směr, který šel od vítězství k vítězství. Přesvědčili se o tom feudálové, na vlastní kůži to poznali japonští okupanti i francouzští kolonialisté. Jméno Dien-bien-phu proletělo celým světem, stalo se symbolem hanebných konců každého agresora, symbolem nezměrného hrdinství svobodmilovného lidu. Váš boj byl strhujícím příkladem pro národně osvobozenecký a protimperialistický zápas na celém světě.

Pořádně za vyučenou dostaly i agresivní imperialistické kruhy USA, které se neštítily vést devět let špina-

¹ Rudé právo 19. července 1957.

vou válku proti vaší vlasti. Chtěly zlomit touhu vašeho lidu po sjednocení země, chtěly znemožnit, aby vaši bratři na jihu využili práva národů na sebeurčení. Pro záchranu saigonského loutkového režimu plenily vaši vlast způsobem, který nemá v dějinách lidstva obdoby. Američtí imperialisté a jejich spojenci odhalili před celým světem svou nelidskou tvář, tvář násilníků a vrahů. Bomby, miny, napalm, chemické zbraně, barbarské ničení měst i úrodných polí, sadů a dopravních cest, vraždění starců, žen i dětí mělo vietnamský lid přinutit, aby padl na kolena.

Jak špatně znali agresori statečnost Vietnamců — jak nezřízeně přecenili své vlastní síly a možnosti! Ani vojenská a hospodářská síla, ani statisíce vojáků, kteří bojovali daleko od domova, ani nejmodernější vojenská technika nezachránily americkou politiku před krachem. Dohoda o ukončení války a obnovení míru a výsledky mezinárodní konference jsou velkým vítězstvím všeho vietnamského lidu, Vietnamské demokratické republiky, Fronty národního osvobození a prozatímní revoluční vlády Jižního Vietnamu. Těmito dohodami byla potvrzena spravedlivost vašeho zápasu i jeho vítězné zakončení.

Za toto velké vítězství vděčíte své lásce k vlasti, statečnosti a houževnatosti vašich bojovníků a všeho vašeho lidu. Toto vítězství kovala svou politikou slavná Vietnamská strana pracujících a její ústřední výbor, který střeží a rozvíjí posvátný odkaz soudruha Ho Či Mina. Na vašem úspěchu má svůj podíl i podpora pokrokových a mírumilovných lidí na celém světě a bratrská pomoc spojeneckých socialistických zemí.

Československý lid, zejména v posledních třiceti letech, žil vašim osudem, s obdivem sledoval váš boj a věřil ve vaše konečné vítězství. Nelidské chování Američanů a jejich spojenců, zejména pak surové bombardování vašich měst, vyvolalo nevídané rozhořčení našich národů a odpor proti americké agresi. Spolu s vámi jsme oplakávali vaše padlé bojovníky, za-

vražděné starce, ženy a děti, trpěli jsme s vašimi raněnými a nemocnými, spolu s vámi jsme se radovali z každého vašeho vojenského, budovatelského i politického úspěchu. Vždy jsme vás podporovali politicky i morálně, využívali jsme svého hlasu na mezinárodním fóru ve váš prospěch a podle svých možností jsme vám spolu s ostatními socialistickými zeměmi pomáhali i materiálně. Neodvozujeme z toho pro sebe žádné zásluhy, vždy jsme to považovali za svou povinnost, za důkaz své věrnosti zásadám proletářského internacionalismu.

Vaše vítězství nás naplnilo nesmírnou radostí — pokládáme je i za svůj úspěch, za úspěch všech pokrokových a mírumilovných sil ve světě, za vítězství našich socialistických zemí. Z celého srdce vám, drazí soudruzi, k tomuto vítězství blahopřejeme. Rád vám oznamuji, že v naší vlasti se rozhořel mohutný plamen lidové iniciativy na pomoc vaší mírové budovatelské práci. Českoslovenští dělníci, rolníci i příslušníci inteligence usilují všemi formami o to, aby vám co nejvydatněji pomohli rychle překonat těžké následky války a přispěli podle svých možností k všestrannému rozvoji vaší překrásné socialistické země.

Bez výhrad a velmi rozhodně podporujeme i spravedlivé požadavky Vietnamské demokratické republiky a prozatímní revoluční vlády Jižního Vietnamu, aby dohoda o ukončení války a obnovení míru byla ve všech bodech přesně dodržována. Spolu se socialistickými zeměmi a s celým pokrokovým světem žádáme, aby Spojené státy americké a saigonský loutkový režim zlovolně nenarušovaly dané slovo. Usilujeme spolu s vámi o to, aby mír ve Vietnamu byl pevný, trvalý a spravedlivý.

Drazí vietnamští soudruzi, československý lid přijal se souhlasem závěry XIV. sjezdu své komunistické strany. V současné době svým rozumem i prací svých rukou uskutečňuje bod za bodem sjezdový program, který je v československých podmínkách revolučním

socialistickým programem naší doby. Všechna odvětví průmyslu, stavebnictví a doprava i zemědělství se úspěšně rozvíjejí, úkoly stanovené pátým pětiletým plánem se nám daří plnit i překračovat. Socialistické uvědomění lidí, jejich vlastenectví a iniciativa se projeví velkým rozmachem všech forem socialistického soutěžení. V tom spatřujeme nejpřesvědčivější důkazy správnosti politiky KSČ, naší Národní fronty a vlády. Dosavadní výsledky, pracovní elán a mistrovství našich lidí nás naplňují nezvratným přesvědčením, že závěrům XIV. sjezdu strany nezůstaneme nic dlužni, že leninskou cestou zabezpečíme všestranný rozvoj socialistického Československa.

Vývoj v naší vlasti za poslední čtyři roky dal za pravdu marxisticko-leninským silám v naší komunistické straně, poctivým socialistickým vlastencům, lidem, kteří zůstali věrni zásadám proletářského internacionalismu. Potvrdilo se, že jsme jednali v zájmu obrany socialismu, když jsme v roce 1968 přijali vojenskou pomoc Sovětského svazu a dalších spojeneckých států Varšavské smlouvy. Opření o tuto pomoc jsme v ostrém politickém střetu potřeli pravicové oportunisty a revizionisty a s nimi spojené kontrarevoluční živly.

Upřímně děkujeme Vietnamské straně pracujících a všemu vietnamskému lidu za to, že nás v té těžké době správně pochopili a jednoznačně podpořili. Jsme velmi rádi, že jste i v posledních čtyřech letech na naší straně, jsme vám vděční, že bez výhrad podporujete zásadní marxisticko-leninskou politiku KSČ. S plnou odpovědností vás ujišťuji, že jsme politickou krizi v naší zemi úspěšně překonali a že jsme vyvodili zásadní poučení ze získaných zkušeností. Socialismus se u nás upevnil, ČSSR je opět spolehlivým spojencem členských států Varšavské smlouvy, KSČ je opět pevným článkem mezinárodního komunistického a dělnického hnutí.

Všechny naše úspěchy vyrůstají ze spojenectví a spolupráce se socialistickými zeměmi. Zcela zásadní vý-

znam pro nás měla a má bratrská pomoc nejvěrnějšího a nejspolehlivějšího přítele Československa — prvního socialistického státu na světě, velikého Sovětského svazu. Obětem a statečnému boji vojáků Sovětské armády proti německému fašismu vděčíme za svou národní svobodu i státní nezávislost. Sovětský lid nám poskytoval neocenitelnou pomoc po celou dobu socialistické výstavby v naší zemi, českoslovenští komunisté vždy čerpali poučení ze studnice bohatých zkušeností slavné Komunistické strany Sovětského svazu. Sovětský svaz stál pevně po našem boku i v těžkých dnech a hodinách kontrarevolučního nástupu v roce 1968. Věrní odkazu nejlepších synů a dcer KSČ a našich národů pokládáme spojenectví se Sovětským svazem na věčné časy za základní pilíř vnitřní i zahraniční politiky.

Spolu s ostatními socialistickými zeměmi a po boku všech pokrokových a antiimperialistických sil podporuje Československo i mírumilovnou politiku Sovětského svazu. Je to zásadní leninská politika, vychází vždy z třídních pozic, vede k oslabování imperialismu, posiluje postavení socialistických zemí, podporuje národně osvobozenecký a protimperialistický boj, je oporou mírumilovných sil na celém světě. Hospodářské a vojenské síle Sovětského svazu, jeho cílevědomé a houževnaté mírové iniciativě vděčí lidstvo za to, že se imperialisté nepokusili rozpoutat nový světový válečný požár, za to, že Evropa žije už téměř dvacet osm let v míru.

V jedné řadě se svými socialistickými spojenci se v Československu snažíme přispět svým podílem k uskutečnění připravované konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Doufáme, že vláda Německé spolkové republiky uzná protiprávnost a neplatnost habebné mnichovské dohody a že na tomto základě bude možné nastolit normální vztahy s naším západním sousedem. Stejný zájem máme i na odstranění všech ohnisek napětí v kterékoli části světa. Soudíme, že na Blízkém a Středním východě je možné obnovit mír,

když izraelský agresor přesně splní rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN z listopadu 1967. Jsme spojenci socialistické Kuby, podporujeme vládu Lidové jednoty v Chile a požadujeme, aby se americký imperialismus přestal vměšovat do vnitřních záležitostí latinsko-amerických zemí. Jsme zastánci vytvoření spolehlivého systému kolektivní bezpečnosti v Asii, žádáme, aby si lid Laosu a Kampučie mohl svobodně a bez cizího vměšování řídit své vlastní osudy. Ujišťuji vás, že ČSSR bude stát vždy na straně všech pokrokových a demokratických sil, vždy bude ve své zahraniční politice sloužit leninské myšlence dorozumění a spravedlivého míru mezi národy.

Drazí soudruzi, ještě jednou z celého srdce děkuji Stálému výboru Národního shromáždění Vietnamské demokratické republiky za pozvání naší delegace do vaší překrásné země. Velmi si vážíme toho, že jste věnovali tak velkou pozornost mému vystoupení. Považuji to za projev přátelství k naší komunistické straně a k československému lidu.

Pozítří se s vámi a s vaší zemí rozloučíme. Vrátime se domů ke své práci naplnění nezapomenutelnými dojmy ze všeho, co jsme za těch několik dní mohli vidět. Budeme našim pracujícím vyprávět o přátelství, které k Československu chovají vedoucí představitelé Vietnamské strany pracujících, Vietnamské demokratické republiky a všech vietnamský lid. Budeme vyprávět, jak váš lid, který tak statečně bojoval, nyní s nemenším nadšením a houževnatostí odstraňuje důsledky války a přitom stojí na stráži svobody své vlasti. Budeme zastánci a posly nezlomného československo-vietnamského přátelství. Každý člen naší delegace bude šťasten, jestliže jsme k tomuto přátelství mohli pobytem u vás alespoň skromně přispět.

Po tom, co jsme viděli a poznali, odjíždíme hluboce přesvědčení, že se brzy vypořádáte s následky barbarského běsnění amerických agresorů. Věříme, že nastoupíte cestu šťastného mírového socialistického roz-

voje Vietnamské demokratické republiky a že se naplní i vaše touha po sjednocení země, že slunce svobody bude svítit i vašim bratřím na Jihu.

Přejeme vám jménem Komunistické strany Československa, prezidenta republiky, Federálního shromáždění a vlády i jménem všeho československého lidu úspěchy v budovatelské práci. Přejeme vám, drazí soudruzi, vašim blízkým a všemu vietnamskému lidu dlouhá léta života, pevné zdraví a mnoho osobního štěstí.

Ať žije, sílí a vzkvétá vaše krásná vlast — Vietnamská demokratická republika!

Ať žije její prezident Ton-duc-Thang!

Sláva organizátorce a inspirátorce všech vítězství vietnamského lidu, důsledné strážkyni odkazu soudruha Ho Či Mina — Vietnamské straně pracujících a jejímu ústřednímu výboru v čele s prvním tajemníkem soudruhem Le-Duanem!

Ať žije Národní shromáždění Vietnamské demokratické republiky v čele s předsedou Stálého výboru soudruhem Čiong-Tiněm!

Ať žije vláda Vietnamské demokratické republiky v čele s předsedou Pham-van-Dongem!

Ať žije jednota mezinárodního komunistického a dělnického hnutí!

Ať na věčné časy žije nezlomné přátelství mezi československým a vietnamským lidem!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA KRAJSKÉ KONFERENCI KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA SEVEROMORAVSKÉHO KRAJE

V OSTRAVĚ
19. KVĚTNA 1973

Soudružky a soudruzi!

Krajské konference měly v životě strany vždy velký význam, vždy se k nim upírala pozornost komunistů, ale i ostatních občanů. Víme však z vlastních zkušeností, že konference mohly splnit své poslání, zachovaly si charakter účtování dobře žijící rodiny, kde se pravdě dává přednost před pokryteckým lichocením, kde se každému otevřeně řekne, co straně dal, ale i čím zůstal dlužen. Jen z poctivého posouzení vykonané práce totiž může vzejít poctivé usnesení a jen takové usnesení může být účinným nástrojem revolučního zápasu za uskutečňování stranické politiky. Platilo to vždy a letos je tento zásadní postup tím naléhavější, že si vytyčujeme úkoly na celé tři roky, že se nyní přijímanými usneseními budeme řídit až do XV. sjezdu KSČ.

Žádný náš kraj pochopitelně nežije ve vzduchoprázdnu, každý je součástí celé strany a celého státu, vždy na něj přímo i nepřímo působí vlivy celkové vnitřní i mezinárodní situace. Přitom ovšem tyto vlivy nepůsobí samočinně. Nemálo záleží na práci v samotném kraji, na schopnosti řídicích stranických i státních orgánů, na obětavosti vedoucích kádrů, na činnosti všech okresních výborů, základních organizací a každého komunisty.

Letos my, komunisté, sněmujeme za velmi příznivých

okolností. I z vašeho dosavadního jednání vyplývá, že plným právem kladně hodnotíme výsledky naší politiky od dubna 1969, stejně jako dosavadní uskutečňování závěrů XIV. sjezdu. Poslední čtyři roky se bezesporu čestně řadí k nejúspěšnějším obdobím více než půlstoletých dějin naší strany. A dosažené výsledky vyrůstají právě z toho, že jsme navázali na to nejlepší z naší minulosti, že jsme dříve vytvořené hodnoty nezavrhli, ale rozvinuli v nových podmínkách. Právě ta poslední čtyři léta nejpřesvědčivěji dokazují, že naše strana šla většinu doby své existence po správných cestách, že komunisté a spolu s nimi všichni poctiví vlastenci od roku 1945 nežili a nepracovali nadarmo; že jejich setba v socialistickém uvědomění lidu, v rozvoji národního hospodářství, kultury, vzdělanosti a životní úrovně vydala dobré ovoce.

V plné míře to platí i pro váš kraj, pro výsledky vaší práce. Cílevědomý postup krajského výboru, jeho předsednictva a jednotlivých vedoucích funkcionářů se projevil v pozoruhodných výsledcích. Je to zřejmé v ideové a organizační jednotě strany, v její akceschopnosti, v jejím vlivu na bezpartijní spoluobčany, v činnosti národních výborů, Národní fronty a v ní sdružených organizací, i v práci mocenských nástrojů socialistického státu. Zvláštního ocenění si zasloužíte za průkopnické metody v rozvíjení iniciativy pracujících při zajišťování hospodářské politiky naší strany. Hnutí Překonej sám sebe a vytrvej stejně jako komplexní racionalizační brigády se staly příkladem pro celou republiku. Vysoce to oceňujeme, protože za tím vidíme soustavnou práci stranických, odborových i mládežnických organizací a uvědomělou obětavost poctivých dělníků a techniků, kterým patří náš dík.

Výsledky dosažené od roku 1969 správně oceníme, jen když nebudeme zapomínat, z čeho jsme tehdy vlastně začínali, jaká byla naše vnitřní politická i hospodářská situace, jaké bylo naše mezinárodně politické postavení. Nejde o rozdíráání hojících se ran, ale vracet se

k tomu musíme, protože jsou mezi námi ti, kdo nechtějí do všech důsledků přiznat vážnost tehdejší situace. Do-
nebezpečí pro socialismus v roce 1968, o katastrofálním
rozvratu hospodářství, o odhodlání pravičáckých dob-
rodruhů vyvolat velké krveprolití.

Když se opravdoví komunisté v ústředním výboru
zformovali a v dubnu 1969 volbou nového vedení proje-
vili rozhodnou vůli skoncovat s balancováním nad pro-
pastí, předpovídali nám naši nepřátelé doma i ve světě
neslavné konce. Nikdy prý nezískáme důvěru a podpo-
ru lidu, neporadíme si s problémy národního hospodář-
ství, nepodaří se nám obnovit přátelství a spojenectví
se Sovětským svazem a ostatními socialistickými ze-
měmi, v mezinárodních vztazích zůstaneme izolováni
atd. Věštili pochopitelně podle svých karet a život jim
dokázal, jak velmi podceňovali československé komu-
nisty, jak nebyli schopni poznat hloubku socialistic-
kého uvědomění našeho lidu, jeho lásku k vlasti a jeho
bratrské vztahy k Sovětskému svazu.

Jakmile ústřední výbor začal formovat zásadní ko-
munistickou politiku, strana zvedla hlavu a našla v so-
bě sílu k zvládnutí i těch nejsložitějších úkolů. Očistila
se od lidí nehodných jejího členství, obnovila základní
socialistické hodnoty v životě společnosti, vrátila se
k osvědčeným pilířům naší mezinárodní politiky
a rychle překonala těžkou hospodářskou krizi.

Teprve historie náležitě ocení, jak dalekosáhlý poli-
tický úspěch to byl, že jsme mohli za pouhé dva roky po
dubnu 1969 (a jen rok po termínu určeném stanovami!)
svolat XIV. sjezd, který se stal triumfem sil věrných
marxismu-leninismu a proletářskému internacionalis-
mu. A ještě týž rok náš lid ve všeobecných volbách
před celým světem nanejvýš přesvědčivě dokázal svou
věrnost socialismu a československo-sovětskému přá-
telství. To vyrazilo nepřátelům dech stejně jako
obnovení činnosti orgánů a rozhodujících společen-
ských organizací Národní fronty na socialistických zá-

kladech, jak to potvrdily jejich sjezdy. A to všechno probíhalo sice v nelibostném politickém zápase, ale při dodržování zásad demokratického rozhodování jak ve straně, tak i ve společnosti.

Při tom všem si však stále uvědomujeme, že poražení pravičáci a kontrarevolucionáři žijí mezi námi, že se nezměnili v naše přátele, nechtějí si přiznat svou prohru a snaží se nejrůznějšími způsoby pokračovat ve své rozkladné činnosti. Někdy je jejich drzost namířená prostě na zkoušku našich nervů, mnohdy překračuje meze platných zákonů. Myslím si, že bude jen v jejich vlastním zájmu, když si uvědomí, že nejsme naivní děti, které by nevěděly, co se kolem nich děje. Poznali jsme, s kým jsme měli »tu čest«, poznali jsme, čeho jsou schopni, a tím spíše budeme pracovat tak, abychom jim už nikdy neposkytli žádnou šanci. A pro ně samé, a to jim radíme, jak se říká, v dobrém, bude lépe, když se podle toho také budou chovat.

My, komunisté, a spolu s námi všichni opravdoví českoslovenští vlastenci máme právo být hrdi na to, co jsme za pouhé čtyři roky po tak těžké politické krizi dokázali. Naši zahraniční přátelé to vysoce oceňují a nepřátelům nezbývá než to, byť s hořkostí, respektovat. Jenže naše hrdost nemá a nesmí mít nic společného se sebeuspokojením, nemáme právo oddávat se poklidnému snění. Přeceňovat dosažené výsledky a podceňovat existující problémy by znamenalo opakovat již jednou spáchané chyby a znovu dláždít cestu do pekel. Neustále proto žijme a pracujme s vědomím, že historické dílo socialistické výstavby se neobejde bez námahy a těžkostí, že větší část práce při uskutečňování náročných úkolů XIV. sjezdu je teprve před námi.

Soudružky a soudruzi, přesvědčili jsme se na vlastních zkušenostech o pravdivosti leninské myšlenky, že v socialistické společnosti je celý vývoj přímo závislý na situaci v komunistické straně. Schopnost vedoucí politické síly správně a včas reagovat na potřeby života, reálně a srozumitelně formulovat svou politiku, její

ideová a organizační jednota, její akceschopnost rozhodují o tempu a účinnosti socialistického rozvoje. I po překonání politické a společenské krize se potvrzuje jasnozřivost slov soudruha Klementa Gottwalda, že bez strany by nebylo úspěšného národně osvobozeneckého boje našeho lidu, bez strany by nebylo slavného únorového vítězství, bez strany by nebylo socialismu. Strana je inspirátorkou a organizátorkou všech našich dějinných úspěchů v posledních padesáti letech. A to, co platilo o úloze strany doposud, platí v neměnné míře i dnes a bude to platit i pro časy budoucí. Proto musí být starost o stranu trvale naší prvořadou povinností.

I já se chci několika poznámkami soustředit na život a práci naší strany. Nedělám si přitom nárok na nějaké »objevování Ameriky«, ale někdy není na škodu opakovat i všeobecně známé pravdy, když zjišťujeme, že jsme s nimi v praxi tu a tam »na štíru«. Máme sice Poučení potvrzené sjezdem, zdůrazňujeme jeho trvalou platnost, ale přece jen s ním v některých organizacích zacházíme jako s přežitým dokumentem. Pravda, nikomu z nás není příjemné stále znovu číst o chybách, jichž jsme se dopustili, sami se v nich poznáváme, cítíme svou spoluodpovědnost — ale z Poučení se máme opravdu poučit, vracet se k němu, ctít jeho závěry a řídit se jimi v každodenní práci.

Z toho, co jsme prožili, vyplývá, že nejvíce záleží na ideové a organizační jednotě strany. Jednota předurčuje akceschopnost strany, ona podmiňuje její autoritu — na jednotě závisí účinnost uplatňování vedoucí úlohy v celé společnosti. Bez ideové a organizační jednoty ztrácí strana charakter organizovaného politického předvoje dělnické třídy, není s to splnit poslání revoluční avantgardy.

Tyto základní pravdy výborně ovládali a uznávali i pravičáci a jejich kontrarevoluční spojenci. Věděli, že proti jednotné straně nemají žádné šance, a proto také vedli rozhodující strategický i taktický úder proti stranické jednotě. Jejich cílem bylo zavrhnout zásady de-

mokratického centralismu, vyvolat ideové spory, rozvrátit organizační jednotu a tím ochromit akceschopnost orgánů a organizací strany. Pod ochranou a s aktivní pomocí svých patronů v tehdejším vedení se jim to také podařilo. Proto se strana v roce 1968 změnila v jakési neurčité seskupení, proto nebylo síly, která by mobilizovala komunisty a ostatní občany na obranu socialismu, proto nebylo možné v boji proti kontrarevoluci spoléhat na vlastní mocenské nástroje.

Jednota strany se ovšem nedá svévolně nadekretovat a není také dána jednou provždy. Základní podmínkou jednoty je politika formulovaná v duchu učení marxismu-leninismu, tedy i na zásadách socialistického vlastnictví a proletářského internacionalismu. Skuteční komunisté nikdy nemohou a nesmějí obětovat zásady komunistického učení za cenu jakési pochybné jednoty. Proto jsme se v ústředním výboru nemohli sjednotit s Dubčekem, Krieglem, Smrkovským a jejich společníky, stejně tak jako jste se vy, v severomoravské krajské organizaci, nemohli nikdy sjednotit se všemi těmi Němcovými, Krejčími a kdoví jak se ještě jmenovali. Proto jsme se také po dubnu 1969 museli rozloučit s více než čtyřmi sty tisíci majiteli stranických legitimací. Museli jsme se organizačně oddělit od pravových oportunistů a revizionistů, od přeběhlíků a kolísavců — museli jsme očistit své řady, abychom se mohli zásadně sjednotit. To bylo nezbytné, to bylo naprosto správné; lze říci, že to bylo leninské řešení.

Současná politika strany vyjádřená XIV. sjezdem a rozpracovaná jednotlivými zasedáními ústředního výboru splňuje všechny podmínky pro zásadní sjednocení komunistů. Je to politika reálná, nepřeskakuje jednotlivé vývojové etapy, ale ani nepřeshlupuje na místě, respektuje potřeby rozvoje socialismu v současných podmínkách, vytyčuje jasné perspektivy a je srozumitelná jak pro dělníky a rolníky, tak pro inteligenci. Právě tato politika je pevnou základnou současné jednoty ústředního výboru, všech orgánů v krajích a okre-

sech, je základnou jednotou celé strany. Jednoznačně to potvrdil i průběh výročních členských schůzí, celozávodních, městských a okresních konferencí. Nelze pochybovat o tom, že především této zásadní jednotě vděčíme za všechny úspěchy v posledních čtyřech letech.

Význam skutečné a zásadní jednoty strany spočívá v tom, že není ani vynucována, ani předstírána. Jednota nemůže být ztotožňována s klidnou hladinou zahánějícího rybníka, musí být čínorodá, musí vyrůstat ze společné snahy všech komunistů správně pochopit politiku strany a účinně řešit existující problémy. Důkazem jednoty zdaleka ještě nemusí být, když komunisté v některých organizacích na schůzích mlčí, když se nerozvíjí tvůrčí diskuse a kritika a sebekritika se stávají neznámými pojmy. Pravda, některým jednotlivcům může takový stav vyhovovat, nevyžaduje žádné nároky na myšlení, obsah a metody práce. Touhu po vlastním osobním pohodlí mohou maskovat poukazem na existující jednotu. Jenže taková povrchní, falešná »jednota« je spíše důkazem oportunistu v praxi, nemůže být základem akceschopnosti a zpravidla také nemívá dlouhé trvání.

Naši stranickou jednotu opíráme o zásady demokratického centralismu, ale stejně nezbytným předpokladem jejího upevnování je uplatňování vnitrostranické demokracie, tedy především otevřené posuzování všech projednávaných otázek a rozvoj kritiky a sebekritiky. Tato práva a povinnosti komunistů vyplývají z usnesení XIV. sjezdu a zcela jasně jsou obsaženy i ve stanovách strany.

Známe ovšem život a nepropadáme iluzím, že by kohokoli za zásadní kritiku objímali a nosili na ramenou. Jenže když jde o zásadní věci, pak je nejen právem, ale doslova povinností komunistů nepřehlížet nedostatky, nemlčet k nepravostem, otevřeně kritizovat každého, kdo se tak či onak prohřešuje proti politice strany. Tam, kde chybí odvaha podstoupit rizika spojená s kri-

tíkou, tam, kde si lidé neříkají pravdu a nejsou ochotni se za ni bít, tam bují oportunismus. A proti oportunismu jsme my, komunisté, vždy bojovali. Je povinností všech stranických orgánů a organizací vytvářet takové ovzduší, aby se kritika a sebekritika staly nezbytnou součástí stranického života, aby se na ně vždy správně reagovalo, aby za ně nemohl být nikdo nikdy pronásledován. Nechci to zjednodušovat, vím, jak je to obtížné, ale bez toho by nikdy nebylo plnokrevného stranického života, nemohli bychom úspěšně splnit historické poslání komunistů.

I to ovšem budiž velmi otevřeně řečeno, že stranické jednotě neprospívá, když se práva kritiky zneužívá v rozporu se zájmy strany. Není to tak dávno, co nám pravičáci velmi názorně předváděli, jak si představují svobodu vyjadřování názorů, jak si vykládají pojem stranické kritiky, a víme, co z toho vzešlo. Každému musí být jasné, že nestrpíme, aby pod pláštíkem kritiky byla do strany zanášena nepřátelská ideologie, nestrpíme kritiku, která míří proti zásadám naší politiky.

Soudružky a soudruzi, život naší strany se výrazně zlepšil, jak o tom svědčí i údaje ve zprávě vašeho krajského výboru. Přesto si myslím, že nebude na škodu připomenout povinnost potírání všech projevů formalismu ve stranickém, společenském i osobním životě. Aktivní stranická práce a formalismus se nemohou snášet, jsou to stejně nesmiřitelné pojmy jako oheň a voda.

Bude dobře stále si uvědomovat, že formalismus u nás sehrál svou škodlivou úlohu, že vždy ve větší či menší míře ohrožoval práci naší strany a její vliv na vývoj společnosti. Na podrobný rozbor tu není čas. Je však třeba říci, že formalismus v našich podmínkách má své objektivní i subjektivní příčiny s poměrně hlubokými historickými kořeny.

Co vlastně je formalismus, jaké jevy označujeme tímto pojmem? Je to zjednodušování problémů a z toho vyplývající povrchní přístup k jejich řešení. Je to od-

bývání stanovami určených stranických povinností jejich formálním plněním. Je to nahrazování revolučního zápasu za uskutečňování stranické politiky omiláním mělkých frází. Je to zakrývání nedostatečného politického uvědomění předstíráním oddanosti straně. Patří sem i dvojitá tvář některých členů strany — patří stranické organizaci a v zaměstnání, a jiná v soukromém životě. Formalismus byl koneckonců i vydatnou vodou na mlýn rozkladné činnosti pravice, protože právě jemu je nutné přičíst na vrub, že nenarazila na dost rozhodný odpor.

Formalismus například bují tam, kde se stranické organizace omezují na pouhý, řekl bych, mechanický souhlas s usneseními vyšších orgánů a na jejich bezmyšlenkovité opakování. O nic lepší to není tam, kde konkrétně nic neřeší, ale přiživují se na autoritě ústředního výboru, na autoritě celé strany.

Určitě byste mohli uvádět příklady, jak to v některých, podtrhuji v některých, organizacích vypadá. Zdánlivě je všechno v pořádku, organizace pravidelně schůzují, účast je dobrá, projednává se každé usnesení vyšších orgánů, přijímají se usnesení. Ve skutečnosti se ovšem nic neděje, organizace nemá žádný vliv na své okolí, protože komunisté nedovedou konkretizovat zásadní otázky naší politiky na potřeby života ve vlastním závodě, v obci či ve městě. A co je platné všechno schůzování, k čemu jsou obecně naprosto správná usnesení, když členové strany mlčky chodí kolem nedostatků, které vidí kdekdo? Byli bychom určitě mnohem dále, kdyby komunisté vždy a za všech okolností ostře vystupovali proti polovičatosti v uskutečňování naší politiky, kdyby při všech příležitostech potírali nedůslednost a lajdáctví, o něž u nás přece není nouze. Nebo nám snad sjezd neuložil povinnost být neustále ve spojení s pracujícími, pozorně naslouchat jejich hlasu a pomáhat jim v řešení jejich těžkostí? Není snad posláním komunistů podněcovat, hledat a prosazovat v životě všechno nové, všechno, co přispívá k rychlejšímu

rozvoji socialismu? Když členové strany tyto požadavky neplní, nemohou být příkladem bezpartijním, nemohou je přesvědčovat a vést, ničím se od nich neodlišují — nanejvýš snad hvězdičkou na klopě kabátu.

Pochybuji, že bychom našli organizaci, která by například nesouhlasila s požadavkem ústředního výboru na všestranné zvyšování efektivity národního hospodářství. Je chvályhodné, že všechny základní ukazatele plánu zpravidla plníme a překračujeme, ale stačí to? Nezavírejme oči nad tím, že nejpomaleji nám to jde právě v těch kvalitativních ukazatelích, které mají dokázat, že nám není jedno, co, jak a za jaké náklady vyrábíme. A je to snad jen záležitost kvality ústředního řízení, účinné metodiky plánování a stanovení nejpůsobivějších ekonomických nástrojů? Je snad v silách ústředního výboru, aby tyto záležitosti řešil konkrétně v každém odvětví a v každém jednotlivém závodě?

Problém bude spíše v tom, že některé organizace s usnesením ústředního výboru sice obecně souhlasí, ale ve vlastním závodě či provozu podceňují celospolečenské potřeby a stávají se mluvčími skupinových zájmů. Příčiny nedostatků hledají jen a jen u jiných, před vlastním prahem si nezametou a ochotně přijímají argumenty některých hospodářských pracovníků o takzvaných objektivních potížích. Přitom trpí do očí bijící špatné hospodaření, nízkou úroveň řízení, nesocialistickou mzdovou politikou, nekvalitní výrobou, plýtvání materiálem, tepelnou a elektrickou energií a tak dále. Jak si pak mají lidé srovnat slova ústředních usnesení a činy komunistů v takové organizaci? Takto postupující organizace nemá žádnou vážnost a spíše straně škodí.

V předsednictvu ústředního výboru jsme projednali Směrnice pro sestavení plánu rozvoje národního hospodářství na rok 1974. Příznivé výsledky dvou prvních let i dobrý vývoj za čtyři měsíce letošního roku umožňují stanovit pro čtvrtý rok páté pětiletky, tedy pro rok 1974 úkoly, které zabezpečují splnění zásadních cílů

vytyčených XIV. sjezdem. To je nesporně významný politický úspěch, který dává všem pracujícím jistotu i dobré výhledy pro budoucnost. Je ovšem přirozené, že se úkoly rok od roku stupňují a že to bude vyžadovat vysoké nároky na práci hospodářských kádrů i na činnost stranických, odborových a mládežnických organizací. Komunistům připadá úkol, aby velmi důsledně překonávali nedostatky, které pramení ze subjektivních příčin — aby potírali pohodlnictví, neodpovědnost a polovičitost, aby za všech okolností obhajovali a prosazovali celospolečenské zájmy.

Všeobecně je známo, že vnitrostranický život, tedy především členské schůze a stranické vzdělávání, mají sloužit k přípravě komunistů pro práci s ostatními spoluobčany. V organizacích se mají členové strany vyzbrojovat k vysvětlování, obhajobě a prosazování naší politiky. Jen a jen z tohoto hlediska posuzujeme obsah a účinnost členských schůzí, jen tato měřítko mohou být směrodatná pro určování výsledků jednotlivých stupňů roku stranického vzdělávání.

Jisté je, že jsme právě ve spojení strany s pracujícími dosáhli v posledních čtyřech letech pozoruhodných výsledků. Bez nich bychom se nikdy nemohli vykázat takovými úspěchy v politice, v hospodářství, v rozvoji školství a kultury, v upevňování československo-sovětského přátelství. Velká část komunistů pochopila, v čem spočívá jejich hlavní poslání. V praxi dokazují, že neúčinnější metodou uplatňování vedoucí úlohy strany je přesvědčování pracujících, a těmto komunistům patří za jejich obětavost v agitaci i v organizátorské práci díky strany i celé společnosti.

Nemůžeme však být klidní, dokud si bude třeba jen menší část členů myslet, že svým povinností učinili zadost, když zaplatí členské příspěvky, odsedí si stanovený čas na členské schůzi a zodpoví nějakou otázku ve stranickém školení. Jsou, žel, dosud v našich řadách soudruzi, kteří sice na členských schůzích hlásají heslo Čelem k masám, ale pro jeho uskutečnění nehnou ani

prstem. Nebo se snad nestává, že si leckdo veřejně pusťtí »pusu na špacír«, neomaleně napadá politiku strany, útočí proti socialismu, vyslovuje antisovětské názory a celé okolí včetně přítomných komunistů mlčí?

Nenajdou se takoví příslušníci strany, kteří nedokáží uplatnit politický výchovný vliv ani ve vlastní rodině? Jejich manželky vystupují s protikomunistickými názory, jejich děti najdeme spíše v náboženství než v Pionýrské organizaci nebo v SSM. Někdy je příčinou tohoto počínání nízké politické uvědomění a z toho plynoucí nedostatek osobní odvahy, jindy je to prostě konjunkturální přetvářka, ale v každém případě jde o hrubé projevy formalismu, které nám v očích spoluobčanů nesmírně škodí. A proto se to týká každého z nás, proto jsme za takové negativní jevy všichni spoluodpovědní, všichni je společnými silami musíme překonávat.

Soudružky a soudruzi, vám, delegátům krajské konference, není třeba vysvětlovat, jak velký význam pro plnění současných úkolů, a zejména pro budoucnost strany má usnesení ústředního výboru o zkvalitňování členské základny. Není náhodou, že to bylo vůbec první usnesení ústředního výboru bezprostředně po sjezdu. Vyplynulo z důkladného rozboru současného stavu a z posouzení potřeb předpokládaného vývoje příštích dvou desetiletí. Některé poznatky však nasvědčují tomu, že se někde zapomíná na důležitou stránku tohoto dvojjediného úkolu, a sice právě na zkvalitňování existující členské základny. Znamená to neustále očišťovat stranu od lidí, kteří do ní, ať už z jakýchkoli důvodů, nepatří, ale především se soustředit na růst politického uvědomění členů strany, na prohlubování jejich oddanosti naší politice a aktivní účast při jejím uskutečňování. Jde prostě o to, aby každý člen strany byl skutečným komunistou, aby byl zaníceným bojovníkem za nový svět, aby straně sloužil rozumem i srdcem.

Strana je živý organismus, a proto je přirozené, že potřebuje příliv nové krve, že se musí soustavně omlazovat. V přijímání nových kandidátů jsme od sjezdu do-

sáhli potěšitelných výsledků jak v počtech, tak i v třídění a věkové skladbě. Je tomu tak i ve vašem kraji, kde výsledky přijímání nových kandidátů vysoko překračují vývoj v posledních deseti letech. To je dobré překračování, je to velká naděje pro naši budoucnost, protože se potvrzuje, že strana je pro mladé lidi přitažlivá. Nelze však přehlédnout, že se na těchto výsledcích nepodílejí všechny organizace rovnoměrně. Proč? Mají snad obecně tak rozdílné podmínky, nebo do důsledku nepochopili důležitost tohoto úkolu? Spíše, myslím si, je to ta druhá příčina.

Jak se ukazuje, někdy se dost nechápe požadavek na posílení dělnického jádra strany. Poukazuje se na to, že řada mladých příslušníků inteligence má zájem o členství ve straně a všechny potřebné předpoklady, včetně dělnického třídního původu, ale že takzvané směrné číslo neumožňuje jejich přijetí. Otázka se často klade tak, jako bychom neměli zájem o mladou inteligenci, jako bychom jí znemožňovali vstup do strany a vylučovali ji tím z aktivního politického života. To je samozřejmě nesmysl dávno vyvrácený jak teoreticky, tak i praktickou politikou strany.

Jak se tedy věci mají? Komunistická strana je organizovaným politickým předvojem dělnické třídy. Tento její charakter se nemůže projevovat jen v prováděné politice, ale také ve složení členstva. Dělníci a rolníci z výroby mají svým podílem na celkovém počtu členů vyjadřovat nejen převažující část obyvatelstva, ale především historické poslání vládnoucí třídy a jejich spojenců. Strana má nejvyšší zájem, aby byla prostřednictvím svých členů bezprostředně spjata s materiální výrobou, aby tak mohla přímo ovlivňovat celou dělnickou třídu, získávala potřebné informace a znala názory dělníků. Dělníci ve straně jsou po osvojení si nezbytných politických a odborných vědomostí i životních zkušeností trvalým zdrojem kádrových rezerv pro potřeby strany, hospodářství i státních orgánů. I takto chápaná kádrová politika je jedním z důkazů, že děl-

nická třída je u nás skutečně třídou vládoucí. Proto také pokládáme za správné trvat na tom, aby převážnou část nově přijímaných kandidátů tvořili dělníci a rolníci přímo z výroby.

Nadále ovšem budeme za kandidáty přijímat v odpovídající míře mladé příslušníky inteligence, zejména z pracovišť a škol, kde to zájmy strany vyžadují. A může jich být tím více, oč výrazněji se bude v jednotlivých okresech zlepšovat dělnické jádro našich organizací. Není to projev nedůvěry vůči inteligenci, když zdůrazňujeme, že zde musíme postupovat velmi náročně a s největší obezřetností. V těchto kruzích totiž netrpíme nedostatkem zájmu o členství ve straně, a proto tím více musíme střežit čistotu svých řad a bránit se před případnými kariéristy. Při veškeré opatrnosti však předpokládáme, že většina mladých inteligentů projevuje zájem o členství ve straně s těmi nejčistšími úmysly, a proto by bylo nesprávné vylučovat je z účasti na aktivním politickém životě.

Umožněme jim, aby svou politickou uvědomělost a oddanost straně projevili iniciativou v plnění studijních a pracovních úkolů, v socialistickém soutěžení a v hnutí vynálezců, ale i aktivní činností ve společenských organizacích, v ROH, v SSM, v SČSP, v národních výběrech a jejich komisích. Vytvořme po vzoru sovětských soudruhů kategorii takzvaných bezpartijních komunistů a z nich pak, podle toho, jak se osvědčí, přednostně vybírejme kandidáty na členství ve straně i lidi pro řídicí práci v hospodářském a státním aparátě.

Víme, že většina organizací přistupuje k přípravě a přijímání nových kandidátů na členství ve straně velmi odpovědně, že se důsledně řídí příslušným usnesením ústředního výboru. I v plnění tohoto úkolu však některé signály svědčí o formalismu, o pusté honbě za čísly, o snaze splnit přijaté úkoly tak říkajíc stůj co stůj. Komunistou se ovšem nikdo nenarodil, avšak nemá cenu přijímat lidi, kteří svou výchovou a dosavadním životem nemají nejzákladnější předpoklady pro

členství ve straně. Je škodlivé vyvolávat zdání jakéhosi »náboru« do strany. Je protistranické používat jakékoli formy nátlaku pro získávání kandidátů, lákat mladé lidi například na vějičku nějakých výhod či znevažovat tak důležitý akt prohlašování, že »stejně o nic nejde«.

Straně prospějeme jen tehdy, když mladé lidi pro vstup do jejich řad náročně vybereme a pečlivě připravíme, aby si do všech důsledků uvědomovali, že být komunistou je čest, ale i velká odpovědnost, že jim nekynou žádné výhody, že musí počítat se zvýšenými povinnostmi, které se neobejdou bez osobní obětavosti. A je přirozené očekávat, že mezi kandidáty budou především naše vlastní děti, synové a dcery z komunistických rodin.

Soudružky a soudruzi, v uskutečňování politiky strany připadá zvláště důležité poslání našim okresním výborům. Za poslední období okresní výbory KSČ zlepšily úroveň své řídicí práce, daří se jim stále více rozpracovávat usnesení ústředního výboru do podmínek vlastního okresu, koncepčně přistupují i k překonávání poznaných slabin a upevňují své spojení se základními organizacemi. Myslím, že ani okresní výbory se však nesmějí ukolébávat dosaženým, nemají právo propadat domněnám, že jsou na vrcholu dokonalosti a že se v jejich činnosti už zcela podařilo vymýtit projevy formalismu. Úroveň a účinnost řídicí práce okresního výboru jako celku, jeho předsednictva, pracovníků i aktivistů nelze měřit jinak než konkrétními výsledky v činnosti jednotlivých základních organizací. Přehled o konaných aktivech a instruktážích a o účasti na nich stejně jako evidence počtu aktivistů a jejich styku se základními organizacemi jsou sice důležité, vnáší pořádek a systém, ale ještě vůbec nic neříkají o obsahu a účinnosti této práce. Některý aktivista může do svěřené organizace jezdit velmi pravidelně, a přece se v jejím životě nemusí změnit vůbec nic, žádnými konkrétními výsledky se nemůže vykázat. Takový styl práce okresnímu výboru na vážnosti nepřidá a organizaci nepomůže.

Nástrojem řízení je i zásadní kritika nedostatků v práci základních organizací, avšak jen s tím nevystačíme. Řídící umění okresního výboru se má projevovat v pečlivých rozbořech situace, ve schopnosti soustředit síly na rozhodující místa a jejich prostřednictvím pak zvyšovat úroveň stranické práce v celém okrese.

Tak jako kdysi by měli i teď být pro všechny komunisty vzorem pracovní obětavosti především pracovníci okresních a krajských výborů nebo, jak jim říkáme, »aparátníci«. Nenazýváme je »profesionálními revolucionáři« proto, že jsou za svou činnost placeni, ale proto, že musí své osobní zájmy vždy podřizovat zájmům strany, všechny své síly musí věnovat uskutečňování její politiky.

Prosím, abyste pochopili, že jsem v kritických připomínkách negeneralizoval, nesnažil jsem se házet všechny do jednoho pytle, neměl jsem v úmyslu vyvolávat poráženecké nálady ani jakkoli snižovat dosažené dobré výsledky. Vycházel jsem při tom i ze zprávy o činnosti vašeho krajského výboru. Nikomu z vás přece nemůže být jedno, když zjišťujete, že mezi vámi, jak to bylo uvedeno ve zprávě, je dosud část pasivních členů, že 40 procent komunistů nemá konkrétní úkol, že se setkáváte s projevy liberalismu, byrokratismu, nestranickosti, netřídních přístupů, neodpovědnosti a formalismu. Stejně tak vás musí vzrušovat nedostatky ve vývoji kvalitativních ukazatelů hospodářského rozvoje, problémy v investiční výstavbě atd. Globálně sice tedy všichni plány plníme, ale, opakují, v kvalitativních ukazatelích nám to jaksi nejde. Jak si to tedy vyložit?

Nepropadejme, prosím vás, takzvanému globalismu, který neumožňuje spravedlivě posuzovat zásluhy jednotlivých kolektivů. Do globálu se totiž vejdou všichni — a dobří pak dělají štít těm slabším a špatným.

Nesporné je, že ve vývoji za poslední léta vysoce převažují klady, že se ve všech oblastech velmi úspěšně daří plnit závěry XIV. sjezdu. V životě naší strany — a právě to je znakem její revolučnosti — je to však

tak, že úspěchy znásobují naše síly, zvyšují náročnost, nabádají nás přidat do kroku. Naše přednost spočívá v tom, že se umíme podívat pravdě do očí, že nezastíráme vlastní chyby a nedostatky, o nich mluvíme, abychom je mohli překonat.

Formalismus je zlo, které naši socialistickou revoluci poškozujeme a má sklony rozrůstat se jako cizopasná houba. Boj proti němu je o to těžší, že jeho odhalení nebývá jednoduché, jeho vymýcení nelze jednorázově uskýt. Nezbyvá tedy než orgány, organizace i jednotlivé komunisty pověřovat konkrétními úkoly a tím, jak je plní, měřit jejich politickou uvědomělost i pracovní schopnosti. I nejrafinovanější výkazy lze totiž ošidit, ale život a lidé se trvale klamat nedají. Jen o to mi tedy šlo, abych vás v souladu s usnesením XIV. sjezdu získal pro myšlenku, že boj proti formalismu je neoddělitelnou součástí našeho zápasu s oportunistem.

Soudružky a soudruzi, s ohledem na naše současné i budoucí potřeby chci zdůraznit ještě alespoň jeden úkol. Klasikové komunistického učení nejednou připomínali, a naše vlastní zkušenosti to potvrdily, že klíčem ke všem úspěchům je správně prováděná kádrová práce, tedy výběr, výchova a rozmísťování lidí. Koncem šedesátých let jsme dostali pořádně za vyučenou. Poznali jsme, jak draze se v této oblasti platí každá nedůslednost. Proto jsme také v procesu konsolidace považovali za potřebné opakovat známé stranické zásady v usnesení o kádrové a personální práci, které XIV. sjezd v celém rozsahu potvrdil.

Za poslední čtyři roky vykonala celá strana pod vedením ústředního výboru v kádrové politice obrovskou a slovy těžko docenitelnou práci. Dokázali jsme ve stranických orgánech a v jejich aparátech, v hospodářství a ve státní správě nahradit exponenty pravice a jejich přísluhovače, kteří museli v důsledku své politické porážky odejít. Jen v hospodářství jsme například vyměnili, celostátně vzato, na 40 procent vedoucích pracovníků, ve všeobecných volbách jsme v krátké do-

Dě zvládli výběr více než 200 tisíc poslanců zastupitel-
ských sborů všech stupňů, pracovní i politicky jsme
zhodnotili všechny nomenklaturní kádry.

Byla to mimořádná doba a vynucovala si i mimořád-
né metody, které se neobešly bez improvizací. Nyní
však nastal čas dělat kádrovou politiku velmi systema-
ticky, cílevědomě a s dlouhodobým výhledem, učinit ji
nedílnou součástí každé řídicí práce. S tím nemá nic
společného takzvané zalepování děr, omezování kádro-
vého výběru na jeden a týž úzký okruh lidí, náhodné
rozmístování kádrů či dokonce jakési »přítelíčkování«,
nenáročnost a přehlížení nedostatků.

Naučili jsme se, lépe řečeno život nás naučil, důvě-
řovat především těm soudruhům, kteří se osvědčili
v nejtěžších dobách, o ně se musíme opírat a využívat
je i pro výchovu mladých kádrů. Pravda, nejednou po
právu opakujeme, že se trvale nedá žít jen z minulých
zásluh, ale to si přece nelze vykládat tak, že by zásluhy
měly být jakousi přítěžující okolností. Jestliže takoví
soudruzi vyhovují všem ostatním požadavkům pro tu či
onu funkci, pak je jejich politická pevnost v dobách
těžkých zkoušek velikou předností, je nejlepším dopo-
ručením, protože máme jistotu, že se na ně může strana
za všech okolností spolehnout.

Právě v kádrové práci je nezbytné uvědomovat si do
všech důsledků, že nároky na řídicí pracovníky stále
rostou a trvale porostou, že v osmdesátých letech a na
přelomu století nemohou řídicí pracovníci zdaleka vy-
stačit s tím, co vyhovovalo včera či dnes. Chceme-li ob-
stát, nezbyvá než připravovat kádry dlouhodobě, a to
tedy znamená mnohem směleji vybírat nové, zejména
mladé lidi a dávat více odpovídajících příležitostí i bez-
partijním i příslušníkům ostatních politických stran
Národní fronty. Mnoho záleží na tom, aby lidé přípra-
vovaní pro řídicí práci dostávali konkrétní úkoly, aby
na jejich řešení rostli a získávali potřebné životní zku-
šenosti, které se nedají nahradit žádným školním vy-
svědčením.

Naše odpovědnost spočívá v tom, abychom vybrané soudruhy pozorně sledovali a pravidelně a náročně je hodnotili. S těmito požadavky je v příkrém rozporu praxe (a s takovými případy jsme se setkali), kdy každý hodnocený soudruh je po všech stránkách výborný a mohl by jít dělat, jak se říká, ministra. Nedo-statek odvahy včas vytknout chyby lidí nevychovává, ale kazí, živí jejich nekritickou samolibost, vede k podceňování kolektivu a nakonec k vážným rozporům se zájmy strany a potřebami společnosti.

Jen hlupák by se mohl stavět proti požadavku dokonalé odborné připravenosti vedoucích kádrů — vysoké úrovně jejich všeobecné vzdělanosti, zvládnutí specifických problémů příslušného oboru a umění řídit svěřený kolektiv. V žádném případě si však nesmíme dovolit, opakuji nesmíme si dovolit, stavět odbornost do rozporu s politickými nároky, jakkoli oslabovat požadavky politické uvědomělosti, oddanosti socialismu a dělnické třídě, věrnosti straně a schopnosti uskutečňovat její politiku. Tato politická kritéria musí být dokonce prvořadá, nechceme-li se znovu dočkat toho, že nám část vybraných kádrů při prvním závanu větru »ulítne«. Netrpme proto pochlebovače a kariéristy, kteří libovolně převlékají politické kabáty, povzbuzujeme zato uvědomělé socialisty s pevnou páteří, lidi, na které je spolehnout i v nejtěžších dobách. Při takové kádrové politice můžeme směle kráčet vstříc budoucnosti s přesvědčením, že strana bude sklízet další úspěchy.

Soudružky a soudruzi, byl to dobrý pocit poslouchat zprávu o činnosti vašeho krajského výboru a sledovat dosavadní diskusi. V plné shodě s hodnocením ústředního výboru potvrzujete, jak velkých úspěchů dosáhla celá strana za poslední čtyři roky, a zvláště od XIV. sjezdu. Můžete být hrdi na to, co jste udělali, držíte krok s potřebami rozvoje společnosti, v mnoha směrech patříte mezi nejlepší kraje, významně se podílíte na celostranických a celostátních úspěších. Může vás to těšit

tím více, že život zase jednou dal za pravdu věrným komunistům. Kdepak jsou všichni ti »nenahraditelní«, kteří se svévolně pasovali na jakési »samospasitele« a bláhově si mysleli, že bez nich se život zastaví? Odvál je čas, nikdo po nich ani nevzdechne, a jak je vidět, vám to jde bez nich mnohem lépe.

I to je dobře, že znáte své slabiny a hledáte cesty k jejich překonání. Věřím, že nepropadnete sebeuspokojení, protože nás nečeká žádný takzvaný lehký život, nás čeká mnoho práce a starostí, které budou vždy znovu prověřovat naše schopnosti i naši oddanost ideám komunismu. Teď záleží na tom, abyste s neutuchajícím elánem usilovali o splnění usnesení, které dnes přijmete, a já musím říci, abyste za tři roky na příští konferenci všem komunistům a ostatním spoluobčanům vašeho kraje mohli složit dobré účty.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA OSLAVÁCH 140. VÝROČÍ ZALOŽENÍ VÁLCOVEN PLECHU

VE FRÝDKU-MÍSTKU
26. KVĚTNA 1973

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzi!

Proč se vlastně při takovýchto příležitostech, jako dnes, vracíme do dějin? Proč pokládáme za správné pořádat oslavy stočtyřicátého výročí vzniku vašeho závodu? V žádném případě neopěvujeme pochybné »zásluhy« jakéhosi arciknížete Karla Ludvíka, který asi nedokázal vlastníma rukama vykopnout jediný kámen. Naše pocty patří těm, jejichž jména se neobjevují v dějinách — patří celým generacím dělníků. To oni vybudovali Karlovu huť, oni spustili první hamry, oni si postavili trvalý pomník svým potem, svými mozoly a ztraceným zdravím. Vzpomínáme na ty, kdo se stali nositeli pokrokových myšlenek, prvními světloňši socialistických idejí. S úctou se skláníme před těmi, kdo po celá desetiletí, přes ústrky, pronásledování a ponižování, burcovali dělníky do boje proti vykořisťování, za sociální spravedlnost, za rovnost národů a národností, za politické svobody.

Říká se, že dějiny jsou učitelkou národů. Pomáhají nám pochopit a posoudit minulost, umožňují nám srovnávat a jsou do značné míry i návodem pro naše současné počínání. Především nám však dějiny připomínají, jak velkých obětí bylo třeba, abychom se dočkali dneška. Ať se nám daří dobře, ať máme starosti i potíže.

nikdy nezapomínejme, že dnešní život nespadol z nebe. Cesta k obnovení naší státní nezávislosti, národní svobody a k novému životu byla vyznačena urputným sociálním a národně osvobozeneckým zápasem — byla vroubena utrpením, žalářováním a krví statisiců synů a dcer našich národů. A přece by všechny tyto těžké oběti nevedly k vykoupení, kdyby nebylo Sovětského svazu, jeho slavné armády a statečného lidu. Pro dnešní mladé lidi a pro budoucí pokolení by to neměla být jen čítanková legenda. Poznání dějin má v nich pěstovat vděk k předchozím generacím, úctu k dědům i otcům, má je vybízet k pokračování v jejich díle a k věrnosti našemu spolenectví se Sovětským svazem.

I vývoj vašeho závodu dokazuje, že dějiny nejsou dílem takzvaných silných jedinců — jejich tvůrcem je lid a v posledním století především dělnická třída. Po nějakém Karlu Ludvíkovi či po magnátech z Báňské a hutní už nikdo ani nevzdechne. Nikomu se však nepodaří vymazat z dějin, že se pracující Karlovy huti řadili mezi přední bojovníky proti kapitalistickému útla-ku. Vždy budeme s úctou vzpomínat na velký počet dělníků, kteří v tomto závodě, navzdory stálému pronásledování, podporovali Komunistickou stranu Československa. Poznali v ní dobrou vůdkyni lidu a důslednou zastánkyni svých nejvlastnějších zájmů.

Jméno Karlovy huti proletělo Československem i Evropou zvláště při velké stávce proti propouštění z práce a snižování mezd ve třicátých letech. Přes všechnu statečnost tehdy dělníci svůj zápas nevyhráli, protože surově uplatňovaná síla kapitálu a zrada reformistické sociální demokracie byly dýkou do zad proletářské solidarity. Rozhodující však bylo, že se tu rozhořel mohutný plamen revolučního boje, který už nebylo možné uhasit. Karlova huť, jak prohlásil v červnu 1930 Klement Gottwald, se právem stala vzorem všemu proletariátu v Československu. Proto tehdejší »karlováci« získali morální podporu naší dělnické třídy, proto se jejich dobrými přáteli a soudruhy stali vedle Klemen-

ta Gottwalda tak vynikající lidé, jakými byli Antonín Zápotocký, Gustav Kliment, Julius Fučík, Jan Šverma a mnoho dalších komunistických politiků a novinářů.

Vážení přátelé, dnešní Válcovny plechu už samozřejmě nejsou v ničem podobné bývalé Karlově hutí. Úplně změnilы svůj vzhled, prošly nevídaným technickým rozvojem a nesrovnatelně se zlepšily i pracovní podmínky. Jinde, u nás doma i ve světě, se technický pokrok pochopitelně také nezastavil. To hlavní, co odlišuje váš dnešek od minulosti, to hlavní, v čem spočívá rozdíl třeba i proti modernějším kapitalistickým závodům, je svobodná práce. Je to práce na svém, práce pro republiku i pro sebe. Petr Bezruč se v jedné své známé básni ptal: »...kdo pánem je ve Frýdku?« Dnes bychom mu mohli odpovědět: pánem ve Frýdku a v celé naší zemi je dělnická třída a všechen pracující lid! Svorně, bok po boku a bez národnostních třenic zde stejně jako všude jinde pracují Češi, Slováci, Poláci, Maďaři i Ukrajinci. A všichni společně jsou občany této republiky, všichni jsou uvědomělými československými vlastenci.

V této základní změně je prapříčina všech vašich dobrých výsledků v posledních dvaceti osmi letech, v tom je vysvětlení všech vašich výrobních i hospodářských úspěchů. Bývalým pánům z Báňské a hutní by se z těch čísel asi pěkně zatočila hlava. To všechno, co jste od roku čtyřicátého pátého dokázali, vás může naplňovat oprávněnou hrdostí, stojí to věru za oslavu. Vidíme za tím starost techniků a hospodářského vedení, houževnatou uvědomovací a kontrolní činnost komunistů stejně jako nelehkou práci odborové a mládežnické organizace.

Největší díky však patří dělníkům. Za to, že pracují uvědoměle jako skuteční vlastníci svého závodu, za podporu komunistické politiky, za jejich nezměrnou obětavost.

Práce je matkou pokroku, ona je tvůrkyní všech materiálních hodnot — proto si socialistická společnost ze všeho nejvíce váží poctivé práce, vysoko ji oceňuje.

S radostí vám oznamuji, že dnes budou vaše zásluhy oceněny Řádem Vítězného února, který vám na návrh předsednictva ústředního výboru KSČ udělil prezident republiky. Je to pocta, která vám káže neusnout na vavřínech a usilovat zejména o další z hospodárnění a zkvalitnění vaší výroby. Potřebuje to republika a prospěje to i vám, celému závodu a každému jednotlivci.

Prosím všechny pracující vašeho národního podniku, zejména však členy šedesáti devíti brigád socialistické práce: pracujte tak, soudruzi, abyste nikdy neudělali hanbu vašemu dobrému jménu; ať o vás slyšíme vždy jen potěšitelné zvěsti. Podle celospolečenských plánů čeká váš závod velká budoucnost, její zajištění je však jen a jen ve vašich vlastních rukou.

Soudružky a soudruzi, je nesporné, že vaše úspěchy jsou součástí socialistické cesty celé naší společnosti, byly předurčeny a umožněny politikou Komunistické strany Československa. Výsledky této politiky jsou viditelné doslova na každém kroku. A zejména ve vašem okrese a v Severomoravském kraji by bylo zbytečné hovořit o nich ze široka. Tím podivnější však je, že se před pěti lety našli lidé, kteří vydávali lež za pravdu, chtěli, abychom zapřeli nos mezi očima, snažili se nám namluvit, že naše politika je neúspěšná, že socialismus je jakýmsi obdobím temna a tak dále. I vašemu závodu připravovali tito »dobrodějové« neslavné konce. A člověk se ptá: jak mohl kdokoli hazardovat s tak společensky významným podnikem, jak si mohli tak neodpovědně zahrávat s osudy pěti tisíc lidí a jejich rodin? Dobře, že je to za námi, dobře, že jsme s pomocí našich přátel ubránili socialismus. Ale nezapomínejme na to, abychom snad někdy znovu nesedli na lep nějakým takzvaným vylepšovatelům socialismu!

Nové vedení v posledních čtyřech letech usilovnou prací obnovilo čest naší strany a její postavení ve společnosti; obhájilo a upevnilo všechny základní hodnoty socialismu; prohloubilo přátelství se socialistickými spojenci, především však s naším přítelem nejvěrněj-

ším — se Sovětským svazem. Naše vnitřní i zahraniční politika přináší dobré výsledky v rozvoji hospodářství, v technice, ve vědě, ve školství i v kultuře, v růstu životní úrovně, i ve stále větší mezinárodní vážnosti československé socialistické republiky. Díky za to patří především našemu pracujícím lidu. Díky patří také patřičným československým vlastencům za to, že úspěšnost této politiky správně pochopili, aktivně ji podporují a uskutečňují.

Věříme, že nadále budete podporovat ústřední výbor své komunistické strany a jeho politiku. Vždyť je to politika socialistického rozkvětu naší vlasti; je to politika dynamického rozvoje národního hospodářství a na něm založeného stálého růstu životní úrovně pracujících, dalšího rozmachu vzdělanosti i kultury; je to politika uskutečňující leninskou myšlenku míru a porozumění mezi národy; je to politika spojenectví se socialistickými zeměmi a bratrské spolupráce se Sovětským svazem. Stručně řečeno, je to politika, která zajišťuje šťastný život dnešní generace i generací budoucích.

Vážení přátelé, každý z nás jistě i bez velkého přesvědčování chápe, že nejcennějším statkem lidstva je spravedlivý mír. Ani mír však není dar. Za jeho zachování a upevnění svádí pokrokové lidstvo dlouhý a těžký zápas s agresivními imperialistickými silami, které jsou kdykoli ochotny strhnout svět do nepředstavitelné válečné katastrofy. Za to, že se jim to nedaří, že Evropané žijí už dvacet osm let v míru, patří zásluha Sovětskému svazu, jeho morálně politické, hospodářské i vojenské síle, jeho moudré a důsledně uskutečňované mírové politice. Přitom je na místě zdůraznit, že Sovětský svaz postupuje ve všech jednáních velmi zásadně, vždy vychází z třídních pozic, hájí zájmy socialistických zemí, jeho politika není namířena proti žádnému státu. Cílevědomé uskutečňování myšlenky mírového soužití v duchu závěrů XXIV. sjezdu KSSS přináší dobré ovoce. Napětí v mezinárodních vztazích se zmírňuje, stu-

dená válka byla vytlačena hospodářskou, kulturní i politickou spoluprací mezi zeměmi s rozdílným společenským zřízením. A připravovaná konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě bude na této cestě nesporně významným krokem. To všechno je v zájmu lidstva, prospívá to silám pokroku a míru, slouží to socialismu.

Stejně jako sovětští soudruzi a ostatní naši spojenci jsme přesvědčeni, že je lépe třeba po léta obtížně jednat než jedinou hodinu válčit. Proto budeme i nadále podporovat sovětskou mírovou politiku, budeme podle svých sil přispívat k jejímu uskutečňování, protože v ní je záruka naší mírové budoucnosti. I v tom zůstaneme věrnými spojenci, i v tom se na nás sovětští soudruzi mohou plně spolehnout.

Soudružky a soudruzi, vážení přátelé, vyřizují vám pozdravy ústředního výboru KSČ, Federálního shromáždění, československé vlády i osobní pozdravy soudruhů Gustáva Husáka a Ludvíka Svobody. Děkujeme vám za výsledky vašeho politického působení i za soustředěné úsilí v plnění pátého pětiletého plánu. Upřímně vám blahopřejeme k udělení Řádu Vítězného února. Vykročte odhodlaně a hrdě do dalších let existence vašeho závodu, pokračujte v jeho slavných tradicích s vědomím, že revolučním úkolem dneška je poctivá práce. Přejeme vám mnoho radosti z dalších politických i pracovních úspěchů. Přejeme vám, soudružky a soudruzi, i všem vašim blízkým, všem obyvatelům frýdecko-místeckého okresu pevné zdraví a mnoho osobního štěstí.

Ať žije náš pracující lid a jeho Komunistická strana Československa!

Ať vzkvétá a sílí naše drahá vlast — Československá socialistická republika!

Ať se nad celým světem klene duha spravedlivého a trvalého míru!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archív autora*

Z PROJEVU
NA SHROMÁŽDĚNÍ PRACUJÍCÍCH
V ZÁVODĚ H. CEGIELSKÉHO
U PŘÍLEŽITOSTI
OFICIÁLNÍ PŘÁTELSKÉ NÁVŠTĚVY
DELEGACE POSLANCŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
V POLSKÉ LIDOVÉ REPUBLICCE

V POZNANI
30. KVĚTNA 1973

Vážené soudružky a soudruzí,
drazí polští přátelé!

Jménem delegace Federálního shromáždění ČSSR vám děkuji za srdečné přivítání na tomto vašem shromáždění. Děkuji za přátelská slova na adresu Československé socialistické republiky, Komunistické strany Československa a československého lidu. Vyřizuji vám — a vašim prostřednictvím všem občanům vašeho starobylého města Poznaně a všemu polskému lidu — upřímné pozdravy Komunistické strany Československa, jejího ústředního výboru a generálního tajemníka soudruha Gustáva Husáka, prezidenta republiky armádního generála soudruha Ludvíka Svobody, Federálního shromáždění a federální vlády. Vyřizuji vám pozdravy naší dělnické třídy a všeho československého lidu.

Jsme polskému Sejmu vděčni za to, že do programu naší delegace zařadil i návštěvu vaší krásné starobylé Poznaně. Cítíme se mezi vámi jako mezi nejlepšimi přáteli, jsme tu jako doma. Vaše město, kterým prošla pohnutá a slavná historie polského národa, má mnoho společného s Prahou. Připomíná nám i společný osud našich národů v jejich tisíciletém boji za národní existenci proti pangermanismu a německému nacismu.

Cítíme se dobře i proto, že jsme mezi soudruhy, se kterými společně budujeme socialistickou mírovou společnost. Ve vašem městě, které už za dávného středověku bylo městem slavných vědců, žil i jeden z největších synů našeho národa, učitel národů, humanista Jan Amos Komenský. Dobře známe i bohaté revoluční tradice dělnického hnutí vašeho města.

Z návštěvy ve vašem závodě máme ty nejlepší dojmy. Značka vašeho závodu HCP je opravdu světoznámá. Rádi jsme se seznámili s dělníky a techniky, kteří vyrábějí lodní motory, kompresory, lokomotivy, železniční vagóny, různé strojírenské výrobky obrovské váhy, síly a rozměrů, ale i takový jemný zázrak, jakým je precízní přístroj nahrazující lidské srdce. Naše dojmy chci shrnout takto: rozum, ruce i srdce lidí ve vašem závodě slouží novému Polsku, slouží výstavbě socialismu.

Soudružky a soudruzí, naše návštěva ve vaší zemi má přispět k dalšímu prohloubení a rozvoji československo-polských vztahů. Nerozborné přátelství a bratrství mezi našimi národy bylo zpečetěno společně prolitou krví v boji proti německému fašismu ve druhé světové válce, kdy Sovětský svaz sehrál rozhodující úlohu při záchraně existence našich národů, při záchraně celé lidské civilizace od fašistického moru. Moc dělnické třídy v obou našich zemích vytvořila zcela nové podmínky pro bratrskou spolupráci našich národů na principech proletářského internacionalismu. To, co nás spojovalo v bojích — spojuje nás i v socialistické výstavbě. Polská lidová republika je po Sovětském svazu a Německé demokratické republice naším největším hospodářským partnerem. Za posledních dvacet pět let se obrat vzájemné výměny zboží mezi našimi zeměmi zvýšil více než pětinasobně.

Drazí polští přátelé, soudružky a soudruzí, československý lid nyní věnuje všechnu svou energii plnění náročných úkolů XIV. sjezdu KSČ. Je to smělý program dalšího rozvoje naší společnosti, je to revoluční socia-

listický program této doby. Příznivé výsledky v plnění pětiletého plánu jsou přesvědčivým důkazem toho, že politika KSČ se setkává s plným pochopením a aktivní podporou nejširších vrstev obyvatelstva. Socialistické uvědomění lidí, jejich vlastenectví a iniciativa se projevují nebývalým rozmachem socialistického soutěžení.

V čele s novým stranickým vedením jsme překonali politické a hospodářské škody, způsobené pravicově oportunistickými a revizionistickými exponenty v letech 1968—1969. S plnou odpovědností vás ujišťujeme, že politická krize v naší zemi byla překonána a že jsme ze získaných zkušeností vyvodili zásadní poučení. Socialismus v naší zemi se upevnil. Naše republika je opět spolehlivou součástí společenství států Varšavské smlouvy, Komunistická strana Československa je pevným článkem mezinárodního komunistického hnutí.

Děkujeme vám za to, že Polská sjednocená dělnická strana a polská vláda podporují marxisticko-leninskou vnitřní i zahraniční politiku naší strany. Je to dobrý základ pro další prohlubování již rozvinutých přátelských vztahů jak v politice, tak i v hospodářské a vědeckotechnické spolupráci. Hospodářský potenciál obou našich bratrských zemí vytváří všechny nezbytné předpoklady pro rychlý rozvoj mezinárodní socialistické dělby práce, prohloubení kooperačních vztahů a pro urychlení realizace komplexního programu socialistické ekonomické integrace. Jen touto cestou můžeme urychlit rozvoj výrobních sil ve všech členských státech RVHP, jen touto cestou můžeme vytvářet podmínky pro urychlení vědeckotechnické revoluce v našem socialistickém společenství a pro posílení jeho mezinárodní prestiže.

Víme dobře, že naše úspěchy jsou podmíněny spoje-nectvím a těsnou spoluprací se socialistickými zeměmi. Je to především Sovětský svaz, jemuž vděčíme za ochranu naší národní a státní existence před zrůdnými záměry německých nacistů. Nikdy nezapomeneme, jaké nesmírné oběti přinesl za naše osvobození, jakou ne-

zištnou pomoc nám poskytoval při výstavbě socialismu a jeho obraně. Věrní odkazu nejlepších synů a dcer našich národů pokládáme spojenectví se Sovětským svazem za základní pilíř naší vnitřní i zahraniční politiky.

Spolu s ostatními zeměmi socialistického společenství a se všemi pokrokovými silami světa podporujeme jednoznačně mírumilovnou zahraniční politiku Sovětského svazu.

Mírová ofenzíva Sovětského svazu po XXIV. sjezdu KSSS, aktivně podporovaná bratrskými socialistickými státy, přináší viditelné úspěchy. To, co se zdálo být ještě před několika lety vzdálenou perspektivou, stává se skutečností. Bariéra studené války, vnucená světu v poválečných letech imperialistickými státy, je prolomena.

Platí to zejména o vývoji v Evropě, na jehož pozitivních výsledcích se obě naše země po boku Sovětského svazu účinně podílejí. Stačí si připomenout alespoň výsledky nedávné návštěvy soudruha Leonida Brežněva v Německé spolkové republice, dále to, že jsme již na prahu konání konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, že západoněmecká vláda uznala hranice na Odře a Nise, že byla smetena neblaze proslulá takzvaná Hallsteinova doktrína, abychom si uvědomili, jak nesmírný kus cesty se podařilo urazit. Máme historickou šanci dosáhnout toho, aby Evropa jednou provždy přestala být rozbuškou světových válečných požárů a stala se kontinentem trvalého míru a plodné spolupráce.

Tato šance celosvětového dosahu nesmí být promarněna. Nejdůležitější je neustále posilovat politickou, hospodářskou a vojenskou sílu socialistických zemí a prohlubovat jejich jednotu. Právě v tom tkví rozhodující příčina kladných změn v mezinárodní situaci. Právě proto si realisticky uvažující politikové kapitalistických zemí stále více uvědomují, že s námi nelze hovořit z pozice síly, ale že jim nezbývá než hledat cestu k mírovému soužití se socialistickým světem.

Výsledky dosažené v mezinárodních vztazích jsou velmi nadějně. Trvalý mír a společenský pokrok na celém světě jsou vznešeným cílem. Kvůli nim stojí za to vyvinout maximální úsilí, aby příznivé změny v mezinárodní situaci nabyly trvalé povahy.

Soudružky a soudruzi, za našeho dosavadního pobytu jsme se přesvědčili, jakých významných úspěchů dosáhla Polská lidová republika zejména v posledních letech pod novým vedením Polské sjednocené dělnické strany. Přesvědčili jsme se rovněž o upřímném přátelství mezi našimi národy, které vyvěrá z poučení z dramatické historie našich národů a z proletářského internacionalismu. Máme z těchto vašich obdivuhodných úspěchů nesmírnou radost, protože je považujeme i za své, považujeme je za úspěchy celého socialistického světa.

Přejeme vám jménem Komunistické strany Československa, prezidenta republiky, Federálního shromáždění a vlády, i jménem všeho československého lidu úspěchy v budovatelské práci. Přejeme vám, drazí soudruzi, a všem vašim blízkým, dlouhá léta života, pevné zdraví a mnoho osobního štěstí.

Ať žije, sílí a vzkvétá vaše krásná vlast — Polská lidová republika!

Ať žije Polská sjednocená dělnická strana a její ústřední výbor!

Ať na věčné časy žije a sílí nerozborné přátelství mezi československým a polským lidem!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

FEDERACE ROVNOPRÁVNÝCH NÁRODŮ

ČLÁNEK K 5. VÝROČÍ USTAVENÍ ČESKOSLOVENSKÉ
FEDERACE UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISE NOVÁ DOBA
ČERVENEC 1973

Na konci minulého roku oslavoval celý pokrokový svět půlstoletí vzniku Svazu sovětských socialistických republik. Byla to příležitost k bilanci obdivuhodného ekonomického i kulturního rozvoje více než sta národů a národností, které se dobrovolně sdružily v jednotný Sovětský svaz. Svět se znovu přesvědčil o tom, že leninská národnostní politika plně osvědčila svou životnost.

I pro nás se sovětské zkušenosti z řešení vzájemných vztahů mezi národy staly příkladem, využili jsme jejich zásady v československých podmínkách. Od 1. ledna 1969 je Československá socialistická republika federativním státem dvou rovnoprávných bratrských národů — Čechů a Slováků. Je to zásadní změna ve státoprávním uspořádání, která poskytuje oběma národům nové možnosti dalšího rozvoje ekonomiky a kultury.

Rozhodnutí o vytvoření dvou národních republik, které jsou sjednoceny ve federativní Československé socialistické republice, má hluboké historické kořeny. Komunistická strana Československa — inspirována sovětským vzorem — vypracovala už v době buržoazní vlády všestranný program rovnoprávného rozvoje národů a národností žijících tehdy na území našeho státu. Zásady své národnostní politiky pak vtělila do Košického vládního programu v roce 1945 a začala je také uskutečňovat.

Strategii i taktice naší politiky odpovídalo i to, že se po osvobození řešení všech ostatních otázek muselo podřídit dějinnému revolučnímu zápasu za nastolení vlády dělnické třídy a pracujícího lidu. Vždyť i národní rovnoprávnost a svébytný rozvoj českého a slovenského národa byly přímo podmíněny přechodem k socialismu. Případné vítězství buržoazie v rozhodujícím třídním střetu by všechny národní naděje pochovalo — jeho důsledkem by bylo obnovení třídního vykořisťování a s tím spojený národnostní útlak. Vítězství lidu v únoru 1948 vytvořilo podmínky i pro důsledné provádění národnostní politiky v leninském pojetí. Tato možnost však nebyla v důsledku některých subjektivistických chyb zdaleka využita.

Český a slovenský národ si už dávno uvědomily, že jen v jednotném československém státě se mohou vytvořit příhodné podmínky pro jejich všestranný rozvoj. Vstoupily do takového státního spojení už v roce 1918 a ve společném boji proti německému nacismu a slovenskému klerofašismu vyjádřily rozhodnou vůli k jeho obnovení. Zejména Slovenské národní povstání v roce 1944 bylo přesvědčivým projevem touhy slovenského národa žít společně s Čechy v jednom státě.

Oč tedy šlo při přechodu k federaci v roce 1969? Vytvoření dvou národních států a jejich federativní spojení lze charakterizovat jako uplatnění práva národů na sebeurčení v nových podmínkách a v kvalitativně vyšší podobě.

V socialistické společnosti se právo národů na sebeurčení opírá o zásady proletářského internacionalismu, jež jsou uplatňovány jak ve světovém měřítku, tak i mezi národy a národnostmi společného státu. V tom je koneckonců jeden ze základních rozdílů mezi socialistickými a buržoazními federacemi.

Třídní panství buržoazie znehodnocuje sebehonosněji deklarovanou rovnost národů. Buržoazie se spojuje bez ohledu na vlastní národní příslušnost, vykořisťuje všechny pracující a ekonomicky a kulturně utlačuje

méně vyspělé nebo početně menší národy. Pro socialistickou federaci je příznačný citlivý vztah ke zvláštnostem a potřebám všech národů a národností, vzájemná pomoc, podpora svébytného rozvoje každého národa a sjednocené úsilí o upevnění společného federativního státu. Bohaté praktické zkušenosti tedy potvrzují myšlenky marxistických klasiků, že národnostní a třídní otázky nelze oddělovat, že mezi oběma je přímá spojitost.

Neoslabuje snad federativní státoprávní uspořádání jednotný stát? Naopak — právě demokratické řešení vztahů mezi národy je základním předpokladem pevnosti a trvalosti společného státního celku. Češi i Slováci mají své vlastní národní republiky, v nich své zákonodárné sbory i vlády, rozhodují svrchovaně o svém národním osudu i o podílu svých národů na upevňování a posilování společné federace. Přitom je na místě zdůraznit, že i příslušníci u nás žijících národností mají zabezpečeno rovnoprávné postavení.

Federace nerozděluje oba bratrské národy a nevede k jejich vzájemné národní izolaci. Čechy i Slováky sjednocuje socialistický společenský řád, společná obrana jednotného státu i socialismu, jednotná zahraniční politika i zahraniční obchod, a zejména jednotné národní hospodářství. I rozvoj vědy, školství, kultury a sociální politika se koordinují, aby nedocházelo k rozdílům, které nejsou zdůvodněny národními zvláštnostmi a z toho plynoucími potřebami. Takový postup umožňuje dynamický rozvoj obou národů a počítá s pomocí ekonomicky silnější České republiky Republice slovenské a vede k rozkvětu celé federativní ČSSR. Bylo by však pochybné vydávat federaci za jakýsi »dar« Slovákům. Zrovnoprávnění obou národů vyjádřené ústavním zákonem také institucionálně vytváří příznivé podmínky i pro rozvoj české státnosti, tedy i pro překonávání hrubě nesprávné buržoazní teorie o »jednotném československém národě«.

Zárukou jednoty našich národů a národností ve

všech základních otázkách je vedoucí úloha dělnické třídy a jejího organizovaného politického předvoje. Komunistická strana Československa respektuje ve své politice národní zvláštnosti a vytváří předpoklady pro rozvoj každého národa. Současně však čelí všem projevům nacionalismu, netrpí nadřazování národních zájmů nad zájmy federace a celého státu. Tato politika zajišťuje potřebnou míru demokratického centralismu, jež se uplatňuje metodami, které odpovídají federativním podmínkám.

Právní řád určuje federálním orgánům povinnost respektovat národní instituce a rozhodovat ve spolupráci s nimi o všech otázkách, které se jich přímo či nepřímo dotýkají. Je to postup sice složitější než v takzvaném unitárním státě, ale zato vysoce demokratický. Zaručuje maximální soulad zájmů a potřeb obou bratrských národů, je tmelem jejich vzájemné spolupráce a pilířem jednoty celé Československé socialistické republiky. Socialistická federace je svým obsahem i formou významným předpokladem samostatného národního života Čechů a Slováků i jednoty jejich společného státního svazku.

Pro socialistický charakter naší federace má, mimo jiné znaky, důležitý význam i důsledné uplatňování socialistické demokracie. Ona je podstatou naší ústavy, ústavních i jiných zákonů. Nejdůležitější však je, že demokracie u nás není jen proklamována, že každodenní život je v plném souladu s československým právním řádem.

Československá socialistická republika je stát, ve kterém lid fakticky vládne. Prostřednictvím poslanců zvolených v přímých, rovných a tajných volbách řídí obce, města, okresy, kraje, republiky i federaci. Poslanci jsou pod stálou veřejnou kontrolou svých voličů a mají v plnění svých úkolů jejich aktivní podporu. Lidovost našeho politického systému je například zřetelně patrná i z toho, že v národních výborech pracuje přes 200 tisíc poslanců. Většinu z nich tvoří dělníci

a družstevní rolníci, téměř 24 procent je žen a 30 procent mladých lidí. Navíc je spojení národních výborů s lidem zvládnuto i tím, že jim v komisích a v občanských výborech pomáhá asi půl miliónu občanů.

Českoslovenští poslanci jsou povinni být ve stálém spojení s voliči, skládat jim účty ze své práce a poznávat jejich názory. Voliči znají kandidáty na poslance osobně, znají jejich život a práci, setkávají se s nimi v hojném počtu na předvolebních schůzích, a volí tedy konkrétní osoby. Podle platných zákonů mají českoslovenští občané právo poslance nejen kritizovat, ale mohou je kdykoli odvolat z funkcí, jestliže se politicky, pracovně či morálně zpronevěřili svému poslání nebo zklamali důvěru svých voličů.

Rozsah pravomoci a odpovědnosti národních výborů zahrnuje prakticky všechny oblasti života. Rozhodují například o opatřeních ke zlepšení životního prostředí, o výstavbě bytů a hospodaření s nimi, řídí vnitřní obchod a místní hospodářství, kulturní život, školství, městskou a silniční dopravu, výstavbu a údržbu komunikací. Pro svou činnost mají i potřebné finanční a materiálové zdroje, kryté z převážné části ze společenských prostředků.

Po pravdě lze tvrdit, že se národní výbory jako orgány lidové moci v československých podmínkách plně osvědčují, že se těší velké autoritě, mají důvěru a podporu pracujících. Jejich neustále se zdokonalující činnost prokazuje životnost Národní fronty jako třídního svazku dělníků, rolníků a pracujících inteligence. Práce národních výborů zasluhuje tím větší ocenění, že jejich poslanci pracují dobrovolně, často na úkor svých osobních zájmů a bez nároků na finanční odměnu.

Významná role při uskutečňování socialistické demokracie připadá i ostatním společenským i zájmovým organizacím pracujících, sdruženým v Národní frontě, zejména však Revolučnímu odborovému hnutí a Socialistickému svazu mládeže. Všechny organizace uznávají vedoucí úlohu Komunistické strany Československa

a pracují v socialistickém duchu, což umožňuje sjednocování všech socialistických sil při uskutečňování programu XIV. sjezdu KSČ.

V rozvíjení socialistické demokracie připadá významná úloha zákonodárným sborům, Federálnímu shromáždění i oběma národním radám. Jejich činnost je na hony vzdálena buržoaznímu parlamentarismu, nemá s ním nic společného ani ve formách, ani v obsahu práce. Činnost socialistického parlamentu je velmi konkrétní, ať již jde o přípravu zákonů, kontrolní činnost či prosazování zahraničněpolitické linie československého státu.

Zákonodárná činnost poslanců je nanejvýš odpovědná. Vyznačuje se především svědomitostí a důsledným postupem od prvního návrhu zákona až po jeho schválení v konečném znění. Poslanci v jednotlivých výborech velmi pozorně zkoumají potřebu nových zákonů, vyžadují jejich podrobné politické i ekonomické zdůvodnění a zkoumají jejich důsledky v praktickém životě. Bývá zvykem, že při přípravě významnějšího zákona se poslanci radí nejen s odborníky, ale informují i své voliče, shromažďují a zpracovávají jejich názory. Těžiště práce je tedy ve výborech zákonodárných sborů, tam také dochází k potřebné a zásadní výměně názorů.

Stejně svědomitě si poslanci zákonodárných orgánů počínají i v rozvíjení kontrolní činnosti. Nejen ve výborech, nejen z připravených zpráv jednotlivých ministerstev, ale i rozsáhlými průzkumy přímo v závodech, ve městech a na vesnicích zjišťují, jak se uplatňují a dodržují zákony, jaké problémy se projevují v rozpracování a plnění plánů hospodářského rozvoje, jaká je politická a odborná úroveň práce řídicích orgánů.

Poslanci velmi dbají na to, aby vláda respektovala dovost našeho politického systému je například zřetel- velmi kritičtí a v zájmu uskutečňování politiky strany nikoho nešetří. Smyslem kontrolní činnosti parlamentu ovšem není vyvolávat zbytečné rozpory, napadat vládu

stůj co stůj a tak předstírat »demokracii«. Naopak je přirozené, že například Federální shromáždění úzce spolupracuje s federální vládou, protože mají stejné zájmy, vycházející z politické linie KSČ.

Samozřejmě součástí socialistické demokracie v Československu je i ochrana ústavou zaručených občanských práv. I tento úkol ovšem chápeme v třídním smyslu a v plném souladu s ochranou zájmů socialistického státu, které jsou totožné se zájmy dělnické třídy a většiny pracujících.

Zájmy společnosti, zájmy většiny, musí mít vždy přednost před zájmy menšiny, jednotlivcům není možné trpět, aby pod heslem osobní svobody beztrestně páchali kriminální činy či jinak ohrožovali socialistickou společnost. Postih jednotlivců, kteří narušují socialistické zákony, je v plném souladu s vůlí a potřebami většiny pracujících.

Čtrnáctý sjezd KSČ položil velký důraz na výchovu občanů v úctě k zákonům, na nutnost jejich přísného dodržování ať už jednotlivci, nebo státními a hospodářskými orgány.

Československá federace je ještě mladá, ale zkušenosti dokazují, že je životaschopná a osvědčuje se, protože je postavena na socialistických základech. To je určující. Češi a Slováci se mohou národně vyvíjet samostatně, jsou jednotni ve společném státě a plně využívají všech předností socialistické demokracie.

PROJEV NA SLAVNOSTNÍM OBĚDĚ NA POČEST DELEGACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR V RUMUNSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLICE

V BUKUREŠTI
23. ŘÍJNA 1973

Vážený soudruhu předsedo Velkého národního shromáždění,

drazí rumunští přátelé!

Upřímně vám děkujeme za pozvání k návštěvě vaší země. Vyřizujeme vám pozdravy ústředního výboru KSČ, prezidenta republiky, federální vlády, Federálního shromáždění a všeho československého lidu.

Národy obou našich zemí pojí tradiční přátelství, které má kořeny ve staletí trvajícím boji za národní osvobození, sociální spravedlnost a státní samostatnost. Úplné dosažení těchto vznešených cílů je nerozlučně spjato s bojem proti fašismu a nacistickému Německu. Tak jako u nás Slovenské národní povstání a Květnové povstání českého lidu, tak u vás protifašistické národní povstání napsala nejslavnější stránky novodobých dějin našich národů. Nikdy nezapomeneme nezměrných obětí sovětského lidu a jeho slavné armády, které vedly k porážce hitlerovského Německa a jeho fašistických spojenců a k osvobození našich národů. S pohnutím u nás vzpomínáme i desetitisíců rumunských vlastenců, kteří po boku Sovětské armády položili své životy na československé půdě.

Nástup k budování socialismu je novodobým mezníkem v československo-rumunských vztazích. Výrazem jejich nové kvality se stala československo-

-rumunská smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci z 21. července 1948, obnovena před pěti lety.

Od památného roku 1948 obě naše země prošly bouřlivým vývojem a v historicky krátké době zaznamenaly za účinné a nezištné pomoci Sovětského svazu vskutku převratné změny ve společenském a hospodářském životě. My, v Československu, dobře známe a oceňujeme úspěchy, jichž dosahuje rumunský lid pod vedením své komunistické strany, úspěchy, na které můžete být plným právem hrdi.

Československý lid nyní věnuje všechno své úsilí splnění náročných úkolů XIV. sjezdu KSČ. Politika KSČ se setkává s plným souhlasem a vlasteneckou podporou nejširších vrstev našich národů. To se mimo jiné projevuje v dosavadním úspěšném plnění pětiletého plánu a v nebývalém rozmachu socialistického soutěžení. Ujišťujeme vás, že politická krize, způsobená pravcovými oportunisty a revizionisty, byla překonána, politické a hospodářské škody odstraněny, socialistické zřízení v naší zemi se upevnilo. Československá socialistická republika je opět spolehlivou součástí zemí socialistického společenství, Komunistická strana Československa je pevným článkem mezinárodního komunistického hnutí.

Československý lid dobře ví, že další úspěšný rozvoj naší socialistické vlasti je podmíněn spojenectvím a všestrannou spoluprací se zeměmi socialistického společenství. Je to především Sovětský svaz, který má historickou zásluhu za záchranu naší národní a státní existence před barbarskými plány německých nacistů i za pomoc poskytovanou v období socialistické výstavby. Spojenectví se Sovětským svazem považujeme za pilíř naší vnitřní i zahraniční politiky.

Soudíme, vážení soudruzi, že úspěšný rozvoj socialismu v obou našich zemích vytváří příznivé předpoklady pro další prohlubování vzájemných vztahů. V tomto směru přinesla významné podněty setkání našich

nejvyšších stranických představitelů soudruha Gustá-
va Husáka a Nicolae Ceaușeska v posledních letech,
naposledy v březnu tohoto roku v Praze.

Oboustranně zvyšovaná aktivita se příznivě promítá
do vzájemného zahraničního obchodu, jehož objem se
v posledních deseti letech zdvojnásobil. To odpovídá
úsilí zabezpečit nepřetržitý růst ekonomického poten-
ciálu a životní úroveň obyvatelstva obou našich poten-
což je jedním z nejpřednějších cílů našich komunistic-
kých stran. Dosažení dalších výrazných úspěchů je ne-
rozlučně spjato s důsledným plněním Komplexního
programu socialistické integrace, přijatého v roce 1971
na zasedání RVHP právě ve vašem hlavním městě.

Rozsáhlá je spolupráce našich zemí v kultuře. Svědčí
o tom množství přeložených literárních děl, výměny
profesorů, stážístů, stipendistů, uměleckých těles, vý-
stav apod. Také živý cestovní ruch významně přispívá
ke vzájemnému poznání života a lidí obou zemí.

Velmi kladně hodnotíme naše parlamentní styky.
Máme v živé paměti loňskou návštěvu delegace vašeho
Velkého národního shromáždění v čele s jeho předs-
dou soudruhem Štefanem Voitecem v Československu.
Zanechala u nás trvalé vzpomínky a přispěla k přízni-
vému rozvoji československo-rumunských vztahů. Je
naším velkým přáním, aby stejně vyzněla i naše ny-
nější návštěva u vás.

Oba naše státy jsou socialistické, spojuje nás členství
ve Varšavské smlouvě, v RVHP i naše spojenectví se
Sovětským svazem. Představitelé našich stran se zú-
častnili i letošního krymského setkání koncem červen-
ce. Na tomto setkání se dospělo ke společnému závěru,
že je třeba upevnit dosažené pozitivní změny na mezi-
národním poli a neochvějně postupovat k zajištění trva-
lého míru. Tragické události v Chile a pokračující
izraelská agrese na Blízkém a Středním východě s pl-
nou naléhavostí připomínají správnost výzvy krym-
ského setkání k neustálé bdělosti před silami reakce
a války. Přes veškeré úspěchy v boji za upevnění míru,

bezpečnosti a spolupráce nezapomínáme ani na okamžik na to, že žijeme v třídně rozděleném světě, že imperialismus se dobrovolně nevzdává svých pozic.

Za rozhodující faktor v dalším uvolňování napětí a v boji proti agresorům pokládáme neustále rostoucí sílu a jednotu, solidaritu a koordinovaný postup socialistických zemí. Zcela mimořádný význam v boji za mír má aktivní účast širokých vrstev obyvatelstva všech zemí. Proto přisuzujeme právě v současné situaci mimořádnou důležitost Světovému kongresu mírových sil v Moskvě, kterému přejeme plný úspěch.

Prosím vás, drazí soudruzí, abyste se mnou připili:

— na další rozvoj československo-rumunských vztahů na zásadách marxismu-leninismu a socialistického internacionalismu;

— na rozkvět socialistického Rumunska, na štěstí jeho lidu, vedeného Rumunskou komunistickou stranou;

— na další posilování jednoty a semknutosti zemí socialistického společenství, celého mezinárodního komunistického a dělnického hnutí a všech pokrokových sil světa;

— na zdraví předsedy Velkého národního shromáždění soudruha Voitece a všech přítomných rumunských přátel!

Podle původního textu projevu.

Osobní archiv autora

Z PROJEVU NA VEŘEJNÉ SCHŮZI
KOMUNISTICKÉ STRANY
ČESKOSLOVENSKA
V DOPRAVNÍM PODNIKU METRO

V ÚSTŘEDNÍM DOMĚ ŽELEZNIČÁŘŮ V PRAZE
15. LISTOPADU 1973

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzí!

Přijal jsem pozvání na dnešní vaši schůzi skutečně rád. Vedly mě k tomu dva důvody.

Předně mezi vás i trošičku patřím, protože znám dosavadní historii pražského metra. Aniž jsem o to mimořádně usiloval, vstoupil jsem přímo do historie této výstavby v době, kdy jsem pracoval jako ministr dopravy. Vláda mně tehdy svěřila podpis první mezivládní československo-sovětské dohody o výstavbě metra a o pomoci Sovětského svazu při jeho výstavbě.

Možná že vy mladší, kteří jste se v připravovaném Dopravním podniku Metro ocitli nedávno, neznáte celou historii výstavby metra. Neznáte boje o pojetí řešení městské hromadné dopravy, různé názory na takzvanou podzemní tramvaj, neznáte zápas o technologii výstavby, o technické vybavení.

Nechci se k tomu všemu podrobně vracet. Byly to rušné roky, které stály mnoho nervů a mnoho energie. Desítky, ba celé stovky lidí jezdily po celém světě pod záminkou najít nejpokrokovější a Praze nejvíce vyhovující technologii. Nechtěl bych se těchto lidí dotknout. Nechci jim podsouvat nějaké nečestné úmysly, ale fakt je, že přešlapováním, nerozhodností, připouštěním neustále nových pochybností, stále novými diskusemi

o tom, co se bude vlastně v Praze stavět a jak to postavit, jsme ztratili zbytečně mnoho času a — řeknu to otevřeně — zbytečně mnoho peněz, které mohly být vynaloženy na účely prospěšnější.

Přitom logika přímo vnucovala jednostranně se orientovat na sovětské zkušenosti a na pomoc Sovětského svazu. Na celém světě neexistuje stát, který by postavil tolik kilometrů podzemních drah v tak krátké době a s tak pokrokovou technologií, jako to dokázali právě sovětští soudruzi.

Jinými slovy, dá se v tom spatřit i to, že v dlouholekých sporech nešlo jen o techniku výstavby, o technologii provozu, ale že sem zcela určitě pronikaly i antisovětské nálady, maskované jakoby vyššími zájmy, že se tu projevovalo to, co bylo pro naše měšťáky vždy typické — podceňování všeho, co pochází ze Sovětského svazu.

Dnes už to všechno patří historii. A připomínám to jenom proto, abychom si stále uvědomovali, že všechno nové, všechno pokrokové se rodí v potížích.

Navzdory všem obtížím je dnes první trať metra — trať C — skutečností. A my jsme se sešli doslova v předvečer zahájení zkušebního provozu na této trati.

Druhý důvod, který mne vedl k tomu, abych přijal pozvání na setkání s vámi, byla určitá zvědavost. Chtěl jsem vidět, jací jsou lidé, kterým bylo svěřeno toto nákladné dílo, jak jsou na svou práci připraveni, jaké je jejich občanské smýšlení.

Já dobře vím, že nějaká mravokárná ponaučení lidé poslouchají velmi neradi. Nechci se také vnucovat do kazatelského tónu. Ale snad mi dovolíte několik dobře míněných slov v souvislosti s tím, že brzy začnete zkušební provoz, slov, která by měla být přijata stejně upřímně, jak upřímně je chci vyslovit.

Žijete v Praze, alespoň většina z vás, a dobře znáte situaci v městské hromadné dopravě. Nepotřebujeme nic skrývat. Lidé v Praze jsou doslova od prvního okamžiku ráno, kdy nastupují do tramvají a autobusů,

otrávení, protože pražská hromadná doprava je něco, pro co se výraz takzvaný úzký profil velmi málo hodí.

Obtíže, které se v pražské městské dopravě vyskytují, mají zákonitý vliv na práci lidí, na jejich smýšlení, jen ve vztahu k dopravě, ale i pokud jde o celospolečenské záležitosti. V Praze se vůbec nyní mnoho společenského se staví a život lidí, kteří tu žijí, není nijak lehký. Tak těžko, jako se v současné době žije v Praze, přičemž problémy v dopravě jsou na prvním místě, se nežije nikde v naší zemi.

Proč o tom mluvím? Jenom proto, že jsem vás chtěl o něco poprosit. Až zahájíte provoz na první lince, nebude to znamenat ještě vyřešení všech pražských dopravních problémů. Zdaleka ne. Ale vzdor tomu by Pražané měli poznat, že se tu něco v Praze změnilo k lepšímu. A všechno bude záležet na vás, na vaší odborné připravenosti, na společenském vystupování, na jednání s lidmi.

Vaše práce nebude lehká. Snad mám právo o tom mluvit, protože sám jsem s vaší profesí tak trochu spřízněn, sám jsem dlouhá léta pracoval přímo v železničním provozu. Je to práce odpovědná, vyžadující celého člověka, vyžadující nejen jeho rozum, ale i jeho srdce. Je to práce spojená s mnoha obtížemi v osobním životě, protože nepřetržitý provoz nedovoluje zastavit práci v noci, o sobotách, o nedělích a o svátcích. Kromě toho, tak jako všude, i vy jste jenom lidé, i vy máte své osobní problémy, které pochopitelně na vás nechávají stopy, působí na vás i při výkonu služby. Přitom víme, že cestující nejsou vždy andělé, že mnohé z toho, s čím se v dopravě setkáváme, způsobují cestující svým chováním. Ale přesto si myslím, že by práce v metru neměla být pouhým zaměstnáním, že byste ji měli chápat jako velmi důležité společenské a politické poslání. Měli bychom nejen v metru, ale v celém našem životě uplatnit zásadu, že se budeme k lidem chovat vždycky tak, jak si přejeme, aby se oni chovali k nám. Řekl bych, i když to možná trochu zvludarizují, že je nutné si

uvědomit, že Pražané tu nejsou pro vás, pro pracovníky metra, ale že vy jste tu pro ně a službu cestujícím máte považovat za nejdůstojnější povinnost.

První nová trať metra bude průkazným symbolem nové, socialistické Prahy. Ať je tedy i vaše činnost symbolem nových, socialistických vztahů mezi lidmi! Ať je důkazem vašeho uvědomělého poměru k práci! Ať se — snad mně to kolegové z tramvají a autobusů promínou — ve své práci stanete vzorem i pro ně!

Když se začíná nějaké velké dílo — a vy je začínáte — hledá se nejvhodnější heslo, kterým se snažíme vyjádřit poslání naší práce. Já vám nechci žádné heslo vnucovat, ale snad by se to dalo vyjádřit i tak: Ať nové metro v Praze obsluhují skutečně noví lidé, ať je obsluhují lidé důstojní života a práce v socialistické společnosti!

Soudružky a soudruzí, starost o rozvoj Prahy — a vy víte, že například v této pětiletce na investiční akce v Praze ze společenských prostředků vydáváme více než 45 miliard Kčs — tedy starost o rozvoj Prahy a v tom i urychlení výstavby metra právem považujeme za jeden z důkazů správnosti naší politiky v posledních letech, od dubna 1969. Každý z vás může namítnout, že čtyři a půl roku není příliš dlouhá doba, ale každý rozumně uvažující člověk připustí, že tato doba určitě stačí k tomu, aby prověřila, jdeme-li po správné cestě, po cestě, která slouží ku prospěchu našich lidí.

Shodou okolností je tomu právě dnes pět let, co se konalo listopadové zasedání ústředního výboru KSČ. Obraz toho dne už byl úplně jiný, než tomu bylo v první polovině roku 1968. Tady už nebyli na špici pravičáci, už museli přejít do obrany, iniciativu převzali a do útoku nastoupili soudruzí věrní straně, věrní marxisticko-leninskému učení a zásadám proletářského internacionalismu.

Dějinný význam listopadového zasedání ústředního výboru v roce 1968 spočívá v tom, že jeho usnesení odhalilo pravičácké rejdy a umožnilo všem skutečným

vlastencům vést ve straně i ve společnosti legální boj proti nepřátelům socialismu a za obnovení zásad a hodnot socialistické společnosti. Pravda, složitý zápas trval ještě celých pět měsíců, ale i tak bylo listopadové zasedání prvním umíráčkem naší pravice a jejích kontrarevolučních spojenců. Ani po volbě nového vedení komunistické strany v roce 1969 zápas neskončil. Politika strany však rychle získávala podporu pracujících a s pravičáky už to v té době šlo od deseti k pěti.

Proč šli lidé s námi, když jsme otevřeně vystoupili se svou politickou linií, proč nás začali podporovat? Proč jsme získali jejich důvěru? Proto, že jsme proti pravičácké demagogii, proti rozvratu a nezodpovědným dobrodružstvím postavili program jasné socialistické cesty naší země. Proto, že jsme proti hospodářské a sociální nejistotě lidem nabídli plánovaný rozvoj hospodářství a na jeho základě růst životní úrovně a upevnění všech sociálních jistot. Proto, že jsme proti pokusům o zavlečení Československa do buržoazního tábora ukázali, že naše bezpečnost a mírový život mohou být zajištěny jen v těsném spojení se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy.

Čím by vlastně chtěli dokázat své neustále opakované tvrzení, že Češi a Slováci prý nepodporují současnou politiku KSČ. Proč si tito lidé myslí, že oni v Mnichově vidí naši situaci správněji, než naši lidé doma? Kdo jim dal právo vydávat se za neomylné soudce nad osudy naší země?

Připomeňme si jen několik faktů. Komunistická strana je dnes, čtyři a půl roku po dubnu 1969, ideologicky i organizačně jednotná, její vážnost vzrostla, její vedoucí úloha se obnovila a prohloubila v celém našem životě. Od září 1971 bylo do řad strany přijato více než 120 tisíc nových kandidátů, především lidí do třiceti let. Národní hospodářství se úspěšně rozvíjí — a to by asi nebylo možné, kdyby se lidé nepřesvědčili o správnosti naší politiky, kdyby ji vědomě nepodporovali a neuskutečňovali.

Přednosti naší politiky spočívají v tom, že se držíme země, že od samého začátku tvrdíme, že náš osud je v našich vlastních rukou, že náš další život je přímo závislý jen a jen na našem vlastním počínání, jen a jen na naší vlastní práci.

Ale to nejdůležitější, co vedlo k úspěchům v naší politice, je v tom, že jsme se v politické práci vrátili k metodám, které se osvědčily v nejúspěšnějších obdobích našich stranických dějin, že se učíme znovu u Lenína, ale i u Gottwalda a jeho druhů.

Co to znamená, vážení přátelé, že jsme se vrátili k metodám osvědčené politické práce?

1. Snažíme se, aby komunisté byli v těsném spojení s bezpartijními spoluobčany, aby se nad ně nepovyšovali, aby jim byli příkladem v práci, v občanském i soukromém životě.

2. Usilujeme o to, aby se každý občan mohl svobodně vyslovit k naší politice, aby měl možnost podílet se jak na její tvorbě, tak na jejím uskutečňování.

3. A ne na posledním místě — držíme se zásady, za všech okolností říkat lidem pravdu a nic z naší politiky před nimi neskrývat.

Myslím, že po pěti letech od listopadového zasedání ústředního výboru strany, po čtyřech a půl letech od dubnového zasedání ústředního výboru v roce 1969 může být každý poctivý občan, který dává společné věci svůj rozum i práci svých rukou, právem hrdý na svou vlast, na rozvoj našeho průmyslu, zemědělství, vědy, vzdělanosti, kultury i životní úrovně. Každý z nás má právo být hrdý na úspěchy socialistické cesty za posledních dvacet pět let.

Vzpomínáte si, že o vlastenectví se toho před lety velmi mnoho namluvilo. Ale má snad mít skutečný vlastenec právo plivat na všechno, co je naše, co je české, co je slovenské? Má snad skutečný vlastenec právo poklonkovat před vnějším pozlátkem kapitalistického světa? Měřítkem opravdového vlastenectví nemůže být nic jiného než vztah k vlastní zemi, snaha o její zabez-

pečení ve spojeneckých svazcích se socialistickými státy, úsilí o její rozkvět, uvědomělý poměr k práci a hrdost nad tím, čeho jsme již dosáhli.

Vážení přátelé, zájem společnosti a naše úcta k pravdě nám přikazují říkat při každé příležitosti velmi otevřeně, že ani zdaleka nemáme už právo jásat nad vším, co se u nás děje.

Položme si společně několik otázek. Vyrábíme u nás, v našem národním hospodářství, skutečně jen to, co je z hlediska společnosti potřebné a užitečné? Jsou snad dodavatelsko-odběratelské vztahy u nás v pořádku? Dbáme vždycky na to, abychom vyráběli co nejlevněji a přitom vysoce kvalitně? Hospodaříme všude dobře s pracovními silami? Zabezpečujeme dokončení investičních akcí ve stanovených termínech a za původní ceny? Staráme se vždycky dost o to, aby v obchodech bylo stále více nového a kvalitního potravinářského i průmyslového zboží? Odpovídá rozsah a úroveň služeb současným nárokům našich lidí? Pracuje se na všech stupních řízení stejně iniciativně, stejně obětavě, stejně novátorsky? Může každý pracující člověk v této zemi s čistým svědomím tvrdit, že přesně dodržuje a plně využívá zákonem určenou pracovní dobu? Odpovídají u nás výdělky vždycky skutečnému množství, společenské důležitosti a kvalitě vykonané práce?

Snad odpovíte, kam těmito zestručněnými otázkami mířím. Myslím, že by se tady mezi námi těžko našel někdo, kdo by chtěl na všechny tyto otázky odpovědět jednoznačně kladně. To konečně není nic nového. O mnoha věcech mluvíme nejen v posledních letech, ale již velmi dlouho.

Ale jak z toho? Jak překonat existující nedostatky, problémy i nešvary, když víme, že kapitalistické metody použít nemůžeme a nechceme? Když víme, že například nemůžeme zvyšovat pracovní kázeň tím, že vytvoříme armádu nezaměstnaných? Když víme, že nemůžeme vztah mezi výdaji a příjmy obyvatelstva řešit tím, že horentně zvýšíme ceny nedostatkového zboží? Když

víme, že nemůžeme nedostatky řešit tak, aby jako bič dopadaly na záda především našich pracujících? Jak tedy z toho?

Není sporu o tom, že mnoho záleží na dalším zdokonalování celého systému plánování a řízení; na hledání takových ekonomických nástrojů, které by působily k překonání existujících nedostatků; na vytvoření takového ovzduší, které by pomohlo vyloučit z našeho života všechno, co je socialismu cizí a co mu škodí.

Ale buď jak buď, i v sebedokonalejším systému bude rozhodujícím činitelem vždycky člověk. Vždycky bude rozhodovat jeho vztah k práci, jeho obětavost, ochota dát všechn svůj um do služeb společnosti. Nechceme od nikoho žádné zázraky, žádné nemožnosti nebo sebeobětování. Ale myslím si, že socialistická společnost má právo žádat, aby každý, ať pracuje kdekoli, plnil své povinnosti, aby nad svou prací přemýšlel a hledal, jak ji zdokonalit, aby se nebál riskovat a nevyhýbal se experimentování. Platí to samozřejmě především pro vedoucí pracovníky všech stupňů, ale v neméně míře — a nebojím se to říci otevřeně — to platí pro každého dělníka.

Nemá smysl skrývat, že se v posledních letech u nás rozmohly velmi podivné, sobecké nálady, že se mnoho lidí orientuje jen na své vlastní zájmy, že si mnoho lidí myslí, že nezáleží na tom, jak to bude dál s naší společností, hlavně když on bude spokojen, když toho co nejvíce urve, bude mít dobře vybavený byt, auto, chatu atd. Ne, my, komunisté, jsme pro to a celý náš program směřuje k tomu, aby se lidem žilo lépe. Ale aby se jim žilo lépe z výsledků poctivé práce. Kdyby každý z nás totiž myslel jen na to, jak se přiživit, jak co nejvíce získat pro sebe, pak by naše společnost brzy zchudla a v důsledku toho by zákonitě musel zchudnout každý z nás.

Před dvěma lety jsme vytyčili heslo Jak pracujeme dnes, tak budeme zítra žít. To není prázdné heslo. To je životně důležitý zákon, který se nedá nijak obejít.

Každý, kdo se snaží tento zákon nějak ošidit, šidí nejen společnost, ale i sebe, svou rodinu, své děti.

Pravděpodobně už víte, že ústřední výbor strany koncem tohoto měsíce bude na svém zasedání zabývat právě otázkami národního hospodářství. Až se seznámíte s jeho závěry, nezapomeňte na to, že sebesnesení ústředního výboru může určit jen cíle a cesty k těmto cílům, ale osud těchto usnesení vždycky byl, je a bude v rukou lidí. Oni rozhodují o úspěchu či neúspěchu každého usnesení.

Soudružky a soudruzi, jistě neušlo vaší pozornosti, že ústřední výbor strany, vláda i Federální shromáždění věnují soustavnou péči rozvoji národního hospodářství. A to proto, že je na něm závislá hospodářská i vojenská síla naší republiky. Hospodářství rozhoduje o našem uplatnění v mezinárodní dělbě práce, předurčuje naše možnosti ve zvyšování životní úrovně, vytváří podmínky pro rozvoj vědy, kultury i vzdělanosti.

Starostí o rozvoj našeho hospodářství přispíváme svým skromným podílem také k vítězství socialismu v mírové soutěži s kapitalistickým světem. Proto jsme převzali Leninovu tezi, že plán rozvoje národního hospodářství je druhým programem strany.

Naši starost o rozvoj národního hospodářství ovšem nelze chápat tak, že bychom měli sebemeně podceňovat ostatní části našeho života. Za zvlášť důležité pokládáme věnovat pozornost politické a ideologické činnosti a výchovnému působení. Za podceňování právě těchto činností jsme zaplatili dost drahé odškodné, když se v rozhodujících zkouškách ukázalo, jak málo byli komunisté i ostatní občané připraveni na boj o politickou moc a na ideologický zápas s pravicovým oportunismem, na odpor proti působení kontrarevolučních sil.

U vás v podniku je členů komunistické strany k poměru počtu zaměstnanců zatím velmi málo. Přesto však se obracím na ně, aby nezapomínali na to, co je jejich hlavním posláním — aby byli v neustálém styku se

svými politicky neorganizovanými spolupracovníky a starali se o to, aby každý poctivý člověk znal a pochopil naši politiku, aby z našeho života vymizeli lidé, o kterých se dá říci, že nejsou ani ryba, ani rak.

Doba je příliš vážná. A v této době se však musí každý, i když svobodně, rozhodnout, na kterou stranu se v tomto dějinném zápase postaví. V tomto zápase nemůže být takzvaně indiferentních lidí.

U nás je velmi mnoho mladých soudružek a soudruhů. V každém případě bude zvláště u mladých lidí záležet na tom, aby pochopili přednosti socialismu rozumem, ale aby mu sloužili i srdcem. Aby neposuzovali kapitalismus jen podle jeho vnějšího lesku, ale pochopili jeho podstatu, jeho třídní vykořisťovatelský a protilidový charakter.

Když vytyčujeme tyto cíle, nejde nám vůbec o to proklamovat, že toho všeho dosáhneme jen organizovaným školením. Nám vůbec nejde o čárky, o odpřednášené hodiny nebo o nějaké školometské zkoušení. Nám jde o skutečné výsledky naší výchovné činnosti.

Proto je úkolem komunistů — a já si to troufám rozšířit i na odborářské a svazácké funkcionáře — vysvětlovat a obhajovat politiku naší strany, zjišťovat názory lidí, získávat je pro aktivní účast na uskutečňování našich plánů. A neméně důležité je — a to bych chtěl zvláště zdůraznit — aby komunisté byli skutečně osobním příkladem, aby se jejich slova nerozcházel s činy, což je zejména důležité ve vztahu k mladým, kteří jsou na tyto věci právem velmi citliví.

Strana nás nabádá k tomu — a je to úkolem nejen stranických organizací — abychom dbali o to, aby se všude s lidmi jednalo spravedlivě, aby nikdo svévolně nepřekrucoval naši politiku a svévolně neporušoval platné zákony. Naším posláním je hájit pravdu, podporovat kritiku, pěstovat dobré vztahy mezi lidmi, pomáhat každému, kdo pomoc potřebuje a zaslужuje si ji. Naší povinností je umožnit lidem, aby mohli uplatnit

své schopnosti bez ohledu na politickou organizovanost.

I na to si dejme pozor a velmi dbejme, aby nám nikde, na žádném pracovišti, v žádné organizaci nevyvrstvali nějakí větší nebo menší diktátoři, kteří budou vnucovat svou vůli, své subjektivní názory svému okolí. Snad to řeknu kvůli stručnosti příliš zjednodušeně — o nic jiného nejde než skutečně žít s lidmi, znát jejich radosti a dělit se s nimi také o jejich starosti.

Soudružky a soudruzi, vážení přátelé, s naší vnitřní politikou je v plném souladu i naše politika zahraniční. Je to vskutku socialistická politika, jejíž smysl, poslání a cíle se dají stručně vyjádřit takto:

1. Upevňovat spojenectví a společný postup se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi.

2. Podporovat každé hnutí za národní svobodu a státní nezávislost proti všem formám kolonialismu, proti imperialismu, třídnímu útlaku, rasismu.

3. Snažit se o rozvoj mírové spolupráce a dorozumění s nesocialistickými státy.

4. Usilovat o dosažení spravedlivého a trvalého míru na celém světě.

Každý z vás ví, že nám tu a tam některý z buržoazních komentátorů ve světě vytýká, že v mezinárodní politice prý příliš jednoznačně podporujeme Moskvu. Znovu se ozývají už v minulosti tolikrát poskytované rady, že bychom prý aspoň v mezinárodní politice měli být poměrně nezávislejší, že bychom — jak to svého času v roce 1968 vyjádřil blahé paměti A. J. Liehm — měli jít daleko od Moskvy.

My neskrýváme, že ve všech zásadních mezinárodních otázkách podporujeme politiku Komunistické strany Sovětského svazu, naopak se k tomu plně hlásíme. Neděláme to proto, že by nás k tomu někdo nutil. Činíme tak z vlastní vůle, jednáme tak z hlubokého přesvědčení, že tato politika plně odpovídá potřebám a tužbám našeho lidu a že významně pomáhá prosazovat i bezprostřední zájmy Československa.

Celý svět přece dnes uznává, že sovětská mírová politika sklízí zvláště v posledních letech výrazné úspěchy. Její pružnost a realizace, ale i zásadovost a rozhodnost získávají stále větší sympatie veřejnosti ve všech světadílech. Připomeňme si zatím úspěšné výsledky jednání mezi soudruhem Leonidem Iljičem Brežněvem a prezidentem Richardem Nixonem, výsledky jednání mezi Sovětským svazem, Německou spolkovou republikou a Francií, právě probíhající druhé kolo konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, vídeňská jednání o snížení stavu ozbrojených sil a vojsk, úlohu Sovětského svazu v mírovém řešení konfliktu v Indočíně, v posledních dramatických událostech na Blízkém a Středním východě, jeho návrh na systém kolektivní bezpečnosti v Asii.

Tímto výčtem iniciativa a činy Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí nejsou zdaleka vyčerpány. Skutečně je to tak, že každý soudný člověk musí obdivovat houževnatost, iniciativu, trpělivost a rozhodnost sovětské diplomacie.

I na posledním, krymském setkání představitelů komunistických a dělnických stran bylo řečeno, že nyní je úkolem upevnit to, čeho bylo dosaženo, že naším úkolem je učinit zmírňování napětí trvalým jevem a mobilizovat lidstvo do boje za pevný a spravedlivý mír.

A stejný hlas zazněl i z nedávno ukončeného Světového kongresu mírových sil v Moskvě, který byl zatím nejrepresentativnějším shromážděním mírového hnutí.

Čemu můžeme připsat úspěchy mírové politiky Sovětského svazu a zemí socialistického společenství? Bylo by velmi bláhové myslet si, že imperialisté už zmoudřeli, že se změnili k lepšímu, protože by museli popřít samu podstatu kapitalistického tábora. Vlk přece zůstane vlkem, i když ho navléknete do beránčího roucha.

Úspěchy mírové politiky socialistického světa vyplývají:

za prvé, z hospodářské a vojenské síly Sovětského

svazu a ostatních socialistických zemí, ze síly, která ochlazuje mnohé rozpálené hlavy v kapitalistických státech;

za druhé, z toho, že některé kruhy v kapitalistických zemích se přece jen dopracovaly k poznání, že jaderná válka by zničila svět;

za třetí, naše úspěchy jsou předurčeny stále větším vlivem veřejného mínění ve všech zemích, velice jasně vyjadřovanou touhou prostých lidí žít v míru;

za čtvrté, velmi významným činitelem je jednotný postup socialistických zemí a podpora tohoto postupu stále rostoucím počtem států, zejména takzvaného třetího světa.

Mnohého už bylo dosaženo. Ale zápas o mír není ani zdaleka vybojován, čeká nás v něm ještě mnoho složitých úkolů. Agresivní kruhy mají v kapitalistických státech velkou hospodářskou, vojenskou i politickou moc, výrazně ovlivňují jejich vnitřní i zahraniční politiku a ovzduší snižování mezinárodního napětí jim není po chuti. Právě tyto agresivní kruhy stále znovu narušují mírové snahy nejrůznějšími intrikami i vyvoláváním takzvaných místních válek a intervencí proti pokrokovým režimům. Jen si vzpomeňme na Koreu, Vietnam, Laos, Kampučii a v posledních dvou měsících na Chile a Blízký a Střední východ. Nebo by snad mohli pučisté v Chile smést vládu Lidové jednoty bez přímého zájmu a podpory amerických imperialistů? Mimo chodem, v Chile se zase jednou prokázalo, jak křehká jsou v buržoazních státech hesla o svobodě, demokracii a humanismu. A není snad dostatečně před celým světem prokázáno, že by se Izrael musel zříci agresivních záměrů, kdyby nebyl přímo podporován Spojenými státy americkými? Právě události posledních dvou měsíců znovu připomněly lidstvu nutnost bdělosti, nutnost organizovaného odporu proti válekyčtivým dobrodruhům.

Naši maloměštáci, kteří svého času, a není to tak dávno, chtěli z Československa udělat doslova — pro-

mířte mi to — pupek světa, teď říkají, co my vlastně, my, maličké Československo, můžeme ve světové mezinárodní politice udělat? Světová politika prý je záležitost velmocí. Tato teorie maličkosti, teorie nicnedělání je velmi nebezpečná. Snaží se uspat naši ostražitost, snaží se, abychom snížili zájem o mezinárodní dění, snaží se oslabit naši politickou aktivitu.

Historie zejména po druhé světové válce prokázala, že každá země bez ohledu na svou velikost, hospodářskou či vojenskou sílu je povinna přispívat k mírovému řešení. Historie prokázala, že každý i sebemenší národ nese spoluodpovědnost za vývoj ve světě, že dokonce každý jedinec, každý člověk má v tomto zápase své povinnosti, své místo.

Co tedy máme dělat my, v Československu, v zájmu upevnění míru, v zájmu podpory společného úsilí socialistických zemí? Především to znamená podporovat politiku naší strany, jednotně ji uskutečňovat, svou prací přispívat k rozkvětu své země a k její rostoucí síle. Dávat za každých okolností jednoznačně najevo naši věrnost a spojenectví se Sovětským svazem a zeměmi socialistického společenství, upevňovat spolupráci s nimi, neskrývat své sympatie k jejich mezinárodní politice, protože je důležité, aby imperialisté viděli, že proti agresivním silám stojí jednotný socialistický svět.

Na celém našem jednání by mělo být patrné, že pokládáme mír za nejcennější statek, že cítíme spoluodpovědnost za to, aby mír byl zachován nejen pro nás, ale pro všechna příští pokolení.

Soudružky a soudruzi, v těchto týdnech se v celé naší zemi konají veřejné stranické schůze. I toto naše setkání k nim patří. Smyslem těchto schůzí je posoudit, čeho jsme od sjezdu dosáhli, v čem jsou naše slabiny, a pohovořit s lidmi o tom, co nás v dalších letech čeká. Hlavně ovšem jde o to, abychom dále zvyšovali aktivitu strany a upevňovali její spojení s občany. Lidé se musí denně přesvědčovat, že si jich my, komunisté, vážíme,

že nám na jejich názorech záleží, že těmto názorům budeme věnovat soustavnou pozornost.

Úspěchy naší strany měly vždy své kořeny v těsném spojení s lidmi. A dnes tato zásada platí stejně naléhavě jako před čtyřiceti či dvaceti pěti lety. Bez spojení s lidmi bychom totiž přestali plnit své poslání, přestali bychom být komunisty. Děláme politiku pro lidi, pro jejich blaho, musíme ji tedy také bezpodmínečně dělat s lidmi.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

PO NÁS NEPŘIJDE POTOPA

ROZHOVOR POSKYTNUTÝ REDAKCI ČASOPISU TVORBA
LEDEN 1974

OTÁZKA: Obracíme se na Tebe, soudruhu Indro, i proto, že při posuzování práce národních výborů můžeš vycházet z osobních zkušeností. Vždyť jsi několik let sám působil na tomto úseku v odpovědných funkcích...

ODPOVĚĎ: Sám bych byl skromnější. Od doby, kdy jsem pracoval v radě městského národního výboru a v radě KNV, uplynulo mnoho vody. V prvním případě 28 a v druhém 25 let. Podmínky tehdejší a dnešní práce jsou velmi rozdílné. Netvrdím, že bychom to tenkrát měli lehké, na minulost, o které hovoříme, si jistě pamatují i mnozí čtenáři Tvorby; přece jen to však byly doby určitého »plánovacího romantismu«.

Pochopte mě dobře: vím, že člověk má hledat poučení i v relativně dávnější minulosti. Nechci ovšem na všechny strany rozdávat »královské rady«. Zním funkcionáře národních výborů. V naprosté většině jde o lidi, kteří rozumějí své věci; uvědomují si, kde a kdy se práce daří nebo v čem by potřebovali »přitlačit«. Nedávno jsem se o tom znovu přesvědčil v Českých Budějovicích. Soudruzi mě tam pozvali na zasedání krajského národního výboru; když jsem poslouchal referát a jednotlivé diskusní příspěvky, bylo z každé věty zřejmé, že funkcionáři národního výboru se ve své práci

vyznají a že se také mají za poslední dva roky čím pochlubit. Vážíme si jejich práce, kterou nikdy neprodávají s velkým hlukem a nesnaží se chodit s bubny nepromazávané. Občas si dokonce říkám, že zvláště někteří soudruzi z národních výborů by mohli alespoň zčásti překonat tradiční skromnost. Rozhodně to platí pro Jihočechy. Abych však nebyl podezírán, že se stávám patriotem jejich kraje: stejné příklady pochopitelně najdeme i v dalších místech republiky.

OTÁZKA: Bilance působení národních výborů za uplynulé dva roky je většinou příznivá. To konečně mohou naši občané potvrdit z vlastních zkušeností. Proti dřívějšímu se skutečně mnohé zlepšilo. Nic však nepřišlo samo od sebe; jaké jsou hlavní příčiny této pozitivní »úrody«?

ODPOVĚĎ: Dvouleté zkušenosti především potvrzují, že jsme dobře vybrali poslance do všech stupňů zastupitelských sborů. Proč o tom hovořím? Když ústřední výbor strany určil před dvěma roky kritéria pro výběr kandidátů do funkcí poslanců, stanovil i určitý klíč, kolik má být v zastupitelských sborech dělníků z výroby, družstevních rolníků, žen a mládeže. Ne vždy se toto rozhodnutí setkala s plným pochopením. Bylo dost pochybností, zda takto vybraní poslanci budou schopni plnit všechny své úkoly. Příčiny zmíněných rozpaků byly různé. Uvedu jeden z nich: s pochybnostmi přicházeli i někteří zkušení soudruzi. Proč? Je to mnohdy tak, že člověk, jenž delší dobu někde pracuje, přestává věřit těm ostatním, myslí si, že pouze on sám dokáže splnit určené úkoly dobře. A ejhle! Po dvou letech zjišťujeme, že ústup od různých starých praktik se osvědčil. Spojení zkušeností starších funkcionářů s elánem mladých a méně zkušených přineslo dobré výsledky.

Ti noví soudruzi a nové soudružky se samozřejmě museli učit. Nikdo učený z nebe nespadá! Neznali rutinu poslanecké práce, ne vždy si uměli okamžitě najít

nejspравnějši metody působení mezi svými voliči; dnes však můžeme říci, že učednická léta jsou překonána. Nadšení našich poslanců, zájem o práci, jejich obětavost a snaha aktivně přispět k řešení různých problémů, to všechno patří k rozhodujícím činitelům prokazatelně dobrých výsledků.

OTÁZKA: Nepochybujeme o tom, že zkušenosti našich čtenářů jsou stejné. Ukazuje se ovšem, že existují i problémy. V redakční praxi se s nimi setkáváme také ve formě kritických dopisů čtenářů.

ODPOVĚĎ: Jistě. To, co jsem řekl, nelze absolutizovat. Mluvím ovšem o většině poslanců. I nyní je stav takový, že někteří soudruzi jsou méně aktivní, ne všichni pracují se stejným zápalem. Dobrou práci však oceňujeme plným právem. Vždyť poslanceká funkce je něčím navíc; většina našich soudruhů ji vykonává mimo své zaměstnání. Mnohdy takto obětují své osobní zájmy i záliby, zájmy své rodiny. Vy přece víte, že většina poslanců na různých stupních zastupitelských sborů vykonává tuto čestnou občanskou povinnost bez nároků na jakoukoli odměnu, bez hmotného zisku, aniž by očekávali, že jim to »něco vynese«.

OTÁZKA: Mnohokrát jsme ovšem i v poslední době vyslechli jednu pravdivou větu: sebelepší poslanec se ve své práci neobejde bez aktivity voličů.

ODPOVĚĎ: A to je druhý rozhodující činitel, který má nemalý podíl na dosažených výsledcích. V historii národních výborů byla všelijaká období. Období vzestupu i poklesu, úspěchů i nezdarů. Ve srovnání s minulostí však ty poslední dva roky — a já se už, žel, řadím i tady mezi pamětníky, můžeme právem označit za etapu mimořádného zájmu veřejnosti o práci národních výborů. Veřejná kontrola, které je naše práce vystavena, patří k základním projevům socialistické demokra-

cie. Přitom nejde jen o sledování činnosti poslanců i orgánů národních výborů a jejich aparátu. Veřejná kontrola je spojena s rostoucí účastí občanů na plnění volebních programů Národní fronty, s velmi hmatatelnou podporou práce poslanců.

Právě to je rozdíl oproti minulosti. Myslím si, že přezíravý vztah k práci národních výborů jsme už překonali. Nechci oživovat staré rány a staré bolesti, vzpomeňte si však, jaká byla situace už před rokem 1968! Jak se neustále objevovaly nejrůznější narážky včetně rádobyvtipných filmů, které zesměšňovaly práci národních výborů a jejich funkcionářů. Činnost národních výborů byla znevažována a v roce 1968 — tady se nedá použít jiného výrazu — hrubě poplívána. Lidé, kteří v životě neřídili sebemenší vesničku, si osobovali monopolní právo kritizovat občany, o nichž víme, že dali své práci všechno. Osobovali si právo dávat každému »moudré« rady a pokyny, nezastavili se ani před požadavky, aby takzvaní zkompromitovaní funkcionáři národních výborů odešli z veřejného života. Dnes, zaplatpánbůh, patří tito »proroci« minulosti. Veřejnost oceňuje dobrou práci a váží si činnosti národních výborů.

Lidé se samozřejmě obracejí na své poslance s mnohými osobními záležitostmi. V žádném případě je nepodceňujeme. Máme však oprávněnou radost z toho, že voliči stále častěji přicházejí s nejrůznějšími podněty a návrhy celospolečenského významu. Nechtěl bych předbíhat reálnému vývoji, zdá se však, že ve vztazích k potřebám celku se něco mění. Že kromě často se objevujícího »já« a »moje« přichází stále častěji na řadu »my« a »naše«. A to je další příčina úspěchů, jichž jsme dosáhli v činnosti národních výborů.

Třetí důvod, i když v pořadí nikoli poslední, spočívá v celkovém vnitropolitickém vývoji od dubnového zasedání ústředního výboru KSČ v roce 1969. Letos uplyne od této významné události pět let. Není to dlouhá doba, ale snad stačí k tomu, abychom mohli realisticky po-

soudit, zda jdeme po dobré cestě. Také čtenáři Tvorby si jistě vzpomínají, jak neslavné konce nám různí „přátelé lidu“ předvídali. Příznivé vnitropolitické klima působí rozhodujícím způsobem i na práci národních výborů. Nejpodstatnějším činitelem je tu program konkrétních činů, které jsme přijali na XIV. sjezdu strany.

OTÁZKA: Po nedávném zasedání ústředního výboru KSC jsme uveřejnili v Tvorbě článek, jehož autor zvolil velice příznačný titulek: Dosavadní úspěchy zavazují. Co bys, soudruhu Indro, mohl poznamenat v této souvislosti k dnešní i budoucí práci národních výborů?

ODPOVĚĎ: Ani v této oblasti nejsme na vrcholu dokonalosti. Máme nedostatky. Nezakrýváme je, snažíme se přemýšlet o jejich objektivních i subjektivních příčinách, které musíme znát, abychom mohli důsledně trvat na jejich odstraňování. Je velice důležité pokládat si na jednotlivých stupních národních výborů i zdánlivě nepříjemné, avšak velice potřebné otázky: Je v naší řídicí práci opravdu všechno v pořádku? Odpovídá naše činnost současným potřebám společnosti a nynějším nárokům lidí? Troufám si také tvrdit, že i národní výbory v nejmenších obcích dovedou dnes připravit k projednávaným otázkám ne-li výtečné, tedy dobré usnesení. Jaký však bývá výsledek? Na tuto otázku nemůžeme odpovědět jednoznačně. Spíš si položíme několik dalších otázek: Neomezují se některé národní výbory vyšších stupňů ve své kontrolní činnosti pouze na to, zda nižší orgány projednaly v určeném termínu všechna usnesení? Proč někdy zapomínáme zkoumat, jaký je skutečný stav věcí? Nevyplývá takovýto nepozorný poměr ke každodennímu životu i ze skutečnosti, že různých usnesení je v oblasti práce národních výborů neúměrně moc? Často je vyrábíme stůj co stůj i ke stejným problémům, aniž bychom zkoumali, zda bylo splněno to, o čem jsme se dohodli před půl rokem nebo

před dvěma lety. Rozhodně by pomohlo víc důslednosti a větší i lépe využití množství času, který poslanci a pracovní vyšších stupňů národních výborů věnují bezprostřednímu působení v jednotlivých místech.

*OTÁZKA: V několika vystoupeních před funkcionáři národních výborů ses, soudruhu Indro, věnoval me-
todám odstraňování různých chyb a nedostatků. Co
bys mohl říci k této problematice v našem rozhovoru?*

ODPOVĚĎ: Zdá se mi, že jsme někdy v kritice nedostatků příliš decentní a nadměru ohleduplní. Když o nich mluvíme, zůstávají mnozí funkcionáři národních výborů v jakési obecné poloze. Kritika, která není adresná, nebývá ovšem dost účinná. Vyšší náročnost a konkrétnost by zřejmě byla potřebná i v tak důležité oblasti, jakou představuje činnost podniků řízených bezprostředně národními výbory. Nevím přesně, jak se tyto vztahy vyvíjejí v současném období, dříve však vliv mnohých národních výborů na podřízené podniky byl spíše symbolický nebo přímo formální. Nechci se zabývat příčinami zmíněného problému, spíše mi jde o jeho řešení v současné praxi. Jde například o to, abychom si přesně zjistili, jak se závěry únorového zasedání ústředního výboru KSČ z roku 1972 a směrnice XIV. sjezdu promítají v praxi jednotlivých podniků. Základní ukazatelé se plní většinou dobře. Dají nám však odpověď na všechno? Jak je to například s vývojem materiálové náročnosti, s kvalitou výrobků a služeb?

Za jeden z rozhodujících ukazatelů ve službách považujeme takzvané tržby od obyvatelstva. Vývoj zde není špatný. Avšak vzdor tomu — jsou naši občané s jejich rozsahem a kvalitou spokojeni? Tady si přece nemusíme nic namlouvat. Finanční stránka věci je jistě důležitá, nemá však být v každodenním řízení jedinou a za každou cenu nejdůležitější. Proč třeba hlouběji nezkoumat, jak je to s odpovědností, se schopností a obětavostí těch či oněch vedoucích pracovníků, proč

se nezeptat, jak je to s kázní dělníků, s činností obchodu a s využíváním pracovních sil? A nejde jen o dotazy. Nikdy neotálejme s pochvalou, ale i s vyvozováním důsledků z porušování státní disciplíny. Pružnost nebo přesněji řečeno nepružnost mnohých obchodních organizací i jednotlivých pracovníků, časté jevy korupce, protekcionářství a šizení spotřebitelů, to všechno patří k jevům, s nimiž se za žádných okolností nesmíme ani v působení národních výborů smířovat.

OTÁZKA: Přitom zřejmě nejde »jen« o národní výbor jako celek. Náročnější a konkrétnější musí být i jednotliví pracovníci.

ODPOVĚĎ: Když je řeč o nedostacích, které nás zatím zdržují, musíme uvažovat i o vztahu každého vedoucího funkcionáře a poslance k tomu či onomu problému. Funkcionáři všech stupňů národních výborů nejsou izolováni — žijí s lidmi, nemají žádné výsady, které by je od ostatních občanů odtrhávaly. Vidí nedostatky, jež nás pronásledují třeba i léta, mohou tedy zakročit operativně a rychle. Mně ovšem jde o jednu věc: nestává se, že mnozí funkcionáři si při pohledu na stále stejné nebo podobné problémy postupně zvyknou? Nesmířujeme se s tím? Nelegalizujeme mnohé nedostatky vlastní nevšímavostí?

Snad jeden příklad za všechny, často jsem už o něm hovořil v některých krajích a okresech: ne všechny restaurační provozy, jež podléhají národním výborům, jsou proslulé čistotou a vzornou obsluhou. Mnohde to vypadá všelijak. Víme o tom, roztrpčujeme se, přijímáme usnesení; ale vždyť do těch hospod, do těch restaurací chodíme také my, funkcionáři národních výborů! Chodíme tam třeba každý den — a přitom se zdá, že nám ten špinavý ubrus, přeplněný popelník, neuklizená podlaha, neochotná a nekulturní obsluha vůbec nevadí. Děje se to mnoho let — a my jsme si jaksí zvykli. Víím, že do určité míry zjednodušuji, čtenáři

mne však jistě pochopí: kolem nás je mnoho nedostatků, které vidíme na první pohled. Musíme se s nimi se-
rvat, poněvadž ani tady nic nejde samo od sebe. Zatím
však často děláme, že je nevidíme, nebo se domníváme,
že se nás netýkají. Já vím, že to není nic domněného,
Ono to znamená pohádat se s lidmi a nadělat si dost
nepřátel. Z místa se ovšem hneme jen tehdy, když od
podobných hledisek, která vedou člověka k životnímu
oportunismu, rychle ustoupíme.

*OTÁZKA: Potřeba vyšší náročnosti nesouvisí ovšem
»pouze« s uspokojováním každodenních požadavků.
Práce národního výboru přináší žádoucí efekt v první
řadě tehdy, když jeho poslanci a uvolnění funkcionáři
berou v úvahu i dlouhodobější tendence, problémy a úkoly.*

ODPOVĚĎ: V řídicí práci musíme věnovat větší pozornost koncepční činnosti. Nejde o to, že koncepce, prognózy a další složité výrazy se dostaly v poslední době do módy. I v národních výborech je jasné, že nastal čas, kdy je nezbytné, abychom všude přestali »flikovat«. Operativa je důležitá, v plnění každodenních úkolů se ovšem nesmíme utápět. Naučme se trochu myslet dopředu — na pět, na deset i patnáct let. Naučme se využívat pomoci odborníků, bez nichž se neobejdeme při sestavování solidních rozborů a výhledů; stanovit pořadí jednotlivých úkolů, odhadnout ekonomický i politický efekt každého rozhodnutí pro příštích deset nebo patnáct let, to všechno dnes patří k podmínkám kvalifikovaného řízení také v oblasti práce národních výborů.

Snad tuto záležitost nepřezenu, když řeknu, že přišel čas začít se učit myslet v dimenzích přelomu současného století. Žijeme v roce 1974. Do roku 2000 však není tak daleko. Je naší povinností připravit budoucím generacím takovou budoucnost a pro sebe takové výhledy, abychom život následovníků příliš nezkomplikovali.

Samozřejmě jim toho necháme dost, člověk si nikdy nebude stěžovat na nedostatek práce. Jde však o to, aby následující generace na nás vzpomínala jako na pokolení moudrých otců. Jako na generaci lidí, kteří mysleli na budoucnost a nevycházeli ze zásady »po nás ať přijde potopa«.

OTÁZKA: Koneckonců, právě komunistům byla vždy vlastní orientace na budoucnost, kterou sami připravujeme už dnešní prací. Ne náhodou si připomeneme v letošním roce dějinný význam IX. sjezdu KSČ, který vypracoval a schválil dlouhodobou koncepci budování socialismu v naší zemi. Vraťme se však znovu k současnosti. Zatím jsme hovořili o vedoucích funkcionářích a poslancích národních výborů. Jak je to s aparátem zastupitelských sborů?

ODPOVĚĎ: Nikdy jsme o této důležité otázce nemlčeli. Spíš se dnes musíme zeptat, co naše mluvení přináší. Jde o složitou otázku, proto k ní mohu uvést jen několik poznámek. — Ve vztahu pracovníků národních výborů k jejich úkolům jistě došlo ke zlepšení. Stále ovšem trvá určité nebezpečí, aby aparát národního výboru ve skutečnosti neřídil volené orgány. Zní to možná drasticky, není ovšem situace taková, že si mnozí soudruzi v různých odborech národních výborů osobují právo připravovat návrhy na řešení té či oné záležitosti s absolutní neomylností? Velice by se divili, pokud by jim rada národního výboru jejich doporučení vrátila! Když takováto náročnost chybí, začíná profesionální aparát fakticky nahrazovat zvolené poslance, jimž má naopak pomáhat a v nejlepším slova smyslu sloužit. Vedle toho mnohé odbory národních výborů si zatím hrají na svém písečku a málo berou v úvahu, co dělá ten druhý. Když rada národního výboru nedokáže koordinovat práci a spojit síly, vycházejí »z radnice« přinejmenším podivné věci.

Co ovšem zvlášť stojí za pozornost, to je vztah pra-

covníků národních výborů k občanům. Někdy lidé, kteří přicházejí do styku nikoli s poslancem nebo s uvolněným funkcionářem, ale se zaměstnancem národního výboru, velice brzy poznají, že nastoupili trnitou cestu. Až příliš často to znamená honění »od čerta k ďáblu«.

Rozhodně bychom měli v našich pracovnících národních výborů účinněji pěstovat vědomí, že právě oni jsou velice často jedinými představiteli socialistického státu, s nimiž v daný moment přišel občan do styku. Jistě ne vždy je možné vyhovět, jsou lidé, kteří žádají i nezákonné rozhodnutí nebo neuskutečnitelné věci. Co by však mělo platit kategoricky a co nelze přestoupit, je požadavek odpovědného, slušného a trpělivého jednání. Občan, který přijde do budovy národního výboru, musí právě ve vystupování příslušného pracovníka vidět podstatný rozdíl mezi socialistickým a buržoazním zřízením. V tomto ohledu nikomu nic neslevíme, oprávněná kritika by jinak dopadla na hlavy poslanců a uvolněných funkcionářů.

OTÁZKA: Vizitkou účinnosti práce národních výborů je v současném období uskutečňování volebních programů Národní fronty. Jak je možné, soudruhu Indro, posuzovat z tohoto hlediska současnou situaci? Nač se nyní musíme soustředit?

ODPOVĚĎ: Snad nemusím připomínat, že volební programy nejsou jen záležitostí orgánů Národní fronty nebo národních výborů; především jsou výrazem společného zájmu většiny občanů. Voliči se podíleli na jejich zpracování i na jejich zdokonalování a rozšiřování. Plným právem proto žádají, abychom drželi slovo. Obrazně řečeno, právě v této souvislosti »hrajeme« o politickou důvěru. Pokud by kdokoli jednal podle jiných »principů«, nutně se dostane na pozice, kdy by nám lidé oprávněně řekli: Jste stejní jako buržoazní politikové, před volbami přicházíte s plnými ústy slibů, pak na všechno zapomenete, pět let uteče a vy přijdete

rnovu s koledami a se sliby »modrého z nebe«. Proč o tom hovořím? Už dnes je jasné, že většina volebních programů bude úspěšně splněna. Mnohde zůstanou i určité rezervy. Život je však takový, že někdy nebude možné uskutečnit — i při sebelepší vůli — všechno. Pomůžeme tedy docházet k odůvodněným změnám, nedělejme je nikdy za zády voličů; rozhodujme o nich s lidmi — stejně jako jsme s nimi projednávali volební programy. Občané snesou a pochopí i velice nepříjemnou pravdu, přijmou čestné jednání. Co by nám ovšem nikdy neodpustili, to je podvod a klamání.

A ještě k jedné věci mi dovoluji poznámku: podstatnou část volebních programů tvoří takzvané svépomocné akce Z. To, čeho zde národní výbory a občané dosáhli, si skutečně zaslouží — bez jakékoli nadsázky — hlubokou poklonu. Lidé často dokázali až neuvěřitelné věci. Jenomže se říká, že s jídlem roste chuť. I sebenaštějnější a velice žádoucí proud nás může strhnout a ohrozit povodní, když překročí společně postavené hráze. Buďme proto i při organizování akce Z střízliví, využívejme aktivity lidí, cenného materiálu a výrobků pouze na potřebné věci, na stavby, jež si z hlediska celospolečenských zájmů a hmotných zdrojů můžeme dovolit. To byl také důvod, proč státní orgány určily finanční limit, který nelze při svépomocných akcích překročit.

A ještě jednu věc nechci opomenout: aniž bych komukoli sahal do svědomí, prosím odpovědné funkcionáře, aby nic »nefilmovali«. Když někdy čtu údaje z určitých krajů a míst, říkám si, jak by bylo dobré zapomenout v centru na malou násobilku a na dělení. Jakmile začnete používat těchto početních úkonů, vycházejí občas fantastická čísla. Většinou však víme, jak se to dělá: mnozí občané jsou členy různých společenských organizací — proto si každá odpracované hodiny započítá. A jak my se máme dopočítat? Snad nám nikdo nechce způsobit radost, že už i nemluvnata a ko-

jenci se zúčastňují svépomocných akcí a vykazují úctyhodný počet hodin!

Teď však musíme přestat s humorem. Nejde o fantastická čísla, jde o něco podstatně závažnějšího: praxe, o které jsem hovořil, má škodlivé morálně politické důsledky. Lidé to přece vidí a vědí to! Co když se nás v příslušném městě nebo na vesnici zeptají, zda celá nynější politika není vlastně takové blufování, jakého jsou svědky při vykazování práce v akci Z? Nehrajeme si neodpovědně s čísly a nespokojujeme se pouze s pracovní obětavostí části občanů? Na vesnicích je mnohdy jiná situace. V Praze a v jiných velkých městech jsme však mnohdy svědky takovýchto scén: pět až šest lidí pracuje na brigádě a desítky i stovky ostatních občanů se na ně dívají z oken. I to potvrzuje, kolik nedostatků v našem ideovém působení ještě máme. Rád potvrzuji také to, co často slyším na plénech národních výborů: jaký význam má osobní příklad funkcionářů a všech poslanců. Zvláště v malých obcích nestačí práci pouze organizovat, řídit a lidem radit: dokud funkcionář nepřiloží sám ruku k dílu, jsou všechna jeho slova málo přesvědčivá.

OTÁZKA: S určitým zjednodušením můžeme říci, že ve volebních programech Národní fronty je zahrnuta i takzvaná politickovýchovná část. Co by bylo možné poznamenat k této důležité kapitole činnosti národních výborů?

ODPOVĚĎ: Především si položíme otázku, zda v praxi často nepodceňujeme právě tuto část volebních programů. Nejde nám někdy spíš o »čárky«, o množství konaných schůzí a o počet účastníků než o skutečné výsledky ideově výchovného působení? Nemusíme se vracet do dávné historie, stačí připomenout léta 1968—1969. Předtím jsme také organizovali různé masové politické akce, nejrůznější školení a kursy. Najednou jsme však zjistili, že nejenom bezpartijní občané, ale i lidé s členskou legitimací naší strany se nedokázali orientovat ani

v nejjednodušších politických záležitostech. Oč nám tedy musí jít? Stručně řečeno pouze o to, aby politicko-výchovná práce přinášela hmatatelné výsledky; aby se projevovala v tom, že lidé podpoří politiku strany nejenom tehdy, když se všechno daří, když »svítí sluníčko«, ale i tenkrát, když by přišla nepohoda, kdybychom měli určité těžkosti. Především v takovýchto případech má člověk osvědčit své znalosti, svůj charakter a hloubku svého přesvědčení.

A pokud jde o současnou situaci? Jistě, mnohé se změnilo k lepšímu, nedělejme si však žádné iluze. V hlavách některých lidí dosud všelijak přežívá mnohé z toho, co zde zasela pravice nejenom v osmašedesátém roce, ale i dávno předtím. Ne náhodou nám XIV. sjezd uložil jako jeden z nejdůležitějších úkolů vést soustavný boj proti teorii i praxi pravicového oportunismu. Bude-li aktiv národních výborů správně veden, dokáže také v této oblasti odvést velký kus užitečné práce. Mnohé může vykonat i v překonávání politické lhostejnosti, která se rozmáhá v části našich občanů a která je vede k uzavírání do osobních zálib a do úzce chápaného rodinného života. Doba není taková, aby někdo mohl být třeba jen zdánlivě politicky neutrální. Naším úkolem je působit na lidi, získávat je pro naši politiku, pro naši společnou věc.

OTÁZKA: V poslední době se i v této souvislosti vracíme k nesmírně důležité otázce: k ideovému působení na mládež, které bylo předmětem jednání červencového zasedání ústředního výboru KSČ v loňském roce. Co je, podle Tvého názoru, v přístupu k mladé generaci nejpodstatnější?

ODPOVĚĎ: Především dávám za pravdu všem soudruhům a soudružkám, kteří zdůrazňují, že k výchovné práci mezi mladými lidmi nemůžeme přistupovat resortně. Není to jenom záležitost školství nebo určité společenské organizace. Souhlasím i s názorem, že pro život

a práci naší mládeže musíme vytvářet vhodné materiální podmínky. Nic ovšem nesmíme ani v tomto ohledu bychom chlapce i děvčata měli vychovávat »v bavlnce«; z minulosti dobře víme, že by se nám brzy »nachladili«.

Teď se však znovu vraťme k masové politické práci národních výborů. Domnívám se, že někteří soudruzi a soudružky velice často hovoří o mládeži. Zapomínají však mluvit k mládeži a s mládeží. Není to dosud mnohdy tak, že po vyjádření obecného souhlasu s usnesením ústředního výboru připadá určitým funkcionářům za těžko přiblížit se neformálně k mladým lidem, poznat jejich práci, pochopit způsob jejich myšlení a skutečně žít s našimi chlapci a děvčaty? Není to pořád ještě tak, že třeba práce s pionýry se v praktickém životě pokládá spíš za »hraní s dětmi« a nikoli za důležitou politickou činnost? Já bych se nerad věnoval nostalgickému vzpomínání. Starší soudruzi si však určitě vzpomenu, jak jsme přicházeli do komunistického hnutí před druhou světovou válkou. Rozhodující nebyly přednášky a učené traktáty. Zkušení členové strany nás dokázali nenásilně získat i prostřednictvím fotbalu, přes muziku nebo trampování. Dnes to jaksi neumíme, mnozí funkcionáři se domnívají, že nejdůležitější formou práce s mládeží je svolat schůzi a předčítat tam referáty, které navíc nebývají dobře připraveny. To je ovšem pro nás i pro mladé lidi děsná nuda. Jak tedy pracovat? Pokud jde o národní výbory, myslím si, že je zapotřebí, aby právě mládež byla středem pozornosti všech poslanců. Musíme se zajímat o její život, zvat chlapce i děvčata k projednávání společných i specifických problémů města nebo vesnice a přesvědčovat je také tímto způsobem, že počítáme s jejich názory i s aktivní pomocí.

OTÁZKA: Co tedy, soudruhu Indro, dodat na závěr dnešního rozhovoru?

ODPOVĚĎ: Stále více obracím naši pozornost k 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Toto významné jubileum nebude ovšem znamenat pouze nebo především oslavy. Chceme jej všestranně využít k politickovýchovné práci. Na okraj bych tedy chtěl uvést poznámku k činnosti národních výborů: nestálo by za to udělat maximum, aby celá naše republika, všechna města a vesnice byly k 30. výročí opravdu vyšňořeny jako nevěsta k svatbě? Jistě bychom mohli rozvinout v tomto smyslu velkou soutěživost, která by byla cílevědomě řízena a zabezpečována.

Také u příležitosti 30. výročí osvobození si znovu připomeneme, jakou vymoženost představují naše národní výbory, tento výsledek i nástroj socialistické revoluce. Nezapomínejme přitom, že historický revoluční proces dál pokračuje. Pokud jde o naše zastupitelské sbory, neexistuje nyní v jejich praxi revolučnější úloha než přispět všemi silami poslanců i všech občanů k důslednému uskutečňování závěrů XIV. sjezdu strany. Buďme tedy nároční k naší současnosti, nezapomínejme na minulost, posuzujme svá rozhodnutí z hlediska budoucnosti. Kdo už dnes takto pracuje, nemusí se obávat, že by po něm přišla »potopa«.

PROJEV NA SLAVNOSTNÍ VEČEŘI NA POČEST DELEGACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR V INDICKÉ REPUBLICE

V DILLÍ
20. BŘEZNA 1974

Můj drahý příteli doktore Dhillone,
drazí indiští přátelé!

Srdečné díky za pozvání naší delegace do vaší veliké a krásné země. Jsme rádi, že jsme s vámi u tohoto pohostinného stolu a děkujeme vám, pane předsedo, za přátelská slova. Rád vám vyřizuji pozdravy nejvyšších představitelů našeho státu Gustáva Husáka, Ludvíka Svobody a Lubomíra Štrougala, pozdravy poslanců našeho Federálního shromáždění a pozdravy československého lidu.

Od prvních chvil našeho pobytu cítíme, že jsme mezi dobrými přáteli, a děkujeme za všechnu pozornost, kterou naší delegaci věnujete. Je to další důkaz tradičních přátelských vztahů mezi národy obou našich zemí.

Československo je malá země daleko od Indie, ale náš lid zná bohaté indické dějiny a ctí jejich slavné postavy i významné osobnosti indické současnosti. Radovali jsme se, když váš staletý boj za národní svobodu a státní nezávislost byl korunován úspěchem. S obdivem sledujeme vaše úsilí o překonání těžkého dědictví kolonialismu a vždy jsme byli na straně těch pokrokových sil, které se snaží vybudovat ekonomicky silnou, po všech stránkách moderní a demokratickou Indii.

Jsme šťastní, že jsme u nás mohli v posledních dvou letech přivítat předsedkyni paní Indíru Gándhíovou

a prezidenta Indické republiky pana Váráhagiri Vénkata Giriho. Umožnilo nám to vyjádřit hlubokou úctu nejvyšším představitelům Indie a ocenit aktivní úlohu vaší země v boji za mír, proti imperialismu, kolonialismu a neokolonialismu.

Přicházíme k vám doslova ve šlépějích generálního tajemníka ústředního výboru Komunistické strany Československa a předsedy ústředního výboru Národní fronty Československé socialistické republiky dr. Gustáva Husáka. Náš lid s dojetím sledoval projevy přátelství, kterými jste dr. Husáka v prosinci minulého roku zahrnul. Společná indicko-československá deklarační a ostatní dokumenty, podepsané při této příležitosti, otevírají ze široka dveře k ještě mnohem hlubší ekonomické, kulturní i politické spolupráci mezi našimi zeměmi.

Náš lid miluje mír a raduje se z každého projevu uvolňování mezinárodního napětí, k němuž v posledním období dochází. Je to zásluha neutuchajícího mírového úsilí Sovětského svazu, dalších socialistických států, jakož i nezávislých zemí, které se zrodily z vítězného národně osvobozenického boje. Indická zahraniční politika, založená na neangažovanosti a na principech mírového soužití, zaujímá důležité místo při prosazování tohoto pozitivního vývoje v mezinárodních vztazích.

Dosažené úspěchy nás však nesmějí ukolébat. Ještě nás čeká mnoho úsilí, aby věc světového míru, bezpečnosti a spolupráce natrvalo zvítězila.

V současné době to podle našeho názoru zejména vyžaduje brzké a úspěšné završení konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zajištění spravedlivého a trvalého míru na Středním východě na základě důsledného splnění příslušných rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Jsme toho názoru, že i myšlenka kolektivní bezpečnosti v Asii by se měla všestranně posoudit a po dohodě všech zúčastněných zemí realizovat.

Vážený pane předsedo, drazí indiští přátelé, rádi

vzpomínáme na návštěvu vaší parlamentní delegace, vedené panem Dhillonem v červenci 1972 u nás a na loňské, byť krátké, setkání v Dillí při našem návratu z Vietnamské demokratické republiky. Pan Dhillon se těší v Československu velké vážnosti a já osobně si velmi cením přátelství, které nás vzájemně pojí. Uvítali jsme zvolení pana Dhillona do vysoké funkce předsedy Meziparlamentní unie na podzim minulého roku. Ještě jednou vám, vážený pane předsedo, k této poctě blahopřeji a ujišťuji vás plnou podporou československé skupiny Meziparlamentní unie.

Dosavadní mnohostranné styky mezi našimi parlamenty prohloubily vzájemné znalosti o činnosti nejvyšších zákonodárných sborů a životě lidu obou zemí. Přispěly svým podílem k úspěšnému rozvoji československo-indických vztahů. Rádi bychom, aby se i naše návštěva zapsala v tomto směru na čestné místo. Bohatý program, který jste nám s takovou pečlivostí připravili, to plně umožňuje.

Prosím vás, abyste se mnou připili:

- na další rozkvět Indické republiky pod vedením ministerské předsedkyně paní Indíry Gándhíové;
- na stále prohlubování československo-indického přátelství a spolupráce;
- na další úspěchy ve společném boji za trvalý mír a společenský pokrok ve světě;
- na vaše zdraví, vážený pane předsedo, drazí indičtí přátelé!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA MĚSTSKÉ SLAVNOSTI MÍRU A PŘÁTELSTVÍ

V OSTRAVĚ
1. ZÁŘÍ 1974

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzi!

Dnešní slavnost vám umožňuje manifestačně vyjádřit své tužby po trvalém a spravedlivém míru, poděkovat všem, kdo usilují o dorozumění mezi národy, postavit se do jedné řady se silami míru, pokroku a demokracie na celém světě. Poděkujme při této příležitosti i statečným bojovníkům Slovenského národního povstání, kteří před třiceti lety podstoupili hrdinný boj proti německému nacismu a slovenskému klerofašismu. Naše národy nikdy nezapomenou na padlé a umučené, kteří se obětovali za náš nový život.

Naši lidé poznali, co je to fašistická okupace. Přinesli nemálo obětí v boji za svou národní a státní samostatnost, nikdy nezapomenou na surovou tvář války a její těžké následky. Proto pro nás není mír prázdným slovem, vážíme si ho jako nejcennějšího statku a vynaložíme všechny své síly na jeho udržení a upevnění.

Chceme mír nejen pro sebe a pro všechna naše příští pokolení, ale pro všechny lidi na celém světě. Na spravedlivý mír a svobodné rozhodování o svém osudu mají právo i naši vietnamští bratři, právě tak jako arabské národy nebo fašisty deptaný statečný chilský lid a trpící lid Kypru. Nemůžeme být klidní, dokud kdekoli na světě doutnají ohniska nového válečného napětí, dokud

lidé v kterékoli zemi trpí sociální nespravedlností, tříd-
ním a politickým útlakem.

Každý vidí, že se obraz světa v posledních letech výrazně zlepšil. Myšlenka dorozumění a mírové spolupráce mezi národy zapustila pevné kořeny, rozrůstá se a začíná dávat dobré ovoce. V evropských dějinách je zcela novou skutečností, že národy tohoto světadílu žijí už téměř třicet let v míru. Stále rozhodněji se prosazuje názor, že o sporných otázkách je lépe, třeba i dlouho, jednat za jedním stolem než připustit vznik nové světové války. Hradby studené války se nezadržitelně hroubí, agresivní kruhy se musely vzdát nejednoho svého zločinného plánu.

Zmírňování mezinárodního napětí je výsledkem úsilí pokrokových a mírumilovných sil v celém světě, výsledkem stále zřetelněji projevovaných tužeb a zájmů většiny lidstva. Rozhodující zásluha za zachování a upevnění míru však bezesporu patří především Sovětskému svazu a jednotnému postupu socialistických států. Dnes už je mimo jakýchkoli pochyb, že je to socialismus, který určujícím způsobem ovlivňuje vývoj lidských dějin. Rozkvět socialistických států a stále lepší život jejich občanů se stávají přitažlivými pro národy celého světa. Stále rostoucí síla Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí nutí i buržoazní státníky k uvážlivějšímu postupu. Československá zahraniční politika se plně ztotožňuje s úsilím Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí. Naplňuje nás zadostiučiněním, že podle svých možností přispíváme k mírovému řešení mezinárodních problémů.

Lidstvo bude po věky vděčno Sovětskému svazu za jeho cílevědomou a soustavnou mírovou politiku, za jeho podporu všem národům, které bojují za plné uplatnění svých národních a sociálních zájmů.

Žel, zdaleka není dobojováno — na cestě k trvalému a spravedlivému míru nás čeká ještě mnoho složitých zápasů. Zmírňování mezinárodního napětí není příliš po chuti představitelům agresivního imperialismu, kteří se

chápu každé příležitosti, aby podminovali přátelskou spolupráci mezi národy. Pod nejrůznějšími hesly, kterými maskují své třídní kapitalistické zájmy, chtějí socialistickému světu vnutit svou vůli. Na mezinárodních jednáních vyslovují nepřijatelné požadavky a s neuvěřitelným cynismem mluví o různých možnostech příští světové války. Přímou sadisticky vypočítávají, kolik kde zahyne lidí při výbuchu různých druhů jaderných zbraní, barvitě popisují, jak se bude celé lidstvo svíjet ve smrtelné křeči a jak se naše planeta rozpadne.

Přes složitost zápasu za mír, navzdory všem úskalím, která ještě budeme muset překonat, pevně věříme, že vítězství bude patřit realismu, tedy zdravému rozumu. Jsme hluboce přesvědčeni, že se lidstvo vypořádá s válečnickými kruhy, že politika Sovětského svazu a socialistických zemí — to jest politika míru, dorozumění a široké spolupráce — bude slavit další triumfy.

Soudružky a soudruzi, úsilí o mír není jen věcí vlády, Federálního shromáždění či diplomatů — je to záležitost každého z nás, každý občan k ní může a má přispívat. Je přece zřejmé, že čím bude naše republika politicky pevnější a hospodářsky silnější, tím větší bude její vážnost ve světě, tím více bude vážit její hlas na mezinárodních jednáních. Komunistická strana Československa a Národní fronta se touto zásadou důsledně řídí, jak to dokazuje socialistický rozvoj naší vlasti.

Výstavba socialistického společenského řádu je historické dílo. Nelze je ohraničit několika desítkami let a sotva se může zcela vyhnout i dočasným nezdarům a obtížím. Zažili jsme to nedávno na vlastní kůži. Ale i naši protivníci poznali, že socialismus je neporazitelný, jestliže lid odhodlaně hájí své revoluční vymoženosti.

Za více než pět let, která uplynula od volby soudruha Gustáva Husáka do čela strany, se výrazně zlepšila vnitropolitická situace. Úspěšně se rozvíjí celé naše národní hospodářství, lidem se žije lépe. S potěšením zaznamenáváme i další rozmach vědy, kultury a vše-

obecné vzdělanosti. Lidé na všech pracovištích dokazují, že přijali a podporují program XIV. sjezdu. Politika Komunistické strany Československa a Národní fronty nachází takový příznivý ohlas proto, že neplýtváme silnými slovy a planými sliby. Stavíme si sice smělé, ale splnitelné cíle, řídíme se potřebami, zájmy a možnostmi této země a jejího lidu.

V tomto dobrém, všelidovém proudu má své nanejvýš čestné místo i Ostrava, po právu nazývaná ocelovým srdcem republiky. V ničem nezůstáváte pozadu, úspěšně plníte a v mnoha směrech i překračujete vytyčené úkoly. Máme radost z dobrého vývoje vašeho hutního a strojírenského průmyslu, stejně jako z výsledků práce vašich havířů, stavbařů, chemiků, energetiků a potravinářů. Oceňujeme i výsledky úsilí pracujících v dopravě, v obchodě a ve službách.

Obdivuhodně se ostravští občané přičiňují o zlepšení svého života i svépomocnou prací při uskutečňování volebních programů Národní fronty. I ve výuce a výchově mládeže se v posledních letech projevuje nadšenější práce vašich učitelů. Mnoha čestnými výsledky se mohou pochlubit i vaši umělci.

Komu poděkovat za všechno to nové, za dobré výsledky, které můžete i dnes oslavit? Nesporně na tom má svůj podíl organizátorská práce stranických a společenských organizací, národních výborů a výborů Národní fronty i organizací nekomunistických stran. Především však poděkujme těm desetitisícům dělníků, rolníků a inteligentů, kteří svou obětavou prací uskutečňují politiku strany, vytvářejí nové hodnoty, obohacují socialistickou společnost a zkrášlují své obce i domovy. Ve vašem městě se úspěšně rozvinulo tak náročné hnutí, jako »překonej sám sebe a vytrvej«. Hrdina socialistické práce soudruh Michal Hocko dal v Nové huti Klementa Gottwalda podnět k hnutí, jehož obsah je vyjádřen výstižným názvem: S novou technikou lépe, levněji a více. Ostravští hutníci a havíři razí rekordními výkony cestu technickému pokroku a růstu

produktivity práce. Vždyť jen v brigádách socialistické práce je u vás asi 100 tisíc lidí. Těmto dělníkům a technikům nejde o osobní slávu — jejich zásluhy spočívají v tom, že ukazují, co dokáže člověk, když dává práci všechnen svůj um a schopnosti. S takovými lidmi můžeme jít směle vstříc budoucnosti; oni nám zaručují, že zvládneme i ty nejnáročnější úkoly.

Náš lid včetně občanů vašeho města může být po právu hrdý na výsledky dosažené v socialistické výstavbě. Buďme hrdí na svou socialistickou vlast, na její krásu, na její hospodářský a kulturní rozkvět, na její stále rostoucí sílu, která je dílem rukou i rozumu našich lidí. A dávejme naše socialistické vlastenectví směle najevo i ve styku se zahraničními návštěvníky, před nikým se nekrčme, nepodléhejme planému vychloubání o takzvané vysoké životní úrovni na Západě. Každého, kdo přichází s dobrými úmysly, přijmeme s příslovečnou slovanskou pohostinností. Dobří lidé se u nás vždy budou cítit dobře, ale nikomu nebudeme trpět hanobení naší republiky a socialismu.

Z toho, že se nám práce daří, máme všichni upřímnou radost. To však vůbec neznamená, že je všechno a všude v naprostém pořádku, že už nejsou nikde žádné nedostatky. Je jich dost a život denně nastoluje nové těžkosti, které musíme řešit. Jistě to platí i o vašem městě a o vašich pracovištích. Bylo by užitečné pozdravit třicáté výročí osvobození Československa Sovětskou armádou právě uvědomělým překonáváním dosud trvajících nedostatků a dalšími úspěchy v politické práci i v rozvoji národního hospodářství. To bude ten nejupřímnější projev našeho vlastenectví a náš nejúčinnější příspěvek k posilování socialismu a k upevňování míru.

Soudružky a soudruzi, je přímo symbolické, že právě v pohnutých dobách naší politické a společenské krize byl do čela KSČ povolán jeden z předních organizátorů Slovenského národního povstání — soudruh Gustáv Husák. Cílevědomě rozvíjíme v posledních pěti letech odkaz všech bojovníků za naši svobodu, důsledně se

řídíme leninským učením a usilujeme o další rozkvět naší krásné socialistické vlasti.

Věrnost odkazu Povstání nás vybízí neumdlévat v tomto budovatelském úsilí. Kdo chce dnes prokázat své vlastenectví, kdo chce jednat skutečně revolučně, kdo chce být opravdovým hrdinou — ten jde v jednom proudu s komunisty, se svou dělnickou třídou, se svým národem. Dnes jde o to, abychom své společnosti a tím i sobě dali všechny své schopnosti a svůj um; abychom houževnatě překonávali existující překážky a nedostatky; abychom nebyli lhostejnými diváky života, ale jeho tvůrci. Povstalci se neobešli bez pušek, granátů a kulometů, ale v této době je naší nejúčinnější zbraní poctivá práce. Z ní vyrůstá síla státu a šťastný život lidí; práce je naším vkladem k jednotě socialistického světa; ona je oporou našich třídních bratří v kapitalistických zemích a všech národů bojujících za svou národní a sociální svobodu; práce je nejúčinnějším prostředkem v boji za zachování a upevnění trvalého a spravedlivého míru.

Věrnost odkazu Slovenského národního povstání nám velí dát všechny své síly pro úspěšný svébytný rozvoj našich národů a národností, pro jejich stále lepší život, pro další rozkvět jejich hospodářství a kultury. Směle a se vzájemným pochopením překonávejme všechno, co by mohlo Čechy, Slováky, Poláky a příslušníky ostatních národností dělit. Poženeme každého, kdo by nás chtěl vzájemně rozeštvávat nacionalistickými hesly, budeme upevňovat svůj jednotný stát — Československou socialistickou republiku. Jako oko v hlavě budeme střežit své spojenectví se socialistickými zeměmi, chránit a prohlubovat bratrskou spolupráci se Sovětským svazem.

Vážení přátelé, vyřizuji vám a vašim prostřednictvím všem občanům Ostravy upřímné pozdravy ústředního výboru KSČ, federálních státních orgánů i osobní pozdravy soudruha Gustáva Husáka. Všichni vám děkujeme za politické i pracovní výsledky, jichž ve vašem mě-

stě dosahujete. Věříme, že budete i nadále činnou
prací podporovat politiku Komunistické strany Česko-
slovenska a Národní fronty — politiku dalšího rozvoje
naší vlasti; politiku míru, mezinárodního porozumění
a spolupráce; politiku nezlomného spojení se So-
větským svazem a ostatními socialistickými státy.

Ať nerozborné československo-sovětské přátelství
přetrvá věky!

Ať žije, sílí a vzkvétá naše drahá vlast — Českoslo-
venská socialistická republika!

Ať žije trvalý a spravedlivý mír na celém světě!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA MANIFESTACI PRAŽSKÝCH PRACUJÍCÍCH U PŘÍLEŽITOSTI 57. VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE

VE SJEZDOVÉM PALÁCI PARKU KULTURY A ODDECHU
JULIA FUČÍKA V PRAZE
6. LISTOPADU 1974

Vážení přátelé,
drazí sovětští hosté,
soudružky a soudruzi!

Do kalendáře novodobých dějin lidstva jsme připsali další rok. A vzato z historického hlediska přibývající léta jen znovu a stále přesvědčivěji dokazují aktuální platnost Leninova díla a životnost odkazu Velké říjnové socialistické revoluce. Každý rok je stále zřejmější, že socialismus, jehož konkrétní podobu začali před padesáti sedmi lety naplňovat ruští bolševici, obstál skvěle i v nejtěžších zkouškách času.

Když John Reed psal o Velkém říjnu jako o »deseti dnech, které otráslы světem«, s překvapující přesností určil význam této události. Říjen byl začátkem socialistické cesty jedné šestiny světa a rozhodujícím způsobem ovlivnil život všeho lidstva. Jeho odkaz je znásobován úspěchy Sovětského svazu a zemí socialistického společenství. Socialismus se stal silou, která stále výrazněji ovlivňuje světový vývoj.

Nejnevědomější část československé dělnické třídy, nejpokrokovější vrstvy našich národů pokládaly každé výročí Velké říjnové socialistické revoluce i za svůj vlastní svátek, vždy správně chápaly jeho internacionální charakter. Od oslav této události nás nedokázala

odradit ani buržoazní perzekuce, vzpomínka na Říjen nás posilovala v letech krutého fašistického teroru. Tím radostněji spolu s celým pokrokovým lidstvem oslavujeme tento svátek nyní, kdy pod vedením KSČ a v těsném spojení se Sovětským svazem uskutečňujeme vznešené ideály Října i v naší vlasti.

Nejpresvědčivějším měřítkem účinnosti leninského učení jsou výsledky práce sovětského lidu, vývoj Sovětského svazu, soustavný růst jeho hospodářské síly, rozmach sovětské kultury, vědy a školství. Od obrany revoluce proti zahraniční i domácí reakci přes obnovu hospodářského života, industrializaci, kolektivizaci zemědělství, přes krutá léta Velké vlastenecké války vedla nelehká cesta. První stát dělníků a rolníků na ní obstál a vyrostl do dnešní podoby díky správné politice Komunistické strany Sovětského svazu, která střežila a rozvíjela odkaz Velkého října. Řídila se marxisticko-leninským učním, upevňovala jednotu lidu a vypěštovala v sovětských občanech obdivuhodné morálně politické vlastnosti. Jen lidé odchovaní leninskou stranou dokázali vytvořit a ubránit tak velkolepé dílo, jen oni byli s to i za cenu obrovských obětí zachránit svět před nacistickým morem. I dnes, stejně jako v prvních hodinách vítězné revoluce, prokazují sovětské lidé své hluboké internacionalistické cítění. Jsou morální i materiální oporou mezinárodního komunistického hnutí a všech mírumilovných, demokratických a antiimperialistických sil v celém světě. Za vše, co dosud pro lidstvo vykonali, si sovětské lidé a jejich slavná komunistická strana zaslouhují náš hluboký obdiv a upřímný dík.

Odvážné Leninovy plány, které svět pokládal za fantazii, jsou už dávno překonány. Dlouho už se kapitalismus nemůže srovnávat s tempy sovětského hospodářského rozvoje, s jeho pravidelností a dynamikou. Sovětské lidé úspěšně plní a překračují náročné úkoly, uložené jim XXIV. sjezdem — devátá pětiletka opět výrazně posílí materiálně technickou základnu komunismu, sovětské hospodářství viditelně pokročí ve spo-

lování výsledků vědeckotechnické revoluce s vymoženostmi socialistického společenského řádu. Vždyť za posledních deset let se ve Svazu sovětských socialistických republik rozvojové investice zdvojnásobily, do provozu byly uvedeny na čtyři tisíce velkých závodů, objem průmyslové výroby se zvýšil více než dvojnásobně a přibližně stejně roste i národní důchod. Vloni vyrobily sovětské elektrárny 915 miliard kilowatthodin elektřiny, vytěženo bylo 420 miliónů tun ropy, vytaveno 131 milión tun oceli, vyrobeny 72 milióny tun minerálních hnojiv a za 139 miliard rublů spotřebního zboží.

Ruku v ruce s rozvojem hospodářství se soustavně zlepšuje i životní úroveň sovětských občanů. Za čtyři roky deváté pětiletky vydal sovětský stát na nová opatření ke zvýšení životní úrovně jedenapůlkrát víc prostředků než v předchozí pětiletce. Mzdy se zvýšily čtyřiceti sedmi miliónům pracujících, zvýšení důchodů, stipendií a dalších dávek přineslo prospěch třiceti miliónům lidí, přes čtyřicet pět miliónů občanů dostalo nové byty. Tak přesvědčivé jsou výsledky politiky, kterou letos v červnu charakterizoval soudruh Brežněv slovy: »...všechno pro blaho člověka, pro blaho lidu. V těchto několika prostých slovech je nejhlubší smysl a cíl činnosti strany komunistů.«¹

Komunistická strana Sovětského svazu velmi dbá na to, aby se usnesení XXIV. sjezdu plnilo v celém rozsahu, ve všech jeho částech. Proto zaznamenává další potěšitelné úspěchy sovětská věda, jejíž výsledky s uznáním respektuje celý svět. Dále se zvyšuje úroveň školství, novými hodnotnými uměleckými díly se mohou pochlubit kulturní tvůrci. Velký důraz se v každodenním životě klade na zdokonalování a prohlubování socialistické demokracie. Jak o tom svědčí i nedávné volby do Nejvyššího sovětu, jsou pracující pevně semknuti kolem své komunistické strany, neustále se upevňuje

¹ Rudé právo 15. června 1974.

morálně politická jednota lidu. Stručně řečeno: celý život sovětských občanů je blahodárně ovlivňován zásadními závěry posledního sjezdu a leninskou politikou ústředního výboru strany.

Výsledky náročné práce sovětského lidu a jeho komunistické strany jsou společnými úspěchy zemí socialistického společenství, jsou to úspěchy, které patří všemu pokrokovému lidstvu. Sovětská skutečnost je názorným dokladem trvalé platnosti zásad marxismu-leninismu, představuje pilíř jistoty socialistických států, vybízí k následování každého, komu leží na srdci zájem revolučních a pokrokových sil kdekoli na světě. Jsme rádi, že se sovětským lidem dílo komunistické výstavby daří, bratrsky jim blahopřejeme a spolu s nimi se těšíme na jejich další všestranné úspěchy.

Soudružky a soudruzi, za posledních padesát sedm let se mapa světa změnila k nepoznání. Kapitalismus přestal být jedinou světovou soustavou, zdánlivě železný kruh imperialismu byl rozražen na mnoha místech. Velká říjnová socialistická revoluce inspirovala svým příkladem dělnickou třídu kapitalistických států, bezprostředně zapůsobila na vznik mnoha desítek komunistických stran, povzbudila všechny ujařmené národy k boji za národní i sociální svobodu a státní nezávislost. Řada nově vzniklých států se rozhodla pro nekapitalistickou cestu rozvoje. Historický vývoj v nejrůznějších částech naší planety, často ve značně rozdílných podmínkách, dal za pravdu marxisticko-leninskému učení, které se mezitím stalo majetkem miliónových mas.

Přesvědčivým dokladem obecné platnosti leninismu je vznik světové socialistické soustavy. Změněný poměr sil po druhé světové válce, vítězství Sovětského svazu, historická zkušenost lidu a revoluční činnost komunistických stran umožnily v dnešních socialistických státech přerůstání národních a demokratických revolucí v revoluce socialistické, nastolení moci dělnické třídy a pracujícího lidu a budování socialistické společnosti.

Osamocenost Sovětského svazu — první socialistické země — skončila, fronta socialismu v konkrétní podobě se výrazně rozšířila, rozsah imperialistické moci se zmenšil.

Země socialistického společenství se za nezištné pomoci Sovětského svazu všestranně rozvíjely, úspěšně řešily a řeší složité hospodářské i sociální otázky, vliv jejich příkladu ve světě rok od roku narůstá. Jejich výsledky jsou tím obdivuhodnější, že začaly budovat socialismus většinou v podmínkách značné hospodářské zaostalosti, navíc ještě zhoršené důsledky ničivé války. Jejich ekonomická síla je úctyhodná, opírá se o vzájemnou spolupráci, která vyvěrá z jednotné ideologie a ze společných politických cílů. Existence socialistického společenství představuje mocnou oporu světového dělnického revolučního hnutí, pomáhá národům, které nedávno svrhly kolonialistické jho, je hlavním článkem boje za mír a proti imperialismu.

Tradiční hospodářská spolupráce těchto zemí nabývá v posledních letech nový obsah i formy, její kvalita se postupně zvyšuje. Socialistická ekonomická integrace se v souladu s úkoly vědeckotechnické revoluce stala nezbytnou podmínkou dalšího hospodářského rozvoje těchto států. Její důsledné a stále všestrannější prosazování prospěje každé jednotlivé zemi, urychlí rozvoj celého společenství a poslouží věci socialismu a míru v celém světě.

Politická jednota a stále dokonalejší hospodářská spolupráce jsou spolehlivou zárukou jasné budoucnosti socialistických zemí, umožňují plné rozvinutí a uspokojení jejich státních a národních zájmů. Na XXIV. sjezdu vyjádřil soudruh Leonid Iljič Brežněv mínění sovětských komunistů o této otázce takto: »Chceme, aby světová socialistická soustava byla družnou rodinou národů společně budujících, společně hájících novou společnost, vzájemně se obohacujících o zkušenosti a poznatky, rodinou semknutou a pevnou, v níž by lid-

stvo spatřovalo předobraz budoucího světového společenství svobodných lidí.«¹

Československá socialistická republika je spolehlivou součástí socialistického společenství. V nejvlastnějším zájmu našich národů a v duchu proletářského internacionalismu pokládáme za svou povinnost přispívat svým podílem k upevňování politické jednoty socialistických zemí, ke společné obraně vymožeností socialismu a k hospodářské integraci. Je to neměnná zásada naší politiky, spatřujeme v tom výraz tvořivého rozvíjení leninismu v současných podmínkách a projev věrnosti odkazu Velkého října.

Vážení přátelé, hned v prvních hodinách dala Říjnová revoluce do vínku novému sovětskému státu poslání nad jiné významnější: usilovat o spravedlivý mír, prosazovat zásady dorozumění a spolupráce mezi národy. Po celou dobu své existence zůstal Sovětský svaz věren tomuto odkazu, jeho mezinárodní politika se těmito zásadami vždy důsledně řídila. Stejným duchem je prodchnuto i jednání zemí socialistického společenství a je to také vůdčí princip československé zahraniční politiky.

Mírové úsilí odpovídá samé podstatě socialismu a vyjadřuje i nejušlechtlejší tužby lidstva. Smyslem a cílem mezinárodního snažení Sovětského svazu, podporovaného socialistickými spojenci a všemi pokrokovými silami, je soustavně snižovat mezinárodní napětí, vytvářet atmosféru dorozumění, důvěry a spolupráce mezi státy různých společenských systémů. Jde o to, aby dnešní ani příští generace už nikdy nemusely prožívat hrůzy války. Tyto cíle jsou v plném souladu s třídními zájmy socialistických států, posilují dělnické revoluční hnutí, činí je stále přitažlivějším a umožňují poskytovat pomoc národně osvobozeným a protimperialistickým silám.

¹ XXIV. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu. Praha, Svoboda 1971, s. 14.

Mírový program XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu se stal programem všech pokrokových a mírumilovných sil na zeměkouli, celý svět přijal do svého slovníku pojem »sovětská mírová ofenzíva«. Navzdory všem těžkostem přináší tato politika v posledních letech viditelné výsledky. Sovětský svaz a socialistické země se přičinily o to, že se obraz světa postupně mění k lepšímu. Do bilance našeho mírového úsilí patří Pařížské dohody o ukončení války a obnovení míru ve Vietnamu, série smluv Německé spolkové republiky se socialistickými státy, mezinárodní izolace izraelských agresorů i přijetí řady dalších rozvojových zemí do Organizace spojených národů. Velkým vítězstvím pokrokových sil je i plné mezinárodněprávní uznání Německé demokratické republiky, prvního německého státu dělníků a rolníků, našeho dobrého souseda a věrného spojence. V tomto soustředěném mírovém úsilí mají zcela mimořádný význam četná jednání vedoucích sovětských činitelů s představiteli nejvýznamnějších kapitalistických států a zvláště řada dohod sjednaných mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými.

Před několika lety bylo nemyslitelné, aby například došlo k mezinárodnímu jednání takového rozsahu a dosahu, jakým je konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Samo její konání můžeme po právu označit za úspěch iniciativy a houževnatosti socialistických států. Věříme, že se podaří překonat dosud existující brzdicí vlivy a že toto jednání bude ve své třetí fázi korunováno přijetím zásadních dokumentů, které na celé generace příznivě ovlivní vývoj v Evropě a tím i ve světě. V zájmu toho, aby se dosažené výsledky politiky snižování napětí staly nezvratnými, vyvíjí Sovětský svaz a další socialistické země vytrvalou iniciativu i na vídeňském jednání o snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě.

Za to, že evropské národy žijí už téměř třicet let v míru, vděčí lidstvo především Sovětskému svazu. Jeho

ekonomická a vojenská moc krotí choutky nejagresivnějších kruhů, jeho houževnatá, pružná a přitom zásadní politika vede realisticky uvažující státníky k jednáním stolům a získává podporu stále širší veřejnosti ve všech zemích.

Podporujeme mírovou politiku Sovětského svazu bez jakýchkoli výhrad; ve všech zásadních otázkách mezinárodní politiky jsou naše názory shodné se sovětskými stanovisky. Odpovídá to našim národním, vlasteneckým a internacionálním zájmům, sloužíme tím socialismu a míru.

Podpoře Sovětského svazu a ostatních socialistických spojenců vděčíme za to, že prestiž Československa ve světě neustále roste. Tato podpora nám umožnila úspěšně završit dlouholetá jednání s Německou spolkovou republikou a překonat jeden z nejvážnějších následků hitlerovské agresivní politiky a zrady tehdejších západních spojenců. Pokládáme schválenou smlouvu s Německou spolkovou republikou za dobré východisko pro rozvíjení vztahů ve všech oblastech oboustranného zájmu. Máme zájem i o to — jak nedávno prohlásil soudruh Gustáv Husák — aby se i s naším jižním sousedem, s Rakouskou republikou, rozvíjely normální vztahy. Socialistické Československo vždy bude na straně národů, které usilují o svou svobodu a nezávislost. Pokrokové síly s námi mohou vždy počítat.

Osou naší zahraniční politiky je těsná spolupráce se spojeneckými socialistickými státy. Dlouholeté zkušenosti nás učí, že jednotný koordinovaný postup zemí socialistického společenství má pro mezinárodní vývoj přímo klíčový význam. Čím semknutější bude naše společenství, tím větší bude jeho vliv, čím jednotněji budeme jednat, tím menší jsou šance nepřátel míru a dorozumění mezi národy. Nezpronevřujeme se této zásadě a na mezinárodním fóru vystupujeme v dohodě se svými přáteli. Upevňování jednoty socialistických zemí pokládáme za základní podmínku a záruku státní suverenity i mezinárodní autority naší republiky.

Za posledních třicet let nesmírně vzrostla síla mezinárodního komunistického hnutí i odpovědnost jednotlivých komunistických a dělnických stran v protimperialistickém zápase, v boji za společenský pokrok a upevnění míru. Sjednocování názorů na základech marxismu-leninismu, společný rozbor situace a z něj vyplývající postup předvoje dělnické třídy se ukázaly být velmi účinnou zbraní. Českoslovenští komunisté s uspokojením přijali zprávu, že se bratrské strany ve Varšavě dohodly svolat v příštím roce poradu evropských komunistických a dělnických stran. Soudíme, že vývoj ve světě a úkoly, které stojí před revolučním dělnickým hnutím, opravňují vyslovit názor, že dožívá čas k zahájení věcných příprav i pro uspořádání světové porady mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Naše strana si uvědomuje význam obou zmíněných konferencí a je připravena učinit vše pro jejich úspěch.

Z úspěchů mírové politiky Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí máme upřímnou radost. Uvědomujeme si ovšem, že úsilí o zachování a upevnění míru, úsilí o to, aby se dosažené výsledky ve snižování napětí staly nezvratnými, představuje urputný boj. Nepřátelé této politiky — tedy nepřátelé lidstva — jsou mistry intrik. V nejrůznějších maskách se snaží, seč jim stačí síly, aby proces dorozumění a mírové spolupráce narušovali, aby jej aspoň co nejvíce oddálili, když už jej nemohou zcela zastavit. Do jejich oblíbeného arzenálu patří silná slova o »obraně svobody, demokracie a humanismu«, ale právě tak i neomalené využívání různých takzvaných speciálních služeb k přímému vměšování do vnitřních záležitostí jiných zemí.

Problémů v tomto složitém zápase je dosud dost, vyrůstají i nové, lidstvo není ušetřeno kazimírské činnosti imperialistických agresivních sil hned v té či oné části světa. Složitost boje za mír, síla a zoufalý avanturismus našich protivníků mohou pokrokovým a mírumilovným silám způsobit ještě nejednu obtíž. Ale porušování

mírových dohod v Jižním Vietnamu, pokračující boje v Kampučii, podpora izraelských agresorů, umělé udržování zpátečnických režimů, vyvolávání ducha studené války, stejně jako fašistický puč v Chile či kontrarevoluční pokusy na Kypru nejsou projevem síly imperialismu. Dokazují spíše jeho postupující rozklad, který nutí nejreakčnější kruhy k nebezpečnému hazardérství. To všechno ovšem nepředstavuje určující vývojové tendence.

Typické a z hlediska budoucnosti určující je probuzení a nástup pokrokových sil v takových zemích, jako je Portugalsko či Řecko. Typické je, že v mezinárodních vztazích získává stále zřetelnější úspěchy mírotvorná úloha Sovětského svazu podporovaná jednotným postupem zemí socialistického společenství.

Přes všechnu složitost situace věříme v konečné vítězství realismu, věříme ve vítězství zdravého rozumu. A Československo tak jako dosud nebude litovat sil, aby leninská myšlenka dorozumění a mírové spolupráce triumfovala, aby na celém světě zavládl trvalý a spravedlivý mír.

Soudružky a soudruzi, odkaz Velkého října považuje Komunistická strana Československa za závazný i pro sebe a zůstala mu — s výjimkou některých období — věrna po celou dobu své existence. Naše strana vznikla pod přímým vlivem Velké říjnové socialistické revoluce, za významné Leninovy osobní pomoci a respektovala ve své činnosti obecně platné zásady leninismu. A právě to umožňovalo československým komunistům správně oceňovat situaci doma i ve světě, brát v úvahu naše zvláštnosti a konkrétně je využívat. Vždy nám prospívalo učit se u sovětských komunistů, čerpat zkušenosti z práce leninské Komunistické strany Sovětského svazu a těsně s ní spolupracovat. Vztah k Sovětskému svazu jsme vždy považovali za zkušební kámen politické vyspělosti, třídního uvědomění a oddanosti myšlenkám socialismu. Historická fakta dokazují, že každý náš úspěch byl podmíněn dodržováním těchto

zásad a každý odklon od nich byl provázen obtížemi a prohrami.

V krizovém období jsme i na vlastních zkušenostech poznali, že útok na Leninovo učení a zrada odkazu Velkého října jsou vždy zákonitě spojeny s antisovětským. Jsou provázeny napadáním prvního socialistického státu a znevažováním výsledků historické cesty sovětského lidu. Poznali jsme, že antisověťismus v jakémkoli hávu, ať už vulgární či takzvaně kultivovaný, je vždy protinárodní, protilidový, protisocialistický — jasně řečeno: antisověťismus je vždy reakční, kontrarevoluční.

Naše strana, dělnická třída, poctiví socialisté a vlastenci prošli trpkou školou. Za vyučenou však pořádně dostali i pravcoví oportunisté a revizionisté, stejně jako jejich kontrarevoluční spojenci. Ověřili si, že socialismus je neporazitelný, protože je silný uvědoměním lidu. Je neporazitelný, protože jednou z jeho nejdůležitějších opor je proletářský internacionalismus, který určuje všem komunistům, všem socialistickým zemím povinnost společné obrany revolučních vy-možností.

Od dubna 1969, kdy ústřední výbor postavil do svého čela soudruha Gustáva Husáka, píše naše strana opět světlé stránky své historie. Vděčíme za to návratu k důslednému využívání marxismu-leninismu a jeho tvůrčímu rozvíjení podle potřeb a možností naší společnosti. Vděčíme za to upevňování spojenectví a všestranné bratrské spolupráce se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi. Leninismus se opět ukázal tím nejspolehlivějším kompasem. On je základem jednoty vedení a celé strany, podmínkou stranické kázně i vnitrostranické demokracie, předpokladem stále rostoucí náročnosti v práci, která tak charakterizuje náš ústřední výbor i ostatní stranické orgány. Tvůrčí uplatňování leninského učení pomohlo obnovit a prohloubit vedoucí úlohu strany v naší společnosti a přispělo k růstu její vážnosti doma i ve světě.

Konkrétní výsledky naší politiky v posledních letech jsou příliš přesvědčivé, než aby je bylo možné zlehčovat. Projevují se v prosazování vedoucí úlohy dělnické třídy, v růstu politického uvědomění pracujících, v upevňování morálně politické jednoty lidu, v rozšiřování počtu členů strany, v politické angažovanosti mládeže, v rozvoji vědy, kultury a školství, v úzkostlivém dodržování socialistické zákonnosti a v neustálém zdokonalování socialistické demokracie.

Dělnické třídě, technické inteligenci a ostatním pracujícím vděčíme za náš úspěšný hospodářský rozvoj. Všeobecně je známo, že se nám daří plnit a překračovat náročné úkoly pátého pětiletého plánu. Průmysl, doprava, stavebnictví, vnitřní i zahraniční obchod se rozvíjejí slušnými tempy a v řadě případů rychleji, než to určoval plán. Úctyhodný je i výsledek úsilí našich zemědělců. Letos poprvé sklidili přes deset a půl miliónu tun zrnin. Patří jim dík za uspokojivé zásobování našeho trhu. Pravda, nepříznivé počasí velmi ztížilo podzimní práce, ale zemědělci se opět přesvědčili, že nezůstali osamoceni, že jim cennou pomoc poskytují dělníci, armáda, mládež i ostatní pracující. Neocenitelný podíl na dobrém hospodářském vývoji mají nejrůznější formy socialistického soutěžení, které je jako projev politického uvědomění pracujících i nejúčinnějším vyjádřením vztahu k významným jubileím letošního i příštího roku.

Jedním ze základních rysů socialismu je, že se výsledky práce vracejí lidu v různých podobách zvyšování životní úrovně. I v tomto směru důsledně plníme usnesení XIV. sjezdu strany. Soustavný růst příjmů při udržování maloobchodní cenové hladiny je v kapitalismu jevem naprosto vyloučeným. Zvýšili jsme mzdy některých kategorií pracujících, upravili jsme nejnižší důchody, poskytujeme výhodné novomanželské půjčky, velmi prospěšně zapůsobilo zvýšení mateřských příspěvků, prodloužení mateřské dovolené a zvýšení rodných příspěvků, mnoho výhod mají občané z posky-

tování bezplatné zdravotní péče, v prvních třech letech pětiletky jsme postavili 344 tisíce nových bytů. Životní úroveň je ovšem možné zvyšovat jen a jen z výtěžků našeho hospodářství. Je tedy závislá na rozvoji průmyslu a zemědělství, na růstu produktivity práce, na snižování výrobních i jiných nákladů; souhrnně řečeno na zvyšování efektivity celé naší ekonomiky. Jednou provždy však platí, že starost o životní úroveň lidu a její růst je smyslem a cílem naší politiky.

Z úspěchů se radujeme, vysoce je oceňujeme, ale sebeuspokojení není naší vlastností, známe existující slabiny a nepřehlídíme je. Pro naši stranu je typické, že orientuje komunisty i ostatní spoluobčany především na dosud nevyřešené či nově vznikající problémy. Máme co překonávat v těch závodech, které neplní plán, v dodavatelsko-odběratelských vztazích, na některých úsecích investiční výstavby, ve spotřebě surovin, materiálů a energie, ve výrobě i prodeji některých druhů spotřebního zboží, v dopravě, ve službách i v zahraničním obchodě. Zcela nové a velmi složité úkoly před nás staví cenový vývoj na kapitalistických trzích, zdražování surovin, materiálů i hotových výrobků a nemožnost opatřit některé suroviny vůbec.

Odborné a organizační schopnosti i politické uvědomění vedoucích pracovníků všech stupňů budou v příštích měsících a letech podrobeny náročné prověrce. Obstojí jen ti, kdo dokáží řešit úkoly koncepčně, účelně využívat výsledky rozvoje vědy a techniky, zvyšovat produktivitu práce, vyrábět kvalitně, zabezpečit plné využití základních fondů, orientovat se na využití domácích surovin, šetřit suroviny, materiál, energii a lidskou práci.

Požadavek vysoké náročnosti se však vztahuje na každého z nás, doslova na každého pracujícího člověka. Rozkvět naší vlasti, celý náš budoucí život vyžadují, abychom dali pro společnou věc všechen svůj um, srdce i ruce. Vyžadují, abychom se řídili příkladem nejlepších pracovníků, aby se vysoká pracovní kázeň a sta-

rostlivý vztah ke společenskému vlastnictví staly sa-
mozřejmostí.

Je přirozené, že chceme, aby příkladem v tomto
snažení byli především komunisté. Avšak naše strana,
věrna zásadám politiky Národní fronty, vždy počítá
i s politicky neorganizovanými spoluobčany a pří-
slušníky ostatních politických stran. Každý čestný ob-
čan má u nás stejná práva. Od každého však chceme,
aby se hlásil i ke svému dílu povinností.

Máme své starosti a není jich málo, ale účinně se
s nimi vypořádáváme a vždy přitom chráníme zájmy
pracujících. Diametrálně rozdílná je podoba a rozsah
krizových jevů v nejvyspělejších kapitalistických
státech. Ne náhodou a sotva rád napsal nedávno brit-
ský list Financial Times, že »socialistické společenství
je nejdynamičtější síla světa, zejména ve srovnání
s tím, co se děje v kapitalistickém světě, který je zmítán
inflací a energetickou krizí«.

Naše hospodářství je silné, má solidní základy, opírá
se o spolupráci se socialistickými partnery a má reálné
možnosti bez vážnějších výkyvů překonat nynější i bu-
doucí obtíže. Největším bohatstvím naší společnosti,
zárukou jejího dalšího rozvoje jsou lidé, jejich schop-
nosti a obětavost, jejich oddanost socialistické vlasti.

Co dělat, je jasně řečeno v závěrech sjezdu i v usne-
seních jednotlivých zasedání ústředního výboru. Na
loňském listopadovém zasedání shrnul soudruh Gustáv
Husák naše úkoly do tří bodů: »Především důsledně
prohlubovat a upevňovat... pozitivní vývoj. Za druhé:
energičtěji než dosud vést zápas s nedostatky... se
vším, co je v našem vývoji dosud negativní. Za třetí:
rychleji a koncepčněji řešit problémy, které v naší spo-
lečnosti máme at již v oblasti ekonomiky, nebo na ji-
ných úsecích.«¹

Vážení přátelé, od srpnových oslav Slovenského

¹ G. Husák: Projevy a stati. Únor 1972—červen 1974. Praha, Svoboda
1976, s. 493.

národního povstání si připomínáme třicáté výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje slovenského a českého lidu i vítězný postup Sovětské armády, útvarů Prvního československého armádního sboru i dalších spojeneckých vojsk. Devátého května příštího roku oslavíme osvobození celé naší vlasti, vzpomene se, s jakým pohnutím jsme v ulicích Prahy vítali rudoarmejské osvoboditele. Všechna tato data nám dávají mimořádnou příležitost vyjádřit naše díky Komunistické straně Sovětského svazu, sovětskému lidu a jeho hrdiným vojskům. Umožňují nám před celým světem znovu prokázat hloubku našeho přátelství k Sovětskému svazu a nezlomnost našeho spojení.

Tradice vztahů nejpokrokovější části našeho lidu k Sovětskému svazu sahají už do prvních dnů Velké říjnové socialistické revoluce. Tvořily je tisíce československých rudoarmejců, kteří pomáhali bránit mladou sovětskou moc s vědomím, že bojují za pokrokový vývoj celého světa, za věc mezinárodního proletariátu a tím i za lepší příští vlastních národů. Tyto tradice se rodily, rostly a upevňovaly v sympatiích uvědomělých dělníků a pokrokové inteligence k výsledkům Října a k budování první socialistické země. Zakalovaly se v takových revolučních činech, jakým bylo vyhlášení Slovenské republiky rad v Prešově, v zápasech za založení strany nového typu, v odporu proti účasti naší buržoazie v protisovětské intervenci, v boji za navázání diplomatických styků a uzavření spojenecké smlouvy se Sovětským svazem. Za první republiky nebyly sovětské filmy nebo vystoupení sovětských souborů jen strhujícím uměleckým zážitkem, ale velmi účinnou masovou školou revolučního boje, vždy byly příležitostí pro vyjádření sympatií k novému, socialistickému světu.

Nejdůslednějším bojovníkem za přátelství se Sovětským svazem byla Komunistická strana Československa. Velkou prací v tomto směru vykonala i Společnost pro hospodářské a kulturní sblížení s novým Ruskem

• později Svaz přátel Svazu sovětských socialistických republik.

Nikdy nemůžeme dost ocenit, ani po staletích nemožou příští generace Čechů a Slováků zapomenout, jakými nezměrnými obětmi platil sovětský lid za vítězství nad nacismem, aby vykoupil i naši svobodu. Neexistuje počítač, který by vyčíslil všechnu tu vojenskou, materiální, organizátorskou i morálně politickou pomoc, kterou nám Sovětský svaz poskytl v boji za národní osvobození a v budování socialismu. Od uzavření nové spojenecké smlouvy má naše spolupráce kvalitativně ještě daleko vyšší úroveň než kdykoli dříve. A my, jak to tehdy jménem všeho našeho lidu slíbil soudruh Gustáv Husák, budeme tuto smlouvu vždy věrně dodržovat s vědomím, že »rozvoj našeho státu je možný pouze v nejužším spojení a přátelství se Sovětským svazem a ostatními spřátelenými socialistickými státy«¹.

Dnes zahajujeme u nás už tradiční Měsíc československo-sovětského přátelství. Je to užitečná tradice, která rok co rok umožňuje ještě hlouběji poznat Sovětský svaz a život jeho lidu, jeho kulturu i výsledky rozvoje sovětské vědy a techniky. Naše přátelství ovšem neomezujeme na jednotlivé akce, neohraničujeme je týdny nebo měsíci — prostupuje každodenním životem, je v něm naše přítomnost i budoucnost, nikdy už se nikomu nepodaří je narušit.

Soudružky a soudruzi, jménem ústředního výboru Komunistické strany Československa, jménem Národní fronty a vlády, jménem všeho našeho lidu posíláme i z tohoto shromáždění bratrské pozdravy všem sovětským lidem, Komunistické straně Sovětského svazu, jejímu ústřednímu výboru. Blahopřejeme našim nejuvěrnějším přátelům a nejspolehlivějším spojencům k 57. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Z celého srdce jim přejeme mnoho radosti z dalšího úspěšného

¹ G. Husák: Vybrané projevy. Květen 1970—prosinec 1971. Praha, Svoboda 1972, s. 22.

plnění náročných úkolů XXIV. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu. Přejeme jim úspěchy v práci kých zemí a mezinárodního komunistického hnutí, pro zachování a upevnění míru.

Od chvíle, kdy Lenin řídil práci revolučního štábu ve Smolném, roste socialismus v podobě stále mohutnějšího Sovětského svazu a zemí socialistického společenství. Příznačné je, že socialismus jako reálná síla roste, ale nestárne. Je stále silnější, žije a vzkvétá z věčně mladých a pravdivých myšlenek revolučního učení Karla Marxe a Vladimíra Iljiče Lenina. Léta, která od 7. listopadu 1917 plynou, nám proto neubírají, ale přidávají na optimismu. Jsme hluboce přesvědčeni, že odkaz Velkého října, že naše věc — věc socialismu a míru — zvítězí.

Ať žije uskutečňovatelka odkazu Velkého října — slavná leninská Komunistická strana Sovětského svazu!

Ať žije Komunistická strana Československa a naše nerozborné přátelství a spojenectví se Svazem sovětských socialistických republik!

Rudé právo 7. listopadu 1974

PROJEV PŘI ODHALENÍ BUSTY ANTONÍNA ZÁPOTOCKÉHO V NOVÉ HUTI KLEMENTA GOTTWALDA

V OSTRAVĚ-KUNČICÍCH
19. PROSINCE 1974

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzi!

Právě před devadesáti lety se narodil soudruh Antonín Zápotocký. A je velmi záslužné, že jste se rozhodli trvalým způsobem uctít památku tohoto revolucionáře, odborářského vůdce, předsedy vlády a prezidenta republiky. Sem, do Nové huti Klementa Gottwalda a zejména k vysokým pecím, patří busta soudruha Zápotockého plným právem. Nejen proto, že on sám byl dělníkem rukou i ducha, ale vyjadřujete tím i díky za péči, kterou věnoval této první velké stavbě socialismu.

Život soudruha Antonína Zápotockého byl věrným odrazem dějin našeho dělnického revolučního hnutí, boje za národní osvobození i obětavosti v budování nejspravedlivější společnosti. Nebyl pouhým divákem. Vždy stál v předních řadách našeho třídního, politického a národního zápasu, výrazně ovlivňoval naše novodobé dějiny, a proto mu v nich patří také jedno z nejčestnějších míst. Vzpomínáme na něho jako na člena gottwaldovského vedení, na věrného spolupracovníka Klementa Gottwalda, Bohumíra Šmerala, Jana Švermy, Julia Fučíka a dalších významných soudruhů.

Výchova v rodině a zkušenosti z dělnického prostředí přivedly Antonína Zápotockého mezi zakladatele Komunistické strany Československa. Pochopil poslání revoluční dělnické strany rozumem, celým svým srd-

cem se oddal idejím komunismu a od té chvíle považoval za svou povinnost neúnavně bojovat za jejich vítězství. Byl uvědomělým a hluboce přesvědčeným komunistou, a to předurčovalo všechny jeho charakteristické vlastnosti, jimiž se nesmazatelně zapsal do paměti československého lidu.

Soudruh Antonín Zápotocký patřil do řady těch vůdců, které vychovala a vyzvedla dělnická třída v pohnutých dobách těžkých zápasů za svá politická práva a za spravedlivé řešení sociálních problémů. Nikdy nezapomněl, z čeho vyšel, zůstal dělníkům příkladně věrný, nikdy se nad ně nevyvyšoval, mluvil jejich řečí a s nezdolnou energií bojoval za zájmy pracujícího lidu. Nic ho od tohoto vznešeného poslání neodradilo, nic ho nesvedlo z nastoupené cesty. Navzdory věznění a všem formám pronásledování se vždy objevoval tam, kde byly třídní střety nejsložitější, ať už na Kladensku, Mostecku či u vás na Ostravsku. Osobně mobilizoval a povzbuzoval dělníky, organizoval stávky i svépomocné akce, vytyčoval bezprostřední cíle každého dílčího vystoupení pracujících a současně je spojoval s vysvětlováním základního politického smyslu těchto zápasů. Nelítostně odhaloval oportunistus sociálně demokratických odborářských vůdců, strhával jim masky a ukazoval je pracujícím jako přísluhovače velké buržoazie. Dělníci ho měli rádi, pokládali ho za svého, protože uměl prostě, ale tím přesvědčivěji vyjádřit to, co sami cítili.

Příznačná byla otevřenost a pravdomluvnost Antonína Zápotockého. Honba za lacinou slávou a podbízení mu byly cizí, nesnášel falešné lichocení, zakrývání či příkrášlování skutečnosti. Když to vyžadoval zájem hnutí, pokládal za správné říkat lidem do očí i věci, které nezněly právě příjemně, ačkoli věděl, že třeba nebude hned pochopen. Tyto jeho vlastnosti vynikly zejména po osvobození, kdy jako předseda Ústřední rady odborů ukazoval pracujícím, jak chápat odborářskou činnost v nových podmínkách. Bránil a upevňoval od-

borovou jednotu jako jednu z největších vymožeností národní a demokratické revoluce. Pod jeho vedením se hrály odbory významnou úlohu v únorovém střetu s reakcí, když památný sjezd závodních rad přesvědčivě vyjádřil vůli pracujících. A od samého začátku naší socialistické cesty zdůrazňoval, že vláda dělnické třídy vyžaduje, aby si lid uvědomil svou dějinnou odpovědnost, aby ve vlastním zájmu pracoval svědomitě a ukázněně, aby byl každý hospodářem na svém pracovišti.

Oddanost rodné vlasti byla pro soudruha Zápotockého samozřejmostí. Vlastenectví se však u něho neprojevovalo jako »fangličkaření« a prázdné řečnění. Leželo mu na srdci, aby jeho vlast nebyla pracujícím nespravedlivou macechou. Chtěl, aby kromě pocitu národní a státní sounáležitosti našel dělník v rodné zemi také práci a dostával za ni spravedlivou mzdu, aby velkoburžoazie nezakrývala vykořisťování pracujících vlasteneckými frázemi. Když pak hitlerovský nacismus ohrožoval republiku, Antonín Zápotocký po boku Klementa Gottwalda a dalších soudruhů dokazoval, že máme bránit nezávislost své země, a odhaloval prodejnost a národní zradu vládnoucích kruhů. I v nacistických věznicích a koncentračních táborech byl po celých šest let neohroženým vlastencem, šířil kolem sebe přesvědčení o vítězství naší věci a organizoval podzemní hnutí vězňů. Od prvních hodin po osvobození dával svou neúnavnou činností příklad, že vlastenectví znamená především činorodou práci pro rozkvět rodné země a pro blaho jejího lidu.

Soudruh Antonín Zápotocký byl jedním z prvních československých revolucionářů, kteří navštívili mladý sovětský stát, a jedním z mála lidí, kteří měli to štěstí osobně se setkat s Leninem. Správně rozeznal to nové, co přinesl Veliký říjen, viděl v tom předobraz budoucnosti vlastního národa a stal se zaníceným přítelem prvního státu dělníků a rolníků. Pochopil — a vždy podle toho jednal — že vztah k Sovětskému svazu je

zkušebním kamenem oddanosti komunistickým ideálům. Potíral všechny projevy antisovětiismu a v nejvlastnějším zájmu československého lidu se významně podílel na upevňování a prohlubování našeho spolenectví a přátelství se Sovětským svazem. Věděl, že toto spolenectví je pro nás zárukou nezávislosti, bezpečnosti, míru a socialistického budování.

Vážení přátelé, pomníky, busty i pamětní desky pro nás nejsou mrtvým symbolem, protože vyjadřují náš vztah k revolučním dějinám. Ukazují, k čemu se hlásíme, co je nám drahé a co k nám i dnes promlouvá živou řečí. Uctíváme naše velikány, protože život prověřil správnost politiky, kterou formulovali a pro jejíž uskutečnění pracovali. Rozhodující však je, aby obětavost a schopnosti každého z nich — tedy i plodný život Antonína Zápotockého — působily jako příklad pro nás i všechny budoucí generace.

Naše strana považovala vždy za svou povinnost kráčet ve šlépějích svých velkých synů. Starostí o rozkvět republiky, o stále lepší život pracujících a o upřímné přátelství se Sovětským svazem plníme odkaz soudruhů Gottwalda, Šmerala, Švermy, Fučíka, Šmidkeho i Zápotockého. Na tomto všelidovém úsilí máte i vy, v Nové huti Klementa Gottwalda, svůj čestný podíl. Váš podnik patří mezi nejpřesvědčivější důkazy o správnosti a prospěšnosti socialistické cesty. Dějiny Nové huti přesáhly jen dvě desetiletí, ale po celou tu dobu plníte své povinnosti vůči společnosti, republika zná vaši pracovní obětavost, úsilí o politický a technický pokrok i schopnost zvládat stále náročnější úkoly.

Byl to však právě Antonín Zápotocký, který nejednou varoval před sebeuspokojením, označoval je za začátek úpadku a příštích nezdarů. Takováto revoluční náročnost charakterizovala projevem soudruha Gustáva Husáka a celým jednáním i poslední, listopadové zasedání ústředního výboru KSČ, které ocenilo úspěchy posledních let, ale současně kritizovalo nedostatky v našem životě a v práci a zdůraznilo nezbytnost roz-

hodného boje proti všemu, co nás brzdí. Ukázalo, že máme dost sil a všechny předpoklady zvládnout současné náročné úkoly, splnit a překročit závěry XIV. sjezdu a vytvořit si podmínky pro úspěchy příštích let.

Usnesení listopadového zasedání ústředního výboru nabádá komunisty a všechny poctivé lidi, aby velmi konkrétně a na každém pracovišti potírali zlořády, které jsou v rozporu se zájmy lidu. Úspěšný rozvoj socialismu vyžaduje, abyste se ani v Nové huti nespokojovali s dosaženým. Podporovat technický rozvoj, odhalovat každou rezervičku, nenechávat si nic »pod palcem«, stále dokonale organizovat pracovní rytmus, podněcovat iniciativu lidí, požadovat, aby každý pracoval svědomitě — takový je příkaz dne. A budeme-li se těmito zásadami řídit, pak se můžeme směle dívat do budoucnosti, protože se životní jistoty našich lidí ještě znásobí.

Určitě si v těchto souvislostech uvědomujete, jak časově znějí i dnes myšlenky soudruha Antonína Zápotockého, že po staru se žít nedá, že má být každý hospodářem na svém pracovišti, že musíme vyrábět více, lépe a levněji. Věříme, že se těmito zásadami budete řídit, že o Nové huti Klementa Gottwalda a o zdejších dělnících a technících budeme slyšet jen dobré zprávy. A v tom je i záruka, že pozdravíte třicáté výročí osvobození novými politickými i pracovními úspěchy.

Soudružky a soudruzi, odevzdávám tento důstojný památník — krásné dílo sochaře Jana Havla — do péče pracujících Nové huti Klementa Gottwalda. Opatrujte jej s láskou a úctou, kterou si trvalá památka velkého syna našeho lidu, soudruha Antonína Zápotockého, po právu zasluguje.

Sláva našemu pracujcímu lidu, který uskutečňuje odkaz svých revolučních vůdců!

Ať žije, sílí a vzkvétá naše drahá vlast, Československá socialistická republika!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

PŘIDAT I VE STÁTNÍM APARÁTĚ

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISE ŽIVOT STRANY
ÚNOR 1975

„... dále zdokonalovat působení socialistického státu a zvyšovat účinnost práce státního a hospodářského aparátu.“¹

Toho, kdo zná složité úkoly socialistického státu, je zbytečné přesvědčovat o významném poslání státního aparátu. Pod tento pojem zahrnujeme početnou a z profesionálního hlediska různorodou armádu pracovníků všech stupňů řízení naší společnosti. Následující poznámky se však omezují na pracovníky centrálních institucí — federálních i republikových — a národních výborů. I těch je nemálo a vzhledem k úloze orgánů, v nichž pracují, velmi výrazně ovlivňují uskutečňování vnitřní i zahraniční politiky KSČ.

Vzato z historického hlediska, dokázali jsme i v našich podmínkách obecnou platnost leninské teze o nezbytnosti rozbít po nastolení dělnické moci starý buržoazní státní aparát a vybudovat nový. Na místa dříve vyhrazená jen privilegované vrstvě přišli dělníci, rolníci a příslušníci inteligence oddaní socialistickým idejím. Chyběla jim rutina bývalých dědičných byrokratů, neměli zkušenosti a někteří ani potřebné odborné znalosti. Museli tvrdě pracovat a mnoho se učit, ale ve své většině obstáli politicky i odborně. Mají čestný podíl na úspěších, jež bilancujeme v letošním, jubilejním roce.

Z dosažených výsledků máme radost, ohlédnutí na třicetiletou cestu a oslavy jsou jistě oprávněné. Naplňu-

¹ G. Husák: Projevy a stati. Srpen 1974—duben 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 113.

U nás sebedůvěrou, posilují naši jistotu, ale nesmějí nás zastavit, nemohou oslabit plnění současných a budoucích úkolů. Jako všude jinde měli by se i komunisté a koneckonců všichni pracovníci — ve státním aparátě — ptát: Stačí to, čeho jsme zatím dosáhli, nemohly by být výsledky ještě lepší, udělali jsme skutečně všechno pro uspokojení potřeb společnosti a pro plné využití daných možností? Je nezbytné hlásit se nejen k úspěchům, ale i k existujícím nedostatkům i chybám tím spíše, že mnohé z nich mají svůj původ v práci státního aparátu.

Myslím, že v tomto smyslu je správné chápat závěry listopadového zasedání ústředního výboru KSČ jako přímou výzvu k mnohem vyšší náročnosti pracovníků státního aparátu. Bylo by v rozporu s potřebami našeho dalšího vývoje i s duchem jednání ústředního výboru, kdyby se objevily pokusy jeho závěry nějakým způsobem oslabit či dokonce obejít. »Odschůzovat«, »rozpracovat«, »udělat si čárku« a pak bez vzrušení pokračovat ve vyježděných kolejkách, utopit dobré myšlenky v moři formalismu — to vše by znamenalo vyloučit takto postupující kolektivy státního aparátu ze všelidového snažení o důsledné splnění závěrů XIV. sjezdu. Takto nesmlouvavě si v těchto týdnech uvědomuje svou velkou odpovědnost jistě většina pracovníků státního aparátu, a především komunisté.

Často a zcela správně opakujeme, že základní podmínkou úspěchů pracovníků státního aparátu je stranickost, tedy politická vyspělost, oddanost komunistické straně, schopnost uskutečňovat její politiku. I to je všeobecně známé, že se požadavek stranickosti vztahuje ve státním aparátě (právě proto, že je to aparát socialistického státu) na každého pracovníka, byť i politicky neorganizovaného či příslušníka některé nekomunistické strany. Hloubku stranickosti, její opravdovost ovšem nezměříme žádným seizmografem a už vůbec bychom ji neměli posuzovat podle papouškování rádoby silných frází či podle předstírané »aktivity«

omezující se na schůze a jiná shromáždění. Žel, dosud nevyměřeli jednotlivci, kteří si takto pletou pojmy a myslí si, že stačí zařadit se mezi takzvané systematické diskutéry, hlásit se při každé příležitosti o slovo a vytrvale »mlátit prázdnou slámu«.

Stranickost nám není dána, nemůžeme ji omezit jen na city, byť sebeupřímnější. Propracujeme se k ní jen soustavným politickým vzděláváním, pozorným studiem stranických dokumentů, jejich promyšlením a pochopením. A to všechno má význam jen tehdy, když se stranickost projeví v každodenní práci, když řešení každého zásadního úkolu, ale i zdánlivě nejběžnější činnost zkoumáme z hlediska shody se stranickou linií, s usneseními sjezdu, ústředního výboru, územních orgánů, ale i své vlastní základní organizace. Jediným a nejspolehlivějším měřítkem stranickosti je práce každého jednotlivce i celých kolektivů a její skutečné výsledky.

Zdaleka tu nejde o obecné »teoretizování« ve špatném slova smyslu. Nebylo by těžké uvádět řadu konkrétních příkladů o stranickém, ale i nestranickém postupu pracovníků státního aparátu. Nic stranického není například v počínání těch příslušně odpovědných pracovníků ministerstev, kteří trpí nedostatky v materiálně technickém zásobování, hledají řešení jen formálně, ale současně prosazují výrobní úkoly nezabezpečené potřebnými materiály. Rovněž nestranické postoje je třeba vidět i v tom, když pracovníci státního aparátu jsou lhostejní k výsledkům vědeckého výzkumu a technického rozvoje a nic nedělají pro jejich urychlené využití v hospodářské praxi. Stejně tak nestranicky postupují ti pracovníci národních výborů, kteří navrhují určitá řešení týkající se zájmů občanů, aniž by s nimi jednali, nebo se chovají nevěšmavě k žádostem a stížnostem pracujících.

Projevují snad všichni pracovníci ministerstev dost stranickosti při probíhávání (to není totéž, jako administrativní rozpis) požadavku soustavného zvyšování

efektivnosti národního hospodářství? A přece je to požadavek přímo životně důležitý, nevyplnul teprve v listopadového zasedání ústředního výboru, ale byl jasně řečen už na XIV. sjezdu a pak na každém zasedání ústředního výboru věnovaném ekonomice.

Důležitým projevem stranickosti je odvaha rozhodně se postavit proti nesprávným názorům, ať již politickým, ideologickým či při řešení běžných i zásadních pracovních záležitostí. Nebývá to lehké, leckde to může být provázeno i osobními nepříjemnostmi, ale právě o to jde, že by stranickost měla mít vrch nad maloměšťáckým pohodlnictvím, nad snahou nepálit si prsty.

Politické a ideologické úchytky dnes ovšem sotva mohou mít podobu otevřeného pravičáctví, opakování zprofanovaných hesel a tezí. Projevují se mnohem opatrněji, často opentleny citáty z platných usnesení, ale tím jsou škodlivější. Pozorně se rozhlédněme a posuďme, zda vždy správně reagujeme na šíření nejruznějších pověstí, které zpochybňují správnost a trvalost naší politiky. Nedovolujeme některým jednotlivcům, aby »bečku medu otrávilí lžičkou dehtu«, aby kolem sebe šířili skepsi a nevíru v realnost uložených úkolů, aby podlamovali nadšení pracujících? Odpovídáme zásadně na pokusy posuzovat problémy federace, tvorbu a rozdělení národního důchodu z úzce nacionalistických pozic, ať už českých či slovenských? Nebyly by výsledky socialistické ekonomické integrace výraznější, kdybychom rozhodněji překonávali náznaky resortního, oborového nebo podnikového »patriotismu«?

Stranickost vyžaduje dávat vždy přednost celospolečenským zájmům, nepřehlížet a nezlehčovat je, nepovyšovat nad ně zájmy skupin či dokonce jednotlivců. Je přirozené, že pracovníci ministerstev cítí bezprostřední odpovědnost za svůj resort, ale nemohou zapomínat, že jsou odpovědni straně a lidu, že tedy musí snahu o rozvoj vlastního odvětví podřizovat potřebám a možnostem celé společnosti. Totéž v plné míře platí i o pracovnících národních výborů.

Snad nejvýrazněji a nejčastěji porušujeme tuto zásadu v investiční politice, v jejím formování a prosazování. Stále ještě převládá představa, že se zvyšování výroby dá zabezpečit jen výstavbou dalších nových závodů. Lidí je nedostatek, existující základní nově nevyužíváme, výrobní sortiment je neúnosně široký, ale pracovníci resortů hromadí investiční požadavky, ovšem že včetně bytů atd. Návrhy na zastavení té či oné výroby, na instalování nové techniky do starých budov, na účelnější využití nynějších závodů jsou stále ještě spíše bílou vránou než samozřejmým pravidlem.

Nejrůznější pracovní i charakterové nešvary a stranickost se snášejí jako oheň s vodou. Není možné mluvit o stranickosti v kolektivech, kde bez povšimnutí (ba často s jakýmsi obdivem) bují maloměšťačtví ve všech možných podobách. Leckde se lhostejně přehlíží nedodržování a nevyužívání pracovní doby, hromadné odchody z pracovišť v poledních hodinách na konci týdne, předstírání jakýchsi porad na jiných resortech právě v pátek odpoledne, poskytování náhradního volna za fingované přesčasy atp.

Někdo může mávnout rukou, že to nestojí za řeč. Háček je v tom, že nejde jen o důkazy neefektivního využití pracovníků (tedy o jejich zbytečnosti), o vyčíslení ztracených hodin a případně i přímých ekonomických ztrát. Daleko vážnější jsou morální důsledky, protože zhoubné příklady se přenášejí do podřízených organizací. Koneckonců předpokladem úspěšné práce je vždy a všude nejelementárnější pořádek, který se vytváří ze zdánlivých »maličkostí«.

I ve státním aparátě se setkáváme s případy vědomého porušování zákonů, s nedodržováním směrnic o státním tajemství, s různými hospodářskými delikty i s úplatkářstvím. Takovým jevům se ovšem může dařit jen tam, kde komunisté nevidí nebo nechťejí vidět, co se kolem nich děje, podléhají falešné »kolegiální solidaritě« a ničím se neodlišují od lidí, kteří místo do práce chodí do »zaměstnání«. Ale vždy je to i vysvědče-

ní účinnosti práce stranických organizací a politického vzdělávání, vždy je to záporný příklad úrovně politického uvědomění jednotlivců i celých kolektivů včetně vedoucích pracovníků.

Složitě úkoly státního aparátu v této vývojové etapě si přímo vynucují klást stále vyšší nároky na odborné znalosti jeho pracovníků. To, myslím si, nelze od stranickosti oddělovat, protože nic by naši politice a zájmům společnosti nemohlo ublížit víc než povrchnost a diletantské zásahy. Kdo chce ve státním aparátě pracovat či dokonce řídit určité úseky, ten musí znát, musí pronikat do odborných problémů svěřeného úseku a získané znalosti soustavně prohlubovat.

Podceňovat praktické odborné zkušenosti nebo fetišizovat dosažené vzdělání je stejný extrém. Tisíce lidí bez předepsaného školního vzdělání si vedou skvěle, zatímco ne jeden graduovaný pracovník ztroskotává na nejjednodušších překážkách. Máme posuzovat každého člověka jednotlivě a snažit se rozpoznat jeho odborné znalosti, pracovní schopnosti i osobní vlastnosti. Z papírů se to zpravidla nevyčte, proto je nejsprávnější prověřovat lidi v konkrétní práci, a tak poznat, co v kom vězí.

Odborné znalosti získané vzděláním či prací mohou přinést užitek, jen když pracovník zvládne umění řídit, když si osvojí účinný styl práce. Řešení řady běžných problémů, tedy operativě, se nevyhneme, život nám to na žádném stupni řízení nedovolí a navíc se tím ověřuje i správnost našich zásadních rozhodnutí. Jenže čím vyšší stupeň řízení — a platí to především o ministerstvech — tím větší pozornost by měla být věnována koncepčním otázkám, tedy i solidním rozborům. S tímto obecně uznávaným požadavkem jsme často na štíru jen proto, že »honíme najednou sto zajíců«, že o metodě hlavního článku sice umíme mluvit, ale ne vždy se nám ji daří uplatňovat. K jejímu ovládnutí vede složitá cesta podmíněná odbornými znalostmi, schopností posuzovat jednotlivé otázky v celospolečenských souvis-

lostech a hledat alternativní řešení i odvahu podstoupit rizika technických a ekonomických experimentů.

A ještě něco: umění řídit se navenek nejlépe pozná podle jednání s lidmi. Socialistického vedoucího pracovníka charakterizuje nesmlouvavá náročnost, ale současně citlivý vztah k lidem, schopnost předcházet zbytečným konfliktům a pracovně i lidsky stmelovat svěřené kolektivy. Dobrý není ten, kdo nikomu »nešlápne na kuří oko«, s každým chce být zadobře, trpí kolem sebe neschopné a nesvědomité jedince, ale ani ten, kdo si myslí, že náročnost znamená zvyšování hlasu, hrubost a urážení lidské důstojnosti.

Většina pracovníků státního aparátu ví, že tajemství pracovních úspěchů spočívá v jasné formulaci konkrétních úkolů, v jejich přehledné evidenci a v pravidelné kontrole. Co času a energie se zbůhdarma vyplývá na nejrůznějších poradách jen proto, že jsou povrchně připravené, že si předem neujasníme jejich smysl a cíle! Co nových rozhodnutí a usnesení vyrobíme, protože jsme zapomněli na již dávno přijatá, přestali jsme je kontrolovat, a tedy i plnit!

Překonat takový s prominutím »styl« práce vyžaduje mimo jiné, aby se pracovníci státního aparátu neproměnili v »kancelářské myši«, aby nepropadli představám, že jsou vševědoucí a že všechno vyčtou ze svých papírů. Zjistit, jaké jsou skutečné důsledky přijatých řešení, a čerpat náměty pro tvůrčí práci můžeme jen v praxi, v závodech, družstvech a na jiných pracovištích včetně vlastních poznatků z každodenního občanského života. I to by mělo být běžné, aby pracovníci státního aparátu vystupovali ve větší míře veřejně — v hromadných sdělovacích prostředcích i na schůzích, vysvětlovali a zdůvodňovali své návrhy na řešení jednotlivých problémů a konfrontovali si vlastní názory s větším okruhem lidí.

Vyslovené náměty si nečiní nárok na úplnost, ale i tak je z nich zřejmé, jaké jsou nároky na osobní vlastnosti pracovníků státního aparátu. Velmi zásadně se

musí lišit od bývalých buržoazních úředníků především třídní uvědomělostí. Službu vládnoucí dělnické třídě a lidu musí pokládat za nejčestnější povinnost. Trvalé vědomí vysoké odpovědnosti za plnění důležitých úkolů se projevuje osobní obětavostí, pracovitostí, stále obnovovanou iniciativou, houževnatostí v úsilí o plnění stranických usnesení a odvahou rozhodovat. Ve státním aparátě bychom neměli trpět lidi, kteří práci v něm nechápejí jako důležité politické poslání, »hodinaří«, nějak se den za dnem protloukají, pokládají byrokratickou rutinu za vrchol dovednosti a vynikají mistrovstvím v odkládání problémů, až »to nějak dopadne«.

Pracovníci našeho státního aparátu by se měli vyznačovat vysokou kulturou života i práce. Patří sem mimo jiné všeobecná vzdělanost, zájem o kulturní život, informovanost o světovém dění, péče o vlastní zdraví a rozumná obnova svých duševních schopností. Bezpodmínečně pak je nutné trvat na tom, aby jednali s občany slušně a trpělivě, aby v nich neviděli jen jakési odosobněné »strany«, které je zbytečně vyrušují z klidu. Každému nelze vyhovět, každý nemusí mít ve své stížnosti pravdu, ale každý občan si zaslouží solidní lidské zacházení, musí cítit porozumění pro své trampoty. Právě v osobním styku by měl každý občan na první pohled rozeznat nebetyčný rozdíl mezi buržoazním a socialistickým státním aparátem.

Bylo by zbytečné vyvolávat iluze nebo ironicky tvrdit, že si představujeme pracovníky státního aparátu jako anděly, jako vrchol všech ctností. I oni mají kromě předností své slabosti i starosti, nevyrůstali a nežijí ve skleníkovém prostředí, setkávají se s řadou subjektivních i objektivních potíží. Cíl je ovšem neměnný: vést je politicky i pracovně tak, aby se po všech stránkách zdokonalovali, aby své poslání plnili stále úspěšněji.

Další zdokonalování práce státního aparátu — ve smyslu usnesení XIV. sjezdu a závěrů listopadového zasedání ústředního výboru KSČ — závisí přímo na práci stranických organizací v jednotlivých institucích. Pře-

devším od jejich výborů a členských schůzí se očekává, že se vážně zamyslí nad zprávou předsednictva, kterou na plenárním zasedání ústředního výboru přednesl sou- druh Gustáv Husák, a že si dají mimořádně záležet sou- tom, jak ji ve svých podmínkách uskutečňovat. Vžitá ru- tina na to nestačí, protože jde o kvalitativně novou a mnohem náročnější vývojovou etapu.

Práce stranických organizací ve státním aparátě je vzhledem k podmínkám a úkolům nesporně složitá. Ale často se opakující stesky na obtíže, jež jsou způsobeny tím, že nemají plné právo kontroly, neobstojí. Poslední stranický sjezd jim úpravami stanov určil velkou odpo- vědnost a s tím spojená práva, jejich úkoly jsou jasně vymezeny i příslušným usnesením sekretariátu ústřed- ního výboru. Jde však o to, aby svou odpovědnost samy neoslabovaly, aby se z nejrůznějších důvodů ne- zbavovaly svých kompetencí. Na konkrétních zkuše- nostech mnoha pracovišť tohoto typu lze dokázat, že vše záleží na komunistické zásadovosti, na konkrétním prosazování přístupu jednotlivců i kolektivů k uskuteč- ňování politiky strany, na aktivní podpoře nej- náročnějších pracovníků. Těmito pohledy je teď nutné zkoumat vlastní práci, směle odhalit vlastní nedostatky, nevyhýbat se kritice a sebekritice, dbát, aby komunisté působili na své spolupracovníky nejen slovy, ale i osob- ním příkladem.

Pracovníci státního aparátu, jak již bylo řečeno, se mohou vykázat celou řadou kladných výsledků. Je mezi nimi mnoho čestných a schopných lidí, kteří po léta osvědčují své socialistické vlastenectví a proletářský internacionalismus. Velký je i počet komunistů sdruže- ných ve stranických organizacích těchto institucí. V tom je záruka, že státní aparát čestně obstojí i při plnění závěrů posledního zasedání ústředního výboru naší komunistické strany.

LENINISMUS

— TRVALÝ ZDROJ INSPIRACE

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISE TRIBUNA
DUBEN 1975

Lenin — sto pět roků uplynulo od jeho narození, jedenapadesát od jeho smrti. Směle lze říci, že nebylo filozofa, politika a revolučního vůdce, o němž se napsalo tolik souhlasných vědeckých studií, oslavných článků, básní a písní. A přece jen nemohly vystihnout bohatství Leninových myšlenek, trvalou platnost všech jím vyslovených pravd, historický význam výsledků jeho praktické revoluční činnosti.

Jak chabé a bezbarvé jsou proti tomu všechny pokusy (a nebylo jich málo a jistě jich ještě přibude) »vyvrátit«, »opravit« či »vylepšit« Lenina. Sotva už si někdo vzpomene na jména všech těch rádoby »myšlitelů«, kteří upírali základním myšlenkám leninismu jejich všeobecnou platnost, zpochybňovali jejich světovost a sami se stavěli »světovými«. Co jen se takových »přemoudřelých« vynořilo u nás v druhé polovině šedesátých let! Dávali si punc »novátorů«, zatímco jejich myšlenky čpěly stařinou odumírajícího světa.

Leninovo učení i jeho revoluční dílo obstálo v nejsložitějších dějinných zkouškách, osvědčilo svou životnost a všeobecnou platnost. Žije v podobě mohutného Sovětského svazu, který zachránil lidstvo před fašistickým morem a klesl cestu ke komunismu. Přineslo nový život národům socialistických zemí, našlo odezvu v národně osvobozeném boji lidu Afriky, Asie i La-

tinské Ameriky, ovlivňuje politické a třídní zápasy dělníků a ostatních pracujících v kapitalistických státech. Leninismus je neomylným kompasem pokrokového lidstva všech světadílů.

Osou Leninova celoživotního úsilí bylo vytvoření revoluční strany dělnické třídy, jejího vzorně organizovaného politického předvoje. Šlo mu o stranu, která by se zásadně lišila od sociálně demokratických stran Druhé internacionály, již tehdy zachvácených epidemií revizionismu. Straně nového typu byl předurčen úkol přetvořit svět, ona měla připravit svržení buržoazní diktatury, postavit se do čela proletářské revoluce a vést ji až ke konečné metě — ke komunismu.

V četných obsáhlých dílech, v polemických článcích a v zásadních projevech Lenin z nejrůznějších pohledů odůvodňuje, že charakteristické rysy strany nového typu musí tvořit ideová a organizační jednotu a z ní vyplývající schopnost jednotné akce. Nic si přitom neusnadňoval, nepředstíral, že dosažení a zejména udržení takové jednoty bude snadnou záležitostí. Odmítal každý náznak pokusů pěstovat jednotu jen navenek, prosazovat ji metodami slepé poslušnosti a bezmyšlenkovitého souhlasu s příkazy »vrchnosti«.

Za nejspolehlivější cestu k jednotě považoval Lenin probojování a přijetí jasných, nedvojsmyslných ideologických stanovisek. Celé jeho dílo je nepřetržitým řetězem důkazů, že pokládal za nezbytné tvůrčí diskuse a polemiky ideového, organizačního i akčního charakteru. Pravda, byť sebenepříjemnější, pro něho byla nejúčinnější zbraní, nikdy se jí nevyhýbal a nevzdával. Demokratická diskuse ve straně, svobodná výměna názorů byly pro Lenina základní podmínkou stranické aktivity a plnokrevného stranického života. Byly předpokladem kolektivnosti v tvorbě i uskutečňování politiky, zárukou správných rozhodnutí, ochranou proti subjektivismu a svévoli »silných« jedinců. Proto Lenin v teorii tolik vyzvedával a v praxi důsledně prosazoval zásady vnitrostranické demokracie, proto tak vášnivě

potíral pokusy o její okleštění pod jakýmkoli záminkami.

Tento Leninův zápal pro svobodu diskuse se často jednostranně vytrhává z jeho díla. Naši nepřátelé nám nejednou předhazují, že tuto zásadu dost nerespektujeme. Snaží se jakoby »přehlédnout«, že Lenin neméně rozhodně odmítal »diskuse do nekonečna«. Sžíravě ironizoval zastánce názorů, kteří se nepřesvědčivost svých argumentů snažili zakrýt požadavkem neustálého obnovení diskusí i po vyjasnění a přijetí stanoviska. Dokazoval, že se v takových případech zneužívá hesel o svobodné výměně názorů k omluvě nedisciplinovanosti a neochoty přejít od slov k činům. Metoda »diskusních klubů« ubíjí jakoukoli akci, znemožňuje řešit v životě i ty nejmenší problémy, neřkuli historicky osudové záležitosti. Právě proto byl podle Lenina princip demokratického centralismu v revoluční straně nosným pilířem jednoty, nesměl být z jakýchkoli důvodů narušován či oslabován. Konečně praktické zkušenosti přesvědčivě dokazují, že úspěchy kterékoli komunistické strany byly vždy přímo podmíněny právě respektováním demokratického centralismu. Proto také antikomunisté všech odstínů nejčastěji napadají právě tuto zásadu.

Nejednou Lenin varoval před nebezpečím, aby avantgardní úloha strany nebyla zaměňována za nadřazenost nad dělnickou třídou. Uzavírání do vnitrostranické ulity, sektářství považoval za zhoubu strany. Úspěch revolučního hnutí i samotné revoluce podmiňoval schopností strany získávat dělnické třídě spojence, srozumitelně vykládat pracujícím revoluční hesla, strhávat je pod vedením komunistů do akcí. Síla komunistických stran, jejich přednost spočívá v tom, že jsou těsně spjaty se životem miliónů, že na základě analýzy objektivních i subjektivních podmínek dokáží vyjadřovat zájmy lidu a uskutečňovat jeho tužby. Úlohu vůdce lidu může však plnit jen strana, která otevřeně přistupuje k vlastním chybám a nedostatkům, rozvíjí sebekritiku a neuzavírá

se před kritikou. Vztah k pracujícím ovšem Lenin nezaměňoval za »chvostismus«, často vyjadřuje myšlenku, že se strana nesmí v masách rozplíznout. Vedoucí úloha komunistů spočívá v povinnosti vychovávat dělnickou třídu a její spojence, aktivně ovlivňovat děla a jednání pracujících, získávat je pro uvědomělou účast na uskutečňování stranické politiky.

Leninské učení přes všechno překrucování nepřátel není strnulým dogmatem, nejsou to hotové recepty pro každou situaci. Citováním jeho myšlenek nelze řešit každý úkol. Je to návod k jednání, podněcuje k tvrdému myšlení, nesnáší se s byrokratickou tupostí, s nenáročností a sebeuspokojením. Využít neměnné a všeobecně platné revoluční principy, přesně odhadnout nepřátelské síly, nepřeceňovat vlastní možnosti, přihlídnout ke konkrétním specifickým podmínkám a z toho vyvodit správnou strategii a určit nejúčinnější taktiku, v tom spočívá »tajemství« leninského stylu práce, v tom jsou jeho zvláštnosti i přednosti.

I v historii naší strany najdeme ne jeden přesvědčivý důkaz, že se nám dílo dařilo, když jsme se »drželi« Lenina, když jsme se řídili jeho učením a využívali bohatých zkušeností jím vytvořené Komunistické strany Sovětského svazu. Naopak, každý odklon od Lenina vedl do oportunistického bahna, podvazoval revolučnost strany nebo ji zaváděl do sektářské izolace. Obojí snižovalo autoritu strany v masách, připravovalo ji o podporu pracujících, znemožňovalo jí plnit úlohu organizovaného politického předvoje dělnické třídy.

Právě letos, kdy s hrdostí bilancujeme třicetiletou cestu od osvobození, je mimořádná příležitost uvědomit si blahodárný vliv leninského učení na činnost naší strany. V myšlenkách V. I. Lenina najdeme základ strategie a taktiky Klementa Gottwalda a jeho spolupracovníků v poválečném vývoji v přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou, v získávání pracujících prostřednictvím Národní fronty až po nastolení moci dělnické třídy a formulaci linie so-

cialistické výstavby. Když pak předlednové vedení opustilo leninské metody, když začalo kolísat mezi sektářstvím a neprinciálníním liberalismem, když podcenilo nutnost neustálého upevňování jednoty strany a lidu, vycítili pravíci oportunisté a revizionisté svou příležitost. To, co se pak dělo pod patronací jejich představitelů v tehdejší vedení strany, byla dezerce od leninismu, zrada socialismu, útok na revoluční vymoženosti lidu.

Prospěšnost uplatňování leninských zásad socialistického budování znovu přesvědčivě vynikla v posledních šesti letech. Úspěchy vnitřní i zahraniční politiky nového vedení strany v čele se soudruhem Gustávem Husákem dokázaly, že se leninismus zdaleka nepřežil. Právě věrnost leninismu pomohla obnovit autoritu strany, znovunastolit principy života socialistické společnosti, upevnit spojení strany s masami a morálně politickou jednotu lidu. Věrnost leninismu charakterizovala jednání XIV. sjezdu a jeho závěry i uvědomělé úsilí lidu za jejich uskutečnění.

Názorným příkladem umného uplatňování leninského učení v současných podmínkách je listopadové zasedání ústředního výboru KSČ. Ústřední výbor včas reagoval na novou vnější i vnitřní situaci, ocenil dosažené úspěchy, ale neváhal použít metody kritické analýzy, aby se jejím prostřednictvím dopracoval k vytyčení náročnějších úkolů a ukázal, jaké síly a možnosti má naše společnost k dispozici pro svůj další a ještě úspěšnější rozvoj. A v uplynulých čtyřech měsících reagují komunisté, bezpartijní i příslušníci ostatních politických stran správně, prokazují, že takové otevřené řeči rozumějí. Je to patrné z celkové politické aktivity, z dalšího rozmachu nejrůznějších forem socialistického soutěžení i z údajů o úspěšném plnění náročných úkolů letošního národohospodářského plánu.

Při oslavách stého výročí narození V. I. Lenina soudruh Gustáv Husák řekl: »Právě poslední období ukáza-

lo, jak jsou ty všední, neokázalé, stokrát připomínané leninské pravdy o výstavbě socialismu živé a důležité a žádná fráze o novém „modelu socialismu“ a jeho „progresivních variantách“ je nemůže potlačit a nahradit.¹ V této myšlence tkví hluboká pravda, ověřená našimi vlastními zkušenostmi. Proto se budeme i nadále řídit učením V. I. Lenina, vždy se budeme i nadále naučit u tohoto revolučního velikána; leninismus pro nás zůstává nevyčerpatelným zdrojem inspirace.

Tribuna, č. 16/1975

¹ G. Husák: Výbor z projevů a statí, 1969—1985. I. Praha, Svoboda 1986, s. 185.

Z PROJEVU NA MANIFESTACI PRACUJÍCÍCH K 30. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ MĚSTA OSTRAVY

V OSTRAVĚ
29. DUBNA 1975

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzi!

Rudá armáda a československé vojenské jednotky daly Ostravě k 1. máji ten nejkrásnější dar. Rozehly šestileté temno fašistické okupace, přinesly vám svobodu a s ní i příslib nového, spravedlivějšího života. Právě osvoboditelské poslání Sovětské armády bylo zárukou, že se náš lid stane skutečným pánem svého domova.

V ostravské operaci výrazně vyniklo všechno, co bylo příznačné pro postup sovětských vojsk v Československu. Sovětská armáda přicházela jako osvoboditelka a spojenec. Vždy úzkostlivě respektovala československou suverenitu. Všechny její bojové akce se vyznačovaly mimořádnou ohleduplností vůči našim zájmům a potřebám, a to často za cenu vlastních vyšších ztrát.

I v bojích o Ostravu chránili sovětský velitelé životy občanů, stejně jako závody a šachty. Mysleli na to, aby osvobozená republika nezůstala bez svého ocelového srdce, aby naše hospodářství co nejrychleji nabralo normální dech.

Celý průběh ostravské operace byl dalším důkazem pevného sovětsko-československého spojení a jeho prospěšnosti pro náš lid. Proto i při dnešní příležitosti obyvatelé Ostravy a celého Severomoravského kraje

spolu s občany celé naší republiky děkují Komunistické straně Sovětského svazu, statečnému sovětskému lidu a jeho hrdinné armádě.

Ruku v ruce s vítězným postupem Sovětské armády vrcholil i osvobozenecký boj československého lidu včetně povstaleckých akcí v českých zemích. Naš lid se nikdy nesmířil s buržoazní zradou republiky, s mnichovským diktátem, s nacistickou okupací českých zemí a s klerofašistickou diktaturou na Slovensku. Svou touhu po svobodě vyjadřoval v odbojových organizacích, sabotážemi, partyzánským bojem a konečně celonárodním povstáním na Slovensku i bojovým vystoupením na Moravě a v Čechách. V plné míře to platí i o vašem kraji, o statečnosti vaší dělnické třídy, o hrdinství partyzánů ve vašich lesích. Naši občané bojovali a umírali na všech frontách druhé světové války. Nejvýraznějším symbolem našeho boje se staly československé vojenské jednotky v SSSR, vedené soudruhem Ludvíkem Svobodou.

V čele národně osvobozenecského zápasu stála Komunistická strana Československa, která pokračovala ve své předválečné politice odporu proti fašismu.

Oplakali jsme 360 tisíc padlých, popravených a umučených dcer a synů našich národů. Další statisíce trpěly v nacistických věznicích a koncentračních táborech. Nacističtí okupanti vládli nejhrůznějšími prostředky, chtěli nás zastrážit a zlomit, ale nikdy se v našich zemích necítili pevně v sedle. Po celých šest let stále znovu zjišťovali, že jsou na území státu, který jim vyhlásil válku. Vždy jsme nejhrůznějšími způsoby dávali najevo, že jsme nepadli na kolena. Celý svět věděl, že se hlásíme do rodiny demokratických národů a že se chceme i vlastním bojem přičinit o svou svobodu. Naš zápas by však byl beznadějný, kdyby nebylo síly Sovětského svazu a jeho dějinného vítězství nad nacismem.

Před třiceti lety získaná národní svoboda a státní nezávislost byly začátkem vpravdě nového života naše-

ho lidu. Komunistická strana Československa v čele s Klementem Gottwaldem překazila plány velkoburžoazie na opakování poměrů v předválečné republice.

Máme za sebou třicet let svobodného života, třicet let usilovné práce, třicet let radostí, starostí i obtíží, ale především jsou to léta nebývalých úspěchů.

Za pouhých třicet let jsme dokázali nesrovnatelně více než všechny předchozí režimy za celá staletí. A díky za to patří našim dělníkům, rolníkům a inteligenci. Díky patří všem poctivým lidem, kteří dali své srdce, rozum i ruce tomuto velkému a dobrému dílu. Díky za to patří Komunistické straně Československa, Sovětskému svazu a všem ostatním socialistickým spojencům.

Vám, v Ostravě, slouží ke cti, že jste po celých třicet let svobodného života stáli v předních řadách budovatelů socialismu. Je tomu tak i v posledních šesti letech. Nové vedení KSČ v čele se soudruhem Gustávem Husákem se na vás vždy mohlo spolehnout. Vždy jsme u vás našli plnou politickou podporu, nikdy jste potřebám naší společnosti nezůstali nic dlužni.

Potěšitelné je, že v Ostravě a ve vašem kraji spolu svorně žijí a pracují Češi, Slováci, Poláci i příslušníci dalších národností. Proč by to mělo být jinak, co by je vlastně mělo rozdělovat? Vždyť Československá socialistická republika je jejich společnou vlastí, společně ji zvelebují a všichni, bez rozdílu národností, se společně podílejí na výsledcích své práce. A věřím, že kdyby bylo třeba, budou také společně bok po boku bránit svou republiku a socialismus.

Po právu předsednictvo ústředního výboru KSČ rozhodlo udělit Ostravě Řád Vítězného února. Naše společnost tím oceňuje revoluční zásluhy vaší dělnické třídy a váš významný podíl na budování socialismu, vyjadřuje tím své díky všem čestně pracujícím Ostravanům. Je to, soudružky a soudruzi, váš Řád, patří vám všem, a proto na něj buďte hrdí.

Po zkušenostech posledních třiceti let vám, v Ostravě, vedení strany a státu plně důvěřuje. Známe vás,

a proto víme, že nepolevíte ve svém pracovním úsilí, že sebevětší výrobní úkoly čestně splníte. Sami jistě budete dbát na to, aby vzorná pracovní kázeň byla vaší nejlepší vizitkou, aby se na vašem úsilí nepřižívovali nečestní lidé.

Věříme, že svou prací i jednáním budete trvale podporovat i naši zahraniční politiku, která je v plné shodě s nedocenitelným mírovým úsilím Sovětského svazu. Stručně řečeno, je naším cílem, aby se uvolňování mezinárodního napětí stalo nezvratným, aby naše děti a budoucí generace už nikdy nepoznaly hrůzy války. Je to ušlechtilá snaha, odpovídá tužbám všech čestných lidí, které jsou splnitelné jen v těsné jednotě socialistických zemí, ve spolupráci se všemi mírovými a pokrokovými silami světa, v pevném spojení se Sovětským svazem.

Uplynulých třicet let prokázalo, že jdeme po cestě, která prospívá naší vlasti i pracujícím. Proto po této cestě půjdeme neochvějně i v budoucích desetiletích. Naše budovatelské úsilí si nedáme narušovat nikým, ať nosí jakékoli jméno, ať je sebevíc zaslepen vlastním slavomamem.

Československý lid je politicky uvědomělý, má své zkušenosti, a proto v této zemi odpůrcům socialismu pšenice nikdy nepokvete, byť by se maskovali seberafinovanějšími demagogickými hesly. Naším cílem je další rozvoj socialismu, rozkvět republiky a blaho pracujících. Jsme pevně přesvědčeni, že svých cílů dosáhneme. Dosáhneme jich prací našeho lidu, podporou svých spojenců a bratrskou spoluprací se Sovětským svazem.

PROJEV NA SETKÁNÍ PŘEDSTAVITELŮ PARLAMENTŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ VARŠAVSKÉ SMLOUVY U PŘÍLEŽITOSTI 20. VÝROČÍ JEJÍHO ZALOŽENÍ

VE VARŠAVĚ
14. KVĚTNA 1975

Vážené soudružky a soudruzii

Federální shromáždění ČSSR upřímně souhlasí s uspořádáním tohoto našeho významného setkání. Poslanci parlamentů socialistických států v souladu s politikou svých komunistických stran považují za svou nejsvětější povinnost vyjadřovat a hájit nejbytostnější zájmy a tužby svých voličů. A mezi nimi je bezesporu na prvním místě tužba po trvalém a spravedlivém míru. Řídíce se těmito zájmy, schválily naše parlamenty přístup svých zemí k Varšavské smlouvě. Proto je zcela přirozené, že využíváme dvacáté jubileum naší smlouvy ke zhodnocení její účinnosti.

Jménem československé delegace děkuji Sejmu Polské lidové republiky a jeho představitelům stejně jako polským stranickým a státním orgánům za to, že se zasloužili o uskutečnění tohoto našeho setkání. Jsme přesvědčeni, že naše práce bude plodná, že bude před celým světem demonstrovat naši jednotu v úsilí o zachování a upevnění míru.

Soudružky a soudruzii, vývoj mezinárodních vztahů potvrzuje, že přesně před dvaceti lety došlo ve Varšavě k aktu historického významu. Politická, hospodářská a vojenská spolupráce Sovětského svazu a tehdy ještě mladých socialistických států našla svůj výraz i v nové mnohostranné smlouvě. Tento akt vycházel z principů

marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu, odpovídal potřebám členských států a byl v plném souladu s jejich zájmy.

Varšavská smlouva přesvědčivě vyjádřila naše odhodlání bránit společnými silami nezávislost kteréhokoliv členského státu, hájit revoluční vymoženosti dělnické třídy a pracujícího lidu. Byla to důstojná, ale rozhodná odpověď těm, kdo rozbili osvědčenou protihitlerovskou koalici, stupňovali studenou válku, vyvolávali v různých místech světa válečné konflikty. Byla to odpověď těm, kdo poseli naši planetu stovkami válečných základen a tvořili regionální vojenské paktův jednoznačně namířené proti Sovětskému svazu a ostatním socialistickým zemím. Tato útočná politika nemohla nechat pokrokovou veřejnost a socialistické země lhostejnými. Příkazem dne bylo, aby se socialistické státy sdružily nejen k vlastní obraně, ale také v zájmu zachování světového míru, v zájmu pokroku a demokracie. A život potvrdil, že tento náš postup pomohl vydatně ochladit některé příliš horké hlavy v neagresivnějších imperialistických kruzích, že je přinutil vzdát se mnoha svých temných plánů.

Po léta se někteří buržoazní politici a publicisté snaží oklamat vlastní lid a živit antikomunismus tvrzením, že Varšavská smlouva představuje útočný vojenský pakt, že ohrožuje takzvaný svobodný svět atd. A přece stačí přečíst všech jedenáct článků smlouvy, aby vynikl její vyloženě mírový charakter. Varšavská smlouva je prodchnuta leninskou myšlenkou mírové spolupráce a dorozumění mezi státy s různým společenským zřízením. Respektuje Chartu OSN, dovolává se politického řešení všech sporných otázek a odmítá užívat hrozby silou. Nabízí možnost přístupu kteréhokoli státu k tomuto seskupení a určuje podmínky úplného ukončení smlouvy v souvislosti se vznikem systému kolektivní bezpečnosti v Evropě.

Po dvaceti letech můžeme se zadostiučiněním prohlásit, že uzavření smlouvy bylo záslužným činem, že

prospělo socialistickému společenství a všemu lidstvu. Jsme hrdí na mírový charakter Varšavské smlouvy, která zajišťuje naši bezpečnost, ale nikdy nikoho neohrožovala, nesloužila k vydírání a ke vměšování do vnitřních záležitostí jiných zemí, neprovázela naši mezinárodní politiku řinčením zbraní.

Členské státy Varšavské smlouvy vystupovaly ovšem vždy a všemi přijatelnými prostředky proti záměrům a činům agresivních imperialistických kruhů. Vždy jsme byli na straně těch národů, které bojovaly za svou svobodu, a radujeme se z každého jejich úspěchu. Blahopřejeme při této příležitosti hrdinnému vietnamskému lidu, který po dlouhých letech strastiplných bojů splnil odkaz nezapomenutelného soudruha Ho Či Mína. Právě vývoj ve Vietnamu a v Kampučii znovu potvrdil marnost pokusů o obnovu kolonialismu. Znovu se prokázalo, že lid, který odhodlaně bojuje za svou svobodu a má podporu socialistických zemí a pokrokové světové veřejnosti, je neporazitelný. Lidstvu by prospělo, kdyby si z toho agresivní imperialistické kruhy vzaly trvalé poučení.

Soudružky a soudruzi, minulý týden jsme spolu s pokrokovým lidstvem celého světa oslavili 30. výročí ukončení nejstrašnější války v Evropě, výročí těžce vykoupeného vítězství nad fašismem. V této souvislosti jsme si opět uvědomili, jakým štěstím je pro Evropany, že už třicet let žijí v míru, že se imperialisté neodvážili rozpoutat novou světovou válku a sáhnout po jaderných zbraních.

Politika členských států Varšavské smlouvy, zvláště pak iniciativa a houževnatost Sovětského svazu, dokazuje, že jsme touhu po míru nedeklarovali jen slovy. Po celých dvacet let existence Varšavské smlouvy jsme usilovali o prosazení a rozvinutí jejich mírotvorných zásad. Toto soustředěné úsilí, koordinovaný postup členských států Varšavské smlouvy, hnutí pokrokových a mírumilovných sil celého světa, postup skupiny nean-

gažovaných zemí a realistické počínání řady politiků kapitalistických států — to vše vydalo dobré plody.

Nepokládám za nutné opakovat to, co už bylo řečeno. Nechci nic přidávat k tomu, jak současnou mezinárodní situaci hodnotí ústřední výbory našich komunistických stran. Každému objektivnímu pozorovateli je zřejmé, že se obraz světa za uplynulých dvacet let výrazně změnil. Politika zmírňování napětí, politika mírové spolupráce a dorozumění mezi národy přinesla už řadu konkrétních výsledků a naplňuje lidstvo novými nadějemi. A slouží nám ke cti, že právě naše spojenecké státy jsou iniciátory a uskutečňovateli této politiky.

To, čeho již bylo dosaženo, je ovšem přímo závislé na vnitropolitickém vývoji členských států Varšavské smlouvy, na upevňování jejich spojení, na rozvoji jejich všestranné spolupráce, na jejich jednotném postupu na mezinárodním fóru. Naše autorita ve světě, vážnost našeho hlasu rostly úměrně s úspěchy socialistické výstavby, s rozvojem naší ekonomiky, s růstem životní úrovně pracujících v našich zemích, s prohlubováním morálně politické jednoty našeho lidu, s upevňováním našich branných sil. Neprospěchovali jsme těžce vybojované vítězství nad fašismem, zůstali jsme věrní odkazu miliónů padlých, kteří obětovali své životy ve jménu svobody národů, ve jménu socialismu, míru a pokroku.

Československá delegace považuje za svou povinnost ocenit v těchto souvislostech úlohu Sovětského svazu v uskutečňování mírové politiky. Vážíme si ohromné iniciativy a houževnatosti Komunistické strany Sovětského svazu i úctyhodné osobní angažovanosti soudruha Brežněva. Pojem »sovětská mírová ofenzíva« zdomácněl na celém světě. Úsilí sovětské diplomacie má sympatie a podporu všeho pokrokového lidstva. Československá socialistická republika si považuje za čest postupovat ruku v ruce s tímto záslužným sovětským úsilím a podle svých sil a možností je vždy, všude a bez výhrad podporovat.

Vážené soudružky a soudruzí, dosažené výsledky ve zmírňování napětí nás ovšem neopravňují k sebeuspokojení či ke klamným iluzím. Všichni víme, že zdaleka není dobojováno, že cesta k trvalému a spravedlivému míru si vyžádá ještě mnoho úsilí. Ve světě, žel, jsou dosud dosti vlivné kruhy, kterým je mírová politika trnem v oku. Zaslepeni svými třídními zájmy se zabývají temnými plány, vyvolávají ovzduší nedůvěry, zneklidňují svět takzvanými místními válkami, stále znovu a pod nejrůznějšími záminkami rozpoutávají protisovětské a protikomunistické kampaně, torpédují úsilí o zastavení horečných závodů ve zbrojení, cynicky vypočítávají možné důsledky použití jaderných zbraní. Odhalovat tyto lidstvu nepřátelské kruhy a jejich plány, neúnavně prosazovat naši mírovou politiku a získávat pro ni stále širší podporu, pracovat tak, aby se zmírňování napětí stalo trvalým a nezvratným — v tom spatřujeme svůj nejdůležitější úkol.

O poslání a cílech naší mírové politiky mluvil 8. května tohoto roku velmi výstižně soudruh Brežněv. Podporujeme myšlenky vyslovené v jeho projevu a soudíme, že s nimi bude souhlasit každý, komu leží na srdci osudy lidstva, osudy dnešních a všech příštích generací. V plném souladu se zájmy a tužbami československého lidu podporujeme i výzvu ústředního výboru KSSS, prezidia Nejvyššího sovětu a vlády SSSR, která nám byla doručena 9. května tohoto roku, v den třicátého výročí vítězství nad fašismem. Za zvláště důležité považujeme přispět k úspěšnému dokončení druhé fáze konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, aby se její třetí fáze mohla konat co nejdříve a na nejvyšší úrovni. Vždyť s tím je spojena reálná naděje lidstva, že se Evropa stane kontinentem trvalého míru a příkladem pro řešení problémů v dalších částech světa.

Soudružky a soudruzí, československé zkušenosti, zkušenosti země, která leží na nejzápadnější výspě socialistického společenství v Evropě, prokázaly životnost a prospěšnost Varšavské smlouvy. Na XIV. sjezdu KSČ

soudruh Gustáv Husák prohlásil: »Československá socialistická republika bude i v budoucnosti přispívat k tomu, aby členské státy Varšavské smlouvy úspěšně koordinovaly svůj postup v zahraničněpolitických otázkách i při zabezpečování společné obrany revolučních vymožeností a nedotknutelnosti hranic socialistického společenství.«¹

Ujišťuji vás, soudružky a soudruzí, že považujeme za svou vlasteneckou a internacionální povinnost řídit se duchem i literou Varšavské smlouvy. Lid naší země je odhodlán učinit vše, aby Československá socialistická republika byla vždy pevným článkem zemí socialistického společenství. Nyní i v budoucnu budeme postupovat tak, aby Varšavská smlouva byla vždy spolehlivým štítem socialismu a míru.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 25. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 76.

PROJEV NA SLAVNOSTNÍ RECEPCI NA POČEST DELEGACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR V NĚMECKÉ DEMOKRATICKÉ REPUBLICE

V BERLÍNĚ
2. ČERVNA 1975

Drazí soudruzí a přátelé!

Děkuji vám za pozvání naší delegace k návštěvě bratrské Německé demokratické republiky a za dobrá slova o naší zemi, jejím lidu i o Komunistické straně Československa.

S radostí vám všem vyřizuji soudružské pozdravy generálního tajemníka ústředního výboru KSČ a prezidenta Československé socialistické republiky soudruha Gustáva Husáka, federální vlády, Federálního shromáždění, jeho poslanců a všeho československého lidu.

Vztahy mezi oběma našimi zeměmi se neustále prohlubují na osvědčených zásadách marxismu-leninismu a socialistického internacionalismu. Významné dokumenty, podepsané na závěr jednání stranických a vládních delegací Německé demokratické republiky a Československé socialistické republiky v říjnu loňského roku v Praze, svědčí o nové, vyšší kvalitě vzájemných vztahů. Vytvářejí dobrý základ pro jejich další všestranné upevňování ku prospěchu národů obou zemí, jejich socialistické výstavby, jakož i posilování jednoty zemí socialistického společenství. Budeme šťastni, jestliže se za vaší pomoci podaří naší delegaci přispět svým skromným podílem k tomuto dobrému dílu.

Nedávno jsme společně oslavovali 30. výročí vítězství nad nacismem a výročí osvobození Československa.

Znovu jsme ocenili rozhodující úlohu Sovětského svazu a jeho slavné armády. Nikdy nezapomeneme na hrdinství a nezměrné oběti sovětského lidu pro věc lidské civilizace, demokracie, socialismu a míru, pro osvobození ujařmených národů.

Mimořádně významným důsledkem porážky fašismu bylo vytvoření Německé demokratické republiky — prvního státu dělníků a rolníků na německém území. Marné byly snahy studenoválečníků, revanšistů a všech ostatních reakčních sil nebrat tuto realitu na vědomí. Na smetišti dějin skončila takzvaná Hallsteinova a jiné podobné doktríny. Německá demokratická republika po zásluze získala mezinárodní uznání, je na mezinárodním fóru ctěna, její hlas je všude vážený a oceňovaný. Jsme rádi, že vaše země je pevným článkem Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci, důležitým faktorem míru, bezpečnosti a spolupráce v Evropě i ve světě.

Jsme hrdí na to, že máme takového souseda, s nímž nás spojují společné ideje marxismu-leninismu, názorová jednota a spojenectví se Sovětským svazem.

Blahopřejeme z celého srdce lidu Německé demokratické republiky k úspěchům, kterých dosáhl pod vedením své Jednotné socialistické strany v čele se soudruhem Erichem Honeckerem při plnění linie VIII. sjezdu SED jak ve vnitřní, tak i v zahraniční politice. Jsme šťastni, že díky neúnavnému, principiálnímu úsilí Sovětského svazu a spolu s ním i ostatních socialistických zemí včetně Německé demokratické republiky a Československé socialistické republiky se podařilo zvrátit nebezpečný poválečný vývoj, vnucený světu reakčními imperialistickými silami. S velkou radostí jsme přijali dovršení velikého vítězství bratrského vietnamského lidu nad soudobými agresory právě v době 30. výročí porážky hitlerovské agrese.

Země socialistického společenství mohou být oprávněně hrdý na svou rozhodující úlohu při prosazování politiky mezinárodního uvolňování. Nyní jde o to, nepo-

levit, nedovolit aktivizujícím se silám mezinárodní reakce zvrátit tento vývoj, ale naopak prosadit jeho celosvětový charakter a nezvratnost.

Proto je třeba vyvinout maximální úsilí za urychlené dokončení druhé etapy konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a svolání její závěrečné etapy na nejvyšší úrovni. Proto je nutné prosadit spravedlivé řešení nebezpečné situace na Středním východě v souladu s usneseními Organizace spojených národů. Proto je třeba neochvějně podporovat všechny protimperialistické síly, podat ruku všem realisticky smýšlejícím a jednajícím politikům a vládám.

Plně podporujeme Prohlášení ÚV KSSS, prezidia Nejvyššího sovětu a vlády SSSR, které výstižně formuluje současné klíčové úkoly v oblasti mezinárodních vztahů. Učiníme vše též pro realizaci důležitých závěrů Výzvy za mír, bezpečnost, spolupráci a sblížení mezi národy Evropy, nedávno přijaté představiteli parlamentů členských států Varšavské smlouvy u příležitosti jejího 20. výročí ve Varšavě.

Prosím vás, abyste se mnou připili:

— na zdraví prvního tajemníka ústředního výboru Jednotné socialistické strany Německa soudruha Ericha Honeckera, předsedy Státní rady Německé demokratické republiky soudruha Williho Stopha a ostatních představitelů Německé demokratické republiky;

— na další úspěchy při plnění linie VIII. sjezdu SED;

— na neustálé prohlubování bratrských vztahů mezi Československou socialistickou republikou a Německou demokratickou republikou;

— na vaše zdraví, soudruhu Göttingu, na zdraví všech přítomných německých soudruhů a přátel!

Podle původního textu projevu.

Osobní archiv autora

NÁRODNÍ VÝBORY BUDOU PŘI TOM...

Z ČLANKU UVEŘEJNĚNÉHO V ČASOPISE NÁRODNÍ VÝBORY
ZÁŘÍ 1975

Rozhodnutí červencového zasedání ústředního výboru o svolání XV. sjezdu KSČ se v celé zemi setkalo s velkým zájmem. Je to přirozené, neboť sjezdy vedoucí politické síly v socialistickém státě mají vždy mimořádný význam. Hodnotí výsledky dosažené za uplynulé období, posuzují stav společnosti a na základě pečlivých rozborů určují úkoly vnitřní i zahraniční politiky pro příští léta. Výsledky sjezdů ovlivňují další vývoj celé společnosti a tím i život každého jednotlivce.

Těsné spojení strany s pracujícími a široká podpora její politiky předurčují, že sjezdy KSČ nezůstávají jen vnitrostranickou záležitostí — týkají se nejen komunistů, ale právě tak politicky neorganizovaných občanů, příslušníků ostatních politických stran, celé Národní fronty, společenských i zájmových organizací, doslova každého občana. Celá země sleduje přípravy sjezdů, jejich průběh i výsledky. A tento všeobecný zájem, snaha přispět k úspěchu tak důležité události se už tradičně projevuje novou iniciativou v plnění úkolů i v předkládání podnětných návrhů celospolečenského charakteru. V těchto týdnech jsme svědky, že se tato dobrá tradice rozvíjí i na počest XV. sjezdu, a to na kvalitativně vyšší úrovni.

Národní výbory, orgány lidové vlády, určitě nechtějí a nebudou stát mimo proud této všelidové iniciativy.

Naopak, jejich postavení v naší společnosti, jejich pravomoci a odpovědnost, těsné spojení s občany jim nesmlouvavě přikazují, aby k úspěchu XV. sjezdu přispěly co neaktivněji a neúčelněji. Voliči by jim nemohli odpustit, kdyby v tak významném období ať už z jakýchkoli důvodů pokulhávaly, kdyby trpně vyčkávaly na nějaké »povzbuzení« v podobě podrobných instrukcí atd. Právě teď budou lidé po právu chtít, aby národní výbory, jejich orgány, poslanci a aktivisté pracovali ještě energičtěji a cílevědoměji, aby zájem pracujících o veřejné záležitosti podněcovali a rozumně využívali, aby místní potřeby kloubili s potřebami a možnostmi celospolečenskými. První vlaštovky v podobě závazků na počest XV. sjezdu dokazují, že si národní výbory uvědomují, co se od nich čeká, že vědí, co a jak dělat.

Velkou výhodou národních výborů je, že vstupují do předsjezdových měsíců se čtyřletými zkušenostmi a s výsledky, které byly při nejrůznějších příležitostech po právu oceněny. Většina volebních programů se úspěšně plní, mnohé z nich budou překročeny. »Dluhů« zůstává vcelku tak málo, že nemohou výrazněji oslabit dosažené dobré výsledky. Mělo by to posílit sebevědomí, ale i odpovědnost všech poslanců a vedoucích funkcionářů, protože se tu potvrzuje jeden z nebetýchých rozdílů proti praxi volebních slibů v kapitalistických státech.

Poslanci si ovšem uvědomují, že základním předpokladem jejich úspěšné práce je příznivé celospolečenské ovzduší vytvářené důsledným uskutečňováním promyšlené politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty. To ovšem jejich kolektivní a osobní zásluhy nesnižuje, protože oni sami jsou spolutvůrci této situace, nikdo jim nemůže upřít slušný podíl na plnění závěrů XIV. sjezdu. Je nesporné, že dosažené výsledky potvrzují šťastnou ruku při výběru kandidátů v posledních volbách, potvrzují schopnosti a obětavost poslanců, jejich odpovědnost ve výkonu funkcí. Souhrnně to konečně vyniklo i při jejich nedávném celo-

státním hodnocení. Těch, kdo z jakýchkoli důvodů nestačí nebo »vypínají«, je mizivá menšina.

Nic chybného není v tom, že jsme si zvykli převádět i výsledky činnosti národních výborů do absolutních čísel a procent, že je vyjadřujeme v grafech a tabulkách. Vždyť v peněžních objemech, v hodnotě vykonaného díla, v hospodářském i společenském významu jednotlivých akcí jde o úctyhodné výsledky. Co se však nedá vyčíslit — a co má význam ještě větší — je obdivuhodná organizátorská práce národních výborů, jejich stále těsnější spojení s lidmi a v neposlední řadě stále rostoucí aktivita statisíců občanů, jejich snaha a ochota dát svůj rozum a přiložit ruce k obecně prospěšné práci. To je nedocenitelné politické bohatství, které nesmíme prohosподаřit lhostejností, nekvalifikovanými organizačními zásahy či dokonce nadutostí, byrokratismem nebo bezduchým poručníkováním.

Ani národní výbory ovšem nemohou »usínat na vavřínech«. I pro ně platí to, co tak silně zaznělo na loňském listopadovém a letošním červencovém zasedání ústředního výboru KSČ: kriticky posuzovat dosažené, rozvíjet všechno dobré, rozhodněji překonávat slabiny, soustavně zvyšovat náročnost. Bylo by však příliš málo opakovat tyto požadavky jen obecně a udělat z nich okřídlenou frázi pro naše projevy a dokumenty. Ani přijímání závazků na počest sjezdu nesmíme chápat jako běžnou záležitost či dokonce povinnost. Odmítejme názory, že »tam tedy něco napíšeme«, anebo »čím širší závazek, čím bude mít víc bodů, tím lépe«.

Žádný závazek, tedy ani předsjezdový, nemá být samoučelný, nemůže sám o sobě být cílem naší činnosti. Je to metoda práce, chcete-li politickoorganizační nástroj k dosažení určitých cílů. Naprostá většina funkcionářů, jak ukazují zkušenosti, si uvědomuje, že základní podmínkou zpracování závazku je poctivost, ne tedy nějaké postranní úmysly. Ale navíc, má-li závazek mířit opravdu »do černého«, vyžaduje hluboké zamyšlení, reálný rozbor situace, potřeb a možností. Jen tak může

skutečně mobilizovat, orientovat obec, město, okres či kraj pro nejbližší měsíce nebo i roky.

Národní výbory budou v rozvoji iniciativy na počest sjezdu jistě myslet na svou odpovědnost za svěřené hospodářství, kterého věru není málo. Zpravidla už nám nedělá mimořádné potíže plnit plány v základních kvantitativních ukazatelích. Pořád nám to však skřípe v plnění těch úkolů, které určují efektivnost hospodářství, jeho kvalitu a účelnost. Středem pozornosti by tedy měly být finanční náklady, spotřeba materiálu a energie, jakost výrobků a poskytovaných služeb. Naše vše však nám má ležet na srdci spokojenost občanů, protože právě v ní se projevují důležité politické aspekty hospodářské činnosti národních výborů, její přímý vliv na smýšlení lidí.

Normální občan bude sotva jásat nad údaji o plnění plánu v místním hospodářství, ve službách a v obchodě, když mu denně »zpříjemňují« život desítky nejrůznějších nedostatků. Co si má myslet o svém národním výboru, když mu zatéká do bytu, když se objevují poruchy v dodávkách vody nebo ho v obchodě šikanojí nevhodnou prodejní dobou, »inventurami«, »přejímkami zboží« atd.? Mělo by nás už vyvést z klidu, že úroveň služeb je stále znovu předmětem oprávněné kritiky. Pro satiriky je to sice vděčné téma, ale lidé to pocítují jako »šibeniční humor«. Je to už tak, že tyto takzvané všední nedostatky, respektive naše schopnost se s nimi vypořádat, jsou ve značné míře i kritériem pro posouzení úspěšnosti naší celkové vnitřní politiky.

Bude dobře, jestliže se národní výbory energicky »obují« právě do těchto záležitostí, i když v závazcích pochopitelně nebudou chybět ani svépomocné akce k řešení místních potřeb. Tyto akce, to je vyzkoušená pravda, mají nedocenitelný hospodářský i politický význam. Občané si pořizují hodnoty, které by jinak bylo možné stěží zajistit, vzbuzuje se v nich zájem o vlastní životní prostředí, váží si a ochraňují díla, jež si sami vytvořili. I tady však jde o to, dělat ne to, co je lákavější

nebo lehčí, ale pečlivě posuzovat, co je nejpotřebnější, s rozmyslem stanovit pořadí i rozsah jednotlivých akcí. A po rozhodnutí pak záleží všechno na důslednosti, na soustavné organizátorské práci, na kontrole a v neposlední řadě na osobním příkladu poslanců. Není nic škodlivějšího než nedodržení daného slova — lidem jsou nafouknuté bubliny z duše protivné.

Tím už se dostáváme k tomu, co nazýváme politicko-výchovnou prací národních výborů, která bude jistě také obsahem předsjezdové iniciativy. Mnohé se tu vykonalo, situace se zejména v posledních dvou letech zlepšila, ale některé poznatky ukazují, že se tento pojem poněkud zužuje.

Starat se o školství, osvětu, kulturu a sport, pořádat politickovýchovné akce všeho druhu, nezanedbávat vytváření podmínek pro využití volného času je jistě správné, ale není to ještě všechno. Nejdůležitějším politickovýchovným posláním národních výborů je být v těsném styku s lidmi, soustavně rozvíjet všechny formy spojení s občany. Pravidelné pořádání veřejných schůzí se už vžilo, i když jejich úroveň je různorodá. Víc si však dejme záležet i na tom, aby jednotliví poslanci byli v každodenním styku s lidmi, nebo snad přesněji řečeno, aby se každý den a každou hodinu cítili být poslanci, aby podle toho jednali a vystupovali. Jen tak mohou být opravdovými důvěrníky svých voličů, skutečnými zástupci pracujících, kteří si jich budou vážit, budou je podporovat, sami je budou vyhledávat.

Základní podmínkou takového systému práce je, že národní výbor nepodnikne žádný vážnější krok bez občanů, že je informuje o svých záměrech, že stojí o jejich rady. Neméně důležité je, aby se k nejdůležitějším úkolům rozvíjela aktivita všech orgánů a organizací Národní fronty včetně nekomunistických stran. Úspěšná práce je závislá na rozumném rozdělení úkolů, na spojování a tím znásobování sil, na vzájemné důvěře a podpoře.

Nikdy pak není zbytečné stále znovu zdůrazňovat, že

ve spojení s lidmi velmi záleží na aparátu národních výborů, na schopnostech, politické vyspělosti a lidském vystupování každého jeho pracovníka. Neúprosně vymyjme z jednání pracovníků aparátu povýšenectví, necitlivost či dokonce hrubost. Všechna nejpoctivější snaha poslanců vyjde vniveč, když se občané v úřadovnách národních výborů setkávají se studenými byrokraty, když pro své těžkosti nenajdou obyčejné lidské porozumění nebo je úředníci kvůli maličkostem honí »od čerta k ďáblu«.

Ne všechny národní výbory se mohou pochlubit dobrým stykem s lidmi, ne všude se daří získávat voliče pro aktivní účast na jinak docela prospěšných akcích. Nenaškejme v takových případech na lidi, netvrďme, že u nás jsou horší než jinde, že nemají pochopení atd. Příčina není v lidech, ale hledejme ji spíše v nás, v našem systému práce, v našich způsobech informování a získávání voličů. Zejména ve městech ovšem nezapomínejme na to, že dobrou politickou práci mohou dělat jen opravdu dobře informovaní poslanci. Když si několik vedoucích funkcionářů či dokonce jednotlivé útvary aparátu nechávají všechny důležitější věci pro sebe, když ani poslance pořádně nezasvětili do svých záměrů, pak je zbytečné řečnit o politickém působení. Pak si můžeme donekonečna stěžovat, že všechno »táhne« několik jednotlivců, že se občanská aktivita omezuje na stále stejný úzký okruh, že lidé si hledí jen svých osobních zájmů a na veřejných záležitostech jim nezáleží.

Cílevědomý rozvoj demokracie je v socialismu zásadní otázkou. Není to pouze předvolební heslo ani propagandistický bluf. Podle toho by měly postupovat všechny národní výbory, aby tak ještě účinněji přispívaly k vytváření dobrého společenského ovzduší. Velmi nám musí záležet na tom, aby lidé na vlastních zkušenostech poznali, že jsou skutečnými pány své země a strůjci vlastního osudu, že jsou nejen uskutečňovateli, ale i spolutvůrci naší politiky v místě svého bydliště, na

pracovišti, ale i v celostátním měřítku. S tím ovšem souvisí nejen práva, ale i příslušná míra odpovědnosti vůči společnosti, požadavek pracovní i občanské kázně, dodržování pravidel socialistického občanského soužití. I v tom spočívá důležitá povinnost národních výborů, aby nevznikly žádné pochybnosti a bylo jasno, že svoboda neznamená svévoli a že bez plnění povinností se nikdo nemůže dovolávat svých práv.

Příprava stranického sjezdu a pak bezprostřední zajišťování jeho závěrů splývají s posledním rokem současného volebního období a tedy i s vytvářením podmínek pro příští volby. To je příznivý souběh, protože umožňuje překonat »únavu«, předejít ochabnutí aktivity, jež by se u některých poslanců mohly na konci volebního období projevit. Můžeme blížící se volby připravovat s čistým svědomím, protože nebudeme před voliče předstupovat s prázdnými rukama. Národní výbory jim složí dobré účty a prokáží, že si zasluhují jejich důvěru. K úspěšnému završení jejich činnosti přispěje i předsjezdový rozvoj iniciativy a svými novými podněty XV. sjezd KSČ. Národní výbory se už více než třicet let významně podílejí na historických přeměnách naší země a budou při tom i v tomto důležitém období...

Národní výbory, č. 38/1975

PROJEV
V MEXICKÉ POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ
U PŘÍLEŽITOSTI
OFICIÁLNÍ NÁVŠTĚVY
DELEGACE POSLANCŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
VE SPOJENÝCH STÁTECH MEXICKÝCH

V MEXIKU
18. ZÁŘÍ 1975

Vážený pane předsedo,
milí kolegové,
dámy a pánové!

Všichni členové delegace Federálního shromáždění Československé socialistické republiky považují za čest, že mají možnost účastnit se tohoto setkání v mexickém kongresu. Rád vám všem vyřizuji osobní pozdravy generálního tajemníka ústředního výboru KSČ, prezidenta republiky dr. Gustáva Husáka, předsedy federální vlády dr. Lubomíra Štrougala, poslanců obou sněmoven našeho Federálního shromáždění a všeho československého lidu. Jménem Federálního shromáždění ČSSR vám blahopřeji ke 165. výročí nezávislosti. Oslavy tohoto mexického svátku v nás zanechávají nezapomenutelné dojmy.

Jsme hluboce dojati přátelským přijetím, kterého se nám od prvních chvil našeho pobytu v Mexiku všude dostává. Československý lid dobře zná velké revoluční tradice mexického lidu. Jména Benita Juáreze, Emiliana Zapaty, Pancho Villy, Lázara Cárdenase a dalších velkých synů mexického lidu jsou u nás velmi dobře známa a ctěna. Víme, že ve vaší zemi byla v roce 1917 přijata jedna z nejpokrokovějších ústav své doby. Světově známá a proslulá je vaše stará i současná kultura. Přijeli jsme k vám z velké vzdálenosti, ale na-

vzdory tomu cítíme, že jsme si v mnoha ohledech velmi blízcí.

V roce 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou od fašistických okupantů si s plnou náležitostí uvědomujeme cenu míru a nutnost učinit vše pro to, aby válka byla definitivně vyloučena z mezinárodních vztahů.

Jako země v srdci Evropy věnujeme pochopitelně prvořadou pozornost tomuto kontinentu, z něhož — bohužel — jen v tomto století byly rozpoutány dvě ničivé světové války, které krutě zasáhly do osudů lidí na celém světě.

Proto náš lid upřímně uvítal Chartu mírové spolupráce Evropy, jak je výstižně označován závěrečný dokument podepsaný 35 nejvyššími představiteli států Evropy, USA a Kanady v Helsinkách. Jsme přesvědčeni, že tento vskutku historický dokument pozitivně ovlivní vývoj nejen v Evropě, ale i ve všech ostatních částech světa. Jsme pro to, aby prapor trvalého míru a mezinárodního dorozumění a spolupráce zavlál na celém světě.

S plnými sympatiemi a podporou se u nás setkává snaha o upevnění samostatnosti a o všestranný rozkvět rozvojových zemí, mezi něž patří i země Latinské Ameriky, jejichž mezinárodní vliv a váha neustále rostou. Považujeme za naprosto oprávněné úsilí těchto zemí vytvářet nové mezinárodní hospodářské vztahy na zásadách rovnosti, nevměšování, vlastního rozhodování o cestě dalšího vývoje a svrchovanosti nad svým přírodním bohatstvím. Kladně hodnotíme a podporujeme Chartu základních práv a povinností států v ekonomické oblasti, přijatou v OSN z mexické iniciativy.

Dokladem nových pozitivních jevů je i to, že většina zemí Latinské Ameriky podpořila zrušení diskriminačních opatření vůči socialistické Kubě. Československý lid vysoce hodnotí vztah Mexika ke Kubánské republice i v době přijetí známých protikubánských sankcí.

Chtěl bych rovněž ocenit principiální postoj a postup

Mexika vůči tragickým událostem v Chile. Rovněž v Československu neutuchá a neustále sílí široká kampaň solidarity s chilským lidem, za osvobození Luise Corvalána a dalších chilských vlastenců.

Je potěšitelné, že mezi Československem a Mexikem neexistují sporné otázky. Mírová mexická zahraniční politika a mezinárodní aktivita vašeho prezidenta pana Luise Echeverrii Alváreze se setkává v Československu s uznáním. Československo-mexické vztahy ve všech oblastech mají bohatou tradici, je na co navazovat, je co dále rozvíjet. K rozšiřování a upevňování těchto vztahů přispěla řada významných vzájemných návštěv. Považujeme takovéto osobní kontakty za velmi užitečné a prospěšné. Rovněž v hospodářských stycích jsou dobré podmínky pro jejich další rozvoj. Domníváme se, že právě v této oblasti je třeba a možno pokročit rozhodněji vpřed. Soudíme, že k tomu přispěje i nedávno podepsaná dohoda o mnohostranné spolupráci Mexika se všemi členskými státy Rady vzájemné hospodářské pomoci, jejímž členem je i Československá socialistická republika. Příznivě se rozvíjejí československo-mexické styky v oblasti kultury, školství, vědy, tělovýchovy a sportu.

Máme tedy solidní základnu, která umožňuje další soustavné rozšiřování a prohlubování oboustranně prospěšných, rovnoprávných vztahů mezi našimi zeměmi. Z naší strany k tomu chceme všemožně přispět. Se stejně dobrou vůlí jsme se setkali při všech našich rozhovorech, z nichž zvláště důležité bylo přijetí prezidentem Spojených států mexických panem Luisem Echeverriem Alvárezem.

Jsme upřímně šťastni, že jsme, díky vašemu laskavému pozvání, mezi vámi. Děkujeme za starostlivou přípravu programu našeho pobytu, který nám umožňuje alespoň zčásti poznat vaši překrásnou zemi. Vráťme se domů s bohatými dojmy a dobrými pocity, že naše návštěva přispěje k dalšímu prohloubení přátelství a všestranné spolupráce mezi našimi národy a zeměmi.

Přeji vám a vašim blízkým, dámy a pánové, pevné zdraví a mnoho pracovních úspěchů. Přeji vaší zemi všestranný rozkvět a mexickému lidu šťastný život v trvalém a spravedlivém míru.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

**PROJEV NA SETKÁNÍ
DELEGACE KSC NA XI. SJEZDU
BULHARSKÉ KOMUNISTICKÉ STRANY
S PRACUJÍCÍMI
ZÁVODU ŠKODA-MADARA**

V ŠUMENU
1. DUBNA 1976

Drazí bulharští přátelé,
soudružky a soudruzi!

Jsem šťasten, že vám právě ve dnech slavného XI. sjezdu bratrské Bulharské komunistické strany mohou tlumočit soudružské pozdravy delegace KSC, československých komunistů a všeho československého lidu. Upřímně vám děkujeme i za projevy přátelství, kterými nás bulharský lid zahrnuje na každém kroku. Znovu a znovu se přesvědčujeme, že jsme mezi svými, že jsme mezi spolehlivými spojenci a bratry.

Rádi jsme přijeli do vašeho závodu, který se svými výsledky a pracovní iniciativou řadí mezi nejlepší v zemi. A právě váš závod se stal ve velmi krátké době příkladem vzorné mezinárodní socialistické ekonomické spolupráce. Úspěchy, kterých docilujete ve výrobní kooperaci s československým podnikem LIAZ Jablonec, dokazují široké možnosti ekonomické spolupráce mezi bratrskými socialistickými státy.

Na návštěvu u vás budeme dlouho a rádi vzpomínat. Vždyť práce vašich dělníků a techniků proslavila ve světě dobré jméno nejen závodu MADARA Šumen, ale celého bulharského strojírenství. Právem byla vašemu závodu udělena pamětní medaile k 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Ocenili jsme tím vaši průkopnickou práci v rozvíjení kooperačních

vztahů mezi našimi zeměmi jako významný příspěvek k prohloubení československo-bulharské družby. Blahopřeji vám k dosaženým výsledkům a přeji vám i v budoucích letech mnoho dalších pracovních i politických úspěchů.

Soudružky a soudruzi, je všeobecně známo, že přátelství mezi lidem našich zemí má více než tisíciletou tradici. V novodobých dějinách bylo zpečetěno i společně prolitou krví v boji proti fašistickým okupantům. V československé půdě spí svůj věčný sen řada statečných synů bulharského národa, kteří položili život za naše osvobození. Náš lid s úctou a dojetím vzpomíná na padlé bulharské bratry a s dojemnou péčí opatruje jejich hroby.

Češi a Slováci počítají mezi své nejvěrnější spojence i bratrskou Bulharskou lidovou republiku, bulharský lid a jeho slavnou komunistickou stranu. Velký syn bulharského lidu Georgi Dimitrov v roce 1948 při podpisu naší spojenecké smlouvy charakterizoval základ vztahů mezi našimi zeměmi památnými slovy: »Přátelství za přátelství, věrnost za věrnost.« Od té doby naplňuje lid obou našich zemí pod vedením svých komunistických stran tato moudrá slova přesvědčivými skutky. Přátelství mezi našimi národy vyrůstá z pevné ideově politické jednoty, která je spolehlivým základem naší všestranné spolupráce. Navždy nás spojuje věrnost zásadám marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu, věrnost spojeneckým svazkům s naším nejlepším společným přítelem, oporou a záštitou Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického společenství.

Vážené soudružky a soudruzi, československý lid dobře zná a upřímně obdivuje výsledky vaší socialistické výstavby, kterých dosahujete pod vedením své slavné komunistické strany. Díky socialistickému zřízení se Bulharsko za pouhá tři desetiletí změnilo ze zaostalé agrární země v průmyslově zemědělský stát s moderním průmyslem, s mechanizovanou, vysoce produktivní

zemědělskou výrobou, vysokou kulturou a životní úrovní.

Bulharská lidová republika je věrným spojencem socialistických zemí, aktivním členem RVHP a spolehlivým článkem Varšavské smlouvy. Máme upřímnou radost z vašich budovatelských úspěchů, protože jsou to i naše úspěchy, jsou to úspěchy celého socialistického společenství.

Právě proměny Šumenského kraje jsou jedním z nejpresvědčivějších důkazů úspěšného socialistického rozvoje Bulharské lidové republiky. V tomto kraji, který byl kdysi charakteristický zaostalým zemědělstvím a drobným průmyslem, jste vybudovali řadu progresivních průmyslových odvětví a moderní zemědělskou velkovýrobu. Vaši zemědělci se mohou plným právem pochlubit rekordními výsledky v rostlinné i živočišné výrobě, které řadí váš kraj na nejpřednější místo v zemi. Uznání si zaslouží i výzva a závazek pracovníků živočišné výroby vašeho kraje k socialistické soutěži na počest XI. sjezdu Bulharské komunistické strany. Jsme pevně přesvědčeni, že i v budoucnu uslyšíme o Šumenském kraji jen ty nejlepší zprávy.

Soudružky a soudruzi, celé Československo žije v těchto dnech přípravami na XV. sjezd KSČ. Jsou to dny velkého bilancování. Dnes už je jisté, že na sjezdu složí ústřední výbor straně a strana lidu dobré účty. Usnesení XIV. sjezdu jsme úspěšně splnili, v rozvoji socialistické společnosti jsme za tu dobu dosáhli radostných výsledků jak ve vnitřní, tak i v zahraniční politice. Akceschopnost KSČ vzrostla, její ideová i organizační jednota se prohloubila, uplatňování její vedoucí úlohy ve společnosti se zdokonalilo, morálně politická jednota lidu se dále upevnila. Můžeme se dělnické třídy i mezinárodnímu komunistickému hnutí podívat směle do očí — náš štít je čistý, život prověřil a potvrdil pokrokovost i reálnost naší politiky.

Československý lid uvědoměle podporoval úsilí své

komunistické strany o překonání škod způsobených socialismu pravicově oportunistickými silami v letech 1968—1969. Lidé plně pochopili politiku strany, aktivně ji podporovali, zasloužili se o její uskutečnění. Přesvědčili se, že slova strany se kryjí s jejími činy. V naší společnosti dnes není místa pro působení antisovětských a antisocialistických sil. Úspěchy posledních let posílily oprávněnou sebedůvěru československých komunistů, autorita strany a přitažlivost její politiky vzrostly.

Díky všestranné spolupráci se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy se nám podařilo splnit hospodářský a sociální program, jak jej schválil XIV. sjezd. To umožnilo trvale zvyšovat životní úroveň našich pracujících. Naši lidé pochopili, že klíč k soustavnému růstu hmotné a kulturní úrovně celé společnosti i každého jednotlivce mají ve vlastních rukou, že nejde o zázraky či subjektivně formulovaná usnesení, ale jen a jen o svědomitost, schopnost a obětavost v práci. Toto své přesvědčení a poměr k socialismu vyjádřili široce rozvinutým socialistickým soutěžením na počest XV. sjezdu naší strany.

Politika naší strany cílevědomě směřovala k tomu, abychom dále posílili mezinárodní postavení a prestiž naší socialistické republiky. Podařilo se nám to díky těsné spolupráci s bratrským Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy. Jsme pevným článkem Varšavské smlouvy a RVHP, ve kterých vidíme záruku naší šťastné budoucnosti. V zahraniční politice postupují oba naše bratrské státy společně. Bezvýhradně podporujeme mírovou politiku Sovětského svazu schválenou na XXIV. sjezdu a dále rozpracovanou na XXV. sjezdu KSSS. Nadále budeme upevňovat nerozborný bojový svazek komunistických stran socialistických zemí a jednotu mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Sjezd KSSS znovu posílil naši, dnes už historickou zkušenost, že rozhodující podmínkou všech

našich úspěchů je těsné spojení a bratrská spolupráce se Sovětským svazem.

Jsme hrdí na to, že jsme věrnost první socialistické zemi světa povýšili na zásadní měřítko komunistické uvědomělosti, toto spojení je nosným pilířem naší vnitřní i zahraniční politiky. Prohlubujeme toto spojení právě proto, abychom zabezpečili nejvlastnější zájmy našeho lidu a za všech okolností ubránili jeho revoluční vymoženosti. Považujeme za svou vlastenckou a internacionalistickou povinnost pevně a rozhodně pokračovat v této politice.

Soudružky a soudruzi, spolupráce našich zemí významnou měrou přispívá k dalšímu upevňování jednoty a semknutosti celého socialistického společenství. Dosavadní výsledky, kterých jsme v uplynulém období a zejména po návštěvě československé stranické a vládní delegace v BLR v minulém roce dosáhli, jsou dobrým základem pro další ještě aktivnější a všestrannější rozvoj našich vzájemných bratrských vztahů.

XI. sjezd Bulharské komunistické strany a XV. sjezd Komunistické strany Československa vytyčí nové perspektivy pro činnost našich bratrských zemí v politice, v hospodářství, v kultuře i v mezinárodních vztazích. Budou to směrnice i k dalšímu prohlubování vzájemné spolupráce pro další budování rozvinuté socialistické společnosti a komunismu v Bulharské lidové republice a v Československé socialistické republice.

Jménem naší delegace — i jménem generálního tajemníka soudruha Gustáva Husáka — vám všem přeji pevné zdraví a mnoho dalších úspěchů ve vaší záslužné práci. Přejeme vám mnoho tvůrčích sil k realizaci smělých úkolů, které vyplynou ze závěrů XI. sjezdu Bulharské komunistické strany.

Ať žije bratrská Bulharská komunistická strana!
Ať navěky trvá nerozborné přátelství mezi Komunistickou stranou Československa a Bulharskou komunistickou stranou a mezi národy Československé socialistické republiky a Bulharské lidové republiky!

At žije a dále se upevňuje jednota socialistického spo-
lečenství, at sílí solidarita mezinárodního komunistic-
kého a dělnického hnutí!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

VYUŽÍVAT NÁSTROJE LIDOVÉ MOCI

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V RUDEM PŘÁVU
9. DUBNA 1976

„Představitelem lidové moci v našem státě jsou nejvyšší články zastupitelské soustavy, Federální shromáždění, Česká a Slovenská národní rada. Podle ústavy i podle našich socialistických principů mají tyto orgány velkou odpovědnost za uplatňování základních třídních zájmů pracujícího lidu jak v národních, tak i ve federálních člancích.“¹

Před nejvyšším sněmováním československých komunistů jsme i ve Federálním shromáždění cítili povinnost posoudit svou práci, náročně se zamyslet nad dosaženými výsledky, aniž bychom se vyhýbali kritice existujících slabin. Poslanci, kteří slouží zájmům lidu, se tak připojili k předsjezdovému celospolečenskému bilancování. Potřebné a prospěšné je to i proto, že letos — stejně jako u ostatních zastupitelských sborů — končí i volební období nejvyššího orgánu státní moci a jediného zákonodárného sboru federace. Snažili jsme se přitom posuzovat naši práci jako vývojový proces, srovnávat ji s předchozími zkušenostmi a zamýšlet se nad úkoly příštích let. Hluboce si ovšem uvědomujeme, že konečné slovo patří našim voličům, jim především přísluší posoudit jak celkovou naši činnost, tak i schopnosti a aktivitu svých poslanců v jednotlivých volebních obvodech.

Měřeno podflem na uskutečňování politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty a plněním ústavního poslání lze říci, že Federální shro-

¹ XIV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 25. května až 29. května 1971. Praha, Svoboda 1971, s. 55.

máždění v tomto volebním období čestně obstálo. Vděčíme za to především příznivému politickému ovzduší, které se vytvořilo díky postupnému úspěšnému plnění politiky KSČ. Velkou předností pro naši práci bylo, že jsme dostali do vlnku jasné, progresivní a reálné závěry XIV. sjezdu a že jsme se po celou dobu mohli orientovat v duchu jednotlivých zasedání ústředního výboru KSČ. Jistotu poslanců posilovala i důvěra, kterou jim tak manifestálně vyjádřil lid v posledních volbách. Získaný mandát pro ně byl závazkem, aby se svým povinností nezpronevěřili, aby svou činností přispěli k dalšímu úspěšnému rozvoji socialistické společnosti, a tím usku-tečňovali zájmy voličů.

Pozitivně lze charakterizovat výsledky zákonodárné činnosti, jež podle ústavního zákona o československé federaci patří k nejdůležitějším povinnostem a právům Federálního shromáždění. Nejde pochopitelně ani zdaleka jen o počty zákonodárných aktů, i když těch více než padesát zákonů alespoň zčásti svědčí o vysoké pracovní intenzitě. (Vždyť téměř všechny zákony se projednávají ve »dvojím čtení« — nejprve v podobě zásad a pak v paragrafovaném znění, mnohé z nich se připravují po celá léta, o nejvýznamnějších se principiálně a obšírně diskutuje v jednotlivých výborech.) Mnohem důležitější je význam a kvalita projednaných a schválených zákonů. Připomeňme jen pro osvěžení paměti například zákony o objevech, vynálezech a zlepšovacích návrzích, o zvýšení přídavků na děti a výchovného, o vodách, o Sboru národní bezpečnosti, o zemědělském družstevnictví, o využívání půdy, o sociálním zabezpečení atd. K tomu přistupuje například každoročně schvalovaný zákon o státním rozpočtu federace, jehož projednávání není poznamenáno žádnými stereotypy či formalismem.

O přijatých zákonech lze tvrdit, že odpovídaly potřebám rozvoje socialistické společnosti, byly v souladu s politickou linií KSČ, vyjadřovaly zásadní třídní zájmy pracujících, upevňovaly socialistický stát, chránily

občanská práva a přispívaly ke zdokonalení plánování a řízení národního hospodářství. Charakteristické přitom je — a je to výsada jediné socialistické parlamentu — že příprava zákonů není jen věcí zákonodárců, ale že se na ní podílí stále větší počet pracujících, společenských organizací a orgánů Národní fronty. Poslanci si zvykli informovat o nejdůležitějších připravovaných zákonech ve svých volebních obvodech. Mohou tak lépe posoudit prospěšnost každého návrhu, přispět k odstranění případných slabin a odhadnout důsledky projednávaných návrhů v praktickém životě.

Novým prvkem je, že poslanci Federálního shromáždění za aktivní účasti představitelů vlády věnovali velkou pozornost koncepčnímu posouzení současného stavu našeho právního řádu. Zejména ústavněprávní výbory obou sněmoven — pak i s přispěním ostatních výborů — se začaly systematicky zabývat obecnými problémy zdokonalování právního řádu. Zpracovaly náměty, jak tvořivě a cílevědomě postupovat, aby právní řád odpovídal současným a budoucím potřebám rozvoje socialistické společnosti, který nesmí být brzděn některými zastaralými zákonnými normami.

Viditelný pokrok zaznamenalo Federální shromáždění i v kontrolní činnosti — tedy v plnění dalšího velmi důležitého ústavního poslání. Snažili jsme se předejít tomu, abychom nahrazovali či opakovali kontrolu příslušných řídicích resortů a Výboru lidové kontroly. Jednotlivé výbory se proto soustřeďovaly na kontrolu, která sloužila přípravám jednání samostatných i společných schůzí sněmoven. A právě v samostatných schůzích našly obě sněmovny možnost plně realizovat své postavení ve federativním systému, věnovat pozornost většímu počtu problémů a znásobit tak své síly. Na pořad jejich jednání se tak mohly dostat takové důležité otázky jako výchova mladé generace, bytová výstavba, využití rozvoje vědy a techniky, zabezpečení paliv a energetiky a hospodaření s nimi atd.

Předmětem kontroly bylo plnění nejdůležitějších

společenských úkolů stanovených XIV. sjezdem a jednotlivými zasedáními ústředního výboru KSČ, dodržování zákonů, soulad prováděcích předpisů s ústavou a platnými zákony. S odpovídající vážností a náročností projednávaly obě sněmovny rok co rok zprávu vlády o plnění jejího programového prohlášení, s nímž předstoupila před Federální shromáždění na začátku volebního období. Neméně důležité bylo i projednávání zahraniční politiky našeho státu.

Považovali jsme za svou povinnost věnovat soustavnou pozornost zprávám generálního prokurátora a Nejvyššího soudu ČSSR o stavu socialistické zákonnosti. Na základě zjištěných skutečností mohou Federální shromáždění i jeho jednotlivé orgány prohlásit, že se v naší zemi respektování socialistických zákonů prohloubilo, ústavou zaručená občanská práva jsou ctěna a dodržována. Ještě větší důraz však je nutné klást i na plnění občanských povinností, ať ve vztahu občanů k socialistickému majetku, k principům socialistického soužití či k potřebám celé společnosti.

Kontrolní činnost nejvyššího orgánu státní moci byla velmi bohatá, přinášela poslancům cenné poznatky, byla pro ně inspirujícím zdrojem iniciativy. Posilovala jejich zájem o účinné řešení celospolečenských problémů, umožňovala jim zasvěceně vystupovat ve výbo-rech, ve schůzích sněmoven i ve volebních obvodech. Jejich kvalifikované názory byly proto v příslušných ministerstvech respektovány jak při posuzování kontrolních zpráv, tak i v přípravě zákonů.

Charakteristickým rysem práce Federálního shromáždění v tomto období byla principiální politická jednota poslanců. (Připomeňme si, že z celkového počtu 350 poslanců v obou sněmovnách bylo zvoleno 61 bezpartijních a 44 příslušníků nekomunistických stran.) O nějakou mechanickou bezmyšlenkovitou jednotu by ovšem nebylo co stát — naše jednota byla výsledkem citlivého a účinného uplatňování vedoucí úlohy KSČ. Byl to plod poznání správnosti komunistické politiky,

zásadních soudružských diskusí v duchu Národní fronty i odraz názorů našich voličů. Bez rozdílu politické příslušnosti vystupovali poslanci v socialistickém duchu, pod tímto zorným úhlem posuzovali všechny problémy v orgánech Federálního shromáždění. Využívali každé vhodné příležitosti, aby veřejně oceňovali politiku KSČ a získávali pro její plnění své voliče. Výrazně se to projevovalo při kvalifikované podpoře navrhovaných zákonů a přímo manifestačně při tajné volbě soudruha Gustáva Husáka prezidentem republiky. Mimo jiné tato jednota potvrdila politickou vyspělost poslanců a jejich správný výběr v posledních volbách.

Soustavně rostla politická i odborná úroveň poslanců a jejich osobní aktivita. Je to tím cennější, že do Federálního shromáždění bylo zvoleno 84 procent poslanců poprvé a velká část z nich i bez zkušeností v nižších zastupitelských sborech. Významný vliv na růst jejich úrovně měla činnost výborů, v nichž je těžiště práce Federálního shromáždění. Zkušenější poslanci poskytovali soudružskou pomoc začátečníkům, starali se o vytváření takových podmínek, aby se prací zúčastňovali všichni poslanci. O jejich naprosté většině je dnes možné říci, že ve svých funkcích čestně obstáli, že chápou svou odpovědnost vůči socialistické společnosti a svým voličům. Dokazují to i častým stykem s obyvateli ve svých volebních obvodech, pozorným sledováním jejich názorů, starostí o řešení jejich problémů. (A to, jak známo, je v buržoazních parlamentech téměř neznámý způsob poslanecké činnosti.) Potvrdilo se, že orgány Národní fronty postupovaly správně, když se při výběru kandidátů na poslance orientovaly na větší počet dělníků, žen i mladých lidí. Po více než čtyřech letech se voliči mohli přesvědčit, že dali své hlasy poctivým a socialismu oddaným lidem.

Na činnosti našich zastupitelských sborů — včetně zákonodárných orgánů — se jednoznačně potvrzují přednosti socialistické demokracie. Jsou to orgány vo-

lené lidem, lidu sloužící a jemu odpovědné, pracující v soustavném těsném styku s voliči a jimi neustále kontrolované. Hájí pochopitelně třídní zájmy dělníků a tím i většiny pracujících, jsou tedy nástrojem lidové moci. Pracují však, zvláště v souladu s rozvojem socialistické společnosti, nikoli metodou utlačování a podrobování osobnosti. Jejich hlavní poslání spočívá v uspokojování materiálních a duchovních potřeb společnosti a jejich příslušníků, aniž by ovšem byla oslabována ochrana a obrana revolučních vymožeností lidu.

Naše strana považuje soustavné zdokonalování socialistické demokracie za jeden ze svých nejdůležitějších úkolů. Proto bude v příštím volebním období možné překonávat i zjištěné nedostatky v práci Federálního shromáždění a dále zlepšovat jeho činnost. Půjde o to, aby v zákonodárství i v kontrole byly ještě cílevědoměji využívány zkušenosti a schopnosti poslanců, aby tak soustavně rostla úroveň jednání výborů i schůzí sněmoven. Zvláště z požadavku živého styku poslanců s voliči není možné nic slevovat — je to sice náročné na čas i energii, ale je to nezbytná podmínka úspěšné práce socialistického parlamentu.

Velmi bude záležet na tom, aby se ještě důsledněji respektovala všechna pravidla pro přípravu zákonů, aby se tohoto procesu ještě aktivněji zúčastňovali voliči, společenské organizace a vědecká pracoviště. Daleko intenzivněji, systematicky a srozumitelnou formou bude nezbytné stupňovat právní propagandu, aby se prohlubovala úcta k zákonům a vědomí nezbytnosti jejich důsledného dodržování. Kontrolní akty, zvláště poslancecké průzkumy, je nutné ještě cílevědoměji využívat k prosazování politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty. Trvalým úkolem je i starost o politickou jednotu poslanců. Nadále je třeba dbát, aby poslanci byli včas a kvalitně informováni o všech významných vnitropolitických a mezinárodních

problémech, aby tak byli ještě dokonaleji připraveni k plnění svých funkcí.

Po svědomitém zhodnocení své dosavadní práce, úspěchy a vědomí si dosud trvajících nedostatků, jsou poslanci Federálního shromáždění odhodláni nešetřit silami, aby závěrům XV. sjezdu KSČ nezůstali nic dlužní.

Rudé právo 9. dubna 1976

PROJEV
NA SPOLEČNÉ SCHŮZI
SNĚMOVNY LIDU A SNĚMOVNY NÁRODŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR

V BUDOVĚ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ V PRAZE
27. DUBNA 1976

Soudružky poslankyně,
soudruzi poslanci,
vážení hosté!

Všichni jsme ještě plni dojmů z nejvyššího sněmování československých komunistů, které skončilo před dvanácti dny. Jeho duch, průběh jeho jednání odpovídaly situaci ve straně a ve společnosti, byly v souladu s potěšitelnými výsledky celospolečenského úsilí v letech od posledního sjezdu. Demokraticky zvolení delegáti, kteří měli mandát celé strany, projevovali hrdost na bojové dějiny politického předvoje dělnické třídy, který se po celých padesát pět let nezpronevřil svému historickému poslání.

Účastníci sjezdu neskrývali radost z významných úspěchů posledních let. Jejich základem byl návrat strany k obecně platným zásadám marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu, k pevnému spojení se Sovětským svazem, k leninskému stylu práce, k úzkému sepětí s lidem. To nám umožnilo politicky zvítězit nad blokem pravicových oportunistů a nepřátel socialismu, společensky izolovat jeho představitele a úspěšně rozvíjet socialismus. Delegáti vyjádřili své díky za pokrokové a reálné závěry XIV. sjezdu, ocenili moudrý a důsledný postup ústředního výboru při jejich plnění. Ze sjezdové tribuny zazněla upřímná slova uznání celé komunistické straně, společenským organi-

zacím, ostatním politickým stranám, dělnické třídě, družstevním rolníkům a inteligenci. Poděkování se tedy dostalo všem organizátorům a strůjcům našeho zdárného vývoje, všem, kdo se zasloužili o probíjení a splnění usnesení předchozího sjezdu. Byla to bilance, která nás naplňovala hrdostí na ideově politickou a organizační jednotu Komunistické strany Československa, na její vůdčí schopnosti, na uvědomění, um a obětavost našeho lidu.

Hrdost a radost delegátů neměla nic společného se sebeuspokojením. Jak se na opravdu revoluční stranu sluší, zamýšlel se sjezd i nad našimi slabiny, nad dosud trvajícím nedostatkem, které nás zbytečně brzdi. Právě na tomto náročném postupu nejvíce vyniklo, že nejvyšší orgán strany si je vědom své odpovědnosti, že šlo o jednání komunistů, kteří se nikdy nemohou spokojit s dosaženým. Sjezd se věnoval především současným a příštím úkolům, jejich správnému určení a hledání co nejúčinnějších cest k jejich splnění. Je to leninská metoda: ocenit dosažené úspěchy, zhodnotit získané zkušenosti, využít a rozvíjet je v příštích letech. V tom je sjezd příkladem pro celou naši společnost, pro všechny orgány a instituce i pro nás, poslance Federálního shromáždění.

Úkoly vyjádřené ve zprávě o činnosti ústředního výboru, přednesené soudruhem Gustávem Husákem, a ve Směrnici hospodářského a sociálního rozvoje představují velmi rozsáhlou škálu — tak jak to odpovídá různorodosti života. Zahrnují vnitřní politiku včetně zvyšování úlohy strany, ideologickou činnost v celé její šíři, další rozvoj hospodářství a životní úroveň i naše předsevzetí v mezinárodní politice. Stručně, ale výstižně vyjádřeno, všechny úkoly směřují k dalšímu všestrannému rozvoji socialistické společnosti, k upevnění socialismu v naší zemi, k lepšímu životu lidí. Směřují k prohlubování spolupráce se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy, k zintenzív-

nění našeho podílu na zápase pokrokových sil za svou
bodou lidstva, demokracii, socialismus a mír.

Úkoly jsou stanoveny. Teď bude všechno záležet na
tom, abychom je splnili, abychom správné a reálné
závěry změnili v živoucí skutečnost. Ne z usnesení, ale
z práce všeho lidu vyrostou nové závody, sídliště, školy,
kulturní, zdravotnická a obchodní zařízení. Lidé roz-
hodnou o efektivně organizované výrobě vysoce kvalit-
ního průmyslového zboží, o dalším zlepšení výkonnosti
stavebnictví, o spolehlivě pracující dopravě, o rozvoji
moderní zemědělské velkovýroby, o nových vědeckých
objevech a o jejich uplatnění v praxi. Stále hlubší so-
cialistické uvědomění je předpokladem jednoty strany
a lidu a tím i morálně politické jednoty celé společnos-
ti.

Jak to dokazují všechny dosud známé ohlasy, naši
dělníci, rolníci i příslušníci inteligence to přesně tak
chápu. Se závěry sjezdu souhlasí nejen komunisté, ale
všechnen lid — drtivá většina pracujících projevuje pev-
né odhodlání splnit uložené úkoly. Ani my, poslanci
nejvyššího orgánu státní moci, nemůžeme a nebudeme
stát mimo toto všelidové úsilí. I naše práce musí být
charakterizována promyšleným postupem, rozhodností
v uskutečňování sjezdových závěrů, nesmiřitelností
s nedostatky. Musíme zkrátka pracovat tak, aby to od-
povídalo našemu poslání, aby to bylo v souladu s vý-
znamným postavením zákonodárných sborů v socialistické
společnosti.

Soudružky a soudruzi, hlavní sjezdoví řečníci — sou-
druzi Gustáv Husák i Lubomír Štrougal — všichni dis-
kutující i představitelé přítomných bratrských stran
oceňovali historický význam XXV. sjezdu Komunistické
strany Sovětského svazu. Delegáti našeho sjezdu vyjad-
řovali názor celé naší strany a našeho lidu, když s tím-
to oceněním nadšeně souhlasili. V Československu jsme
přípravu i průběh XXV. sjezdu KSSS sledovali s ne-
všedním zájmem. Vždyť to byl sjezd nejzkušenější ko-
munistické strany, od níž je ctí se učit, byl to sjezd ve-

doucí politické síly země, která je naším osvědčeným přítelem a spojencem. Sjezd sovětských komunistů se pro nás stal studnicí nových inspirací, byl velkou pomocí v přípravě XV. sjezdu Komunistické strany Československa.

Sovětské komunisty na svém sjezdu vysoce ocenili prospěšnost politické, ideologické a hospodářské spolupráce socialistických států, stejně jako jejich koordinovaného postupu na mezinárodním fóru. Díky této bratrské spolupráci sílí jednotlivé socialistické země i celé naše společenství, stále roste jeho vliv ve světě. To je v plném souladu s československými zkušenostmi. Celé naše novodobé dějiny jsou jediným řetězem důkazů o prospěšnosti tohoto spojení. V nejvlastnějším zájmu našich národů jsme proto z tohoto spojení postavili základní pilíř naší vnitřní i zahraniční politiky a budeme i v budoucnu postupovat bok po boku našich spojenců a přátel.

Velmi přesvědčivá byla stanoviska XXV. sjezdu k světovému revolučnímu procesu a v něm zvláště k mezinárodnímu komunistickému a dělnickému hnutí. Svými činy, celým svým postupem Sovětský svaz dokazuje, že vždy stojí na straně pokroku a demokracie, že je nezištným přítelem všech národů, které bojují za úplnou nezávislost. Je příkladem a oporou dělníků a všech pracujících v zápase za politická práva a sociální spravedlnost, proti kapitalistickému zotročování.

Leninova strana má, mimo jiné už vzhledem ke svým bohatým zkušenostem, mimořádnou úlohu v upevnování jednoty mezinárodního komunistického hnutí — po právu je nazývána praporečkou proletářského internacionalismu. Respektuje samostatnost a nezávislost každé komunistické strany, uznává jejich právo na tvorbu vlastní politiky v konkrétních podmínkách příslušné země. Pro skutečné komunisty však je nezbytné, aby ve svém boji vycházeli z obecně platných principů vývoje revoluce a výstavby socialismu. Na základě vlastních, československých zkušeností bez vý-

hrad souhlasíme se slovy soudruha Brežněva, že zřít se proletářského internacionalismu by znamenalo zbatvit komunistické strany a dělnické hnutí vůbec silně a osvědčené zbraně. Proto jsme se i na našem sjezdu tak jednoznačně přihlásili k proletářskému internacionalismu, proto jsme vyjádřili odhodlání střežit jej a rozvíjet.

Komunistická strana Sovětského svazu na svém sjezdu znovu prokázala, že nejvyšším cílem její hospodářské politiky je blaho sovětského člověka, jeho stále bohatší kulturní i materiální život. Bylo to zřejmě nejen ze stanovení úkolů v růstu reálných mezd, ve výstavbě bytů, v rozvoji společenské spotřeby. Vyniklo to i z posuzování problémů životního prostředí, infrastruktury, zemědělství, výroby spotřebního zboží, práce obchodu a služeb. Ale starost o člověka postupovala i jednání o vzdělávacím systému, o tisku, rozhlasu a televizi, o rozvoji sovětské kultury. To všechno jsou přesvědčivé důkazy hluboké humanosti sovětské společnosti, její sociální spravedlnosti, její péče o všestranný rozvoj osobnosti.

Bez přehánění lze říci, že celý svět čekal na stanovisko Komunistické strany Sovětského svazu k mezinárodně politickým problémům. A mírumilovní lidé ani nemohli být zklamáni, protože sovětští komunisté důsledně uplatňují leninské myšlenky mírového soužití. Bilance plnění mírového programu XXIV. sjezdu je úspěšná. V zápase za zmírnování mezinárodního napětí, za vytváření podmínek k mírové spolupráci mezi národy bylo dosaženo pokroku, obraz světa se změnil k lepšímu. Sjezd ovšem posuzoval i tyto problémy velmi realisticky, oprávněně varoval před iluzemi o imperialistických záměrech, odhalil počínání nejagresivnějších kruhů. Znovu jsme si uvědomili, že zápas o trvalý a spravedlivý mír je dlouhodobý a složitý, že se ještě nejednou budeme potýkat s paličskými snahami nejrozdumnějších kazimírů. Ale program, který stanovil XXV. sjezd, je výzvou všem rozumně uvažujícím státníkům, je

však zejména mobilizujícím podnětem pro lidové mírové hnutí. Upevňuje v nás přesvědčení, že existují reálné podmínky pro takové zformování vztahů mezi státy a národy, v nichž by ani naše, ani příští generace nepoznaly válku.

Soudruh Gustáv Husák vycházel z našich historických zkušeností a mluvil z duše všech delegátů, když z tribuny XV. sjezdu prohlásil: »Pro nás, československé komunisty, je štěstím, že při budování rozvinuté socialistické společnosti můžeme postupovat v těsné součinnosti se sovětskými komunisty a ostatními bratrskými stranami. XXV. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu je bohatým zdrojem poučení i pro naši stranu a dává nám sílu pro práci a život v příštích letech.«¹

Soudružky a soudruzi, XV. sjezd velmi zřetelně vyjádřil velikou starost naší strany o rozvoj socialistické demokracie, o její soustavné prohlubování a zdokonalování. Je to přirozené, vždyť socialistická demokracie je podstatou našeho politického systému, jeho obsahem i posláním. Naše demokracie spočívá ve službě lidu, v zabezpečování jeho kolektivních a individuálních práv, v prosazování povinností jednotlivců vůči společnosti i spoluobčanům. A to vše je možné jen za stále se zvyšující přímé i nepřímé účasti pracujících na řízení výroby, obce, okresu, kraje a celé společnosti. Nejen teorie, ale naše vlastní, dnes už více než třicetiletá praxe dokazují, že socialistický stát je oporou socialismu, jeho nosným pilířem. A tento stát neslouží k utlačování lidu, ale k prosazování jeho vůle. Převážně a stále účinněji plní politickovýchovné a organizátorské funkce, ochraňuje společnost před nekalými živly, ale je vždy připraven odhodlaně bránit i socialistické revoluční vymoženosti. A právě zastupitelské sbory jsou ne-

¹ XV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 12.—16. dubna 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 39.

sporně institucionálním vyjádřením vlády lidu, jsou opěrnými sloupy socialistické demokracie.

Potěšilo nás, že sjezd kladně zhodnotil i práci zastupitelských sborů. Povzbudivá slova ve zprávě ústředního národních výborů včetně zákonodárných orgánů a poslanců krétně i Federálnímu shromáždění. Ano, obstáli jsme čestně. Obstáli jsme především proto, že jsme se důsledně řídili politikou Komunistické strany Československa, závěry jejího XIV. sjezdu a usneseními jejího ústředního výboru. Obstáli jsme proto, že jsme mohli pracovat v příznivých vnitropolitických podmínkách vytvářených úspěšným plněním sjezdových závěrů, vždy jsme měli podporu ústředního výboru a jeho představitelů. Obstáli jsme proto, že jsme v parlamentní činnosti tvořivě uplatňovali politiku Národní fronty, že jsme si za všech okolností uvědomovali svou odpovědnost vůči voličům. Obstáli jsme proto, že jsme vždy oddaně sloužili své socialistické vlasti, že jsme byli věrní zásadám proletářského internacionalismu, že jsme přispívali k rozvoji bratrské spolupráce s našimi socialistickými spojenci a přátelství se Sovětským svazem jsme střežili jako oko v hlavě.

To byly základní zdroje našich úspěchů. Respektování těchto zásad předurčilo naši vzájemnou náročnost. Právě ony rozhodujícím způsobem ovlivnily volbu našich pracovních metod. Proto jsme mohli postupně zdokonalovat naši zákonodárnou činnost, tvořivě přispívat ke zrodu jednotlivých zákonů a čerpat přitom z názorů našich voličů. Zákony, které jsme přijímali, vznikaly v harmonické spolupráci s vládou a s oběma národními radami, odrážela se v nich stanoviska národních výborů i zkušenosti pracujících. Jednou z nejvýraznějších předností socialistické demokracie je právě to, že se lid podílí na zákonodárné činnosti, že není nucen jen zákony plnit, ale že si je sám dává. Všechny schválené zákony vycházely z politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty, vyjadřovaly zájmy děl-

nické třídy a ostatních pracujících, upevňovaly socialistický stát, zabezpečovaly ochranu občanských práv a respektovaly potřeby pokrokového vývoje naší společnosti. Odpovědně jsme se zamýšleli i nad tím, jak zdokonalit náš právní řád vcelku, jak postupovat konkrétně, aby naše zákony byly jasné a srozumitelné, aby odpovídaly potřebám doby, abychom dosáhli jejich potřebné stability a současně překonali všechno, co se přežilo, co je dnes už zbytečnou přítěží.

Ani kontrolní činnost Federálního shromáždění nestagnovala, vyvíjela se příznivě jak co do rozsahu, tak zejména svým obsahem a výsledky. Poslanci v ní získávali bohaté zkušenosti pro svou práci ve výborech, pro samostatné i společné schůze sněmoven i pro vystupování ve volebních obvodech. Rádi konstatujeme, že i v kontrolní činnosti se začala úspěšně rozvíjet spolupráce Federálního shromáždění a národních rad. Své výhradní právo a jednu z nejdůležitějších povinností jsme uplatňovali v kontrole plnění programového prohlášení vlády, při projednávání zákonů o státním rozpočtu a schvalování státních závěrečných účtů. V kontrole jsme se soustředili na úkoly, které vyplývaly z jednání ústředního výboru Komunistické strany Československa, věnovali jsme pozornost zejména národnímu hospodářství. Snažili jsme se přispět k využití dobrých zkušeností, ale i k odhalení příčin některých nedostatků a k jejich překonávání. Pravidelně jsme projednávali zprávy generálního prokurátora a Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky o dodržování socialistické zákonnosti. Nashromážděné poznatky přesvědčivě dokazují, že se v naší zemi socialistická zákonnost respektuje, občanská práva jsou zabezpečena v duchu a podle litery ústavy a příslušných zákonů. Daleko více je však nutné zdůrazňovat a prosazovat také plnění občanských povinností, zejména ve vztahu k celospolečenským zájmům a k socialistickému vlastnictví, ale i v občanském soužití.

Pro naši práci v tomto období byla charakteristická

zásadní politická jednota všech poslanců Federálního shromáždění. Komunisté, příslušníci ostatních politických stran i bezpartijní vystupovali v parlamentě, na svých pracovištích i ve volebních obvodech vždy v socialistickém duchu. Pod vedením Klubu komunistických poslanců jsme si sjednocovali názory v soudružských diskusích o zásadních politických otázkách i o věcných problémech naší práce. Blahodárně se to projevilo v zákonodárných pracích, v posuzování kontrolních zpráv, ale zejména při jednomyslné volbě soudruha Gustáva Husáka prezidentem republiky. Ovzduší upřímnosti a lidského přátelství nemálo přispělo i k soustavnému růstu politického uvědomění a odborné úrovně všech poslanců. Vždyť v posledních volbách přišlo do Federálního shromáždění plných 84 procent soudruzek a soudruhů poprvé. Jen nezištná pomoc zkušenějších, vzájemná kolektivní spolupráce a dělná atmosféra ve výborech jim pomohly překonat učednická léta, umožnily, aby se postupně všichni aktivně podíleli na naší práci. Prospělo nám, že se v našich řadách zvýšil počet dělníků a rolníků, žen i mladých lidí. Za více než čtyři roky se naši voliči mohli přesvědčit, že dali své hlasy čestným a obětavým lidem.

Podíleli jsme se odpovědně i na uskutečňování zahraničněpolitické orientace Komunistické strany Československa. Prosazovali jsme zájmy československého státu, postupovali jsme po boku našich spojenců v podpoře mírové politiky Svazu sovětských socialistických republik. Dvakrát v tomto období projednávalo Federální shromáždění souhrnnou zprávu ministra zahraničních věcí. Vyjádřili jsme se vždy jasně ke všem aktuálním mezinárodně politickým událostem. Ve výborech jsme projednávali řadu nejrůznějších dvoustranných i mnohostranných vztahových otázek, ve sněmovnách jsme schválili desítky mezinárodních smluvních aktů. V oficiálních meziparlamentních stycích i v Meziparlamentní unii, při návštěvách v zahraničí i při přijímání delegací jsme důstojně reprezentovali naši vlast,

snažili jsme se přispět ke zvýšení její mezinárodní vážnosti. Především nás však těší, že se úspěšně rozvíjejí naše pracovní styky s Nejvyšším sovětem Svazu sovětských socialistických republik a s parlamenty ostatních bratrských zemí.

Toto stručné zobrazení více než čtyřleté práce Federálního shromáždění, jeho orgánů a všech poslanců nemůže ovšem, jak víte, ani zdaleka vystihnout celý rozsah a obsah naší práce, její různorodost, problémy a výsledky. Posuzujeme naši činnost ve vývoji, víme, že není na vrcholu dokonalosti, je v ní nemálo slabín, které mají objektivní i subjektivní příčiny. Rozhodující však je, že jsme pracovali poctivě, že jsme se nezpronevřili Komunistické straně Československa, Národní frontě, svému lidu a svým spojencům — rozhodující je, že naše úsilí bylo korunováno viditelným pokrokem. Věříme, že stejně jako XV. sjezd ocení práci poslanců i naši voliči, kterým — a na to nikdy nezapomínáme — patří rozhodující slovo.

Soudružky a soudruzí, ocenění, kterého se nám na XV. sjezdu dostalo, nás nepovede ke »spánku na vavřínech« — je pro nás závazkem, je pobídkou do další, ještě usilovnější práce. Naší pozornosti nemohly ve sjezdové zprávě uniknout velmi přesně formulované úkoly pro příští období. Uvědomujeme si, že jsme vstoupili do další vývojové etapy, v níž požadavek vysoké náročnosti nesmí zůstat pouhou frází. To, co platí pro celou společnost, platí v plné míře i pro Federální shromáždění, pro metody naší činnosti i pro její obsah.

Neupneme se jen k tomu, co bylo na sjezdu řečeno o zastupitelských sborech. Všechny části sjezdových dokumentů tvoří nedílný celek, těsně spolu souvisejí, vzájemně se podmiňují, a proto je musíme chápat a podílet se na jejich zabezpečování v celém rozsahu. Nikdo přece nebude tvrdit, že se Federálního shromáždění netýkají vnitropolitické úkoly v nejširším slova smyslu, že se nás netýká ideologický zápas, boj proti pozůstatkům pravicového oportunismu, politickovýchové působení,

stejně jako hospodářský a sociální rozvoj i zahraničněpolitická orientace. Tím vším se budeme soustavně řídit, jednotlivé úkoly zkonkretizujeme do podmínek naší činnosti.

Nehlásíme se k výsledkům XV. sjezdu jen slovy. Svou oddanost komunistické straně a socialismu chceme projevit především tím, že se každý z nás přičiní o to, abychom čestně dokončili toto volební období. Po více než čtyři roky jsme svorně aktivně pracovali, a proto věřím, že ani v posledních měsících tomu nebude jinak, že ani jediný poslanec neochabne, že i teď budeme pracovat s chutí a s uvědomělou kázní. Cítíme povinnost pečlivě připravit podmínky pro nové Federální shromáždění, které vzejde z letošních všeobecných voleb, aby přechod z jednoho období do druhého byl plynulý, bez jakéhokoli zakolísání a zdržení. Tomu má posloužit i hodnocení práce ve všech výborech obou sněmoven, hodnocení, které musí být náročné a konkrétní, kritické a sebekritické, spojené s náměty na další zlepšení práce zákonodárných orgánů. Prosím vás, soudružky a soudruzi, abyste této akci věnovali maximální pozornost. Vždyť bude představovat součet našeho snažení, shrne významné zkušenosti, které jsme od prosince 1971 získali.

Závěry XV. sjezdu vtisknou výraznou pečeť veškeré naší činnosti. Mnoho bude záležet na tom, abychom hledali co nejúčinnější metody vlastní práce. Jejich cílem by mělo být soustředit energii a využít čas na rozhodující úkoly, zbytečně nerozptylovat síly, nevytyčovat si nereálné cíle. Dnes ještě více než kdykoli předtím platí ono leninské »raději méně, ale lépe«. Znamená to promyšleně plánovat naši práci, určovat co nejracionalnější postupy, co nejpřesněji formulovat stanoviska a návrhy jednotlivců i kolektivů, svěřovat zabezpečení jednotlivých úkolů lidem s odpovídajícími schopnostmi. Budeme ještě mnohem těsněji spolupracovat s Českou národní radou a Slovenskou národní radou, abychom

při respektování federativního uspořádání přispívali k posílení československé státnosti.

Cílevědomě se budeme starat o to, aby se dále zkvalitnila naše zákonodárná a kontrolní činnost — ještě mnohem více v ní budeme využívat názory voličů, národních výborů, společenských organizací, hospodářských orgánů a vědeckých pracovišť. Od resortů a ostatních řídicích orgánů budeme ještě náročněji vyžadovat, aby se odpovědně zabývaly našimi podněty a vyvozovaly konkrétní závěry z našich poznatků. Využijeme všech svých možností a každé příležitosti k aktivní podpoře zahraniční politiky našeho státu, k upevnění bratrské spolupráce se Sovětským svazem a ostatními státy socialistického společenství, ke společnému úsilí o mírové soužití mezi státy s rozdílným společenským zřízením. Činnost všech poslanců musí být prostoupena vědomím, že podporují politiku Komunistické strany Československa a Národní fronty v zájmu naší země, že jsou lidem voleni a lidu odpovědní.

Po XV. sjezdu — a samozřejmě pod jeho přímým vlivem — budou v tomto roce další nejdůležitější politickou akcí všeobecné volby do zastupitelských sborů všech stupňů. Volby jsou významnou součástí socialistické demokracie, přispívají k prohloubení morálně politické jednoty naší společnosti, poskytují miliónům občanů možnost vyjádřit se k politice Komunistické strany Československa a Národní fronty. Jejich příprava je i věcí všech poslanců Federálního shromáždění, bude představovat rozhodující část jejich letošní práce. Nejde jen o již vzpomenuté vytvoření podmínek pro plynulý přechod naší činnosti do nového volebního období. Hlavní je, aby se každý z nás ujal ve svém volebním obvodu úlohy organizátora i agitátora, abychom byli platnými pomocníky příslušných územních orgánů Komunistické strany Československa, Národní fronty a lidové moci.

Volebním programem Národní fronty budou výsledky XV. sjezdu. Přispějeme svými zkušenostmi a rozhledem

k tomu, aby se to projevilo při zpracovávání místních volebních programů. Jde o to, aby programy byly reálné, řídily se nejen potřebami, ale i možnostmi, aby se v nich neobjevovaly nesplnitelné sliby, aby vždy dávaly přednost celospolečenským zájmům, aby se v nich nepodcenila politickovýchovná práce národních výborů. Je nasnadě, že působivost volebních programů i jejich osud jsou přímo závislé na účasti občanů při jejich tvorbě a ovšem také při jejich uskutečňování.

Poslanci Federálního shromáždění jsou dobře vybaveni, aby mohli v předvolebním období vystupňovat svůj styk s voliči. Jejich hlas by měl ještě výrazněji zaznít na besedách i velkých shromážděních, na schůzích společenských organizací, v ústředním a místním tisku, v rozhlase i v televizi. Vlastními zkušenostmi jsme získali dost argumentů o přednostech socialistické demokracie, o skutečně lidovém charakteru socialistického státu, o plodné dělnosti a zásluhách zastupitelských sborů, o jejich těsném sepětí s pracujícími. Vždy vysvětlujeme politiku Komunistické strany Československa a Národní fronty, objasňujeme závěry XV. sjezdu a organizujeme jejich plnění. Pěstujeme v lidech pochopení pro celospolečenské zájmy, ukazujeme vliv naší politické a pracovní aktivity na zvyšování mezinárodní autority naší vlasti, na její podíl v boji za mír. Od poslanců máme právo žádat, aby principiálně vysvětlovali kořeny antikomunismu a antisovětismu i jejich škodlivost, záměry imperialismu proti Československé socialistické republice a ostatním socialistickým zemím, zrádčovství našich pravicových oportunistů doma i v zahraničí.

Obrazně vyjádřeno, každý poslanec by měl být apoštolem naší politiky, hlasatelem socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu, československo-sovětského přátelství a spojenectví; každý z nás by měl být v tom nejlepší slova smyslu lidovým tribunem. Věřím, že poslanci Federálního shromáždění obětavě přispějí k tomu, aby se splnil výrok soudruha

Gustáva Husáka na XV. sjezdu: »Jsme přesvědčeni, že volby budou projevem vysoké důvěry pracujících k politice Komunistické strany Československa a Národní fronty.«¹

Soudružky poslankyně, soudruzi poslanci, dovolte mi, abych vaším jménem ujistil nově zvolený ústřední výbor Komunistické strany Československa, že jej budeme vždy podporovat. Bohatší o získané zkušenosti, vědomí si svých nedostatků, hluboce přesvědčeni o správnosti komunistické politiky, nebudeme litovat sil, abychom závěry XV. sjezdu beze zbytku splnili.

*Podle originálu.
Archiv Federálního shromáždění*

¹ XV. sjezd Komunistické strany Československa, Praha 12.—16. dubna 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 69.

KSČ
— VEDOUcí POLITICKÁ SÍLA
SOCIALISTICKÉ SPOLEČNOSTI

Z ČLÁNKU UVEŘEJNĚNÉHO V ČASOPISE NOVÁ MYSL
SRPEN 1976

Sjezdová rokování komunistů v socialistických zemích v minulém a letošním roce shodně zdůraznila nezbytnost dalšího prohlubování vedoucí úlohy strany v období výstavby rozvinuté socialistické společnosti, respektive při budování komunismu.

Rovněž XV. sjezd naší strany věnoval otázce dalšího prohlubování vedoucí úlohy strany mimořádnou pozornost. Pro komunisty, pro vyznavače a důsledné uskutečňovatele našeho učení je to jasná záležitost. Nejen teoretická díla, ale i bohaté revoluční zkušenosti prokázaly, že vedoucí úloha komunistické strany je objektivní zákonitostí, je to určující předpoklad úspěšného rozvoje socialistické společnosti. A zřejmě právě proto je tato zásada napadána pravicovými oportunisty všech odstínů, je vystavena neustálým útokům z buržoazního břehu. Její vulgární výklad slouží politikům, komentátorům i »teoretikům« k tomu, aby odhalovali »slabiny socialistické demokracie«. Snaží se, seč jim síly stačí, dokazovat, že »mocenský monopol jedné politické strany« vylučuje a priori demokracii, a v jejich slovníku nechybějí ani výrazy jako »totalitní režim«, stranická »diktatura« atp.

Je zbytečné ztrácet čas pokusy o přesvědčování zarytých antikomunistů či »osvícených reformátorů« používajících socialistické frazeologie — i když si nedáme

upřít právo polemiky s nimi. Mnohem důležitější je věnovat problémům vedoucí úlohy strany stále větší pozornost pro naši vlastní potřebu, studovat je, zpracovávat je teoreticky a rozvíjet v každodenní praxi. Je to trvalý úkol diktovaný péčí, kterou naše strana věnuje rozvoji socialistické demokracie i soustavnému zdokonalování vlastní činnosti v socialistickém politickém systému.

*

Vedoucí úloha strany není výsledkem subjektivistického přání úzkého okruhu lidí, má své historické kořeny a je objektivně zdůvodněna potřebami socialismu. Na dějinách KSČ (stejně jako ostatních bratrských stran) lze dokázat, že strana vznikla v určité historické fázi jako projev vůle nejvyspělejší části dělnické třídy, která z vlastních zkušeností dospěla k poznání, že sociální demokracie zabředla do oportunistu, že se zřekla revolučních cílů a převzala úlohu ochránců buržoazního řádu. KSČ vznikla a rozvíjela se jako strana vědeckého komunismu, hlásila se k marxisticko-leninskému učení a uplatňovala jeho zásady v československých podmínkách. Dělnická třída, malí rolníci a nejpokrokovější část ostatních pracujících ji poznali jako důslednou vůdkyni revolučního zápasu. Strana neusilovala o »dílčí reformy« buržoazní společnosti, ale bojovala za svržení buržoazní třídní diktatury, za nastolení moci dělnické třídy, za skutečnou demokracii, tedy za vládu lidu. Toto historicky objektivní hodnocení nemůže být oslabeno ani přechodnými obdobími kolísání, ani výskytem »levičáckých« či pravičáckých revizionistů v našich řadách. Cesty každého revolučního hnutí jsou totiž příliš složité, než aby se obešly bez výmolů a zátarasů.

Převažující a tedy určující v dějinách naší strany je věrnost marxismu-leninismu, která se projevovala v nesmiřitelném boji proti třídnímu nepříteli za sociál-

ní a politická práva dělnické třídy a ostatních pracujících, za úplnou státní nezávislost, za národní svobodu a rovnoprávnost. Stačí připomenout velké sociální a politické zápasy třicátých let, postup strany při ohrožení republiky hitlerovským nacismem, její rozhodující úlohu v národně osvobozené válce, její rozhořčení a přerůstání revoluce národní a demokratické v revoluci socialistickou. Dávno před válkou procházela strana »školením« pro dobu po vítězství dělnické třídy, připsala se na úlohu vedoucí politické síly v zemi, na poslání politické strany, která bude vyjadřovat vůli převážné většiny lidu.

Nejúspěšnější úseky stranické historie nejsou charakterizované sektářstvím či »rozplynutím v masách«, ale důslednou třídní politikou a schopností získávat dělnické třídy spojení mezi rolníky a inteligencí. V lidové frontě na obranu republiky byl předobraz Národní fronty, jak jsme ji znali v boji za národní osvobození a jak se rozvinula ke svému nynějšímu postavení a poslání. V národních výborech, jak se formovaly v závěru národně osvobozeného boje, byl zárodek nové demokracie, skutečné vlády lidu. Když pak vezmeme v úvahu ještě příznivé mezinárodně politické podmínky — zejména rozhodující úlohu Sovětské armády ve vítězství nad fašismem a naši spojeneckou smlouvu se SSSR — mohl z toho vyplynout jediný logický výsledek — dělnická třída a většina lidu poučena trpkými zkušenostmi projevila Komunistické straně Československa velikou důvěru, přiznala jí právo rozhodující politické síly a podporovala ji v zápase za přeměnu společnosti, za změny, které vyústily v socialistickou revoluci. Ne tedy proti vůli lidu, ale s jeho plnou podporou došlo k únorovému vítězství.

Cíle komunistické politiky bylo dosaženo, moc dělnické třídy v naší zemi byla nastolena, brána na cestu k socialismu byla otevřena. Koho měla dělnická třída pověřit uplatňováním své vlády, komu měla svěřit politické prosazování svých zájmů, ne-li komunistické

straně? Jen politicky organizovaný předvoj dělnické třídy byl zárukou, že se prosadí všechny atributy socialistické revoluce od znárodnění výrobních prostředků až po vybudování socialistického politického systému a nástrojů obrany revoluce. Jen komunistická strana byla s to uskutečňovat zájmy dělnické třídy a většiny pracujících, jen ona mohla vést lid a sjednocovat jeho úsilí ve prospěch socialistické výstavby. A byla k tomu povolána nejen svými historickými zásluhami, ale svým složením, teoretickou výzbrojí, revolučními zkušenostmi a respektováním zásad proletářského internacionálního, který byl oporou naší vnitřní i zahraniční politiky.

Strana tedy byla všestranně připravena k určování strategie socialistické revoluce, k volbě nejúčinnější taktiky, k ideovému působení a k odpovídající úrovni politickoorganizátorské práce. A to vše mohla uplatnit a rozvinout ne útlakem pracujících, ne vnucováním své vůle většině našich národů, ale soustavným prohlubováním jejich důvěry, jejich výchovou a získáváním k uvědomělé účasti na tvorbě nového života. Strana, jak dokazují hospodářské, politické a kulturní výsledky posledních 28 let, obstála; dbala na uplatňování moci dělnické třídy, organizovala uskutečňování jejího historického poslání, prosazovala zájmy lidu, osvědčila se jako organizátor a koordinátor společenského života. (To nikterak neznamena, že zapomínáme na dlčí nezdary a chyby i omyly v minulosti.) Morální právo komunistické strany na politické vedení společnosti je tedy mimo jakékoli pochyby, je lidem uznáváno a ctěno, politika strany se těší plné podpoře pracujících.

*

Nebylo náhodou, že když se na sklonku šedesátých let chór pravicových oportunistů a zavilých antisocialistů dal na pochod proti socialistickým revolučním možnostem lidu, mířilo ostří jeho útoků proti KSČ

a zvláště proti její vedoucí úloze ve společnosti. Znali náš politický systém a postavení strany v něm, věděli, že strana, která se řídí leninským učením, je nezdolnou překážkou na cestě k jejich cílům, k rozvrácení socialistického řádu, k návratu do buržoazních poměrů. Pro období, zostouzeli stranu, její politiku i dvacetileté úsilí lidu. Vedoucí úloha strany pro ně byla neslučitelná s představami o »socialismu s lidskou tvářicí«, o »národní cestě k socialismu« atp. Snažili se zbavit stranu všech charakteristických znaků revoluční strany nového typu, likvidovat princip demokratického centralismu, narušit její ideovou jednotu, podlomit její akceschopnost, určit jí úlohu jen jakéhosi ideového ovlivňování, vytlačit ji na periferii politického systému. (Mnohé z toho se jim, žel, i podařilo.) Dezorientovali lidi voláním po svobodě a demokracii a podmiňovali jejich uskutečnění »politickým pluralismem« a vytvořením politické opozice.

Za fasádou demagogických hesel, z nichž koneckonců už dávno vyprchala jakákoli originalita, se vyklubávala snaha o přeměnu Národní fronty na politickou koalici v buržoazním pojetí, o vyloučení společenských organizací z politického systému. Právo občanů na účast v řízení mělo být omezeno na odevzdávání volebních lístků. Nešlo tedy o zvýšení účasti lidu na řízení a kontrole, ale o ohraničení »demokracie« parlamentními lavicemi. Příkladů, jak takovéto systémy parlamentní demokracie fungují, jaký z nich mají užitek pracujících, jaký je jejich vliv na řešení vlastních životních zájmů, je na západ od nás až dost.

Překonání důsledků činnosti pravice bylo podmíněno především návratem strany na pozice marxismu-leninismu, její důslednou očistou, upevněním ideové a organizační jednoty vedení a celé strany, zvýšením její akceschopnosti. Jen prosazení těchto zásad v životě strany umožnilo její spojení s dělnickou třídou a lidem a tím i postupné obnovení její vedoucí úlohy v socia-

listickém společenském systému, v celém našem životě. Plně se potvrdila teze V. I. Lenina, že »jedně politická strana dělnické třídy, tj. komunistická strana, je schopna sjednotit, vychovávat a zorganizovat takový předvoj proletariátu a celé pracující masy, který jediný je s to čelit nevyhnutelnému maloburžoaznímu kolísání této masy, nevyhnutelným tradicím a recidivám cechářské uzavřenosti nebo cechářských předsudků mezi proletariátem a řídit veškerý jednotný postup všeho proletariátu, tj. řídit jej politicky a prostřednictvím něho pak řídit všechny pracující masy«¹.

Bilance výsledků naší vnitřní a zahraniční politiky na XV. sjezdu dala novému stranickému vedení za pravdu, prokázala správnost a oprávněnost našeho postupu. Lid se znovu přesvědčil, že osud socialismu je závislý na komunistické straně, na její schopnosti plnit poslání organizovaného politického předvoje dělnické třídy a ostatních pracujících. Poznal, že bez vedení marxisticko-leninské strany by socialismus byl pouhým přeludem, řeči o něm by byly jen pozlátkem pro obnovení vykořisťovatelské buržoazní diktatury.

*

Na XV. sjezdu byla provedena analýza současného stavu naší společnosti a z ní pak vyvozeny úkoly pro příštích pět let, hlavní vývojové směry, aby společnost hospodářsky, sociálně, kulturně a politicky neustrnula. Budování rozvinuté socialistické společnosti dospělo do kvalitativně velmi náročného stadia. Hospodářství je stále rozsáhlejší a členitější, život ve všech sférách náročnější; proto rychle a efektivně využívat výsledky vědy a zavádět pokrokovou technologii, rozdělovat vytvořené zdroje v souladu se žádoucím socialistickým stylem života, ještě působivěji ovlivňovat úroveň odborných znalostí i politického uvědomění pracujících — to

¹ V. I. Lenin: Spisy, sv. 32. Praha 1955, s. 252.

všechno jsou kategorické imperativy dneška. Na jejich řešení je závislá dynamika společenského vývoje, náš podíl na koordinovaném postupu zemí socialistického společenství, naše autorita ve světě, souhrnně řečeno život našich lidí.

Je nasnadě, že čím je společnost rozvinutější, tím musí být všechny vývojové procesy organizovanější, jejich koordinace musí vycházet z vědeckých analýz, všechna navrhovaná řešení musí být posuzována ve vzájemných souvislostech a v plném souladu s cíli socialistické voluce. Kdo má v takovýchto stále náročnějších podmínkách rozhodujícím způsobem ovlivňovat život socialistické společnosti; kdo má být iniciátorem, organizátorem a koordinátorem řešení všech dozrálých problémů; kdo má působit na stále účinnější vliv subjektivního faktoru k maximálnímu využití objektivních podmínek? Nechceme-li — a my nesmíme — vyklidit pole živelnému vývoji, nechceme-li společnost vystavit rizikům narůstání disproporcí mezi objektivními možnostmi, celospolečenskými potřebami a zájmy jednotlivých tříd či skupin obyvatelstva, nechceme-li připustit potlačení historického poslání dělnické třídy — pak z toho vychází jediný možný závěr: nadále uplatňovat, rozvíjet a zdokonalovat vedoucí úlohu komunistické strany.

Z tohoto velice stručně shrnutého poznání vyplývá velmi známá a námi plně respektovaná teze o objektivní zákonitosti vedoucí úlohy strany a o jejím prohlubování v období výstavby socialismu. Každá teze by však zůstávala jen mrtvou literou, byla by jen nedokazatelným dogmatem, kdyby nebrala v úvahu objektivní i subjektivní podmínky. V takovém případě by bylo možné komunistickou stranu obviňovat, že svou vedoucí úlohu jen deklaruje a vnucuje, že ji uplatňuje způsoby, které jsou v rozporu s jejím posláním i se zásadami socialistické demokracie.

Jedním ze základních předpokladů úspěšného uplatňování vedoucí úlohy KSČ je, že se ve svém vnitř-

nám životě řídí zásadami, které pro stranu nového typu formuloval V. I. Lenin. Akceschopnost stranických orgánů a organizací je totiž závislá právě na tom, aby strana žila a pracovala skutečně jako organizovaný politický předvoj dělnické třídy a pracujících. Bez dodržování zásady demokratického centralismu, bez závaznosti usnesení vyšších orgánů, bez toho, že se menšina musí podřizovat většině, bez dodržování základních povinností komunistů, jak je vyjadřují stanovy — by strana byla nemohoucím spolkem, pouhým »diskusním klubem«. Taková strana (a k takovému obrazu ji pravice chtěla přetvořit) by přestala plnit své poslání, nebyla by schopna jednotného organizovaného postupu, její vliv na život a vývoj společnosti by musel zaniknout, neměla by důvěru pracujících. Poněkud zjednodušeně, ale přesně vyjádřeno by vlastně přestala být komunistickou stranou v leninském pojetí.

Demokratický centralismus, požadavky stranické kázně a jednotného postupu jsou pro naše kritiky »argumentem« k tvrzení o nedemokratičnosti strany, která prý předurčuje i nedemokratičnost socialistické společnosti. Přitom jim jaksi »náhodou«, ale dost systematicky, uniká princip vnitrostranické demokracie, který je neoddelitelnou součástí demokratického centralismu. »Přehlížejí«, že stranická kázeň je uvědomělá, tedy dobrovolná, a je spjata s dobrovolným vstupem do strany. Kdo se dobrovolně rozhodne být vojákem revoluce, přijímá dobrovolně i závazek revoluční kázně. Svoboda diskuse (až do přijetí usnesení) a předkládání návrhů, právo a povinnost upozorňovat na nedostatky, právo svobodně hlasovat, kritika a sebekritika — to jsou opěrné pilíře demokratičnosti stranického života. Využívání »rozumu celé strany«, tedy názorů členstva i funkcionářů, při jednání i v nejvyšších orgánech, kolektivnost v řízení a rozhodování jsou významnými demokratickými prvky, umožňují dospět k nejsprávnějším názorům na každý problém, jsou tmelem stranické jednoty a jednou z metod spojení strany s pracujícími.

Respektování zásad organizační výstavby strany a jejího vnitřního života by ovšem samo o sobě ještě nezaručovalo správnost posuzování stavu a potřeb společnosti, správnost stranické politiky a účinnost jejího uskutečňování. Tuto rozhodující činnost budou vždy ovlivňovat lidé, jejich všeobecná vzdělanost, praktické zkušenosti a zejména ideologická úroveň členů a funkcionářů strany. Proto je vedoucí úloha strany podmíněna složením jejího členstva, jemuž věnuje KSČ soustavnou pozornost. Je důležité, aby politický předvoj byl spojen se svou třídou a s pracujícími i tím, že se v jeho řadách organizují politicky nejvyspělejší dělníci a rolníci. Jejich aktivní účast ve stranickém životě je jednou ze záruk, že se strana neodtrhne od lidu, že realistický přístup ke všem problémům zůstane charakteristickým rysem její politiky, že se, obrazně řečeno, dívá na svět očima tvůrců historie, očima lidu. Politická aktivita a možnosti dalšího obecného i odborného vzdělávání pak umožňují růst dělníků a rolníků, jejich zařazování na nejrůznější funkce ve straně, ve společenských organizacích, ve státní správě i v hospodářství — jde tedy i prostřednictvím kádrové politiky o faktické uplatňování hegemonie dělnické třídy a jejich spojenců v socialistické společnosti. Mimo to je vysoce náročné posuzování všech problémů a jejich kvalifikované řešení umožňováno také tím, že se na nich svou účastí na stranickém životě podílí humanitní a technická inteligence ze všech oborů. Nejlepší část inteligence nevstupuje do strany z kariéristických důvodů, ale právě proto, že chápe její historické poslání, že program strany je pro ni přitažlivý a považuje za čestný úkol dát své vědomosti a schopnosti do služeb strany a lidu. Výkvět inteligence šel s komunisty i v dobách buržoazní třídní diktatury, protože politický program strany představoval nadějnou a reálnou historickou perspektivu.

*

Oprávněnost vedoucí úlohy komunistické strany v socialistické společnosti je tedy prokázána historicky, vztahem strany a dělnické třídy, ideologickou vyspělostí i akceschopností strany a jejím složením. Ale právě proto, že vedoucí úloha není »darem nebes«, právě proto, že nemůže být společnosti naoktrojována, musí tedy být soustavně obnovována a zdokonalována jak obsahově, tak i metodami jejího uplatňování.

Pro autoritu strany, pro její vliv ve společnosti je rozhodující, aby správně určovala strategické cíle, aby nacházela odpověď na všechny zásadní problémy vývoje socialistické společnosti. Úroveň každého řešení je závislá na tom, aby se zásady marxisticko-leninského učení uplatňovaly tvořivě, aby se s náležitou vážností braly v potaz konkrétní objektivní podmínky, aby se respektovaly národní zvláštnosti i mezinárodní souvislosti. Jen tak je možné socialismus ubránit, upevňovat a rozvíjet ku prospěchu vlastního lidu, socialistického společenství i mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. XV. sjezd prokázal, že KSČ splňuje tyto podmínky, její politika je tvůrčí, pod jejím vedením se naše společnost všestranně dynamicky rozvíjí, ČSSR je spolehlivým oddílem zemí socialistického společenství, ve světě roste její autorita. Ze sjezdových dokumentů je zřejmé, že strana správně orientuje celou společnost na řešení nových úkolů v rozvoji materiálně technické báze socialismu i v nadstavbě — že si tedy nejen uvědomuje odpovědnost vedoucí politické síly, ale že má všechny předpoklady dostát povinnostem, které z toho vyplývají.

Na tvorbu, prosazování a uskutečňování politiky komunistické strany má významný vliv i mechanismus uplatňování její vedoucí úlohy, metody vlivu na život společnosti v celé jeho členitosti — tedy postavení a poslání strany v socialistickém politickém systému. Princip »politického pluralismu«, jak nám jej často doporučují z druhého břehu, je pro socialismus nepoužitelný, je v rozporu se zájmy dělnické třídy, tříštil by

síly lidu, byl by to ústup od vyšších tvořivých forem demokracie k nižším, jež jsou u nás už dávno historicky i strukturálně překonány.

Komunisté však ve své politice (tedy i v každodenní praxi) mají vždy na paměti, že společnost nepředstavuje, vulgárně řečeno, vojenský útvar, který musí podle jediného rozkazu jednotně myslet i jednat. Drtivá většina našeho lidu podporuje socialismus a jeho další rozvoj, ale různorodost skupinových a individuálních zájmů stejně jako rozdílný stupeň uvědomělé účasti na řízení a rozvoji společnosti existují, a proto musí být respektovány. Historická odpovědnost komunistické strany spočívá právě v tom, aby v zájmu dosažení strategických cílů sjednocovala občany pod vedením dělnické třídy. Současně využívá celé škály našeho politického systému pro tvorbu a realizaci své politiky, pro rozvoj iniciativy ve prospěch společnosti i pro plné rozvinutí takových skupinových a individuálních zájmů, které obohacují život společnosti, jednotlivých tříd a vrstev a umožňují uplatnění skupinové iniciativy i rozvoj talentovaných jednotlivců.

Neporušitelná podstata obsahu i mechanismu uplatňování vedoucí úlohy spočívá v tom, že strana sice vede, ale nediktuje a nenahrazuje celou soustavu institucí a organizací politického systému. Zásadně vykonává svůj vliv v orgánech lidové moci a státní správy stejně jako ve společenských organizacích prostřednictvím komunistů, kteří v nich pracují. Ve vztahu k ostatním politickým stranám pak činností svých členů v orgánech Národní fronty. Proto tolik záleží na ideologické vyspělosti komunistů, na jejich všeobecné vzdělanosti a odborné zdatnosti, ale neméně i na jejich charakterových vlastnostech, na jejich obětavosti, na jejich přesvědčovacích schopnostech, na potřebném taktu a trpělivosti. Jde o to, aby komunisté respektovali specifické poslání jednotlivých institucí a organizací a rozpracovávali v nich politiku strany tvořivě, aby se snažili pozitivně využít právě jejich rozdílnosti

a zvláštností, aby podporovali iniciativu nekomunistů a umožňovali jim plné společenské uplatnění.

Ne tedy komandování, ne bezduché opisování stranických usnesení či předčítání stejných referátů, ale zasvěcená a přesvědčivá argumentace odpovídající konkrétním podmínkám, podněcování demokratické diskuse, kritika a sebekritika, řešení nedostatků, využití všech dobrých nápadů a tvořivých činů vytvářejí podmínky pro plnou účast maximálního počtu občanů na řízení a správě společnosti od míst a závodů až po centrum. Jen tak je možné tisíce potůčků lidové moudrosti a iniciativy spojit v mohutnou řeku, která teče socialistickým řečištěm. Respektování správných metod uplatňování vedoucí úlohy komunistické strany je páteří hlubokého demokratismu socialistické společnosti.

Závěry XV. sjezdu KSČ zdůrazňují nezbytnost dalšího prohlubování spojení strany s lidem. Tato myšlenka je vyjádřena i v ústředním sjezdovém hesle, je smyslem daných úkolů v agitaci a v propagandě. Vliv strany na milióny pracujících nemůže být jen »zprostředkovaný«, nemůže se omezovat jen na činnost organizací sdružených v Národní frontě, na zastupitelské sbory, na státní a hospodářský aparát. Tisíce základních stranických organizací ve všech oblastech života, statisíce komunistů si musí doslova každý den uvědomovat, že vážnost strany a její vedoucí úloha ve společnosti jsou závislé na jejich jednání, na každém jejich výroku, na každém jejich činu.

Sjezd znovu uložil všem stranickým organizacím, aby pracovaly tvořivě, aby politiku strany konkretizovaly ve své působnosti. Tento požadavek nesnáší obsahovou a organizační rutinu. Pouhý pasivní souhlas s politikou strany, honba za lacinými vnějšími efekty jsou s ním v příkrém rozporu. Vedoucí úloha strany nemůže být omezována jen na její obecně uznávané postavení v naší společnosti, na autoritu a vliv jejího ústředního výboru. Každá organizace přejímá odpovědnost za svůj

díl uplatňování vedoucí úlohy celé strany. Znamená to především dobře znát problémy v okruhu své působnosti, v duchu naší politiky dávat ve vlastní práci odpověď na všechny otázky, o něž mají lidé zájem, netrpět vší kritiky, aktivně usilovat o překonávání všech nedostatků, mobilizovat a sjednocovat tvůrčí síly pracujících ke splnění všech sjezdových úkolů. Stranická organizace plní své poslání, když je, zkrátka řečeno, v místě svého působení rozumem, srdcem a dobře fungujícím motorem všeho života.

Nekomunističtí spoluobčané posuzují stranu nejen podle zásadní politické linie. Pozorně sledují každého komunistu, právem od každého žádají, aby se především on řídil stranickými usneseními, aby byl politickým vůdcem pracujících i osobním příkladem společenské obětavosti a charakterových vlastnostech. Člen strany nemůže být komunistou jen na schůzi své organizace. Tam se má jen připravovat pro své hlavní poslání: působit na své spolupracovníky a sousedy v duchu naší politiky, využívat každé příležitosti k jejímu vysvětlování, za všech okolností ji obhajovat, pro účast na její tvorbě i realizaci získávat co největší počet lidí. Jsou to náročné požadavky, nedovolují nějaký »politický oddech«, nepřipouštějí pohodlnost, jsou podmíněny ideologickou vyspělostí a hlubokým přesvědčením o správnosti naší politiky. Ale komunisté se od ostatních spoluobčanů odlišují vysokou cílevědomostí, tím, že dobrovolně převzali větší díl odpovědnosti za úspěch socialistické revoluce a tím i závazek větší obětavosti, aniž by pro sebe reklamovali výhody jakéhokoli osobního prospěchu.

Ovocem dlouholetého působení strany je růst uvědomělosti pracujících. Jejich subjektivní vliv na společenský vývoj je proto stále výraznější, úloha lidu jako tvůrce dějin vzrůstá. Komunistická strana to plně respektuje, a proto věnuje obsahu i metodám svého přímého i nepřímého vlivu na pracující stále větší po-

bornost — proto také vyžaduje od všech svých organizací a členů, aby vedoucí úlohu strany uplatňovali s větší vynalézavostí, formami, které odpovídají současné situaci v naší společnosti i její politické a kulturní vyspělosti, tedy stále působivěji.

Jednou z největších předností naší strany, důkazem jejího hlubokého demokratismu je, že celou svou politiku vypracovává a uskutečňuje doslova před tvářmi všeho lidu a za jeho aktivní účasti. Spojení strany s lidem se projevuje právě tím, že nemá před pracujícími žádná tajemství — to platí pro stranu jako celek, pro její ústřední výbor, ale právě tak pro každou základní organizaci. Dokladem této příznačné praxe byla i příprava XV. sjezdu, která zdaleka nezůstala jen vnitrostraničnou záležitostí. V zastupitelských sborech všech stupňů, ve všech společenských organizacích, na tisících nejrůznějších veřejných schůzích se lidé vyjadřovali k politice strany. Jejich zkušenosti a názory nebyly přehlédnuty, po zpracování a sladění s celospolečenskými zájmy a možnostmi se objevily ve sjezdových dokumentech. Lidé se v nich poznali, přesvědčili se, že jsou v souladu s jejich tužbami; proto je přijali za své, proto se snaží přispět k jejich uskutečnění politickou aktivitou, veřejně prospěšnou činností i pracovní iniciativou a obětavostí. To je nejpřesvědčivější provědka důvěry naší strany a jejího těsného sepětí s lidem.

Logicky tedy dospíváme k plné podpoře závěrů XV. sjezdu o důležitosti soustavného zkvalitňování vnitřního života strany pro zvyšování její akceschopnosti, tedy pro prohlubování jejího vlivu na život celé společnosti, pro další rozvoj socialistické demokracie. Soudruh Gustáv Husák na XV. sjezdu KSČ velmi výstižně zdůraznil nutnost dalšího všestranného zdokonalování práce naší strany: »Budování rozvinuté socialistické společnosti, úkoly, jež před nás další vývoj staví, jsou velké a složité. Zvyšují nároky především na samotnou stranu, na její jednotu, vedoucí úlohu ve všech oblastech života

společnosti, na úroveň a účinnost veškeré její politické, organizátorské a ideové práce, na posilování a zkvalitňování stranických řad.«¹ Smyslem demokratismu ve stranickém životě, podle již zmíněných leninských zásad, je využití aktivity, iniciativy a tvůrčích schopností velké armády komunistů v zájmu našich revolučních cílů. Nejúspěšnější etapy v pětapadesátileté historii naší strany včetně posledních sedmi let byly vždy charakterizovány právě dodržováním leninských norem stranického života a jejich rozvíjením.

Všechny stranické orgány a organizace musí stylem své práce vytvářet takové ovzduší, aby mezi vedením a členstvem nevznikaly umělé bariéry či jakýsi »vzduchoprázdný prostor«. Všechna jednání, zvláště pak členské schůze základních organizací, mají být připraveny s maximální pečlivostí, věcnost nesmí být potlačována přílišnou všeobecností, důsledně musíme vymyčovat plevel formalismu. Respektování zásady demokratického centralismu a vnitrostranické demokracie má umožnit všem komunistům, aby se přesvědčili o své účasti na tvorbě politiky, aby poznali, že se jejich poznatky pečlivě posuzují, že každý rozumný názor dojde uplatnění. Nikdy, ani v období sebevětších úspěchů, se v řadách strany nesmí zahnížit pocit sebeuspokojení, který odzbrojuje komunisty a podlamuje akceschopnost organizací. Kritika a sebekritika musí být vždy chápány jako nejpůsobivější zbraň strany v úsilí o dosažení cílů socialistické revoluce. Jen v takovémto náročném ovzduší rostou komunisté ideologicky, působí stále účinněji vně strany, upevňuje se jednota vedení a členstva i spojení strany s lidem, zdokonaluje se uplatňování vedoucí úlohy strany ve společnosti. Vždy bude platit historicky ověřená teze, že socialistická společnost je taková, jaká je komunistická strana.

*

¹ XV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 12.—16. dubna 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 71.

Ve své pětapadesátileté historii získala strana nenáhraditelné zkušenosti, prokázala svou morální oprávněnost i schopnost být vedoucí silou socialistické revoluce a jejího rozvoje. Do další etapy výstavby vyspělé socialistické společnosti vstupuje strana ideologicky i organizačně jednotná, vysoce akceschopná, spojená s lidem, podporovaná dělnickou třídou a ostatními pracujícími.

Nová mysl, č. 7—8/1976

Z PROJEVU
NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
U PŘÍLEŽITOSTI OSLAV
DNE ŽELEZNIČÁŘŮ

V HRZÁNSKÉM PALÁCI V PRAZE
22. ZÁŘÍ 1976

Vážený přátelé,
soudružky a soudruzí!

Na dobrých výsledcích posledních let mají svůj nemalý podíl i železničáři a ostatní dopraváci. Tempo růstu dopravy i přepravy v páté pětiletce bylo úctyhodné a lze předpokládat, že železničáři vyrovnají i letošní schodek, že celému šestému pětiletému plánu nezůstanou nic dlužni. Je radostné seznamovat se s výsledky iniciativy na všech pracovištích železničního odvětví, slyšet a číst údaje o rozmachu pokrokových forem socialistického soutěžení. Všechno svědčí o tom, že se železničáři považují za spolehlivou součást naší společnosti, že svou prací dokazují oddanost rodné zemi a socialismu. Proto je Den železničářů příležitostí, aby ústřední výbor KSČ, vláda a celá společnost vyjádřily železničářům úctu, aby ocenily dobré výsledky jejich nelehké práce, aby jim upřímně poděkovaly.

Z úspěchů máme všichni radost, ale nikdy nás to nesmí svést k sebeuspokojení, protože socialistická společnost se ve svém vývoji nemůže zastavit.

Ani železničáři se jistě nespokojí s tím, čeho už dosáhli, byť toho nebylo málo. Jestliže XV. sjezd a všechna zasedání ústředního výboru KSČ včetně posledního zdůrazňují požadavek vysoké náročnosti a kvality práce v nejširším smyslu tohoto pojmu, pak z toho nelze vy-

jmout ani železniční dopravu, naopak v mnoha ohledech by právě ona měla mít určitý náskok před ostatními odvětvími.

Víme, že železničářům ztrpčuje život mnoho nejrušnějších potíží, které nám nejsou neznámé. Jenže, a to zas víte i vy velmi dobře, žádné odvětví u nás nemá ideální podmínky, všude si nařikají na to či na ono, všude by potřebovali víc investic, víc nové techniky, víc lidí. Svalovat vinu z jednoho na druhého, přehrávat si odpovědnost jako pingpongový míček k ničemu nevede, je to v příkrém rozporu se socialistickými zásadami řízení. Na posledním zasedání ústředního výboru KSČ soudruh Gustáv Husák zdůraznil, že by si každý měl zametat především před vlastním prahem. Nejúčinnějším lékem k odstranění slabín celé společnosti je, aby každý jedinec, závod, podnik i resort beze zbytku plnil to, co je jeho povinností.

I železničáři jsou vůči své zemi, vůči celé společnosti a svým spoluobčanům povinni mnohem hlouběji se zamyslet především nad vlastní prací, existující problémy řešit mnohem důsledněji a odvázněji, na každém pracovišti rozbíjet krunýř letitých návyků a hledat nové způsoby práce.

Žádný rozumný člověk se například nebude přít o to, že na plnění přepravních úkolů mají nemalý vliv vaši zákazníci, tedy přepravci. Jejich plánovací kázeň (v nejednom případě lépe řečeno nekázeň), nepřesné a měnící se nároky, nerovnoměrnost nakládky a vykládky, hromadění požadavků na konci čtvrtletí či v posledních týdnech roku — to všechno dokáže železničářům pěkně »zamíchat karty«. K takovému »plánování« nelze mlčet, co je protispolečenské, nazývejme pravým jménem, společně proti tomu bojujme politicky, morálně, ale i materiálními a právními postihy. Současně však nepřehlížejme, že i železničáři mají co napravit, že nejedna dopravní a přepravní porucha jde na jejich vrub.

Často se ozývají stesky, že by železnice potřebovala

mnohem více investičních prostředků na stavební akce, na rychlejší zavádění nové techniky, na uplatnění ve světě už známých moderních technologií. Nezbyvá nám však než rozumně rozdělovat to, co má společnost k dispozici — a těch více než 37 miliard Kčs, určených v této pětiletce pro železnici, věru není tak málo. Bude dobře, jestliže se stejnou vehemencí, s jakou klademe další požadavky, pečlivě posoudíme, zda se s přidělenými prostředky moudře hospodaří, zda dokážeme vždy správně stanovit pořadí jednotlivých akcí, zda organizujeme práci tak, aby obrovské investiční náklady co nejrychleji přinášely největší efekt.

Příslovečnou vlastností železničářů bývala vždy téměř vojenská kázeň. Bývali jsme na ni hrdi — a přece musíme konstatovat, že právě nekázeň je příčinou mnoha potíží v dopravě, že právě ona způsobuje poctivým železničářům mnoho starostí.

Když hovoříme o tom, nad čím by se měli železničáři po XV. sjezdu zamyslet, nemohu opomenout známé problémy osobní dopravy. Promiňte mi ostřejší slovo při dnešní slavnostní příležitosti, ale vy to přece musíte vědět, že v osobní dopravě je mnoho pobuřujícího. A přece je osobní doprava významnou službou pracujícím, je to určitý obraz životní kultury společnosti, je to důležitá součást našeho životního prostředí.

Nechci znevažovat vážné těžkosti, které způsobuje železnici nedostatek pracovních sil, a to i v takových profesích, kde jsme to dříve neznali. Nemělo by smysl »utěšovat« vás tím, že podobně jsou na tom všechna odvětví. Zaujala mě myšlenka, že těžší než pracovníky získat je udržet je. Všichni víme, že podmínky práce na železnici nezměníme, že se provoz v noci, o sobotách a nedělích, v dešti ani v zimě nesmí zastavit. Co však zřejmě musíme změnit, je vztah k lidem obecně, snaha řešit jejich oprávněné potřeby, jednání s lidmi.

Klíčem k postupnému řešení všech nedostatků, které vás i společnost trápí, je zvyšování úrovně plánování a řízení. Platí to obecně, jak to zdůraznil XV. sjezd, na

3. zasedání ústředního výboru KSČ to bylo adresováno resortům strojírenství a hutnictví a musí se k tomu přihlásit i doprava včetně dopravy železniční. Zejména na ministerstvu a ve středních člancích řízení prosazujeme, abychom v plánovací činnosti viděli mnohem dále než na konec roku či pětiletky. Jedině náročně zpracované perspektivní koncepce zaručí opravdu plánovitý postup, vyloučí neúčelné a drahé improvizace a umožní moudré využití investičních prostředků.

Na železnici, ve všech jejích oborech, vykonaly v posledních letech mnoho záslužné práce orgány a organizace Komunistické strany Československa, Revolučního odborového hnutí a Socialistického svazu mládeže. Patří jim díky za to, že se výrazně »podepsaly« na všech dobrých výsledcích, že byly organizátory obrovského úsilí za splnění usnesení XIV. sjezdu KSČ.

Jestliže jsem dnešní slavnostní schůze využil k poměrně kritickým poznámkám na adresu železničářů, je to v plném souladu s linií XV. sjezdu, s neustále právem opakovanými požadavky na zvyšování náročnosti, na využívání kritiky a sebekritiky jako nezbytné podmínky rozvoje socialistické společnosti. Vůbec to však nelze chápat tak, že znevažujeme vaše oprávněné připomínky nebo že vedení strany a státu adresuje kritiku jen železničářům a na ostatní zapomíná. Jistě jste si všimli, jak náročně ústřední výbor projednával problémy a další rozvoj strojírenství a hutnictví.

Říkáme-li, že každý musí důsledně plnit především své vlastní povinnosti, pak to platí v plné míře i pro přepravce, pro práci stavebních podniků na železničních akcích i pro dodavatele strojírenské technologie (včetně náhradních dílů) a také pro cestující.

Vážení přátelé, přesně ode dneška za měsíc se otevrou dveře volebních místností, milióny občanů přikročí k urnám, aby splnily svou čestnou občanskou povinnost. Železničáři jako uvědomělí vlastenci a socialisté mezi nimi určitě nebudou chybět, tak jako pokládají za samozřejmé podílet se na přípravách voleb

a přispět k jejich úspěchu. Mají k tomu mimořádnou příležitost nejen činností v organizacích Národní fronty, ve volebních komisích a v agitačních střediscích. Vždyť desetitisíce železničářů přicházejí denně do stávků s milióny cestujících, a proto by měli vedoucí pracovníci, stranické, odborové a mládežnické organizace pracovat tak, aby se každý železničář stal aktivním agitátorem. I nádražní prostory se při umném využití přímou nabízejí k politickému působení, k názorné i přímé agitaci, pro vysvětlování politiky strany a Národní fronty, pro popularizaci poslaneckých kandidátů, pro získávání občanů k účasti na volbách. Očekáváme, že železničáři se také zaslouží o to, aby občané s hlubokým přesvědčením hlasovali pro upevnění lidové moci v naší zemi, pro rozkvet své vlasti, pro socialismus a mír.

Řada železničářů bude určitě také poctěna důvěrou svých spoluobčanů a bude zvolena za poslance zastupitelských sborů různých stupňů. Jistě nezklamou očekávání voličů a budou po celé období za přímé podpory a s pochopením svých spolupracovníků vzorně vykonávat své poslanecké povinnosti, aby i tak přispěli k dobrému jménu československých železničářů.

Soudružky a soudruzi, děkuji všem poctivým železničářům za úsilí v každodenní těžké a odpovědné práci, za uskutečňování politiky strany v tomto významném odvětví. Blahopřeji vám — a vašim prostřednictvím pracovníkům všech železničních oborů — k letošnímu Dni železničářů. Blahopřejeme i příslušníkům železničního vojska a všem ostatním dopravákům — letcům a silničářům, pracovníkům městské dopravy, ČSAD i soudruhům v říční a námořní dopravě. V duchu proletářského internacionalismu posíláme své pozdravy železničářům Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí a všem svým pokrokovým pracovníkům na celém světě.

JEDNOTNĚ K VOLBÁM I PO VOLBÁCH

Z ČLANKU UVEŘEJNĚNÉHO V ČASOPISE LIDOVÁ ARMÁDA
ŘÍJEN 1976

Už za týden se otevřou volební místnosti, účast občanů a jejich hlasování budou jakousi sklizní úrody naší politické i hospodářské činnosti v uplynulých letech, budou vyjádřením jejich podpory politice Komunistické strany Československa a Národní fronty. Myslím, že by bylo nošením dříví do lesa, kdybych se mezi čtenáři tohoto časopisu pokoušel o agitaci. Vždyť velitelé a političtí pracovníci všech stupňů mohou úspěšně plnit své poslání, jen když jsou sami propagandisty a agitátory, když soustavně vysvětlují, obhajují a uskutečňují politiku strany. Výsledkem jejich působení — a významným měřítkem úrovně jejich politického vlivu — bezpochyby bude, že se vojáci uvědoměle zařadí mezi ostatní občany, že se účastní voleb, že dají své hlasy kandidátům Národní fronty.

Co zbývá říci doslova v předvečer voleb? Vnitropolitické ovzduší je charakterizováno rostoucí pracovní i politickou aktivitou, rozmachem nových forem socialistického soutěžení, živým zájmem miliónů občanů o veřejné záležitosti. Výsledky prvních šesti posjezdových měsíců v plnění národohospodářských plánů dokazují — nehledě na některé problémy — že naši lidé žijí a pracují pod vlivem jednání XV. sjezdu KSČ, že cílevědomě uskutečňují jeho závěry. Pracující nezapomínají ani na přímou souvislost našeho života

s mezinárodně politickým vývojem. Proto se u nás s tak velkým ohlasem setkaly průběh a výsledky XXV. sjezdu KSSS i sněmování ostatních komunistických stran v bratrských socialistických zemích. Proto se v Československu dostává masové podpory nové Stockholmské výzvě a dokumentu o boji za mír, bezpečnost, spolupráci a společenský pokrok, který byl výsledkem jednání představitelů evropských komunistických a dělnických stran v Berlíně.

Pro socialistickou demokracii je příznačné i to, že volby jsou vpravdě lidovou záležitostí. Ne štáby politiků a makléřů, odborníků na reklamu, na zastrašování a podplácení, ale dělníci, rolníci a inteligence řídí a organizují přípravu voleb. Občané sami vybírají a posuzují kandidáty, na milión pracujících se angažuje ve volebních komisích a v agitačních střediscích. Oni sami zaručí nerušený průběh voleb, aby nakonec sčítali i odevzdané hlasy a tak posoudili i výsledky své vlastní práce. Milióny voličů se účastnily předvolebních schůzí a svými názory i kritickými připomínkami prokázaly, že jim leží na srdci starost o rozkvět obce, okresu, kraje i celé vlasti, že nejsou lhostejní k jevům, které nás na naší cestě zbytečně brzdí. Předvolební schůze se tak staly jednou z forem přímé účasti občanů na řízení veřejných věcí, na tvorbě i uskutečňování naší politiky.

Voliči vyjádřili kandidátům na poslance své sympatie, slíbili jim nejen své hlasy, ale i podporu po celé funkční období. Je to přirozené, vždyť v národních výborech i v zákonodárných sborech je nebudou zastupovat milionáři, členové správních rad průmyslových koncernů a velkostatkáři, ale jejich spoluobčané, sousedé a spolupracovníci, lidé, kteří se osvědčili ve svých povoláních i v politické činnosti. Na kandidátkách Národní fronty jsou jména komunistů, příslušníků ostatních politických stran, bezpartijních; značný je počet žen a mladých lidí, kteří by v buržoazním státě na podobné funkce nemohli ani pomyslet.

Demagogie, která prostupuje buržoazním předvoleb-

ním bojem, nemá v socialistické společnosti úrodnou půdu. Každý, kdo by se k ní uchýlil, by byl brzy odhalen právě díky soustavné veřejné kontrole. Kandidáti Národní fronty vystupovali všude velmi věcně, »nemalovali straky na vrbě«, neslibovali nic nespílitelného, mluvili o práci, o rostoucích úkolech, o tom, že na každém z nás záleží, jak budeme žít zítra, za pět či deset let. Přesto však nepřicházeli k voličům s prázdnými rukama. Vždyť bilance výsledků posledního pětiletí, provedená na sjezdu KSČ, kontrola plnění volebních programů z roku 1971 i vlastní zkušenosti každého občana dokazují, že za sebou máme dobré roky, že jsme v nich nežili a nepracovali nadarmo. Rozumná politika KSČ, um a pracovní obětavost většiny lidí, rostoucí úroveň činnosti zastupitelských sborů vydaly dobré ovoce — snad je zbytečné opakovat čísla o výsledcích páté pětiletky, která už jsou všeobecně známá; za všechna stačí připomenout, že se ekonomický potenciál naší země zvýšil za pouhých pět let zhruba o třetinu! A vytvořené zdroje naše společnost spravedlivě rozdělila, jejich velká část se projevila v růstu životní úrovně pracujících, ve zvýšené péči o děti, matky a početné rodiny, v pomoci mladým manželstvím, v pozornosti vůči těm, kdo jsou na zaslouženém odpočinku. To všechno příznivě ovlivňovalo vnitropolitickou situaci, potvrzovalo to správnost a prospěšnost našeho spojení se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického společenství, přispívalo to k růstu autority Československa na mezinárodním fóru. Strach z nezaměstnanosti, život v bídě nedůstojné člověka 20. století, ztráta životních perspektiv — to všechno jsou u nás dávno zapomenuté pojmy. Proč by tedy naši občané nepodporovali politiku KSČ, proč by nehlasovali pro kandidáty Národní fronty, pro další rozvoj socialistické společnosti? Konečně, v logické odpovědi na tuto otázku je i »tajemství« velké účasti na našich volbách a přesvědčivého vítězství navržených kandidátů, které tak

znepokojuje některé politiky a publicisty na protějšť barikádě světového třídňho zápasu.

Mezi strůjci úspěchů posledňho období má čestné místo i Československá lidová armáda, její velitelský sbor, stranické i mládežnické organizace a političť pracovníci. Ve zprávě o činnosti strany, kterou na XV. sjezdu přednesl soudruh Gustáv Husák, byla úroveň naší armády hodnocena velmi kladně. Armáda má přece také své »výrobní plány« v podobě cílevědomě rozvíjené bojové a politické přípravy, a jak nedávno ukázalo i spojenecké cvičení Štít 76, nezůstává jim nic dlužna. Naší vojáci mají právo říci, že jsou věrni svému poslání, plň své internacionální povinnosti, stojí na strážii obrany své země. Navíc však by bylo nespravedlivě opomenout podíl armády i na budování republiky, významnou pomoc, kterou poskytují vojáci našemu průmyslu, stavebnictví, dopravě i zemědělství. Příslušníci armády, zejména vojáci z povolání, se však v nemalé míře zúčastňují také veřejné a politické činnosti v »civilním« životě, jako členové a funkcionáři územních stranických orgánů a organizací, ve společenských organizacích i jako poslanci zastupitelských sborů. Příslušníci Československé lidové armády, občané ve stejnokrojích, se tedy mohou hrdě hlásit k dobrým výsledkům uplynulých pěti let. Projevili to svou účastí na volebních přípravách a budou jistě i hlasovat tak, jak to odpovídá jejich socialistickému uvědomění.

Smyslem naší volební kampaně je myslet na to, co bude po volbách, vytvářet příznivé podmínky pro další úspěchy v upevňování, rozvoji a obraně socialistické společnosti. Hlavní směry naší cesty určil XV. sjezd. Jeho závěry rozpracované do konkrétních podmínek jednotlivých pracovišť a míst nám musí přejít doslova do krve, musíme se jimi důsledně řídit a denně s nimi srovnávat naše počínání. Náročné úkoly nevyjadřují subjektivistické názory — sjezd k nim dospěl pozorným hodnocením dosažených výsledků a současného stavu, posouzením možností a potřeb naší společnosti. Vývoj

socialismu se nesmí zastavit, sebeuspokojení by bylo zdrojem vážných chyb. Růst hmotného a kulturního bohatství společnosti i jednotlivců nelze zajistit jinak než dynamickým a harmonickým rozvojem národního hospodářství, zvyšováním vzdělanosti, odborné a politické vyspělosti, rozmachem kultury obou našich národů. Proto sjezd — a v jeho duchu i 3. zasedání ústředního výboru KSČ — tolik zdůrazňoval nezbytnost vysoké náročnosti na každém kroku, požadavek novátorských přístupů k řešení současných i budoucích úkolů, nutnost pozornosti kvalitě práce a života v nejširším smyslu tohoto pojmu, potřebu využívání kritiky a sebekritiky jako účinného nástroje k překonávání překážek v rozvoji socialistické společnosti.

Funkční období zastupitelských sborů zdánlivě nesusouvisí s činností vojsk, ale kryje se s dobou mezi stranickými sjezdy. Celý ten složitý mechanismus moderní armády, všechny kolektivy a jednotlivci nebudou jistě litovat sil, aby splnili své specificky vojenské úkoly, aniž by se vyhýbali těsnému spojení s širokou občanskou veřejností, se životem našich pracujících. Zvlášť důležité je, aby se ve stranických a mládežnických organizacích, v politickém aparátu a na jednotlivých velitelských stupních nezapomínalo na to, co tak jasně vyjádřil XV. sjezd o povinnostech armády při výchově mladých lidí. Právě úspěchy dosažené v tomto směru by měly vést ke zvyšování náročnosti, aby se vojáci vraceli z výkonu základní služby nejen odborně připraveni k obraně vlasti, ale jako uvědomělí občané, kteří se plně účastní budování vyspělé socialistické společnosti. Soustavná péče strany a lidu vytváří všechny předpoklady, aby naše armáda v době, kdy budou završovat svou činnost i nyní zvolené zastupitelské sbory, čestně obstála při skládání účtů z plnění úkolů XV. sjezdu KSČ.

Z PROJEVU NA PŘEDVOLEBNÍM SHROMÁŽDĚNÍ ZÁSTUPCŮ MLÁDEŽE SEVEROMORAVSKÉHO KRAJE

V OSTRAVĚ
5. ŘÍJNA 1976

Soudružky a soudruzi,
chlapci a děvčata!

Socialistická společnost se stará o to, aby se mládež zajímala o veřejné záležitosti, aby měla právo »do toho mluvit«. Týká se to samozřejmě i těch 140 tisíc chlapců a děvčat, kteří letos ve vašem kraji poprvé přistoupí k volebním urnám. Jde o to, aby si uvědomovali vážnost této chvíle i svou občanskou odpovědnost, aby hlasovali v souladu s potřebami této země, tedy v souladu se svými nejniternějšími zájmy. Ale volbami život nekončí, naopak jimi začíná další etapa náročné práce, ve které by se mladí lidé měli ještě aktivněji než dosud podílet na řízení své obce, svého okresu, kraje i celé republiky. Záleží nám na tom, aby mládež podporovala nově zvolené poslance, aby tvořila jádro spolupracovníků národních výborů, aby své nejlepší vlastnosti dala do služeb lidu. Vývoj mládeže nám leží na srdci, myslíme na ni, protože myslíme na budoucnost. Takové jsou tedy i hlavní důvody našeho dnešního setkání.

Hluboká demokratičnost našeho politického systému je přesvědčivě potvrzována i výběrem poslaneckých kandidátů. Ovšemže trváme na tom, aby kandidáti byli pracovití, obětaví a slušní lidé; aby byli oddáni socialismu a pracovali v duchu politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty; aby byli věrnými

vlastenci a proletářskými internacionalisty; aby podporovali zahraniční politiku našeho státu a byli proudnuti věrností našemu spolenectví se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického spolenectví.

Naše volby představují především odpovědné skládání účtů z vykonané práce a vážné přemýšlení o budoucnosti, o tom, co chceme udělat v příštích pěti letech. Odpůrcům socialismu vadí, že naše volební přípravy jsou charakterizovány tvůrčím pracovním úsilím, že se u nás nedostává ke slovu žádná politická opozice, že si navzájem nevjíždíme do vlasů. My však hrstce odpůrců socialismu opravdu neposkytneme žádné šance a spojování sil k řešení budovatelských úkolů, prohlubování morálně politické jednoty lidu považujeme ne za nedostatek, ale za velkou přednost socialistické demokracie.

Socialistická demokracie se však zdaleka neomezuje jen na volby. To jen nechvalně známí »reformátoři« z roku 1968 chtěli převzít buržoazní vzory. Měli sice plná ústa demokracie, ale pracujícím mělo zůstat jen právo vložit jednou za pět let lístek do volební urny, všechno ostatní už mělo být záležitostí zvolených poslanců. To už by pro občany tohoto státu bylo žalostně málo, protože si zvykli podílet se na řízení státu i hospodářství trvale a nejrozmanitějšími formami. Využívají možností uplatnit své názory v orgánech Národní fronty, ve společenských a zájmových organizacích, na veřejných schůzích.

Mnohé bych ještě mohl uvést o přednostech socialistické demokracie. Ale, jak to zdůraznil XV. sjezd, nesmíme v jejím rozvoji a zdokonalování nikdy ustát. Ne všude jsou národní výbory stejně aktivní, ne všude dokázaly živě pracovat s občany a získávat si jejich podporu i účtu, ne každý z poslanců se zhostil svých povinností stejně úspěšně. Vzdor tomu však každodenní zkušenosti potvrzují, že nejen slovy ústavy, ale fakticky patří u nás všechna moc pracujícímu lidu.

Zárukou úspěšného využívání této moci je politické

vedení společnosti komunistickou stranou. Proto budeme i nadále — k velké lítosti našich odpůrců, ale ku prospěchu našich občanů — prohlubovat vedoucí, ale organizační jednotu a zvyšovat její akceschopnost. Marxisticko-leninská Komunistická strana Československa je inspirátorkou a organizátorkou všech našich dosažitelných úspěchů, ona je zárukou všech našich příštích vítězství.

Soudruh Gustáv Husák z tribuny XV. sjezdu vysoce ocenil práci zastupitelských sborů, národních výborů, obou národních rad i Federálního shromáždění. Zejména národní výbory mají nemalou zásluhu o splnění sjezdových závěrů a z nich odvozených volebních programů. Prokázaly politickou vyspělost svých poslanců a vedoucích funkcionářů i jejich organizační schopnosti, výrazně se »podepsaly« na úspěšném řešení řady problémů i v ústředně řízeném hospodářství. Výmluvnější než všechna slova jsou například konkrétní výsledky ve zvelebování měst a obcí — za necelých pět let bylo pod vedením národních výborů a za přímé účasti mnoha občanů celostátně odvedeno dílo v hodnotě 56 miliard Kčs — tato cifra vyjadřuje řadu nových dětských, zdravotnických, kulturních, obchodních i sportovních zařízení, nové komunikace, vodovody, kanalizace a parky.

Víme, že všechny národní výbory nepracují stejně úspěšně, že jsou i místa, kde občané nemohou být se svými poslanci zcela spokojeni. Ve své velké většině však národní výbory v uplynulém období čestně obstály, nezůstaly svému poslání nic dlužny. Je to tím pozoruhodnější, že v roce 1971 byla velká většina poslanců zvolena poprvé, že řízení bylo svěřeno daleko většímu počtu dělníků, žen a mladých lidí. Ukázalo se, že voliči rozhodli správně, že i noví poslanci se většinou osvědčili a prokázali potřebné schopnosti i morální a pracovní vlastnosti. Jejich práce je nelehká, vyžaduje velkou míru obětavosti a trpělivosti, vykonávají ji bez

nároků na odměnu a často na úkor svých osobních zájmů. Zaslouží si tedy poděkování celé společnosti i svých voličů, zaslouží si jejich důvěru i podporu. Mnozí z poslanců už z nejrůznějších důvodů nekandidují — poděkujme všem, kteří si to za svou poctivou práci a obětavost zaslouží, nezapomínejme na ně, využijme jejich zkušeností ve veřejné činnosti, v aktivech národních výborů a ve společenských organizacích.

Poslední volební období tedy můžeme právem označit za velmi úspěšné, klady vysoce převažují, máme se s čím vykázat.

Na všech radostných výsledcích uplynulých pěti let se čestně podíleli i mladí lidé. Je potěšitelné, že mladí jsou často iniciátory nových forem socialistického soužití, že přemýšlejí o efektivním využití techniky a jsou mezi průkopníky pokrokových pracovních metod. To vše je nejlepší odpověď na otázku, jaká je vlastně naše mládež. Je taková, jaká má být, je normální. Učí se a pracuje, baví se a sportuje, zúčastňuje se veřejného života. Proto se o budoucnost své země nebojíme, proto vám XV. sjezd vyslovil velikou důvěru. Plody výchovy naší mladé generace jsou dobré — má na nich svůj podíl rodina i škola, armáda, sdělovací prostředky i celá společnost. Velké jsou přitom zásluhy Socialistického svazu mládeže.

Naše mládež je dost moudrá, aby pochopila, že jedině program socialistické výstavby jí zaručuje dobrou budoucnost. Mládež byla vždy na straně pokroku, míru a spravedlnosti, a proto jde s komunisty — jde s námi, protože komunismus je právem nazýván mládím světa.

Nemohu se však, v zájmu mládeže samé, vyhýbat ani kritickým postřehům. Víím, že jste citliví na každé poučování, že neradi slyšíte »kázání« (nezapírám, že ani my jsme nebyli jinačí, i my jsme si pletli nerozvážnost se smělostí, obyčejnou chlapeckou trucovitost s principiálním vzdorem a nekázeň s hrdinstvím). Ale starší generace se přece nemůže vzdát odpovědnosti za výchovu svých nástupců. Nemůžete tedy svým rodičům

a starším sourozencům, svým učitelům a vedoucím upírat ani právo na to, aby vás dobře připravili na život. Co by to bylo za tátu, kdyby mu bylo jedno, jak se vyvinou jeho děti, co budou umět, jaké budou mít charakterové vlastnosti? A to, co platí pro rodinu, má nemalou platnost pro celou společnost.

Především si myslím, že nelze umdlévat v úsilí o další zdokonalování práce celého Socialistického svazu mládeže, každé jeho organizace. Zejména svazáckým funkcionářům prospěje, když budou s plnou vážností studovat materiály XV. sjezdu KSČ. Říkám studovat; ne tedy jen přečíst, ale promýšlet jednotlivé části, pochopit jejich souvislosti a věnovat mimořádnou pozornost kapitole, v níž se soudruh Gustáv Husák obrací k mládeži. Nedejte si svazácký život kazit formalismem, povrchním vztahem k členství, papouškováním frází, které jsou přemýšlejícím mladým lidem právem z duše protivné. Mládeži samotné přece musí záležet na tom, aby každý jedinec vyrůstal tělesně, ale i charakterově zdravý, aby úplně vymizely jevy přetvářky, křivení páteře, prosazování sobeckých zájmů a pohodlnosti.

Všechno, co jsme v období socialistické výstavby i v posledních letech vykonali, a všechno, co se chystáme udělat, pramení z našeho vlastenectví. Opravdová láska k vlasti musí být provázena úsilím o to, aby rodná země vzkvétala, aby byla domovem šťastných lidí a spravedlivou matkou všech svých občanů. Takto chápeme vlastenectví my, komunisté, hluboce zakořenění v rodné zemi a spjatí s ní tisíci nenarušitelnými pouty. Proto jsme usilovali o svržení buržoazního panství, proto jsme bojovali za naši státní samostatnost a národní svobodu, proto nelitujeme sil v práci pro další úspěchy socialismu. Z hlubokého vlastenectví vyrůstá i naše věrnost zásadám proletářského internacionálního.

Nežijeme ve vzduchoprázdnu, ale ve světě, v němž se střetávají zájmy lidstva a agresivních imperialistických kruhů. Proto je projevem vlastenectví i péče o to, aby

byla zajištěna nezávislost a bezpečnost naší země, aby nikdo nemohl narušit její socialistickou přítomnost a budoucnost. Zkušenosti nás přesvědčily, že jsme našli spolehlivý přístav naší bezpečnosti v pevném spojení a v bratrské spolupráci s první a nejsilnější socialistickou zemí světa, s osvoboditelem našich národů a záchráncem světa před fašistickým morem — s nepřekonatelným Sovětským svazem.

Jsme hrdi na to, že naše země je pevným článkem velké rodiny socialistického společenství, že jednou z našich vůdčích zásad je věrnost proletářskému internacionalismu. Jsme hrdi na to, že v historickém interzápase současného světa stojíme na správné straně barikády — na straně pokroku a míru, kterým patří budoucnost.

Rudé právo 6. října 1976

PROJEV NA 1. SPOLEČNÉ SCHŮZI SNĚMOVNY LIDU A SNĚMOVNY NÁRODŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR

V BUDOVĚ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ V PRAZE
10. LISTOPADU 1976

Vážené soudružky poslankyně,
vážení soudruzi poslanci!

Především vám upřímně děkuji za vyjádření důvěry ústřednímu výboru Komunistické strany Československa a ústřednímu výboru Národní fronty tím, že jste tak přesvědčivě podpořili návrh na mé zvolení předsedou Federálního shromáždění. Obdobně jste rozhodovali na dopoledních schůzích obou sněmoven a věřím, že budete stejně postupovat i při volbě místopředsedů Federálního shromáždění. Takto hned v prvních hodinách naší společné práce projevená politická jednota je nadějným příslibem pro celé pětileté období, právě ona je totiž základním předpokladem dělnosti celého Federálního shromáždění a zárukou správnosti našeho rozhodování.

Vstupujeme do nového volebního období za okolností, které jsou pro naši práci velmi příznivé. Nejdůležitější je, že nás ve vnitřní i zahraniční politice — tedy i v naší zákonodárné a kontrolní činnosti — jasně orientují závěry XV. sjezdu Komunistické strany Československa. Hlásí se k nim všechny organizace sdružené v Národní frontě, podporuje je všechen náš lid, a proto budou i pro nás závazným programem. Velkou předností je vědomí, že svými hlasy pro kandidáty Národní fronty vyjádřili naši spoluobčané ve všeobecných vol-

bách opět důvěru politice Komunistické strany Československa a Národní fronty a ochotu podílet se na jejím uskutečňování. Naši práci usnadňuje i to, že můžeme plynule navázat na výsledky činnosti Federálního shromáždění druhého volebního období, které kladně ocenil XV. sjezd. Dovolte mi v této souvislosti, abych i vaším jménem poděkoval všem bývalým poslancům, kteří v těchto volbách do sněmoven Federálního shromáždění znovu nekandidovali. Přejeme jim mnoho úspěchů a věříme, že získané zkušenosti uplatní na svých pracovištích i ve veřejné činnosti, že budou i nadále příkladem občanské uvědomělosti.

Soudružky a soudruzí, postavení, práva i povinnosti Federálního shromáždění jsou přesně určeny v ústavním zákoně o československé federaci a v dalších zákonech. Vyplývají konečně i z nezbytnosti soustavného zdokonalování socialistické demokracie, jemuž věnuje Komunistická strana Československa tak velkou pozornost. Plnění stanovených povinností a využití daných práv bude ovšem vždy záviset na schopnostech a obětavosti každého poslance, na aktivitě výborů, sněmoven, jejich předsednictev i předsednictva Federálního shromáždění. Půjde o to, aby naše činnost byla cílevědomá, aby každý náš počín byl v souladu s potřebami dalšího rozvoje socialistické společnosti, abychom ve své práci netrpěli povrchností a nepropadali formalismu.

Bez jakýchkoli výhrad pro nás musí trvale platit požadavek vysoké náročnosti a nesmiřitelnosti k nedostatkům. Tak to pro celý náš život vyjádřil XV. sjezd, tak to znovu zdůraznil soudruh Gustáv Husák na 4. zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa v souvislosti s přípravami na zahájení činnosti nově zvolených zastupitelských sborů. Být představitelem lidu v nejvyšším orgánu státní moci a v jediném zákonodárném sboru federace je odpovědné poslání. V jeho plnění můžeme obstát jen uplatněním zásad vzájemné kritičnosti, rozvojem sebekritiky a ma-

ximálním využitím všech možností, které nám skýtá těsné spojení poslanců se životem pracujících. Konkrétně to znamená tvořivě využívat dokumentu, v němž byly v první polovině tohoto roku rozpracovány závěry XV. sjezdu do podmínek činnosti Federálního shromáždění. Budeme se touto koncepcí důsledně řídit v ročních pracovních plánech, budeme ji dále aktualizovat a rozvíjet, budeme ji důsledně prosazovat v činnosti sněmoven i jejich orgánů.

V zákonodárství se spolu s vládou budeme snažit o další zdokonalování československého právního řádu, aby vyhovoval současným i budoucím vývojovým etapám naší socialistické společnosti. Rozhodujícím kritériem nebude množství, ale kvalita zákonodárných aktů, která je podmínkou jejich autority a optimální stability. Prospěšnost každého nového zákona a jeho vliv v praktickém životě budou záviset na pozorném projednávání ve výborech, které by v rostoucí míře měly brát v úvahu zkušenosti a názory pracujících i stanoviska společenských organizací, národních výborů a vědeckých pracovišť. Právě takováto metoda tvorby zákonů totiž zvýrazňuje přednosti socialistické demokracie, zvláště stále rostoucí přímou i nepřímou účast občanů na řízení státu. Naším cílem bude, aby přijímané zákony upevňovaly socialismus, přispívaly k rozmachu národního hospodářství i kulturního života a zajišťovaly ústavou zaručená občanská práva. V konfrontaci s původními záměry navrhovatelů i zákonodárců chceme mnohem intenzivněji posuzovat i uplatňování jednotlivých zákonů v praxi.

Mimořádné úsilí si vyžaduje zvýšení efektivnosti naší kontrolní činnosti — rozhodujícím měřítkem se musí stát její účinnost, tedy hmatatelné výsledky v práci resortů, výrobních hospodářských jednotek, podniků, generální prokuratury a Nejvyššího soudu. Hlavním smyslem kontroly, organizované sněmovnami a jejich orgány, je přispět k uskutečňování závěrů XV. sjezdu a úkolů, jež vyplynou z usnesení jednotlivých zasedání

ústředního výboru Komunistické strany Československa.

Soustředíme se především na podporu strategických záměrů rozvoje národního hospodářství, na jeho kvalitativní stránky; na efektivnost v nejširším smyslu tohoto pojmu; na rozvoj a využití vědy a technického pokroku; na zvyšování československého podílu v mezinárodní dělbě práce, zvláště pak na rozšiřování naší účasti při uskutečňování programu socialistické ekonomické integrace členských států Rady vzájemné hospodářské pomoci. Vždy budeme vycházet z vědomí, že uskutečnění velkorysého programu sociálního rozvoje je přímo podmíněno dosažením vytyčených hospodářských cílů.

Naše pozornost bude upřena i na kontrolu dodržování socialistické zákonnosti. Mezi naše nejpřednější povinnosti patří ochrana celospolečenských zájmů a občanských práv v duchu leninské zásady, že v socialistickém státě patří všechna moc pracujícímu lidu. V našem státě si lid zákony sám dává, a proto je nutné dosáhnout toho, aby si milióny občanů stále hlouběji uvědomovaly i nezbytnost jejich dodržování, nezbytnost plnění občanských povinností. Nekompromisně budeme bojovat proti všem protispolečenským jevům, které jsou v rozporu se zásadními morálními i ekonomickými zájmy drtivé většiny poctivě pracujících lidí. Naši lidé po právu žádají, aby poslanci byli důslednými zastánci práva a spravedlnosti, aby svou činností přispívali k spravedlivému postihu zejména společensky nebezpečných trestných činů, aby pomáhali chránit společnost před škůdci všeho druhu.

Závaznou je pro nás i podpora zahraniční politiky našeho státu a účast na jejím uskutečňování. V zájmu bezpečnosti a nezávislosti naší země i jejího dalšího úspěšného socialistického vývoje pokládáme za prvořadý úkol rozvíjet všestrannou bratrskou spolupráci se Sovětským svazem a ostatními státy socialistického společenství. Budeme důsledně podporovat uskutečňo-

vání mírového programu Komunistické strany Sovětského svazu i zásad zakotvených v Závěrečném aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. S našimi sympatiemi a podporou mohou počítat všechny národy, které bojují za svou úplnou státní, politickou i hospodářskou nezávislost. Vždy budeme na straně těch, kdo vedou urputný zápas proti imperialismu, proti všem formám kolonialismu a neokolonialismu, proti rasismu, proti fašistickým diktátorům. Bez ohledu na ideologické protiklady a rozdíly společenského zřízení jsme ochotni pokračovat v politické, hospodářské, vědeckotechnické a kulturní spolupráci se všemi státy, které k tomu projevují dobrou vůli a budou s námi jednat jako rovný s rovným. V duchu těchto zásad naší zahraniční politiky budeme vystupovat v orgánech Meziparlamentní unie a rozvíjet spolupráci se všemi parlamenty, které o to projeví upřímný zájem.

Vzhledem ke společným cílům a v zájmu jednotného postupu předpokládáme, že v tomto volebním období se dále prohloubí již tradičně dobrá spolupráce Federálního shromáždění s federální vládou, s Českou národní radou i Slovenskou národní radou. Podporou svěbytného rozvoje bratrských národů Čechů a Slováků i uplatňováním rovnoprávného postavení u nás žijících národností se chceme podílet na uskutečňování principů federativního uspořádání a tím na upevňování našeho jednotného československého státu.

Soudružky a soudruzi, úspěch naší práce bude v nemalé míře záležet na tom, aby se mezi všemi poslanci vytvořily i dobré lidské vztahy. Usilujme společně o to, aby naše sněmovny i výbory byly opravdu soudružskými kolektivy, aby naše práce byla charakterizována vzájemným porozuměním, aniž by to jakkoli oslabovalo vysokou náročnost. Očekáváme, že zkušenější poslanci rádi pomohou svým nově zvoleným soudruhům, zejména v prvních měsících naší činnosti. Jistě se s nimi podělí o své zkušenosti, aby se nově zvolení poslanci co nejrychleji seznámili s metodami naší práce a mohli se

ji aktivně zúčastňovat. Pokládáme za samozřejmé rozvíjet zejména ve výborech demokratickou výměnu názorů a trpělivě jednat i o sporných otázkách. Výsledkem takového postupu bude uvědomělá jednota ve všech zásadních otázkách bez ohledu na naši politickou příslušnost. Všichni jsme byli zvoleni poslanci socialistické společnosti, a proto budeme vždy a za všech okolností socialisticky jednat.

Pracujeme ve Federálním shromáždění i ve svých volebních obvodech s pocitem vysoké spoluodpovědnosti za řízení této země, za osudy našeho lidu. Nikdy nezapomínejme, že milióny spoluobčanů nás budou velmi pozorně sledovat, že budou náročně srovnávat naše předvolební vystoupení s našimi činy, se skutečnými výsledky naší práce. Právě takováto soustavná veřejná kontrola je pro nás neocenitelnou pomocí, dokazuje přednosti socialistické demokracie, je oporou našeho politického systému. Lid nás vyslal do poslaneckých lavic, pověřil nás svým zastupováním, jemu především odpovídáme za to, že se budeme aktivně podílet na splnění programu XV. sjezdu.

Jménem všech poslanců obou sněmoven Federálního shromáždění ujišťuji při dnešní příležitosti naše voliče, že vynaložíme všechny síly, abychom nezklamali důvěru, kterou nás poctili. Nezklamat důvěru, udržovat ji a znásobovat — to nám kladl na srdce i ústřední výbor Komunistické strany Československa na svém 4. zasedání. Zahajujeme nové volební období s pevným odhodláním vzorně plnit své povinnosti ve svých občanských povoláních, ve Federálním shromáždění i ve volebních obvodech. Věříme, že tak jako ve volbách budeme po celých pět let mít důvěru a podporu svých voličů. Spoléháme na to, že se naši spoluobčané budou uvědoměle a s neutuchajícím zájmem zúčastňovat řešení celospolečenských i místních problémů.

V souladu s názory našich voličů, jak jsme je poznali i na předvolebních schůzích, budeme pracovat důsledně v duchu vnitřní i zahraniční politiky Komunistické

strany Československa a Národní fronty, jak ji pro toto období určil XV. sjezd. Jako oko v hlavě budeme střežit spojenectví se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického společenství. Náš hlas zazní všude, kde půjde o upevnění míru, o sociální pokrok, o demokracii, o dorozumění mezi národy. Přispějeme podle svých sil k tomu, aby nadále rostla vážnost Československé socialistické republiky ve světě. Naším nejvyšším základem bude starost o blaho našeho lidu a neúnavná práce pro rozkvět naší krásné socialistické vlasti.

Podle originálu.

Archiv Federálního shromáždění

PROJEV NA VII. CELOSTÁTNÍ KONFERENCI ČESKOSLOVENSKÉ STRANY SOCIALISTICKÉ

V PRAZE
21. LEDNA 1977

Vážení zahraniční hosté,
milí přátelé,
sestry a bratři!

Především vám děkuji za to, že jste na VII. celostátní konferenci Československé strany socialistické pozvali delegaci ústředního výboru Komunistické strany Československa a Národní fronty. Nevidíme v tom jen jakousi »obligátní formalitu« — dovoluňte nám, abychom to považovali za výraz dobrých vztahů vaší strany ke Komunistické straně Československa a k Národní frontě. A naopak, účast této delegace na vašem sněmování je jedním z dokladů vážnosti, jaké se v naší společnosti a v Národní frontě těší Československá strana socialistická, její čestní členové a funkcionáři i výsledky jejich práce.

S nepředstíraným zájmem spolu s vámi vyslechla včera naše delegace zprávu ústředního výboru vaší strany, kterou přednesl bratr Bohuslav Kučera. Souhlasíme, že váš ústřední výbor velmi výstižně zhodnotil uplynulé období a vytyčil úkoly pro příští léta. Vaše strana samozřejmě nepracuje v jakémisi »vzducho-prázdnu«, uzavřena sama do sebe, a proto byla správně řeč o jejím místě v tomto třídně rozděleném světě, ve složitém zápase za mír, demokracii, sociální a společenský pokrok. Nemůžete přece jinak než jednat

o úkolech vaší strany v naší vlasti, v úsilí o její rozkvět, o stále plnější život našeho lidu. Stručně řečeno: delegace Komunistické strany Československa a Národní fronty bez výhrad podporuje všechno, co bratr Kučera vyjádřil ve vztahu k celospolečenským úkolům po XV. sjezdu KSČ. Se sympatiemi zjišťujeme, že i tón dosavadní diskuse je v plném souladu s obsahem zprávy vašeho ústředního výboru. Snad mi dovolíte vyjádřit přesvědčení, že tímto tvůrčím, vlasteneckým a socialistickým duchem budou charakterizovány i výsledky vaší celostátní konference a pak — a to je neméně důležité — i jejich uskutečňování v každodenním životě.

Sestry a bratři, vážíme si toho, že v souladu s politikou Komunistické strany Československa a Národní fronty věnuje i Československá strana socialistická velkou pozornost národnímu hospodářství. Je to přirozené, odpovídá to teorii vědeckého socialismu i našim vlastním praktickým zkušenostem, současným i budoucím potřebám socialistického rozvoje naší společnosti. Vždyť je nábíledni, že o rozkvětu socialistických zemí rozhodne především materiálně technická báze, její rozsah a struktura, produktivita práce, efektivnost a kvalita výroby. To jsou ony faktory, které předurčují všestranný rozvoj celé společnosti i život jednotlivců, autoritu socialistických států na světovém fóru, přitažlivost socialismu pro pracující kapitalistických a rozvojových zemí a také jeho konečné vítězství na celém světě.

Posuzováno těmito zásadními měřítky i dějiny naší země jednoznačně svědčí ve prospěch socialismu, potvrzují správnost naší politiky. Je to zřejmé z nevyvrátitelných statistických údajů. Ale i bez nich je to doslova hmatatelné v rozvoji průmyslu a zemědělství, v rozkvětu vzdělanosti, kultury, vědy i techniky a ovšem také v rozhodující výslednici všeho snažení, tedy v zabezpečování hmotných i duchovních potřeb občanů. Vztahuje se to na celých dvacet devět let od února 1948, zvláště jasně to vyniká v posledních osmi letech, potvr-

zují to i výsledky páté pětiletky. Zpráva Federálního statistického úřadu, která bude zveřejněna příští týden, dokáže, že úsilí pracujících bylo i v roce 1976 korunováno úspěchem, že jsme dobře zahájili šestou pětiletku. A není přece žádným tajemstvím, že uplynulý rok nebyl nijak lehký, že se lidé při plnění úkolů muse-
li vypořádat s řadou překážek včetně nepřízně počasí.

Konkrétní výsledky tedy potvrzují prospěšnost re-
spektování všeobecně platných zásad výstavby socialis-
mu, jejich umné aplikace v československých podmín-
kách a rozvíjení našich revolučních a pokrokových
národních tradic. Jinými slovy řečeno: základem všech
našich úspěchů je správná politika Komunistické stra-
ny Československa a Národní fronty a její důsledné za-
bezpečování za účasti všech politických stran, spole-
čenských i zájmových organizací. Právě tento jednot-
ný postup rozhodujícím způsobem ovlivnil vytváření
struktury, obsahu i metod práce celého našeho politic-
kého systému, získal pochopení a aktivní podporu mi-
liónů československých pracujících.

Trvalým smyslem naší politiky je starost o rodnou
zemi a blaho jejího lidu. Bylo by ovšem velmi krátko-
zraké, kdybychom tuto starost omezovali jen na vnitřní
politiku a tvářili se, že je nám jedno, co se děje ve
světě. Museli jsme se i v zahraniční politice nedvoj-
smyslně rozhodnout pro takovou orientaci, která by byla
v souladu s našimi socialistickými zájmy; která by za-
ručila bezpečnost našeho státu, mírové podmínky naše-
ho života i práce a tím i plynulý a všestranný rozvoj
hospodářství a ostatních životních oblastí. To byly po-
hnutky, které nás na základě trpkých dějinných zkuše-
ností a v souladu se životními zájmy našeho lidu vedly
logicky — srdcem i rozumem — k tomu, že jsme se roz-
hodli znásobit své síly spojenectvím se socialistickými
zeměmi a opřít se zejména o hospodářskou a vojenskou
moc a o neochvějnou věrnost prvního socialistického
státu světa — Sovětského svazu. Dvaatřicet let míro-
vého života, autorita Československa ve světě a pro-

spěšnost spolupráce v hospodářství i v ostatních oblastech dávají i tomuto našemu postupu za pravdu. A právě tato, dnes už dějinná zkušenost nás opravňuje ujistit naše přátele — a říci to i těm, kteří nám příliš nepřejí, že této naší osvědčené zahraniční politice zůstaneme věrni.

Sestry a bratři, platnost tvrzení, že tvůrcem dějin je lid, se po vítězství socialistické revoluce znásobuje, protože pracující se stávají skutečnými pány své země. Od této chvíle jsou tempo a kvalita výstavby nové společnosti závislé převážně na stupni uvědomělosti lidí, na jejich vztahu k potřebám celku. Proto komunistům leží tolik na srdci politickovýchovné působení mezi pracujícími, proto považují stálý styk s lidmi a péči o mladou generaci za nejpřednější úkol. Cílem všestranné a konkrétním podmínkám přizpůsobené politické výchovy je vysoké třídní uvědomění lidí vyrůstající ze solidních teoretických znalostí. Tím, jak opět dokazuje praxe, je totiž podmíněna schopnost správné samostatné orientace i v nejsložitějších situacích, obětavá obrana socialistických zájmů za všech okolností, touha po maximálních všeobecných i odborných vědomostech a jejich účinném uplatnění, ale i kultura života odpovídající nárokům rozvinuté socialistické společnosti.

Politickovýchovné působení je nesporně jedním z hlavních podnětů zdokonalování socialistické demokracie. Vždyť jen lidé uvědomělí — tedy jen ti, kdo vědí, že svou činností slouží dobré věci a mají pro to i nezbytné individuální předpoklady — se mohou účinně podílet na tvorbě a uskutečňování naší politiky, na správě veřejných záležitostí. Jen takoví lidé pokládají za samozřejmou povinnost, ale i za čest sloužit zájmům celku, pracovat ve prospěch svých spoluobčanů. Socialismu, tedy našim společným zájmům, velmi prospívá, že i ve výchovně politickém působení mají komunisté dobré spojení v ostatních politických stranách, ve

všech organizacích Národní fronty včetně Československé strany socialistické.

Někteří už jen z učebnic historie, z dokumentů a z beletrie vědí, že naše revoluční cesta nebyla snadná. Mnozí z nás to však mohou potvrdit z vlastních prožitků. Nejednou jsme se museli potýkat s nejrůznějšími potížemi, jejichž příčiny byly v působení zahraničních i domácích odpůrců socialismu. Nejednou vyplývaly naše omyly, ano i chyby, z hledání nových cest, z učednických let vlády pracujících, ale i ze subjektivismu, z podceňování a nedodržování leninských principů v Komunistické straně Československa a ve společnosti. K těmto otázkám, jak známo, řekl jasné slovo ústřední výbor naší strany v Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ, pak XIV. sjezd KSČ a neobešel je ani XV. sjezd KSČ.

Každá vývojová etapa přináší nové problémy, a jak víte, nezavíráme před nimi oči, hovoříme o nich velmi otevřeně a s podporou poctivých lidí hledáme řešení. Dnes ovšem jde o problémy zcela jiného druhu — vysoký stupeň rozvoje naší společnosti, smělé cíle, jež si v zájmu lidu vytyčujeme, i důsledky nepříznivého stavu kapitalistických trhů si vynucují nové přístupy, bohaté znalosti a vědeckou, technologickou i organizační smělost. Proto — ne jako frázi, ale jako nezbytnost — XV. sjezd i jednotlivá zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa tolik zdůrazňují požadavek vysoké náročnosti v koncepci, ale i v takzvané všední práci, a to jak v rozvoji národního hospodářství, tak v celém našem životě. To se samozřejmě nejaktuálněji týká úkolů letošního roku, v plné míře to však platí pro celou pětiletku a nebude to jiné ani po roce 1980.

Rostoucí úkoly neoslabují, ale zvýrazňují úlohu subjektivního činitele, tedy roli pracujících. Všechny nástroje politickovýchovného působení mají sloužit tomu, aby lidé pochopili, že plnit závěry XV. sjezdu KSČ znamená přispívat k rozkvětu republiky, posilovat vliv so-

cialismu ve světě, podílet se na zachování a upevnění míru a v neposlední řadě pak vytvářet podmínky pro další všestranné zvyšování životní úrovně. Jak to někdy — a naopak — aby každý poctivý člověk všude a doslova každou hodinu sváděl nesmlouvavý zápas za splnění stanovených úkolů, aby efektivnost a kvalita charakterizovaly práci a život celé společnosti. Na mušku si musíme vzít především nedostatky, jejichž zdroj spočívá v nás samých, a pak snadněji překonáme i nepříznivé vnější vlivy.

Ano, úkoly letošního roku i příštích let jsou velmi obtížné. Ale výsledky uplynulého období, síla našeho průmyslu a stupeň rozvoje zemědělství, především však schopnosti a obětavost pracujících nás opravňují k tvrzení, že jsou to úkoly reálné, že máme všechny předpoklady pro jejich zvládnutí. Věříme komunistům, příslušníkům ostatních politických stran i bezpartijním, věříme našim dělníkům, rolníkům i příslušníkům inteligence, a proto jsme pevně přesvědčeni, že obstojíme i v letošním roce, že se nezastavíme ani v dalších letech a že tak i v této etapě prokážeme předností socialismu.

Vážení přátelé, úsilím o úspěšné plnění našich vlastních úkolů nejlépe pozdravíme letošní 60. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Toto jubileum bude i pro československé občany příležitostí ocenit cestu, kterou pod vedením své komunistické strany ušli sovětští lidé, připomenout si význam událostí z roku 1917 pro novodobé dějiny lidstva a vyjádřit náš bratrský vztah k Sovětskému svazu.

Šedesátiletá historie první socialistické země na světě nám však skýtá ještě jedno poučení: že socialismus je neporazitelný, že svobodní lidé se už nikdy nevzdají revolučních vymožeností, že s postupujícími lety se nejspravedlivější společenský řád rozrůstá, zapustil pevné kořeny už téměř na všech kontinentech, patří mu budoucnost. Od prvních hodin se proti vládě děl-

níků a rolníků spojily nejreakčnější síly celého světa. Kolikrát už předpovídaly pád »bolševické moci«, co všechno udělaly pro splnění těchto svých »zbožných« přání. Ničeho se neštítily a zdaleka se neomezovaly jen na nejtěžší propagandistické kalibry. Záchraně monopolní kapitalistické světovlády měla sloužit diplomatická a hospodářská blokáda, ale i vojenská tažení. Sovětský lid však obstál ve všech zkouškách, celý svět se přesvědčil o síle a životnosti prvního socialistického státu, lidstvo mu nakonec vděčí za záchranu před fašistickým morem.

S vítězným postupem socialismu, s rostoucím rozkladem kapitalistického světa se nenávisť nepřátel Sovětského svazu rozšířila i na ostatní socialistické země. Vyzkoušeli už opravdu širokou škálu prostředků, které by vedly ke zničení socialismu, ale jak se říká, »zplakali nad výdělkem«. V poslední době hledají možnost záchranu buržoazního řádu v takzvaném vylepšování socialismu. Je to divná logika, když se snaží, aby jim lidé uvěřili, že právě jim jde o rozkvět socialismu, že tedy chtějí dobrovolně uspišit konec kapitalistické společnosti!

Dějiny Sovětského svazu, vývoj v ostatních socialistických zemích, ale už i naše vlastní zkušenosti učí, že buržoazní vládcové a jejich přísluhovači hledají pomocníky uvnitř socialistických zemí. Pro jejich kampaně, které mají dezorientovat především pracující kapitalistických států, jim je dobrá každá prodejná dušička. Ne objektivní fakta o socialistické skutečnosti, ne názory miliónů pracujících, ale řeči jednotlivých takzvaných disidentů jsou pro ně směrodatné a vydávají je za »veřejné mínění«. A aby tyto nečisté prameny nevyssychaly, tak své služebníky nejen inspirují, ale pro jistotu podporují jejich »demokratické uvědomění« nemalými finančními částkami.

Do této kategorie obnovování pokusů o rozklad socialismu patří i akce kolem takzvané Charty 77. Hesla, s nimiž signatáři tohoto rádo by »dokumentu« vyruko-

vall, jsou značně omšelá a není těžké odhalit demagogii jejich autorů a hlasatelů. Mluví proti nim zkušenosti z doby, která nám ještě nemohla vymizet z paměti, z doby, kdy ne jeden z těchto pánů hrál prím v politikém životě, kdy monopolně ovládli sdělovací prostředky a vydávali se za mluvčí československého lidu. Opravdu tehdy respektovali demokratická pravidla, opravdu byli tolerantní vůči svým odpůrcům, opravdu dávali možnost svobodně vystupovat těm, kteří s nimi nesouhlasili? Na tyto otázky by, alespoň doufám, nemohl kladně odpovědět ani ten nejotrlejší z nich, i když jim lež a přetvářka nedělaly nikdy zvláštní potíže.

Organizovat protispolečenskou a protistátní činnost, porušovat zákony a vydávat se přitom za jejich nejpovolnější vykladače a ochránce — k tomu je třeba opravdu notné dávky cynismu. Nápadně to připomíná rčení o zloději, který křičí »chyťte zloděje«. Pokud je třeba některé samozřejmosti opakovat, budiž — znovu tedy řekněme, že zákony této země jsou našimi zákony, lid si je prostřednictvím svých zástupců sám dává a zabezpečuje i jejich správný výklad a důsledné plnění. A ti, co se na Západě tak starají o svobodu, právo a spravedlnost v naší zemi, by těmto vznešeným pojmům posloužili mnohem lépe, kdyby pečlivěji zametali před vlastním prahem.

Takových a podobných akcí jsme už přežili mnoho a víme, že ani tato zřejmě není poslední. Vždy, když odpůrci socialismu odhalí své ledví, je to i k něčemu dobré — naši lidé si znovu připomínají jejich pravou podobu, celá společnost zvyšuje svou bdělost vůči nepřátelským vlivům jakéhokoli druhu. Českoslovenští občané vědí — a v těchto dnech to vyjadřují slovy i činy — že nejlepší službou socialismu a nejpádnější odpovědí rozvracečům je soustředění sil na plnění budovatelských úkolů a upevňování morálně politické jednoty celé společnosti. A k tomu svým jednáním i výsledky jistě přispěje i celostátní konference vaší stra-

ny, jistě se na tom budou podílet všichni její čestní členové.

Sestry a bratři, osvědčenou platformou sjednocování všech vlasteneckých a socialistických sil je Národní fronta, jejíž poslání formuloval už soudruh Klement Gottwald. O jejím místě v naší společnosti, o jejich zásluhách i úkolech mnohokrát velmi zasvěceně mluvil soudruh Gustáv Husák. Odpovídající pozornost jí věnoval i XV. sjezd KSČ. Mezi doklady demokratičnosti naší společnosti patří praktická činnost všech orgánů Národní fronty na různých stupních. Většina z vás by jistě potvrdila, že jejich práce, každé jejich zasedání je charakterizováno snahou Komunistické strany Československa o využití kolektivního rozumu všech tvůrčích sil včetně nekomunistických stran. O tom myslím svědčí i podíl příslušníků vaší strany na činnosti zastupitelských sborů, společenských a zájmových organizací.

Naše delegace není povolána hodnotit činnost Československé strany socialistické — to je nezadatelné právo delegátů této konference. Ale právě proto, že upřímně spolupracujeme v Národní frontě, můžeme s čistým svědomím říci, že známe vaši práci. V Komunistické straně Československa i v orgánech Národní fronty velmi oceňujeme činnost vašeho ústředního výboru, jeho předsednictva i krajských a okresních výborů. Vážíme si dlouholetých zásluh bratra Aloise Neumanna, stejně jako práce bratra Bohuslava Kučery a stovek dalších poctivých funkcionářů, které tu, žel, nemohu všechny vyjmenovat.

Všichni dobře víme, že samo členství v jakékoli politické straně nebo společenské organizaci naší Národní fronty ještě zdaleka nemusí být důkazem politického uvědomění a občanské angažovanosti. Ty se u každého jednotlivce projevují celým životem, vystupováním v socialistickém duchu, obětavostí v zaměstnání i ve veřejné činnosti. V celé Národní frontě používáme v tomto směru stejná měřítka, a proto jsme rádi slyšeli konkrétní údaje o účasti členů vaší strany na plnění

národohospodářských úkolů, ve všech formách socialistické soutěže včetně brigád socialistické práce i v dobrovolné práci při uskutečňování volebních programů. Dovolte mi poděkovat jménem ústředních výborů Komunistické strany Československa a Národní fronty, jménem celé naší společnosti všem těmto sestram a bratrům za jejich obětavost, za to, že dávají své srdce, rozum i ruce našemu společnému dílu.

Nejlepší prověrkou každé teorie je praxe. A ta i v minulých pěti letech přesvědčivě prokázala správnost postupu Československé strany socialistické, oprávněnost její existence a užitečnost její spoluúčasti na budování socialismu. Ubezpečuji vás, že naše vztahy v Národní frontě rozvíjíme ve vzájemné důvěře, která vyplývá z poznání, že se snažíme o dosažení společného cíle; že pod vedením Komunistické strany Československa jdeme bok po boku v zápase o dobrý dnešek, o prosvětlené zítřky naší vlasti, o nenarušitelné přátelství se Sovětským svazem.

Jménem celé naší delegace vám přeji, aby vaše konference byla dělná a korunována dobrými výsledky. Vyřizuji vám pozdravy ústředních výborů Komunistické strany Československa a Národní fronty a zvláště osobní pozdravy soudruha Gustáva Husáka. Všem delegátům a vašim prostřednictvím všem poctivým členům a funkcionářům Československé strany socialistické přejeme úspěchy v uskutečňování výsledků vaší VII. celostátní konference, pevné zdraví a hodně osobního štěstí.

Ať se dále upevňuje jednota našeho lidu pod vedením Komunistické strany Československa!

Ať sílí a vzkvétá naše drahá vlast — Československá socialistická republika!

PROJEV NA SHROMÁŽDĚNÍ PRAŽSKÝCH PRACUJÍCÍCH A MLÁDEŽE K 29. VÝROČÍ VÍTĚZNÉHO ÚNORA

VE SJEZDOVÉM PALÁCI PARKU KULTURY A ODDECHU
JULIA FUČÍKA V PRAZE
24. ÚNORA 1977

Soudružky a soudruzi,
vážení přátelé!

Zítka tomu bude dvacet devět let, co soudruh Klement Gottwald oznámil na Václavském náměstí jása-
jícím Pražanům, že vládní krize byla vyřešena podle
návrhů KSČ. Manévr reakčních ministrů se obrátil proti
nim, jejich demise byla přijata, složení nově jmenované
vlády vyjadřovalo obrozenou Národní frontu. V politic-
kých i vojenských štábech imperialismu zapsali Česko-
slovensko, nikoli bez lítosti a zlosti, mezi další ztráty.
Jednota a rozhodnost přinesly našemu lidu úspěch, je-
ho pravda zvítězila. V těch mrazivých únorových dnech
jsme pro tuto zemi ubránili politické jaro, které k nám
zavítalo s hrdinnými sovětskými vojáky v památném
květnu 1945.

Únorové události nebyly náhodně vyhranou oje-
dinelou bitvou. Pravda, krizi vyvolali představitelé
reakční buržoazie, kteří podle svých karet soudili, že
pro ně nadešla příznivá chvíle. Brzy však poznali, že
přecenili své možnosti. Neznali smýšlení a sílu dělnické
třídy a ostatních pracujících, hrubě podcenili komunis-
tickou stranu a její vliv, chybně posuzovali i poměr sil
v mezinárodních vztazích. Proto byla demise ministrů
vlastně jejich poslední »iniciativou«. Politika KSČ byla
v předchozích letech tak působivá, že se kolem ní ve

dnech vládní krize spojily všechny vlastenecké síly v Národní frontě. Lid si pamatoval komunisty jako nej-
důslednější bojovníky proti buržoaznímu vykořisťování
a odhodlané obhájce republiky před fašistickým nebez-
pečím. Komunisté prosluli svou statečností v těžkém
národně osvobozeneckém zápase, byli příkladnými bu-
dovateli osvobozené republiky a věrnými přáteli Sovět-
ského svazu, vždy vyjadřovali a prosazovali zájmy děl-
nické třídy a ostatních pracujících. Proto měla strana
v rozhodujícím třídním střetu, ve dnech, kdy se znovu
rozhodovalo o osudech republiky, tak přesvědčivou
podporu dělnické třídy a všeho lidu. Proces přerůstání
národní a demokratické revoluce v revoluci socialistic-
kou dospěl v Únoru k rozhodujícímu obratu — otevřeli
jsme dokořán brány k socialismu.

Únorové události, v nichž se zápas o politickou moc
rozhodl ve prospěch dělnické třídy, byly a jsou trnem
v očích nepřátel všeho zbarvení. Co všechno už proti
naší zemi podnikly nejagresivnější imperialistické kru-
hy! Kolik jen »pozornosti« nám věnovaly některé sku-
piny sociálně demokratických přísluhovačů buržoazie
v některých západních státech! Jaké řeky krokodýlích
slz nad osudem našeho lidu prolili různí měšťáčtí libe-
rálové! Počínaje koncem padesátých let se k tomuto fa-
lešně pějícímu sboru připojili i naši pravíkoví oportu-
nisté, kryjící se pláštíkem »vylepšovatelů« socialismu.
Především oni usilovali o jakýsi »antiúnor«, o návrat
k předúnorovému politickému systému. Většina z nich
ovšem dodneška nenašla odvahu přiznat, že by to ne-
mohlo skončit jinak než obnovou buržoazní diktatury.
V Únoru hledali začátek nejen našich skutečných, ale
i pomlouvačně vykonstruovaných chyb. Beze studu me-
zi ně řadili vládu dělnické třídy a jejích spojenců, ve-
doucí úlohu komunistické strany, budování socialismu
v duchu marxisticko-leninského učení i spojenectví se
Sovětským svazem. Proto se leckterému z nich dostalo
v buržoazních kruzích nejen potlesku, ale i mnohem

hmataelnějších projevů sympatií. Vždy to však byly a budou ztracené investice.

Období od Slovenského národního povstání a květnového vítězství až po Únor — a zejména těch dvacet devět let po něm — dalo za pravdu Leninovi, potvrdilo všeobecnou platnost zásad jeho učení. Prokázalo se, že socialistická revoluce nemusí mít ve všech zemích stejnou podobu. U nás jsme díky příznivým vnitřním i vnějším podmínkám mohli svést rozhodující bitvu nekrvavě. Gottwald postupoval plně v duchu tehdy platné ústavy a zákonů, parlament schválil program vlády obrozené Národní fronty. Dělnická třída však mohla zvítězit jen proto, že naše strana chápala úlohu revolučního předvoje s plnou vážností. V Československu stejně jako v řadě jiných zemí se potvrdilo, že se komunisté nemohou spokojit s dílčími reformami buržoazního systému; jejich posláním je změnit svět, uskutečnit socialistickou revoluci a nastolit politickou moc dělnické třídy. Díky existenci první socialistické země světa a solidaritě mezinárodního proletariátu je v posledních šedesáti letech jejich revoluční zápas v mnoha zemích relativně snadnější. V tom spočívá zásadní rozdíl současných podmínek proti první čtvrtině tohoto století. Nic to však nemění na správnosti leninského učení, že nestačí socialistickou revoluci uskutečnit — je nutné ji neustále rozvíjet a odhodlaně bránit. Poražená třída se nikde na světě nevzdává dobrovolně. Vytrvale se pokouší změnit dějinný vývoj, znovu nastolit diktaturu buržoazie v jakékoli formě a pak se lidu krvavě mstít. Dokazují to celé dějiny lidstva. Jen za posledních sto let se krvavá stopa buržoazní pomstychtivosti táhne od Pařížské komuny až po fašistický puč v Chile.

Únorové vítězství lidu bylo vyvrcholením jedné dlouhé a strastiplné etapy bojových dějin naší strany. Dnešní i všechna příští pokolení budou s úctou vzpomínat na tisíce komunistů, kteří nemysleli na osobní slávu a zisk, když po léta, za nesmírně těžkých podmínek,

obětavě sloužili zájmům revoluce. V historickém hodnocení Února zůstane zlatým písmem zapsána státnická moudrost našeho lidu, který se v duchu svých nejlepších tradic jednotně postavil na pokrokovou stranu bojové barikády. Hrdostí nás naplňuje vzpomínka na rozhodné vystoupení Lidových milicí a Sboru národní bezpečnosti — už pouhá existence ozbrojené dělnické třídy vzala nepatrné hrstce reakčních bojůvek odvahu k jakémukoli vystoupení. Nikdy nebude zapomenuto jméno Klementa Gottwalda, který měl rozhodující podíl na vypracování a uskutečňování úspěšné strategie a taktiky naší strany.

Soudružky a soudruzi, nejvýznamnější události revolučních dějin nás posilují, ale především nám skýtají poučení pro dnešek i budoucí léta. Patří mezi ně i poznání, že každý odklon od zkušeností naší národní a demokratické a socialistické revoluce, jakékoli opuštění všeobecně platných zásad leninského učení znamená ústup z dobytých pozic, vede k obtížím a prohrám, ohrožuje socialismus. A naopak: věrnost zásadám, z nichž se zrodilo únorové vítězství, je vždy provázána dalšími úspěchy. Je to zřejmé i od dubna 1969, kdy jsme po volbě soudruha Gustáva Husáka do čela naší strany začali za velmi složitých podmínek obnovovat a upevňovat leninské principy budování socialismu. Nové vedení respektovalo ve své politice československé podmínky a potřeby, nepřeceňovalo naše možnosti, důsledně se řídilo zájmy našeho lidu a především dělnické třídy. Strana obstála, protože jejím kompasem bylo učení marxismu-leninismu a jeho nedílná součást — proletářský internacionalismus. Po osmi letech, po XIV. a XV. sjezdu KSČ, na základě konkrétních výsledků vnitřní i zahraniční politiky můžeme prohlásit: naše strana vedená svým ústředním výborem je věrna odkazu Února, chrání jej a rozvíjí v současných podmínkách.

Je příznačné, že i v rozhodujícím únorovém třídním střetu charakterizovala komunistickou politiku starost

o splnění dvouletého plánu, o poválečnou obnovu a rozvoj národního hospodářství. První Gottwaldova slova po dosaženém vítězství nabádala lid ke svědomitému plnění budovatelských úkolů. Výrazně to zaznělo i na IX. sjezdu, který označil rozvoj průmyslu a socializaci zemědělství za rozhodující podmínku uskutečnění generální linie výstavby socialismu. Tato leninská zásada je i nosným pilířem naší politické strategie od dubna 1969. Věnovali jsme jí odpovídající pozornost na XIV. a XV. sjezdu, v práci ústředního výboru a jeho předsednictva, v činnosti celé strany i státních orgánů, v každodenním úsilí o splnění pětiletých i ročních plánů. Náš lid pochopil smysl a cíle této politiky, poznal její přednosti a uvědoměle ji podporuje. Poctivým dělníkům, družstevním rolníkům a inteligenci vděčíme za úspěchy naší hospodářské politiky v páté pětiletce, která se vyznačovala příznivými výsledky v tempech rozvoje výroby, produktivity práce, bytové výstavby, v živočišné i rostlinné produkci; v plodech vědy a v jejich praktickém využití; v kladení základů pro nezbytné strukturální změny i ve zvyšování našeho podílu na procesu ekonomické integrace států RVHP. A naše strana ve své politice dbá na dodržování charakteristického rysu socialismu: na spravedlivé rozdělení výsledků poctivé práce, která přináší prospěch miliónům občanů, po všech stránkách obohacuje život celé společnosti a každého jedince.

Jedním z nejvýznamnějších měřítek správnosti a účinnosti naší politiky je životní úroveň ve všech svých aspektech. Vývoj reálných příjmů, cenová politika, úroveň bydlení a vybavení domácností; rozsah volného času a způsob jeho využívání; péče společnosti o občany od narození po celý život; soustavný růst vzdělanosti; tvorba a užívání kultury — zkrátka všechno, co nazýváme společenskou a osobní spotřebou, svědčí o přednostech socialismu, všechno dokazuje jeho hluboký humanismus. Někteří buržoazní novináři ve snaze znevážit průkazná fakta o úspěších naší

hospodářské politiky nám s nevydařenou ironií pod-
souvají tvrzení, že tedy »vlastně žijeme v ráji«. Ne, my
jsme nikdy neskrývali, že máme i v hospodářství své
větší i menší problémy. Víme, že se s některými budeme
potýkat i v budoucnosti. I u nás mají lidé své drobné
a větší starosti, trpí, když jsou nemocní, nemohou se
vyhnout osobnímu smutku. Ale každý poctivý člověk
má v Československu podmínky pro tvořivou práci, ni-
kdo se nemusí bát zítřků, mladí mají otevřenou cestu
do života a starší generace ví, že její celoživotní práce
nezůstane bez ocenění. Jaký je to propastný rozdíl proti
životu lidí v kapitalistických státech! Vydělky pracu-
jících trvale kulhají za rostoucími cenami; milióny ne-
zaměstnaných a částečně zaměstnaných; milióny lidí
hledajících obživu tisíce kilometrů od svých domovů
i za cenu vyššího vykořisťování; rodiny bez naděje na
vybřednutí z dluhů; mladí, kteří nemohou zavadit
o práci; lidé, kteří se bojí pomýšlení na nemoc a stáří
— takový je dnes obraz společnosti, která si beze studu
píše do štítu hesla o rovnosti všech občanů a skloňuje
humanismus ve všech pádech. To všechno máme díky
socialismu dávno za sebou. Náš lid je prodchnut jisto-
tou, že dobrý dnešek bude vystřídán ještě lepším
zítřkem. Jde s oprávněným optimismem vstříc budouc-
nosti, protože je sám jejím tvůrcem.

Při formování programu hospodářského a sociálního
rozvoje v šesté pětiletce charakterizovalo práci XV.
sjezdu hodnocení dosažených výsledků a úsilí o další
úspěšný postup. Na sjezdu a od té doby již mnohokrát
— zejména na zasedáních ústředního výboru strany
— byla po právu zdůrazňována náročnost současných
úkolů. Vnější podmínky působí nezávisle na naší vůli,
ale jejich nepříznivý vliv můžeme oslabit zlepšováním
vlastní práce, překonáváním starších i nově vznika-
jících nedostatků, jejichž zvládnutí je v naší moci. Pro-
to vyslovujeme tak naléhavě, ne jako frázi, ale jako ne-
zbytnost, požadavek efektivnosti a kvality v nejširším
slova smyslu. Jsou v tom zahrnuty úkoly v produktivitě

práce; v modernizaci, ale také ve využívání strojů; v rozvoji palivoenergetické základny, ale i v daleko pozornějším hospodaření s energií; v dokonalejším řízení, ale i v pracovní kázni; v upevňování plánovací disciplíny i v rozvoji uvědomělé iniciativy pracujících; v zabezpečování dodávek pro vnitřní trh, pro investice i zahraniční obchod, ale i v péči o vysokou technickou úroveň a jakost všech výrobků. Tolik zdůrazňovaný požadavek vysoké náročnosti logicky vyplývá ze současného stupně rozvoje naší společnosti, z rozsahu a struktury našeho průmyslu, stavebnictví a zemědělství.

I další všestranný růst životní úrovně našeho lidu je přímo podmíněn splněním našich hospodářských úkolů. Jeho zdroje jsou jen ve svědomité práci, v naší schopnosti pracovat dnes lépe než včera. Ústřední výbor zná složitost plánovaných úkolů. Pro nás není tajemstvím, že se lidé musí často vypořádat s řadou nejněžších překážek. Tím potěšitelnější je, že pracující všech odvětví se přičinili o dobré výsledky prvního roku šesté pětiletky, i když zemědělci nemohli zcela překonat důsledky nepříznivého počasí. Všude je vidět, že naléhavě opakovaná slova soudruha Gustáva Husáka o nutnosti svádět každodenní zápas za splnění závěrů XV. sjezdu padla na úrodnou půdu. Je to především proto, že lidé jsou hluboce přesvědčeni o reálnosti i těch nejnáročnějších úkolů. Oporou jsou nám dobré výsledky páté pětiletky, máme vyspělý průmysl, zemědělství a moderní vědeckovýzkumnou základnu — vše tedy závisí na lidech, na jejich schopnostech a obětavosti. Cílem šesté pětiletky, která vyjadřuje politiku naší strany, je starost o blaho člověka a rozkvět naší vlasti. A z tohoto poznání prýští i přesvědčení československých pracujících o nutnosti dát všechny své síly, rozum, ruce i srdce pro splnění úkolů letošního roku. Zajistit splnění letošního plánu všude a ve všech ukazatelích, to je v této době nejdůležitějším posláním všech stupňů řízení, vedoucích hospodářských pracov-

níků, organizací KSC, ROH a SSM — je to vpravdě revoluční úkol všech pracujících.

Soudružky a soudruzi, v Únoru vyvrcholil zápas o nastolení úplné a nedílné politické moci pracujícího lidu, vedeného dělnickou třídou, tedy skutečné demokracie. Od těch dob — a vyplývá to i ze závěrů XV. sjezdu — věnuje komunistická strana zdokonalování socialistické demokracie soustavnou péčí. Vždyť socialismus a demokracie se vzájemně podmiňují, nelze je stavět proti sobě. Vláda lidu byla a je cílem dlouhého historického zápasu, jehož vlajkonošem je od svého vzniku komunistické hnutí. Na rozdíl od formálních deklarací buržoazních ústav patří v socialistických státech skutečně všechna moc pracujícímu lidu. Ten rozdíl mezi deklaracemi a skutečností vyplývá z toho, že politická moc je podmíněna především vlastnictvím rozhodujících výrobních prostředků. Naše socialistická demokracie se tedy opírá o to, že lid je pánem své země, přírodního bohatství i všech zdrojů, které sám vytvořil. Řídí přímo i prostřednictvím svých demokraticky volených zástupců celý stát, kraje i okresy, města i obce, výrobu i rozdělování jejich výsledků. Zúčastňuje se na tvorbě i uskutečňování politiky ve všech organizacích sdružených v Národní frontě. Je tvůrcem zákonů i garantem jejich správného používání, dbá, aby praxe nebyla v rozporu s jejich literou a duchem. Je všeobecně známo, že je u nás běžné veřejně posuzovat mnoho zásadních politických rozhodnutí včetně významných zákonodárných aktů. Tisíce lidí se v Národní frontě vyslovují k nosným myšlenkám komunistických sjezdů a k návrhům pětiletých plánů. Pracující široce využívají i práva kritiky. Na schůzích i v dopisech institucím lidové moci, redakcím a hospodářským orgánům poukazují na nedostatky i jejich příčiny. Na rozdíl od výrobců nejrůznějších hanopisů však je tato občanská kritika charakterizována snahou o rychlejší rozvoj socialismu, je provázena ochotou aktivně se zúčastnit nápravy zjišťovaných nedostatků. V socialistické demo-

kracii patří vykořisťování člověka člověkem minulosti; samozřejmostí se stalo právo na práci, na zdravotní i sociální péči, na bezplatné vzdělání. Poctiví lidé se v Československu cítí opravdu svobodnými a mají široká občanská práva, jež však — a to je v každé pořádané společnosti samozřejmé — nelze oddělovat od povinností. U nás musí každý bez rozdílu respektovat platné zákony a morální normy lidského soužití. ČSSR tedy mohla s čistým svědomím přistoupit i k mezinárodním paktům o lidských právech, zatímco na nich dosud chybějí podpisy USA a mnoha dalších buržoazních států.

Jedním — zdaleka však ne jediným — důkazem skutečné vlády lidu je i složení zastupitelských a zákonodárných sborů. Je v nich téměř 200 tisíc občanů, komunistů, politicky neorganizovaných i příslušníků ostatních politických stran: dělníků, rolníků, techniků, učitelů, lékařů, vědců i příslušníků ozbrojených sil. Pracují svorně bez ohledu na politickou či náboženskou příslušnost, na povolání, vzdělání, věk či národnost; slouží obětavě svému lidu a mají k tomu potřebnou pravomoc i nezbytné materiální prostředky. K nim je nutné připočítat ještě asi půlmiliónový aktiv národních výborů a statisíce funkcionářů organizací Národní fronty. Prostý součet ukazuje, že milióny dospělých občanů se na rozvoji socialismu podílejí výkonem nějaké dobrovolné funkce. Všechny tyto obětavé lidi se snaží urazit různí disidenti, když je přímo i nepřímoby obviňují, že slouží společnosti s nedostatkem občanských práv. Projevem hlubokého demokratismu je i to, že socialismus umožnil vyniknout mnoha talentovaným a pilným lidem, kteří by v kapitalistické společnosti už pro svůj třídní původ neměli žádné šance. U nás najdeme dělníky a rolníky původem ve všech povoláních, podpoře a úctě naší společnosti se těší i pracující inteligence.

Stalým terčem útoků buržoazní propagandy a pravíčovských oportunistů je vedoucí úloha komunistické

strany v socialistické společnosti. Prokazují tím, že neznají nebo vědomě překrucují marxisticko-leninské učení a ignorují praxi budování socialismu. Všeobecně uznávaná vedoucí úloha naší strany vyplynula z historických zkušeností lidu, je dána složením jejího členstva a tím, že se strana ve své činnosti řídí vědeckým světovým názorem. Komunistická strana a její správně uplatňovaná vedoucí úloha je zárukou socialistické cesty, je zárukou politiky ve prospěch pracujících, právě komunistická strana zabezpečuje v naší zemi socialistickou demokracii. Svou historickou úlohu plní komunisté v těsném spojení s pracujícím lidem, za jeho aktivní účasti a podpory. Politickým výrazem této lidové jednoty je Národní fronta a v ní sdružené společenské organizace a politické strany.

Dějiny naší strany i její politika v posledních osmi letech tvoří nepřetržitý řetěz důkazů o spojení komunistů s lidem. Nové vedení strany prokázalo schopnost najít cestu ke všem občanům této země a srozumitelně jim vyložit, oč usilujeme; dát jim možnost, aby se sami přesvědčili o upřímnosti našeho snažení, o jednotě našich slov a činů. Komunisté trpělivě pracovali i s těmi čestnými lidmi, kteří se pod vlivem pravicových exponentů dopustili chyb. Nikoho jsme předem nezatracovali, snažili jsme se získat každého poctivého vlastence. Právě tato politika pomohla rychle překonat škody napáchané pravicovými oportunisty. Vždy jsme považovali za svou povinnost sloužit dělnické třídě a ostatním pracujícím. To je i teď neměnný základ naší politiky vyjádřený XV. sjezdem. Proto — v souladu s potřebami rozvinuté socialistické společnosti — budeme vedoucí úlohu komunistické strany dále prohlubovat a zdokonalovat formy jejího uplatňování.

V neustávajících antikomunistických kampaních tropí naši zahraniční odpůrci čas od času — s podporou osamělých jedinců či bezvýznamných skupinek v socialistických státech — hluk kolem údajného porušování občanských práv. Chápeme, že jim na naší demokracii

vadí právě to, že je socialistická, že je to vláda drtivé většiny pracujících nad nepatrnou menšinou bývalých vykořisťovatelů a jiných škůdců lidu. Buržoazii v kapitalistických státech nezůstává než zakrývat před vlastním lidem pravdu o socialismu a oslabovat přitažlivost jeho příkladu. Stůj co stůj chce odvést pozornost pracujících od kapitalistických krizových jevů, a proto využívá všech prostředků, aby vylíčila nejpokrokovější společenský řád jako »peklo na zemi«. Je ovšem notně za vlasy přitažená, když se sluhové a obránci buržoazní diktatury včetně nejreakčnějších politiků a novinářů snaží předstírat, že jim jde vlastně o zdokonalení a rozkvět socialismu. Je nevěrohodné, když nám chtějí namluvit, že tedy dobrovolně spěchají do vlastní záhuby, že usilují o urychlení definitivního zániku kapitalistické společnosti.

Zvykli jsme si už na to, že je iluzorní čekat od určité části buržoazních novinářů objektivitu, chtít od nich, aby dbali novinářské etiky. Pro špinění Sovětského svazu, Československa a dalších socialistických zemí jim není žádná lež dost veliká. Pravdivá fakta o našem životě je nezajímají, nemohou je potřebovat. Názory několika politicky osamocených jedinců jsou pro ně »veřejným míněním«, ale hlasy miliónů pracujících nazývají ironicky »povinným cvičením ve službách režimu«. Autor třeba jedině a ještě ne příliš vydařená kniha je pro ně »literátem světového jména«, ale tisíce umělců, kteří se hlásí k socialismu, nemají podle nich »potřebnou intelektuální úroveň«. Nahánějí vynervovaným měšťákům hrůzu barvitým líčením, jak jsou u nás takzvaní bojovníci za občanská práva pronásledováni. Vůbec se však nenamáhají vysvětlit svým posluchačům či čtenářům, že tito »utiskovaní hrdinové« se svobodně pohybují, a jak se zdá, netrpí žádným nedostatkem. Kdy jim napadne, mluví telefonicky s tiskovými agenturami ve Vídni, Bonnu, Paříži či v Londýně. Ve svých bytech nerušeně pořádají tiskové konference se západními

zpravodaji, poskytují jim televizní rozhovory a zásobují je protisocialistickými materiály.

Nemá smysl pokoušet se s tímto druhem novinářů (a, žel, i s některými buržoazními politiky) o věcnou diskusi. Sebeprůkaznější argumenty ve prospěch socialismu je nezajímají, jako by proti nim byli obrnění určitým druhem hluchoty a slepoty. V posuzování demokracie a občanských svobod mají dvojí metr: na socialismu nenacházejí absolutně nic kladného, zatímco kapitalistickou společnost nekriticky idealizují. A tak když státník jedné sousední země ve svém parlamentě oficiálně prohlásí »u nás může každý demonstrovat, ale nikdo nesmí naši společnost demontovat«, pak je to zřejmě projev demokracie. Když však my bráníme svůj socialistický stát, je to »tyranie«. Tisíce lidí, a nejen v NSR, kteří ztrácejí zaměstnání pro své údajně »radikální« názory, mají zřejmě být důkazem občanské svobody. V Československu však »omezujeme ústavou zaručené právo na práci«, protože několika jedincům, kteří selhali, neumožníme výkon politických funkcí. Po léta umírají v ulicích severoirských měst civilní občané včetně žen a dětí, příslušníci britských orgánů bestialně mučí vězně, ale nad těmito »projevy humanismu« se buržoazní propagandisté příliš nevzrušují. Zatknout však u nás usvědčené vyzvědače je »pronásledování politických odpůrců«. Nedávno zdůvodnil mluvčí britské vlády vypovězení dvou amerických pokrokových novinářů tím, že jejich pobyt byl »v rozporu se zájmy Velké Británie«. Každý počín československých úřadů proti nepravdivě informujícím žurnalistům se však s velkým pokřikem označuje za »ztěžování podmínek novinářské činnosti«. Za normální se pokládá, že USA už dvacet let odmítají nebo jen s obtížemi udělují vstupní víza příslušníkům komunistických stran. Ale nepustit do Československa například revanšistu Hupku znamená »porušování zásad helsinského Závěrečného aktu o svobodném pohybu lidí«. Dokonce i ochrana vyložené kriminálních zločinců typu Rudolfa Bečváře se

»omlouvá« jeho »odporem proti životu v socialistickém státě«. A leccos by bylo možné ještě připomenout ne-
jednomu zanícenému »obránci demokracie a lidských
práv« ve Francii, v Británii, ve Spojených státech ame-
rických i v dalších kapitalistických zemích: například
Vietnam a Alžír; vykořisťování bývalých kolonií a neo-
kolonialismus; přímé vměšování do záležitostí vlast-
ních spojeneckých zemí včetně například neomalného
vyhrožování Francii a Itálii pro případ účasti komunis-
tů ve vládě; aféry druhu Watergate a Lockheed a při-
pravované vraždy cizích státníků; prodej dětí v Itálii,
útlak černochoů, Mexičanů a Portoričanů ve Spojených
státech amerických; intervence v Koreji a svržení
vlády Lidové jednoty v Chile atd. Jsou to jen namátkou
vybrané příklady. Stačily by však po léta zaměstnat řa-
du novinářů, kteří projevují tak dojemnou starost o do-
držování občanských práv v Československu a v jiných
socialistických státech. Mnoho let by mohla věčná a ob-
jektivní kritika nedostatků vlastní společnosti zaplño-
vat stránky buržoazních novin a nekonečné hodiny
rozhlasového a televizního vysílání.

Ani s tím se nesetkáváme poprvé, že nepřátelé hleda-
jí a nacházejí pomocníky nejen mezi politickými ute-
čenci, ale i v řadách u nás žijících lidí. Zrádcové a od-
padlíci, kolísavci a malověrní provázeli každé velké
dějinné hnutí. Vždy se našli »jidášové«, kteří plnili
svou nezáviděníhodnou úlohu za pověstných třicet
stříbrných. Není jim pomoci, sami si zvolili úděl cizinců
ve vlastní zemi. Ještě znají řeč svých rodičů, ale naše-
mu lidu už nerozumějí. Žijí v jiném světě, slouží jiným
pánům a pokud vůbec něco dělají, pak pomáhají špinit
vlastní zemi. A o takových říká náš moudrý lid v jed-
nom svém přísloví, že »nejhorší je pták, který kálí do
vlastního hnízda« — podle toho se k nim chová, podle
toho jim dal i v posledních týdnech pádnou odpověď.
A v naší společnosti, jak známo, znamená hlas jediného
pochtivého člověka a výsledky jeho práce nespornatelně

více než třeba tisíc podpisů na všech minulých i budoucích protisocialistických pamfletech.

Imperialismus nepřestal být nepřítelem lidu. Stupňuje svou nenávist vůči všemu pokrokovému, hledá stále nové způsoby, jak poškozovat socialismus. Proto musíme počítat s ještě nejednou větší či menší pomlouvačnou kampaní, ale i s mnohem vážnějšími podobami nepřátelských pokusů. Náš lid však prošel bohatou a často trpkou školou dějin. Poučil se a považuje za své právo i povinnost bránit své revoluční vymoženosti, rozhodně hájit socialismus ve vlastní zemi a kdekoli na světě. Nikdo nás nepřiměje k tomu, abychom kupčili se socialistickými zásadami a opouštěli leninské učení. Naše síla je v tvůrčí práci, naši nedobytnou pevností je jednota lidu a Komunistické strany Československa.

Vážení přátelé, únorová bouře 1948 vyčistila oblohu i ve vztahu k Sovětskému svazu, upevnila naši pozici v tehdy ještě mladé rodině socialistických států. Od té chvíle bylo jasné, že ani v zahraniční politice nebude nikdo v Národní frontě kalit vodu, že nás nikdo nebude svádět, abychom seděli na dvou židlích. Moudřejší o předválečné a válečné zkušenosti, v zájmu bezpečnosti naší vlasti jsme se přimkli k první socialistické zemi světa, k našemu již osvědčenému příteli a osvoboditeli.

S bratrskými city k Sovětskému svazu, k jeho hrdinému lidu a leninské komunistické straně oslavíme letos už šedesáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Připomínáme si dějinné zásluhy ruských bolševiků, kteří vedeni Leninem proklestili lidstvu cestu k novému společenskému řádu. Oceňujeme bezpříkladnou statečnost sovětského lidu, který ubránil revoluci proti nesčertným zahraničním interventům i vnitřním nepřítelům; v kapitalistickém obklíčení vybudoval socialismus, aby nakonec za nesmírných obětí zachránil svět před fašistickým morem. Děkujeme Komunistické straně Sovětského svazu za osvobození naší země z nacistického jařma, za všechny zkušenosti, o něž se s námi bratrsky dělila, za nezištnou hospodářskou, vědeckou

i kulturní spolupráci. Poznali jsme, co pro nás znamená, že po celou dobu socialistického budování stála země Sovětů věrně po našem boku a neopustila nás ani v dobách těžkých zkoušek. Všechny tyto city vyjádříme nejen slovy. Nechť pro rozkvět a upevnění socialismu v naší vlasti, pro další všestranné prohloubení československo-sovětského přátelství, pro posílení celého socialistického společenství promluví především naše činy. Právě tak to chápou ty kolektivy pracujících, které jako například třinečtí hutníci chtějí pozdravit slavné jubileum Velkého října novými pracovními úspěchy.

Naše věrnost socialistickému společenství nám umožnila, abychom se aktivně zúčastnili na díle nejhůdnějším — na zápase za zachování a upevnění míru. Pracující lidé celého světa vědí, jak obrovské úsilí vynakládá v tomto směru Sovětský svaz. Slouží nám ke cti, že jsme v tomto úsilí nikdy nestáli stranou. Československo se vždy podílelo na nejvýznamnějších mnohostranných i dvoustranných jednáních, vždy pomáhalo podle svých sil hledat rozumné řešení všech sporných otázek. Tak jako dosud budeme i v budoucnu podporovat každou mezinárodní aktivitu Sovětského svazu, vždy půjdeme věrně bok po boku našich socialistických spojenců. Takovýto postup při vyjadřování nejušlechtlejších tužeb lidstva nachází podporu nezúčastněných zemí i světového veřejného mínění a pomohl rozřešit už ne jeden vážný problém; jemu vděčíme za všechna dosavadní vítězství národně osvobozenického boje v různých světadílech, za překonání nesmyslné studené války. Tomuto postupu vděčíme i za to, že se neagresivnějším imperialistickým silám dosud nepodařilo rozpoutat třetí světový válečný požár.

Mezi nejvýznamnější úspěchy mírového úsilí Sovětského svazu, socialistických a nezúčastněných zemí i realisticky uvažujících buržoazních politiků nesporně patří výsledky konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Československo, jak to bylo řečeno i na XV. sjezdu, se na ní po celou dobu aktivně podílelo.

Závěrečný akt vcelku, všechny jeho pasáže jsou v souladu s našimi zájmy, odpovídají naší vnitřní i zahraniční politice. Proto mohl soudruh Gustáv Husák v Helsinkách (a pak několikrát i při jiných příležitostech) prohlásit, že jsme připraveni a rozhodnutí k jeho důslednému plnění. A tomuto veřejnému vyhlášení nezůstáváme ve své každodenní praxi nic dlužni. Působí proto přinejmenším podivně, když se nás některé kruhy na Západě pokoušejí »strašit« Závěrečným aktem, udělat z něho jakýsi »bič« na Československo a další socialistické státy. V jejich stanoviscích zaznamenáváme podivný vývoj. Nejprve dohodu z Helsink znevažovaly, prohlašovaly ji za »vítězství Rusů« a ve většině buržoazních států doslova zatajily její znění. Pak si však stratégové imperialismu usmysleli, že by »třetí koš« mohl být jejich novodobým trojským koněm v úsilí o rozvrat socialismu. Takové snahy však neprojdou, to není cesta k dalšímu rozvoji dosud dosažených pozitivních výsledků. Další pokrok, jak to zdůrazňují i představitelé Sovětského svazu, je možný jen při komplexním chápání Závěrečného aktu, při respektování všech jeho ustanovení, při vzájemné úctě a nevměšování do vnitřních záležitostí jednotlivých států, při konstruktivním hledání společného řešení dosud existujících problémů. A k nim nesporně patří v první řadě konkrétní činy v úsilí o odzbrojení a vyloučení nové války stejně jako řešení řady jiných otázek, které se dotýkají zájmů všech signatářských států.

Budování socialismu v Československu je spojeno s věrností zásadám proletářského internacionalismu. Tomu odpovídá i činnost naší strany v mezinárodním komunistickém a dělnickém hnutí. Vidíme, že se kapitalistický svět dostává do područí nadnárodních monopolů; stále agresivněji vystupují takzvané vojensko-průmyslové komplexy; nejreakčnější síly zakládají a aktivizují své »internacionály«, spolupracují v mezinárodním měřítku, suverenita mnoha buržoazních států se ztrácí v politických, hospodářských i vojen-

ských seskupeních imperialismu; na antisovětské a antisocialistické frontě se nasazují nejtěžší zbraně, buržoazní propaganda vyvolává antikomunistickou hysterii a mate mnoho poctivých lidí. Soudíme, že právě v této době je mezinárodní solidarita komunistů a pokrokové veřejnosti mimořádně důležitá. Každé oslabování této solidarity je vodou na mlýn nejkřivějších nepřátel lidstva. Každodenním zápasem za splnění závěrů XV. sjezdu prokazujeme odpovědnost především před vlastním lidem, a tím plníme i své internacionální povinnosti. My, komunisté, jsme tisícířými pouty spjati se svým lidem, jsme socialistickými vlastenci, a proto i zanícenými internacionalisty, pokrokoví lidé kdekoli na světě se mohou spolehnout na naši solidaritu. I nadále však budeme hájit zásadu a prokazovat svými činy, že pro nás je jádrem proletářského internacionalismu vztah k Sovětskému svazu. Proto budeme přátelství s Komunistickou stranou Sovětského svazu a se sovětským lidem všestranně upevňovat; vždy je budeme bránit stejně odhodlaně jako socialismus ve vlastní zemi.

Soudružky a soudruzi, strůjcem únorového vítězství byla Komunistická strana Československa. Strana vedla lid po celou dobu socialistické výstavby, její vnitřní síla spočívala v tom, že sama měla vždy dost odvahy odhalit i vlastní chyby a nedostatky. Vždy, když dbala leninského učení, našla v každé situaci i správné řešení, obstála v každé zkoušce, získala si lásku a důvěru pracujících. Nové vedení v čele se soudruhem Gustávem Husákem věnovalo formování strany, její ideové i organizační jednotě prvořadou pozorností. V souvislosti s rostoucími úkoly označil i XV. sjezd další zdokonalování vnitřního života strany za základní podmínku jejího úspěšného působení ve společnosti.

Akceschopnost komunistické strany, její vliv v každodenním životě jsou přímo podmíněny jednotou vedoucích orgánů. S tím mají českoslovenští komunisté mnoho zkušeností a, žel, nejen dobrých. Jednotný

ústřední výbor dokázal vždy sjednotit celou stranu, vždy ji vedl k novým úspěchům — rozpory ve vedení, jak jsme je v minulosti poznali, byly vždy provázeny oslabováním principů demokratického centralismu a vnitrostranické demokracie, vždy rozkolísaly celou stranu, poškozovaly zájmy revoluce. Ne náhodou si naši nepřátelé vymýšlejí báchorky o jakési nejednotě ve vedení strany, o jakýchsi »radikálních« a »umírněných« skupinách atd. Je to však jen »hádání z kávové sedliny«. Náš ústřední výbor a jeho předsednictvo znají cenu jednoty, protože ji začaly tvořit za velmi složitých podmínek. Každodenní praxe potvrzuje, že už po celých osm let je základem jednoty vedoucích orgánů naší strany politická principiálnost, respektování leninských norem stranického života, kolektivnost rozhodování, uvědomělá kázeň, kritika a sebekritika, analytická a organizační schopnost. Proto tato jednota nachází ohlas a podporu v celé straně. Všechny její orgány a organizace posuzují zásadní politické otázky jednotně, stupňují své úsilí za splnění všech závěrů XV. sjezdu, podporují svůj ústřední výbor a jeho předsednictvo a získávají milióny poctivých lidí pro naši politiku. Poučení zkušenostmi budeme politickou, ideologickou i organizační jednotu strany střežit jako oko v hlavě. Jednotná komunistická strana povede náš lid i v příštích letech leninskou cestou k dalším úspěchům v budování rozvinuté socialistické společnosti.

Vážení přátelé, od února 1948 jsme ušli úctyhodný kus cesty, napsali jsme mnoho slavných stránek novodobých dějin našich národů, vytvořili jsme obdivuhodné dílo. V úsilí o rozkvět naší vlasti, v práci pro šťastný život dnešních a budoucích pokolení se však nesmíme zastavit. K dosažení těchto cílů známe jen jednu správnou cestu: tu, kterou nám ukázal XV. sjezd KSČ, tu, po které nás vede náš ústřední výbor; cestu, kterou před dvaceti devíti lety tak výstižně vyjádřil Klement Gottwald: Kupředu — kupředu, zpátky ni krok!

At sílí a vzkvétá naše rodná země — at žije československý pracující lid!

At vysoko vlaje vítězný prapor marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu!

At žije Komunistická strana Československa!

Rudé právo 25. února 1977

O SKUTEČNÉ DEMOKRACII A FIKCI

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V SOVĚTSKÉM LISTU IZVESTIJA
13. DUBNA 1977

Usnesení ÚV KSSS k 60. výročí Velké říjnové socialistické revoluce se v Československu setkalo s velikým ohlasem. Je to pochopitelné, protože stručně, ale s maximální přesností vystihuje význam Velkého října, jeho vliv na dějiny lidstva, slavnou cestu, kterou za šedesát let ušel hrdinný sovětský lid pod vedením své leninské strany. V tomto dokumentu znovu jasně vyniká i to, co už potvrdila praxe řady socialistických zemí, i bohaté zkušenosti pokrokových sil na celém světě: zásady leninského učení o socialistické revoluci a budování socialistické společnosti mají obecnou a trvalou platnost. Jen při jejich umné aplikaci v konkrétních časových, zeměpisných, společenských a národních podmínkách — tedy při respektování těchto podmínek — je možné úplné vítězství socialistické revoluce a její důsledná obrana.

V socialistické revoluci je hlavní, aby dělnická třída politicky zvítězila, aby právě ona, podporována svými spojenci, nastolila vládu lidu, tedy skutečnou demokracii. I československé zkušenosti jednoznačně potvrzují správnost myšlenky vyjádřené v usnesení ÚV KSSS: »Nastolení a upevnění sovětské moci jako jedné z forem diktatury proletariátu fakticky zajistilo obrovské

pracující většině nevidanou svobodu a demokracii, které nejsou myslitelné v žádné kapitalistické zemi.«¹

Socialistická demokracie — a tak je tomu i v ČSSR — se neomezuje jen na formální deklarace lidských svobod a občanských práv. Přednost naší demokracie spočívá v tom, že na rozdíl od kapitalistické společnosti má náš lid k zajištění litery i ducha ústavy a všech zákonů k dispozici jak potřebné mocenské prostředky, tak i hospodářskou základnu ve společenském vlastnictví výrobních prostředků. U nás — nejen podle slov ústavy, ale ve skutečnosti — patří všechna moc pracujícímu lidu. Lid je skutečným pánem své země, sám si zákony dává, dbá, aby se dodržovaly, sám je uskutečňuje. A každý logicky myslící člověk pochopí, že pracující postupují v uplatňování své politické moci, a tedy i v zákonodárství v plné shodě se svými nejvlastnějšími zájmy, ve prospěch upevňování a rozvoje socialismu. Je přirozené, že to, co prospívá lidu, míří proti bývalým vykořisťovatelům a později proti jednotlivcům a skupinkám, které jsou nositeli vykořisťovatelské ideologie. (Nelze přece zapomínat na to, že tato ideologie »nevy- mírá« současně s bývalou velkoburžoazií a jejími přímými přísluhovači.) Ano, naše demokracie je třídní, její dokonalost však je dána tím, že je to vláda přesvědčivé většiny pracujících, jim slouží všechny revoluční vymoženosti a jim se v každé vývojové fázi musí podrobovat nepatrná menšina odpůrců socialismu, ať jsou jejich třídní původ, politická a ideologická orientace jakékoli.

Opěrnými pilíři vlády dělnické třídy a pracujícího lidu — nejzřetelnější institucionalizací socialistické demokracie — jsou lidové zastupitelské sbory, v našich podmínkách tedy národní výbory všech stupňů a zákonodárné orgány. Historie národních výborů je věrným obrazem nejnovější revoluční historie našeho lidu. Od

¹ KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1972—1977. Praha, Svoboda 1984, s. 590.

svého podílu v boji s hitlerovskými okupanty, od prvního veřejného vystoupení ve Slovenském národním povstání, od aktivního ovlivňování procesu přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou přes upevňování obrany a rozvoj revolučních vy-
možeností až po tyto dny — po celou dobu své existen-
ce národní výbory dokazují, že jsou vskutku orgány li-
dové moci. Zasloužily se o vítězství revoluce a vykonaly
obrovskou organizátorskou práci v rozvoji naší země.

Naše národní výbory nelze v ničem srovnávat s tak-
zvanými obecními zastupitelstvy, kterými vytváří vel-
koburžoazie v některých kapitalistických státech »de-
mokratickou« fasádu svého vykořisťovatelského pan-
ství. (Tím ovšem nemá být snížen lidový zápas o ovlád-
nutí »komunální správy« v těch několika zemích, kde si
dělnická třída vedená revolučními stranami vybojovala
větší rozsah práv.) Naše orgány lidové moci jsou
vskutku lidovými jak počtem volených poslanců,
způsobem jejich výběru a volby, jejich politickým, so-
ciálním i věkovým složením. V říjnu minulého roku
českoslovenští voliči demokraticky zvolili v přímých,
rovných a tajných volbách téměř 200 tisíc svých spo-
luobčanů za poslance národních výborů. Jejich složení
vyjadřuje vládu dělnické třídy, ve všech hlediscích od-
povídá struktuře naší společnosti. K nim je však nutné
připočítat ještě členy komisí, aktiv, občanské výbory
atd. — celkem pracuje přímo v národních výborech ne-
bo v bezprostředním styku s nimi na 800 tisíc občanů,
kteří v souladu se zájmy společnosti přímo řídí život
v obcích, ve městech, v okresech i krajích. To samo
o sobě je dostatečným svědectvím o skutečně lidovém
charakteru socialistické demokracie.

Ještě výrazněji vynikají přednosti socialistické de-
mokracie z obsahu činnosti národních výborů. Jejich
pozornosti neuniká žádná otázka, která se přímo či ne-
přímo dotýká života lidí: od vlivu na centrálně řízený
průmysl přes místní hospodářství a služby, dopravu
a obchod, zdravotnictví a školství, komplexní bytovou

výstavbu až po veřejný pořádek a péči o občanské záležitosti (od prvních po poslední věci člověka). K této nanejvýš vážné a odpovědné činnosti jsou národní výbory vybaveny nejen odpovídající pravomocí, ale mají k dispozici také potřebné finanční a materiálové zdroje, například celou třetinu státních rozpočtů. (Jaký to nebetyčný rozdíl proti zadluženým městům například v USA!)

Z postavení národních výborů, z jejich pravomoci i přímé odpovědnosti pracujícím i z jejich složení logicky vyplývají i metody jejich práce. Poslanci jsou syny svého lidu, znají jeho starosti i radosti, jsou se svými voliči doslova v každodenním styku, skládají jim účty ze své činnosti, pozorně naslouchají jejich názorům a starostlivě se zabývají každým rozumným námětem. Národní výbory pracují pod stálou a bezprostřední kontrolou pracujících a každou vážnější otázku řeší v dohodě s nimi. Volební programy na celé pětileté období se sestavují za přímé účasti voličů a s jejich aktivní pomocí se pak také uskutečňují. Poslanci si pokládají za čest být představiteli svého lidu a obětavě sloužit jeho potřebám, proto mají plnou důvěru svých voličů a mohou vždy počítat s jejich spoluprací a podporou.

Přednosti socialistické demokracie jako politického systému vlády dělnické třídy a pracujících lze názorně dokázat i na postavení a činnosti Federálního shromáždění, které je v Československu nejvyšším orgánem státní moci. V našich parlamentních lavicích už dávno není místo pro fabrikanty, velkostatkáře a bankéře či jejich právnické a filozofické nohsledy. Řízením státních záležitostí se zabývají dělníci, družstevní rolníci, lékaři, vědci, učitelé, veřejní pracovníci i příslušníci lidových ozbrojených sil. Neztrácíme čas »řečnickými cvičeními«, protože nepotřebujeme demokracii předstírat, ale všechny své síly a vědomosti soustřeďujeme na čínorodé řešení vážných otázek života naší společnosti od hospodářství přes sociální a kulturní záležitosti, zdokonalování celého právního řádu až po problémy

zahraniční politiky. Lidovému charakteru našeho parlamentu odpovídá i systém jeho práce, způsob přípravy zákonodárných aktů i společenské kontroly. Žádný z důležitějších zákonů u nás není monopolní záležitostí samotných poslanců. Návrh každého zákona se připravuje s největší svědomitostí, často velmi dlouhou dobu a s využitím názorů vědeckých pracovišť, společenských organizací, národních výborů a nejednou i nejširší veřejnosti. Po právu lze říci, že každé rozhodnutí našich poslanců je výsledkem maximálního využití kolektivního rozumu našeho lidu. V souladu s jeho vůlí slouží všechna naše rozhodnutí podpoře závěrů XV. sjezdu KSČ ve vnitřní i v zahraniční politice, slouží zájmům socialismu v Československu a odpovídají zásadám proletářského internacionalismu.

Postavením a činností zastupitelských sborů ovšem není zdaleka vyčerpán rozsah a obsah socialistické demokracie, zdaleka tím nejsou vyjádřeny všechny možnosti a formy účasti pracujících na řízení země, na tvorbě vlastního osudu. Podrobně by bylo možné popisovat aktivitu pracujících v Revolučním odborovém hnutí, v Socialistickém svazu mládeže, v dalších společenských a zájmových organizacích i ve čtyřech nekomunistických stranách, které v ČSSR rozvíjejí svou činnost. Jen počet funkcionářů a aktivistů těchto organizací sdružených v Národní frontě představuje zhruba polovinu všeho dospělého obyvatelstva. Doslova každý den se českoslovenští pracující vyjadřují k veřejným záležitostem na výrobních poradách, na besedách i schůzích — neformálně se zúčastňují tvorby i uskutečňování politiky KSČ. Všechny nosné myšlenky sjezdů KSČ, ale i sjezdů společenských organizací se veřejně konzultují, vyslovují se k nim statisíce a milióny komunistů, bezpartijních i příslušníků ostatních politických stran. Svobodně, v zájmu úspěšného socialistického rozvoje naši lidé kritizují větší i menší nedostatky, které nám překážejí na naší cestě a často nám zbytečně ztrpčují život. Pracující se nevyjadřují

jen na schůzích, soustavně vystupují na stránkách novin (od ústředních až po závodní), v rozhlase i v televizi. Kritika je účinným nástrojem boje proti nedostatkům, a proto jsou stanoveny přesné stranické i zákonné normy, jak na ni reagovat, jak využívat ochoty lidí k podpoře celospolečenského úsilí o zdárné uskutečňování politiky KSČ.

Socialistické demokracii, tedy zájmům lidu, slouží i orgány státní moci. Sbor národní bezpečnosti, prokuratura a soudy bdí nad dodržováním socialistické zákonnosti, ochraňují zájmy společnosti i jednotlivců. Proto se českoslovenští občané cítí svobodnými, denně se přesvědčují o širše svých občanských práv a jejich praktickém uskutečňování. Proto také mohlo Československo s čistým svědomím přistoupit k několika mezinárodním dohodám o občanských právech, zatímco na nich dosud chybějí podpisy USA a desítek dalších kapitalistických států.

I v československých podmínkách bez výhrad platí tato slova z usnesení ÚV KSSS k 60. výročí Října: »Socialistická demokracie znamená jednotu práv a povinností, opravdové svobody a občanské odpovědnosti, znamená harmonické spojování zájmů společnosti, kolektivů a jednotlivce.«¹ Socialistická společnost má nejen právo, ale i povinnost vyžadovat, aby každý respektoval zásady jejího života, musí chránit své zájmy i zájmy svých občanů, nemůže nečinně přehlížet jakoukoli protispolečenskou činnost. Svoboda nemůže být bezbřehá, projevy anarchismu a občanské nekázně poškozují socialistickou demokracii — zákony platí pro každého a nikdo je nesmí beztrestně porušovat ani pod chatrným pláštíkem »boje za občanská práva«. Socialistická demokracie je zdrojem tvůrčí činnosti lidí, umožňuje plný a všestranný rozvoj osobnosti. Jen skutečně svobodní lidé, zbavení vykořisťování a sociálních

¹ KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1972—1977. Praha, Svoboda 1984, s. 596.

nejistot, mohou denně přinášet tak přesvědčivé příklady pracovní i politické aktivity, jakých jsme v Československu svědky při uskutečňování závěrů XV. sjezdu KSČ.

Příčiny kampaní nepřátel socialismu, pokroku a míru, kteří dělají z »boje za lidská práva« rádo by zbraň proti Sovětskému svazu, Československu a dalším socialistickým zemím, jsou velmi průhledné a jejich »argumenty« ve věcné diskusi neobstojí. Chtějí před lidem vlastních zemí snížit stále rostoucí přitažlivost socialismu, odvádějí pozornost pracujících od problémů všeobecné krize kapitalismu a v neposlední řadě se snaží narušit zdárně probíhající proces uvolňování v mezinárodních vztazích, chtěli by vrátit svět do období smutně proslulé studené války.

Je opravdu třeba notné dávky cynismu, když nám publicisté i politici, kteří nechťejí vidět obrovské stíny buržoazní demokracie, chtějí dávat lekce z demokracie a lidských práv. Má snad být dokladem lidských práv a občanských svobod masová nezaměstnanost, nezajištěné právo na vzdělání, na zdravotní a sociální péči či zákaz výkonu určitých povolání z politických důvodů? Chce snad někdo tvrdit, že průměrný americký občan má zajištěnu stejnou možnost svobody projevu jako »novinový král« Hearst nebo koncerny, které ovládají televizi a rozhlas či přímo i nepřímo ovlivňují kostely a školy? Nenašlo by se na světě dost zemí, v nichž by se tito »obránci lidských práv« mohli oprávněně rozčilovat nad nejhrubší politickou, rasovou a národnostní diskriminací, ale i nad mnoha tisíci nevinných politických vězňů a jejich legalizovaným mučením?

Politické a propagandistické štáby imperialismu pracují naplno a hledají pro své manévry »pěšáky« v podobě zrádců a deklasovaných jednotlivců v socialistických zemích. Ti podle jejich pokynů mají být jakýmisi »iniciátory« jednotlivých kampaní, mají jakoby zavdávat důvody pro politické i propagandistické čachro-

vání. Jsou to však ztracené investice, je to zbytečně vynakládaná námaha — tito lidé tvoří úplně bezvýznamné skupinky, nemají v socialistických zemích žádný vliv. Jsou to cizinci ve své vlasti, nerozumějí našemu lidu, protože slouží cizím pánům a za cizí peníze. Pracující socialistických zemí jim vždy dají náležitou odpověď stejně jako na začátku tohoto roku v Československu. Jasně stanovisko našich lidí vyplývá z hlubokého poznání, že socialismus a demokracie se vzájemně podmiňují, že jedno bez druhého nemůže existovat, že je nesmyslné stavět je proti sobě.

Bohaté, už šedesátileté zkušenosti sovětského lidu, jeho úspěchy v uskutečňování moudré politiky leninské KSSS nás naplňují nezlomným přesvědčením o neporažitelnosti socialismu. Co všechno už osnoval mezinárodní imperialismus proti první socialistické zemi — od občanské války přes přímé vojenské intervence, pokusy o organizování vnitřního rozvratu až po druhou světovou válku. Kolik už hanebných propagandistických kampaní bylo rozpoutáno proti svobodné sovětské společnosti! A Sovětský svaz, jeho statečný lid to všechno pod vedením komunistů překonal a je dnes silnější a úspěšnější než kdykoli před tím. Proto jej považujeme za světlohoše novodobých lidských dějin, proto je pro Československo nejlepším přítelem a nejspolehlivějším spojencem, proto se budeme i nadále učit z jeho bohatých zkušeností.

Československý lid jde s důvěrou do příštích měsíců i let, má před sebou jasnou budoucnost. Jeho klid a jistota vyplývají z morálně politické jednoty, ze semknutosti kolem své komunistické strany, z jeho věrnosti spojenectví se socialistickými zeměmi, z jeho oddanosti vítězným idejím proletářského internacionalismu.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

Z PROJEVU NA JIHOMORAVSKÉ KRAJSKÉ SLAVNOSTI MÍRU A ČESKOSLOVENSKO-SOVĚTSKÉHO PŘÁTELSTVÍ V GOTTWALDOVĚ ÚDOLÍ

V BRNĚ-LÍŠNI
19. ČERVNA 1977

Vážení přátelé,
soudružky a soudruzí!

Každoročně si v tomto údolí připomínáme tradice vzniku těchto slavností a vzpomínáme na soudruha Klementa Gottwalda, který stál u jejich zrodu. Uvědomujeme si při tom, že život dal Gottwaldovým myšlenkám za pravdu, že dějiny potvrdily správnost komunistické politiky. Klement Gottwald se zapsal do dějin jako věrný syn svého lidu, neochvějný přítel Sovětského svazu, úspěšný vůdce komunistické strany, vynikající stratég a organizátor socialistické revoluce. Komunisté se ve všech zkouškách osvědčili jako oddaní vlastenci, zastánci zásad proletářského internacionalismu a obětaví budovatelé nového společenského řádu.

Vědomi si této pravdy, jsme povinni každodenně zkoumat, zda jsme hodni obětí, kterými nejlepší synové a dcery našich národů, a zejména stateční sovětští vojáci, vykoupili naši svobodu. Jsme povinni se ptát, zda s potřebnou svědomitostí pokračujeme v díle, jež započali naši otcové.

Odpověď dávají naše činy, mírou našich schopností a obětavosti jsou výsledky naší práce. Doslova na každém kroku je vidět, co dobrého jsme za posledních třicet let udělali, všude se tyčí důstojné památníky naší doby. Všeobecně je známo, jak rychle rostl objem prů-

myslové výroby; vzdělanost československých občanů dosáhla nebývalé úrovně; kultura se stala samozřejmou součástí života širokých vrstev pracujících; tvůrčí umělci nás obohatili mnoha vynikajícími díly. Revolučními změnami prošlo československé zemědělství a ruku v ruce s ním podmínky práce a života na vesnici. Všechno pracovní úsilí se spravedlivým rozdělováním národního důchodu vrací dalšímu rozvoji národního hospodářství, školství a kultury. Odpovídající podíl v podobě osobní a společenské spotřeby patří milionům československých občanů, všem jejich vrstvám — projevuje se ve všestranném růstu životní úrovně, v sociálních jistotách, které jsou dosažitelné jen za vlády dělnické třídy a ostatních pracujících.

To, co platí o celém státě, se plně vztahuje i na Jihomoravský kraj, na jeho hospodářský i kulturní vývoj, na život jeho obyvatel. Jihomoravským dělníkům, rolníkům a příslušníkům inteligence patří upřímný dík za poctivou práci, za podporu vnitřní i zahraniční politiky KSČ a Národní fronty, za úsilí o splnění plánovaných úkolů. Vzhledem k velikosti vašeho kraje a jeho hospodářskému a politickému významu ovlivňujete svou činností vývoj celého Československa, výrazně se podílíte na úspěšném celostátním rozvoji.

Všechno, co dnes máme, mohl vytvořit jen lid, který plnou mírou užívá národní, státní a sociální svobodu; lid, který je neomezeným pánem své země a strůjcem svého osudu. Jinými slovy řečeno, všechny naše dosažité i příští úspěchy jsou podmíněny rozvojem socialistické demokracie, širokými a plně uplatňovanými základními občanskými právy a svobodami, hlubokým humanismem socialistické společnosti. Bez přehánění, ale s oprávněnou dávkou hrdosti můžeme tedy prohlásit, že jsme těch dvaatřicet let od osvobození nepromarnili, že jsme nežili a nepracovali nadarmo. Rozkvétající socialistické Československo je přesvědčivým důkazem, že náš lid, sjednocený v Národní frontě a vedený komunistickou stranou, je dobrým hospodářem

své vlasti. Politika KSČ přinesla našemu lidu takové vy-
moženosti, které byly za buržoazní vlády nemyslitelné.
Rok od roku je zřejmější, že jsme se po druhé světové
válce, na historické křižovatce, správně rozhodli pro
socialistickou cestu, a proto z ní už nikdy nesejdeme.
Leží nám na srdci zájem naší domoviny a budoucnost
všech příštích pokolení, a proto budeme rozvíjet dědic-
tví předních revolucionářů, neznadíme odkaz Klementa
Gottwalda.

Hrdost nad tím, co jsme dokázali, nás neukolébává.
Víme, že není všechno, jak má být, známe své slabiny,
ale nepropadáme kvůli nim malověrnosti a škarohlíd-
ství. Vždyť budování nové společnosti je historickým
dílem. Je to složitý proces, který se neobejde bez pro-
blémů, vyvolává mnoho těžkostí a každá z nich se nedá
zdolat snadno. Tím ostřeji si musíme uvědomovat, že
cesta kupředu vyžaduje nic nepřikrášlovat, posuzovat
každý jev střízlivě, kriticky odhalovat nedostatky i je-
jích příčiny. Všude potřebujeme jako sůl výrazně zvýšit
odpovědnost jednotlivců i celých kolektivů za důsledné
uskutečňování závěrů XV. sjezdu, za zvyšování efektiv-
nosti hospodářství, za zlepšování kvality veškeré práce.

Řídící orgány musí udělat to, co jim přísluší: sesta-
vovat dobře promyšlené a propojené plány, hledat
a směleji uplatňovat působivější nástroje řízení, které
by odpovídaly současným potřebám. Ale zápas za pře-
konání nedostatků je nezbytné podstoupit na každém
pracovišti. V jeho čele musí stát komunisté, funkcionáři
odborů i mládežnické organizace, a především ve-
doucí pracovníci. Ještě příliš velký kus společného kra-
jíce nám ujídá pracovní i technologická nekázeň, ne-
využívání pracovní doby a nízká směnnost. Někteří lidé
si vykládají socialistickou demokracii jako svobodu
lajdačit, žít na úkor druhých a všemi možnými způsoby
»hrabat pod sebe«. Takoví výtečníci přemýšlejí jen
o tom, jak podvést společnost, své spolupracovníky
i kamarády a mít se přitom co nejlépe. O mnoho hodnot
se ochuzujeme výrobou, která nenachází užití, zaostá-

váním technické úrovně a zanedbáváním kvality výrobků. Leckde nepřipustně plýtváme vlastním i dováženým materiálem, surovinami, palivy a energií. Je dost investičních akcí, které stavíme neúměrně dlouho, příliš nákladně a na neodpovídající technické úrovni. Vyhozováním peněz oknem lze nazvat dosud se projevující protisměrné přepravy na silnicích i železnicích, nevyužívání vagónů, nerovnoměrnou nakládku i vykládku. Za velké částky dovážíme ovoce i zeleninu, ale s vlastní produkcí zacházíme lehkovážně, nedokážeme ji vždy sklídit, ošetřit, dodat v dobrém stavu zákazníkům, rozumně zpracovat a skladovat. Jen se ukáže náznak trochu slibnější úrody píce a obilovin a už v některých družstvech zapomínají, jak nás loňská nouze naučila šetřit. I v životní úrovni bychom si mohli leccos dovolit navíc, kdybychom pořádkem a důsledným plněním povinností zabránili mnohamiliónovým škodám z požárů a z rozkrádání společného vlastnictví.

Všechno, co jsem uvedl jako příklady a co byste mohli doplnit vlastními zkušenostmi, je možné jen proto, že proti tomu všude dost rozhodně nebojujeme. Jenže to neudělá nikdo za nás. Každý z nás by měl tam, kde se setkává s podobnými nešvary, směle a bez ohledu na kohokoli proti nim vystoupit, pranýřovat je i jejich původce a trvat na nápravě. Je to složitý zápas, přináší i mnoho osobních nepříjemností, ale je nezbytný, protože jde o naši společnou věc, jde o každého z nás. Každá polovičatost by se nám mohla vymstít. Využijeme-li správně kritiky, zvýšíme-li efektivnost veškeré naší práce, vypořádáme se snadněji i s důsledky růstu cen na světových trzích, uplatníme se lépe v exportní konkurenci a dokážeme zabezpečit nerušený vývoj životní úrovně československého lidu.

Na nepřátelském břehu se ovšem chytají všech našich kritických připomínek, zapomínají, že právě v nich je naše přednost a síla. Dávají nám nejrůznější jakoby dobře míněné rady prý »k vylepšení socialismu«. Je to marná námaha — zbytečně ztrácejí čas a plýtvají ener-

gii i penězi. Nestojíme o rady »lékařů«, kteří neznají »anatomii« socialistické společnosti. Nepůjdeme do lékárn, v níž se už šedesát let míchají antikomunistické jedy. Nemáme proč důvěřovat »lékárníkům«, kteří nejsou schopni najít lék na neduhy své vlastní, kapitalistické společnosti. Už dvaatřicet let prokazujeme, že se bez jejich rad docela dobře obejdeme. Díky moudrosti, schopnostem a rozhodnosti našeho lidu, díky pevnému spojení se Sovětským svazem máme dost sil k postupnému překonávání vlastních nedostatků; máme dost sil úspěšně rozvíjet socialismus i proti vůli agresivních imperialistických kruhů.

Vážení přátelé, nejdůležitějším lidským právem je právo na život v míru. V Československu známe cenu míru. Nepoznávali jsme válku z románů a filmů, zažili jsme ji na vlastní kůži a zaplatili jsme za zradu domácí i mezinárodní buržoazie krutou daň. Právě v těchto týdnech vzpomínáme na hrůzy »heydrichiády«, na Lidice a Ležáky, jejichž osud měl být předobrazem osudu obou našich národů. Stal se však zásluhou Sovětského svazu symbolem neporazitelnosti spravedlivého boje. Je proto přirozené, že se v souladu se zájmy všeho lidstva, po boku ostatních zemí socialistického společenství podílíme na zápase za zmírnění mezinárodního napětí, za dorozumění mezi národy, za zachování a upevnění spravedlivého míru na celém světě.

Zápas mírových sil sklízí viditelné úspěchy především díky rozvaze, rozhodnosti a síle Sovětského svazu; díky neúnavné činnosti Komunistické strany Sovětského svazu a sovětské vlády. Obraz světa se za poslední léta změnil k lepšímu, situaci v Evropě příznivě ovlivnil Závěrečný akt podepsaný v roce 1975 v Helsinkách. Jsme přesvědčení, že to potvrdí i tento týden zahájená bělehradská schůzka států, které Závěrečný akt podepsaly. Mnohé už bylo vykonáno, ale zdaleka ještě není dobojováno, ještě nemáme právo skládat ruce do klína. Ve světě jsou dosud vlivné síly, kterým je možnost trvalého míru trnem v očích.

Nejagresivnější vojenské a průmyslové kruhy USA a dalších kapitalistických zemí se všemožně snaží narušit blahodárný vývoj. Osobují si právo vměšovat se do vnitřních záležitostí socialistických států, přejímají úlohu světového četníka nejčernější reakce a podporují fašistické režimy. Usilují o návrat ke studené válce, chtěly by se Sovětským svazem a jeho spojenci jednat z pozice síly, jsou přímo zainteresovány na stupňování horečného zbrojení.

Před třemi týdny se těmto neodpovědným dobrodruhům dostalo podpory chóra sudeťáckých revanšistů, žel, i za přímé účasti některých státníků. Z Vídně, coby kamenem dohodil od hranic Jihomoravského kraje, jsme slyšeli podivné hlasy, k nimž nemůžeme mlčet. Řečníci na různých tamějších shromážděních mluvili o »platnosti mnichovské dohody«, o jakémsi »právu na starou vlast«, o »nutnosti odčinit násilí« spáchané na Němcích, kteří kdysi byli občany Československa, Polska atd. Bylo by načase, aby tito pánové vzali na vědomí, že tato země byla, je a zůstane naší vlastí. My ji svou prací zvelebujeme pro sebe a pro své děti. Její bezpečnost je dobře zajištěna spojeneckými svazky se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy. Rok 1938 se už v žádné podobě nebude opakovat.

Mnoho jevů v různých koutech světa vybízí lidstvo, aby bylo bdělé, aby v mezinárodních vztazích zabránilo kalení vod, aby dobrodruhy, kteří si hrají s ohněm, odkázalo do příslušných mezí. Pro mírové a pokrokové síly celé naší planety zůstane majákem a záštitou Sovětský svaz a ostatní socialistické státy. A my, v Československu, nebudeme v tomto dějinném zápase o osudy lidstva litovat sil. Půjdeme bok po boku našich spojenců a všech pokrokových hnutí, přispějeme vždy a všude podle svých možností k zachování a upevnění míru.

Soudružky a soudruzí, od svých počátků nesou líšeňské slavnosti pečeť československo-sovětské družby. Pravidelně na nich vítáme naše přátele z první země socialismu, obdivujeme strhující ukázky sovětské kul-

tury. Letos jsou naše bratrské city ještě znásobeny slavným jubileem Velké říjnové socialistické revoluce. Je to příležitost vyjádřit náš obdiv zásluhám ruských revolucionářů, kteří, vedeni geniálním Leninem, otevřeli bránu k novému, spravedlivému světu. Žádnými slovy nelze dost přiléhavě vystihnout naši vděčnost sovětským lidem a jejich komunistické straně za to, že proti všem vnitřním i zahraničním nepřátelům ubránili revoluci; za to, že za nesmírně těžkých podmínek vybudovali socialismus na jedné šestině světa; za to, že za obrovských obětí zachránili lidstvo před fašistickým morem. Jím vděčíme i za naši národní svobodu a státní samostatnost, za pomoc při budování socialismu i v jeho obraně, za bezpečnost naší vlasti. Sovětští lidé si k 60. výročí Velkého října nemohli dát vhodnější dárek než návrh nové ústavy svého státu. Tento dokument je svědectvím úspěchů politiky Komunistické strany Sovětského svazu. Dokazuje před celým světem výsledky budovatelského úsilí sovětského lidu, potvrzuje, že jen rozvinutá socialistická společnost může svým občanům poskytnout nejširší lidská práva a zabezpečit také jejich uplatnění. Učit se od Sovětského svazu, upevňovat naše přátelství je to nejlepší, co můžeme udělat pro naši zemi a její lid. Blahopřejeme našim sovětským přátelům k úspěchům, kterých dosahují v plnění programu XXV. sjezdu své komunistické strany. Blahopřejeme jim k návrhu nové ústavy, která bude jistě dalším podnětem politické i pracovní iniciativy dvou set padesáti miliónů sovětských občanů. Ujišťujeme je, že jejich věrnost splatíme věrností, jejich lásku láskou.

Vážení přátelé, jménem ústředních výborů KSČ a Národní fronty, jménem české i federální vlády vám — a vaším prostřednictvím všem občanům Jihomoravského kraje — děkuji za všechno dobré, co jste dosud vykonali. Rád vám vyřizuji i osobní pozdravy soudruha Gustáva Husáka. Jsme přesvědčeni, že vás dosavadní úspěchy povzbudí, že se budete poctivě snažit, aby váš krásný kraj patřil vždy mezi nejlepší. Věříme, že dáte

svůj rozum, srdce i ruce k uskutečnění úkolů XV. sjezdu, pro štěstí všeho našeho lidu a pro mír.

Sláva našemu pracujícímu lidu, sjednocenému v Národní frontě pod vedením Komunistické strany Československa!

Ať žije a vzkvétá naše rodná země — Československá socialistická republika!

Ať na věčné časy žije nerozborné československo-sovětské přátelství!

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

PROJEV
NA KONZULTATIVNÍM SETKÁNÍ
PŘEDSTAVITELŮ PARLAMENTŮ
ČLENSKÝCH STÁTŮ
VARŠAVSKÉ SMLOUVY

V LENINGRADĚ
5. ČERVENCE 1977

Vážený soudruhu předsedo,
vážení soudruzí!

Hluboce vzrušeni jsme se na Piskarevském hřbitově poklonili památce Leningraďanů, kteří trpěli, hladověli, mrzli a umírali, ale nikdy nepřestali bojovat, nikdy nevydali své město nepříteli. Památníky tohoto druhu nedovolí pochybovat o tom, že národy, které poznaly hrůzy války, jsou přesvědčenými odpůrci pokusů o jejich opakování v jakékoli podobě, pokládají spravedlivý mír za nejcennější statek. A tužby národů našich socialistických zemí, tužby pracujících celého světa jsou pro nás — pro demokraticky zvolené zástupce lidu — tím nejsvětějším příkazem. Zavazují nás nešetřit síly a využít všech prostředků k zažehnání nebezpečí nové války, k prohlubování procesu uvolňování mezinárodního napětí, k upevnění míru v Evropě i v ostatních světadílech. V tom vidí i delegace Federálního shromáždění ČSSR smysl a cíl tohoto našeho setkání a je připravena přispět k tomu, aby bylo co nejužitečnější.

Všechny památníky na hrůznou tvář fašismu ve druhé světové válce jsou však na věčné časy i připomínkou jeho porážky. A žádní falzifikátoři dějin nesníží zásluhu sovětského lidu, nikdo nevymaže z paměti lidstva, že to byla hrdinná Sovětská armáda, která měla rozhodující podíl na spojeneckém vítězství nad hitlerovskou

válečnou mašinérií. Právě sovětští lidé podali nejpřesvědčivější důkaz, že spravedlivá věc vždycky zvítězí, že lid, který brání své revoluční vymoženosti, nemůže být nikdy poražen. Vítězný konec druhé světové války vyústil v poznání, že zločinná imperialistická válečná agrese nezůstane nikdy bez trestu. Je to provždy platná výstraha těm, kdo by se znovu pokusili jít cestou válečného dobrodružství. Ve vlastním zájmu by neměli zapomínat na Hitlerův bídný konec, na vítězný rudý prapor nad Reichstagem, na norimberský soud s válečnými zločinci.

Vážení soudruzi, československá delegace je vděčna představitelům Nejvyššího sovětu SSSR za iniciativu k uskutečnění této porady a za to, že nás pozvali právě do Leningradu. Tímto městem kráčely dějiny, ono je právem označováno za kolébkou první vítězné socialistické revoluce. Rozevřená křídla vrat Zimního paláce dobytého revolucionáři jako by symbolizovala otevřenou bránu k novému, spravedlivému světu. Vývoj Leningradu je věrným obrazem vývoje celého Sovětského svazu v uplynulých šedesáti letech, je přesvědčivým dokladem morální síly, kulturního i materiálního rozkvětu socialistické společnosti. Jsme rádi, že v roce šedesátého výročí Velké říjnové socialistické revoluce máme právě v Leningradě možnost vzdát hold sovětskému lidu a jeho leninské komunistické straně, ocenit jejich smělost a um, poděkovat za příklad, který dali všemu lidstvu, i za pomoc naší vlasti.

V souvislosti s tématem našeho jednání nelze nezapomenout, že vůbec prvním zákonem nově zrozené dělnické moci byl Dekret o míru. V. I. Lenin tím prokázal hluboký humanismus proletářské revoluce, která spojovala budování socialistické společnosti ve vlastní zemi s nastolením zásad rovnoprávnosti a mírového soužití i v mezinárodních vztazích. A úsilí o zachování míru a ozdravení vztahů mezi všemi státy a národy výrazně charakterizuje politiku Komunistické strany

Sovětského svazu a diplomacii sovětského státu po celých šedesát let. V tomto duchu vypracoval XXIV. sjezd sovětských komunistů velkolepý mírový program, který pak byl dále rozvinut na XXV. sjezdu. Tento program a jeho důsledné uskutečňování našly sympatie a podporu ve všech světadílech. Navzdory zlobné antisovětské propagandě se ve světě vžil termín »sovětská mírová ofenzíva«. K tomuto důsledně revolučnímu, a proto také nanejvýš humanistickému programu jsme se bez výhrad přihlásili i v socialistickém Československu. V souladu se zájmy a tužbami všeho našeho lidu jsme to vyjádřili na XIV. i XV. sjezdu KSC, v programech ostatních politických stran a společenských organizací, ve stanoviscích našich zákonodárných sborů a vlád. Představitelé naší země se o prosazení myšlenek tohoto mírového programu houževnatě snaží ve všech mnohostraných i dvoustranných jednáních, v mezinárodních organizacích i v masových hnutích.

Komunistická strana Sovětského svazu, která věrně střeží a rozvíjí odkaz Velkého října, vtělila jeho ideje v souladu se současnou úrovní sovětské společnosti i do návrhu nové Ústavy SSSR. I pro nás — pro poslance zákonodárných sborů — je to inspirující dokument. Před celým světem demonsturuje úspěchy politiky Komunistické strany Sovětského svazu a výsledky práce sovětského lidu, přesvědčivě dokazuje přednosti socialistické demokracie a ukazuje perspektivy jejího dalšího rozvoje. A je příznačné, že jednoznačně zakotvuje i zásady zahraniční politiky sovětského státu, politiky míru a dorozumění mezi národy. Sovětský svaz se tak znovu osvědčuje jako světlý maják všeho pokrokového lidstva. To je poučný příklad a povzbuzení i pro naše současné setkání, je to rávod pro naše jednání a pro cílevědomé prosazování jeho výsledků.

Soudruzi, morálně politická jednota socialistické společnosti se projevuje i v tom, že parlamenty postupují v plné shodě s vládami svých zemí. Je to blahodárny výsledek správného uplatňování vedoucí úlohy na-

ších komunistických stran, které i určováním zásadního programu zahraniční politiky sjednocují síly celé společnosti včetně výkonných a zákonodárných orgánů k jedinému cíli. Tuto ideovou a akční jednotu, kterou nám protivníci tak často vyčítají, považujeme za velkou přednost socialistické demokracie.

V duchu závěrů XV. sjezdu KSČ spolu s vládou a bok po boku s parlamenty bratrských socialistických států vyvíjí i naše Federální shromáždění všestranné úsilí na podporu mírového programu. Prosazování politiky dalšího uvolňování mezinárodního napětí, dorozumění mezi národy a spolupráce mezi státy s rozdílným společenským zřízením považujeme za nejpřednější úkol. Tomu jsme podřídili práci zahraničních výborů obou sněmoven, pravidelné posuzování mezinárodní aktivity naší vlády, oficiální i pracovní styky s parlamenty sjeneckých států, nezúčastněných, rozvojových i kapitalistických zemí i naši činnost v Meziparlamentní unii.

I při velmi střízlivém oceňování si myslíme, že máme právo připsat si na své konto určité kladné výsledky. Vysoce hodnotíme prospěšnost spolupráce s nejvyššími zastupitelskými sbory členských států Varšavské smlouvy, výměnu zkušeností i náš vzájemně dohodnutý postup v mezinárodních organizacích. Ve vztahu k poslancům rozvojových zemí vidíme svůj úkol v tom, abychom je získávali pro důslednou podporu zápasu za spravedlivý mír, proti imperialismu a všem formám neokolonialismu. Naše zkušenosti dokazují, jak mimořádně prospěšné jsou návštěvy poslanců z buržoazních států v Československu. Tito kolegové k nám přijíždějí jako oběti své vlastní propagandy a při poznávání našeho života se přesvědčují o její lživosti. V našem Federálním shromáždění pokládáme za užitečné zaujímat veřejná stanoviska k významným mezinárodním událostem, k akcím mírového hnutí, na podporu národně osvobozenického zápasu, proti fašistickému násilí, za osvobození vězněných pokrokových činitelů atd.

Hluboce si uvědomujeme, že vážnost českosloven-

ského hlasu na mezinárodním fóru je přímo závislá na našich vnitropolitických úspěších. Víme, že autorita našeho státu je znásobena společným postupem se socialistickými spojenci, podporou všech iniciativních kroků Sovětského svazu. Celý svět vidí, že soustředěné úsilí Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí, neangažovaných států, všech pokrokových, demokratických a mírových sil i realisticky uvažujících buržoazních politiků bylo v posledních letech korunováno výsledky, které přinesly úlevu všemu lidstvu. Zejména politika Komunistické strany Sovětského svazu, vytrvalý, rozvášný, ale i rozhodný postup sovětské vlády si získaly zasloužený obdiv.

Prvořadým úspěchem — a nejen pro národy Evropy — byla konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zpečetěná podpisy představitelů třiceti pěti států na Závěrečném aktu. Hlásíme se k tomuto výsledku plným právem, protože vzešel z podnětu Sovětského svazu a jeho spojenců, je vítězstvím rozumu, vítězstvím všech obyvatel Evropy. Tak jsme Závěrečný akt chápali v Československu, tak jej také, jak to v Helsinkách slíbil soudruh Gustáv Husák, ve všech částech důsledně uplatňujeme. Je proto, mírně řečeno, podivné, když se teď síly, které význam evropské konference zlehčovaly či ignorovaly, pokoušejí udělat ze Závěrečného aktu jakýsi div ne »bič«² proti socialistickým státům. To je záměr odsouzený k nezdaru, je to politika, která se jako bumerang vrací na hlavy svých původců a odhaluje jejich nečisté záměry i slabiny buržoazního společenského řádu.

Věděli jsme — a představitelé našich zemí na to ne jednou upozorňovali — že zápas za plné uskutečnění všech zásad Závěrečného aktu bude obtížný, že politika uvolňování mezinárodního napětí má své odpůrce. Vývoj v posledních měsících to plně potvrzuje. Jsme svědky vzrůstající agresivity nejreakčnějších imperialistických kruhů, kterým je představa trvalého míru a odzbrojení trnem v oku. Proto se spojují v nejrůzněj-

ších »svatých« aliancích, znovu oprašují tolikrát zprofanované antisovětské a antikomunistické »argumenty« a mobilizují zálohy nejrůznějších, s prominutím, disidentů. To všechno má zakrýt všestrannou krizi kapitalistického světa, znevážit šedesáté výročí Velkého října, snížit přitažlivost socialismu, podkopat možnosti dalšího uvolňování v mezinárodních vztazích, narušit jednotu socialistických zemí a pokrokových sil, pokusit se, jak říkají, o »celkovou erozi socialismu«. Mezi praporečníky těchto pokusů o návrat ke smutně proslulé studené válce jsou i poslanci buržoazních zákonodárných sborů typu Jacksona, Strausse, Thatcherové a dalších. Tito »zástupci lidu« tak odhalují své ledví, veřejně prokazují, že nejednají v zájmu svých pracujících voličů, že se řídí příkazy velkých monopolů, zejména z takzvaného vojenskoprůmyslového komplexu.

Vzrůstající agresivita »studenoválečníků« je pro nás výzvou, abychom se neuspokojovali s tím, čeho už bylo dosaženo, abychom základy dorozumění mezi národy všemožně posilovali, abychom na nich vystavěli pevný dům míru, který by odolal všem otřesům. V duchu politiky Komunistické strany Československa považují poslanci našeho Federálního shromáždění za svou povinnost stupňovat úsilí k dalšímu prohloubení procesu uvolňování v mezinárodních vztazích, pro jeho materializaci, zejména vyloučením použití zbraní hromadného ničení i postupným a vyváženým snižováním výzbroje a stavu ozbrojených sil. Podporujeme konstruktivní realistické návrhy loňského bukurešťského zasedání Politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy. Právě na tomto zasedání naše spojenecká organizace znovu prokázala, jak hluboce je zainteresována na vytvoření takových mezinárodních vztahů, které by vedly k úplné likvidaci válek. I v tom prokazují naše komunistické strany, vlády i parlamenty věrnost odkazu Velkého října, věrnost idejím, z nichž se před šedesáti lety zrodila první socialistická země — Svaz

sovětských socialistických republik, náš příklad a nejvěrnější spojenec.

Vážení soudruzi, naše delegace je zmocněna prohlásit, že v zájmu prosazování myšlenek, o nichž dnes jednáme, bude Federální shromáždění ČSSR:

1. Bez výhrad uskutečňovat zahraničněpolitický program XV. sjezdu KSČ a podporovat v tomto směru činnost federální vlády.

2. Postupovat v mezinárodně politických otázkách ruku v ruce s parlamenty spojeneckých socialistických států; v tom spatřujeme záruku všech našich příštích úspěchů.

3. Přispívat k upevňování jednoty mezinárodního komunistického a dělnického hnutí.

4. Rozvíjet přímou zahraniční aktivitu oficiálními i pracovními styky s parlamenty rozvojových i kapitalistických států;

— usilovat o styky s pokrokovými a realistickými silami, s masovými hnutími a organizacemi občanské iniciativy v celém světě;

— nevyhýbat se ani diskusím s našimi odpůrci, protože pravda je na naší straně;

— podílet se na šíření pravdy o Československu a ostatních socialistických státech v prostředcích zpravodajství pro zahraničí;

— vytvářet podmínky, aby co největší počet poslanců z buržoazních států navštívil naši zemi a další socialistické státy a mohl se tak na místě přesvědčit o přednostech socialismu.

5. Ve spolupráci s parlamenty bratrských socialistických zemí dále stupňovat československou aktivitu v Meziparlamentní unii.

S těmito konkrétními záměry podporuje naše delegace obsah navrženého Provolání této konzultativní porady.

Vážení soudruzi, pokládáme konání takovýchto porad za velmi prospěšné pro zájmy mírové politiky našich zemí. Shodneme-li se na tom, že se příští rok zase

sejdeme, pak mi dovolte, abych představitele všech parlamentů členských států Varšavské smlouvy pozval jménem našeho Federálního shromáždění do Československé socialistické republiky. Budeme rádi, když naše pozvání přijmete, a uděláme všechno pro dobrý průběh naší příští konzultativní porady.

*Podle původního textu projevu.
Osobní archiv autora*

PROJEV NA SLAVNOSTNÍ VEČEŘI
U PŘÍLEŽITOSTI OFICIÁLNÍ
NÁVŠTĚVY DELEGACE POSLANCŮ
FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
VE FINSKÉ REPUBLICE

V HELSINKÁCH
8. ZÁŘÍ 1977

Vážený pane předsedo,
dámy a pánové!

Využívám této přátelské atmosféry, abych vám znovu poděkoval za pozvání delegace Federálního shromáždění k návštěvě vaší krásné země, s níž nás pojí pevné svazky přátelství, vzájemné úcty a neustále se prohlubující všestranné spolupráce. Potvrzuje to i pozornost, kterou nás od prvních chvil našeho pobytu obklopujete, vyplývá to i z hezkých slov, která jste, vážený pane předsedo, řekl na adresu naší země a jejího lidu.

Byl jsem pověřen vyřídít vám pozdravy prezidenta naší republiky dr. Gustáva Husáka, který rád vzpomíná na svůj dvojitý pobyt ve Finsku. Prosím, abyste přijali i pozdravy od vlády, od poslanců našeho Federálního shromáždění a od všeho československého lidu.

S potěšením konstatujeme, že mezi našimi zeměmi existují styky, které je možné bez nadsázky označit za příkladné pro vztahy mezi státy s rozdílným společenským zřízením. Československo-finské vztahy mají už dlouhou a dobrou tradici. V posledních dvou letech se navíc staly dokladem správného chápání a důsledného uplatňování Závěrečného aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, který byl podepsán právě v Helsinkách.

V této souvislosti se chci jménem Československa připojit k těm objektivním hlasům v celém světě, které oceňují zásluhy Finska a zejména neumdlévající úsilí pana prezidenta Urho Kekkonena o přípravu, průběh a úspěšné završení celoevropské konference. Význam jejích výsledků se nikomu nepodaří snížit, Závěrečný akt bude v historii navždy zapsán jako základ kvalitativně vyššího stupně v mezinárodních vztazích. Život o tom už za uplynulé dva roky přinesl řadu důkazů. Věříme, že z bělehradského setkání vyplynou další konstruktivní impulsy k tomu, jak ještě lépe a důsledněji plnit Závěrečný akt v celém jeho komplexu. Z takového postupu budou mít prospěch nejen národy Evropy, ale všech světadílů.

Nikdy jsme ovšem nepodléhali iluzím, že by úsilí o upevnění míru bylo jednoduchou záležitostí. Žel, existují ještě vlivné kruhy, které se pod nejrůznějšími záminkami snaží obnovit nedůvěru, chtěly by svět vrátit do období studené války, stupňování zbrojní horečky včetně vývoje a zavádění nových zbraní hromadného ničení vydávaných za záruky míru a bezpečnosti. Navzdory všem komplikacím jsme však přesvědčeni, že zdravý rozum, realismus a pozitivní síly nabudou vrchu i v této vývojové etapě, protože je to v nejvlastnějším životním zájmu veškerého lidstva. K upevnění a obraně míru, k tvůrčí politické i hospodářské spolupráci je třeba získávat všechny lidi dobré vůle, všechny rozumně uvažující politiky. Velká odpovědnost zde připadá i parlamentům, jak na to se vši vážností upozornilo Provolání představitelů parlamentů členských států Varšavské smlouvy, vydané 6. července tohoto roku v Leningradě.

Rád konstatuji, že se Finsko a Československo shodují v názorech na tyto základní životní otázky vývoje mezinárodních vztahů. Zvláště důležité je, že se tato názorová shoda projevuje v účinné spolupráci obou našich zemí v mezinárodních vztazích a neustále se prohlubujících dvoustranných stycích ve všech oblas-

tech. To plně platí i o stycích našich parlamentů a o plodné spolupráci našich delegací v Meziparlamentní unii. Oba naše parlamenty mají plné právo tvrdit, že se aktivně podílejí na prohlubování československo-finských přátelských vztahů, že tím slouží prospěchu lidu obou zemí i věci míru a pokroku v Evropě a ve světě. Jsem přesvědčen, že díky vaší pomoci bude v tomto směru i naše nynější návštěva dalším krokem vpřed.

Dovolte mi ještě, abych vám jménem československého lidu upřímně blahopřál k blížícímu se 60. výročí nezávislosti Finska, které je neodlučně spjato s jubileem Velké říjnové socialistické revoluce. Přejeme Finské republice a jejímu lidu všestranný rozkvět a nové úspěchy v uplatňování aktivní zahraniční politiky ve prospěch míru, bezpečnosti a spolupráce.

Prosím vás, abyste se mnou připili:

— na zdraví velkého představitele finského lidu a významného mezinárodního činitele prezidenta Finské republiky pana Urho Kekkonena;

— na další všestranný rozvoj československo-finské spolupráce;

— na vaše zdraví, vážený pane předsedo;

— na zdraví všech přítomných finských přátel!

Podle původního textu projevu.

Osobní archiv autora

SOCIALISTICKÝ PARLAMENT — NÁSTROJ LIDOVÉ MOCI

ČLÁNEK UVEŘEJNĚNÝ V ČASOPISE OTÁZKY MÍRU
A SOCIALISMU
ŘÍJEN 1977

Zajisté nebude nadsázkou, řekneme-li, že veliká pozornost komunistických a dělnických stran bratrských socialistických zemí, kterou věnují otázkám dalšího zdokonalování demokratických forem a institucí, je jedním z nejmýraznějších rysů současného politického života reálného socialismu. Tato pozornost není zdaleka konjunkturální. Vyplývá ze samé podstaty nového zřízení, neboť soustavné prohlubování demokracie je jednou z nejdůležitějších podmínek pokroku socialistické společnosti, jejímž nejvyšším cílem je všestranný rozvoj lidské osobnosti. Prohlubování socialistické demokracie je vyvoláno především takovými faktory, jako je růst objemu národního hospodářství a z toho vyplývající nároky na jeho řízení, stále těsnější sepětí sociální a hospodářské politiky, růst vzdělanosti a kulturní úrovně obyvatelstva, jeho politické aktivity, zapojování pracujících do řízení výroby.

V poslední době se problémy socialistické demokracie stávají i předmětem ostrého ideologického boje ve světě. Jde přitom o celý okruh problémů od lidských práv a svobod až po nejdůležitější politické instituty socialistické společnosti. Nepřátelé marxismu-leninismu i antikomunisté obviňují nás, komunisty, z nedostatku demokratismu, z touhy po násilném uchopení moci jako jediné formy socialistické revoluce. Z toho

vyplývá i snaha dokázat, že pro komunisty je typické znevažování parlamentů jako atributů demokracie. Napadají nás za podceňování parlamentu a dokonce za jakousi »likvidaci parlamentarismu« po vítězství socialistické revoluce, po nastolení vlády dělnické třídy.

Podobná obvinění jsou naprosto neodůvodněná, neboť jsou v rozporu s marxisticko-leninským učením i politickou praxí socialistických zemí. Lze se o tom přesvědčit z děl klasiků marxismu-leninismu, z dokumentů komunistických a dělnických stran, které ve svých zemích stojí v čele budování socialismu a komunismu, komunistických stran nesocialistické části světa i mezinárodního komunistického hnutí. Svědčí o tom i politický vývoj Sovětského svazu a ostatních zemí reálného socialismu, kde jsou zásady skutečné demokracie uplatňovány ve všech oblastech společenského života a zejména v nejdůležitější z nich — v oblasti výrobních vztahů. Novou úlohu zde hraje i parlament jako nástroj lidové moci, jehož význam za socialismu nejen neklesá, ale naopak výrazně vzrůstá.

Chtěl bych v tomto článku na zkušenostech Komunistické strany Československa ukázat, jak strana využívala parlamentu v různých etapách vývoje společnosti, jaký byl její vztah k parlamentu v období příprav a provedení socialistické revoluce, a osvětlit otázku místa a úlohy parlamentu v politickém systému socialismu.

I

Československý lid a jeho komunistická strana shromáždily v tomto směru cenné zkušenosti, které potvrzují životnost a všeobecnou platnost principů marxisticko-leninského učení o socialistické revoluci, o roli dělnické třídy, její politické avantgardy a spojenců, o vztahu revoluční strany k buržoaznímu parlamentu i o socialistickém státu včetně institucí lidové moci. Nikdy ovšem nepřestaneme zdůrazňovat, že naše strana

dosahovala úspěchů tehdy, když tyto obecně platné principy aplikovala s ohledem na konkrétní podmínky své země a vážila přitom všechny vnitropolitické i mezinárodní okolnosti.

Je všeobecně známo, že mezi první a druhou světovou válkou, v podmínkách buržoazní demokracie, byla KSČ všemožně perzekvována a často nucena pracovat v poloilegalitě. Vzdor tomu se snažila maximálně využívat tehdejší parlament jako jedno z kolbišť třídního zápasu.

Komunističtí poslanci a senátoři ovšem, vzhledem k tehdejší situaci, nepropadali reformistickým iluzím, že by parlament mohl být hlavním či dokonce jediným kolbištěm třídního boje, že by v něm vedené spory umožnily zásadní změnu mocenských poměrů. Zároveň jej však nepokládali za »žvanírnu«, která nezasluhuje pozornost revolucionářů. Bylo až příliš zjevné, že nekomunisté, ale vládní koalice a pravicová opozice pokládají parlament za divadelní kulisu pro vyvolávání zdání demokratismu a zamaskování panství buržoazie. V parlamentě se sice vedly vášnivé diskuse, ale o osudech země a jejího lidu se rozhodovalo jinde: v úzkém kruhu bankéřů, průmyslníků, velkostatkářů a jejich politických služebníků.

Konečně vládnoucí buržoazie naší země prokázala v osudových podzimních dnech roku 1938 svůj skutečný vztah k parlamentu. V rozhodujících okamžicích jej považovala za přítěž na cestě k dosažení svých třídních cílů. Vždyt tehdejší prezident republiky a vláda zneuctili ústavu neslýchaným způsobem, daleko překročili meze svých pravomocí, když nepovažovali za nutné ani vyslechnout názor vlastního parlamentu na mnichovský diktát. Nedali poslancům vůbec možnost vyslovit se k tak vážnému okleštění území republiky a pošlapání státní suverenity. Ani tehdejší západní spojence Československa, kteří uměli o demokracii tak květnatě mluvit, nezajímalo stanovisko československého Národního shromáždění.

Ani přezíravý postoj velkoburžoazie k vlastnímu nejvyššímu zákonodárnému sboru však komunistické poslance nevedl k podceňování parlamentu. Využívali jeho tribunu k principiálnímu výkladu politiky své strany, k odhalování skutečné tváře protilidových politických stran a seskupení, k boji proti zlořádům buržoazní společnosti, k obhajobě zájmů pracujících.

Početně poměrně slabá komunistická frakce by ovšem ani plamennými projevy a sebepravdivějšími argumenty nevyvedla ostřílené buržoazní parlamentní »vlky« z míry, kdyby byly určeny jen stenografickým záznamům či »kolegům« z parlamentu. Komunisté však mluvili nejen proto, aby o tom byl pořízen záznam, nejen za sebe, za členy své strany, za své voliče. Mluvili ke všem pracujícím. Jejich hlas zneklidňoval buržoazní »kolegy«, protože to byl hlas lidu. Komunisté vyjadřovali ve svých vystoupeních zájmy statisíců nezaměstnaných, bili se za práva dělníků, chudých rolníků a drobných živnostníků, měli podporu výkvětu naší inteligence. Projevy komunistických poslanců a senátorů se prostě nedaly ignorovat, protože jejich síla byla znásobena bojovými demonstracemi, masovými shromážděními, početnými a velkými sociálními i politickými stávkami. Lid znal a ctil komunistické poslance a senátory jako své mluvčí, jako odhodlané bojovníky za své zájmy. Oni neseděli jen v parlamentních lavicích, chodili mezi lidí, byli všude, kde šlo do tuhého. A nejednoho z nich neochránila ani poslanecká imunita před policejními obuškami a vězeňskými celami »demokratické« republiky. Tyto zkušenosti ze spojování parlamentních a neparlamentních masových akcí nezůstaly bez vlivu na pozdější postup strany, pomohly jí vypracovat správnou politiku vůči poválečnému parlamentu, využít ho v boji za nastolení dělnické moci.

V národně osvobozené boji proti nacistickým okupantům a zrádcovské buržoazii vyjadřovala taktika a strategie naší strany odhodlání lidu nepřipustit opakování předválečných poměrů. Šlo o to, budovat osvo-

bozenou republiku jako sociálně, třídně i národnostně spravedlivý stát, jehož pánem by byl pracující lid. Ani příznivé subjektivní a objektivní poválečné podmínky, které vznikly v naší zemi po vítězství nad fašismem, nesvedly však stranu k bezprostřednímu vytyčení úkolů socialistické revoluce. KSČ si byla vědoma toho, že část obyvatelstva se musela teprve postupně zbavit iluzí o té skupině národní buržoazie, která se neprovinila otevřenou kolaborací s okupanty, avšak nemohla překročit svůj »třídní stín«, spekulovala s opadnutím revolučních nálad a čekala na vhodnou chvíli k obnovení své třídní nadvlády. Úkolem strany v té době bylo odhalit pravé úmysly buržoazní části tehdejší Národní fronty. Tomuto cíli podřídila strana svou politickou činnost v masách, tím byl předurčen i postup komunistů v Prozatímním a pak v Ústavodárném národním shromáždění.

Podle našeho názoru jsou léta 1945—1948 v Československu přímo učebnicovým příkladem pokojného (tedy nenásilného) přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou. Naše strana přitom využívala parlamentu zvoleného v tajných, přímých a rovných volbách. V roce 1946, jak známo, hlasovalo pro KSČ 38 procent voličů, strana měla nejpočetnější poslaneckou frakci, předsedovi strany byla svěřena funkce předsedy vlády. Situace se však vyvíjela tak, že se v Ústavodárném národním shromáždění proti komunistům — v rozporu se zásadami Národní fronty — seskupovali poslanci buržoazních stran i část k pravici inklinujících sociálních demokratů. A přece jen za této zdánlivě nepříznivé konstelace sil vyhrávali komunisté jeden politický zápas za druhým. Tyto úspěchy byly možné jen proto, že českoslovenští komunisté neomezovali své úsilí o důsledné splnění programu národní a demokratické revoluce (Košického vládního programu) na parlamentní zasedací síň. Mimo parlament neustále rozšiřovali a upevňovali své spojení s masami, podrobně informovali veřejnost o všech jednáních, uka-

zovali, kdo překáží demokratickému vývoji, kdo se jej snaží přibrzdit, případně obrátit.

Není divu, že zastáncům buržoazních zájmů selhávaly nervy, že ztráceli sebekontrolu. Jak jim také mohlo být po chuti komunisty prosazované tempo a rozsah znárodnování průmyslu? Jak mohli souhlasit s komunistickým pojetím pozemkové reformy podle zásady »půda patří těm, kdo na ní pracují«? Kdo od nich mohl chtít, aby podporovali zvyšování pravomoci národních výborů a tím upevňování lidové moci? Jak mohli strpět, aby v nové ústavě byly zakotveny všechny politické, hospodářské i sociální vymoženosti národní a demokratické revoluce? Pro ně bylo nepředstavitelné orientovat se v zahraniční politice nového státu na pevné, všestranné spojenectví se Sovětským svazem. Reakční část poslanců cítila, jak spolu se svými chleboďárci ztrácí půdu pod nohama, jak je omezování jejich hospodářských pozic provázeno poklesem politického vlivu.

Komunisté bedlivě střežili zájmy lidu, a proto nemohli nečinně čekat na výsledky parlamentního hlasování o jednotlivých návrzích. Většina pracujících v čele s dělnickou třídou dávala zřetelně najevo, že politika KSČ odpovídá jejich zájmům, že ji podporuje. V takovéto atmosféře aritmetický poměr sil v Národním shromáždění již neodpovídal reálnému poměru sil ve společnosti, skutečné politické síle stran zastoupených v parlamentě, vůli lidu. Buržoazní politici zrazovali program Národní fronty, který hlásali před volbami, a proto ztráceli důvěru svých voličů. S komunisty šla i řada poslanců ostatních politických stran, kteří rozpoznali, kde je pravda, odmítli být bezmyšlenkovitými sluhý reakční buržoazie, nepostavili se proti zájmům svého lidu.

Soustavné spojování parlamentní aktivity s organizací mohutného revolučního hnutí pracujících vytvářelo příznivé podmínky pro přechod k socialistické revoluci. V Československu došlo k rozhodujícímu třídnímu

střetu v souladu s vůlí lidu a za jeho aktivní podpory v únoru 1948. Reakční politici, kteří spoléhali na kuloární čachry, zůstali generály bez vojska, postavila se proti nim většina jejich voličů i členů jejich stran včetně velkého počtu funkcionářů. Strana získala svou politikou dělnické třídy tak početné spojence, že přechod k socialistické revoluci proběhl pokojně, vláda dělnické třídy byla nastolena nenásilně. Ústavodárné národní shromáždění (v němž, opakují, komunisté neměli aritmetickou většinu!) posoudilo a schválilo program vlády, který mu předložil Klement Gottwald.

Jak je zřejmé, principy demokratického postupu tedy v tomto střetnutí nerespektovali strůjci reakčního puče z řad buržoazie a jejích stran, to oni, a nikoli komunisté prokázali nedostatek »ústavního citu«. Přechod k socialistické revoluci byl v naší zemi uskutečněn ústavní cestou při úzkostlivém respektování tehdy platných parlamentních pravidel. Bylo to možné díky správnému uplatnění zásad leninského učení, díky pevnému spojení KSC s dělnickou třídou a většinou pracujících, díky jejich politické aktivitě. V neposlední řadě pak byl u nás pokojný přechod k socialistické revoluci umožněn spojenectvím Československa se Sovětským svazem, které znemožnilo případné pokusy o přímý zásah imperialistických mocností do našich vnitřních poměrů. Nemaleu úlohu sehrála také internacionální solidarita mezinárodního komunistického a dělnického hnutí a podpora dalších pokrokových sil v celém světě. Tato solidarita má a bude mít podle našeho názoru nesporně velký význam pro kteroukoli komunistickou stranu, jež usiluje o socialistickou perspektivu ve své zemi.

Ve změněném politickém ovzduší pak splnilo Ústavodárné národní shromáždění své poslání. Ústava 9. května z roku 1948 zakotvila všechny revoluční vymoženosti a vytvořila podmínky pro budování socialistické společnosti.

Nově zvolené Národní shromáždění, v jehož složení

se odrazila změna v poměru třídních sil, věnovalo samozřejmě potřebnou pozornost obraně revolučních vymožeností. Jeho hlavní úsilí však bylo od samého počátku soustředěno na tvůrčí a budovatelskou práci: na řízení života společnosti, na rozvoj hospodářství a kultury, na starost o blaho pracujících. Náš parlament přijal důležité zákony o dalším znárodnění průmyslu a jiných hospodářských odvětví, o monopolu zahraničního obchodu. Byly položeny základy socialistického peněžnictví a pojišťovnictví, byla důsledně dokončena pozemková reforma. Vývoj vzdělanosti ovlivnil zákon o jednotné všeobecně vzdělávací škole a vytvoření bohaté sítě středního, odborného a vysokého školství. Byla vytvořena Akademie věd. Uzákoněn byl systém sociálního zabezpečení, vytvořena zdravotnická soustava s bezplatnou službou pro všechny občany. Rozvoj zemědělského družstevnictví byl podpořen zákony o družstevnictví a užívání zemědělské půdy. Stručně řečeno Národní shromáždění dokazovalo, že slouží pracujícím, že v naší republice patří všechna moc pracujícím lidu. V tom podle nás spočívá zásadní pojmový a obsahový rozdíl mezi socialistickou a buržoazní takzvanou reprezentativní demokracií.

II

Po téměř celých třicet let se socialistický charakter našeho parlamentu projevoval především v jeho dělnosti. Je zajímavé pozorovat, že buržoazní parlamenty zasedají formálně celé týdny a měsíce, aniž by se často mohly vykázat konkrétními výsledky své činnosti. Naši poslanci nejsou nuceni ztrácet čas a vybičet energii ve vzájemných politických půtkách. Všechny své schopnosti a síly mohou nerušeně soustředit na konstruktivní činnou práci ve výborech a v plenárních schůzích sněmoven i na politickou činnost mezi voliči.

Stálé spojení s pracujícími je druhým charakteristickým rysem socialistického parlamentu. V socialistické

společnosti je nepředstavitelné, aby se poslanec věnoval svým voličům jen v předvolební kampani a pak na ně »zapomněl«. I to je příznačné, že v předvolebních projevech našich kandidátů se neobjevují žádné plané sliby nepodložené konkrétním programem akcí. Kandidáti předkládají voličům realistické programy, vycházející z politiky Komunistické strany Československa a Národní fronty. Jejich uskutečňování je předmětem stálé kontroly široké veřejnosti, které poslanci pravidelně skládají účty ze své činnosti. To je diametrálně odlišné od počínání mnoha buržoazních poslanců, kteří na své předvolební sliby zapomínají často dříve, než vítr rozmete strhané volební plakáty. Bezprostřední spojení našich poslanců s voliči je, mimo jiné, zajištěno i tím, že nepřestávají vykonávat své občanské povolání. Žijí a pracují stejně jako jejich spoluobčané, sdílejí s nimi jejich radosti, znají jejich starosti a odlišují se od nich jen větší mírou povinností a odpovědnosti. Odpovědnost vůči voličům a úloha veřejné kontroly jsou zvýrazněny tím, že voliči mají právo poslance kdykoli odvolat, jestliže neplní svěřený mandát nebo porušuje zásady socialistické morálky.

Za třetí, socialistický parlament je charakterizován principiální politickou jednotou svých poslanců. V ČSSR se situace historicky vyvinula tak, že mimo KSČ rozvíjejí v Národní frontě činnost další čtyři politické strany, které vyjadřují zájmy určitých vrstev obyvatelstva. Ve Federálním shromáždění je kromě toho 20 procent poslanců politicky neorganizovaných. Všechny poslance, komunisty i ostatní, spojuje snaha co nejlépe sloužit voličům, vyjadřovat jejich zájmy a důsledně plnit jejich vůli, jež se mimo jiné projevuje tím, že hlasují pro politiku komunistické strany, pro program Národní fronty.

Politická jednota poslanců vyplývá z jejich oddanosti socialismu, ze zájmu o rozkvět vlasti, z přesvědčení o životním významu spojenectví se Sovětským svazem a ostatními státy socialistického společenství. Naším

poslancům jsou vlastní i hluboce zakořeněné city internacionální solidarity s mezinárodním komunistickým a dělnickým hnutím, se všemi antiimperialistickými, pokrokovými a mírovými silami.

Ve vícenárodních státech je jedním z nejdůležitějších a nejnaléhavějších úkolů socialistické moci citlivě řešit vztahy mezi národy a národnostmi. K těmto zemím patří i Československo. I v tom nám bohaté a plodné zkušenosti první socialistické země byly příkladem, dokazovaly, že spravedlivého řešení národnostní otázky je možné dosáhnout jen na zásadách proletářského internacionalismu, v duchu leninského učení o národnostní otázce.

Komunistická strana Československa vytyčovala požadavek rovnoprávného postavení všech národů a národností už před válkou. Po provedení socialistické revoluce vyvinula nemalé úsilí o důsledné uplatnění tohoto principu. Základní podmínku pro zajištění skutečné rovnoprávnosti národů a národností viděla KSČ v tom, že socialistická revoluce vyřeší úkoly jak národního, tak i třídního a sociálního osvobození. Zároveň musela být podepřena vyrovnáváním ekonomického rozvoje jednotlivých oblastí i výchovou nové dělnické třídy a kvalifikovaných kádrů dříve zaostávajícího slovenského národa a jednotlivých národností. Významné internacionalistické poslání tu nezištně splnily vyspělejší české země a jejich dělnická třída.

Úsilí KSČ o socialistické národnostní vztahy vyvrcholilo ustavením federativního státu, v němž se na principu sebeurčení dobrovolně spojili Češi a Slováci a zajistili i občanům u nás žijících národností plnoprávné postavení. Bylo to vyjádřeno i v nové organizační struktuře lidové moci. Obě republiky mají své samostatné zákonodárné sbory i vlády a Federální shromáždění se skládá ze dvou sněmoven. Zatímco jsou poslanci Sněmovny lidu voleni poměrně na celém území federace, jsou ve Sněmovně národů zastoupeny obě republiky stejným počtem poslanců. Rovnost národů je zajištěna

rovnoprávným postavením obou sněmoven, což znamená, že zákony mohou nabýt platnosti jen po schválení oběma sněmovnami. Mimo to ústava taxativně vypočítává případy, v nichž je zakázána takzvaná národnostní majorizace. Devítileté zkušenosti prokazují správnost přijatého řešení. Federalizace se osvědčila, umožnila svébytný kulturní i ekonomický rozvoj obou republik a upevnila jednotu československého státu. Strůjcem těchto úspěchů a zárukou jednotného postupu ve všech zásadních otázkách je politika a každodenní praktická činnost KSČ.

Smyslem socialistické demokracie je soustavné zvyšování účasti pracujících na řízení veřejných záležitostí i výroby, na správě míst, okresů, krajů, republik i celé federace. Zájmem socialistické společnosti je, aby se co největší počet občanů podílel přímo na tvorbě i uskutečňování naší vnitřní i zahraniční politiky. Jde o to, aby lidé nebyli nezúčastněnými diváky socialistického vývoje, ale strůjci svého osudu. Prohlubování socialistické demokracie slouží pestrá škála nejrůznějších organizačních forem i pracovních metod, od účasti občanů v komisích a aktivech národních výborů přes jejich aktivní podíl na životě politických stran a společenských organizací až po všelidové diskuse o významných zákonech, o plánech hospodářského a sociálního rozvoje atp.

Při rozšiřování a zdokonalování těchto forem připadá významná úloha poslancům zákonodárných sborů, kteří jsou vykonavateli lidové moci. Na jejich politických i lidských kvalitách závisí úroveň zákonodárné i kontrolní činnosti. Naši poslanci se těší vážnosti pracujících i proto, že plní své poslancecké povinnosti vyžadující mnoho obětavosti i času ve své mimopracovní době, tj. mimo svou činnost ve výrobě, v družstvu, na úseku vědy, kultury apod. Stát samozřejmě umožňuje poslancům plnění jejich povinností, ale jejich postavení v naší zemi není zdrojem žádných mimořádných příjmů. Vidíme v tom důležitou přednost socialistického

parlamentarismu, který zajišťuje skutečnou svobodu činnosti poslanců. (Jaká je asi »svoboda rozhodování« těch poslanců buržoazních parlamentů, jejichž zvolení mnohdy v rozhodující míře závisí na záhadně se tvořících »volebních fondech« či na aktivitě různých skupin monopolistické buržoazie, jež za nimi stojí? Nebo poslanců, kteří zároveň zasedají ve správních radách bank a průmyslových koncernů, přijímají úplatky, »dárky« či jiné materiální projevy pozornosti od společnosti, které za to od nich očekávají různé služby?)

Naši odpůrci často zcela popírají kompetenci a efektivnost socialistického parlamentu. V jejich »argumentaci« se setkáváme s tvrzením, že systém voleb, z nichž parlament vychází, není prý skutečně demokratický, nezaručuje všem vrstvám obyvatelstva možnost vyjádřit svou vůli a zájmy. »Nedemokratičnost« voleb vidí v tom, že nedochází k boji různých politických seskupení a jejich kandidátů, k halasným kampaním ve sdělovacích prostředcích atd.

Co na to odpovědět? Za prvé, že se za těmito úvahami skrývá vědomá či nevědomá snaha vnutit socialistické společnosti kritéria demokracie převzatá z politického arzenálu buržoazní společnosti, jež odrážejí kapitalistické vztahy. Považujeme takový přístup za zásadně nesprávný. Demokracie je třídní pojem; principy a kritéria socialistické demokracie se kvalitativně liší od principů a kritérií demokracie buržoazní, a proto je nelze mechanicky aplikovat na socialismus.

Za druhé, což dává buržoazní demokracie, i ta nejpokrokovější, pracujícím skutečnou možnost přímo a účinně prostřednictvím volebního systému ovlivňovat politický život? Jak se například změnilo postavení amerických nezaměstnaných tím, že většina kongresmanů, guvernérů států a sám prezident USA patří k demokratům, a ne k republikánům? Je snad možné nazvat amerického prezidenta »vyvolencem lidu«, získal-li pouze kolem 27 procent hlasů všech zapsaných voličů? A co si vlastně myslelo těch 47 procent, kteří nepřišli

k volebním urnám? Jak známo, mnoho amerických politiků, ideologů a specialistů na výzkum veřejného mínění označilo tento masový nezájem o uplatnění tak důležitého občanského práva za důsledek toho, že voliči jsou zklamáni neúčinností institutů buržoazní demokracie.

Nebudu podrobně popisovat, jak v naší zemi probíhají volby do všech orgánů lidové moci. Chtěl bych jen podtrhnout, že náš volební systém zaručuje voličům skutečně svobodný výběr kandidátů. V aktivní účasti voličů ve všech etapách voleb, v jejich důvěře k této proceduře samé i ke kandidátovi vidí naše strana jednu z nejdůležitějších předností socialistické demokracie. Například loňských předvolebních schůzí se zúčastnila více než polovina všeho dospělého obyvatelstva. Logickým důsledkem takového demokratického postupu je masová účast na volbách (ačkoli není povinná) a spontánní podpora kandidátů Národní fronty. Na přípravě a řízení všeobecných voleb se v roce 1976 v Československu podílí více než milión občanů.

O demokratismu politického systému ČSSR svědčí i to, že složení našeho parlamentu odráží sociálně třídní strukturu československé společnosti. Více než 60 procent poslanců Federálního shromáždění ČSSR pracuje přímo v materiální výrobě, 28 procenty jsou zastoupeny ženy a téměř 20 procenty mládež.

V lavicích našeho parlamentu už není místa pro představitele průmyslové, peněžní a statkářské velkoburžoazie. Tyto i jiné vykořisťovatelské třídy v naší společnosti prostě neexistují a neexistuje tedy ani sociálně ekonomická základna pro zneprátené politické strany, boj různorodých politických sil v průběhu voleb, opozici v parlamentě a jiné atributy buržoazní demokracie, tak drahé srdci buržoazních reformistických hlasatelů pluralismu. Obnovovat je, jak se za to naléhavě přimlouvají jejich buržoazní propagátoři, kteří projevují tak dojemnou péči o »demokratizaci«
socialismu, by podle našeho hlubokého přesvědčení vedlo

k oslabení vlády lidu. Vždyť historické zkušenosti ukazují, že opozice v socialistické společnosti může být pouze opozicí proti socialismu, proti zřízení, které lid svou prací vytvořil a plně podporuje. Neexistence takového »politické opozice« není slabinou, ale velikou předností socialistické demokracie. Je to jeden z důkazů, že pánem naší země je lid, že pracující sami tvoří a přijímají zákony, sami je vykládají a dbají o jejich dodržování. Na rozdíl od poměrů v mnoha buržoazních státech není naše Federální shromáždění jen orgánem zákonodárným, ale, řečeno slovy ústavy, »nejvyšším orgánem státní moci«. Jemu jsou ze své činnosti odpovědni prezident republiky, vláda jako celek i její jednotliví členové, generální prokurátor i Nejvyšší soud. Jemu jsou povinny poskytovat potřebné údaje všechny federálně řízené státní a hospodářské instituce. Našemu parlamentu přísluší stanovení cílů hospodářského rozvoje, ale i rozdělování národního důchodu. Tomuto postavení odpovídají i obsah a metody práce Federálního shromáždění, jeho sněmoven, výborů i jednotlivých poslanců. Zákonodárná činnost je doplňována funkcemi kontrolními a činností koordinační a organizační. Nejdůležitější metodou odstraňování vyskytujících se nedostatků je principiální a otevřená kritika. Rozhodnutí Federálního shromáždění jsou pro výkonné orgány závazná. Na podněty poslanců, na jejich interpelace a otázky musí ministři nejen odpovídat, ale vyvozovat z nich konkrétní závěry. Činnost našich poslanců je plánovitá a soustřeďuje se na dlouhodobou přípravu zákonů i jednotlivých schůzí sněmoven. To jim umožňuje ověřovat si názory svých voličů, národních výborů i orgánů společenských organizací všech stupňů i vědeckých pracovišť a včas posoudit praktické důsledky každého připravovaného rozhodnutí.

• K pochopení předností socialistické demokracie ovšem nestačí posuzovat postavení a praktickou činnost zákonodárných sborů. K nim je nutné připočítat

celou zastupitelskou soustavu, tedy celkem asi 200 tisíc poslanců. Národní výbory mají v ČSSR velkou odpovědnost prakticky za vše, co souvisí s životem lidí, mají i potřebnou pravomoc, finanční a mocenské prostředky. Když k tomu připojíme všechny organizace sdružené v Národní frontě a jejich vliv na řešení nejrůznějších problémů, pochopíme, co v praxi znamenají slova ústavy, že »veškerá moc v Československé socialistické republice patří pracujícímu lidu«. Při rozvíjení socialistické demokracie vycházíme z leninské myšlenky, že síla socialistického státu je v uvědomělosti mas, v tom, že lidé sami tvoří a uskutečňují politiku.

Na »druhém břehu« zatemňují socialistickou skutečnost řečmi o jakémisi všeobecném »diktátu vládnoucí strany«. Ano, nemáme proč skrývat, že naše Federální shromáždění rozvíjí svou zákonodárnou i kontrolní činnost s cílem přispět k uskutečňování politiky KSČ, vytvářet nezbytné podmínky pro rozvoj vyspělé socialistické společnosti. Tato situace je objektivně určována stálým růstem úlohy strany v socialistické společnosti, neboť strana, jak zdůraznil soudruh L. I. Brežněv na zasedání Nejvyššího sovětu SSSR, »tvoří jádro celého našeho politického systému, všech státních i společenských organizací pracujících«¹. KSČ jako vládnoucí strana určovala a bude určovat strategii rozhodování všech nejdůležitějších úkolů společenského života. Poslanci ovšem nepracují v tomto duchu proto, že jim to někdo přikazuje, ale proto, že tuto politiku pokládají za jediné správnou. Komunističtí poslanci usilují o tvůrčí přístup k stranickým usnesením, o jejich rozpracování do parlamentních podmínek. Zvlášť důležité však je, že poslanci nejsou jen »vykonavateli« stranické politiky, ale jejími spolutvárci. Strana a Národní fronta využívají jejich bohatých životních zkušeností, odborných schopností i jejich poznatků z častého styku s voliči.

¹ Pravda, Moskva 18. června 1977.

Ve vztahu k příslušníkům ostatních politických stran a k bezpartijním respektují komunističtí poslanci metody politického vedení v leninském pojetí. Získáváme je pro podporu naší stranické politiky konkrétními, věcnými diskusemi, trpělivostí, přesvědčivostí svých argumentů, ale i taktním přístupem a dobrým lidským vztahem. Naši nekomunističtí kolegové si konečně sami ověřují, že podporou komunistické politiky slouží dobré věci, že jednají v souladu s názory svých voličů.

Socialistickou demokracií, její obsah, formy i metody ovšem nelze chápat jako hotový »model«, jako něco neměnného a daného jednou provždy. Je to trvalý proces, ovlivňovaný současnými i perspektivními potřebami a reálnými objektivními i subjektivními možnostmi společnosti, ale i vývojem mezinárodních vztahů. XXV. sjezd KSSS, XV. sjezd KSČ i sjezdy komunistických stran zemí socialistického společenství věnovaly otázkám dalšího zdokonalování socialistické demokracie, zvyšování účasti pracujících na řízení velkou pozornost. Rozvoj socialistické demokracie je naší komunistickou stranou cílevědomě řízen a podporován v každodenní praktické činnosti. Vycházíme ze známé leninské teze, že socialismus bez demokracie je nemyslitelný, stejně jako nemůže existovat opravdová demokracie bez socialismu. Stavět proto demokracii a socialismus proti sobě, vydávat je za neslučitelné, jak to dělá antikomunistická propaganda, znamená zlovolně překrucovat skutečnost.

Názorným dokladem soustavného vývoje ke stále vyššímu stupni socialistické demokracie je i návrh nové Ústavy SSSR. Celý svět má opět možnost přesvědčit se o velikých přednostech rozvinuté socialistické společnosti, v níž jsou politické svobody, sociální a občanská práva samozřejmou a nedílnou součástí života sovětského lidu, trvalým podnětem jeho tvůrčí iniciativy, jeho pracovní i politické aktivity. Nová sovětská ústava je důstojnou oslavou šedesátého výročí Velkého října, je jedním z důkazů správnosti cesty, kterou nastoupil

SOVĚTY — PŘÍKLAD A ŠKOLA LIDOVÉ MOCI

Z ČLÁNKU UVEŘEJNĚNÉHO V ČASOPISE PRAHA—MOSKVA
ZÁŘÍ—ŘÍJEN 1977

Šedesáté výročí Velkého října vyvolává vzpomínky, nabádá k náročnému posuzování současnosti, vede k přemýšlení o budoucnosti. Uplynulých šedesát let se v našich vzpomínkách odvíjí jako strhující film — není v něm jen minulost, ale i návod pro řešení nynějších i budoucích problémů lidstva. Rozhodnost ruských revolucionářů vedených Leninem, kteří »šturmovali nebe«, už vešla do dějin jako začátek jejich nové epochy. Nikdy nebude zapomenuta hrdinná obrana revoluce proti domácí i světové reakci. Nový řád se rodil v bolestech, neobešel se bez strádání, ale na jedné šestině světa, v kapitalistickém obklíčení vybudoval svou materiálně technickou bázi. Jen v lůně tohoto řádu mohla vyrůst armáda, která poprvé v dějinách neměla dobovačné poslání, neutlačovala, ale chránila pracující lid. Jen tento řád mohl v nejobtížnějších dobách zabezpečovat potřeby příštích desetiletí nebývalým rozvojem vzdělanosti, vědy, techniky a kultury. Tehdy se kladly základy výsledků, které po čase udivily svět, tam byl začátek prvenství Sovětského svazu v kosmických letech, v mírovém využití atomové energie atd. Politicky i vojensky dlouho připravované přepadení prvního socialistického státu hitlerovskou vojenskou mašinérií bylo nejvážnějším pokusem světového imperialismu vypořádat se s komunismem »jednou pro-

vždy«. Z této dějinné zkoušky však vyšel socialismus vítězně, sovětskému lidu a jeho armádě vděčí lidstvo za záchranu před fašistickou »potopou světa«. Od té doby se hospodářská síla SSSR zmnohonásobila, jeho autorita vzrostla, bez něj nelze ve světě řešit žádnou vážnou otázku — je strážcem míru a majákem naděje pro všechno pokrokové lidstvo.

Kapitalisté si vydrží početné kádry »sovětologů«, kteří se namáhají »poznat SSSR, příčiny a činitele jeho vývoje a tak odhalit jeho slabiny«. Prospělo by jim zabývat se dějinami Sovětského svazu vážně, protože znát tyto dějiny znamená pochopit sílu komunistického učení, organizátorské schopnosti KSSS i přednosti socialistické společnosti. Takové poznání pak může logicky vyústit v jediný závěr, že budoucnost patří socialismu.

Myslím, že v návrhu nové Ústavy SSSR lze najít odpověď na otázku, »jak to všechno mohli sovětští lidé dokázat, jak mohli zvládnout historické poslání být první na socialistické cestě«. Stačí se zamyslet nad jednotlivými články ústavy a »tajemství«, které trápí tolik buržoazních publicistů, je odhaleno. Sovětští lidé, národy, které se po jejich příkladu a s jejich pomocí vydaly stejnou cestou, opravdoví komunisté kdekoli ve světě ovšem nejsou odkázáni na to, aby něco »objevovali«. Z vlastních zkušeností vědí, že praxe potvrdila teorii, že život dal za pravdu myšlenkám Marxe, Engelse a Lenina. Síla nové společenské formace je v tom, že svržení diktatury buržoazie a nastolení vlády dělnické třídy nemají nic společného se »střídáním stráží« vykořisťovatelských režimů nebo jednotlivých buržoazních politických stran. Takováto vpravdě dějinná změna ovšem nemůže být výsledkem živelného procesu. Jejím organizátorem musí být marxisticko-leninská strana dělnické třídy, musí být provázena vyvlastněním rozhodujících výrobních prostředků a musí vybudovat vlastní stát, nový obsahem i formou. (Nejeden příklad z dějin dokazuje, že jakákoli »velkomyslnost« vůči starému buržoaznímu správnímu a mocenskému aparátu

či dokonce spoléhání na jeho »loajálnost« se vždy vystavena první socialistická země, kterým byla svobodní lidé, kteří se stali pánem své vlasti, poznali přednosti socialistické společnosti, a proto bránili revoluční vymoženosti na život a na smrt. (Opravdu ještě nikdy nenapadlo různým těm »obráncům lidských práv«, že by se sovětská moc nemohla ubránit děnému náporu tolika nepřátel, kdyby sovětské lidi žili a mysleli tak, jak to líčí různí ti, s prominutím, disidentů?)

Dělnická moc našla svou organizační podobu v lidových zastupitelských sborech — v sovětech zástupců dělníků, vojáků a rolníků. (Pozdější změna názvu byla logická, ač neměnila nic na podstatě.) Sověty vytvořené na základě zkušeností z revolučního roku 1905 mohly své poslání splnit jen pod vedením bolševiků. Představovaly obsahem i formou nový dělnický stát, byly jeho oporou a páteří celé politické struktury. Ustavení sovětů, jejich složení a praktická činnost nejvýrazněji vyjadřují změnu mocenských poměrů, podstatu, smysl a cíle socialistické revoluce. Pro únorovou buržoazní revoluci a pro činnost prozatímní vlády bylo příznačné, že carský státní aparát nechala nedotčený, že se dokonce opírala o jeho služby. Sověty pod vlivem bolševiků znamenaly definitivní konec carské byrokracie, zlomily neomezenou moc policejního aparátu, ozbrojily dělnickou třídu a pracující lid. Sověty — to byl konec hospodářské moci buržoazie; továrny se staly vlastnictvím dělníků, půdu dostali rolníci. Sověty — to byl konec šovinistického útlaku menších národů a národností bývalé carské říše. Sověty — to byl i konec staré mezinárodní politiky carského Ruska, která ve službách domácího i mezinárodního imperialismu potlačovala zájmy vlastních národů. Ustavením sovětů, ovlivňovaných bolševiky, přešla fakticky všechna moc do rukou dělnické třídy a jejích spojenců. Od té doby se v dějinách SSSR neodehrála žádná významnější

událost bez přímé účasti sovětů, tedy bez účasti lidu. (Na toto vzájemné přímé spojení, na to, že sověty jsou orgány pracujících, nesmíme zapomínat, chceme-li pochopit smysl socialistické demokracie.)

Sověty obstály jako »hrobaři« poraženého společenského řádu, ale neméně úspěšně se zhostily úkolů budovatelů nového života. Zuřivý odpor vnitřní i mezinárodní kontrarevoluce přinutil sověty věnovat mnoho času a sil obraně revoluce, tedy plnění potlačovatelské role dělnického státu. I v té době však — a právě to je pro diktaturu proletariátu příznačné — šlo o demokracii vyššího typu, než je i relativně nejpokrokovější buržoazní demokracie. Šlo o svobodu pro široké lidové vrstvy, o nadvládu většiny nad menšinou, šlo o potlačování odporu bývalých vykořisťovatelů a jejich ideových posluhů. Rozhodující části historie sovětů poslanců pracujících představuje řízení hospodářství, starost o potřeby lidu, péče o rozvoj vzdělanosti a kultury. »Zkoušku zralosti« složily sověty ve Velké vlastenecké válce, kdy v organizaci obrany, týlového života i v zabezpečování potřeb pro frontu důsledně plnily linii KSSS. A ani po vítězství nebyl čas na oddech — sověty stály v čele obnovy mírového života, osvědčily své organizační schopnosti při odstraňování důsledků války, při budování nových měst a obcí, v úsilí o stupňování průmyslové i zemědělské výroby. Odpovědné úkoly připadají sovětům i v uskutečňování programu XXV. sjezdu KSSS. Jejich mnohostrannou činnost je znát doslova na každém kroku, jejich stálé spojení s voliči je základem vysoké autority poslanců. Morálně politická jednota pracujících, na jejímž utváření mají sověty významný podíl, vynikla i v letošních červnových volbách do místních sovětů manifestačně projevenou důvěrou kandidátům bloku komunistů a bezpartijních. Není pochyb o tom, že nová Ústava SSSR vytváří sovětům pro jejich řídicí, organizační a výchovnou činnost ještě příznivější podmínky, že dále znásobí přednosti socialistické demokracie.

Českoslovenští komunisté, vedení Klementem Gottwaldem, znali myšlenky V. I. Lenina o možnosti různých způsobů nastolení dělnické moci, o nezbytnosti hledat takové cesty socialistického budování, které by co nejlépe odpovídaly konkrétním podmínkám jednotlivých zemí. Naše strana tyto myšlenky respektovala. Nikdy jsme je však nechápali jako »překaz« opovrhotvat již získanými zkušenostmi, snažit se stůj co stůj o »originalitu«, vyhýbat se cestám, které už jiní úspěšně prokřestili. Žádná »módní vlna«, byť příkrášlovaná nej-různějšími přívlastky, nás nepřiměje, abychom se pýřili za to, že jsme se učili od sovětských komunistů. Kde jinde jsme měli čerpat zkušenosti, ne-li tam, kde poprvé zvítězila proletářská revoluce, tam, kde se socialismus stával skutkem, v zemi, kde lidová vláda prokázala své přednosti? Vývoj našeho státu v posledních třiceti dvou letech, život československého lidu nejprůkazněji svědčí, že jsme se učili ve správné škole a že jsme nebyli špatnými žáky.

Plně se to týká i formy a obsahu dělnického státu, tedy zkušeností sovětů poslanců dělníků a ostatních pracujících. A vůbec při tom nešlo o nějaké takzvané přejímání hotového modelu, jak nám to tak rádi vyčítají nepřátelé všech odstínů. Vedení KSČ v čele s Klementem Gottwaldem vytyčilo cesty národní a demokratické revoluce a jejího přerůstání v revoluci socialistickou v plném souladu s československými podmínkami a potřebami. Respektovalo vlastní dějinné zkušenosti našeho lidu, stupeň jeho politické a kulturní vyspělosti, početnost dělnické třídy a její revoluční odhodlání. Bralo v úvahu i příznivou mezinárodní situaci, ovlivněnou zejména růstem autority SSSR po vítězství nad nacistickým Německem. Jistotou nás naplňovalo naše spojenectví s první socialistickou velmocí.

I v Československu jsme poznali, že stát není nadtřídní, že je vždy nástrojem vládnoucí třídy, že státní

moc skutečňujř konkrétnř instituce a konkrétnř lidř. Nedoplatili jsme snad na to, že buržoazie převzala po vytvořeni samostatného státu v roce 1918 prakticky celý státnř aparát rakousko-uherského mocnárství a že v širokém rozsahu zachovala i jeho zákony? Nebyl náš lid svědkem toho, že v roce 1939 přešel celý buržoazní státnř aparát do služeb nacistických okupantů? Nevzdávala snad právě československá policie gestapu seznamy komunistů pro »první vlnu« zatýkání? (Na tomto celkovém hodnocení nemění nic ani hrdinství těch pracovníků státnřho aparátu, kteří se aktivně účastnili odboje.)

Jestliže jsme tedy v budování nového státu neměli opakovat staré chyby, museli jsme se řídit leninským učením a čerpat z bohatých sovětských zkušeností. Ustavení národních výborů jako svrchovaných orgánů lidové moci vytvořilo základní předpoklady pro důsledné uskutečnění národní a demokratické revoluce a pro přechod k nastolení vlády dělnické třídy. Díky politice KSČ a praktické činnosti národních výborů nezůstal, navzdory odporu reakčních politiků, ze struktury starého buržoazního státu kámen na kameni. Reakce tak ztratila svou mocenskou oporu a spolu se ztrátou hospodářské základny to znamenalo její politický konec.

Lidové zastupitelské sbory se staly institucemi dělnické moci a státnř správy, národní výbory se v okruhu své působnosti staly opravdovými vládami. Jejich těsné spojení s lidem umožnilo vyjádřit vůdcovství dělnické třídy a rozhodující vliv KSČ, ač v nich komunisté zdaleka neměli aritmetickou většinu. Národní výbory důsledně uskutečňovaly Košický vládnř program, jako nepřekonatelná bariéra se postavily proti všem reakčním úkladům, v duchu politiky KSČ byly spoluorganizátory socialistické revoluce. Stejně jako sověty v SSSR mají i národní výbory rozhodující podřl na budování socialistické společnosti v naší zemi. (Ne náhodou byly právě národní výbory v druhé polovině šedesátých let

předmětem soustředěných útoků pravicových oportunistů a kontrarevolucionářů. A ne náhodou mnozí poslanci čestně obstáli v obraně revolučních vymožeností.)

Příslušníci velkoburžoazie a obránci jejího vykořisťovatelského řádu byli hluboce přesvědčeni, že nový, socialistický stát neobstojí, že si dělnická třída a její spojenci nebudou vědět rady se všemi problémy, které vyvolává řízení země. Propadli představám, že umění vládnout bylo dědičně přisouzeno jen jim a jimi vyvoleným. Ano, dělníci a rolníci nebyli v začátku své moci všestranně připravenými »státníky«, museli se učit vládnout v měřítku obce, okresu, kraje i státu. Mnoho se učili a tvrdě pracovali, aby zvládli řízení hospodářství a všech oblastí života, nevyhnuli se ani omylům a chybám. Jednoznačně však prokázali, že jsou dobrými hospodáři své země, s úspěchem plnili a plní své historické poslání, budují rozvinutou socialistickou společnost. A to je nejdůležitější závěr ze zkušeností uplynulých třiceti dvou let, právě on potvrzuje, jak prospěšné bylo učit se od sovětů.

*

Řada buržoazních publicistů — i někteří politikové — si v poslední době na rozkaz svých chlebodárců usmyslela (ne poprvé a zřejmě ani naposled!) kritizovat jakoby »nedostatek demokracie« v SSSR a v dalších socialistických zemích. Zvláště Československo se »těší« jejich mimořádné pozornosti. Po šedesátiletých zkušenostech, po neslavných koncích tak nesčetných kampaní (a nejen propagandistických!) by si už mohli uvědomit, že si na tomto tématu »ostruhy nevyslouží«. Kdyby šlo o seriózní polemiku, vyšlo by záhy najevo, že příčinou jejich omylů je neznalost »anatomie« socialistické společnosti. Jenže jakápak serióznost? Jim přece nejde o zjištění skutečnosti, pravda jim vůbec neleží na srdci. Svůj úkol vidí v pomlouvání, v překrucování fak-

tů, a to vše s cílem snížit v očích vlastního lidu přitažlivost socialismu. Když si musí přiznat, že nejsou s to vyléčit neduhy kapitalismu, rozhodli se líčit socialismus jako řád postižený »morem nesvobody«.

Mluvit v kapitalistických státech o demokracii a lidských právech připomíná rozhovor o provaze v domě oběšence. Kampaň, jež má diskreditovat socialismus, se vrací ke svým původcům jako bumerang, podněcuje masová hnutí pokrokových sil za nápravu nedostatků kapitalistického řádu. Pracující nejlépe vědí, jak pochybená jsou všechna tvrzení o demokratických možnostech v zemích, kde neexistuje osvobozená práce, kde přírodní bohatství, továrny, doly, velkostatky a banky patří velkoburžoazii. A ten, kdo vládne výrobními prostředky, určuje i charakter státní moci, má své představitele v politických stranách i v parlamentu, jemu slouží nejen policie a armáda, ale celá vzdělávací soustava včetně církevních institucí. Podobně je to se zahraniční politikou, jejíž tvůrci se v buržoazních státech pramálo ohlížejí na mínění občanů. Nebo snad bylo v zájmu Američanů, aby vláda jejich země od světové války 215krát přímo či nepřímo demonstrovala vojenskou sílu? Z prokazatelných faktů vyplývá oprávněnost názorů, že buržoazní demokracie má příliš mnoho trhlin. Je to diktatura hrstky vykořisťovatelů, skrytější či otevřenější, ale vždy diktatura, jejímž hlavním smyslem je vykořisťovat pracující.

*

Obsah a rozsah demokracie v socialistických státech jsou předurčeny hloubkou humanismu politiky komunistických stran, jejichž historickým posláním je nastolení vlády dělnické třídy a úplné osvobození pracujících. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je i socialistický stát, který je výrazem politické moci dělnické třídy, rolnictva i příslušníků inteligence. Nosnou konstrukcí organizační struktury socialistického státu jsou právě

lidové zastupitelské sbory, které cílevědomě vytvářejí podmínky pro stále větší účast pracujících na řízení obcí i větších územních celků a celého státu. Výběrem poslanců, jejich volbou, složením zastupitelských sborů, stálou veřejnou kontrolou jejich činnosti a možností odvolání poslanců je nejlépe vyjádřena podstata socialistické demokracie a její přednosti. Lidové zastupitelské sbory jsou výrazně pracovními orgány, problémy se v nich řeší konkrétně, organizace plnění přijatých rozhodnutí je věcí poslanců, národním výborům podléhají organizace a instituce v duchu kompetence určené příslušnými zákony. Účinnost práce národních výborů je zvyšována trvalým zájmem a podporou voličů, jejich aktivním podílem na řešení všech problémů, jejich účastí na tvorbě i uskutečňování celostátní politiky včetně mezinárodní orientace státu. V Československu plně platí, že lid si zákony sám dává, je jejich nejpovolanějším vykladačem a dbá o jejich dodržování. Rozvoj socialistické demokracie je ovšem trvalým procesem, její zdokonalování je předmětem soustavné péče komunistické strany, je to jeden z klíčových úkolů celé společnosti. Tak je to vyjádřeno i v závěrech XV. sjezdu KSČ, k tomuto tématu se ve svých jednáních často vrací její ústřední výbor, projevuje se to v každodenní praktické činnosti celé Národní fronty a všech státních orgánů.

Šedesáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce považujeme v ČSSR za vhodnou příležitost k ocenění toho, že jsme se i v organizaci socialistického státu mohli řídit leninským učením a čerpat ze zkušeností KSSS. Sověty, jejich bohaté dějiny a záslužná práce pro nás byly příkladem i školou, jejich neocenitelné zkušenosti nám pomohly rozřešit nejen jeden problém výstavby socialismu. Učit se nyní i v budoucnosti z praxe sovětů považujeme za nejlepší, co můžeme udělat pro naši zemi a její lid. Už teď je zřejmé, že nová Ústava SSSR bude významným impulsem nejen pro sovětský lid, ale pro všechny socialistické země, pro pokrokové síly ce-

lého světa. Obsah ústavy bude inspirovat naše úsilí o další zvyšování úrovně socialistické demokracie, která je předobrazem budoucnosti všeho lidstva.

Praha—Moskva, č. 5/1977

JE TAKOVÁ STRANA!

Z ČLÁNKU UVEŘEJNĚNÉHO V ČASOPISE ŽIVOT STRANY
ŘÍJEN 1977

„Celé hrdinné dějiny sovětského lidu, jeho vítězství v bojích i práci a jeho vynikající úspěchy jsou nerozlučně spjaty s činností komunistické strany jako vedoucí a usměrňující síly naší společnosti.“¹

Slova použitá v titulku tohoto článku zazněla na I. všeruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců 17. (4.) června 1917. Menševický ministr Cereťeli tehdy obhajoval koaliční vládu tvrzením, že v současné době prý není v Rusku strany, která by řekla: »Dejte nám moc a odejděte, my nastoupíme na vaše místa.« Lenin tehdy klidně, ale rozhodně konstatoval: »Je taková strana!« A vyložil stanovisko bolševiků k prozatímní vládě. Bylo to stanovisko principiálních revolucionářů, kteří nemilosrdně odhalili přešlapování »skorosocialistů« ve vládní koalici, protože viděli stagnaci buržoazní revoluce a dohlédli dále než do nejbližších dnů a týdnů.

Vítězství socialistické revoluce, vybudování socialismu v SSSR, celé šedesátileté dějiny daly bolševikům a Leninovi za pravdu. Jen nejzarytější buržoazní »sovětologové« dodnes tradují nevědecká vysvětlení o jakémsi »shluku náhod, který umožnil vítězství bolševických avanturistů«. Vzpomenutý Leninův výrok však také nelze vykládat jen jako projev jeho revolučního temperamentu a osobní rozhodnosti, jakkoli jsou to vlastnosti, které charakterizují skutečného revolucio-

¹ KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, 1972—1977. Praha, Svoboda 1984, s. 597.

náře a Leninovi nechyběly. Konečně, nikdo (ani největší nepřítelé) se neodvažuje snižovat Leninovu klíčovou úlohu v přípravě a organizaci socialistické revoluce.

Vůdce a mluvčí bolševiků mohl v polovině června 1917 (na sjezdu, kde delegáti jeho strany představovali zhruba 10 procent přítomných!) vystoupit s takovou jistotou po zralé úvaze. Znal svou stranu — vždyť jejímu formování věnoval celý život! — znal její kádry. Byl si jist, že se bolševici v ničem nepodobají ostatním politickým stranám, že představují ideově i organizačně jednotné a nesmírně ukázněné hnutí. Byl to výsledek dlouholetých zápasů (prakticky od začátku století) za spojení marxismu s masovým dělnickým hnutím, za správné chápání a uplatňování Marxova učení v období imperialismu. Organizovaný politický předvoj proletariátu carského Ruska se rodil a zoceloval v principiálních teoretických polemikách, v dílčích i obecných zkušenostech revoluční praxe, v houževnaté organizátorské činnosti. Lenin se nezalekl autority tehdejších věhlasných vůdců stran Druhé internacionály, usvědčil je z oportunistu, dokázal, že reformismus se vzdal revolučních cílů, že pomáhá zachraňovat panství buržoazie, že, srozumitelně řečeno, zradil proletariát. (Je až s podivem, s jakou tvrdošijností, hodnou lepší věci, se reformisté a revizionisté vracejí ke staronovým »argumentům«, které dosud nikde v životě neobstály a svým krachem samy potvrdily pravdivost leninského učení.) Leninovo rozsáhlé dílo přesvědčivě ukazuje, kolik balvanů v podobě sektářství, centrismu, pravického i levičáckého revizionismu musel se svými druhy odvalit z cesty ruskému socialistickému revolučnímu hnutí, aby bylo hodno tohoto jména.

Leninova schopnost spojovat teorii s praxí a tak si zpětně ověřovat teoretické závěry se projevila v organizování revoluční strany nového typu. Znalost historie a světových i ruských zkušeností mu umožnila dopracovat se k závěru, že bez takovéto strany nemůže proletariát dosáhnout svých cílů. Tak vznikla strana, která

se ideově sjednotila na zásadách marxismu; strana, jejíž akceschopnost vyrostla z organizačních principů demokratického centralismu a vnitrostranické disciplíny a z požadavku, že každý její člen musí aktivně pracovat v některé základní organizaci; strana, která zabezpečila proletariátu nezbytné spojení v chudém rolnictvu a v dalších vrstvách pracujících; strana, která umně spojovala nejrůznější formy boje a v dílčích zápasech měla vždy na paměti konečný cíl. Díky této dlouholeté a nelehké teoretické i organizační přípravě představovala SDDSR(b) v předvečer revoluce vyspělý politický bojový předvoj dělnické třídy. Byla všestranně připravena splnit své poslání a převzít historickou odpovědnost za provedení a osud socialistické revoluce. A listopadové dny roku 1917 i další léta daly bolševikům to nejlepší vysvědčení...

Mladičká sovětská moc byla od samého počátku vystavena nenávistným útokům domácí i zahraniční reakce, hájila svou existenci v urputných vojenských střetnutích. A v těchto těžkých zkouškách se znovu osvědčila ideová pevnost a jednota bolševické strany, její uvědomělá vnitřní kázeň, její organizátorské schopnosti a pevné spojení s milióny pracujících. Jen takováto strana mohla úspěšně stát v čele obrany revolučních vymožeností a rozdrtit početné a dobře vyzbrojené nepřátele. Jen bolševici byli s to v jednotě teorie a politiky vypracovat generální linii výstavby socialismu a získat lid pro její uskutečnění. A to všechno jako průkopníci, jako první a v té době jediní na světě, v nesmírně zaostalé zemi, v kapitalistickém obklíčení, sevření hospodářskou blokadou, »sanitárními kordóny« a dlouhou mezinárodní diplomatickou izolací. Je třeba ještě přesvědčivějších důkazů o účinnosti leninského revolučního učení, o všeobecné platnosti jeho zásad, o přednostech socialismu, o příkladných zásluhách bolševiků, o hrdinství sovětské dělnické třídy a ostatních pracujících?

Komunistická strana Sovětského svazu je věrným strážcem odkazu Velkého října, tvořivě rozvíjí a uplatňuje jeho ideje v současných podmínkách. Na XXV. sjezdu prohlásil L. I. Brežněv: »Dnešní činy sovětského lidu jsou přímým pokračováním Října. Je to praktická realizace idejí velkého Lenina. Této věci a těmto idejím je naše strana věrná a zůstane jim věrná trvale!«¹ KSSS je inspirátorkou a organizátorkou budování socialismu, ona stála v čele sovětského lidu, když ve Velké vlastenecké válce bojoval na život a na smrt proti fašistickým vetřelcům, ona vypracovala a svou politikou zabezpečila program poválečné obnovy a dalšího rozvoje sovětské země. Postup sovětských komunistů, jejich příkladná osobní obětavost zmobilizovaly úsilí všeho sovětského lidu a všechny možnosti tohoto nejpokrokovějšího řádu až k vybudování rozvinuté socialistické společnosti. Na XXV. sjezdu byla tato skutečnost vyhlášena a v nové ústavě i právně zakotvena.

Materiály XXV. sjezdu i příprava nové Ústavy SSSR znovu prokázaly, že díky svým zkušenostem a ideologické vyspělosti je KSSS oprávněně považována za inspirátorku rozvoje revoluční teorie a praxe. Jen nepřátelé pokroku a renegáti dělnického hnutí mohou prolévat krokodýlí slzy nad tím, že strana v rozvinuté socialistické společnosti »neodumírá«. Ze složitých úkolů výstavby komunismu, z růstu úlohy subjektivního faktoru, jež je s tím spojena, zákonitě vyplývá i nezbytnost zvyšování vedoucí úlohy strany ve společnosti a prohlubování její teoretické, politické a organizátorské činnosti. Vybudováním socialismu ve vlastní zemi a svou mírovou politikou v mezinárodních vztazích osvědčuje KSSS, že je nositelem a uskutečňovatelem

¹ XXV. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu. Moskva 24. února—5. března 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 7.

humanismu. Příklad této strany a její bohaté zkušenosti nemůže ignorovat žádný opravdový marxista — nikdo, kdo neopustil konečný cíl hnutí: svržení imperialistické diktatury a vytvoření nového, spravedlivého světa. Nejsme proti principiálním diskusím ani proti oprávněné soudružské kritice, ale nikdy nebudeme souhlasit s tím, aby se tyto osvědčené metody nahrazovaly antisovětským. Dějinný vývoj lidstva i naše vlastní zkušenosti nás vedou k poznání, že vztah ke KSSS je prubířským kamenem marxistického přesvědčení.

*

Velký říjen a budování socialismu v SSSR přesvědčily dělnické revolucionáře všech světadílů o nezbytnosti existence revolučních stran nového typu. Po příkladu bolševiků vznikaly komunistické strany v různých zemích. Představují dnes mohutné hnutí, které stojí v čele zápasu za dílčí i historické zájmy dělnické třídy a ostatních pracujících. Jestliže v roce 1918 bylo ve světě 10 komunistických stran se 350 tisíci členy, pak nyní existuje 89 komunistických a dělnických stran a světová armáda komunistů přesáhla počet 60 milionů.

Za uplynulých šedesát let se nejednou potvrdilo, že to, co platí pro akceschopnost jednotlivých stran, platí i v mezinárodním měřítku. Je to především ideová jednotnota na základech marxisticko-leninské revoluční teorie, pevné spojení s dělnickou třídou a s ostatními pracujícími, nesmiřitelnost vůči všem formám oportunistu, sektářství i revizionismu, vytyčování správné strategie a volba účinné taktiky. To je v plném souladu s úplnou samostatností jednotlivých stran, s jejich rovnoprávným postavením, s jejich právem určovat politiku podle podmínek ve vlastních zemích a bez jakéhokoli vměšování zvenčí. Tyto principy konečně velmi jasně vyjádřil už Lenin, uplatňují se ve vztazích mezi stranami, a proto zdůrazňování jejich »originality a novosti«

bí přinejmenším podivně. Pokřik apologetů impe-
u, reformistů a revizionistů o »pokusech vytvořit
jediné centrum komunismu« je veden snahou roz-
soudržnost hnutí a zbavit je tak účinnosti — Je
vován obavami ze »strašidla komunismu«, které
tenci SSSR a dalších socialistických zemí nabylo
riální podoby.

ledem k podmínkám, v nichž jednotlivé strany
jí, není ani kolísání v komunistickém hnutí no-
jevem. (Sami to dobře známe z dávnější i novější
orie.) Odlišujeme je ovšem od nezbytně nutné a po-
tvůrčí diskuse, která však nemůže opouštět
ní hlediska, nemá-li hnát vodu na buržoazní mlýny.
xovo a Leninovo učení se naplňuje i ve vývoji kapi-
smu — internacionalizace kapitálu dosáhla nebýva-
vně, imperialismus má vyloženě nadnárodní cha-
ter, v jeho politických, vojenských a hospodářských
kupeních se utápí suverenita jednotlivých národů
států. Dnes ještě více než kdykoli dříve platí známá
inova slova, že mezinárodní kapitál může být po-
en jen mezinárodním svazkem dělníků, jejich mezi-
rodním bratrstvím. »Celý dosavadní vývoj světového
volučního hnutí potvrzuje, že dodržování obecných
d marxismu-leninismu a proletářského internacio-
lismu je nejdůležitějším předpokladem pro upevňo-
vání pozic, růstu autority a vlivu každé komunistické
strany, nejdůležitějším předpokladem pro to, aby ko-
munistická strana mohla úspěšně plnit své povinnosti
vůči dělnické třídě vlastní země i svou internacionalis-
tickou povinnost.«¹

*

I kolébkou zrodu KSČ byly ideje Velkého října, pří-
klad ruských bolševiků, trpké zkušenosti našeho prole-
tariátu se sociálně demokratickým reformismem, dez-

¹ KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních
zasedání ÚV, 1972—1977. Praha, Svoboda 1984, s. 604—605.

iluze z buržoazní třídní podoby nového československého státu. »Po vzoru leninské KSSS se KSČ dala plně do služeb lidu, vždy spojovala vlastenectví s proletářským internacionalismem, zájmy lidu, osudy proletářských národů, jejich svoboda, štěstí a blaho jí vždy byly naše vše. Zkušenosti KSSS se pro ni staly neocenitelným zdrojem poučení v boji za svržení panství buržoazie, za nastolení moci dělnické třídy i při výstavbě socialismu.«¹ Nemůže nás pomýlit, že se ve světě najdou lidé, kteří nám náš bratrský vztah k sovětským komunistům vytýkají. Prospěšnost těchto vztahů, užitečnost využívání zkušeností KSSS dokazují celé dějiny naší strany i národů naší země, a především úspěšné budování rozvinuté socialistické společnosti — a to je pro nás rozhodujícím měřítkem.

Ani naše cesta nebyla jednoduchá, nesklízeli jsme jen vavříny vítězství. Postihly nás všechny »dětské nemoci komunismu«; naši předchůdci se museli potýkat s pozůstatky sociálně demokratických tradic, nebyli jsme ušetřeni ani levičáckého sektářství, ani reformistického oportunistu a revizionismu. Ale právě pozorný vztah ke zkušenostem KSSS a postupné zvládnání leninského učení přispěly k překonání všech úskalí. Od svého V. sjezdu prošla strana procesem bolševizace, stala se revoluční stranou nového typu, respektovala ideové i organizační principy, kterými to bylo podmíněno, zvládla náročné poslání předvoje dělnické třídy, upevnila spojení s pracujícími. V tom spočívaly zdroje růstu její autority a přitažlivosti, její vedoucí úlohy v národně osvobozeneckém zápase i její schopnosti dovést dělnickou třídu a pracující lid této země až k Únoru.

Na činnosti naší strany — i po nastolení politické moci dělnické třídy a potom v šedesátých letech — lze dokázat, že příčinou chyb a nezdarů byl vždy odklon od

¹ Sborník vybraných dokumentů orgánů KSČ k ideologické a ideově výchovné práci. Praha, Svoboda 1979, s. 560.

zkušeností KSSS a neschopnost jejich tvůrčího uplatnění v našich podmínkách. Naproti tomu těsná spolupráce s KSSS, ne mechanické napodobování, ale umné využívání jejich zkušeností byly vždy provázeny novými úspěchy.

Bylo by málo hlásit se ke zkušenostem KSSS jen slovy — formalismus se snáší s leninským učením a s požadavky revoluční praxe jako oheň a voda. Formalismus je nebezpečnější než všechny ostatní podoby oportunistu a otevřeného nepřátelství. Ve zprávě XV. sjezdu bylo správně zdůrazněno: »Budování rozvinuté socialistické společnosti, úkoly, jež před nás další vývoj staví, jsou velké a složité. Zvyšují nároky především na samotnou stranu, na její jednotu, vedoucí úlohu ve všech oblastech života společnosti, na úroveň a účinnost veškeré její politické, organizátorské a ideové práce, na posilování a zkvalitňování stranických řad.«¹

Jsme svému lidu zavázáni čestně splnit úkoly vytyčené XV. sjezdem a tím dostát i svým internacionálním povinnostem. To je přímo podmíněno neustálou péčí o život strany, o její akceschopnost, o příkladné počínání každého komunisty. Znamená to prosazovat ve straně leninský styl práce, důsledně se řídit tím, co tak akcentoval XV. sjezd: dodržovat zásady demokratického centralismu a vnitrostranické demokracie; principiálně a tvořivě řešit všechny problémy; být náročný vůči sobě i ostatním; netrpět rozpor mezi slovy a skutky; uplatňovat princip kolektivnosti v rozhodování, vyvarovat se tak subjektivismu a upevňovat osobní odpovědnost za splnění uložených úkolů; náročně provádět kádrovou politiku a rozvíjet komunistickou kritiku a sebekritiku.

Tento stručný výčet obsahuje zásady leninského učení o revoluční straně nového typu. Jejich dodržování — spolu se stanovením správné politické linie pro

¹ XV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 12.—16. dubna 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 71.

všechny oblasti života — je základní podmínkou akceschopnosti strany. Předurčuje její autoritu, její spojení s lidem, působivost uplatňování její vedoucí úlohy ve společnosti. Strana má právo žádat, aby se jimi řídil každý komunista, aby nikde nedocházelo k jejich porušování. Pak se naplní slova soudruha Gustáva Husáka ze sjezdové zprávy: »Z naší politické praxe nikdy nesmějí vymizet Leninovy myšlenky: spojit se s lidovými masami, žít uprostřed nich, znát jejich smýšlení, umět k nim přistupovat, získávat si neustále jejich důvěru.

Upevňovat jednotu strany s lidem, rozvíjet jeho iniciativu, zobecňovat zkušenosti mas, to je náš trvalý úkol.«¹

Život strany, č. 22/1977

¹ XV. sjezd Komunistické strany Československa. Praha 12.—16. dubna 1976. Praha, Svoboda 1977, s. 85.

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
Z VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLO- VENSKA <i>v Praze 16. ledna 1969</i>	13
Z PROJEVU NA OKRESNÍ MÍROVÉ SLAVNOSTI USPOŘÁDANÉ SVAZEM ČESKOSLOVENSKO-SO- VĚTSKÉHO PŘÁTELSTVÍ <i>v Třebíči 7. září 1969</i>	21
Z PROJEVU NA CELOSTÁTNÍ PORADĚ FUNKCIO- NÁŘŮ NÁRODNÍCH VÝBORŮ-KOMUNISTŮ <i>ve Smetanově síni Obecního domu v Praze 11. listopadu 1969</i>	28
VLIV LENINISMU NA ČINNOST KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA <i>Z projevu na mezinárodní vědecké konferenci konané na Vysoké škole politické ústředního výboru KSČ k 100. výročí narození V. I. Lenina v Praze 20. ledna 1970</i>	46

Z PROJEVU NA CELOOKRESNÍM AKTIVU MLA-
DEŽE

v Kroměříži 15. dubna 1970

61

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
PRACOVNÍKŮ FEDERÁLNÍHO VÝBORU PRO DO-
PRAVU, MINISTERSTVA DOPRAVY ČSR A
ÚSTŘEDNÍ SPRÁVY ŽELEZNIC K 53. VÝROČÍ
VŘSR

v pražském Radiopaláci 4. listopadu 1970

81

Z VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO
VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLO-
VENSKA

v Praze 11. prosince 1970

92

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
K 50. VÝROČÍ PROSINCOVÉ GENERÁLNÍ STÁV-
KY V ROCE 1920

v Mostě 14. prosince 1970

102

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
K 26. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ ČESKOSLOVENSKA
SOVĚTSKOU ARMÁDOU A 1. VÝROČÍ PODEPSÁ-
NÍ SMLOUVY O PŘÁTELSTVÍ, SPOLUPRÁCI A
VZÁJEMNÉ POMOCI MEZI ČSSR A SSSR

*ve Smetanově síni Obecního domu v Praze
5. května 1971*

114

DŮLEŽITÝ MEZNÍK V UPEVNĚOVÁNÍ SOCIALIS-
MU

*Článek uveřejněný v časopise Otázky míru a so-
cialismu, srpen 1971*

122

Z PROJEVU NA 3. VŠESVAZOVÉ KONFERENCI
SPOLEČNOSTI SOVĚTSKO-ČESKOSLOVENSKEHO
PŘÁTELSTVÍ

v Moskvě 26. října 1971

138

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
PRAŽSKÝCH PRACUJÍCÍCH K 54. VÝROČÍ VELKÉ
ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE
*ve Sjezdovém paláci Parku kultury a oddechu
Julia Fučíka v Praze 4. listopadu 1971* 145

VÍTĚZSTVÍ POVZBUZUJE, ALE I ZAVAZUJE
*Rozhovor poskytnutý redakci časopisu Tribuna,
prosinec 1971* 165

PROJEV NA 1. SPOLEČNÉ SCHŮZI SNĚMOVNY
LIDU A SNĚMOVNY NÁRODŮ FEDERÁLNÍHO
SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
*ve Španělském sále Pražského hradu 9. pro-
since 1971* 170

Z PROJEVU NA SEMINÁŘI POSLANCŮ FEDERÁL-
NÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
v Praze 14. února 1972 174

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
PRACUJÍCÍCH MOSTECKA K 40. VÝROČÍ VELKÉ
MOSTECKÉ STÁVKY
v Mostě 23. března 1972 198

Z PROJEVU NA SHROMÁŽDĚNÍ MOSKEVSKÝCH
PRACUJÍCÍCH U PŘÍLEŽITOSTI OFICIÁLNÍ PŘÁ-
TELSKÉ NÁVŠTĚVY DELEGACE POSLANCŮ FE-
DERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR V SOVĚT-
SKÉM SVAZU
v Moskvě 24. dubna 1972 207

PROJEV NA KRAJSKÝCH DOŽÍNKÁCH
v Náměšti na Hané 3. září 1972 216

Z VYSTOUPENÍ NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO

VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLO-
VENSKA

v Praze 27. října 1972

DEMOKRACIE OPRAVDOVÁ, SOCIALISTICKÁ
Článek k 50. výročí založení Svazu sovětských
socialistických republik uveřejněný v sovět-
ském listu Pravda 17. prosince 1972

221

ÚNOR JE TRVALE PLATNÝM ZDROJEM POUČENÍ
Rozhovor poskytnutý redakci časopisu Tribuna,
únor 1973

228

VŽDY S LIDEM

Článek k 25. výročí Února uveřejněný v Rudém
právu 3. února 1973

235

243

GOTTWALDOVO DÍLO K NÁM PROMLOUVÁ ŽI-
VOU ŘEČÍ

Článek k 25. výročí Února uveřejněný v Rudém
právu, březen 1973

254

PROJEV NA SHROMÁŽDĚNÍ HANOJSKÝCH PRA-
CUJÍCÍCH U PŘÍLEŽITOSTI OFICIÁLNÍ PŘÁTEL-
SKÉ NÁVŠTĚVY DELEGACE POSLANCŮ FEDE-
RÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR VE VIETNAM-
SKÉ DEMOKRATICKÉ REPUBLICĚ

v Hanoji 9. dubna 1973

272

Z PROJEVU NA KRAJSKÉ KONFERENCI KOMU-
NISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA SEVE-
ROMORAVSKÉHO KRAJE

v Ostravě 19. května 1973

280

Z PROJEVU NA OSLAVÁCH 140. VÝROČÍ ZALO-
ŽENÍ VÁLCOVEN PLECHU

ve Frýdku-Místku 26. května 1973

300

Z PROJEVU NA SHROMÁŽDĚNÍ PRACUJÍCÍCH
V ZÁVODĚ H. CEGIELSKÉHO U PŘÍLEŽITOSTI
OFICIÁLNÍ PŘÁTELSKÉ NÁVŠTĚVY DELEGACE
POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
V POLSKÉ LIDOVÉ REPUBLICĚ
v Poznani 30. května 1973 306

FEDERACE ROVNOPRAVNÝCH NÁRODŮ
Článek k 5. výročí ustavení československé fe-
derace uveřejněný v časopise *Nová doba*, červe-
nec 1973 311

PROJEV NA SLAVNOSTNÍM OBĚDĚ NA POČEST
DELEGACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHRO-
MÁŽDĚNÍ ČSSR V RUMUNSKÉ SOCIALISTICKÉ
REPUBLICĚ
v Bukurešti 23. října 1973 318

Z PROJEVU NA VEŘEJNÉ SCHŮZI KOMUNISTIC-
KÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA V DOPRAVNÍM
PODNIKU METRO
*v Ústředním domě železničářů v Praze 15. lis-
topadu 1973* 322

PO NÁS NEPŘIJDE POTOPA
*Rozhovor poskytnutý redakci časopisu *Tvorba*,
leden 1974* 337

PROJEV NA SLAVNOSTNÍ VEČEŘI NA POČEST
DELEGACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHRO-
MÁŽDĚNÍ ČSSR V INDICKÉ REPUBLICĚ
v Dillí 20. března 1974 352

Z PROJEVU NA MĚSTSKÉ SLAVNOSTI MÍRU A
PŘÁTELSTVÍ
v Ostravě 1. září 1974 355

Z PROJEVU NA MANIFESTACI PRAŽSKÝCH PRA-

- CUJÍCÍCH U PŘÍLEŽITOSTI 57. VÝROČÍ VELKÉ
ŘÍJNOVÉ SOCIALISTICKÉ REVOLUCE
*ve Sjezdovém paláci Parku kultury a oddechu
Julia Fučíka v Praze 6. listopadu 1974* 382
- PROJEV PŘI ODHALENÍ BUSTY ANTONÍNA ZA-
POTOCKÉHO V NOVÉ HUTI KLEMENTA GOTT.
WALDA
v Ostravě-Kunčicích 19. prosince 1974 379
- PŘIDAT I VE STÁTNÍM APARÁTĚ
*Článek uveřejněný v časopise Život strany, únor
1975* 384
- LENINISMUS — TRVALÝ ZDROJ INSPIRACE
*Článek uveřejněný v časopise Tribuna, duben
1975* 393
- Z PROJEVU NA MANIFESTACI PRACUJÍCÍCH
K 30. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ MĚSTA OSTRAVY
v Ostravě 29. dubna 1975 399
- PROJEV NA SETKÁNÍ PŘEDSTAVITELŮ PARLA-
MENTŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ VARŠAVSKÉ
SMLOUVY U PŘÍLEŽITOSTI 20. VÝROČÍ JEJÍHO
ZALOŽENÍ
ve Varšavě 14. května 1975 403
- PROJEV NA SLAVNOSTNÍ RECEPCI NA POČEST
DELEGACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHRO-
MÁŽDĚNÍ ČSSR V NĚMECKÉ DEMOKRATICKÉ
REPUBLICHE
v Berlíně 2. června 1975 409
- NÁRODNÍ VÝBORY BUDOU PŘI TOM...
*Z článku uveřejněného v časopise Národní vý-
bory, září 1975* 412

PROJEV V MEXICKÉ POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ
U PŘÍLEŽITOSTI OFICIÁLNÍ NÁVŠTĚVY DELE-
GACE POSLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚ-
NÍ ČSSR VE SPOJENÝCH STÁTECH MEXICKÝCH
v Mexiku 18. září 1975 419

PROJEV NA SETKÁNÍ DELEGACE KSČ NA XI.
SJEZDU BULHARSKÉ KOMUNISTICKÉ STRANY
S PRACUJÍCÍMI ZÁVODU ŠKODA-MADARA
v Šumenu 1. dubna 1976 423

VYUŽÍVAT NÁSTROJE LIDOVÉ MOCI
Článek uveřejněný v Rudém právu 9. dubna 1976 429

PROJEV NA SPOLEČNÉ SCHŮZI SNĚMOVNY
LIDU A SNĚMOVNY NÁRODŮ FEDERÁLNÍHO
SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR
*v budově Federálního shromáždění v Praze
27. dubna 1976* 436

KSČ — VEDOUcí POLITICKÁ SÍLA SOCIALIS-
TICKÉ SPOLEČNOSTI
*Z článku uveřejněného v časopise Nová mysl,
srpen 1976* 450

Z PROJEVU NA SLAVNOSTNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
U PŘÍLEŽITOSTI OSLAV DNE ŽELEZNIČÁŘŮ
v Hrzánském paláci v Praze 22. září 1976 466

JEDNOTNĚ K VOLBÁM I PO VOLBÁCH
*Z článku uveřejněného v časopise Lidová armá-
da, říjen 1976* 471

Z PROJEVU NA PŘEDVOLEBNÍM SHROMÁŽDĚNÍ
ZÁSTUPCŮ MLÁDEŽE SEVEROMORAVSKÉHO
KRAJE
v Ostravě 5. října 1976 476

PROJEV NA 1. SPOLEČNÉ SCHŮZI SNĚMOVNY
LIDU A SNĚMOVNY NÁRODŮ FEDERÁLNÍHO
SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR

*v budově Federálního shromáždění v Praze
10. listopadu 1976*

482

PROJEV NA VII. CELOSTÁTNÍ KONFERENCI
ČESKOSLOVENSKÉ STRANY SOCIALISTICKÉ

v Praze 21. ledna 1977

489

PROJEV NA SHROMÁŽDĚNÍ PRAŽSKÝCH PRA-
CUJÍCÍCH A MLÁDEŽE K 29. VÝROČÍ VÍTĚZNÉ-
HO ÚNORA

*ve Sjezdovém paláci Parku kultury a oddechu
Julia Fučíka v Praze 24. února 1977*

499

O SKUTEČNÉ DEMOKRACII A FIKCI

*Článek uveřejněný v sovětském listu Izvestija
13. dubna 1977*

518

Z PROJEVU NA JIHMORAVSKÉ KRAJSKÉ SLAV-
NOSTI MÍRU A ČESKOSLOVENSKO-SOVĚTSKÉ-
HO PŘÁTELSTVÍ V GOTTWALDOVĚ ÚDOLÍ

v Brně-Lišni 19. června 1977

526

PROJEV NA KONZULTATIVNÍM SETKÁNÍ PŘED-
STAVITELŮ PARLAMENTŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ
VARŠAVSKÉ SMLOUVY

v Leningradě 5. července 1977

534

PROJEV NA SLAVNOSTNÍ VEČEŘI U PŘÍLEŽI-
TOSTI OFICIÁLNÍ NÁVŠTĚVY DELEGACE PO-
SLANCŮ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ČSSR VE
FINSKÉ REPUBLICE

v Helsinkách 8. září 1977

542

SOCIALISTICKÝ PARLAMENT — NÁSTROJ LIDO-
VÉ MOCI

Článek uveřejněný v časopise Otázky míru a socialismu, říjen 1977 545

SOVĚTY — PŘÍKLAD A ŠKOLA LIDOVÉ MOCI
Z článku uveřejněného v časopise Život strany,
Moskva, září—říjen 1977 582

JE TAKOVÁ STRANA!
Z článku uveřejněného v časopise Život strany,
říjen 1977 572

ALOIS INDRA

Z článků a projevů

I

1969—1977

Obálku a vazbu navrhl Oldřich Pošmurný. Vydání I. Praha 1988. Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 5830. (6943.) publikaci. Za vydání odpovídá redakce politické literatury. Výtvarná redaktorka Jaroslava Lorenzová. Technická redaktorka Mahulena Jarkovská. Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha. Náklad 1500. AA 30,26, VA 30,88. Tematická skupina 00/9. 73/203-21-8.5.

25—015—88

